"Svjetski književni fenomen." — *Le Monde*

ISTINA O SLUČAJU HARRY QUEBERT

Jöel Dicker

FRAKTURA PUBLIKA

Sadržaj

Jöel Dicker

Istina o Slučaju Harry Quebert

prevela s francuskog
Željka Somun

Fraktura

Mojim roditeljima

Dan nestanka

(subota, 30. kolovoza 1975.)

„Policija. Izvolite.”

„Halo? Zovem se Deborah Cooper. Živim u Side Creek Laneu. Mislim da sam vidjela muškarca kako trči za nekom mladom djevojkom u šumi.”

„Što se točno dogodilo?”

„Ne znam. Stajala sam uz prozor i gledala prema šumi i tada sam ugledala tu djevojku kako trči kroz šumu. Za njom je išao neki čovjek. Mislim da mu je pokušavala pobjeći.”

„Gdje su sad?”

„Više ih ne vidim. U šumi su.”

„Odmah ću poslati patrolu, gospođo.”

Ovaj telefonski poziv označio je početak zločina koji će potresti grad Auroru u New Hampshireu. Toga dana nestala je petnaestogodišnja Nora Kellergan, djevojka iz toga kraja. Nikad je nisu pronašli.

P R O L O G

Listopad 2008.

(33 godine nakon nestanka)

Svi su govorili o knjizi. Nisam više mogao mirno šetati ulicama New Yorka, nisam više mogao kao i obično trčati stazama Central Parka, a da me netko od šetača ne prepozna i dovikne: „Hej, pa ovo je Goldman! Pisac!” Događalo se čak da neki od njih i potrče za mnom kako bi mi postavili pitanje koje ih je mučilo: „Je li istina ono što ste napisali u knjizi? Harry Quebert je stvarno to napravio?” U kafiću u četvrti West Village u koji običavam svraćati neki od gostiju ne prezaju ni od toga da sjednu za moj stol i upuste se u razgovor: „Baš čitam vašu knjigu, gospodine Goldman. Ne ispuštam je iz ruku! I prva vam je već bila dobra, ali ova! Je li istina da su vam isplatili milijun dolara predujma? Koliko imate godina? Jedva trideset? Trideset godina! A već ste zgrnuli toliku lovu!” Čak me i pazikuća u mojoj zgradi, kojeg sam pratio kako napreduje s čitanjem između brojnih otvaranja vrata, na kraju, kad je pročitao knjigu, beskrajno davio pred liftom ne bi li mi rekao što mu je na duši: „Znači, to se dogodilo Nori Kellergan? Stravično! Ali zašto? Recite, gospodine Goldman, kako je to moguće?”

Cijeli New York poludio je za mojom knjigom. Izašla je prije dva tjedna i već je obećavala da će postati najprodavanijom knjigom godine u Americi. Svi su željeli znati što se dogodilo u Aurori 1975. O tome se govorilo posvuda: na televiziji, na radiju, u novinama. Tek sam bio navršio tridesetu, a ovom knjigom, koja je bila tek druga u mojoj karijeri, postao sam najpoznatiji pisac u zemlji.

Događaj koji je potresao Ameriku i koji je postao okosnicom moje priče zbio se nekoliko mjeseci prije, početkom ljeta, kad su pronađeni posmrtni ostaci djevojke koja je nestala prije trideset tri godine. Tako su počeli događaji u New Hampshireu o kojima će biti riječi, a bez kojih bi gradić Aurora zasigurno ostao nepoznat ostatku Amerike.

P R V I D I O

Bolest pisaca

(osam mjeseci prije izlaska knjige)

31

U ponorima sjećanja

„Marcuse, prvo je poglavlje ključno. Ako se čitateljima ne svidi, neće pročitati ostatak vaše knjige. Čime ste namjeravali početi?”

„Ne znam, Harry. Vjerujete li da ću jednog dana uspjeti?”

„Što?”

„Napisati knjigu.”

„Uvjeren sam u to.”

Početkom 2008., dakle otprilike godinu i pol otkako sam zahvaljujući svom prvom romanu postao nova zvijezda američke književnosti, pogodila me strahovita kriza bezidejnosti, sindrom koji, čini se, nije stran mnogim piscima koji su ostvarili brz i senzacionalan uspjeh. Ta bolest nije nastupila iznenada, polako se nastanjivala u meni. Činilo se kao da mi se mozak, zahvaćen bolešću, pomalo koči. Nisam želio pridavati odviše važnosti prvim simptomima. Govorio sam samome sebi da će inspiracija doći već sutradan, ili sljedećeg dana, ili možda dan nakon toga. No prošli su dani, tjedni i mjeseci, a nadahnuće se nije vraćalo.

Moj silazak u pakao odvijao se u tri faze. Prva faza, nužni preduvjet svakom vrtoglavom strmoglavljivanju, bio je siloviti uspon. Moj prvi roman prodan je u dva milijuna primjeraka, što me s dvadeset osam godina vinulo uz bok slavnih pisaca. Zbilo se to ujesen 2006. i za nekoliko tjedana moje je ime dobilo na važnosti. Moglo me se vidjeti na televiziji, u novinama, na naslovnicama časopisa. Moje se lice kočilo na golemim reklamnim plakatima na postajama podzemne željeznice. Najoštrija kritička pera glavnih dnevnih novina istočne obale bila su jednodušna: mladi Marcus Goldman postat će istinski veliki pisac.

Jedna knjiga, samo jedna, i već sam vidio kako se otvaraju vrata novog života, života mladih bogatih zvijezda. Odselio sam se od roditelja, koji su živjeli u Newarku, i smjestio u udobnom stanu u Villageu, zamijenio sam rabljeni ford za ganc novi crni range rover sa zatamnjenim staklima, počeo sam odlaziti u skupe restorane, angažirao književnog agenta koji je sastavljao moj dnevni raspored i dolazio gledati bejzbol na golemom ekranu mog novog doma. Unajmio sam ured na nekoliko koraka od Central Parka, u kojemu je moja tajnica Denise, pomalo zaljubljena u mene, razvrstavala poštu, kuhala mi kavu i pohranjivala moje važne dokumente.

Prvih šest mjeseci po izlasku knjige prepustio sam se uživanju u novom, lagodnom načinu života. Ujutro sam svraćao do ureda pročitati neki od članaka u kojem se eventualno spominjalo moje ime i na desetke pisama obožavatelja koja su svakodnevno stizala, a koja je Denise potom spremala u debele registratore. Zatim bih, zadovoljan sobom i zaključivši da sam dovoljno radio, odlazio u šetnje ulicama Manhattana, gdje bi se, čim bih se pojavio, začinjao žamor. Ostatak dana uživao sam

u novostečenim pravima što mi ih je priskrbila slava: mogao sam kupiti sve što sam poželio, računati na VIP-sjedala u sportskoj dvorani Madison Square Garden na utakmicama Rangersa, koračati crvenim tepihom sa zvijezdama iz svijeta glazbe čije sam ploče kao mlađi kupovao i izlaziti s Lydijom Gloor, glavnom glumicom tada popularne televizijske serije, oko koje su se svi otimali. Bio sam slavni pisac. Činilo mi se da se bavim najljepšim zanimanjem na svijetu. Bio sam uvjeren kako će moj uspjeh trajati vječno, pa me nisu zabrinjavala prva upozorenja mog agenta i mog urednika, koji su me poticali da se bacim na posao i počnem pisati novi roman.

Tijekom sljedećih šest mjeseci počeo sam uviđati da mi dobar vjetar više ne puše u leđa. Pisma obožavatelja su se prorijedila, a na ulici su mi prilazili sve rjeđe. Ubrzo su me prolaznici, koji su me još prepoznavali, stali ispitivati: „Gospodine Goldman, o čemu pišete u novoj knjizi? Uostalom, kad izlazi?" Shvatio sam da mi valja prionuti na posao, pa sam tako i učinio: na kojekakvim papirima zapisivao sam ideje, a sažetke tipkao na računalu. Nisu valjali. Tad bih smišljao druge ideje i započinjao druge sažetke. Opet bezuspješno. Na koncu sam kupio novo računalo, sve u nadi da će mi ga prodati u kompletu s dobrim idejama i savršenim predlošcima. Uzalud. Odlučio sam promijeniti pristup: zadržavao sam Denise do kasno u noć i diktirao joj ono što sam držao dubokoumnim rečenicama, dobro pogođenim riječima, ciljajući na izuzetan roman. No već sutradan riječi bi mi se činile isprazne, neutemeljene, a moje ciljanje potpuno promašeno. Nastupila je druga faza moje bolesti.

Ujesen 2007. navršila se godina dana od objavljivanja moje prve knjige, a ja još nisam napisao ni prvi redak sljedeće. Kad više nije bilo pisama koja je valjalo razvrstati, kad me više nisu prepoznavali u javnosti i kad su u velikim broadwayskim knjižarama već uklonjeni plakati u moju čast, spoznao sam da je slava prolazna. Ona je poput izgladnjele Gorgone, a oni koji je ne hrane brzo padaju u zaborav. Trenutačna politička garnitura, zvjezdica koju je lansirao posljednji *reality show* ili tek oformljeni rock-bend prisvojili su dio mog medijskog prostora. A prošlo je tek kukavnih dvanaest mjeseci od izlaska knjige. U mojim očima smiješno kratak odsječak vremena, koji je, mjeren ljudskim vrijednostima, bio ravan vječnosti. Tijekom te iste godine samo u Americi rođeno je milijun beba, milijun je ljudi umrlo, nekoliko ih je tisuća ubijeno, pola milijuna skrenulo je u pakao droge, njih milijun pretvorilo se u milijunaše, sedamnaest milijuna kupilo je novi mobitel, pedeset tisuća života izgubljeno je u automobilskim nesrećama, u kojima je dva milijuna ljudi lakše ili teže ranjeno. A ja, ja sam napisao samo jednu knjigu.

Schmid&Hanson, ugledna newyorška nakladnička kuća, koja mi je ponudila zamamni iznos za objavljivanje prvog romana i polagala velike nade u mene, opsjedala je mog agenta Douglasa Clarena, koji je onda stao proganjati mene. Govorio mi je da je krajnji čas, da moram pod svaku cijenu isporučiti novi rukopis, a ja sam se trudio razuvjeriti ga ne bih li umirio samoga sebe tvrdeći mu da moj drugi

roman odlično napreduje i da nema razloga za brigu. Usprkos silnim satima koje sam proveo zatvoren u uredu moji su listovi ostajali netaknuti. Inspiracija je otišla bez pozdrava i nisam je više mogao naći. Navečer, u krevetu, teško bih zaspao, a onda sanjao kako će uskoro, čak i prije no što navrši tridesetu, veliki Marcus Goldman već biti prošlost. Ta me pomisao do te mjere užasavala da sam odlučio otići na odmor i malo se opustiti. Počastio sam samoga sebe s mjesec dana boravka u raskošnoj palači u Miamiju, pod pretpostavkom da ću napuniti baterije, duboko uvjeren da će mi opuštanje pod palmama omogućiti da obnovim stvaralački duh. No Florida je bila tek očaravajući pokušaj bijega, uostalom već je dvije tisuće godina prije mene filozof Seneka, proživljavajući podjednako tegobnu situaciju, zaključio: ma kamo pošli, vaši se problemi smatraju pozvanima i posvuda vas slijede. Tako me čim sam stigao u Miami, simpatični kubanski nosač, dotrčavši za mnom na izlazu iz zračne luke, priupitao:

„Jeste li vi gospodin Goldman?"

„Jesam."

„Onda je ovo vaše."

Predao mi je paket s listovima papira.

„Moji neispisani listovi?"

„Tako je, gospodine Goldman. Pa nećete valjda otići iz New Yorka bez njih?"

Proveo sam mjesec dana sam na Floridi, zatvoren u apartmanu i proganjan vlastitim utvarama, jadan i razočaran. Na mom računalu, uključenom i danju i noću, predložak koji sam nazvao *novi roman.doc* zjapio je očajnički prazan. Shvatio sam da sam se zarazio bolešću koja je nevjerojatno raširena u umjetničkim krugovima, i to one večeri kad sam pijanista u hotelskom baru počastio margaritom. Dok smo stajali uz šank, ispričao mi je kako je u cijelom svom životu napisao samo jednu pjesmu, ali pjesmu koja je odjeknula kao grom. Doživio je toliki uspjeh da nakon toga više nikada ništa nije mogao napisati, a sada, propao i nesretan, prebire po tipkama tuđe uspješnice za hotelske goste. „Nekoć sam održavao koncerte za pamćenje u našim najvećim dvoranama", pričao mi je ovješen o moj ovratnik. „Deset tisuća ljudi izvikivalo je moje ime, komadi su padali u nesvijest, a neke su mi dobacivale i gaćice. To je bila prava stvar." Poput psića je polizao sol s ruba čaše i dodao: „Kunem ti se, živa istina." Najgore od svega bilo je to što sam znao da ne laže.

Treća faza mojih nedaća počela je čim sam se vratio u New York. U avionu kojim sam se vraćao iz Miamija pročitao sam članak o mladom autoru čiji je netom objavljeni roman naišao na hvalospjeve kritike, a po dolasku u zračnu luku LaGuardia ugledao sam njegovo lice na velikim plakatima prostorije za prihvat prtljage. Sudbina mi se narugala: ne samo da sam padao u zaborav nego su mi, još gore, već našli i zamjenu. Douglas je došao po mene na aerodrom, bio je izvan sebe.

Schmid&Hanson, na rubu živaca, tražili su dokaz da radim na romanu i da ću im uskoro moći dostaviti novi dovršeni rukopis.

„Nije dobro”, rekao mi je u automobilu dok me vozio na Manhattan. „Reci mi da te Florida osnažila i da si već dobrano odmaknuo s knjigom! Pojavio se neki tip o kojem svi govore. Njegova knjiga bit će velika uspješnica za Božić. A ti, Marcuse? Što ti imaš ponuditi za Božić?”

„Radit ću na tome!” vrisnuh uspaničeno. „Uspjet ću! Dobro ćemo je izreklamirati i sve će biti u redu! Ljudima se svidjela prva knjiga, svidjet će im se i sljedeća!”

„Marc, ne razumiješ. Mogli smo sve to napraviti prije nekoliko mjeseci. To je i bila naša strategija: igrati na kartu tvog uspjeha, hraniti čitatelje, dati im što žele. Čitatelji su željeli Marcusa Goldmana, no budući da se Marcus Goldman poželio lagodnog života na Floridi, čitatelji su otišli kupiti knjigu drugog autora. Osnovne zakone tržišta znaš, zar ne, Marc? Knjige su postale nadomjesni proizvod. Ljudi žele knjigu koja im se sviđa, koja ih opušta, koja ih zabavlja. Ne daš li im je ti, dat će im je netko drugi, a tebe će odbaciti.”

Prestravljen Douglasovim projekcijama, bacio sam se na posao kao nikada prije: počinjao sam pisati u šest ujutro, nikad nisam prestajao prije devet ili deset navečer. Po cijele sam dane provodio u uredu, neprekidno pišući, gonjen grozničavim očajem, nabacujući riječi, započinjući rečenice, gomilajući ideje za roman. No, na svoju veliku štetu, nisam stvorio ništa vrijedno spomena. Denise je po cijele dane očajavala nada mnom. Kako više nije imala što raditi jer joj više nisam diktirao, nije bilo pošte, nisam tražio kave, izlizala je pete koračajući hodnikom. Kad više ne bi mogla izdržati, zabubnjala bi mi po vratima.

„Preklinjem vas, Marcuse, otvorite mi!” cviljela je. „Izađite iz ureda i idite se malo prošetati parkom. Cijeli dan ništa niste jeli!”

Odgovarao bih joj urlajući:

„Nisam gladan! Nisam gladan! Nema knjige, nema jela!”

Na to samo što ne bi zajecala.

„Ne govorite takve strahote, Marcuse. Idem do pekarnice na uglu po sendviče s pečenom govedinom, njih najviše volite. Odmah se vraćam! Odmah se vraćam!”

Čuo sam je kako uzima torbu i trči prema ulaznim vratima, da bi se potom sjurila niza stube, kao da će njena užurbanost promijeniti moju situaciju. Jer napokon sam uspio pojmiti razmjere zla koje me pogodilo: pisanje knjige činilo mi se izuzetno laganim dok sam kretao od nule, ali sad kad sam bio na vrhu, sad kad je trebalo dokazati vlastitu darovitost i ponoviti iscrpljujući put prema uspjehu što ga je donosilo pisanje dobrog romana, više se nisam osjećao sposobnim za to. Zgromila me bolest pisaca i nitko mi nije mogao pomoći. Oni kojima sam o tome govorio smatrali su to tričarijama, nečim zasigurno uobičajenim, držeći da ako i ne napišem svoj roman danas, napisat ću ga sutra. Dva sam dana pokušavao odlaziti pisati u svoju staru sobu, kod roditelja u Newarku, tamo gdje sam pronašao inspiraciju za

prvi roman. No i taj je pokušaj neslavno propao, a sasvim je moguće da uloga moje majke u tome nije bila posve zanemariva, upravo stoga što je ta dva dana prosjedila pokraj mene netremice motreći ekran moga prijenosnog računala i neprestano mi ponavljajući: „Jako dobro, Markie."

„Mama, ništa nisam napisao", konačno sam progovorio.

„Ali osjećam da će biti dobro."

„Mama, kad bi me barem pustila samog."

„Zašto da budeš sam? Boli li te trbuh? Imaš vjetrove? Slobodno prdneš dok sam ja tu, mili. Ja sam ti majka."

„Ne, majko, ne prdi mi se."

„Da nisi gladan? Želiš li palačinke? Vafle? Nešto slano? Možda jaja?"

„Ne, nisam gladan."

„Zašto onda želiš da odem? Želiš li reći da te smeta prisutnost žene koja ti je podarila život?"

„Ne, ne smetaš mi, ali..."

„Što *ali*?"

„Ništa, mama."

„Tebi treba djevojka, Markie. Misliš da ne znam da si prekinuo s onom televizičnom glumicom? Kako li se ono zvala?"

„Lydia Gloor. Uostalom, nije to bila neka veza, majko. Mislim, bilo je to samo onako."

„*Samo onako*, *samo onako*. Takvi su današnji mladi, sve im je *samo onako*, a onda se s pedeset zateknu ćelavi i bez obitelji!"

„Mama, kakve to veze ima s ćelavošću?"

„Nikakve. Ali čini li ti se normalnim da ja saznam da si s tom djevojkom listajući časopis? Koji sin tako nešto priušti majci? Zamisli, nešto prije nego što si otišao na Floridu, otišla sam Scheingetzu – frizeru, a ne mesaru – a tamo su me svi dočekali s čudnim izrazom lica. Pitam ih što se događa, kad mi evo gospođa Berg, sjedeći pod haubom sa svojom trajnom, pokazuje časopis koji je baš čitala. U njemu je fotografija na kojoj ste ti i ta Lydia Gloor, zajedno na ulici, uz naslov članka koji izvještava o vašem razlazu. Svi u frizerskom salonu znali su za vaš raskid, a ja čak nisam znala ni da izlaziš s tom djevojkom! Naravno, nisam željela ispasti glupa, rekla sam kako je to izuzetno šarmantna mlada žena i da je često dolazila k nama na večeru."

„Nisam ti o tome govorio, mama, jer nije bilo ništa ozbiljno. Nije bila prava, razumiješ?"

„Ali nikad nije prava! Ti ne srećeš prave osobe, Markie! U tome i jest problem. Misliš li da se može opstati u braku s televizičnim glumicama? Slušaj, jučer sam u trgovini srela gospođu Levey. I njena kći je sama. Bila bi savršena za tebe. Osim

toga ima prekrasne zube. Želiš li da je pozovem da svrati do nas?"

„Nemoj, majko. Pokušavam raditi."

U taj čas zazvoni na vratima.

„Mislim da su to one", reče majka.

„Kako misliš *one*?"

„Gospođa Levey i njena kći. Pozvala sam ih da dođu u četiri na čaj. Sad je točno četiri. Prava žena uvijek dolazi na vrijeme. Nije li ti već draga?"

„Pozvala si ih na čaj? Otpravi ih, majko! Ne želim ih vidjeti! Moram napisati knjigu, zaboga! Nisam došao ovamo igrati dječje igre, moram napisati roman!"

„Joj, Markie, stvarno ti treba djevojka. Djevojka s kojom ćeš se zaručiti i vjenčati. Previše misliš na knjige, a premalo na vjenčanje."

Nitko nije shvaćao ozbiljnost situacije: bila mi je potrebna nova knjiga, pa makar samo da ispoštujem odredbe ugovora koji me vezao uz moju nakladničku kuću. U siječnju 2008. Roy Barnaski, moćni direktor nakladničke kuće Schmid&Hanson, zakazao mi je sastanak u svom uredu na 51. katu jednog od tornjeva Ulice Lafayette i vrlo me ozbiljno pozvao na red: „Onda, Goldmane, kad ću vidjeti vaš novi rukopis?" zalajao je. „Naš vas ugovor obvezuje na pet knjiga. Bacite se na posao, i to brzo! Važan je ishod, važne su brojke! Kasnite! Pogazili ste sve rokove! Jeste li vidjeli onog tipa kojem je knjiga objavljena prije Božića? Preoteo vam je čitatelje! Njegov agent kaže da uskoro dovršava i sljedeći roman. A vi? Zbog vas smo na gubitku! Dajte se sredite i preokrenite situaciju. Navalite! Dajte mi dobru knjigu i spasite glavu. Dajem vam šest mjeseci. Pustit ću vas do lipnja." Šest mjeseci da napišem knjigu, a u blokadi sam već gotovo godinu i pol. Nemoguće. Da stvar bude gora, postavljajući mi novi rok, Barnaski mi nije precizirao kakve me posljedice očekuju ako to ne napravim. Za to se dva tjedna poslije pobrinuo Douglas, za jednog od naših nebrojenih razgovora u mom stanu. Rekao mi je: „Morat ćeš se baciti na pisanje, stari. Nema ti druge. Potpisao si na pet knjiga! Pet knjiga! Barnaski je bijesan, izgubio je strpljenje. Rekao mi je da će te pustiti do lipnja. A znaš li što će se dogoditi ako zakažeš? Raskinut će ugovor, pravno će te goniti i opelješiti te. Iscijedit će ti i posljednji novčić i moći ćeš si prekrižiti lagodni život, lijepi stan, talijanske cipele, veliki automobil. Više ništa nećeš imati. Sredit će te." I tako sam ja, koji sam još prije samo godinu dana smatran novom književnom zvijezdom ove zemlje, odsada proglašavan velikim razočaranjem, pužem nad puževima sjevernoameričkog izdavaštva. Lekcija broj dva: osim što je prolazna, slava nije bez posljedica. Večer nakon Douglasova upozorenja podigao sam slušalicu i birao broj jedine osobe koja bi me, kako sam mislio, mogla izvući iz škripca: Harryja Queberta, svog bivšeg profesora s fakulteta i, što je još važnije, jednog od najčitanijih i najuglednijih američkih autora, s kojim sam bio u bliskom kontaktu tijekom posljednjih desetak godina, još otkako mi je predavao na sveučilištu Burrows u Massachusettsu.

Nisam ga vidio već dulje od godine dana, a isto toliko dugo nisam ga ni nazvao. Sad sam nazvao njegov kućni broj u Aurori u New Hampshireu. Kad je čuo moj glas, rekao mi je s blagim predbacivanjem:

„O, Marcuse! Je l’ vi to mene zovete? Nevjerojatno. Otkako ste zvijezda, od vas više ni glasa. Pokušao sam vas dobiti prije mjesec dana, ali javila se vaša tajnica, koja mi je rekla da vam nikoga ne spaja.”

Odjednom je provalilo iz mene:

„Nije dobro, Harry. Mislim da više nisam pisac.”

Istog se trena uozbiljio:

„Što to trabunjate, Marcuse?”

„Ne znam više o čemu bih pisao, gotovo je sa mnom. Bezidejnost. Već mjesecima. Možda već i godinu dana.”

Začuo se ohrabrujući, topao smijeh.

„Mentalna blokada, Marcuse, o tome se radi! Bezidejnost je bedastoća, baš kao i kad zakažete u seksu: panika u glavi, ona ista zbog koje vam mališa omlitavi kad se uželite malo akrobacija s jednom od obožavateljica i kad si zacrtate da ćete je dovesti do orgazma koji će se moći mjeriti Richterovom ljestvicom. Pustite glavu, potrudite se posložiti riječi kako treba. Genijalnost će doći sama.”

„Mislite?”

„Siguran sam u to. No morat ćete malo ostaviti po strani mondene izlaske i zabave. Pisanje je ozbiljan posao. Mislio sam da sam vam to jasno dao do znanja.”

„Ali ja ozbiljno radim. Samo to i radim. A ipak mi ne polazi za rukom.”

„To znači da vam nedostaje prava okolina. New York je stvarno zgodan, ali on je ponajprije pretjerano bučan. Zašto ne dođete ovamo, k meni, kao onda kad ste bili moj student?”

Otići iz New Yorka i promijeniti sredinu. Nikad mi se nijedan poziv na bijeg nije činio opravdanijim. Otići u potragu za nadahnućem za novu knjigu u američku zabit u društvu s bivšim učiteljem. Upravo to mi je trebalo. I tako sam tjedan dana poslije, polovinom veljače krenuo put Aurore u New Hampshireu. Bilo je to nekoliko mjeseci prije dramatičnih događaja koje vam namjeravam izložiti.

* * *

Prije događaja koji je potresao Ameriku u ljeto 2008. o Aurori se nije pričalo. Gradić je to na obali oceana udaljen sat vremena vožnje od granice s Massachusettsom. U glavnoj ulici nalaze se kino, čiji program oduvijek kaska u odnosu na ostatak zemlje, nekoliko trgovina, poštanski ured, policijska postaja i šačica restorana, među kojima se ističe Clark’s, znamenito mjesto u gradu. Svud uokolo tek mirne četvrti s kućama raznobojnih pročelja sa simpatičnim trijemovima i krovovima od škriljevca, okruženim vrtovima s besprijekorno održavanom tratinom. To je Amerika u Americi, gdje stanovnici ne zaključavaju vrata. Jedno od onih mjesta koja postoje još samo u

Novoj Engleskoj, toliko spokojno da se čini zaštićenim od svega.

Dobro sam poznavao Auroru jer sam često posjećivao Harryja dok sam bio njegov student. Živio je u prekrasnoj kući od kamena i masivne borovine smještenoj izvan grada, na Autocesti 1 u smjeru Vermonta, položenoj na samom rubu morskog rukavca upisanog na zemljovidu pod imenom Goose Cove. Kuća je bila kao stvorena za pisca, s pogledom na ocean, s terasom za lijepe dane, odakle se stubama stizalo ravno do plaže. Okoliš je bio tek divlji spokoj: šuma uz obalu, pojas oblutaka i masivnih stijena, vlažni šumarci paprati i mahovine, nekoliko pješačkih puteljaka uzduž žala. Mogao bi pomisliti da si na kraju svijeta, kad ne bi znao da te tek nekoliko kilometara dijeli od civilizacije. Lako se moglo zamisliti starog pisca kako na terasi stvara svoja remek-djela, nadahnut morskim mijenama i zalascima sunca.

Napustio sam New York 10. veljače 2008., na vrhuncu stvaralačke krize. U zemlji je već sve ključalo od najava predsjedničkih izbora. Nekoliko dana prije Super Tuesday[1] (iznimno održan u veljači umjesto u ožujku, kao dokaz da će ovo biti iznimna godina) ponudio je senatoru McCainu republikansku ulaznicu, dok se kod demokrata još vodila napeta borba između Hillary Clinton i Baracka Obame. Put do Aurore prevalio sam autom, bez zaustavljanja. Zima je bila snježna i okruživali su me krajobrazi prožeti bjelinom. Volio sam New Hampshire, njegov mir, nepregledne šume, jezera prekrivena lopočima, gdje se moglo kupati ljeti, a klizati zimi. Sviđala mi se pomisao da se tu ne plaćaju pristojbe ni porez na dohodak. Tu sam državu smatrao slobodnjačkom, a njena krilatica živjeti u slobodi ili umrijeti, istaknuta na registarskim tablicama automobila koji su me pretjecali na autocesti, dobro je sažimala taj moćni osjećaj slobode koji me obuzimao za svakog mog boravka u Aurori. Uostalom, sjećam se kako sam toga dana dolazeći Harryju, usred hladnog, maglovitog poslijepodneva, istog časa osjetio kako me preplavljuje duboki spokoj. Dočekao me na trijemu kuće zaogrnut debelom zimskom vestom. Izašao sam iz automobila, a on mi je krenuo ususret i položio ruke na moja ramena nudeći mi širok, poletan osmijeh.

„Što vas muči, Marcuse?”

„Ne znam, Harry.”

„Hajde, hajde. Oduvijek ste bili preosjećajni.”

Prije no što sam raspremio svoje stvari, smjestili smo se u salonu da malo popričamo. Skuhao nam je kavu. U kaminu je pucketala vatrica, unutra je bilo ugodno, ali s druge strane velike ostakljene stijene vidio sam kako se ocean propinje pod ledenim vjetrom i mokar snijeg pada po stijenama.

„Već sam zaboravio kako je ovdje lijepo”, promrmljao sam. Potvrdno je kimnuo.

„Vidjet ćete, dragi moj Marcuse, dobro ću se brinuti o vama. Iznjedrit ćete vi nama roman k'o grom. Ne uzrujavajte se, svi dobri pisci prolaze kroz slične teške trenutke.”

Djelovao je smireno i pouzdano, kao i uvijek. Nikad ga nisam vidio da oklijeva,

bio je karizmatičan, siguran u sebe, odisao je urođenim autoritetom. Bližio se šezdeset sedmoj i bio je naočit muškarac, uvijek uredne guste prosijede kose, širokih ramena i snažna tijela koje je svjedočilo o dugogodišnjem bavljenju boksom. Bio je boksač i upravo zahvaljujući tom sportu, kojim sam se i sam revno bavio, sprijateljili smo se na sveučilištu Burrows.

Moja povezanost s Harryjem, o čemu ću govoriti nešto poslije, bila je izuzetno čvrsta. Upoznao sam ga 1998., kad sam se upisao na sveučilište Burrows u državi Massachusetts. Meni je tada bilo dvadeset, a njemu pedeset sedam godina. On je već petnaestak godina bio ugledni profesor odsjeka za književnost na tom skromnom provincijskom sveučilištu, uronjenom u mirno ozračje, koje su pohađali simpatični i pristojni mladi ljudi. Prije toga Harryja Queberta, velikoga pisca, znao sam samo po imenu, kao i svi drugi. U Burrowsu sam upoznao Harryja koji će postati jednim od mojih najbližih prijatelja, usprkos razlici u godinama, i koji će me poučiti kako da postanem pisac. I sam je dosegnuo slavu sredinom sedamdesetih, kad je njegova druga knjiga, *Porijeklo zla*, prodana u petnaest milijuna primjeraka te mu donijela Brokerovu nagradu i Nacionalnu nagradu za knjigu, dvije najprestižnije književne nagrade u zemlji. Otad je redovito objavljivao knjige i pisao željno iščekivanu mjesečnu kroniku za Boston Globe. Bio je veliko ime američke intelektualne elite, sudjelovao je na brojnim konferencijama, često pozivan da sudjeluje na najznačajnijim kulturnim događanjima, a njegovo mišljenje o političkim pitanjima uvijek se uvažavalo. Uživao je veliki ugled, bio je ponos zemlje, najbolje što Amerika može dati. Odlazeći k njemu na tih nekoliko tjedana, nadao sam se da će od mene uspjeti iznova stvoriti pisca i naučiti me kako da prebrodim mutne vode bezidejnosti. Ubrzo sam međutim ustanovio kako Harry, sve ako je moju situaciju i smatrao ozbiljnom, nije u njoj nalazio ništa neobično. „Pisci ponekad imaju crne rupe, to spada u rizik našeg posla”, objasnio mi je. „Bacite se na posao, i vidjet ćete, riješit će se samo od sebe.” Smjestio me u svoju radnu sobu u prizemlju, u kojoj je napisao sve svoje knjige, između ostalih i *Porijeklo zla*. Provodio sam duge sate pokušavajući i sam napisati nešto, ali ponajviše su me zaokupljali ocean i snijeg s druge strane prozora. Kad bi mi donosio kavu ili nešto za jelo, gledao me kako očajavam i pokušavao me obodriti. Jednog mi je jutra napokon rekao:

„Ne držite se tako, Marcuse, čovjek bi pomislio da umirete.”

„Nisam daleko od toga.”

„Razumio bih da vas muči situacija u svijetu, rat u Iraku, ali da ste zabrinuti zbog bijednih knjiga, za to je svakako prerano. Pretjerujete, znate li to? Podigli ste toliku buku samo zato što se mučite jer ne znate kako spojiti tri rečenice. Pogledajte istini u lice: napisali ste sjajnu knjigu, obogatili se i stekli slavu, ali vaša druga knjiga izlazi iz vašeg uma s ponešto muka. U tome nema ništa čudnog ni zabrinjavajućeg.”

„Ali zar vi nikada niste imali takav problem?”

Začuo se njegov zvonki smijeh.

„Blokadu? Šalite se? Dragi moj, češće no što možete zamisliti.”

„Moj urednik kaže da sam gotov ako sad ne napišem novi roman.”

„Znate li što je izdavač? To je promašeni pisac kojem očev novac omogućuje da prisvaja tuđi talent. Vidjet ćete, Marcuse, sve će vrlo brzo doći na svoje. Pred vama je zavidna karijera. Prva knjiga vam je bila odlična, druga će biti još bolja. Ne brinite se, pomoći ću vam da pronađete inspiraciju.

Ne mogu tvrditi da mi je povlačenje u Auroru vratilo nadahnuće, ali ono mi je, bez daljnjega, činilo dobro. Koliko sam ja znao, i Harryju je činilo dobro, jer često se osjećao osamljen, nije imao obitelj ni pretjeranih obveza. To su bili sretni dani. To su, ustvari, bili posljednji sretni dani koje smo proveli zajedno. Običavali smo odlaziti u duge šetnje obalom oceana, preslušavati velika klasična operna djela, hodati stazama za skijaško trčanje, posjećivati lokalne kulturne događaje i organizirati pohode u velike trgovačke centre u okolici u potrazi za malim koktel-kobasicama, koje su se prodavale da se namakne svota za pomoć veteranima američke vojske, a za kojima je Harry bio naprosto lud, smatrajući da su već one same dovoljno opravdanje za vojnu intervenciju u Iraku. Često smo odlazili večerati u Clark’s ili bismo tamo po cijelo popodne ispijali kavu i raspredali o životu kako smo to činili dok sam još bio njegov student. U Aurori su svi poznavali i cijenili Harryja, a s vremenom su upoznali i mene. Dvije osobe s kojima sam se najviše zbližio bile su Jenny Dawn, vlasnica restorana Clark’s, i Erne Pinkas, dobronamjerni gradski knjižničar, koji se posebno zbližio s Harryjem te je ponekad predvečer navraćao do Goose Covea na čašicu viskija. Ja sam pak svakog jutra odlazio u knjižnicu čitati *New York Times*. Prvoga dana zamijetio sam kako je Erne Pinkas izložio primjerak moje knjige na istaknuto mjesto na polici. Ponosno me upozorio na to riječima: „Vidiš, Marcuse, tvoja je knjiga na prvome mjestu. Već je godinu dana najposuđivanija. Kad će sljedeća?”

„Iskreno, malo se mučim s početkom. Zato sam ovdje.”

„Ne zabrinjavaj se. Nadoći će ti sjajna zamisao, siguran sam. Nešto što se neće moći ispustiti iz ruke.”

„Što bi to bilo?”

„Pa ne znam, ti si pisac. Ali moraš pronaći temu za kojom će svi poludjeti.”

Harry je u restoranu Clark’s uvijek sjedio za istim stolom, već trideset tri godine, za stolom broj 17, na koji je Jenny dala pričvrstiti metalnu pločicu s natpisom:

Za ovim je stolom tijekom ljeta 1975. pisac Harry Quebert radio na svom slavnom romanu Porijeklo zla.

Oduvijek sam znao za tu pločicu, ali nikad nisam uistinu obratio pozornost na nju. Tek sam se sada za nju više zainteresirao i stao je pomnije proučavati. Taj niz riječi

ugraviranih u metalnu pločicu ubrzo me počeo proganjati. Sjedeći za tim skromnim drvenim stolom, ljepljivim od masti i javorova sirupa, u tom restoranu maloga grada u New Hampshireu, Harry je napisao svoje remek-djelo koje ga je pretvorilo u književnu legendu. Kako je njemu nadošla takva inspiracija? I ja sam želio sjesti za taj stol, pisati i biti prožet nadahnućem. Tako sam, uostalom, i činio dva uzastopna poslijepodneva, oboružan papirima i olovkama. No bez uspjeha. Na koncu sam upitao Jenny:

„Kako je to bilo, sjeo bi za stol i pisao?"

Ona je samo kimnula:

„Cijeloga dana, Marcuse. Po cijeli božji dan. Bez predaha. Bilo je ljeto sedamdeset pete, dobro se sjećam."

„A koliko je on imao godina sedamdeset pete?"

„Kao ti sada. Tridesetak. Možda koju više."

Osjetio sam kako u meni ključa nešto nalik na bijes, i ja sam želio napisati remek-djelo, i ja sam želio napisati djelo koje će nešto značiti. Harry je to shvatio nakon što sam već gotovo mjesec dana boravio u Aurori, kad je uvidio da još uvijek nisam napisao ni jednu jedinu rečenicu. Bilo je to početkom ožujka u radnoj sobi na Goose Coveu, gdje sam iščekivao božansko prosvjetljenje, a kamo je on nahrupio opasan ženskom pregačom donoseći mi uštipke koje je upravo ispekao.

„Ide li?" upitao me.

„Na tragu sam veličanstvenom uratku", odgovorio sam pružajući mu paket s listovima papira što mi ga je kubanski nosač dostavio tri mjeseca prije.

Spustio je pladanj i pohrlio ih pregledati, da bi tek tada shvatio da su prazni.

„Niste ništa napisali? Već ste tri tjedna ovdje i niste ništa napisali?"

Planuo sam:

„Ništa! Ništa! Ništa vrijedno spomena! Tek poneka ideja za bezvezni roman!"

„Za Boga dragoga, Marcuse, pa vi i namjeravate napisati roman!"

Odgovorio sam bez razmišljanja:

„Remek-djelo! Želim napisati remek-djelo!"

„Remek-djelo?"

„Da. Želim napisati vrhunski roman, pun velikih ideja! Želim napisati roman koji će promijeniti način na koji ljudi razmišljaju."

Harry me neko vrijeme promatrao pa se stao smijati:

„Vaša me pretjerana ambicija živcira, Marcuse, već vam dugo to govorim. Jednog dana bit ćete veliki pisac, to znam, uvjeren sam u to otkako sam vas upoznao. No znate li koji je vaš problem? Pretjerano se žurite! Koliko ustvari imate godina?"

„Trideset."

„Trideset godina! A već biste željeli biti svojevrsna kombinacija Saula Bellowa i Arthura Millera? Slava će doći, samo se ne žurite toliko. Ja imam šezdeset sedam i prestravljen sam. Znate, vrijeme brzo prolazi, i svaka godina koja prođe znači godinu

više koju više ne mogu nadoknaditi. Što ste mislili, Marcuse? Da ćete drugi roman tek tako istresti iz rukava? Uspjeh se gradi, stari moj. Za veliko djelo nisu potrebne velike ideje. Budite ono što jeste, i sigurno ćete uspjeti, nimalo se ne brinem zbog vas. Već dvadeset pet godina poučavam književnost, dugih dvadeset pet godina, i vi ste najbriljantnija osoba koju sam sreo."

„Hvala."

„Ne zahvaljujte mi, to je istina. Samo mi, za ime Boga, nemojte tu cendrati zato što još niste dobili Nobela. Trideset godina. Ma dat ću ja vama velika djela! Nobelovu nagradu za bedastoću, to zaslužujete."

„Ali kako ste vi uspjeli, Harry? Vaša knjiga iz sedamdeset šeste, *Porijeklo zla*. Ona jest remek-djelo! A bila vam je tek druga knjiga. Kako ste vi uspjeli? Kako se piše remek-djelo?"

Tugaljivo se osmjehne:

„Marcuse, remek-djela se ne pišu. Ona jednostavno jesu. Samo, znate, u očima mnogih to je ujedno i jedina knjiga koju sam napisao. Hoću reći, nijedna sljedeća nije doživjela takav uspjeh. Kad govore o meni, odmah pomisle ili isključivo misle na *Porijeklo zla*. A to je tužno. Hoću reći, da su mi s trideset rekli da sam dosegnuo vrhunac, zasigurno bih se bio bacio u ocean. Ne žurite se toliko."

„Žalite li zbog te knjige?"

„Možda. U određenoj mjeri. Ne znam. Žaljenje nije moj pristup. Ako žalimo, znači da ne prihvaćamo ono što smo bili."

„Pa što onda da radim?"

„Ono što vam oduvijek najbolje ide: pišite. Dopustite mi da vam dam savjet, Marcuse. Ne činite ono što sam ja radio. Znate, neizmjerno smo slični, stoga vas molim, ne ponavljajte moje pogreške."

„Kakve pogreške?"

„I ja sam onoga ljeta kad sam došao ovamo, sedamdeset pete, pod svaku cijenu želio napisati sjajno djelo, ta zamisao i želja da postanem veliki pisac proganjale su me."

„Vi ste u tome uspjeli."

„Ne shvaćate. Danas jesam *veliki pisac*, kako vi to kažete, ali živim sam u ovoj ogromnoj kući. Moj je život prazan, Marcuse. Nemojte biti poput mene. Ne dopustite ambiciji da vas uguši. U protivnome će vam srce biti osamljeno, a pero tugaljivo. Kako to da nemate djevojku?"

„Nemam djevojku zato što ne nalazim nikoga tko bi mi se uistinu sviđao."

„Prilično sam siguran da ljubite isto kao što i pišete: ili je vrhunac ushita, ili je posvemašnje ništavilo. Pronađite dobru osobu i dajte joj priliku. Isto tako učinite i sa svojim knjigama: dajte priliku samome sebi. Dajte priliku svome životu! Znate li što je moj glavni posao? Hranjenje galebova. Skupljam suhi kruh, držim ga u onoj

limenoj kutiji tamo u kuhinji na kojoj piše *SJEĆANJE NA ROCKLAND*, *MAINE*, i bacam ga galebovima. Ne biste trebali samo pisati.”

Usprkos savjetima koje mi je Harry pokušavao udijeliti opsjedale su me uvijek iste misli: kako li je njemu kad je bio mojih godina sinula takva ideja, taj trenutak nadahnuća koji mu je omogućio da napiše Porijeklo zla? To me pitanje sve više zaokupljalo, a budući da me Harry smjestio u svoju radnu sobu, dopustio sam si malo njuškanja. Nisam ni sanjao što ću otkriti. Sve je počelo otvaranjem jedne od ladica, kad sam u potrazi za nalivperom nabasao na rukom ispisanu bilježnicu i još nekoliko listova papira: Harryjevi originali. Bio sam izuzetno uzbuđen zbog otkrića. Pružila mi se neočekivana prilika uvida u Harryjev način rada, mogućnost da saznam jesu li bilježnice ispunjene prekriženim rečenicama ili mu je nadahnuće nadolazilo sasvim prirodno. Nezasitno sam se bacio na istraživanje njegove biblioteke u potrazi za drugim bilježnicama. Kako bih bio na sigurnom, morao sam čekati da Harry ode iz kuće, a kako je četvrtkom predavao u Burrowsu, odlazio bi rano ujutro i najčešće se vraćao kasno poslijepodne. I tako sam tijekom popodneva 6. ožujka 2008. naišao na otkriće koje sam odlučio smjesta zaboraviti: Harry je bio u vezi s petnaestogodišnjom djevojkom kad su njemu bile trideset četiri. To je bilo 1975.

Razotkrio sam tu njegovu tajnu dok sam grozničavo i bez imalo ustezanja, prekopavajući po policama njegove radne sobe, pronašao poveću kutiju od lakirana drva, skrivenu iza knjiga i zatvorenu poklopcem sa željeznim okovom. Predosjetio sam da je to veliki ulov, možda rukopis *Porijekla zla*. Zgrabio sam kutiju i otvorio je, no, na moje veliko razočaranje, u njoj nije bilo rukopisa. Tek nekoliko fotografija i novinskih izrezaka. Na fotografijama je bio Harry iz mlađih dana, u najboljim tridesetima, elegantan, samouvjeren, a do njega neka mlada djevojka. Bilo je pet ili šest snimaka, a ona se pojavljivala na svima. Na jednom od njih bio je Harry na plaži, gola torza, preplanuo i mišićav, u zagrljaju s tom mladom djevojkom, kojoj su sunčane naočale pridržavale dugu plavu kosu i koja ga je ljubila u obraz. Na poleđini fotografije pisalo je: *Nola i ja*, *Martha's Vineyard*, *krajem srpnja 1975*. Odviše zanesen svojim otkrićem, nisam čuo Harryja, koji se jako rano vratio s fakulteta, nisam čuo ni škripu guma njegove corvette po šljunku prilaza Goose Coveu ni njegov glas kad je ušao u kuću. Ništa nisam čuo jer sam u kutiji osim fotografija pronašao i pismo bez datuma. Dječji rukopis na lijepom papiru za pisma:

Ne brinite se, Harry, ne brinite se zbog mene. Već ću ja naći izgovor i snaći se da dođem. Čekajte me u sobi broj osam. Volim taj broj, najdraži mi je. Čekajte me tamo u sedam navečer. Onda ćemo otputovati zauvijek.

Toliko Vas volim.
Beskrajno nježno,
Nola

Tko je ta Nola? Srce mi je snažno tuklo dok sam prelistavao novinske izreske, svi naslovi govorili su o zagonetnom nestanku izvjesne Nole Kellergan jedne kolovoške večeri 1975., a Nola na novinskim fotografijama bila je ista ona Nola s Harryjevih fotografija. Upravo u tom trenutku Harry je ušao u radnu sobu noseći pladanj sa šalicama kave i tanjur s kolačićima, no odmah ga je ispustio nakon što me, odgurnuvši nogom vrata, ugledao kako čučim na tepihu uz sadržaj njegove tajne kutije razasut preda mnom.

„Ali što to radite?" povikao je. „Marcuse, vi kopate po mojim stvarima? Pozovem vas k sebi, a vi mi prevrćete po stvarima? Kakav ste vi to prijatelj?"

Zapetljao sam se u nespretno objašnjavanje:

„Naletio sam na to, Harry. Slučajno sam pronašao ovu kutiju. Nisam je trebao otvarati. Žao mi je."

„Stvarno niste trebali! Otkud vam pravo na to? Nemate nikakvo pravo, čovječe!"

Istrgnuo mi je fotografije iz ruke, užurbano prikupio članke i sve potrpao u kutiju, koju je odnio u svoju sobu i zatvorio se u nju. Nikad ga nisam vidio takvog, nisam znao bih li to ponašanje pripisao panici ili ljutnji. Stao sam se ispričavati preko zatvorenih vrata, objašnjavajući mu da ga nisam želio povrijediti, da sam slučajno nabasao na kutiju, ali nije pomoglo. Iz sobe je izašao tek nakon dva sata i zaputio se ravno u salon da si natoči viski. Kad sam procijenio da se malo smirio, prišao sam mu.

„Harry, tko je ta djevojka?" blago sam ga upitao.

Spustio je pogled.

„Nola."

„Tko je Nola?"

„Ne pitajte tko je Nola. Molim vas."

„Harry, tko je Nola?" ponovio sam.

Zavrtio je glavom.

„Volio sam je, Marcuse. Jako sam je volio."

„Ali zašto mi nikada niste pričali o njoj?"

„Zamršeno je."

„Prijateljima ništa nije zamršeno."

Slegnuo je ramenima.

„Sad kad ste pronašli fotografije mogao bih vam baš i reći. Kad sam sedamdeset pete došao u Auroru, zaljubio sam se u djevojku koja je imala petnaest godina. Zvala se Nola i bila je ljubav mog života."

Nastupio je trenutak tišine, pa sam zbunjen upitao:

„Što se dogodilo Noli?"

„Jeziva priča, Marcuse. Nestala je. Jedne večeri krajem kolovoza sedamdeset pete nestala je, nakon što ju je svu okrvavljenu vidjela jedna stanovnica ovoga kraja. Ako

ste otvorili kutiju, sigurno ste vidjeli novinske članke. Nikad je nisu pronašli, nitko ne zna što joj se dogodilo."

„Strašno", rekao sam.

Dugo je vrtio glavom.

„Znate", rekao je, „Nola mi je promijenila život. Ništa mi ne znači što sam postao slavni Harry Quebert, veliki pisac. Ništa mi ne znače slava, novac ni uspješna karijera kad nisam mogao zadržati Nolu. Ništa što sam napravio nakon nje nije dalo takav smisao mome životu kao ljeto koje sam proveo s njom."

Bilo je to prvi put da sam vidio Harryja toliko potresenog. Promatrao me neko vrijeme pa dometnuo:

„Marcuse, o ovome nitko ništa ne zna. Vi ste jedini. Morate čuvati tajnu."

„Naravno."

„Obećajte mi!"

„Obećavam, Harry. Bit će to naša tajna."

„Kad bi se u Aurori saznalo da sam bio u ljubavnoj vezi s Nolom, to bi bio moj kraj."

„U mene možete imati povjerenja, Harry."

To je sve što sam saznao o Noli Kellergan. Nismo više razgovarali o njoj, ni o kutiji, a ja sam odlučio taj događaj zauvijek pohraniti u dnu sjećanja, i ne sluteći da će se nekoliko mjeseci poslije, igrom slučaja, Nolina sjena nadviti nad naše živote.

Vratio sam se u New York krajem ožujka, nakon šest tjedana provedenih u Aurori, tijekom kojih nisam uspio začeti svoj novi veliki roman. Ostala su mi još tri mjeseca do roka koji mi je zadao Barnaski i znao sam da neću uspjeti spasiti karijeru. Krila su mi bila spržena, službeno je objavljeno da sam na zalasku, bio sam najnesretniji i najneproduktivniji od svih mladih nada među newyorškim piscima. Tjedni su prolazili, veći dio vremena posvetio sam gorljivim pripremama vlastite propasti. Pronašao sam novi posao za Denise, povezao se s odvjetnicima koji bi mi mogli biti korisni kad me Schmid&Hanson stanu povlačiti po sudu, a sastavio sam i popis najdražih predmeta koje ću sakriti kod roditelja prije no što pljenitelji zakucaju na moja vrata. Kad je osvanuo lipanj, sudbonosni mjesec, mjesec smaknuća, počeo sam brojiti dane do svoje umjetničke smrti. Još tridesetak dana, i Barnaski će me pozvati u svoj ured te će me stići kazna. Odbrojavanje je počelo. Nisam ni sanjao da će jedan dramatičan događaj sve promijeniti.

30

Silni

„Drugo je poglavlje izuzetno važno, Marcuse. Mora biti oštro, poput udarca.”

„Kako to mislite, Harry?”

„Kao u boksu. Vi ste dešnjak, ali u obrambenom stavu uvijek vam je ljevica isturena. Prvi direkt obara protivnika, a desnica se tad moćno oslobađa kako bi ga dokrajčila. Takvo treba biti vaše drugo poglavlje, desnicom ravno u čitateljevu facu.”

Dogodilo se to u četvrtak 12. lipnja 2008. Prijepodne sam proveo kod kuće čitajući u primaćoj sobi. Vani je bilo vruće, ali je kišilo. Već tri dana po New Yorku je rosila mlaka kišica. Oko jedan poslijepodne zazvonio je telefon. Javio sam se, no isprva mi se činilo da s druge strane nema nikoga. Zatim sam razaznao prigušeni jecaj.

„Halo? Halo? Tko je?” upitao sam.

„Mrtva je.”

Glas je bio jedva čujan, ali odmah sam ga prepoznao.

„Harry? Harry, jeste li to vi?”

„Mrtva je, Marcuse.”

„Mrtva? Tko?”

„Nola.”

„Molim? Kako to?”

„Mrtva je, a ja sam za sve kriv. Marcuse, što sam to napravio? Što li sam, zaboga, napravio?”

Spustio je slušalicu. Odmah sam mu uzvratio poziv, nije se javio. Zvao sam ga na mobitel, bezuspješno. Nisam ga prestajao nazivati, ostavljajući poruke na telefonskoj sekretarici. Nije se više javio. Bio sam jako zabrinut. Tada nisam znao da me Harry zvao iz sjedišta Državne policije u Concordu. Nisam shvaćao što se događa sve dok me oko četiri sata nije nazvao Douglas.

„Za ime Boga, Marc, jesi li čuo?” vikao je.

„Čuo što?”

„Zaboga, upali televizor! Radi se o Harryju Quebertu!”

„O Quebertu? Što je s njim?”

„Daj, upali već jednom televizor!”

Žurno sam otvorio neki informativni program. Na ekranu sam, zaprepašten, ugledao prizore iz kuće na Goose Coveu i čuo televizijskog izvjestitelja kako objašnjava: *Pisac Harry Quebert uhićen je danas ovdje, u svojoj kući u Aurori u New Hampshireu, nakon što je policija na njegovu imanju pronašla zakopane ostatke ljudskog tijela. Prema prvim nalazima istraživanja, to bi moglo biti tijelo Nole Kellergan, djevojke iz toga kraja, koja je otišla iz svog doma u kolovozu tisuću devetsto sedamdeset pete, u dobi od petnaest godina, i o kojoj se otad ništa ne zna...*

Oko mene se sve stalo okretati, spuznuo sam u naslonjač, krajnje zaprepašten. Ništa više nisam čuo, ni televizor ni Douglasa koji je s druge strane telefonske linije dozivao: „Marcuse? Jesi tu? Halo? Ubio je tu djevojčicu? Je li moguće da je ubio djevojčicu?” U glavi mi se sve uskomešalo, kao u najgoroj noćnoj mori.

Tako sam, istovremeno s ostatkom zgrožene Amerike, saznao što se dogodilo nekoliko sati prije. Toga je jutra na Harryjev poziv na Goose Cove došla tvrtka za održavanje vrtova zasaditi grmove hortenzija oko kuće. Prekopavajući zemlju, vrtlari su na metar dubine pronašli ljudske kosti i odmah o tome obavijestili policiju. Ubrzo je iskopan cijeli kostur i Harry je uhićen.

Na televiziji se sve brzo odigralo. Smjenjivala su se javljanja iz Aurore, s mjesta zločina, i iz Concorda, glavnoga grada Hampshirea, smještenog šezdeset milja sjeveroistočno, gdje se Harry nalazio u pritvoru na odjelu Državne kriminalističke policije. Novinarske ekipe, poslane onamo po službenoj dužnosti, pomno su pratile istragu. Čini se da je neki predmet pronađen uz tijelo dopuštao utemeljene sumnje da je riječ o ostacima Nole Kellergan. Jedan policijski službenik već je najavio da će ta činjenica, ako se potvrdi, Harryja Queberta ujedno označiti i kao osumnjičenika za ubojstvo Deborah Cooper, osobe koja je posljednja vidjela Nolu živu 30. kolovoza 1975., a koja je istog dana pronađena ubijena nakon što je pozvala policiju. Svi su bili zatečeni. Glasine su dosezale neviđene razmjere, vijest se trenutačno proširila zemljom, prenošena televizijskim kanalima, radijem, internetom i društvenim mrežama. Harry Quebert, šezdeset sedam, jedan od značajnijih autora druge polovine stoljeća, bezdušni je ubojica djevojčice.

Dugo mi je trebalo da shvatim što se ustvari događa, možda čak i nekoliko sati. U osam, kad je zabrinuti Douglas banuo na moja vrata kako bi se uvjerio da se dobro držim, još sam uvijek bio uvjeren da je posrijedi zabuna. Rekao sam mu:

„Pa kako ga mogu optužiti za dva ubojstva kad uopće nisu sigurni da je to tijelo te Nole!”

„U svakom slučaju, u njegovom je vrtu bio zakopan leš.”

„Ali zašto bi dao saditi cvijeće na mjestu gdje je, navodno, zakopao tijelo? To nema nikakvog smisla! Moram poći.”

„Kamo ćeš?”

„U New Hampshire. Moram ići braniti Harryja.”

Douglas je odgovorio zdravorazumski i trezveno, svojstveno ljudima sa Srednjeg zapada:

„Ni govora, Marc. Nemoj ići onamo. Ne upuštaj se u to.”

„Harry me nazvao.”

„Kada? Danas?”

„Oko jedan poslijepodne. Pretpostavljam da je mene odabrao za poziv na koji je imao pravo. Moram ići i pružiti mu podršku! To je izuzetno važno.”

„Važno? Važan je tvoj drugi roman. Nadam se da me nisi preveslao i da ćeš mi do

kraja mjeseca predati rukopis. Barnaski samo što nije digao ruke od tebe. Jesi li svjestan što čeka Harryja? Nemoj se uvaliti u to, Marc. Premlad si! Ne ugrožavaj karijeru.”

Ništa nisam odgovorio. Na televizijskom ekranu državni se tužitelj obraćao novinarima. Nabrojio je optužbe koje terete Harryja: otmica i dvostruko ubojstvo. Harry je i službeno optužen za ubojstvo Deborah Cooper i Nole Kellergan. A za otmicu i ubojstva, kad se zbroje, prijetila mu je smrtna kazna.

To je bio tek početak Harryjeva pada. Prizori s preliminarnog ročišta koje je održano sutradan obišli su zemlju. Pred objektivima desetaka televizijskih kamera i pod udarom bljeskalica fotoaparata vidjelo se Harryja kako ulazi u sudnicu s lisičinama na rukama, okružen policajcima. Bio je očito potresen: mračna izraza lica, neobrijan, razbarušene kose, raskopčane košulje, podbuhlih očiju. Njegov branitelj Benjamin Roth bio je uz njega. Roth je bio ugledni odvjetnik iz Concorda koji ga je često savjetovao u prošlosti i kojeg sam površno poznavao jer smo se znali sretati na Goose Coveu.

Čudom televizijskog posredovanja cijela je Amerika mogla izravno pratiti ročište na kojem se Harry izjasnio nedužnim za zločine za koje ga se tereti, a sudac mu je odredio privremeni pritvor u Državnome muškom zatvoru u New Hampshireu. To je bio tek početak nedaća. Tada sam još gajio naivnu nadu da bi moglo doći do brzog raspleta, no sat vremena nakon ispitivanja nazvao me Benjamin Roth.

„Harry mi je dao vaš broj”, rekao mi je. „Tražio je da vas nazovem, želi vam poručiti da je nedužan i da nikoga nije ubio.”

„Znam da je nedužan!” odgovorio sam. „Uvjeren sam u to. Kako se drži?”

„Možete zamisliti. Murjaci su ga dobrano pritisnuli. Priznao je da je imao vezu s Nolom tijekom ljeta koje je prethodilo njenom nestanku.”

„Znao sam za Nolu. A ostalo?”

Roth bez oklijevanja odgovori:

„Sve je porekao. Ali...”

Zastane.

„Što *ali*?” upitao sam zabrinuto.

„Marcuse, ne želim skrivati činjenicu da će biti teško. Imaju ozbiljne dokaze.”

„Kakve *ozbiljne dokaze*? Recite već jednom. Moram znati!”

„Neka ostane među nama. Nitko ne smije znati.”

„Ništa neću reći. Možete mi vjerovati.”

„Uz djevojčine ostatke istražitelji su pronašli rukopis *Porijekla zla*.”

„Molim?”

„Dobro ste me čuli. Rukopis te vražje knjige bio je zakopan s njom. Harry je u gadnom škripcu.”

„Ima li on neko objašnjenje za to?”

„Ima. Rekao je da je tu knjigu napisao za nju. Da je rukopis bio uvijek kod njega, na Goose Coveu, ali da je ona ponekad uzimala po nekoliko stranica na čitanje. Rekao je da je nekoliko dana prije nestanka uzela rukopis."

„Što?" vrisnuo sam. „Tu je knjigu napisao za nju?"

„Da. To se nipošto ne smije pročuti. Zamislite samo skandal kad bi mediji saznali da jedna od najprodavanijih knjiga u Americi u posljednjih pedeset godina nije tek ispričana ljubavna priča, kako svi misle, već plod nedopuštene ljubavne veze tridesetčetverogodišnjeg muškarca i petnaestogodišnjakinje."

„Hoćete li ga pokušati osloboditi uz jamčevinu?"

„Jamčevinu? Očito niste shvatili težinu situacije, Marcuse. Za najteže kazneno djelo nema oslobađanja uz jamčevinu. Harryju prijeti smrtna kazna. Za desetak dana izaći će pred Veliku porotu, koja će odlučiti o daljnjem tijeku optužnice i pokretanju sudskog procesa. U većini slučajeva to je puka formalnost i nema nikakve sumnje da će se u ovom slučaju pokrenuti sudski proces. U sljedećih šest mjeseci do godine dana."

„A do tada?"

„Morat će ostati u pritvoru."

„Ali ako je nedužan?"

„Takav je zakon. Ponavljam, situacija je krajnje ozbiljna. Optužen je za ubojstvo dviju osoba."

Klonuo sam u naslonjač. Moram razgovarati s Harryjem.

„Recite mu da me nazove!" nagovarao sam Rotha. „Jako je važno."

„Reći ću mu."

„Recite mu da obavezno moram s njim razgovarati i da čekam njegov poziv!"

Čim sam spustio slušalicu, potražio sam *Porijeklo zla* među knjigama. Na prvoj stranici bila je umjetnikova posveta:

Marcusu, mom najsjajnijem učeniku.
Njegov prijatelj,
H. L. Quebert, svibanj 1999.

Iznova sam se zadubio u knjigu koju već godinama nisam otvarao. Riječ je o ljubavnoj priči u kojoj se pripovijedanje izmjenjuje s dijelovima pisama, priči o muškarcu i o ženi koji se vole premda na to nemaju pravo. Znači, on je, kako se čini, ovu knjigu posvetio toj tajanstvenoj djevojci o kojoj još ništa nisam znao. Kad sam usred noći završio s čitanjem, dugo sam razmišljao o naslovu knjige. Prvi sam se put zapitao koje je njegovo pravo značenje. Zašto baš *Porijeklo zla*?

O kakvom je zlu Harry govorio?

* * *

Prošla su tri dana i za to su vrijeme analize DNK-a i nalaz vještačenja zubi potvrdili

da je leš pronađen na imanju Goose Cove uistinu tijelo Nole Kellergan. Analizom kostiju utvrđeno je da je riječ o djetetu od petnaestak godina, što je govorilo u prilog tome da se Nolina smrt po prilici poklapa s vremenom njezina nestanka. Osim toga napuknuće stražnjeg dijela lubanje navodilo je na nedvojbeni zaključak, čak i više od trideset godina nakon događaja, da je žrtva usmrćena najmanje jednim od zadobivenih udaraca. Nola Kellergan nasmrt je pretučena.

Harry mi se nije javljao. Pokušavao sam stupiti u kontakt s njim preko Državne policije, zatvora ili opet preko Rotha, ali uzalud. Hodao sam ukrug po stanu, mučilo me tisuću pitanja, proganjao me njegov neobični poziv. U nedjelju više nisam mogao izdržati, pa sam zaključio da nemam drugog izbora nego da odem vidjeti što se događa u New Hampshireu.

U svitanje u ponedjeljak 16. lipnja 2008. stavio sam torbe u range rover i napustio Manhattan vozeći niz Franklin Roosevelt Drive, koji se pruža uzduž East Rivera. Preda mnom su se nizali newyorški prizori: Brooklyn, Harlem, Bronx, stadion Yankeeja uz samu rijeku, impozantni Most Georgea Washingtona i Rockefellerova promenada, gledani s autoceste, odakle se grad činio sićušnim otokom usred divlje džungle. Tek kad sam pošteno zašao u New Jersey, kako ne bih pokleknuo pred njihovim uvjeravanjima da odustanem i lijepo se vratim kući, obavijestio sam roditelje da sam se zaputio u New Hampshire. Majka mi je rekla da sam lud:

„Što ti pada na pamet, Markie? Zar ćeš braniti tog okrutnog zločinca?”

„Nije on zločinac, mama. Prijatelj mi je.”

„Onda su ti, znači, kriminalci prijatelji! Tata je tu kraj mene, kaže da bježiš iz New Yorka zbog knjige.”

„Ne bježim.”

„Bježiš li onda zbog neke žene?”

„Rekao sam ti da ne bježim. Trenutačno nemam nikoga.”

„Kad ćeš već naći neku djevojku? Sjetila sam se one Natalije s kojom si nas upoznao prošle godine. Nije doduše bila Židovka, ali bila je draga. Zašto je ne nazoveš?”

„Nisi je mogla podnijeti.”

„A zašto više ne pišeš knjige? Svi su te voljeli kad si bio poznati pisac.”

„Još uvijek sam pisac.”

„Vrati se kući. Pripremit ću ti ukusni hot-dog i vruću pitu od jabuka s kuglicom sladoleda od vanilije koja se topi na njoj.”

„Mama, trideset mi je godina, mogu si sam napraviti hot-dog ako želim.”

„Zamisli, tvoj otac više ne smije jesti hot-dog. Tako kaže liječnik.” (Čuo sam oca kako u pozadini gunđa da ipak smije povremeno pojesti hot-dog i majku koja ponavlja: „Nema više hot-doga i sličnih gluposti. Liječnik je rekao da te to zatvara!”) „Markie, dušo? Tata kaže da bi trebao napisati knjigu o Quebertu. Tako će ti karijera

opet procvasti. Budući da svi govore o Quebertu, svi će govoriti i o tvojoj knjizi. Zašto više ne dolaziš k nama na večeru, Markie? Tako dugo nisi bio. Mmmm, kako je samo slasna pita od jabuka."

Upravo sam bio prošao Connecticut, kad mi je pala na pamet loša zamisao da prekinem operu koju sam slušao na CD-u kako bih poslušao radijske vijesti, pa sam saznao da je iz policijskih krugova procurilo i da su mediji obaviješteni da je rukopis *Porijekla zla* pronađen uz ostatke tijela Nole Kellergan te da je Harry priznao kako ga je njegova veza s njom nadahnula na pisanje knjige. Tijekom samo jednog prijepodneva nove informacije već su uspjele obići zemlju. U prodavaonici benzinske postaje na kojoj sam napunio rezervoar, malo iza Tollanda, zatekao sam prodavača prikovana uz ekran televizora s kojeg je dopirala bujica riječi. Stao sam kraj njega i zatražio da poglasni. Primijetivši moju nevjericu, upitao me:

„Niste znali? Već satima svi samo o tome govore. Pa gdje ste bili? Na Marsu?"

„U autu."

„Da? A nemate radio?"

„Slušao sam operu. Opera me opušta."

Nekoliko me trenutaka promatrao.

„Poznajem li vas?"

„Ne", odgovorio sam.

„Čini mi se da vas poznajem."

„Sigurno ste me zamijenili s nekim."

„Ne, siguran sam da sam vas već vidio. Vi ste s televizije, jel da? Glumac?"

„Ne."

„Čime se bavite?"

„Pisac sam."

„Stvarno, ti vrapca! Prodavali smo ovdje vašu knjigu, prošle godine. Dobro se sjećam, vaše je lice bilo na koricama."

Stao je kružiti među policama tražeći knjigu, koje očito više nije bilo. Konačno je iskopao jednu iz skladišta pa se pobjedonosno vratio do blagajne:

„Evo vas, tu ste! Pogledajte, ovo je vaša knjiga. Marcus Goldman, tako se zovete, tu piše."

„Ako vi tako kažete."

„Onda? Što ima, gospodine Goldman?"

„Iskreno govoreći, ništa vrijedno spomena."

„A kamo ste se zaputili, ako smijem pitati?"

„U New Hampshire."

„Lijepo mjesto. Naročito ljeti. Što ćete tamo? Idete u ribolov?"

„Da."

„Što ćete loviti? Zna se tamo naći bogovskih crnih grgeča."

„Bojim se da ću naći samo probleme. Idem posjetiti prijatelja kojeg su snašle teškoće. Vrlo ozbiljne prirode.”

„Ne mogu biti ozbiljnije od onih koje su snašle Harryja Queberta!”

Na to prasne u smijeh te se stane srdačno rukovati sa mnom jer „ovdje ne viđamo tako često slavne face” i ponudi mi kavu za put.

Javnost je bila zgrožena. Ne samo što je postojanje rukopisa pored Nolinih ostataka definitivno bacilo krivnju na Harryja, nego je ponajviše spoznaja da je ta knjiga inspirirana ljubavnom pričom s petnaestogodišnjakinjom pobudila duboku nelagodu. Što su sad trebali misliti o toj knjizi? Je li Amerika javno podržala manijaka kad je uzdigla Harryja u red slavnih pisaca? Na tragu skandala novinari su pretresali različite pretpostavke u vezi s motivima koji bi Harryja mogli nagnati na ubojstvo Nole Kellergan. Možda mu je prijetila da će razotkriti njihovu vezu. Ili je željela prekid pa je on zato izgubio glavu. Cijelim putem do New Hampshirea nisam se uspio othrvati razmišljanju o tim pitanjima. Trudio sam se misliti na nešto drugo prekidajući radijski program i vraćajući se operi, ali nije bilo melodije koja me u mislima nije vraćala Harryju, a čim bih pomislio na njega, sjetio bih se i te djevojčice koja je dulje od trideset godina ležala pod zemljom, pokraj kuće u kojoj sam, kako mi se činilo, proveo ponajljepše godine.

Nakon devet sati putovanja konačno sam stigao na Goose Cove. Vozio sam bez razmišljanja. Zašto sam došao ovamo umjesto da odem u Concord potražiti Harryja ili Rotha? Vozila za satelitski prijenos vijesti bila su parkirana uz rub Državne ceste broj 1, a na križanju s pošljunčenim prilazom koji je vodio do kuće novinari su se natiskivali i smjenjivali u izravnim javljanjima za televizijske postaje. Kad sam želio skrenuti, svi su nahrupili oko mog automobila i prepriječili mi prolaz u želji da vide tko dolazi. Jedan od njih prepoznao me i uzviknuo: „Hej, pa to je onaj pisac! To je Marcus Goldman!” Okupljeni novinari još se više uzvrpoljiše, objektivi kamera i fotografskih aparata prilijepiše se uz prozorska stakla automobila i zapljusne me bujica pitanja: „Vjerujete li da je Harry Quebert ubio tu djevojčicu?” „Jeste li znali da je *Porijeklo zla* napisao za nju?” „Treba li tu knjigu povući iz prodaje?” Nisam želio davati nikakve izjave, držao sam prozore zatvorene, a na očima ostavio sunčane naočale. Policijski službenici iz Aurore koji su se ondje nalazili kako bi usmjerivali kolone novinara i znatiželjnika uspjeli su mi osloboditi prolaz, pa sam se zaputio dalje, u zaklon kupinova grmlja i visokih borova. Još sam mogao čuti neke novinare kako mi dovikuju: „Gospodine Goldman, zašto ste došli u Auroru? Što radite na imanju Harryja Queberta? Gospodine Goldman, zašto ste ovdje?”

Zašto sam ovdje? Zato što je bila riječ o Harryju. Jer je on najvjerojatnije bio moj najbolji prijatelj. Jer, kako god čudno zvučalo, a i ja sam to shvatio tek tada, Harry mi je bio najdragocjeniji prijatelj. Tijekom svojih školskih i studentskih godina nisam uspijevao uspostaviti bliske veze s vršnjacima, onakve koje potraju cijeloga

života. Imao sam samo Harryja i, začuđujuće, nije me zanimalo je li kriv ili nije za ono za što ga optužuju,font-size: 0.92em; odgovor na to pitanje nije mogao ništa promijeniti u iskrenom prijateljstvu koje sam prema njemu osjećao. Bio je to čudan osjećaj. Vjerujem da sam ga želio mrziti i pljunuti mu u lice zajedno s cjelokupnom nacijom. To bi svakako bilo lakše. Ali cijela ta drama nije nimalo utjecala na ono što sam prema njemu osjećao. U najgorem slučaju, mislio sam, on je samo čovjek, a ljude proganjaju demoni. Svatko ima svojega. Pitanje je samo koliko se dugo s tim demonima znamo nositi.

Zaustavio sam se na pošljunčenom parkiralištu pokraj vrtnog paviljona. Njegova crvena corvetta bila je tamo, ispred nadograđenog dijela koji je služio kao garaža, gdje ju je i inače ostavljao. Baš kao da je učitelj kod kuće, kao da je sve u najboljem redu. Pokušao sam ući u kuću, ali bila je zaključana. Koliko se sjećam, to je bilo prvi put da sam naišao na zatvorena vrata. Obišao sam kuću, nije bilo policajaca, no pristup stražnjem dijelu imanja bio je zapriječen vrpcama s natpisima upozorenja. Zadovoljilo me da promatram iz daljine veliki označeni prostor koji je obujmio imanje sve do ruba šume. Nazirao se zjapeći krater koji je svjedočio o razmjerima policijskih istraživanja, a pokraj njega su venule zaboravljene hortenzije.

Stajao sam tako vjerojatno dobrih pola sata, a onda sam iza sebe začuo zvuk automobila. Bio je to Roth, koji je stigao iz Concorda.

Vidio me na televiziji i odmah je krenuo na put. Njegove prve riječi bile su:

„Znači, stigli ste?"

„Da. Zašto?"

„Harry mi je rekao da ćete doći. Rekao mi je da ste tvrdoglavi magarac i da ćete doći zabadati nos u istragu."

„Harry me dobro poznaje."

Roth je prekopavao po džepovima jakne i konačno izvukao komad papira.

„Šalje vam ovo", rekao mi je.

Rastvorio sam papir. Poruka je bila napisana rukom.

Dragi Marcuse,

ako čitate ove retke, znači da ste došli u New Hampshire, da vidite kako je Vaš stari prijatelj.

Hrabri ste. U to nikada nisam sumnjao. Kunem Vam se da nisam kriv za zločine za koje me optužuju. Usprkos tome siguran sam da ću provesti neko vrijeme u zatvoru, a Vi imate pametnijeg posla nego da se bavite mnome. Bavite se radije vlastitom karijerom, posvetite se romanu koji krajem mjeseca trebate predati uredniku. Vaša mi se karijera čini važnijom.

Ne gubite vrijeme sa mnom.

Vaš,

Harry

P. S. Ako se usprkos svemu ipak poželite malo zadržati u New Hampshireu, ili pak koji put svratiti ovamo, znate da se na Goose Coveu možete osjećati kao kod vlastite kuće. Možete ostati koliko želite. Samo jedno

Vas molim: hranite galebove. Stavite kruha na terasu. Važno je da hranite galebove.

„Ne okrećite mu leđa”, rekao mi je Roth. „Quebert vas treba.”

Zavrtio sam glavom.

„Kako stoje stvari?”

„Loše. Jeste li gledali vijesti? Svi znaju za knjigu. Katastrofa. Što više znam, to se više pitam kako ću ga braniti.”

„Kako su saznali?”

„Vjerujem da je vijest procurila iz tužiteljevog ureda. Žele unaprijed formiranim javnim mišljenjem pojačati pritisak na Harryja. Žele da sve prizna. Svjesni su da kod zločina starog trideset godina najveću težinu ima priznanje.”

„Kad ga mogu vidjeti?”

„Već sutra. Državni zatvor nalazi se na izlazu iz Concorda. Gdje ćete odsjesti?”

„Ovdje, ako je moguće.”

Namrštio se.

„Sumnjam”, rekao je. „Policija je pretraživala kuću. To je mjesto zločina.”

„Nije li mjesto zločina tamo gdje je jama?” upitao sam.

Roth je otišao pogledati ulazna vrata, zatim je brzo obišao kuću i vratio se široko se smiješeći.

„Bili biste dobar odvjetnik, Goldmane. Kuća nije zapečaćena.”

„Znači da se smijem smjestiti u njoj?”

„Znači da vas ništa u tome ne priječi.”

„Nisam siguran da sam razumio.”

„To je dobra strana američkog prava, Goldmane. U nedostatku pravila sami ih smislite. Usude li se gnjaviti vas, idete do Vrhovnog suda, koji vam daje za pravo i otvara slučaj: Goldman protiv države New Hampshire. Znate li zašto vam u ovoj zemlji moraju pročitati vaša prava kad vas uhite? Zato što je tamo negdje šezdesetih izvjesni Ernesto Miranda bio osuđen za silovanje temeljem vlastitog priznanja. E pa, zamislite, njegov je odvjetnik izjavio da to nije pravedno jer taj naš Miranda nije baš bio školovan i nije imao pojma da mu prvih deset odredbi američkog Ustava daje za pravo da ništa ne prizna. Taj je odvjetnik podigao pravu buru, otišao do Vrhovnog suda, prošao sve procedure i pogodite što se zbilo? Taj tikvan je dobio slučaj! Priznanje je poništeno, slučaj Miranda protiv države Arizone postao je slavan, i otada vam policajac koji vas želi strpati u zatvor mora vam izrecitirati: ‘Imate pravo na šutnju i na odvjetnika. Ako ga sami ne možete platiti, bit će vam dodijeljen po službenoj dužnosti.’ Ukratko, sve ono idiotsko frfljanje koje uvijek čujete u filmovima dugujemo našem Ernestu! Moral, američka pravda, Goldmane, to vam je timski rad. Svi mogu sudjelovati. Zauzmite stoga ovo imanje, ništa vas u tome ne priječi, a budu li policajci imali obraza doći i dosađivati vam, recite im da postoji rupa u zakonu, spomenite Vrhovni sud i zaprijetite im da ćete tražiti pozamašnu

odštetu. To uvijek upali. No ja nemam ključeve kuće.”

Iz džepa sam izvukao snop ključeva.

„Harry mi ih je povjerio još davnih dana”, rekao sam.

„Goldmane, vi ste čarobnjak! Ipak, preklinjem vas, ne prelazite policijske oznake, inače smo u gabuli.”

„Obećavam. Nego, Benjamine, kako je prošla premetačina kuće?”

„Policija ništa nije pronašla. Zato je pristup kući dopušten.”

Roth je otišao, a ja sam se zaputio u unutrašnjost prostrane, napuštene kuće. Povukao sam zasun navratima i krenuo ravno u radnu sobu u potrazi za famoznom kutijom. Ali više je nije bilo. Što li je Harry napravio s njom? Namjeravao sam je se dočepati, pa sam stao pretraživati police s knjigama u radnoj sobi i salonu. Uzalud. Zatim sam odlučio pretražiti prostoriju po prostoriju, nadajući se da ću nabasati makar na kakav mali trag koji bi mi mogao pomoći da shvatim što se ovdje dogodilo 1975. Je li Nola Kellergan ubijena u jednoj od ovih prostorija?

Na kraju sam pronašao nekoliko albuma s fotografijama koje nikad prije nisam vidio, ili ih nisam primijetio. Nasumce sam otvorio jedan od njih i u njemu pronašao fotografije na kojima smo Harry i ja u vrijeme dok sam studirao. U učionicama, u boksačkoj dvorani, na sveučilištu, u restoranu u kojem smo se često sastajali. Bilo je čak i fotografija s dodjele moje diplome. Drugi je album bio pun novinskih izrezaka koji su govorili o meni i mojoj knjizi. Neki su dijelovi teksta bili zaokruženi ili podcrtani crvenom bojom. Tad sam shvatio da je Harry oduvijek pažljivo pratio što se sa mnom zbiva i pomno prikupljao sve što se o meni pisalo. Pronašao sam čak i izrezak iz nekih novina iz Newarka, otprije godine i pol, koje su pisale o proslavi organiziranoj meni u čast u školi u Feltonu. Kako li se samo domogao tog članka? Dobro sam se sjećao toga dana. Bilo je to uoči Božića 2006., moj prvi roman prodan je u više od milijun primjeraka i ravnatelj srednje škole koju sam pohađao u Feltonu, ponesen žarom mog uspjeha, odlučio je odati mi priznanje kakvo je smatrao da zaslužujem.

Svečanost je održana u punom sjaju jednog subotnjeg poslijepodneva u velikoj školskoj dvorani pred odabranim učenicima, bivšim učenicima i nekolicinom domaćih novinara. Svi ti dragi ljudi natiskivali su se na sklopivim stolcima pred velikim platnom što ga je ravnatelj nakon nadahnutoga govora spustio kako bi razotkrio veliku ostakljenu policu s natpisom *U čast Marcusu P. Goldmanu, zvanom Sjajni, učeniku ove škole od 1993. do 1998.*, u kojoj su bili primjerak mojeg romana, moje stare svjedodžbe, nekoliko fotografija, moj dres igrača lacrossea[2] i onaj trkačke ekipe.

Smiješio sam se čitajući taj članak. Moje bivanje u školi Felton High, u toj izuzetno mirnoj ustanovi na sjeveru Newarka koju su pohađali staloženi učenici, bilo je toliko upečatljivo da su me školski prijatelji i profesori nazvali *Sjajnim*. Ali tog

prosinačkog dana 2006., dok se meni u čast pljeskalo pred ostakljenom policom, nitko nije znao da jedino nizu zabuna, koje su isprva bile slučajne, a poslije spretno udešene, mogu pripisati činjenicu da sam četiri duge i lijepe godine uživao ugled neosporne zvijezde Feltona.

Epopeja *Slavnog* počela je već na prvoj godini kad sam trebao odabrati sport za svoj školski kurikulum. Odlučio sam da će to biti nogomet ili košarka, ali broj raspoloživih mjesta u tim sportskim ekipama bio je ograničen, a, na svoju nesreću, na dan upisa zakasnio sam na predbilježbe. „Zatvoreno", rekla mi je debela gospođa zadužena za upise. „Dođite sljedeće godine." „Molim vas, gospođo", preklinjao sam je, „svakako se moram upisati na neki sport, ili će me izbaciti." „Ime?" duboko je uzdahnula. „Goldman. Marcus Goldman, gospođo." „Sport?" „Nogomet ili košarka." „Popunjeno. Ostaje samo akrobatski ples ili lacrosse."

Lacrosse ili akrobatski ples. Trebalo je od dva zla izabrati manje. Znao sam da bi mi ulazak u plesnu ekipu osigurao neprestano zadirkivanje pa sam se stoga odlučio za lacrosse. No Felton već dvadeset godina nije imao dobru ekipu lacrossea, tako da se nitko od učenika nije želio baviti tim sportom. Tadašnju ekipu činili su učenici koji su otpali iz drugih disciplina ili oni koji su na dan upisa zakasnili. Tako sam se pridružio malobrojnoj, osrednjoj i neuspješnoj skupini, u kojoj ću se na koncu proslaviti. Nadajući se da bi me nogometna ekipa mogla prihvatiti tijekom godine, trudio sam se što bolje iskazivati svoje sportske kvalitete, u nadi da će me primijetiti. Trenirao sam s neviđenim elanom i već nakon dva tjedna naš je trener u meni prepoznao zvijezdu na koju je oduvijek čekao. Odmah sam promaknut u kapetana momčadi i nisam trebao ulagati posebne napore da bi me smatrali najboljim igračem lacrossea u povijesti škole. Bez poteškoća nadmašio sam školski rekord zabijenih golova u posljednjih dvadeset godina, koji, uostalom, nije bio vrijedan spomena, a zahvaljujući tom pothvatu moje se ime našlo na popisu zaslužnih učenika, što se nikad prije nije dogodilo učeniku prve godine. To se, dakako, dojmilo mojih prijatelja i osvojilo moje profesore. To me iskustvo poučilo da čovjek i zaobilaznim putem može postati sjajan. Uostalom, sve je tek puki privid.

Brzo sam naučio pravila igre. Više nije dolazilo u obzir da napustim svoju momčad, moja jedina opsesija bila je postati najbolji, nije važno kako, biti u centru pozornosti, pod svaku cijenu. U to je doba organizirano opće natjecanje u individualnim znanstvenim projektima, a nagradu je odnijela mala nadarena napast koja se zvala Sally, dok sam ja završio na šesnaestome mjestu. Na dodjeli nagrada u školskoj dvorani uspio sam se dokopati govornice kako bih se javno pohvalio lažnim vikendima koje sam provodio u volonterskom radu s hendikepiranima, što mi je otežalo rad na projektu, da bih na kraju, očiju sjajnih od suza, dometnuo: „Ništa mi ne znače prve nagrade ako mogu upaliti iskricu sreće u očima svojih prijatelja, djece koja pate od Downovog sindroma." Svi su bili očito ganuti, uspio sam nadmašiti

uspjeh pobjednice u očima profesora, prijatelja, pa čak i same Sally, čiji je brat bio teško bolestan – što nisam znao – i koja je odbila primiti nagradu inzistirajući da bude dodijeljena meni. Zahvaljujući toj zgodi moje je ime ušlo u kategoriju *sport*, *znanost* i *nagrada za najboljeg prijatelja* na popisu zaslužnih učenika, koji sam potajice zvao *popisom zaduženih učenika*, potpuno svjestan svojih podvala. Ali nisam znao stati. Kao da sam bio opsjednut. Tjedan dana poslije srušio sam rekord u prodaji listića tombole tako što sam ih sve sam kupio novcem ušteđenim od održavanja travnatih površina na gradskom bazenu tijekom dva ljeta. Ubrzo se školom proširio glas kako je Marcus Goldman osoba izuzetnih kvaliteta. Takva konstatacija navela je učenike i profesore da mi poput etikete i jamstva uspjeha nadjenu nadimak *Sjajni*. Taj dobri glas koji me pratio ubrzo se proširio sve do naše četvrti u Newarku, ispunjajući moje roditelje neizmjernim ponosom.

Taj neutemeljeni ugled ponukao me na bavljenje plemenitom vještinom boksa. Oduvijek sam gajio simpatije prema boksu i bio prilično dobar boksač, no ono što sam tražio odlazeći potajice na treninge u jedan brooklynski klub, udaljen sat vremena vožnje vlakom od moje kuće, tamo gdje me nitko nije poznavao, tamo gdje *Sjajni* nije postojao, bila je mogućnost da budem slab. Tragao sam za svojim pravom da me potuku snažniji od mene, za svojim pravom da se osramotim. To je bio jedini način bijega od savršenog čudovišta koje sam stvorio. U toj boksačkoj dvorani Sjajni je mogao izgubiti, mogao je biti loš. A Marcus je smio postojati. Jer malo-pomalo moja opsesija da uvijek budem prvi stala je nadilaziti granice mogućega. Što sam bio uspješniji, to sam se više bojao poraza.

Na trećoj godini, zbog proračunskih rezova, ravnatelj je bio prisiljen raspustiti momčad lacrossea, koja je predstavljala preveliki trošak za školu u usporedbi s onim što je donosila. Na moju veliku muku to je značilo da moram izabrati novu sportsku disciplinu. Nogometna i košarkaška momčad sad su me gledale blažim pogledom, ali znao sam da bi ulazak u jednu od njih značio suočavanje s igračima koji su puno darovitiji i odlučniji od mojih suigrača lacrossea. Bio sam u opasnosti da se nađem u nečijoj sjeni, da postanem nitko i ništa ili, još gore, da nazadujem. Što bi ljudi rekli da Marcus Goldman zvan *Sjajni*, bivši kapetan momčadi lacrossea, s rekordnim brojem golova u posljednjih dvadeset godina, postane potrčko nogometne momčadi? Za mene su uslijedila dva tjedna ispunjena strepnjom, a onda sam čuo za potpuno nepoznatu školsku momčad koja se bavila trčanjem, a koju su činila dva kratkonoga debeljka i jedan usukani mršavko. Ispostavilo se da je to jedina disciplina u kojoj Felton nije sudjelovao u međuškolskim nadmetanjima. To mi je davalo sigurnost da se nikad neću morati ogledati ni s kim tko bi mi bio ozbiljan suparnik. Stoga sam se s olakšanjem i bez imalo oklijevanja pridružio Feltonovoj ekipi trkača, gdje sam već od prvog treninga pred zaljubljenim pogledima šačice navijačica i ravnatelja bez problema srušio rekord u trčanju svojih krotkih momčadskih kolega.

Sve je moglo biti savršeno da se upravo ravnatelj, zaveden mojim rezultatima, nije iznenada dosjetio organizirati veliko trkačko natjecanje među lokalnim školama, sve u želji da i njegova škola zablista, potpuno uvjeren da će *Sjajni* nadmoćno pobijediti. Kad je stigla i službena obavijest o tome, obuzela me panika, pa sam se bez predaha pripremao cijeli mjesec. No znao sam da nemam šanse u suočavanju s trkačima iz drugih škola, iskusnima u natjecanjima. Ja sam bio samo šminka, samo ukras, a sad ću se osramotiti, i to, da stvar bude gora, na domaćem terenu.

Na dan utrke tamo je bio cijeli Felton kao i većina mojih susjeda, koji su me došli bodriti. Začuo se pucanj za start i, kao što sam se i pribojavao, svi su se trkači odmah odlijepili od mene. Bio je to presudni trenutak, moj je ugled stavljen na kocku. Trčalo se šest milja, odnosno dvadeset pet krugova oko stadiona. Dvadeset pet poniženja. Bit ću zadnji, potučen i obeščašćen. Moglo bi se dogoditi da budem i dvostruko slabiji od prvoga. Morao sam pod svaku cijenu spasiti ugled *Sjajnog*. Zato sam prikupio svu snagu, svaki atom energije, i u očajničkom se pokušaju bacio u mahniti trk. Praćen poklicima okupljenih koji su me došli podržati, izbio sam na čelo. U tom sam trenu pribjegao makijavelističkom planu što sam ga u međuvremenu osmislio. Budući da sam trenutačno predvodio utrku i osjećajući da sam dosegnuo svoju granicu, odglumio sam da sam se spotaknuo, pa sam se bacio na tlo uz spektakularno previjanje, bolne krikove i vrisak gledališta, što je rezultiralo slomljenom nogom. To svakako nije bilo predviđeno, ali je uz dvije operacije i dva tjedna provedena u bolnici spasilo ugled mog imena. Tjedan dana nakon tog događaja školske novine objavile su članak posvećen meni:

> *Tijekom te antologijske utrke Marcus Goldman zvani Sjajni, koji je znatno odmaknuo suparnicima i kojeg je čekala veličanstvena pobjeda, pao je kao žrtva loše kvalitete staze. Pri teškom padu slomio je nogu.*

Tako je završila moja sportska karijera trkača. Zbog teške ozljede dobio sam poštedu od sportskih aktivnosti do kraja školovanja. Za posebni angažman i požrtvovnost pločica s mojim imenom postavljena je u ostakljenu policu s počasnim odlikovanjima, u kojoj se već ponosno kočio moj dres igrača lacrossea. Proklinjući slabu kvalitetu sportskog objekta škole Felton, ravnatelj je uz velike izdatke dao obnoviti trkaću stazu, posegnuvši za sredstvima iz školskog proračuna namijenjenima izletima, te tako svim razredima uskratio mogućnost bilo kakve aktivnosti sljedeće godine.

Po završetku školovanja, oboružan odličnim ocjenama, počasnim diplomama i pisanim preporukama, trebao sam donijeti sudbonosnu odluku o izboru fakulteta. A kad sam jednog poslijepodneva ležao u svojoj sobi držeći u ruci tri pisma koja su potvrđivala moj upis na Harvard, Yale i Burrows, malo i slabo poznato sveučilište iz Massachusettsa, nisam nimalo dvojio. Želio sam Burrows. Odlaskom na veliko

sveučilište izlagao sam se opasnosti da ostanem bez epiteta *Sjajni*. Odabrati Harvard ili Yale značilo je postaviti si nedostižne ciljeve. Nisam imao nikakve želje nadmetati se s nezasitnim elitama koje su hrlile sa svih strana zemlje ne bi li se dočepale spomena na počasnim pločama. Počasna ploča sveučilišta Burrows činila mi se dohvatljivijom. *Sjajni* nije želio ostati spržanih krila. *Sjajni* je i dalje želio biti *Sjajni*. Burrows se činio savršenim. Skromno sveučilište na kojem ću zasigurno moći briljirati. Nije mi bilo teško uvjeriti roditelje da je katedra književnosti na Burrowsu u svakom smislu superiorna onoj na Harvardu ili Yaleu, i tako sam se ujesen 1998. preselio iz Newarka u taj industrijski gradić u Massachusettsu, gdje ću upoznati Harryja Queberta.

Predvečer, dok sam na terasi još pregledavao albume i pretresao uspomene, nazvao me uspaničeni Douglas.

„Marcuse, zaboga! Ne mogu povjerovati da si otišao u New Hampshire, a da meni ništa nisi rekao! Nazivaju me novinari i raspituju se što ti tamo radiš, a ja ništa o tome ne znam. Morao sam upaliti televizor kako bih saznao. Vrati se u New York. Vrati se dok nije prekasno. Ovo je prevelik zalogaj za tebe! Bježi iz te selendre čim svane i vrati se u New York. Quebert ima odličnog odvjetnika. Neka taj odradi svoj posao, a ti se usredotoči na svoju knjigu. Za petnaest dana moraš predati rukopis Barnaskom."

„Harryju je sad potreban prijatelj", rekao sam.

Nastupila je stanka, a onda je Douglas promrmljao, kao da je tek sada shvatio ono što mu je mjesecima izmicalo:

„Ništa od knjige, je li? Ostala su dva tjedna do roka koji ti je dao Barnaski, a tebi nije bilo ni na kraj pameti napisati tu knjigu! Nije li tako, Marc? Želiš pomoći prijatelju ili želiš pobjeći od New Yorka?"

„Zaveži, Doug."

Nastupila je još jedna duga stanka.

„Marc, reci mi barem da imaš neku ideju. Reci mi da imaš neki plan i da imaš dobar razlog za dolazak u New Hampshire."

„Dobar razlog? Nije li prijateljstvo dovoljan razlog?"

„Pobogu, Harry, što ti njemu duguješ da si otišao onamo?"

„Sve, baš sve."

„Kako misliš sve?"

„Komplicirano je to, Douglase."

„Marcuse, za ime Boga, što time želiš reći?"

„Douglase, nikada ti nisam pričao o jednom razdoblju svog života. Nakon srednje škole lako je moglo poći loše po mene. A onda sam sreo Harryja. On mi je na neki način spasio život. Njegov sam dužnik. Bez njega nikad ne bih postao piscem. To se zbilo u Burrowsu u Massachusettsu devedeset osme. Njemu dugujem sve."

29

Može li se čovjek zaljubiti u petnaestogodišnju djevojčicu?

„Želio bih vas poučiti pisanju, Marcuse, ne samo da biste znali pisati već i da postanete pisac. Pisanje knjiga nije mala stvar. Svi znaju pisati, ali nisu svi pisci.”

„Kako čovjek može znati da je pisac?”

„Nitko ne zna da je pisac. Sazna tek kad mu drugi to kažu.”

Svi koji se sjećaju Nole reći će da je bila prekrasna djevojčica. Od onih koje vam se urežu u pamćenje. Draga, pažljiva, darovita osoba koja zrači. Kako se čini, odisala je neviđenom životnom radošću koja je mogla uljepšati i najtmurnije dane. Subotom je posluživala u restoranu Clark's. Poletno bi kružila među stolovima dok je njena plava kovrčava kosa lepršala zrakom. Uvijek je za svakoga gosta imala lijepu riječ. Privlačila je poglede. Nola je bila priča za sebe.

Bila je kći jedinica Davida i Louise Kellergan, evanđelista s juga, porijeklom iz Jacksona u Alabami, gdje je i rođena 12. travnja 1960. Kellerganovi su se nastanili u Aurori ujesen 1969. nakon što je otac bio angažiran kao svećenik župe St James, glavne crkvene zajednice u Aurori, koja je svojedobno bila vrlo utjecajna. Crkva St James, smještena na južnom ulazu u grad, bila je impozantna građevina od dasaka od koje danas nema ni traga, otkako su se crkvene zajednice gradova Aurore i Montburryja morale ujediniti iz gospodarskih i proračunskih razloga, kao i zbog malog broja vjernika. Umjesto crkve danas se na tome mjestu nalazi McDonald'sov restoran. Kad su došli, Kellerganovi su se nastanili u lijepoj kući u vlasništvu župe smještenoj na Aveniji Terrace 245. Bila je to prizemnica i moguće je da je šest godina poslije Nola naprosto nestala kroz prozor svoje sobe, one subote 30. kolovoza 1975.

To su bili prvi opisi koje su mi dali posjetitelji restorana Clark's, u koji sam svratio jutro nakon dolaska u Auroru. Probudio sam se rano, mučen nelagodnim osjećajem nesigurnosti u opravdanost svoje prisutnosti u ovome gradu. Nakon trčanja plažom hranio sam galebove i tek tada zapitao samoga sebe jesam li uistinu potegnuo sve do New Hampshirea da bih hranio morske ptice. Sastanak s Benjaminom Lothom dogovorio sam u jedanaest sati u Concordu. U međuvremenu, budući da nisam želio biti sam, otišao sam na palačinke u Clark's. Dok sam bio student i kad bih boravio kod njega, Harry me običavao rano ujutro dovoditi onamo. Budio me prije svitanja grubo me drmusajući i objašnjavajući kako je vrijeme da navučem trenirku, zatim smo odlazili do obale oceana, gdje smo trčali i boksali. Kad bi mu ponestalo snage, preuzimao je ulogu trenera. Prekidao bi svoju vježbu pod izlikom ispravljanja mojih pokreta i pozicija, ali znam da je pokušavao dobiti na vremenu i povratiti dah. Uz vježbe i skokove prevalili bismo nekoliko milja dugu

plažu koja je spajala Goose Cove i Auroru. Penjali bismo se po stijenama plaže i potom prošetali kroz uspavani grad. U glavnoj ulici, uronjena u tamu, u daljini se nazirala slaba svjetlost koja je dopirala kroz velike prozore svratišta, jedinog restorana koji je tako rano otvarao svoja vrata. Unutra je vladao potpuni mir. Rijetki posjetitelji bili su vozači kamiona ili trgovački putnici koji su doručkovali u tišini. Iz stražnje prostorije dopirao je zvuk radioprijamnika, emitirajući program uvijek iste informativne postaje, taman toliko tiho da se spikerove riječi nisu mogle razabrati. Kad su jutra bila vruća, viseći ventilator miješao je zrak uz metalnu škripu i dizao rasplesane čestice prašine s okolnih svjetiljki. Sjedali bismo za stol 17, a Jenny bi nam odmah poslužila kavu. Meni je uvijek poklanjala blagi, gotovo majčinski osmijeh. Govorila mi je: „Jadni moj Marcuse, tjera te da rano ustaješ, jel da? To radi otkako ga znam.” na to bismo se svi nasmijali.

Ali 17. lipnja 2008., usprkos ranom jutarnjem satu, u Clark'su je već bilo izuzetno živo. Svi su govorili samo o tom događaju, a kad sam se pojavio, svi koji su me poznavali natiskali su se oko mene kako bi me pitali je li istina, je li Harry bio u vezi s Nolom, je li ubio nju i Deborah Cooper. Oglušio sam se na pitanja i sjeo za stol 17, koji je bio slobodan. Tu sam otkrio da je pločica u Harryjevu čast skinuta. Umjesto nje vidjele su se dvije rupice za vijke u drvenoj ploči stola i trag metala pod kojim je izblijedio lak.

Jenny mi je donijela kavu i ljubazno me pozdravila. Djelovala je tužno.

„Odsjest ćeš kod Harryja?”

„Nadam se. Skinula si pločicu?”

„Da.”

„Zašto?”

„Napisao je onu knjigu za tu malu, Marcuse. Za petnaestogodišnje dijete. Ne mogu ostaviti tu pločicu. Takva ljubav je odvratna.”

„Mislim da nije sve tako jednostavno”, rekao sam.

„A ja mislim da se ti ne bi trebao miješati u to, Marcuse. Trebao bi se vratiti u New York i držati se podalje od svega.”

Naručio sam palačinke i kobasice. Zamašćeni primjerak novina *Aurora Star* nalazio se na stolu. Na prvoj stranici bila je velika Harryjeva fotografija iz vremena njegove najveće slave i ugleda. Njegov ozbiljni pogled zračio je samopouzdanjem. Odmah ispod nalazila se fotografija njegova ulaska u sudnicu u palači pravde u Concordu, gdje je s lisičinama na rukama, utučen, neuredne kose, zgrčena lica, izvan sebe. U ovalnim sličicama bili su portreti Nole i Deborah Cooper. I naslov: *Što je napravio Harry Quebert*?

Erne Pinkas došao je ubrzo nakon mene i sa šalicom kave sjeo za moj stol.

„Vidio sam te na televiziji sinoć”, rekao mi je. „Odsjest ćeš ovdje?”

„Da, možda.”

„Zašto?”
„Nemam pojma. Zbog Harryja.”
„Nedužan je, je li? Ne mogu zamisliti da bi mogao napraviti tako nešto. To je suludo.”
„Ne znam više ni sam, Erne.”
Na moj zahtjev Pinkas mi je ispričao kako je nekoliko dana prije policija iskopala Noline ostatke na imanju Goose Cove, zakopane na metar dubine. Tog četvrtka svi u Aurori bili su uzbunjeni zvukom sirena policijskih vozila koja su dojurila iz svih dijelova pokrajine. Bilo je tu vozila cestovnih patrola, starih vozila kriminalističke policije, pa čak i jedan kamionet forenzičara.
„Kad se posumnjalo da se radi o ostacima Nole Kellergan”, objasnio mi je Pinkas, „svi su ostali zaprepašteni! Nitko nije mogao povjerovati. Cijelo to vrijeme mala je bila tu, pred našim očima. Mislim, koliko sam puta bio kod Harryja na toj terasi i pijuckao konjak. Sasvim blizu nje. Reci, Marcuse, je li on uistinu tu knjigu napisao za nju? Ne mogu povjerovati da su bili u vezi. Jesi li ti znao išta o tome?”
Kako bih izbjegao odgovor, stao sam miješati žličicom sadržaj šalice sve dok nisam stvorio vrtlog. Rekao sam samo:
„Erne, to je nerazmrsivo.”
Nešto poslije za stolom nam se pridružio Travis Dawn, zamjenik načelnika policije u Aurori, koji je osim toga bio i Jennyin suprug. Bio je jedan od onih ljudi iz Aurore koje sam oduvijek poznavao. Prosijedi šezdesetogodišnjak blage naravi bio je provincijski dobrica u policijskoj uniformi kojeg se odavno nitko nije bojao.
„Žao mi je, mladiću”, rekao mi je uz pozdrav.
„Zbog čega?”
„Zbog ove priče koja te dočekala. Znam da si blizak s Harryjem. Sigurno ti nije lako.”
Travis je bio prva osoba koja je izrazila brigu u vezi s mojim osjećajima. Kimnuo sam i upitao:
„Kako je moguće da sve to vrijeme koliko sam boravio ovdje nikada nisam čuo za Nolu Kellergan?”
„Sve dok njeno tijelo nije pronađeno, to je bila zaboravljena priča. Priča koje se nitko nije rado prisjećao.”
„Travise, što se dogodilo tridesetoga kolovoza sedamdeset pete? I što se dogodilo Deborah Cooper?”
„Ružna je to priča, Marcuse. Jako ružna. A ja sam je doživio izbliza jer sam toga dana bio na dežurstvu. Tada sam bio obični policajac. Ja sam primio poziv. Deborah Cooper bila je simpatična starica koja je od suprugove smrti živjela sama u zabačenoj kući uz rub šume u Side Creeku. Znaš li gdje je Side Creek? Tamo gdje počinje nepregledna šuma, na dvije milje od Goose Covea. Dobro se sjećam stare Cooperice, tek sam kratko bio u policiji, no ona je redovito nazivala. Naročito noću,

kako bi dojavljivala o sumnjivim zvukovima oko svoje kuće. Bilo ju je strah u toj kućerini uz samu šumu i željela je da je netko povremeno dođe umiriti. Svaki bi se put ispričavala zbog smetnje i policajcu koji bi došao nudila je kolače i kavu. Sutradan bi dolazila u postaju donoseći nam poneku sitnicu. Što reći, bila je draga starica. Voljeli smo joj se naći pri ruci. Uglavnom, tridesetoga kolovoza sedamdeset pete Cooperica je pozvala policiju i rekla da je u šumi opazila djevojku koju slijedi neki čovjek. Bio sam jedini policajac u patroli u Aurori i odmah sam krenuo k njoj. Bilo je to prvi put da je zvala po danu. Kad sam stigao, čekala je pred kućom. Rekla mi je: 'Travise, možda ćete misliti da sam luda, ali uistinu sam opazila nešto čudno.' Otišao sam istražiti rubne predjele šume, tamo gdje je vidjela djevojku. Pronašao sam komad crvene tkanine. Odmah sam procijenio da stvar valja ozbiljno shvatiti, pa sam obavijestio šerifa Pratta, koji je tada bio načelnik policije u Aurori. Bio je na godišnjem odmoru, ali je odmah došao. Šuma je nepregledna i nas dvojica smo jedva bili dovoljni tek da bacimo površni pogled. Zaputili smo se u šumu. Prešavši cijelu milju, naišli smo na tragove krvi, na pramenove plave kose, na još komada poderane crvene tkanine. Nismo imali vremena postavljati si previše pitanja jer se u taj čas začuo pucanj iz smjera kuće Deborah Cooper. Pojurili smo u tom smjeru. Coopericu smo pronašli u kuhinji, ležala je u lokvi krvi. Poslije smo saznali da je opet zvala policiju kako bi dojavila da se djevojka koju je bila opazila sakrila kod nje."

„Djevojka je došla do kuće?"

„Tako je. Dok smo bili u šumi, ona se pojavila, sva okrvavljena, tražeći pomoć. No kad smo mi stigli, osim mrtvog tijela gospođe Cooper više nikoga nije bilo u kući. To je bilo nevjerojatno."

„Ta djevojka je bila Nola?" upitao sam.

„Da. To smo brzo povezali. Prvo je nazvao njen otac da prijavi njezin nestanak. A onda smo shvatili da ju je Deborah Cooper identificirala kad je nazvala policiju."

„Što se zatim dogodilo?"

„Nakon drugog poziva gospođe Cooper pokrenute su sve policijske jedinice u pokrajini. Uz rub šume u Side Creeku šerifov pomoćnik opazio je crni Chevrolet Monte Carlo koji se udaljavao prema sjeveru. Poslana je potjera, ali vozilo nam je umaknulo iako su sve ceste bile zatvorene. Sljedećih tjedana neprestano smo tražili Nolu. Cijelu smo pokrajinu preokrenuli naglavačke. Tko je mogao misliti da je zakopana na imanju Goose Cove kod Harryja Queberta? Sve je upućivalo da se vjerojatno nalazi negdje u toj šumi. Potrage su organizirane jedna za drugom, ali ova šuma seže sve do Vermonta! Nikad nismo pronašli ni vozilo ni djevojčicu. Da smo mogli, prevrnuli bismo cijelu zemlju, no nakon tri tjedna bili smo prisiljeni teška srca prekinuti potragu. Glavešine Državne policije obznanile su da je potraga prevelik trošak, a ishod je bio neizvjestan."

„Jeste li tada imali osumnjičenika?"

Nakon kraćeg oklijevanja rekao mi je:

„Ništa službeno, ali imali smo Harryja. Bilo je razloga za sumnju. Hoću reći, mala Kellerganova nestala je tri mjeseca nakon njegovog dolaska. Čudna podudarnost, zar ne? Osim toga koji je automobil on tada vozio? Crni Chevrolet Monte Carlo! Ipak, nismo imali dovoljno dokaza. Ovaj rukopis je ustvari ono za čim smo tragali prije trideset tri godine."

„Ne vjerujem. To ne može biti Harry. Osim toga zašto bi ostavio tako kompromitirajući dokaz uz tijelo? I zašto bi poslao vrtlare da kopaju tamo gdje je zakopao leš? To ne drži vodu."

Travis slegne ramenima:

„Vjeruj mome iskustvu. Nikad ne znaš što su sve ljudi sposobni napraviti. Naročito oni za koje mislimo da ih dobro poznajemo." Rekavši to, ustane i ljubazno me pozdravi. „Ako ti bilo kako mogu pomoći, samo reci", rekao je i otišao. Pinkas, koji je bez upletanja pratio naš razgovor, u nevjerici je ponovio: „Stvarno? Nisam imao pojma da je policija sumnjičila Harryja." Ništa nisam odgovorio. Istrgnuo sam prvu stranicu novina da je ponesem sa sobom i premda je još bilo rano, zaputio sam se u Concord.

* * *

Državni zatvor za muškarce u New Hampshireu nalazi se u Ulici North State 281 na sjeveru grada Concorda. Da bi se stiglo iz Aurore, trebalo je nakon trgovačkog centra Capitol sići s Autoceste 93, skrenuti u Ulicu North na uglu kod Holiday Inna i voziti ravno dalje još desetak minuta. Kad se prođe pored groblja Blossom Hill i jezerca u obliku potkove, blizu rijeke, vozi se uz žičanu ogradu i bodljikavu žicu, koja ne ostavlja mjesta sumnji o kakvom je mjestu riječ. Službeni natpis ubrzo najavljuje zatvor i tad se ukazuju sumorna zdanja od crvene cigle, zaštićena debelim pojasom zida, a zatim i ograda sa željeznim šipkama na glavnom ulazu. Prekoputa, s druge strane ceste, nalazi se salon automobila.

Roth me čekao na parkiralištu pušeći jeftinu cigaru. Djelovao je smireno. U znak pozdrava samo me potapšao po ramenu, kao da smo stari prijatelji.

„Prvi put ste u zatvoru?" upitao me.

„Da."

„Pokušajte se opustiti."

„Tko kaže da nisam opušten?"

Pokazao mi je skupinu novinara koji su čekali u blizini.

„Posvuda su", rekao mi je. „Samo nemojte da vas privole na pitanja. To su lešinari, Goldmane. Salijetat će vas sve dok ne iscijede kakvu škakljivu informaciju. Morate biti čvrsti i nijemi. Svaka vaša i najmanja riječ, krivo protumačena, može se iskoristiti protiv nas i ugroziti moju strategiju obrane."

„Koja je vaša strategija?"

Pogledao me krajnje ozbiljno:

„Sve ću opovrgnuti."
„Sve ćete opovrgnuti?" ponovio sam.
„Sve. Njihovu vezu, otmicu, ubojstva. Izjasnit ćemo se kao nedužni, oslobodit ću Harryja krivnje i svakako ću tražiti milijunsku odštetu od države New Hampshire."
„A što ćete s rukopisom što ga je policija pronašla uz tijelo? I s Harryjevim priznanjem da je bio u vezi s Nolom?"
„Taj rukopis ništa ne dokazuje! Pisanje nije ubijanje. Osim toga Harry je to i sam rekao i njegovo objašnjenje stoji: Nola je odnijela rukopis prije no što je nestala. Što se tiče njihove romanse, posrijedi je tek malo strasti. Ništa strašno. To nije zločin. Vidjet ćete, tužitelj neće ništa moći dokazati."
„Razgovarao sam s Travisom Dawnom, zamjenikom načelnika policije u Aurori. Rekao je da je Harry i onda bio osumnjičen."
„Sranje!" rekao mi je Roth, koji je lako postajao prost kad bi se razljutio.
„Čini se da je ondašnji osumnjičenik vozio crni Chevrolet Monte Carlo. Travis kaže da je upravo takav model imao Harry."
„Sranje na kvadrat!" odvrati Roth. „Ipak, korisno je znati. Dobar posao, Goldmane. Takve informacije trebam. Osim toga vi poznajete sve i svakoga u Aurori, raspitajte se malo da saznamo što namjeravaju servirati porotnicima budu li pozvani tijekom suđenja. Pokušajte mi također saznati tko previše pije, a tko tuče ženu, jer takvi nisu vjerodostojni svjedoci."
„Prilično niska taktika, zar ne?"
„U ratu je sve dopušteno, Goldmane. Bush je lagao naciji kako bi napao Irak, ali morao je tako. Vidite da smo sredili Sadama, oslobodili Iračane i otad je sve puno bolje."
„Većina Amerikanaca nije podržala taj rat. Bila je to prava katastrofa."
Djelovao je razočarano:
„Ajme, mogao sam misliti."
„Što to?"
„Glasat ćete za demokrate, Goldmane?"
„Naravno da ću glasati za demokrate."
„Vidjet ćete, bogatunima poput vas nabit će izvanredne poreze. A onda će biti kasno za suze. Da biste vodili Ameriku, morate imati muda. A slonovi imaju veća muda od magaraca, to vam je tako, genetika."
„Vrlo poučno, Roth. Uostalom, demokrati su već dobili predsjedničke izbore. Taj vaš sjajni rat bio je sasvim dovoljno nepopularan, pa im je pomogao da dobiju premoć."
Podrugljivo se nasmijao, gotovo u nevjerici:
„Ma dajte, nemojte mi reći da ste nasjeli! Žena i crnac, Goldmane! Žena i crnac! Pa vi ste barem pametan momak, dajte se uozbiljite. Tko bi izabrao ženu ili crnca na čelo države? Pišite o tome. Pravi znanstvenofantastični roman. Što je sljedeće?

Portorikanska lezbijka i indijanski poglavica?”

Na moj zahtjev, nakon uobičajenih formalnosti, Roth me nakratko ostavio nasamo s Harryjem u sobi u kojoj nas je ovaj dočekao. Sjedio je za plastičnim stolom, odjeven u zatvorsku odjeću, djelujući zapušteno. Kad sam ušao u prostoriju, sav se ozario. Ustao je i čvrsto smo se zagrlili, a onda sjeli svaki sjedne strane stola, bez riječi. Konačno je progovorio:

„Bojim se, Marcuse.”

„Izvući ćemo vas odavde, Harry.”

„Imam televizor, znate. Vidim sve što se događa. Gotov sam. S mojom je karijerom gotovo. Gotovo je i s mojim životom. Ovo je tek početak mog pada. Osjećam kako padam.”

„Ne treba se bojati padanja, Harry.”

Uspio se tugaljivo nasmiješiti.

„Hvala vam što ste došli.”

„Tome služe prijatelji. Smjestio sam se na Goose Coveu. Nahranio sam galebove.”

„Znate, ako se želite vratiti u New York, potpuno vas shvaćam.”

„Nikamo ne idem. Roth je čudnovata ptičica, ali čini se da zna što radi. Kaže da će vas osloboditi. Ostat ću i pomoći vam. Poduzet ću sve što mogu kako bih otkrio istinu i spasio vašu čast.”

„A vaš novi roman? Izdavač ga očekuje krajem mjeseca, zar ne?”

Spustio sam pogled.

„Nema romana. Nemam više ideja.”

„Kako to mislite, nemate ideja?”

Nisam odgovorio, promijenio sam temu izvukavši iz džepa novinsku stranicu koju sam prije nekoliko sati uzeo u Clark’su.

„Harry, pokušavam shvatiti. Moram znati istinu. Neprestano razmišljam o vašem telefonskom pozivu. Pitali ste se što ste to učinili Noli.”

„ Bio sam potresen, Marcuse. Uhitili su me, imao sam pravo na jedan poziv i vi ste bili jedina osoba koju sam poželio obavijestiti o tome. Ne da vam kažem kako sam uhićen, već da vam kažem da je mrtva. Vi ste jedini znali za Nolu i morao sam s nekim podijeliti svoju bol. Svih tih godina nadao sam se da je živa, negdje. A ona je sve to vrijeme bila mrtva. Mrtva je i ja sam se osjećao odgovornim, iz više razloga. Možda zato što je nisam znao zaštititi. Ali nikad joj nisam učinio ništa nažao, kunem vam se da nisam kriv za ono za što me optužuju.”

„Vjerujem vam. Što ste rekli policajcima?”

„Istinu. Da sam nedužan. Zašto bih dao saditi cvijeće na tome mjestu? Smiješno! Rekao sam im da ne znam kako se rukopis tamo našao, ali da moraju znati da sam taj roman napisao za Nolu i zbog Nole, prije njezinog nestanka. Da smo se Nola i ja voljeli. Da smo bili u vezi onog ljeta prije no što je nestala i da me to potaknulo da

napišem roman te da sam u to doba imao dva predloška za knjigu. Original, pisan rukom, i tipkanu kopiju. Nolu je živo zanimalo što pišem, čak mi je i pomagala da otipkam čistu verziju. Onda jednog dana više nisam mogao pronaći otipkanu kopiju. Bilo je to krajem kolovoza, netom prije njenog nestanka. Mislio sam da ju je Nola uzela kako bi je pročitala. Činila je to ponekad. Čitala je moje tekstove i dijelila sa mnom svoje mišljenje o njima. Uzimala bi ih bez pitanja. Ali ovoga puta nisam je više mogao pitati je li ga uzela jer je nakon toga nestala. Ostao mi je rukom pisani primjerak. Taj roman je *Porijeklo zla*, i sami znate kakav je uspjeh doživio nekoliko mjeseci poslije."

„Znači da ste tu knjigu uistinu napisali za Nolu?"

„Tako je. Čuo sam na televiziji da je namjeravaju povući iz prodaje."

„Ali što se dogodilo između Nole i vas?"

„Ljubav, Marcuse. Ludo sam se zaljubio u nju. Čini mi se da sam bio izgubio glavu."

„Kakve još dokaze policija ima protiv vas?"

„Ne znam."

„A kutija? Gdje je vaša famozna kutija s pismima i fotografijama? Kod vas je nisam pronašao."

Nije imao vremena za odgovor. Vrata su se otvorila i dao mi je znak da šutim. Ušao je Roth. Pridružio nam se za stolom i dok se smještao, Harry je spretno dohvatio bilježnicu koju sam odložio ispred sebe te krišom u nju upisao nekoliko riječi, koje nisam mogao odmah pročitati.

Roth je za početak stao naširoko objašnjavati razvoj događaja i procedure. Nakon još gotovo pola sata monologa upitao je Harryja: „Ima li još kakva pojedinost koju ste mi zaboravili spomenuti u vezi s Nolom? Moram sve znati, to je izuzetno važno."

Nastupila je šutnja. Harry nas je dugo promatrao i rekao: „Ustvari, nešto biste morali znati. Vezano uz trideseti kolovoza sedamdeset pete. Te večeri, te kobne večeri kad je nestala, Nola mi se trebala pridružiti."

„Pridružiti vam se?" ponovio je Roth.

„Policajci su me pitali što sam radio te večeri, tridesetoga kolovoza sedamdeset pete. Rekao sam im da sam bio na putu izvan grada. Lagao sam. To je jedino pitanje na koje nisam istinito odgovorio. Te sam noći bio blizu Aurore, u sobi motela smještenog uz Autocestu jedan, u smjeru Vermonta. Sea Side Motel. I danas se nalazi na istome mjestu. Bio sam u sobi osam, sjedio sam na krevetu i čekao, namirisan kao kakav golobradi mladac, s buketom plavih hortenzija, njezinim omiljenim cvijećem. Trebali smo se sastati u sedam navečer, i sjećam se kako sam čekao, a ona nije dolazila. U devet sati kasnila je već dva sata. Nikad nije kasnila. Nikad. Hortenzije sam stavio u vodu u umivaonik i upalio radio da zaokupim misli. Noć je bila teška, olujna, bilo mi je nesnosno vruće, gušio sam se u odijelu. Izvadio

sam pismo iz džepa i čitao ga iznova deset, možda čak i sto puta. Pismo koje mi je bila napisala nekoliko dana prije, puno nježnosti koju ne mogu zaboraviti:

Ne brinite se, Harry, ne brinite se zbog mene. Već ću ja naći izgovor i snaći se da dođem. Čekajte me u sobi broj osam.

Volim taj broj, najdraži mije. Čekajte me tamo u sedam navečer. Onda ćemo otputovati zauvijek.

Toliko Vas volim. Beskrajno nježno, Nola

Sjećam se da je radijski spiker objavio deset sati. Deset, a Nole još nije bilo. Na kraju sam zaspao opruživši se odjeven preko kreveta. Kad sam se probudio, već je bio dan. Radio je bio upaljen. Emitirale su se jutarnje vijesti u sedam:... Opća uzbuna na području grada Aurore nakon što je sinoć oko devetnaest sati nestala petnaestogodišnja djevojka Nola Kellergan. Policija moli sve koji bi mogli pružiti više informacija da se jave. Nola Kellergan bila je odjevena u crvenu haljinu... Poskočio sam u panici. Nabrzinu sam se riješio cvijeća i odmah krenuo put Aurore, sav izgužvan i raščupan. Soba je bila unaprijed plaćena. Nikad prije nisam vidio toliko policajaca u Aurori. Bilo je vozila iz cijele pokrajine. Na Autocesti jedan postavljena je velika rampa za kontrolu vozila koja su ulazila u grad i izlazila iz njega. Bio je tu i načelnik policije Gareth Pratt s puškom u ruci:

‘Načelniče, upravo sam čuo na radiju’, rekao sam.

‘Gadna stvar, gadna stvar’, rekao je.

‘Što se dogodilo?’

‘Nitko ne zna. Nola Kellergan je nestala. Sinoć je viđena blizu Side Creek Lanea i otada joj se gubi svaki trag. Cijela je pokrajina na nogama. Šuma je detaljno pretražena.’

Na radiju su neprestano ponavljali njen opis: mlada bjelkinja, visoka sto sedamdeset centimetara, pedesetak kilograma, duge plave kose, zelenih očiju, odjevena u crvenu haljinu. Nosi zlatni lančić na kojem piše njeno ime, Nola. Crvena haljina, crvena haljina, crvena haljina, neprestano se ponavljalo. Crvena haljina bila joj je omiljena. Odjenula ju je za mene. Eto, sad znate što sam radio te večeri, tridesetoga kolovoza sedamdeset pete.”

Roth i ja ostali smo bez riječi.

„Planirali ste zajedno otići?” upitao sam. „Taj dan kad je nestala, trebali ste zajedno otići?”

„Da.”

„Zato ste mi rekli da ste vi krivi kad ste me onoga dana nazvali? Dogovorili ste sastanak i ona je nestala dok je išla k vama.”

Utučeno je kimnuo.

„Mislim da bi još bila živa da nije bilo tog našeg dogovora.”

Kad smo izašli iz prostorije, Roth mi je rekao kako je ta priča s dogovorom za bijeg pogubna za Harryja i da se za to nikako ne smije saznati. Saznaju li tužitelji,

Harry je gotov. Na parkiralištu smo se rastali, a ja sam pričekao da se smjestim u svoj automobil prije no što sam otvorio bilježnicu i pročitao što mi je Harry napisao:

> *Marcuse, na mom radnom stolu je porculanski vrč. Na njegovom dnu naći ćete ključ. To je ključ mog ormarića u svlačionici fitnes-centra u Montburryju. Broj 201. Sve je tamo. Spalite sve. U opasnosti sam.*

Montburry je grad blizu Aurore smješten dvanaestak milja prema unutrašnjosti. Otišao sam tamo istog popodneva nakon što sam svratio do imanja Goose Cove i pronašao ključ u vrču, skriven ispod spajalica. U Montburryju je bio samo jedan fitnes-centar, smješten u modernom staklenom zdanju uz glavnu gradsku ulicu. U praznoj svlačionici pronašao sam ormarić broj 201 i otključao ga. Unutra su bili trenirka, grožđani šećer, rukavice za rad na spravama i ona drvena kutija koju sam prije nekoliko mjeseci pronašao u Harryjevoj radnoj sobi. Sve je bilo tu: fotografije, članci, rukom pisana Nolina poruka.

Pronašao sam i svežanj požutjelih uvezanih listova. Prednja stranica bila je bijela, bez naslova. Prelistao sam ostale stranice. Tekst je bio pisan rukom i bio je dovoljan jedan pogled na prve rečenice da shvatim da je to rukopis *Porijekla zla*. Rukopis koji sam prije nekoliko mjeseci toliko tražio ležao je u svlačionici fitnes-centra. Sjeo sam na klupu i polako pregledao svaku stranicu, zadivljen, ushićen. Rukopis je bio savršen, bez ikakvih prepravki. Nekoliko korisnika fitnes-centra nahrupilo je u svlačionicu da se preodjene, uopće nisam obraćao pozornost na njih. Nisam mogao odvojiti pogled od teksta. Remek-djelo, koje sam sâm toliko priželjkivao, Harryju je pošlo za rukom napisati ga. Sjeo je za stol u nekom restoranu i napisao ove savršeno genijalne riječi, ove divne rečenice koje su ganule cijelu Ameriku, trudeći se da u njima prikrije svoju ljubavnu vezu s Nolom Kellergan.

Vrativši se na Goose Cove, poslušno sam ispunio obećanje dano Harryju. U kaminu primaće sobe zapalio sam vatru i u nju bacio sadržaj kutije. Pisma, fotografije, novinske izreske te na koncu i sam rukopis. *U opasnosti sam*, napisao mi je. O kakvoj li je opasnosti govorio? Vatra se rasplamsala pa pretvorila Nolino pismo u hrpicu pepela, razjapivši središnje dijelove fotografija, koje su potom sasvim nestale uslijed vrućine. Snažan narančasti plamen liznuo je po rukopisu i preobličio stranice u bezbroj tankih slojeva. Sjedeći ispred kamina, promatrao sam kako nestaje priča o Harryju i Noli.

* * *

utorak, 3. lipnja 1975.

Toga dana bilo je ružno vrijeme. Prijepodne je odmicalo i plaža je bila pusta. Otkako je došao u Auroru, nebo nikad nije bilo ovako crno i prijeteće. Ocean se raspomamio od nevere, bijesno se pjeneći. Uskoro će kiša. Upravo ga je nevrijeme izmamilo van. Sišao je drvenim stubama koje su vodile od terase do plaže i sjeo na pijesak. S

bilježnicom na koljenima pustio je olovci na volju. Prijeteća ga je oluja nadahnjivala, nadolazile su ideje za veliki roman. Posljednjih je tjedana već imao nekoliko dobrih zamisli za novu knjigu, ali nijedna se nije razvila. Ili ih je loše započinjao, ili pak loše završavao.

Pale su prve kapi. Tek povremeno pokoja, a onda je odjednom počeo pljusak. Želio je otići kako bi se sklonio od kiše, ali tad ju je ugledao. Hodala je bosonoga, sa sandalama u ruci, uz sam rub oceana, plešući na kiši i igrajući se s valovima. Promatrao ju je zaprepašten, zadivljen. Kretala se u ritmu valova, pazeći da ne smoči rub haljine. U trenutku nepažnje dopustila je da joj voda dođe do gležnjeva, iznenadivši je, na što se veselo nasmijala. Zašla je još dublje u sivi ocean vrteći se ukrug i nudeći se beskraju. Činilo se kao da je cijeli svijet samo njen. U plavoj kosi uskovitlanoj vjetrom žuta kopča u obliku cvijeta priječila je da joj pramenovi zaklone lice. Nebo se otvorilo, lijevalo je kao iz kabla.

Kad ga je uočila na desetak metara udaljenosti, naglo je stala. U neprilici što ju je vidio, doviknula mu je:

„Oprostite, nisam vas primijetila."

Osjećao je kako mu srce ubrzano lupa.

„Ne trebate se ispričavati", odgovorio je. „Nastavite. Molim vas, samo nastavite! Prvi put vidim da netko toliko uživa u kiši."

Ozarila se.

„I vi je volite?" upitala je poneseno.

„Što to?"

„Kišu."

„Ne. Jaje ustvari mrzim."

Dražesno se nasmiješila.

„Kako je moguće mrziti kišu? Nisam vidjela ništa ljepše. Pogledajte! Pogledajte!"

Podigao je glavu, kiša mu je blago dodirivala lice. Vidio je na milijune kapljica koje su iscrtale vidokrug i okrenuo se oko svoje osi. Ona je učinila isto. Smijali su se, bili su sasvim pokisli. Na koncu su potražili zaklon pod stupovima terase. Izvukao je iz džepa kutiju cigareta, djelomično pošteđenih potopa, i pripalio jednu.

„Mogu li i ja dobiti?"

Pružio joj je kutiju i poslužila se. Bio je potpuno u njenoj moći.

„Vi ste pisac, je li tako?" upitala je.

„Da."

„Iz New Yorka."

„Da."

„Imam pitanje za vas. Zašto ste napustili New York i došli u ovu zabit?"

Nasmijao se.

„Zaželio sam se promjene."

„Tako bih voljela posjetiti New York!" rekla je. „Šetala bih satima i odgledala sve

predstave na Broadwayu. Mogu sebe zamisliti kao glumicu. Glumicu u New Yorku."

„Ispričavam se", prekine je Harry. „Jesmo li se već upoznali?"

Opet se nasmijala, onim svojim neodoljivim smijehom.

„Nismo, ali svi znaju tko ste. Vi ste pisac. Dobro došli u Auroru, gospodine. Zovem se Nola. Nola Kellergan."

„Harry Quebert."

„Znam. Svi to znaju, već sam vam rekla."

Pružio joj je ruku u znak pozdrava, no ona se osloni o nju i podigavši se na vrhove prstiju, poljubi ga u obraz.

„Moram poći. Nećete nikome reći da pušim?"

„Neću. Obećavam."

„Doviđenja, gospodine Pišče. Nadam se skorom viđenju."

Nestala je kroz snažne nalete kiše.

Bio je očaran. Tko je ta djevojka? Srce mu je ubrzano tuklo. Dugo je nepomično sjedio na terasi, sve dok se nije smračilo. Nije više osjećao ni kišu ni tamu. Pitao se koliko joj je godina. Bila je premlada, znao je to. Ali osvojila ga je. Zapalila je vatru u njegovoj duši.

* * *

Douglasov poziv vratio me u stvarnost. Prošla su dva sata, vani se mračilo. U kaminu je ostao još samo žar.

„Svi govore samo o tebi", rekao mi je Douglas. „Nitko ne shvaća što radiš u New Hampshireu. Svi smatraju da ti je to najgori potez ikad."

„Svi znaju da smo Harry i ja prijatelji. Ne mogu sjediti skrštenih ruku."

„Ali ovo je drugačije, Marc. Spominju se ubojstva, pa ta knjiga. Mislim da nisi svjestan težine ovog skandala. Barnaski je bijesan, sve više sumnja da nemaš nikakav novi roman za njega. Smatra da si pobjegao u New Hampshire. Vjerojatno je u pravu. Danas je sedamnaesti lipnja, Marc. Još trinaest dana do roka za predaju. Za trinaest dana si gotov."

„Za Boga miloga, misliš li da ne znam? Zato si me nazvao? Da me podsjetiš na moju bezizlaznu situaciju?"

„Ne, nazvao sam te zato što imam ideju."

„Stvarno? Slušam."

„Napiši knjigu o slučaju Harryja Queberta."

„Molim? Ne dolazi u obzir. Neću spašavati karijeru na Harryjevu štetu."

„Zašto na štetu? Rekao si mi da ga želiš ići braniti. Dokaži njegovu nevinost i napiši knjigu o tome. Zamisli kakav bi uspjeh postigao."

„Za deset dana?"

„Razgovarao sam s Barnaskim, da ga malo umirim."

„Nisi valjda?"

„Marc, obuzdaj se i poslušaj me. Barnaski se slaže da ti je to zlatna šansa! Vjeruje da će slučaj Harryja Queberta ispričan riječima Marcusa Goldmana osigurati posao vrijedan milijune. Mogla bi to biti knjiga godine. Spreman je ponovno pregovarati o tvom ugovoru. Predlaže da krenete iznova, da potpišeš novi ugovor, koji će poništiti prethodni, i to uz predujam od pola milijuna dolara. Znaš li što to znači?" Značilo je da bi ta knjiga spasila moju karijeru. Bila bi neosporni bestseler koji donosi brdo novca.

„Zašto bi mi Barnaski napravio takav ustupak?"

„Ne čini to zbog tebe, već zbog sebe. Marc, ti ne shvaćaš da svi govore samo o ovom slučaju. Knjiga o tome bila bi događaj stoljeća!"

„Mislim da nisam sposoban za to. Više ne znam pisati. Ne znam ni jesam li to ikada znao. A još da istražujem! To radi policija. Ne znam kako se istražuje."

Douglas je bio uporan.

„Marc, pruža ti se prilika života."

„Razmislit ću."

„Kad te čujem kako govoriš, siguran sam da nećeš."

Ta nas je rečenica obojicu nasmijala. Dobro me poznavao.

„Doug, može li se čovjek zaljubiti u petnaestogodišnju djevojčicu?"

„Ne."

„Kako možeš biti toliko siguran u to?"

„Ni u što ja nisam siguran."

„Što je to ljubav?"

„Marc, preklinjem te, bez filozofskih pitanja."

„Ali, Douglase, on ju je volio! Harry se ludo zaljubio u tu djevojčicu. Danas mi je o tome pričao u zatvoru. Bio je na plaži, pred svojom kućom, ugledao ju je i zaljubio se. Zašto u nju, a ne u neku drugu?"

„Ne znam, Marc. Ali zanima me što te toliko veže za Queberta."

„*Sjajni*", odgovorio sam.

„Tko?"

„*Sjajni*. Mladić koji je slabo napredovao. Sve dok nije sreo Harryja. Harry me naučio kako postati piscem. On me naučio da je važno znati pasti."

„O čemu ti pričaš, Mare? Jesi li pijan? Ti si pisac zato što si nadaren."

„E, tu se varaš. Čovjek se ne rađa kao pisac, on to postaje."

„To se dogodilo na Burrowsu devedeset osme?"

„Da. Prenio mi je sve svoje znanje. Njegov sam dužnik."

„Možeš li mi ispričati kako se to dogodilo?"

„Ako želiš."

Te sam večeri ispričao Douglasu što me veže za Harryja. Nakon našeg razgovora spustio sam se do plaže. Trebao sam svježeg zraka. Kroz tamu sam nazirao teške

oblake. Bilo je sparno, najavljivala se oluja. Odjednom je zapuhalo, i stabla su se počela snažno povijati, kao da je sve nagoviještalo pad Harryja Queberta.

U kuću sam se vratio jako kasno. Stigavši do glavnog ulaza, pronašao sam poruku koju mi je netko nepoznat ostavio dok me nije bilo. Obična omotnica, bez adrese primatelja ili pošiljatelja, u kojoj sam pronašao poruku otipkanu na računalu:

Vrati se kući, Goldmane.

28

Važno je znati pasti

(sveučilište Burrows, Massachusetts, 1998.–2003.)

„Harry, kad biste trebali odabrati jednu od svojih lekcija, koja bi to bila?”

„Uzvratit ću vam istim pitanjem.”

„Za mene je to lekcija *o tome kako je važno znati pasti*.”

„Potpuno se slažem s vama. Život je dugi pad, Marcuse. Najvažnije je da naučimo kako pasti.”

Te iste 1998., kad je velika poledica paralizirala sjever Sjedinjenih Država i dijelove Kanade te milijune nesretnika ostavila nekoliko dana u tami, upoznao sam Harryja. Ujesen, napustivši Felton, smjestio sam se u kampusu sveučilišta Burrows, mješavini montažnih zgrada i viktorijanskih zdanja okruženih beskrajnim, besprijekorno održavanim travnjacima. Dodijelili su mi lijepu sobu u istočnom krilu zgrade sa spavaonicama, koju sam dijelio sa simpatičnim mršavkom iz Idahoa koji se zvao Jared. Taj prijazni crnac s naočalama dolazio je iz velike obitelji i, očigledno prestrašen novostečenom slobodom, neprestano je zapitkivao *smijemo li*. „Smijemo li izaći kupiti Coca-Colu? Smijemo li se vratiti u kampus nakon deset navečer? Smijemo li držati hranu u sobi? Smijemo li izostati s nastave ako smo bolesni?" Odgovarao sam mu da je temeljem 13. amandmana ukinuto ropstvo i da smije činiti što god želi, na što bi zasjao od sreće.

Jared je imao dvije opsesije: učenje i telefoniranje majci da joj kaže da je dobro. Ja sam imao samo jednu: da postanem slavni pisac. U slobodno vrijeme pisao sam pripovijetke za sveučilišni časopis, koji mi je objavljivao tek svaku drugu, i to na najgorim stranicama, na privicima za reklamiranje lokalnih poduzeća koja nikoga nisu zanimala: Tiskara Lukas, Odvoz otpada Forster, Frizer François ili pak Cvjećarnica Julie Hu. Takav tretman smatrao sam skandaloznim i nepravednim. Istini za volju, otkad sam došao u kampus, morao sam se suočavati s opasnim suparnikom u liku Dominica Reinhartza, studenta treće godine, izuzetno nadarenog za pisanje, u usporedbi s kojim sam bio tek blijedi lik. Njemu su pripadala sva počasna mjesta sveučilišnog časopisa i čim bi izašao novi broj, u knjižnici su se čuli samo hvalospjevi puni divljenja upućeni njemu. Jedino me Jared bezrezervno podržavao. Zaneseno je čitao moje tekstove čim bih ih napisao, a onda ih je iznova čitao i kad su bili objavljeni u časopisu. Uvijek sam mu poklanjao po primjerak, ali on je ustrajao u htijenju da sveučilišnom uredu plati cijenu od dva dolara, koja je teškom mukom zaradio radeći subotom i nedjeljom na održavanju i uređivanju sveučilišnoga kompleksa. Prema meni je gajio beskrajno divljenje. Često bi mi rekao: „Marcuse, ti si prava faca. Što radiš u rupi poput Burrowsa u Massachusettsu? Reci!" Jedne večeri krajem ljeta ispružili smo se na travnjaku kako bismo uz pivo promatrali nebo. Jared je odmah upitao smijemo li piti pivo u sveučilišnom krugu,

zatim smijemo li izlaziti na travnjak noću, a onda je opazio zvijezdu padalicu i vrisnuo:

„Zaželi nešto, Marcuse! Brzo!”

„Želim da uspijemo u životu”, rekao sam. „Što bi ti želio biti, Jarede?”

„Želio bih biti dobra osoba, Marc. A ti?”

„Želio bih postati svjetski poznati pisac. Da se moje knjige prodaju u milijunima primjeraka.”

Njegove širom otvorene oči blistale su u noći kao dva mjeseca.

„Sigurno ćeš uspjeti, Marc. Dobar si ti čovjek!”

A ja sam pomislio kako bi i zvijezda padalica mogla biti lijepa zvijezda, ali budući da ju je strah sjati, ona bježi što dalje može. Baš kao i ja.

Jared i ja nikad nismo propuštali predavanja koja je četvrtkom držao jedan od glavnih profesora sveučilišta, pisac Harry Quebert. Ostavljao je jak dojam karizmatične i samosvojne osobe, kao nenadmašni učitelj kojeg su studenti obožavali, a kolege cijenili. Vedrio je i oblačio na Burrowsu, svi su ga slušali i uvažavali njegov savjet, ne samo zato što je bio Harry Quebert, slavni Harry Quebert, prvo pero Amerike, nego i zato što je imponirao svojim stasom, prirodnom otmjenošću i glasom koji je mogao biti blag, ali je znao i zagrmjeti. Na hodnicima sveučilišta i pod drvoredima kampusa svi su se okretali dok bi prolazio, samo da ga pozdrave. Bio je nevjerojatno popularan. Studenti su mu bili zahvalni što je ulagao svoje vrijeme u tako malo sveučilište jer su bili svjesni da bi samo jednim telefonskim pozivom mogao sebi osigurati bilo koje od najprestižnijih mjesta u zemlji. Osim toga bio je jedini iz profesorskog zbora koji je držao predavanja u amfiteatru, u kojem su se obično održavale svečanosti dodjela diploma ili kazališne predstave.

Godina 1998. bila je i godina afere Lewinsky. Godina 1998. bila je godina predsjedničkog pušenja, tijekom koje je Amerika užasnuto razotkrila iskvarenost najviših društvenih krugova, i u kojoj smo gledali svoga uvaženog predsjednika Clintona primoranog na skrušeni čin kajanja pred očima cijele nacije zato što si je priuštio da mu predana pripravnica liže osobite dijelove anatomije. Poput prostačkog vica ta je priča izlazila na sva usta. U kampusu se samo o tome i govorilo i s glumljenom zabrinutošću pitali smo se što će biti s našim jadnim predsjednikom.

Jednog četvrtka ujutro krajem listopada Harry Quebert najavio je svoje predavanje sljedećim riječima: „Dame i gospodo, svi smo izuzetno uzbuđeni zbog onoga što se događa u Washingtonu, zar ne? Afera Lewinsky. Još od Georgea Washingtona, tijekom cijele povijesti Sjedinjenih Američkih Država, predsjednički mandat prekidan je samo iz dva razloga: ako ste bili notorna budala, kao Richard Nixon, ili ako ste bili mrtvi. Sve do današnjeg dana mandati devetorice predsjednika prekidani su zbog jednog od ta dva razloga. Nixon je dao ostavku, a osmorica su

umrla. Ali, evo, još se jedan razlog može dodati na taj popis: felacija. Oralni seks, pušenje, sisanje, cuclanje. Ostavljam svakom na dušu da se pita je li naš predsjednik dok su mu hlače spuštene do koljena još uvijek naš uvaženi predsjednik. Da vidimo što je to uzburkalo strasti diljem Amerike: seks i moral. Amerika je raj za onu stvar. Vidjet ćete, već za nekoliko mjeseci nitko se neće sjećati da je gospodin Clinton uzdigao naše posrnulo gospodarstvo, stručno vodio Senat uz republikansku većinu ili da se rukovao s Kabinom i Arafatom. A, ne, svi će se sjećati samo afere Lewinsky, jer pušenje, dame i gospodo, ostaje duboko urezano u pamćenje. Pa što? Naš predsjednik voli da mu s vremena na vrijeme popuše. I onda? Zasigurno nije jedini. Tko od ovdje prisutnih to voli?”

Izgovorivši to, Harry zastane i promotri okupljene. Nastupila je poduža tišina. Većina studenata promatrala je vrhove svojih cipela. Jared, koji je sjedio do mene, čak je zatvorio oči, samo da ne sretne njegov pogled. A ja, ja sam podigao ruku. Sjedio sam u zadnjem redu, Harry je upro prstom u mene i obratio mi se:

„Ustanite, mladi prijatelju. Ustanite da vas svi dobro vide i recite što vam je na duši.”

Ponosno sam poskočio na stolcu.

„Profesore, ja jako volim pušenje. Zovem se Marcus Goldman i volim kad mi popuše. Baš kao i naš dragi predsjednik.”

Harry je spustio svoje naočale za čitanje i zainteresirano me pogledao. Poslije mi je priznao: „Kad sam vas toga dana ugledao, Marcuse, onako ponositog i stasitog, na stolcu, pomislio sam: mili Bože, evo ljudine.” Onoga dana samo me upitao:

„Recite nam, mladiću, volite li kad vam popuše dečki ili cure?”

„Cure, profesore Quebert. Ja sam uzorni heteroseksualac i pravi Amerikanac. Blagoslovio Bog našeg predsjednika, seks i Ameriku.” Zatravljenim slušateljstvom razlegnu se smijeh i pljesak. Harry je bio oduševljen. Mojim kolegama stao je objašnjavati:

„Vidite, ovog jadnička više nitko neće gledati istim očima. Svi će si misliti: to je onaj perverznjak koji voli nastranosti. Uzalud mu sva darovitost, uzalud sve kvalitete, zauvijek će ostati Gospon Pušioničar.” (Opet se okrenuo prema meni.) „Gospon Pušioničar, možete li nam sada objasniti zašto ste nam se do te mjere povjerili, dok su drugi kolege bili dovoljno pristojni da se ne izjašnjavaju?”

„Zato, profesore Quebert, jer u svijetu koji je raj za onu stvar seks vas može uništiti, ali vas isto tako može lansirati na sam vrh. A sad kad su sve uči uprte u mene zadovoljstvo mi je obavijestiti vas da pišem jako dobre pripovijetke koje izlaze u sveučilišnom časopisu, koji će se nakon predavanja moći kupiti za pet dolara.”

Nakon predavanja Harry mi je prišao na izlazu amfiteatra. Moji kolege navalili su na ponuđenu zalihu primjeraka časopisa. On je kupio zadnji primjerak.

„Koliko ste ih prodali?” upitao me.

„Sve koje sam imao, dakle pedeset primjeraka. Naručili su ih još stotinjak, i još su

mi unaprijed platili. Ja sam platio dva dolara po primjerku, a prodao sam ih po pet. Zaradio sam četiristo pedeset dolara. Da ne spominjem kako mi je član uredništva časopisa ponudio da budem glavni urednik. Rekao je da sam upravo napravio nevjerojatnu reklamu za časopis i da nikad nije vidio ništa slično. Da, skoro sam zaboravio, desetak djevojaka ostavilo mi je telefonske brojeve. Imali ste pravo, živimo u raju za onu stvar. Na nama je da to iskoristimo najbolje što možemo."

Nasmijao se i pružio mi ruku.

„Harry Quebert", predstavio se.

„Znam tko ste, gospodine. Ja sam Marcus Goldman. Sanjam da postanem veliki pisac poput vas. Nadam se da će vam se moja pripovijetka svidjeti."

Uz čvrsti stisak ruke rekao mi je:

„Dragi Marcuse, nema nimalo sumnje da ćete daleko dogurati."

Istini za volju, toga dana nisam dogurao puno dalje od ureda dekana katedre za književnost Dustina Pergala, koji me vrlo ljutit pozvao na razgovor.

„Mladiću", rekao mi je svojim usplahirenim nazalnim glasom, stežući naslone za ruke svog naslonjača. „Jeste li vi danas usred punog amfiteatra iznosili svoje pornografske stavove?"

„Nisu bili pornografski."

„Niste li vi ispred svojih tristo kolega zagovarali oralni seks?"

„Ja sam, gospodine, ustvari govorio o pušenju."

Uzdigao je pogled k nebesima.

„Gospodine Goldman, priznajete li da ste izgovorili riječi Bog, blagosloviti, seks, heteroseksualac, homoseksualac i Amerika u istoj rečenici?"

„ Ne sjećam se više točno što sam rekao, ali slažem se, bilo je toga."

Trudio se ostati miran i polako je izgovorio:

„Gospodine Goldman, možete li mi objasniti kakva to besramna rečenica može istovremeno sadržavati sve te riječi?"

„Gospodine dekane, uvjeravam vas da u njoj nije bilo ničeg besramnog. Bilo je to blagoslivljanje Boga, Amerike, seksa i svih praktičnih radnji koje iz toga proizlaze. Sprijeda, straga, slijeva, zdesna i u svim smjerovima, ako shvaćate što želim reći. Mi Amerikanci volimo blagoslivljati. To je dio naše kulture. Kad god smo zadovoljni, blagoslivljamo."

Uzdigao je pogled k nebesima.

„Jeste li potom ispred amfiteatra na crno prodavali sveučilišni časopis?"

„Jesam, gospodine. Ali bila je to viša sila i rado ću vam objasniti razloge. Vidite, svojski se trudim pisati pripovijetke za časopis, ali uredništvo mi ih uporno objavljuje na pogrešnim stranicama. Trebalo mi je stoga malo reklame, inače ih nitko ne čita. A zašto pisati ako nitko ne čita?"

„Jesu li to pripovijetke pornografskog sadržaja?"

„Ne, gospodine.”

„Volio bih ih pogledati.”

„Bilo bi mi drago. Primjerak košta pet dolara.”

Pergal se razbjesni.

„Gospodine Goldman! Čini mi se da ne shvaćate ozbiljnost situacije! Vaše je izjašnjavanje bilo šokantno! Studenti su se žalili! To je loše za vas i za mene i za sve ostale. Kako se čini, izjavili ste...” (Čitao je s lista papira koji je stajao pred njim.) „...‘Volim pušenje. Ja sam uzorni heteroseksualac i pravi Amerikanac. Blagoslovio Bog našeg predsjednika, seks i Ameriku.’ Kakav je to cirkus, za ime Boga?”

„Ali to je istina, gospodine dekane, ja sam uzorni heteroseksualac i pravi Amerikanac.”

„Ja to ne želim čuti! Vaša seksualna orijentacija nikoga ne zanima, gospodine Goldman! A perverzni običaji na razini međunožja ne tiču se vaših kolega!”

„Pa ja sam samo odgovarao na pitanja profesora Queberta.”

Na te moje riječi Pergal se skoro zagrcnuo.

„Molim? Što ste rekli? Pitanja profesora Queberta?”

„Da. Pitao je tko voli da mu popuše, a kako sam ja podigao ruku jer smatram da nije pristojno ne odgovarati kad ti se postavi pitanje, zanimalo ga je volim li više kad mi popuše dečki ili cure. To je sve.”

„Profesor Quebert pitao vas je volite li da vam...?”

„Upravo tako. Shvatite, gospodine dekane, kriv je predsjednik Clinton. Svi žele raditi ono što radi predsjednik.”

Pergal je ustao i otišao potražiti neki spis među obješenim mapama s dokumentima. Kad je opet sjeo za stol, pogledao me ravno u oči.

„Tko ste vi, gospodine Goldman? Recite mi nešto o sebi. Zanima me odakle dolazite.”

Rekao sam mu da sam rođen krajem sedamdesetih u Newarku. Majka službenica u velikoj robnoj kući, a otac inženjer. Pripadnici srednje klase i uzorni Amerikanci. Sin sam jedinac. Uživao sam u sretnom djetinjstvu i mladosti, usprkos natprosječnoj inteligenciji. Gimnazija Felton. *Sjajni*. Navijač Giantsa. Zubni aparatić od petnaeste godine. Praznici kod djeda i bake na Floridi zbog sunca i naranči. Sve same uobičajene stvari. Ne patim od alergija, nemam nikakvih poznatih bolesti za prijaviti. Trovanje piletinom za vrijeme praznika u izviđačkom kampu kad sam imao osam godina. Volim pse, mačke ne. Bavim se sportom: lacrosse, trčanje i boks. Planovi: postati slavni pisac. Ne pušim jer pušenje uzrokuje rak pluća i ogavno smrdiš kad se ujutro probudiš. Pijem umjereno. Omiljeno jelo: odrezak i makaroni sa sirom. Povremeno konzumiram plodove mora, najčešće u restoranu Joe’s Stone Crab na Floridi, iako moja majka kaže da to donosi nesreću zbog naše pripadnosti.

Pergal je slušao moj životopis ne prekidajući me. Kad sam završio, samo mi je

rekao:

„Gospodine Goldman, lijepo vas molim, prisjelo mi je vaše brbljanje. Pročitao sam dokumentaciju. Obavio sam par telefonskih razgovora i razgovarao s ravnateljem gimnazije Felton. Rekao mi je da ste bili izvanredan učenik i da ste se mogli upisati na najbolje fakultete. Lijepo mi recite, što onda radite ovdje?”

„Oprostite, gospodine dekane?”

„Gospodine Goldman, tko bi odabrao Burrows radije negoli Harvard ili Yale?”

Moj trenutak slave u amfiteatru iz temelja će promijeniti moj život, premda će me to koštati mjesta na Burrowsu. Pergal je zasad naš susret završio rekavši mi da mora razmisliti što će sa mnom i tako taj događaj u konačnici nije imao nikakvih posljedica za mene. Tek godinama poslije saznao sam da me Pergal, koji je smatrao da će student koji jednom napravi problem uvijek stvarati probleme, namjeravao izbaciti, no Harry je inzistirao da mi se omogući da ostanem.

Dan nakon tog spomena vrijednog događaja izabran sam da preuzmem uredništvo sveučilišnog časopisa i podarim mu novu dinamiku. U maniri *Slavnog* odlučio sam u skladu s novom dinamikom prestati objavljivati Reinhartzova djela i sebi dodijeliti pravo na naslovnicu svakog broja. Zatim sam, sljedećeg ponedjeljka, slučajno naišao na Harryja u boksačkoj dvorani kampusa, kamo sam revno zalazio otkako sam došao tamo. No tad sam ga prvi put zatekao ondje. Dvorana nije bila previše posjećena. U Burrowsu ljudi nisu boksali i osim mene jedino je još Jared redovito dolazio pošto sam ga uspio nagovoriti na poneku rundu svakog drugog ponedjeljka jer mi je trebao protivnik, po mogućnosti slab, kako bih bio siguran da ću ga potući. Tako bih ga svakih petnaest dana skršio s određenim užitkom što i dalje mogu biti *Sjajni*.

Tog ponedjeljka kad je Harry došao u dvoranu, radio sam na obrambenom stavu ispred ogledala. Trenirku je nosio s jednakom elegancijom kao i odijela. Pri dolasku me pozdravio iz daljine, jednostavno rekavši: „Nisam znao da volite i boks, gospodine Goldman.” Trenirao je na vreći u kutu dvorane. Imao je odlične pokrete, bio je silovit i brz. Gorio sam od želje da razgovaram s njim, da mu ispričam kako sam nakon njegova predavanja bio pozvan u Pergalov ured da popričamo o pušenju i slobodi izražavanja, da mu se pohvalim da sam sad novi glavni urednik sveučilišnog časopisa i da mu kažem koliko mu se divim. Ali bio me se toliko dojmio da se nisam usudio prići.

Sljedećeg ponedjeljka opet je došao u dvoranu, i idućeg također.

A ja sam, u određenom smislu, postao njegov osobni sparing-partner. I tako smo se za tih treninga Harry i ja zbližili. Često smo nakon treninga ostajali razgovarati, sjedeći jedan pokraj drugoga na klupicama svlačionice dok se na nama polako sušio znoj. Nakon nekoliko tjedana došao je trenutak kojeg sam se pribojavao, kad se Harry poželio popeti u ring i izazvati me na tri runde. Naravno, nisam se usuđivao udarati ga, ali on nije časio časa i zvučno me nekoliko puta tresnuo desnicom u

bradu, ostavljajući me uvijek iznova na tlu. Smijao se, govorio je da već godinama nije to činio i da je zaboravio koliko je zabavno. Nakon što me doslovno smlavio i mnome obrisao pod, predložio mi je da odemo na večeru. Poveo sam ga u studentsko svratište u prometnoj ulici Burrowsa i dok smo jeli masne hamburgere, razgovarali smo o knjigama i pisanju.

„Dobar ste student”, rekao mi je. „Svašta znate.”

„Hvala. Jeste li pročitali moju pripovijetku?”

„Još nisam.”

„Volio bih znati što mislite o njoj.”

„Ako je tako, prijatelju, i ako vas to usrećuje, obećavam da ću je pogledati i reći vam što mislim.”

„Naročito vas molim da budete strogi u svojoj ocjeni”, rekao sam.

„Dogovoreno.”

Nazvao me *prijateljem*, bio sam izvan sebe od uzbuđenja. Iste večeri nazvao sam roditelje kako bih im sve ispričao. Samo nekoliko mjeseci na sveučilištu i već sam večerao s velikim Harryjem Quebertom. Majka je, sva usplahirena, odmah iznazivala pola New Jerseyja kako bi svima objavila da je njeno čudo od djeteta, njen sin Marcus, već stekao poznanstva u najvišim književnim krugovima. Marcus je na putu da postane veliki pisac, to je bilo jasno kao dan.

Večere nakon boksa uskoro su postale dio rituala svakog ponedjeljka, trenuci koje ništa nije moglo zapriječiti i koji su zapečatili moje poimanje samoga sebe *Sjajnim*. Uživao sam u privilegiranom odnosu s Harryjem Quebertom. Otada se, četvrtkom, kad bih aktivno sudjelovao na njegovim predavanjima, dok su se drugi morali zadovoljiti banalnim *damo* ili *gospodine*, meni obraćao s Marcuse.

Nekoliko mjeseci poslije, moralo je to biti negdje u siječnju ili veljači, ubrzo nakon božićnih praznika, tijekom jedne od naših večera ponedjeljkom navalio sam na Harryja kako bih saznao što misli o mojoj pripovijetci jer mi još ništa nije bio rekao. Isprva je oklijevao pa me upitao:

„Uistinu želite znati, Marcuse?”

„Naravno. Budite kritični. Ovdje sam da učim.”

„Dobro pišete. Vrlo ste daroviti.”

Zarumenio sam se od zadovoljstva.

„Što još?” poticao sam ga nestrpljivo.

„Talenta imate, to je neporecivo.”

Preplavila me sreća.

„Ima li nešto što bih, po vašemu mišljenju, trebao poboljšati?”

„A, to svakako. Znate, imate velik potencijal, ali ono što sam pročitao ustvari je loše. Iskreno govoreći, jako loše. Ništa ne vrijedi. Tako je i sa svim drugim vašim tekstovima koje sam uspio pročitati u sveučilišnom časopisu. Sjeći stabla da bi se

objavljivale takve gluposti pravi je zločin. Zapravo, nema dovoljno šuma za svu količinu loših pisaca koji nastanjuju ovu zemlju. Treba se malo potruditi.”

Sledila mi se krv u žilama. Kao da me netko opalio maljem. Pokazalo se da je Harry Quebert, književni prvak, ujedno prvi među gadovima.

„Uvijek ste takvi?” upitao sam ga oštro.

Nasmijao se, dobro raspoložen, gledajući me nadmoćno, kao da uživa u svakom trenutku.

„Kakav sam to?”

„Nepodnošljiv.”

Neobuzdano se nasmijao.

„Znate, Marcuse, pročitao sam vas. Nadobudni student prve godine koji misli da je Newark centar svijeta. Pomalo nalik na Europljane koji su se smatrali centrom svijeta u srednjem vijeku, prije no što su stali na brod i otkrili da je većina civilizacija s druge strane oceana razvijenija od njihove, što su se svojski trudili prikriti pribjegavajući masakrima. Dakle, Marcuse, želim reći da ste vi senzacionalni lik, ali po svoj ćete prilici izgorjeti ako se ne pokrenete. Tekstovi su vam dobri. Ali treba ih prepraviti. Stil, rečenice, predloške, ideje. Morate sve preispitati i puno više raditi. Vaš je osnovni problem što ne radite dovoljno. Zadovoljava vas bilo što, nižete riječi koje niste pažljivo odabrali i to se osjeća. Sigurno mislite da ste genij? Varate se. Površni ste i stoga vam posao ne valja. Morate početi ispočetka. Pratite li me?”

„Ne baš.”

Bio sam ljut. Kako se samo usuđuje, pa bio sto puta Quebert? Kako se usuđuje tako razgovarati sa *Sjajnim*? Nastavio je:

„Dat ću vam jednostavan primjer. Dobar ste boksač. To je činjenica. Znate se tući. I što vi radite? Mjerite se s onim jadničkom, s onim mršavkom kojeg bezdušno mlatite s takvim zadovoljstvom da mi je muka. Ogledavate se samo s njim jer ste sigurni da ste nadmoćni. To vas čini slabićem, Marcuse. Kukavicom. Nemate muda. Vi ste nitko i ništa, blefer, prevarant. Prodajete maglu i, što je najgore, to vas zadovoljava. Okomite se na pravog protivnika! Budite hrabri! Boks ne laže. Kad se nađete u ringu, odmah znate koliko vrijedite. Ili ćete potući, ili biti potučeni, tu nema zavaravanja. Ne možete lagati ni sebi ni drugima. Ali vi, vi uvijek sve namjestite tako da se izvučete. Vi ste oličenje varalice. Znate li zašto su vaši tekstovi uvijek bili na zadnjim stranicama časopisa? Zato što su bili loši. Jednostavno zato. A zašto su Reinhartzovi ubirali sve pohvale? Zato što su bili jako dobri. To vas je moglo potaknuti da pokušate nadmašiti samoga sebe, da radite do iznemoglosti i da iznjedrite sjajan tekst, ali vama je bilo jednostavnije izvesti mali privatni puč, potisnuti Reinhartza i objaviti samoga sebe, radije negoli da se preispitate. Dopustite mi da pogađam, Marcuse. Oduvijek ste se tako ponašali. Varam li se?”

Poludio sam od bijesa. Planuo sam:

„Ništa vi ne znate, Harry! Izuzetno su me cijenili u gimnaziji. Bio sam *Sjajni*!"

„Pogledajte se, Marcuse. Pa vi ne znate ni pasti. Bojite se pada. I upravo zato, ako se ne promijenite, postat ćete isprazni i nezanimljivi. Kako se može živjeti ako se ne zna padati? Pogledajte se, zaboga, i zapitajte se što radite na Burrowsu! Pročitao sam vašu dokumentaciju! Razgovarao sam s Pergalom! Malo je nedostajalo da vas izbaci, pametnjakoviću! Mogli ste biti na Harvardu, na Yaleu, biti dijelom *Poison Ivy* lige, samo da ste htjeli. Ali, ne, morali ste doći ovamo jer vam Svevišnji nije podario muda, pa nemate hrabrosti postaviti se na ravnopravnog protivnika. Zvao sam i Felton i razgovarao s ravnateljem, s tim naivcem koji mi je pun ganuća govorio o *Sjajnome*. Dolazeći ovamo, Marcuse, znali ste da ćete moći ostati isti onaj nepobjedivi lik kojeg ste stvorili, onaj koji nije uistinu sposoban suočiti se sa stvarnim životom. Unaprijed ste znali da ovdje nećete biti izloženi opasnosti od poraza. Mislim da je u tome vaš problem, još niste shvatili koliko je važno znati pasti. To će vas skupo koštati ako se ne promijenite."

Izgovorivši to, na salveti je napisao adresu u Lowellu u Massachusettsu udaljenu petnaest minuta vožnje. Rekao mi je da je to boksački klub u kojem se svakog četvrtka navečer organiziraju borbe na koje se svi mogu prijaviti. Otišao je, ostavivši me da platim račun.

Sljedećeg ponedjeljka Quebert se nije pojavio u boksačkoj dvorani, kao ni idućega. U amfiteatru mi se obraćao s gospodine, s dozom prijezira. Na koncu sam odlučio da ću ga pričekati nakon predavanja.

„Ne dolazite više u dvoranu?" upitao sam ga.

„Dragi ste mi, Marcuse, ali kao što sam vam već rekao, čini mi se da ste kukavica i razmetljivac, a moje vrijeme je predragocjeno da bih ga gubio s vama. Vi ne spadate na Burrows i nemam razloga provoditi vrijeme s vama."

Sljedećeg sam četvrtka, bijesan, posudio Jaredov automobil i otišao u boksački klub o kojem je govorio Quebert. Bio je to prostrani hangar usred industrijske zone. Zastrašujuće mjesto gdje se natiskivalo mnoštvo ljudi, a zrak je vonjao po znoju i krvi. U središnjem ringu održavala se neviđeno gruba borba, praćena životinjskim urlanjem brojnih gledatelja koji su se nagurali na samu užad ringa. Umirao sam od straha, poželio sam pobjeći, priznati poraz, ali nisam stigao to učiniti. Gorostasni crnac, za kojeg sam poslije saznao da je vlasnik kluba, stvorio se preda mnom. „Došao si boksati, bijelče?" upitao me. Kad sam potvrdno odgovorio, poslao me u svlačionicu na presvlačenje. Petnaest minuta poslije bio sam u ringu, suočen s gorostasom, na početku meča u dvije runde.

Cijelog života sjećat ću se kako me prebio te večeri, mislio sam da ću umrijeti. Doslovno sam se dao izmasakrirati uz divljačko odobravanje okupljenih, koji su bili oduševljeni što mogu gledati uglađenog, bljedolikog, mladog studenta koji je ovamo potegnuo čak iz Newarka kako bi ga samljeli. Iako sam bio u groznom stanju, uspio

sam sačuvati toliko časti i izdržati sve do isteka regularnog vremena meča. Bilo je to pitanje ponosa, dok sam čekao na posljednji gong kako bih se, nokautiran, skljokao na tlo. Kad sam otvorio oči, praktično u nesvijesti, ali hvaleći nebesa što nisam mrtav, ugledao sam Harryja nagnutog nada mnom, sa spužvom i vodom.

„Harry, što radite ovdje?"

Blagim pokretima brisao mi je lice. Smiješio se.

„Dragi moj Marcuse, napravili ste neshvatljivo odvažan potez. Ovaj tip ima trideset kila više nego vi. Čudesno ste se borili. Jako sam ponosan na vas."

Pokušao sam ustati, no on me odgovorio od toga.

„Nemojte se micati, mislim da vam je slomljen nos. Dobri ste, Marcuse. Nadao sam se da je tako i vi ste mi to i dokazali. Ovom borbom potvrdili ste da nade koje sam u vas polagao od našeg prvog susreta nisu bile bez temelja. Pokazali ste da ste se sposobni suočiti sa sobom i pobijediti samoga sebe. Odsad možemo biti prijatelji. Želio bih vam još reći da ste vi najsjajnija osoba koju sam susreo posljednjih godina i da nema nikakve sumnje da ćete postati veliki pisac. Pomoći ću vam u tome."

* * *

Naše prijateljstvo uistinu je dakle počelo nakon što su me onako veličanstveno namlatili u Lowellu i tek je tada Harry Quebert, tijekom dana moj profesor književnosti, postao jednostavno Harry, moj sparing-partner u boksu ponedjeljkom navečer i moj prijatelj i mentor tijekom ponekog slobodnog poslijepodneva kad me učio kako postati piscem. Ta se aktivnost uglavnom odvijala subotom. Sastajali bismo se u restoranu nedaleko od kampusa i dok bismo sjedili za velikim stolom preko kojeg smo mogli raširiti knjige i listove papira, iščitavao bi moje tekstove i davao mi savjete potičući me da uvijek iznova pišem, da nikad ne prestanem preispitivati svoje rečenice. „Tekst nikad nije dobar", govorio mi je. „Postoji tek trenutak kad više nije onako loš kao što je bio prije." Između naših susreta provodio sam sate i sate u svojoj sobi, pišući i uvijek iznova prepravljajući napisano. I tako sam ja, koji sam uvijek nalazio lakši način, koji sam znao svakoga preveslati, zagrizao do kosti, i to itekako tvrde kosti! Utjelovio ju je Harry Quebert glavom i bradom, jedini koji me natjerao da samoga sebe sagledam u pravom svjetlu.

Harry se nije zadovoljio samo time da me nauči pisati, on me naučio duhovnom otvaranju. Vodio me u kazalište, na izložbe, u kino. I u Bostonsku operu. Govorio je kako ga dobra opera može rasplakati. Smatrao je da si uvelike sličimo i često mi je govorio o svom prethodnom životu pisca. Rekao mi je kako mu je pisanje izmijenilo život sredinom sedamdesetih. Sjećam se kako je jednoga dana dok smo išli u Teenethridge na koncert umirovljeničkog zbora koji je izvodio liturgijske napjeve otvorio riznicu svojih sjećanja. Rođen je 1941. u Bentonu u New Jerseyju. Njegova majka bila je tajnica, a otac liječnik. Bio im je sin jedinac. Čini mi se da je bio sasvim sretno dijete i da se nema bogzna što reći o njegovim djetinjim godinama.

Smatram da njegova priča uistinu počinje krajem šezdesetih, kad se, završivši studij književnosti na sveučilištu u New Yorku, zaposlio kao profesor književnosti u gimnaziji u Queensu. Ubrzo se u razredu počeo osjećati sputanim, sanjajući uvijek isti stari san, da piše. Prvi roman objavio je 1972., nadajući se velikom uspjehu, koji je gotovo potpuno izostao. Tada se odlučio na ozbiljniji korak. „Jednoga dana”, objašnjavao mi je, „podigao sam svu svoju ušteđevinu iz banke i odlučio se baciti na posao. Rekao sam samome sebi da je kucnuo čas za strašno dobar roman i stao sam tražiti kuću na obali gdje bih mogao provesti nekoliko mirnih mjeseci i raditi na tome. Pronašao sam kuću u Aurori. Odmah sam znao da je prava. New York sam napustio krajem svibnja sedamdeset pete i nastanio se u New Hampshireu, odakle više nisam odlazio. Knjiga koju sam toga ljeta napisao otvorila mi je put prema slavi. Tako je, Marcuse, toga ljeta, kad sam se smjestio u Aurori, napisao sam *Porijeklo zla*. Zaradom od autorskih prava na kraju sam i otkupio kuću u kojoj još uvijek živim. Fantastično je to mjesto, vidjet ćete, morate jednom doći.”

U Auroru sam prvi put došao 2000. tijekom sveučilišnih božićnih praznika. Tad smo se Harry i ja poznavali već godinu i pol. Sjećam se kako sam stigao s bocom vina za njega i cvijećem za njegovu ženu. Ugledavši ogroman buket, Harry me čudno pogledao i rekao: „Cvijeće? Zanimljivo. Marcuse, imate li mi što reći?”

„Za vašu ženu.”

„Moju ženu? Ali ja nisam oženjen.”

Tad sam shvatio da sve to vrijeme koje smo proveli zajedno nikada nismo razgovarali o njegovu privatnom životu. Nije bilo gospođe Quebert. Nije bilo obitelji Quebert. Bio je samo Quebert. Posve sam. Quebert, koji se do te mjere dosađivao da se čak sprijateljio s jednim od svojih studenata. To je postalo očigledno čim sam vidio njegov hladnjak. Ubrzo nakon mog dolaska, kad smo već sjedili u salonu, u prekrasnoj prostoriji čiji su zidovi bili prekriveni drveninom i policama s knjigama, Harry me upitao želim li nešto popiti.

„Limunadu?” predložio je.

„Vrlo rado.”

„U frižideru je pun vrč, pripremljen baš za vas. Poslužite se i donesite i meni veliku čašu, molim vas.”

Učinio sam kako mi je rekao. Otvorivši hladnjak, ustanovio sam da je prazan. U njemu je bio tek samotni vrč s brižno pripremljenom limunadom, s komadićima leda u obliku zvijezda, kriškama limuna i listićima mente. Bio je to hladnjak samca.

„Hladnjak vam je prazan, Harry”, rekao sam vrativši se u salon.

„Ići ću kasnije u nabavu. Ispričavam se, ali ne primam često goste.”

„Živite li sami ovdje?”

„Naravno. Pa s kim bih živio?”

„Hoću reći, nemate obitelj?”

„Ne."
„Ni žene ni djece?"
„Nikoga."
„Prijateljicu?"
Tužno se nasmiješio:
„Ni prijateljicu. Nikoga."
Tijekom svog prvog boravka u Aurori shvatio sam da je moja slika o Harryju bila pogrešna. Njegova kuća na obali bila je ogromna, ali prazna. Harry L. Quebert, zvijezda američke književnosti, ugledni profesor kojeg su studenti obožavali, šarmer, karizmatik, otmjeni čovjek, boksač, u svakom pogledu nedostižan, kad bi došao kući, u svoj gradić u New Hampshireu, pretvarao se jednostavno u Harryja. Osamljen, povremeno tužan čovjek volio je duge šetnje plažom ispred kuće i bilo mu je jako važno da hrani galebove suhim mrvicama kruha koje je skupljao u limenoj kutiji s natpisom *Uspomena iz Rocklanda*, *Maine*. Pitao sam se što li mu se dogodilo kad se na to sveo.

Harryjeva samoća ne bi me bila toliko mučila da naše prijateljstvo nije stalo izazivati neizbježna ogovaranja. Kad su drugi studenti primijetili da gajim privilegirani odnos s njim, proširili su glas da se između Harryja i mene razvila nastrana ljubav. Jednog subotnjeg jutra, proganjan primjedbama kolega, na kraju sam ga izravno upitao:
„Harry, zašto ste uvijek tako sami?"
Odmahnuo je glavom. Opazio sam iskru u njegovim očima.
„Pokušavate mi govoriti o ljubavi, Marcuse, ali ljubav je komplicirana. Ljubav je izuzetno komplicirana. To je istovremeno i najljepše i najgore što nam se može dogoditi. Shvatit ćete to jednoga dana. Ljubav može itekako boljeti. Ne trebate se zato bojati padanja, a ponajmanje padanja u nečiji zagrljaj, jer ljubav je ujedno i vrlo lijepa, premda vas sve što je lijepo zaslijepi, pa vam nastradaju oči. Zato ljudi često nakon svega plaču."
Od toga dana redovito sam posjećivao Harryja u Aurori. Ponekad sam dolazio iz Burrowsa tek da provedem dan, a ponekad bih i prespavao. Harry me poučavao kako da postanem piscem, a ja sam njemu pomagao da se osjeća manje osamljen. I tako sam tijekom godina koje su slijedile i vodile prema kraju mog studija u Burrowsu susretao Harryja Queberta književnu zvijezdu, a u Aurori se družio s Harryjem osamljenikom.

U ljeto 2003., nakon pet godina provedenih na Burrowsu, dobio sam diplomu iz književnosti. Na dan dodjele diploma, nakon svečanosti u velikom amfiteatru u kojem sam održao govor kao voditelj promocije, kojom su prigodom moja obitelj i prijatelji koji su pristigli iz Newarka ponosno ustanovili da sam još uvijek *Sjajni*, prošetao sam s Harryjem po kampusu. Koračali smo pod starim platanama i naša

besciljna šetnja dovela nas je do boksačke dvorane. Sunce je sjalo, dan je bio prekrasan. Zaputili smo se u posljednji obilazak boksačkih vreća i ringova.

„Ovdje je sve počelo”, rekao je Harry. „Što sad namjeravate?”

„Vraćam se u New Jersey. Radit ću na knjizi. Postat ću pisac. Onako kako ste me vi naučili. Napisat ću zapaženi roman.”

Smiješio se:

„Zapaženi roman? Strpljivo, Marcuse. Pred vama je cijeli život. Navratit ćete s vremena na vrijeme, je li?”

„Naravno.”

„U Aurori uvijek ima mjesta za vas.”

„Znam, Harry. Hvala.”

Pogledao me i zgrabio za ramena.

„Prošlo je prilično godina otkad smo se upoznali. Uvelike ste se promijenili, postali ste čovjek. Jedva čekam da pročitam vaš prvi roman.”

Dugo smo se gledali, a onda je dometnuo:

„Zašto ustvari želite pisati, Marcuse?”

„Nemam pojma.”

„To nije odgovor. Zašto pišete?”

„Zato što mi je to u krvi. I zato što je to prvo čega se sjetim kad se ujutro probudim. To je sve što mogu reći. A zašto ste vi postali pisac, Harry?”

„Zato što je pisanje dalo smisao mom životu. Ako još niste primijetili, život, općenito uzevši, nema baš nekog smisla. Osim ako se ne potrudite dati mu smisao i ako se svakog božjeg dana ne trsite ostvariti taj cilj. Daroviti ste, Marcuse. Dajte svom životu smisao, potrudite se da vjetar pobjede ponese vaše ime. Biti pisac znači biti živ.”

„Što ako ne uspijem?”

„Uspjet ćete. Bit će teško, ali uspjet ćete. Onoga dana kad pisanje da smisao vašem životu, bit ćete pravi pisac. Do tada se samo nemojte bojati pada.”

Roman koji sam pisao tijekom sljedeće dvije godine izbacio me na sam vrh. Nekoliko nakladničkih kuća ponudilo je da će otkupiti rukopis i tako sam napokon, 2005., za primamljiv novčani iznos potpisao ugovor s uglednom newyorškom nakladničkom kućom Schmid&Hanson, čiji me moćni direktor Roy Barnaski, kao pravi uspješni poslovni čovjek, naveo da potpišem jedinstveni ugovor za pet djela. Od objavljivanja, ujesen 2006., knjiga je ostvarila golem uspjeh. I tako je *Sjajni* iz gimnazije Felton postao slavni romanopisac i preokrenuo moj život naglavačke: bilo mi je dvadeset osam godina i bio sam bogat, poznat i darovit. Nisam ni slutio da je to bio tek početak Harryjeva poučavanja.

27

Tamo gdje su posađene hortenzije

„Harry, čini mi se kao da pomalo sumnjam u ono što pišem. Ne znam je li dobro. Vrijedi li truda..."

„Odjenite sportske hlače, Marcuse. Pođite na trčanje."

„Sad? Pa vani lijeva kao iz kabla."

„Poštedite me cendranja, mimozo. Kiša još nikoga nije ubila. Ako niste dovoljno hrabri da trčite po kiši, nećete imati hrabrosti napisati knjigu."

„Još jedan od vaših famoznih savjeta?"

„Baš tako. A ovaj se savjet može primijeniti na sva vaša lica: čovjeka, boksača i pisca. Dogodi li vam se da posumnjate u ono što činite, samo idite trčati. Trčite do iznemoglosti, i osjetit ćete kako se u vama budi bijesna želja za pobjedom. Znate, Marcuse, i ja sam prije mrzio kišu."

„Što vas je natjeralo da promijenite mišljenje?"

„Bolje je pitati tko."

„Tko?"

„Hajde. Krenite. Ne vraćajte se dok ne iscrpite svu snagu."

„Kako zamišljate da ću naučiti kad mi nikad ništa ne pričate?"

„Postavljate previše pitanja, Marcuse. Želim vam ugodno trčanje."

Bio je krupan čovjek i djelovao je pomalo opasno, Afroamerikanac s rukama poput maljeva u preuskoj jakni koja je odavala snažan i nezgrapan stas. Kad sam ga prvi put vidio, uperio je revolver u mene. Bio je ujedno i prva osoba koja mi je ikada zaprijetila oružjem. U moj život kročio je 18. lipnja 2008., na dan kad je uistinu počela moja istraga ubojstava Nole Kellergan i Deborah Cooper. Toga jutra, nakon što sam proveo skoro četrdeset osam sati na imanju Goose Cove, odlučio sam da je kucnuo čas da se suočim s otvorenom jamom koja je iskopana na dvadeset metara od kuće, a koju sam dotad promatrao tek iz daljine. Provukavši se ispod policijskih vrpca, dugo sam proučavao taj dobro mi poznati prostor. Goose Cove okružen je plažom i šumom uz plažu i nije bilo ni ograde ni drugih oznaka zabrane prilaza imanju. Svatko je mogao tuda proći i nije bila rijetkost vidjeti šetače uz obalu ili u obližnjoj šumi. Jama se nalazila na travnatom dijelu koji je gledao na ocean, između terase i šume. Dok sam tamo stajao, tisuće pitanja rojile su se u mojoj glavi, a pitao sam se i koliko sam sati proveo na ovoj terasi, i u Harryjevoj radnoj sobi, dok je mrtvo djevojčino tijelo ležalo ovdje, pod zemljom. Mobitelom sam napravio nekoliko fotografija i videosnimaka pokušavajući si predočiti tijelo u stanju raspadanja, onako kako su ga policajci zasigurno zatekli. Zadubljen u proučavanje mjesta zločina, nisam ni osjetio prijeteću pojavu iza sebe. Tek kad sam se okrenuo da snimim razdaljinu od terase, na nekoliko metara iza sebe ugledao sam čovjeka s uperenim revolverom. Vrisnuo sam:

„Ne pucajte! Ne pucajte, zaboga! Ja sam Marcus Goldman, pisac!”

Odmah je spustio oružje.

„Vi ste Marcus Goldman?”

Umetnuo je pištolj u korice pričvršćene za pojas, i opazio sam da nosi značku.

„Vi ste policajac?” upitao sam.

„Narednik Perry Gahalowood. Kriminalistički odjel Državne policije. Što izvodite ovdje? Ovo je mjesto zločina.”

„Često ovako mašete pljucom ljudima pred nosom? A što da sam iz Federalne policije? Bili biste u sosu, je li? Odmah bih vas najurio.”

Prasnuo je u smijeh.

„Vi? Policajac? Promatram vas već deset minuta kako nabadate na vršcima prstiju

da ne uprljate cipele. Osim toga federalni policajci ne vrište kad ugledaju oružje. Oni posežu za svojim i pucaju na sve što se miče."

„Pomislio sam da ste zločinac."

„Zato što sam crn?"

„Ne, nego zato što izgledate poput zločinca. Nosite indijansku kravatu."

„Pa što?"

„Staromodno."

„Hoćete li mi reći što radite ovdje?"

„Ovdje živim."

„Kako to mislite, ovdje živite?"

„Harry Quebert mi je prijatelj. Zamolio me da pripazim na kuću dok nije tu."

„Vi ste potpuno ludi! Harry Quebert je osuđen za dvostruko ubojstvo, u kući je provedena premetačina i pristup je zabranjen! Poći ćete sa mnom, prijatelju."

„Niste zapečatili kuću."

Na trenutak je ostao zatečen, a onda odgovorio:

„Nisam mislio da će se neko piskaralo nastaniti u njoj."

„Trebalo je misliti, ma kako to policajcu teško padalo."

„Ipak ćete poći sa mnom."

„Rupa u zakonu!" uzviknuo sam. „Nema pečata, nema zabrane! Ostajem. U protivnom idem na Vrhovni sud i tužit ću vas jer ste mi prijetili oružjem. Tražit ću milijunsku odštetu. Sve sam snimao."

„Roth vas je poučio tome. Jesam li pogodio?" uzdahne Gahalowood.

„Točno."

„Vrag neka ga nosi. Vlastitu majku bi poslao na električnu stolicu ako bi tako mogao izvući svog štićenika."

„Rupa u zakonu, naredniče. Rupa u zakonu. Nadam se da mi ne zamjerate."

„Zamjeram. U svakom slučaju, kuća nas ne zanima. No zabranjujem vam da opet prekoračite područje policijske zabrane. Zar ne znate čitati? Jasno piše MJESTO ZLOČINA – NE PRILAZI."

Iznova se osokolivši, poravnao sam košulju i zakoračio prema jami.

„Znate, naredniče, i sam pomalo istražujem", objasnio sam mu ozbiljno. „Recite mi radije što znate o slučaju."

Opet se stao smijati.

„Sigurno sanjam. Vi istražujete? To ja zovem vijest. Usput, dugujete mi petnaest dolara."

„Petnaest dolara? A zašto?"

„Toliko me koštala vaša knjiga. Čitao sam je prošle godine. Jako loša knjiga. Nesumnjivo najgora knjiga koju sam ikada pročitao. Dođe mi da tražim odštetu."

Gledajući ga ravno u oči, rekao sam:

„Nosite se, naredniče."

A kako sam krenuo dalje, ne gledajući kuda idem, pao sam u jamu. Opet sam stao vrištati, jer sam sad bio tamo gdje je prije bila mrtva Nola.

„Vi ste nemogući!” doviknuo mi je Gahalowood stojeći na zemljanom humku.

Pružio mi je ruku i pomogao da se uspnem. Otišli smo sjesti na terasu, a ja sam pružio novac za odštetu. Imao sam samo novčanicu od pedeset.

„Imate mi za vratiti?” upitao sam.

„Ne.”

„Zadržite sve.”

„Hvala, pišče.”

„Više nisam pisac.”

Nije trebalo dugo da shvatim kako je narednik Gahalowood osoran čovjek, tvrdoglav poput magarca. No ipak mi je, nakon kraćeg moljakanja, ispričao da je onoga dana bio dežuran i da je bio jedan od prvih koji je stigao do jame.

„Unutra su bili ostaci ljudskog tijela i kožnata torba. Na unutrašnjem dijelu torbe otisnuto je ime Nola Kellergan. Otvorio sam je, u njoj je bio neki rukopis u relativno dobrom stanju. Pretpostavljam da je koža zaštitila papir.”

„Kako ste znali da rukopis pripada baš Harryju Quebertu?”

„U tom trenu nisam to znao. Pokazao sam mu ga na ispitivanju i odmah ga je prepoznao. Kasnije sam, naravno, pregledao sadržaj. U riječ se poklapa s njegovom knjigom *Porijeklo zla* objavljenom sedamdeset šeste, manje od godinu dana nakon tih dramatičnih događaja. Čudesna podudarnost, zar ne?”

„Činjenica da je napisao knjigu o Noli ne dokazuje da ju je ubio. Kaže da je rukopis nestao i da ga je Nola znala ponijeti sa sobom.”

„Djevojčin leš pronađen je u njegovom vrtu. Uz rukopis njegove knjige. Dajte mi dokaz njegove nedužnosti, pišče, i možda ću promijeniti mišljenje.”

„Volio bih vidjeti taj rukopis.”

„Nemoguće. Dokazni materijal.”

„Ali rekao sam vam da i ja istražujem”, ustrajao sam.

„Vaša me istraga ne zanima, pišče. Dobit ćete dosje na uvid čim Quebert izađe pred Veliku porotu.”

Želio sam pokazati da nisam amater te da sam i sam upoznat sa situacijom.

„Razgovarao sam s Travisom Dawnom, sadašnjim načelnikom policije u Aurori. Kad je Nola nestala, navodno su imali trag: vozača crnog Chevroleta Monte Carlo.”

„Kako znate za Chevrolet?”

„Čitao sam ondašnje izvješće.”

Kratko sam promislio pa dodao:

„Samo malo, naredniče. Kad ste već tako mudri, objasnite mi zašto bi Harry dao posaditi cvijeće na mjestu gdje je zakopao Nolu?”

„Vjerojatno je mislio da će vrtlari kopati pliće.”

„To nema smisla i vi to znate. Harry nije ubio Nolu Kellergan."

„Kako možete biti tako sigurni u to?"

„Volio ju je."

„To svi kažu kad im se sudi: 'Previše sam je volio, pa sam je ubio.' Kad volite, onda ne ubijate."

Na te riječi Gahalowood ustane sa stolca dajući mi do znanja da je razgovor završen.

„Već odlazite, naredniče? Pa naša istraga tek počinje."

„Naša? Mislite moja."

„Kad se vidimo?"

„Nikada, pišče, nikada."

Otišao je bez pozdrava.

Ako me već Gahalowood nije ozbiljno shvaćao, to se nije moglo reći i za Travisa Dawna, kojeg sam malo poslije zatekao u policijskoj postaji u Aurori donoseći anonimnu poruku koju sam pronašao večer prije.

„Došao sam te vidjeti jer sam ovo pronašao u Goose Coveu", rekao sam mu položivši papir na njegov radni stol.

Pročitao je što je pisalo.

„*Vrati se kući*, *Goldmane*? Otkad je to?"

„Od sinoć. Otišao sam prošetati do plaže. Kad sam se vratio, ova je poruka bila zataknuta za ulazna vrata."

„Pretpostavljam da nisi ništa vidio."

„Ništa."

„To je prvi put?"

„Da. Usput budi rečeno, ovdje sam tek dva dana."

„Prijavit ću slučaj kako bih mogao otvoriti dosje. Morat ćeš biti oprezan, Marcuse."

„Kao da čujem majku."

„Ozbiljno. Ne podcjenjuj emocije koje ovaj slučaj pobuđuje. Mogu li sačuvati ovo pismo?"

„Tvoje je."

„Hvala. Što još mogu učiniti za tebe? Pretpostavljam da nisi došao ovamo samo zbog tog papira."

„Volio bih da pođeš sa mnom u Side Creek, ako imaš vremena. Želio bih vidjeti mjesto na kojem se sve dogodilo."

Travis ne samo da je pristao odvesti me u Side Creek već me poveo i na putovanje kroz vrijeme dočaravajući mi cijeli kraj otprije trideset tri godine. U njegovu patrolnom autu prošli smo putem kojim je i sam prolazio kad je primio poziv Deborah Cooper. Iz Aurore smo Autocestom i, koja prati obalu, krenuli u smjeru

Vermonta i prošli ispred Goose Covea, da bismo nakon nekoliko milja stigli do ruba šume u Side Creeku i do skretanja za Side Creek Lane, do puteljka na čijem je kraju živjela Deborah Cooper. Travis je tamo skrenuo i ubrzo smo se našli pred kućom, lijepim zdanjem od dasaka koje je gledalo prema oceanu i bilo okruženo šumom. Čarobno mjesto, ali potpuno zabačeno.

„Ništa se nije promijenilo”, rekao mi je Travis dok smo obilazili kuću. „Jedino je prebojena i nešto je svjetlija nego prije. Sve ostalo je upravo onako kako je bilo u ono doba.”

„Tko sada ovdje živi?”

„Neki par iz Bostona koji ovdje provodi ljetne mjesece. Dolaze u srpnju i odlaze krajem kolovoza. Inače nema nikoga.”

Pokazao mi je stražnja vrata koja su vodila u kuhinju i objasnio: „Kad sam posljednji put vidio Deborah Cooper živu, stajala je na ovim vratima. Šerif Pratt upravo je bio stigao i rekao joj da bude u kući i da se ne brine, pa smo nas dvojica otišli pretražiti šumu. Tko je mogao misliti da će dvadeset minuta poslije biti usmrćena hicem u prsa.”

Dok mi je to prepričavao, krenuo je prema šumi. Shvatio sam da traži puteljak kojim se prije trideset tri godine zaputio sa šerifom Prattom.

„Što je bilo sa šerifom Prattom?” upitao sam ga koračajući za njim.

„U mirovini je. I dalje živi u Aurori, na Mountain Driveu. Sigurno si ga već susreo. Snažan tip koji u svakoj prilici nosi hlače za golf.”

Zašli smo dublje među redove stabala. Kroz gusto raslinje mogla se vidjeti plaža, nešto niže. Nakon dobrih četvrt sata hoda Travis je naglo zastao ispred tri uspravna bora.

„To je bilo ovdje”, rekao mi je.

„Što je bilo *ovdje*?”

„Ovdje smo pronašli tragove krvi, pramenove plave kose, komad crvene tkanine. Bilo je strašno. Uvijek ću moći prepoznati ovo mjesto. Ima više mahovine po kamenju, stabla su porasla, ali za mene se ništa nije promijenilo.”

„Što ste potom napravili?”

„Shvatili smo da se događa nešto strašno, ali nismo više mogli ostati ovdje jer se začuo pucanj. Nevjerojatno! A ništa nismo primijetili. Hoću reći, u nekom smo se trenu zasigurno mimoišli s djevojkom ili s njezinim ubojicom. Ne znam kako smo mogli proći pokraj njih. Mislim da su bili skriveni u šumarku i da ju je on spriječio da viče. Šuma je nepregledna, nije teško proći neopažen. Pretpostavljam da je iskoristila trenutak napadačeve nepažnje, istrgnula mu se i otrčala do kuće potražiti pomoć. Otišao ju je potražiti u kući i riješio se Cooperice.”

„Znači, kad ste začuli pucanj, odmah ste krenuli prema kući.”

„Da.”

Istim putem vratili smo se do kuće.

„Sve se odigralo u kuhinji”, rekao mi je Travis. „Nola dolazi iz šume, zapomažući. Cooperica je uvodi u kuću i odlazi u salon još jednom nazvati policiju da ih obavijesti kako je djevojka kod nje. Znam da je telefon u salonu jer sam se i sam poslužio njime pola sata prije kad sam zvao šerifa Pratta. Dok ona telefonira, napadač ulazi u kuhinju tražeći Nolu, ali u tom se trenu pojavljuje Cooperica i on je ubije. Zatim odvlači Nolu do automobila.”

„Gdje je bio automobil?”

„Uz rub Autoceste jedan, gdje cesta prati rub te uklete šume. Dođi, pokazat ću ti.”

Travis me ponovno poveo od kuće do šume, ovoga puta u drugom smjeru, sigurnim me korakom vodeći između stabala. Ubrzo smo izbili na Autocestu 1.

„Crni Chevrolet je bio ovdje. U ono vrijeme pristup cesti bio je manje očit i ona je bila prikrivena šumarcima.”

„Kako možemo znati da je krenuo tim putem?”

„Krvavi trag vodio je od kuće dovde.”

„A automobil?”

„Nestao je. Kako sam ti već rekao, šerifov pomoćnik, koji je kao pojačanje dolazio tom cestom, slučajno je naletio na njega. Krenuo je u potjeru za njim. U cijelom kraju bile su postavljene kontrole prolaza, ali ipak nam je umaknuo.”

„Kako se ubojica uspio provući?”

„I ja bih to volio znati i moram reći da si već trideset tri godine postavljam brojna pitanja vezana uz taj slučaj. Znaš li da ne prođe dan, a da ne sjednem u svoje policijsko vozilo i ne zapitam se što bi bilo da smo uspjeli uloviti taj vražji Chevrolet. Možda bismo uspjeli spasiti malu.”

„Znači, misliš da je bila u automobilu?”

„Sad kad smo njeno tijelo pronašli na dvije milje odavde rekao bih da je sigurno bilo tako.”

„Isto tako misliš da je Harry vozio taj crni Chevrolet, zar ne?”

Slegnuo je ramenima.

„Recimo jednostavno da u svjetlu najnovijih događaja ne vidim tko bi drugi to mogao biti.”

Bivši načelnik policije Gareth Pratt, kojeg sam potražio istog dana, bio je, kako se činilo, istog mišljenja u pogledu Harryjeve krivnje kao i njegov ondašnji pomoćnik. Primio me na trijemu svoje kuće u hlačama za golf. Njegova žena Amy poslužila nam je piće, a potom se naoko posvetila njegovanju cvijeća oko sjenice kako bi mogla slušati naš razgovor, što nije ni krila jer je nadopunjavala svaku muževu riječ.

„Već sam vas vidio, zar ne?” upitao me Pratt.

„Da, često dolazim u Auroru.”

„To je onaj dragi dečko koji je napisao onu knjigu”, objasnila mu je žena.

„Da niste onaj koji je napisao knjigu?” ponovio je.
„Jesam”, odgovorio sam. „Između ostalog.”
„Garethe, pa rekla sam ti”, ubaci se Amy.
„Draga, ne prekidaj nas, molim te. Ja imam gosta. Dakle, gospodine Goldman, čemu imam zahvaliti vaš posjet?”
„Iskreno, pokušavam pronaći odgovore na pitanja koja me muče vezano uz ubojstvo Nole Kellergan. Razgovarao sam s Travisom Dawnom, koji mi je napomenuo da ste već i onda sumnjali na Harryja.”
„Istina.”
„Zbog čega?”
„Neke pojedinosti upućivale su na to. Uzmimo samo ishod potjere. Sve govori u prilog tome da je ubojica iz ovoga kraja. Morao je odlično poznavati ovaj predio kad je onako nestao dok su oči svih policajaca pokrajine bile usmjerene na njega. Onda taj crni Chevrolet Monte Carlo. Sigurno pogađate da smo nabavili popis svih vlasnika tog modela automobila iz ovoga kraja. Jedini među njima koji nije imao alibi bio je Quebert.”
„Na kraju međutim niste slijedili trag koji je vodio do Harryja Queberta.”
„Nismo, jer osim automobila nismo imali nikakvih konkretnih dokaza protiv njega. Ubrzo smo ga, uostalom, sasvim uklonili s popisa osumnjičenih. Otkriće tijela te jadne djevojke u njegovom vrtu dokaz je da smo se prevarili. Nevjerojatno, taj tip mi je uvijek bio toliko simpatičan. Možda je to u konačnici i utjecalo na moju prosudbu. Uvijek je bio vrlo šarmantan, prijateljski raspoložen, uvjerljiv. Gospodine Goldman, vi koji ga dobro poznajete, ako sam dobro shvatio, sad kad znate za djevojku u vrtu, biste li se mogli prisjetiti bilo čega što je nekada napravio ili rekao, a što je možda trebalo u vama pobuditi makar i najmanju sumnju?”
„Ne bih, šerife. Ne sjećam se ničega takvog.”
Po povratku u Goose Cove vidio sam iza policijskih oznaka, uz rub jame, hortenzije koje su venule iskopanih korijena. Otišao sam do dograđenog dijela koji je služio kao garaža i pronašao lopatu. Zašavši u zabranjenu zonu, stao sam kopati na komadu meke zemlje, nasuprot oceanu, i zasadio cvijet.

* * *

30. kolovoza 2002.

„Harry?”
Bilo je šest ujutro. Bio je na terasi imanja Goose Cove sa šalicom kave u ruci. Okrenuo se.
„Marcuse? Znojni ste. Nemojte mi reći da ste već bili na trčanju?”
„Jesam. Odradio sam svojih osam milja.”
„U koliko ste sati ustali?”

„Rano. Sjećate se kako ste me tjerali da ustajem u zoru kad sam prije dvije godine počeo dolaziti ovamo? U međuvremenu mi je to prešlo u naviku. Ustajem rano da osvojim svijet. A što vi radite vani?”

„Promatram, Marcuse.”

„Što promatrate?”

„Vidite li onaj mali travnati prostor stisnut između borova, ponad plaže? Već odavno želim nešto napraviti s njim. To je jedini dio imanja koji je neiskorišten, a na njemu bi se mogao smjestiti mali vrt. Volio bih osmisliti lijepi vrt s dvije klupe i željeznim stolom, a uokolo hortenzije. Puno hortenzija.”

„Zašto hortenzije?”

„Poznavao sam nekoga tko ih je volio. Želio bih imati grmove hortenzija kako bih je se uvijek sjećao.”

„Netko koga ste voljeli?”

„Da.”

„Djelujete tužno, Harry.”

„Ne obraćajte pažnju.”

„Harry, zašto mi nikad ne govorite o svojim ljubavima?”

„Nemam što reći. Radije gledajte, ili dobro gledajte. Ili, najbolje bi bilo da sklopite oči! Tako je, dobro ih sklopite da vam svjetlost ne prodire kroz kapke. Vidite? Tu je popločeni puteljak koji vodi od terase do hortenzija. Tamo su dvije klupice s kojih se vidi i ocean i prekrasno cvijeće. Ima li išta ljepše od gledanja oceana i hortenzija? Tamo je i jezerce s fontanom u obliku kipa u sredini. Bude li dovoljno veliko, ubacit ću u njega i raznobojne japanske šarane.”

„Ribe? Neće izdržati ni sat vremena, galebovi će ih proždrijeti.”

Nasmijao se.

„Galebovi ovdje smiju činiti što god žele, Marcuse. No u pravu ste, neću stavljati šarane u jezero. Idite lijepo pod vrući tuš. Prije no što se nasmrt razbolite ili vas spopadne kakva druga strašna boljka, pa vaši roditelji zaključe kako se loše brinem za vas. Ja ću pripremiti doručak. Marcuse...”

„Recite, Harry.”

„Da sam imao sina...”

„Znam, Harry. Znam.”

* * *

U četvrtak ujutro 19. lipnja 2008. otišao sam do Sea Side Motela. Bilo ga je lako pronaći. Nakon Side Creek Lanea trebalo je ići ravno Autocestom 1 četiri milje na sjever i nisi mogao promašiti golemi drveni natpis na kojem je pisalo:

Sea Side Motel i Restoran
od 1960, godine

Mjesto na kojem je Harry čekao Nolu ovdje je oduvijek. Sigurno sam ovuda prošao sto puta, ali nikad nisam obraćao pozornost, a kakvog bih razloga za to i imao sve do danas? Bilo je to drveno zdanje s crvenim krovom, okruženo ružičnjakom, iza kojeg je bila šuma. Sve sobe u prizemlju gledale su izravno na parkiralište. Do soba na katu dolazilo se vanjskim stubama.

Prema onome što mi je rekao zaposlenik recepcije kojeg sam ispitivao, kuća se nije mijenjala otkako je izgrađena, jedino su sobe bile obnavljane, a na osnovnu zgradu dograđen je restoran. Kao dokaz svog iskaza izvukao je knjigu sjećanja na četrdeset godina postojanja motela potvrđujući svoje riječi fotografijama iz prošlih vremena.

„Zašto se toliko zanimate za ovo mjesto?" upitao me na kraju.

„Trebam važne informacije."

„Slušam vas."

„Želio bih znati je li netko spavao ovdje u sobi osam u noći sa subote tridesetoga kolovoza na nedjelju trideset prvoga kolovoza sedamdeset pete."

Nasmijao se.

„Sedamdeset pete? Šalite se? Otkako imamo informatizirane podatke, možemo provjeriti podatke za najviše dvije godine unazad. Mogu vam reći tko je tu spavao tridesetoga kolovoza dvije tisuće šeste, ako baš želite. To bi naime bilo moguće, ali, naravno, nemam pravo davati takve informacije."

„Znači, nema načina da saznam?"

„Osim registra gostiju jedino što imamo jest adresa internetske stranice na kojoj je naš prospekt. Jeste li zainteresirani za prospekt?"

„Ne, hvala. Ali volio bih pogledati sobu osam ako je moguće."

„Ne možete je pogledati. Ali soba je slobodna. Želite li prenoćiti? Cijena je sto dolara."

„Na vašem natpisu piše da su sve sobe po sedamdeset pet dolara. Znate što, dat ću vam dvadeset dolara, vi meni pokažite sobu, i svi zadovoljni."

„Teško je s vama pregovarati. Ali pristajem."

Soba broj osam nalazila se na prvom katu. Najobičnija soba s krevetom, mini-barom, televizorom, malim radnim stolom i kupaonicom.

„Zašto vas toliko zanima ova soba?" upitao je recepcionar.

„Komplicirano je objasniti. Moj prijatelj tvrdi da je ovdje proveo noć sedamdeset pete. Ako je to istina, znači da nije kriv za ono za što ga optužuju."

„Za što ga optužuju?"

Nisam odgovorio na njegovo pitanje, nego sam dalje pitao:

„Zašto se ovo mjesto zove Sea Side Motel? More se uopće ne vidi."

„Istina, ali jedan puteljak vodi do plaže, kroz šumu. To piše u prospektu. Ali gostima se živo fućka. Oni koji ovdje odsjedaju ne idu na plažu."

„Hoćete reći da se na primjer može ići obalom od Aurore i kroz šumu doći ovamo?"
„Da, to je moguće."

Ostatak dana proveo sam u mjesnoj knjižnici pregledavajući arhive i pokušavajući ustanoviti tijek povijesnih događaja. U tome mi je poslu Erne Pinkas bio od velike pomoći. Nije štedio vrijeme da mi pomogne u istraživanju.

Uvidom u novine iz onog vremena mogao sam ustanoviti da na dan nestanka nitko nije primijetio ništa neobično, ni Nolu kako odlazi ni kakvog sumnjivca blizu kuće. Taj je nestanak za sve ostao potpuni misterij, a smrt Deborah Cooper samo ga je činila još teže rješivim. Bilo je ipak nekih svjedoka, uglavnom susjeda, koji su toga dana čuli buku i vrisku kod Kellerganovih, dok su pak drugi tvrdili da je bučna bila glazba, koju je župnik naročito glasno puštao, što je, uostalom, često činio. Novine *Aurora Star* pisale su da je stari Kellergan radio u garaži i uvijek slušao glazbu dok je radio. Glasnom glazbom pokušavao je nadglasati buku alata smatrajući da je dobra glazba, čak i ako je preglasna, mnogo ugodnija nego zvuk čekića. No ako je njegova kći zvala u pomoć, lako je moguće da nije mogao čuti. Pinkas je tvrdio da si stari Kellergan nikad nije oprostio što je tako glasno slušao glazbu. Nikad nije napuštao obiteljsku kuću na Aveniji Terrace, u kojoj je živio povučeno, neprestano vrteći istu ploču, od koje je već gotovo oglušio, kao da se kažnjava. Od roditelja Kellergan danas je on jedini ostao. Majka Louisa odavno je umrla. Navodno su one večeri kad su saznali da je iskopano tijelo uistinu Nolino novinari opsjeli kuću starog Davida Kellergana. „Bio je to nevjerojatno potresan prizor", rekao mi je Pinkas. „Stari je, navodno, rekao: *Znači, mrtva je*. *Cijelo ovo vrijeme štedio sam kako bi mogla ići na fakultet*. I zamisli, sutradan mu se na vratima pojavilo pet lažnih Nola. Zbog love. Staroga je to dotuklo. Živimo u suludim vremenima. Ljudsko srce je puno zlobe, Marcuse. To je moje mišljenje."
„A stari je često puštao glazbu do daske?" upitao sam.
„Da, stalno. Slušaj, što se tiče Harryja. Jučer sam u gradu sreo Quinnicu."
„Quinnicu?"
„To je bivša vlasnica Clark'sa. Na sva usta govori kako je oduvijek znala da je Harry bacio oko na Nolu. Kaže da je svojedobno imala neporecive dokaze."
„Kakve dokaze?" upitao sam.
„Ne znam. Imaš li kakvih novosti o Harryju?"
„Idem sutra do njega."
„Reci mu da ga pozdravljam."
„Posjeti ga ako želiš. Bit će mu drago."
„Nisam baš siguran da to želim."

Znao sam da je Pinkas, sedamdesetpetogodišnjak, umirovljeni radnik tvornice tekstila u Concordu koji nikad nije studirao i koji je žalio što nije mogao slijediti

svoju ljubav prema knjigama, uz iznimku volonterskog rada u knjižnici, beskrajno zahvalan Harryju još otkad mu je omogućio da sluša predavanja iz književnosti na sveučilištu Burrows. Stoga sam ga oduvijek smatrao njegovim odanim pobornikom, ali činilo se da se i on sada radije drži na distanci.

„Znaš", rekao mi je, „Nola je bila uistinu posebna djevojka, blaga i ljubazna prema svima. Ovdje su je svi voljeli! Bila nam je svima poput kćeri. Kako je onda Harry mogao... Mislim, čak i ako je nije ubio, napisao je tu knjigu za nju! Dovraga! Imala je petnaest godina! Bila je dijete! Da ju je volio toliko da napiše knjigu za nju? Knjigu s ljubavnom tematikom! Bio sam pedeset godina u braku i nisam imao potrebu napisati knjigu za svoju ženu."

„Ali ta knjiga je remek-djelo."

„Ta knjiga je đavolsko djelo. Perverzija. Uostalom, bacio sam sve primjerke koje smo ovdje imali. Ljudi su previše potreseni."

Uzdahnuo sam, ali ništa nisam rekao. Nisam se želio upuštati u rasprave. Samo sam upitao:

„Erne, mogu li naručiti da mi ovamo, na knjižnicu, pošalju paket?"

„Paket? Naravno. Zašto?"

„Zamolio sam svoju spremačicu da u mom stanu uzme jedan važan predmet i pošalje mi ga brzom poštom. Draže bi mi bilo da ga dostave ovamo. Nisam često na imanju Goose Cove, a poštanski je sandučić pretrpan zastrašujućim pošiljkama, koje više i ne uzimam. Ovdje ću barem biti siguran da će stići."

Poštanski sandučić Goose Covea bio je živi dokaz onoga što su ljudi mislili o Harryju. Nakon što mu je iskazala divljenje, cijela ga je

Amerika osudila i zasula uvredljivim pismima. U tijeku je bio najveći skandal u povijesti izdavaštva. *Porijeklo zla* učas je nestalo s polica u knjižarama i iz školskih programa. *Bostone Globe* jednostrano je prekinuo njihovu suradnju, a administrativno vijeće sveučilišta Burrows odlučilo ga je smjesta razriješiti svih funkcija. U novinama se više nisu ustezali prikazivati ga kao seksualnog predatora. Bio je u središtu svih rasprava i razgovora. Roy Barnaski, koji je u tome nanjušio priliku za zaradu koju ne bi smio propustiti, svakako je želio knjigu na tu temu. Budući da me Douglas nije uspijevao uvjeriti, sam mi je telefonirao kako bi mi očitao lekciju iz tržišne ekonomije:

„Javnost želi tu knjigu", objasnio mi je. „Poslušajte, vaši su obožavatelji došli pred našu zgradu i izvikuju vaše ime."

Odmakao je slušalicu dajući znak svojim suradnicama, koje su iz svega glasa povikale: *Gold-man*! *Gold-man*! *Gold-man*!

„To nisu obožavatelji, Roy, nego vaše suradnice. Dobar dan, Marisa."

„Dobar dan, gospodine Marcuse", odgovorila je Marisa. Barnaski opet približi slušalicu:

„Dajte malo razmislite, Goldmane. Knjiga bi izašla na jesen. Uspjeh osiguran! Mjesec i pol za pisanje, čini li vam se to u redu?”

„Mjesec i pol? Trebalo mi je dvije godine da napišem prvu knjigu. Uostalom, ne znam što bih o tome mogao napisati. Još se i ne zna što se dogodilo.”

„Znate, mogao bih vam nabaviti pisca u sjeni da vam ide brže. Nema tu potrebe za velikom književnošću. Ljudi jednostavno žele znati što je Quebert napravio s malom. Dovoljno je ispričati činjenice uz dozu napetosti, nedorečenosti i, naravno, s ponešto seksa.”

„Seksa?”

„Dajte, Goldmane, nemojte da vas učim vašem poslu. Tko bi želio kupiti tu knjigu ako u njoj nema škakljivih scena starca i sedmogodišnjakinje? To ljudi žele. Čak i ako knjiga nije dobra, prodavat će se na tone. To je važno, zar ne?”

„Harry je imao trideset četiri godine, a Nola petnaest!”

„Ne budite sitničavi. Napišete li tu knjigu, poništit ću vaš prethodni ugovor i ponuditi vam predujam od pola milijuna dolara u znak zahvalnosti na suradnji.”

Glatko sam ga odbio, pa se Barnaski uzrujao:

„Dobro, kad ste tako tvrdoglavi, Goldmane, onda ću i ja tako. Za točno jedanaest dana očekujem rukopis. U protivnom idemo na sud i to će biti vaša propast!”

Zalupio je slušalicu. Ubrzo, dok sam kupovao u trgovini u glavnoj ulici, nazvao me Douglas, zasigurno na nagovor Barnaskog, te me i on stao nagovarati:

„Marc, u ovoj situaciji ne bi trebao biti toliko nepopustljiv”, rekao mi je. „Podsjećam te, Barnaski te drži u šaci! Tvoj prethodni ugovor još je na snazi i jedini način da ga poništiš jest da prihvatiš njegovu ponudu. Osim toga ta knjiga će te lansirati na vrh. Ima valjda i gorih stvari od predujma od pola milijuna dolara?”

„Barnaski želi da pišem jeftine perverzije! Ne dolazi u obzir. Ne želim pisati takvu knjigu. Ne želim u kratkom vremenu izbaciti nešto loše. Za dobre knjige treba vremena.”

„To su samo moderni načini podebljavanja naklada! Gotovo je s piscima koji čekaju da im snježne pahulje donesu nadahnuće. Tvoja knjiga, bez ijednog napisanog retka, već je rasprodana jer svi žele sve znati. I to odmah. Tržište diktira vremenski okvir. Na jesen su predsjednički izbori i kandidati će zasigurno izaći s knjigama koje će zauzeti sav medijski prostor. Možeš li vjerovati da već svi govore o knjizi Baracka Obame?”

Ni u što više nisam vjerovao. Platio sam na blagajni i vratio se do automobila parkiranog na ulici. Tada sam, za brisačem, pronašao komad papira. Opet ista poruka:

Vrati se kući, Goldmane.

Osvrnuo sam se uokolo. Nigdje nikoga. Nekoliko je ljudi sjedilo za stolovima na

obližnjoj terasi, sve su to bili kupci koji su izašli iz trgovine u kojoj sam maločas bio. Tko me slijedio? Tko nije želio da se raspitujem o smrti Nole Kellergan?

Dan nakon još jedne primljene poruke, u petak 20. lipnja, ponovno sam posjetio Harryja u zatvoru. Prije odlaska iz Aurore svratio sam do knjižnice, kamo je u međuvremenu dostavljena moja pošiljka.

„Što je to?" raspitivao se Pinkas znatiželjno, očekujući da otvorim paket pred njim.

„Neke potrepštine."

„Za što?"

„Za posao. Zahvaljujem ti, Erne, što si primio moj paket."

„Pričekaj! Jesi za kavu? Baš sam je skuhao. Trebaš li škare da otvoriš paket?"

„Hvala ti, Erne. Rado ću popiti kavu nekom drugom prigodom. Moram poći."

Po dolasku u Concord odlučio sam malo razgledati glavnu zgradu Državne policije kako bih pronašao narednika Gahalowooda i izložio mu nekoliko pretpostavki do kojih sam došao nakon našega kratkog susreta.

Sjedište Državne policije u Hampshireu, gdje su se nalazili uredi kriminalističke policije, bilo je smješteno u pozamašnom zdanju od crvene cigle na Hazen Driveu 33, u samom središtu Concorda. Bilo je skoro trinaest sati i rekli su mi da je Gahalowood otišao na ručak te me zamolili da pričekam u hodniku na klupi pokraj stola za kojim se mogla kupiti kava i na kojem su stajali časopisi. Kad se sat vremena poslije vratio, na licu mu je lebdio uobičajeno smrknuti izraz.

„To ste vi?" planuo je čim me ugledao. „Nazvali su me i rekli: *Perry, odmah se dovuci nazad. Neki tip te čeka već sat vremena*. Otišao sam usred ručka da vidim o čemu je riječ, mislio sam da je možda nešto važno, a naletim na pisca!"

„Ne ljutite se. Pomislio sam kako se nismo upoznali pod najpovoljnijim okolnostima i da bih možda..."

„Ne mogu vas podnijeti, pišče, u to možete biti sigurni. Moja žena je pročitala vašu knjigu. Ona misli da ste zgodni i inteligentni. Vaša fotografija na koricama knjige tjednima je zaposjedala glavno mjesto na njezinom noćnom ormariću. Uselili ste se u našu spavaću sobu! Spavali ste s nama! Objedovali ste s nama! Išli ste s nama na odmor! Išli ste na kupanje s mojom ženom! Sve njezine prijateljice slinile su nad vama! Upropastili ste mi život!"

„Naredniče, vi ste oženjeni? Nevjerojatno! Toliko ste neugodni da bih se bio zakleo kako nemate obitelj."

Bijesno je uvukao glavu u svoj dvostruki podbradak:

„Za ime boga, što želite?" zalajao je.

„Želim razumjeti."

„To je ambiciozna nakana za nekoga poput vas."

„Znam."

„Prepustite stvar policiji, može?”
„Trebam informacije, poručniče. Volim sve znati. To je poput bolesti. Pretjerano se brinem i želim sve kontrolirati.”
„Odlično. Onda kontrolirajte sebe!”
„Možemo li poći u vaš ured?”
„Ne.”
„Recite mi samo je li Nola umrla s petnaest godina?”
„Jest. Analiza koštanog tkiva to je potvrdila.”
„Znači, oteta je i ubijena u isto vrijeme?”
„Da.”
„Ali ta torba. Zašto je pokopana s torbom?”
„Nemam pojma.”
„Budući da je imala torbu, možemo li nagađati da je pobjegla od kuće?”
„Ako spremate torbu za bijeg, onda ponesete i odjeću, zar ne?”
„Tako je.”
„Ona je međutim imala samo knjigu.”
„Jedan-nula za vas”, rekao sam. „Vaša me pronicavost zadivljuje. Ali ta torba...”
Prekinuo me:
„Nisam vam onoga dana uopće trebao spominjati torbu. Ne znam što mi je bilo.”
„Ne znam ni ja.”
„Sažaljenje, bit će. Tako je, bilo mi vas je žao, onako izgubljenog u blatnjavim cipelama.”
„Hvala. Molim vas, možete li mi nešto reći o autopsiji? Odnosno, kaže li se *autopsija* za analizu kostiju?”
„Nemam pojma.”
„Možda bi *medicinski istražni postupak* bio ispravniji termin?”
„Zaboli me za ispravnost termina. Mogu vam samo reći da joj je razbio lubanju. Razbio! Tres! Tres!”
Kako je svoje riječi popratio gestama, oponašajući udarce batom, upitao sam:
„Radi se dakle o batu?”
„Otkud bih to mogao znati, dosadni stvore!”
„Žena? Muškarac?”
„Što?”
„Bi li žena mogla zadati takve udarce? Zašto bi se nužno radilo o muškarcu?”
„Zato što je svjedokinja ondašnjih događanja Deborah Cooper formalno identificirala muškarca. Pišče, ovaj razgovor je završen. Muka mi je.”
„Ali što vi mislite o svemu tome?”
Izvukao je obiteljsku fotografiju iz novčanika.
„Pišče, imam dvije kćeri. Četrnaest i sedamnaest godina. Ne mogu ni zamisliti da

proživljavam ono što je doživio stari Kellergan. Želim istinu. Želim pravdu. Pravda nije zbroj jednostavnih činjenica. Sve je to puno kompliciranije. Stoga ću nastaviti sa svojim istraživanjem. Otkrijem li dokaze Quebertove nedužnosti, budite sigurni da će biti oslobođen. No ako je kriv, uvjeravam vas da neću dopustiti Rothu da pred porotom izvede jednu od svojih igrica kojima uspijeva osloboditi zločince. Jer to nikako nije pravda."

Ispod svoje bizonske osornosti Gahalowood je skrivao filozofiju koja mi se dopadala. „Narednіče, vi ste u biti simpatičan lik. Počastit ću vas kolačem pa možemo nastaviti s razgovorom."

„Nije mi do kolača, samo želim da nestanete. Imam posla."

„Ali morate mi objasniti kako se istražuje. Ja ne znam voditi istragu. Što trebam raditi?"

„Doviđenja, pišče. Dosta mi vas je za cijeli tjedan. Možda čak i za cijeli život."

Razočaralo me što me ne doživljava ozbiljno, ali nisam ustrajao. Pružio sam mu ruku u znak pozdrava i pošto mi je svojom ručetinom polomio sve koščice šake, otišao sam. Kad sam stigao do vanjskog parkirališta, čuo sam kako me doziva: „Pišče!" Okrenuo sam se i ugledao njegovo krupno tijelo kako poskakuje prema meni.

„Pišče?" rekao mi je zadihano kad me dostigao. „Dobre policajce ne zanima ubojica, već žrtva. Morali biste se raspitivati o žrtvi. Treba krenuti otpočetka, otprije ubojstva. Nikako od kraja. Na krivom ste putu ako se usredotočite na ubojicu. Trebali biste se pitati kakva je osoba bila žrtva. Zapitajte se tko je bila Nola Kellergan."

„A Deborah Cooper?"

„Ako vas zanima što ja mislim, sve je povezano s Nolom. Deborah Cooper samo je usputna žrtva. Saznajte tko je bila Nola i tako ćete otkriti onoga tko je ubio nju i Coopericu."

Tko je bila Nola Kellergan? To sam namjeravao upitati Harryja čim sam stigao u Državni zatvor. Loše je izgledao. Činilo se da ga brine sadržaj njegova ormarića u svlačionici fitnes-centra.

„Jeste li sve pronašli?" upitao me i prije pozdrava.

„Jesam."

„Jeste li sve spalili?"

„Jesam."

„I rukopis?"

„I rukopis."

„Zašto mi niste javili da ste sve obavili? Premro sam od brige. I gdje ste bili ova dva dana?"

„Istraživao sam. Harry, zašto se ta kutija nalazila u ormariću svlačionice fitnes-

centra?”

„Znam da vam se čini bizarnim. Nakon vašeg posjeta u Aurori, u ožujku, pobojao sam se da bi još netko mogao naići na nju, neki znatiželjni posjetitelj ili kućna pomoćnica. Procijenio sam da bi bilo najpametnije da svoje uspomene sakrijem nekamo drugamo.”

„Sakrili ste ih? To vas čini krivcem. A taj rukopis? To je bio rukopis *Porijekla zla*?”

„Da. Prva verzija.”

„Prepoznao sam tekst. Na koricama nema naslova.”

„Naslov mi je kasnije pao na pamet.”

„Mislite, nakon Nolinog nestanka?”

„Da. No nemojmo o tom rukopisu, Marcuse. Uklet je, svima oko mene donio je samo nesreću. Dokaz je što je Nola mrtva, a ja sam u zatvoru.”

Neko smo se vrijeme gledali. Položio sam na stol plastičnu vrećicu u kojoj je bio sadržaj moje pošiljke.

„Što je to?” upitao je Harry.

Ne odgovarajući, izvukao sam uređaj za snimanje s mikrofonom. Postavio sam ga ispred Harryja.

„Marcuse, pobogu, što to izvodite? Nemojte mi samo reći da ste sačuvali tu vražju spravu.”

„Pa naravno, Harry. Čuvao sam je kao oko u glavi.”

„Hoćete li, molim vas, to pospremiti.”

„Dajte, Harry, ne durite se.”

„Kog vrapca mislite napraviti s tom kramom?”

„Želim da mi pričate o Noli, o Aurori, o svemu. O ljetu sedamdeset pete, o svojoj knjizi. Moram znati. Harry, istina mora biti negdje skrivena.”

Tužno se osmjehnuo. Pokrenuo sam uređaj i pustio ga da govori. Bio je to zgodan prizor: u tom zatvorskom prostoru za razgovor, gdje su među plastičnim stolovima muževi susretali žene i očevi djecu, ja sam se susreo sa svojim bivšim profesorom, koji mi je iznosio svoju priču.

Te sam večeri rano večerao na povratku u Auroru. Budući da se nisam odmah želio vratiti u Goose Cove i biti sam u toj prostranoj kući, još sam dugo vozio uz obalu. Dan se primicao kraju, ocean je svjetlucao, sve je djelovalo čarobno. Prolazio sam uz Sea Side Motel, šumu u Side Creeku, Side Creek Lane, Goose Cove, prošao kroz Auroru i vozio sve dok nisam stigao na Grand Beach. Prošetao sam do samog ruba oceana pa sjeo na oblutke kako bih promatrao sumrak. Svjetla Aurore plesala su u daljini na zrcalu od valova. Morske ptice prodorno su kričale, slavuji su pjevali u obližnjim grmovima, sa svjetionika je dopirao zvuk sirene za maglu. Pokrenuo sam uređaj i Harryjev je glas odjeknuo u tami:

Marcuse, znate li gdje je Grand Beach? To je prva plaža u Aurori kad dolazite iz Massachusettsa. Ponekad odem onamo u suton i promatram svjetla grada. I razmišljam o svemu što se ondje dogodilo prije trideset tri godine. To je plaža na kojoj sam zastao kad sam stigao u Auroru. To je bilo dvadesetog svibnja sedamdeset pete. Imao sam trideset četiri godine. Dolazio sam iz New Yorka, gdje sam bio odlučio uzeti sudbinu u vlastite ruke: sve sam napustio, ostavio sam mjesto profesora književnosti, skupio ušteđevinu i upustio se u pustolovinu dostojnu pravog pisca. Odlučio sam se osamiti u Novoj Engleskoj, gdje ću napisati roman o kojem sam maštao.

Isprva sam planirao unajmiti kuću u Maineu, ali savjetnik za nekretnine iz Bostona nagovorio me da odaberem Auroru. Govorio mi je o kući iz snova koja je bila upravo ono što sam tražio: to je bilo imanje Goose Cove. Onog trena kad sam se našao pred tom kućom, zaljubio sam se u nju. To je bilo mjesto koje sam trebao. Mirna i divlja zabit, koja ipak nije bila sasvim izolirana jer se nalazila na samo nekoliko milja od Aurore. I grad mi se izuzetno svidio. Činilo se da se ovdje živi ugodno, djeca su se bezbrižno igrala na ulici, kriminala praktično nije bilo. Mjesto je bilo kao s razglednice. Kuća na imanju Goose Cove bila je daleko iznad mojih mogućnosti, ali agencija za iznajmljivanje pristala je da platim u dvije rate, pa sam napravio računicu: ne budem li previše trošio, moći ću spajati kraj s krajem. Osim toga imao sam neki predosjećaj koji mi je govorio da sam dobro izabrao. Nisam se prevario jer ta je odluka promijenila moj život. Knjiga koju sam toga ljeta naumio napisati pretvorit će me u bogatog i slavnog čovjeka.

Mislim da mi se u Aurori ponajviše svidjelo to što sam vrlo brzo stekao posebni status. U New Yorku sam bio gimnazijski profesor i usto nepoznati pisac. No u Aurori sam bio Harry Quebert, pisac koji je stigao iz New Yorka kako bi ovdje napisao svoj sljedeći roman. Znate, Marcuse, ona vaša priča o „Sjajnome", dok ste bili u gimnaziji i kad se niste libili posegnuti za izmišljotinama da biste briljirali, to je upravo ono što mi se i samome dogodilo kad sam stigao ovamo. Bio sam samouvjereni mladić, otmjen, zgodan, snažan i obrazovan, a osim toga nastanio sam se na čarobnom imanju Goose Cove. Stanovnici gradića, iako me nisu znali po imenu, o mom su uspjehu sudili po mom izgledu i kući u kojoj sam živio. To je bilo dovoljno da svi povjeruju da sam velika newyorška zvijezda. Preko noći sam postao netko. U Aurori sam bio ugledni pisac, što u New Yorku nisam mogao biti. Mjesnoj knjižnici darovao sam nekoliko primjeraka svoje prve knjige koje sam ponio sa sobom i, zamislite, ta hrpica listova koju je New York ignorirao u Aurori je izazvala pravo oduševljenje. Bila je sedamdeset peta, a mali grad u New Hampshireu koji je tražio razlog svoga postojanja, dobrano prije Interneta i sve te uznapredovale tehnologije, u meni je pronašao lokalnu zvijezdu o kojoj je oduvijek sanjao.

* * *

Bilo je oko dvadeset tri sata kad sam se vratio na Goose Cove. Kad sam skrenuo na pošljunčeni puteljak koji je vodio do kuće, pod snopom svjetlosti prednjih automobilskih svjetala ugledao sam maskirani lik koji je zamaknuo u šumu. Naglo sam zakočio i izletio iz automobila galameći, spreman pojuriti za uljezom. U taj čas jaka svjetlost privuče moj pogled. Nešto je gorjelo blizu kuće. Potrčao sam vidjeti o čemu je riječ. Harryjeva corvetta bila je u plamenu. Već visoki jezici vatre i stup dima uzdizali su se prema nebu. Zvao sam upomoć, ali nigdje nije bilo nikoga. Oko mene je bila samo šuma. Zbog velike topline popucala su prozorska stakla corvette, lim se počeo savijati, a plameni su jezici pomahnitali ližući po zidovima garaže. Ništa nisam mogao učiniti. Sve će izgorjeti.

26

N-O-L-A

(Aurora, New Hampshire, subota, 14. lipnja 1975.)

„Pisci su ranjiva bića, Marcuse, upravo zato što mogu spoznati dvije vrste sentimentalne patnje, odnosno dvostruko više od normalnih bića. Oni proživljavaju patnju zbog ljubavi i patnju zbog knjiga. Pisanje knjiga nalikuje na zaljubljenost: može biti vrlo bolno.”

OBAVIJEST
SVIM ZAPOSLENICIMA

Sigurno ste primijetili da Harry Quebert već tjedan dana svaki dan doručkuje u našem restoranu. Gospodin Quebert je slavni newyorški pisac, stoga mu valja posvetiti osobitu pažnju. Treba s najvećom mogućom diskrecijom udovoljiti svakom njegovom prohtjevu. Nikad ga se ne smije ometati.

Stol 17 rezerviran je za njega dok se ne naloži drugačije. Taj stol mora uvijek biti slobodan za njega.

Tamara Quinn

Težina boce javorova sirupa narušila je ravnotežu pladnja. Čim ju je postavila na pladanj, nakrivio se. Pokušavajući ga dohvatiti, i sama je izgubila ravnotežu, pladanj je tresnuo na tlo uz nečuven štropot, a i ona s njim.

Harry se navirio preko šanka.

„Nola? Je li sve u redu?”

Pridigla se, još uvijek u nevjerici.

„Je, je...”

Načas su promotrili nastali nered, a onda prasnuli u smijeh.

„Ne smijte se, Harry”, konačno ga blago opomene Nola. „Sazna li gospođa Quinn da mi je opet ispao pladanj, nastradala sam.”

Obišao je šank i čučnuo da joj pomogne skupiti krhotine stakla koje su ležale usred mješavine senfa, majoneze, kečapa, javorova sirupa, maslaca, šećera i soli.

„Za miloga boga”, rekao je, „može li mi netko objasniti zašto se već tjedan dana svi polome da mi istog časa donesu sve moguće začine i dodatke, čim nešto naručim?”

„To je zbog obavijesti”, odgovorila je Nola.

„Kakve obavijesti?”

Pogledom je pokazala prema oglasu pričvršćenom iza šanka. Harry je ustao i posegnuo za oglasom te ga stao naglas čitati.

„Ne, Harry! Što to radite? Poludjeli ste! Ako gospođa Quinn sazna...”

„Ne brini se, nema nikoga.”

Bilo je sedam i trideset ujutro, Clark's je još bio prazan.

„Čemu taj oglas?"

„Gospođa Quinn je dala upute."

„Kome?"

„Svim zaposlenicima."

Ušli su novi gosti i prekinuli njihov razgovor. Harry se odmah vratio svome stolu, a Nola se posvetila svojim zadacima.

„Odmah ću vam donijeti drugi tost, gospodine Quebert", svečano je izjavila pa nestala u kuhinji.

Iza pomičnih vrata nakratko je zastala zamišljena, smiješeći se. Voljela ga je. Otkad ga je prije dva tjedna srela na plaži, od onoga čarobnoga kišnog dana kad se neplanirano otišla prošetati blizu imanja Goose Cove, voljela ga je. Znala je to. Nimalo nije sumnjala u svoje osjećaje, nikad ništa slično nije doživjela. Osjećala se drugačijom, osjećala se sretnijom, dani su joj se činili ljepšima. A naročito kad je bio ovdje, osjećala je kako joj srce brže kuca.

Nakon susreta na plaži sreli su se još dvaput. Ispred trgovine u glavnoj ulici i zatim u Clark'su, gdje je radila subotom. Pri svakom njihovu susretu nešto bi se posebno događalo među njima. Nakon toga uobičajio je svakodnevno dolaziti u Clark's, gdje je pisao i time potaknuo Tamaru Quinn, vlasnicu lokala, na sazivanje hitnog sastanka „djevojaka", kako je nazivala svoje konobarice, koji je održan prije tri dana u večernjim satima. Tom prilikom predstavila je i famoznu obavijest zaposlenicima. „Drage moje gospođice", obratila se Tamara Quinn zaposlenicama vojnički ih postrojivši, „zasigurno ste primijetile kako je prošli tjedan slavni newyoški pisac Harry Quebert svakodnevno dolazio ovamo, što dokazuje da je u ovom prostoru pronašao svu profinjenost i kvalitetu najboljeg restorana istočne obale. Clark's je kuća koja uživa ugled. Moramo pokazati da smo na razini očekivanja svojih najzahtjevnijih gostiju. Budući da se neke od vas ponekad ponašaju kao kokoši, sastavila sam obavijest za zaposlenike kako bih vas podsjetila kako se treba ophoditi s gospodinom Quebertom. Pročitajte obavijest, i više puta ako je potrebno, naučite je napamet! Nenajavljeno ću vas provjeravati i ispitivati. Obavijest će biti u kuhinji i iza šanka." Tamara Quinn potom je odsječnim glasom zaključila svoje naloge: ni pod koju cijenu ne smiju ometati gospodina Queberta, kojem trebaju mir i koncentracija. Moraju mu se naći pri ruci kako bi se osjećao kao kod kuće. Statistika njegovih prethodnih posjeta Clark'su govorila je da pije samo crnu kavu: treba mu stoga čim dođe poslužiti crnu kavu i ništa više. Zatreba li mu još nešto, ogladni li, gospodin Quebert zatražit će to sam. Ne treba mu dosađivati ni poticati ga da naručuje, onako kako je potrebno činiti s drugim gostima. Naruči li jelo, treba mu smjesta donijeti sve začine i dodatke: senf, kečap, majonezu, papar, sol, maslac, šećer i javorov sirup. Slavnim piscima ne smije ništa uzmanjkati, njihovim mislima potrebna je sloboda da mogu stvarati u miru. Možda je knjiga koju

piše, bilješke na kojima satima radi, sjedeći na istome mjestu, predložak zamašnog remek-djela, pa će se uskoro o Clark'su govoriti diljem zemlje. Tamara Quinn sanjala je da će knjiga njezinu restoranu donijeti ugled kakav mu i priliči. To će joj donijeti zaradu za otvaranje novog restorana u Concordu, zatim u Bostonu, i u New Yorku, i u svim velikim gradovima na obali, sve do Floride.

Mindy, jedna od konobarica, zatražila je dodatna objašnjenja:

„Ali, gospođo Quinn, kako možemo biti sigurne da gospodin Quebert želi samo kavu?"

„Zato što ja to znam i točka. U uglednim restoranima uvaženi gosti nemaju potrebe naručivati. Osoblje zna njihove navike. Nismo li mi ugledni restoran?"

„Jesmo, gospođo Quinn", odgovorile su zaposlenice.

„Jesmo, mama", beknula je Jenny, njezina kći.

„Nemoj me ovdje zvati mama", naložila joj je Tamara. „Kao da smo kakvo seosko svratište."

„Kako da te onda zovem?" upitala ju je Jenny.

„Ne zovi me, slijedi moje upute i poslušno kimaj. Nemaš što govoriti. Jasno?"

Jenny je kimnula umjesto odgovora.

„Je li jasno ili nije?" ponovila je njena majka.

„Pa jasno je, mama. Hoću reći, slušam."

„Odlično, mila. Vidiš kako brzo učiš. Hajmo, djevojke, sve vas želim vidjeti tako poslušne. Evo, sjajno. Tako se sluša. Baš tako, samo kimajte. Odlično. Čovjek bi pomislio da je u hotelu Chateau Marmont."

Tamara Quinn nije bila jedina koju je prisutnost Harryja Queberta u Aurori do te mjere uzbuđivala. Cijeli je grad ustreptao. Neki su tvrdili da je on velika zvijezda u New Yorku, a drugi su podržavali to mišljenje kako ih ne bi prozvali neznalicama. Erne Pinkas, koji je izložio nekoliko primjeraka njegova prvog romana u gradskoj knjižnici, govorio je da nikad nije čuo za pisca Queberta, ali nitko nije mario za mišljenje tvorničkog radnika koji nije znao ništa o newyorškim visokim društvenim krugovima. Osim toga svi su bili složni u mišljenju da onaj tko se smjestio u čarobnoj kući imanja Goose Cove, koja je godinama bila nenastanjena, ne može biti bilo tko.

Ono što je također izazivalo uzbuđenje, a ticalo se mladih žena u godinama za udaju, te posredno i njihovih roditelja, bila je činjenica da je Harry Quebert bio neoženjen. Trebalo je osvojiti njegovo srce, jer je s obzirom na svoju slavu, intelekt, bogatstvo i vrlo ugodnu vanjštinu predstavljao poželjnog ženika. U Clark'su su svi brzo shvatili da se dvadesetčetverogodišnja Jenny Quinn, zgodna, senzualna plavuša i bivša glavna navijačica gimnazije u Aurori, zagrijala za Harryja. Jenny je svakodnevno bila u službi i jedina je otvoreno kršila propisane odredbe. Čavrljala je s Harryjem, neprestano mu se obraćala, prekidala ga u poslu i nikad mu nije donosila sve začine i priloge odjednom. Jenny nikad nije radila vikendima. Subotom je tamo

bila Nola.

Kuhar je pritisnuo zvonce za poslugu te tako trgnuo Nolu iz snatrenja. Harryjev tost bio je spreman za posluživanje. Položila je tanjur na pladanj. Prije povratka u prostor restorana popravila je zlatnu kopču koja joj je pridržavala kosu i zatim odvažno odgurnula vrata. Već dva tjedna bila je zaljubljena.

Poslužila je Harryju naručeno jelo. Clark's se pomalo punio gostima.

„Dobar tek, gospodine Quebert", rekla je.

„Zovi me Harry."

„Ne ovdje", prošaputala je, „gospođi Quinn ne bi se svidjelo."

„Ona nije ovdje. Nitko neće znati."

Pogledom je pokazala prema drugim gostima pa se uputila prema njima.

Progutao je zalogaj tosta i nažvrljao nekoliko redaka na svom listu papira. Napisao je datum, *subota*, *14. lipnja 1975*. Ispisivao je stranice, a da zapravo nije znao što piše. Već je tri tjedna bio ovdje, ali nije uspijevao započeti svoj roman. Ideje koje su mu padale na pamet nisu ga nikamo odvele, a što se više trudio, manje je uspijevao. Činilo mu se kao da lagano tone, osjećao se zahvaćen najgorom bujicom koja može ponijeti ljude njegove vrste: zarazio se bolešću pisaca. Svakoga dana sve ga je više obuzimala panika zbog nemoći da išta napiše, do te mjere da je posumnjao u vjerodostojnost svog projekta. Svu svoju ušteđevinu dao je za najam ove zanosne kuće na samoj obali, do rujna, za najam kuće za pisca o kakvoj je oduvijek sanjao, ali čemu se igrati pisca kad ne zna o čemu bi pisao? U trenu ugovaranja najma njegov mu se plan činio pouzdanim. Namjeravao je napisati neviđeno dobar roman, a do rujna imati dovoljno materijala kako bi ponudio prva poglavlja velikim newyorškim nakladničkim kućama, koje će se zadivljene polomiti da dobiju prava na rukopis. Ponudili bi mu primamljiv predujam da dovrši knjigu, bio bi financijski osiguran i postao bi zvijezda, o čemu je oduvijek sanjao. Sad je njegov san imao pomalo bljutav okus. Nije napisao ni jedne jedine rečenice. Nastavi li ovim tempom, morat će se na jesen vratiti u New York, bez novca, bez knjige, preklinjati ravnatelja gimnazije u kojoj je radio da ga primi nazad i zauvijek se oprostiti od slave. A bude li potrebno, morat će potražiti posao noćnog čuvara kako bi nešto uštedio.

Promatrao je Nolu, koja je razgovarala s drugim gostima. Jednostavno je zračila. Začuo je njen smijeh i napisao:

Nola. Nola. Nola. Nola. Nola.
N-O-L-A. N-O-L-A.

N-O-L-A. Četiri slova koja su njegov svijet okrenula naglavačke. Nola, začetak žene, zavrtjela mu je glavom kad ju je prvi put vidio. N-O-L-A. Dva dana nakon plaže susreli su se pred gradskom trgovinom. Zajedno su prošetali glavnom ulicom do marine.

„Svi govore kako ste došli u Auroru napisati knjigu”, rekla je.
„Istina.”
Bila je oduševljena:
„O, Harry, to je tako uzbudljivo! Vi ste prvi pisac kojeg sam upoznala! Toliko toga bih vas željela pitati.”
„Kao na primjer?”
„Kako se piše?”
„To čovjeku jednostavno dođe. Ideje koje vas zaokupljaju pretvore se u rečenice koje vas gledaju s papira.”
„Sigurno je sjajno kad je čovjek pisac!”
Pogledao ju je i smjesta se ludo zaljubio.
N-O-L-A. Rekla mu je da subotom radi u Clark’su i sljedeće subote, u cik zore, bio je tamo. Proveo je dan promatrajući je i diveći se svakom njezinu pokretu. Potom je podsjetio samoga sebe da joj je tek petnaest godina i posramio se. Posumnja li itko u ovome gradu što osjeća prema mladoj konobarici iz Clark’sa, naći će se u nevolji. Prijetila bi mu možda i zatvorska kazna. Kako ne bi pobuđivao sumnju, dolazio je svaki dan na ručak u Clark’s. Tako je već tjedan dana glumio da je jedan od redovnih gostiju koji svakodnevno ovamo dolazi i ovdje piše, a nitko nije morao znati da se subotom otkucaji njegova srca ubrzavaju. I svakog je dana za svojim radnim stolom, na terasi imanja Goose Cove, ili u Clark’su bio nesposoban napisati išta drugo osim njezina imena. N-O-L-A. Čitave stranice dozivanja, promatranja, opisivanja. Stranice koje je trgao i palio u metalnom košu. Pronađe li ih tko, gotov je.

U najvećoj vrevi posluživanja ručka, oko podneva, Mindy je, što je bilo neuobičajeno, zamijenila Nolu. Ona se došla ljubazno pozdraviti s Harryjem u pratnji čovjeka za kojeg je Harry zaključio da je njezin otac, župnik David Kellergan. Maloprije je došao i za šankom popio ledeni čaj.
„Doviđenja, gospodine Quebert”, rekla je Nola. „Za danas sam gotova. Željela sam vam samo predstaviti svog oca, župnika Kellergana.”
Harry je ustao i dvojica muškaraca prijateljski se rukovaše.
„Znači, vi ste slavni pisac”, nasmijao se župnik.
„A vi ste župnik Kellergan o kojem svi toliko govore”, uzvratio je Harry.
David Kellergan vedro je odgovorio:
„Ne obraćajte pažnju na ono što ljudi govore. Uvijek pretjeruju.”
Nola izvadi letak iz džepa i pruži ga Harryju.
„Danas je priredba za kraj školske godine, gospodine Quebert. Zato danas moram ranije otići. Počinje u pet. Hoćete li doći?”
„Nola”, opomene je otac, „ostavi gospodina Queberta na miru. Što će on na školskoj priredbi?”
„Bit će to lijepa priredba!” opravdala se Nola ushićeno.

Harry zahvali Noli na pozivu i pozdravi je. Gledao ju je kroz veliki prozor kako nestaje u dnu ulice, a potom se vratio na Goose Cove da iznova zaroni u svoje škrabotine.

Bilo je četrnaest sati. N-O-L-A. Već dva sata sjedi za radnim stolom, ništa nije napisao. Bulji u sat. Ne smije otići u školu. To je zabranjeno. Ali ni zidovi ni zatvor nisu mogli obuzdati njegovu želju da bude s njom. Njegovo tijelo bilo je na imanju Goose Cove, ali njegov je duh plesao plažom s Nolom. Otkucalo je tri sata. Zatim četiri. Grčevito se uhvatio za olovku da ne ode iz radne sobe. Petnaest joj je godina. To je zabranjena ljubav. N-O-L-A.

U četiri sata i pedeset minuta Harry je u elegantnom tamnom odijelu ušao u gimnazijsku dvoranu. Prostorija je bila prepuna. Cijeli grad bio je ovdje. Dok se kretao uz redove sjedala, činilo mu se da svi šapuću iza njegovih leđa i da roditelji učenika, čije je poglede susretao, govore: *Znam zašto si tu*. Osjećao se strašno nelagodno i, nasumce odabravši red, sjeo na stolac da ga više ne gledaju.

Počela je predstava. Slušao je loše zborno pjevanje, potom skupinu neusklađenih trubača. Gledao plesačke zvjezdice bez pravih zvijezda, odslušao mlaku četveroručnu izvedbu skladbe i pjevače bez glasa. Zatim su se pogasila sva svjetla, a u mraku se vidio tek snop svjetla projektora koji je oslikao krug svjetlosti na pozornici. Tad se pojavila ona, odjevena u plavu haljinu sa šljokicama koje su bacale tisuću odbljesaka. N-O-L-A. Nastupila je dojmljiva tišina, sjela je na barski stolac, popravila ukosnicu i namjestila mikrofon koji su postavili ispred nje. Potom je uputila svoj blistavi osmijeh publici, dohvatila gitaru i odmah zapjevala „Can't help falling in love with you", u verziji koju je sama preuredila.

Slušatelji su zanijemjeli, a Harry je u tom času spoznao da ga je dolaskom u Auroru sudbina usmjerila na Nolu Kellergan, najposebnije stvorenje koje je ikada sreo i kakvo više neće sresti. Možda mu sudbina nije namijenila da postane pisac, već da ga zavoli ova neobična mlada žena. Ima li ljepšega usuda? Takve su ga misli toliko potresle da je po završetku predstave ustao sa stolca usred sveopćeg pljeska i otišao. Užurbano se vratio na imanje Goose Cove, sjeo na terasu i ispijajući velike gutljaje viskija stao grozničavo ispisivati: N-O-L-A, N-O-L-A, N-O-L-A, N-O-L-A. Nije znao što će. Da ode iz Aurore? Ali kamo? U vrevu New Yorka? Obvezao se na četiri mjeseca najma kuće i već je platio polovinu. Došao je ovamo kako bi napisao knjigu, mora u tome ustrajati. Mora se srediti i ponašati se poput pisca.

Kad ga je od pisanja zaboljelo zapešće, a od viskija mu se već vrtjelo, otišao je do plaže, nesretan, i ispružio se na velikoj stijeni kako bi promatrao obzorje. Odjednom začuje korake iza sebe.

„Harry? Harry, što vam je?"

To je bila Nola u svojoj plavoj haljini. Pritrčala mu je i kleknula na pijesak do njega.

„Harry, zaboga! Nije vam dobro?"
„Što radiš ovdje?" upitao je umjesto odgovora.
„Čekala sam vas nakon priredbe. Vidjela sam kako odlazite dok su drugi pljeskali, a poslije vas više nisam pronašla. Zabrinula sam se. Zašto ste tako brzo otišli?"
„Moraš otići, Nola."
„Zašto?"
„Zato što sam se napio. Mislim, malo sam popio. Sad mi je žao, jer da sam znao da ćeš doći, ostao bih trijezan."
„Zašto ste pili, Harry? Izgledate tako tužno."
„Osjećam se osamljeno. Tako sam strašno sâm."
Stisnula se uz njega i svojim sjajnim očima zagledala se u njegove.
„Dajte, Harry, pa oko vas je toliko ljudi!"
„Samoća me ubija, Nola."
„Onda ću vam ja praviti društvo."
„Ne bi smjela..."
„Ali to želim. Osim ako vam ne smetam."
„Ti mi nikad ne smetaš."
„Harry, zašto su pisci tako osamljeni? Hemingway, Melville... To su najosamljeniji ljudi na cijelome svijetu!"
„Ne znam jesu li pisci osamljeni ili samoća tjera na pisanje."
„A zašto se svi pisci ubiju?"
„Ne ubiju se svi. Samo oni čije se knjige ne čitaju."
„Ja sam čitala vašu knjigu. Posudila sam je u gradskoj knjižnici i pročitala je u jednoj noći! Jako mi se svidjela! Vi ste veliki pisac, Harry! Harry, večeras sam pjevala za vas. Onu pjesmu sam pjevala vama!"
Nasmiješio se i pogledao je. Beskrajno nježno prošla je rukom kroz njegovu kosu i ponovila:
„Vi ste veliki pisac, Harry. Ne trebate se osjećati osamljeno. Ja sam ovdje."

25

O Noli

„Harry, kako čovjek stvarno postaje pisac?”

„Tako što nikada ne odustaje. Znate, Marcuse, sloboda i težnja slobodi su unutarnja borba. Živimo u društvu ravnodušnih uredskih službenika i da bismo se izvukli iz te nezgodne situacije, često se moramo boriti sa sobom, a i s cijelim svijetom. Sloboda je neprestana borba koje smo tek djelomično svjesni. Ja nikad neću postati ravnodušan.”

Nezgodna strana malih gradova američke unutrašnjosti jest što imaju samo dobrovoljna vatrogasna društva, koja reagiraju na pozive sporije negoli profesionalna. One večeri, 20. lipnja 2008., dok sam gledao kako plamen guta corvettu i širi se na nadograđeni dio koji je služio kao garaža, prošlo je određeno vrijeme od trenutka kad sam pozvao vatrogasce do njihova dolaska na Goose Cove. Pravo je dakle čudo što je sama kuća ostala netaknuta, iako je zapovjednik vatrogasaca iz Aurore smatrao da se čudo ima zahvaliti činjenici da je garaža zasebno zdanje pa je stoga i požar brže lokaliziran.

Dok su se policajci i vatrogasci još užurbano kretali imanjem Goose Cove, stigao je i Travis Dawn, koji je također bio pozvan.

„Jesi li dobro, Marcuse?” upitao me požurivši mi ususret.

„Ja sam dobro, jedino što kuća umalo nije izgorjela.”

„Što se dogodilo?”

„Kad sam ostavio Grand Beach iza sebe i skrenuo na puteljak, ugledao sam kako netko bježi prema šumi. Tad sam opazio plamen.”

„Jesi li uspio prepoznati tu osobu?”

„Ne. Sve se prebrzo odigralo.”

Policajac koji je stigao istovremeno kad i vatrogasci i koji je pretraživao predio oko kuće odjednom nas stane dozivati. U procijepu vrata pronašao je poruku na kojoj je pisalo:

Vrati se kući, Goldmane.

„Zaboga! I jučer sam pronašao jednu”, rekao sam.

„Još jednu? Gdje?” upitao je Travis.

„Na automobilu. Zadržao sam se deset minuta u gradskoj trgovini i kad sam se vratio, ista takva poruka bila je ostavljena ispod brisača.”

„Misliš li da te netko slijedi?”

„Pa, ne znam. Dosad nisam obraćao pažnju. Ali što to znači?”

„Ovaj požar nedvojbeno znači prijetnju, Marcuse.”

„Prijetnju? Zašto bi netko meni želio prijetiti?”

„Čini se da netko nije oduševljen tvojom prisutnošću u Aurori. Svi znaju da postavljaš mnogo pitanja.”

„Pa što? Netko se boji što bih mogao otkriti o Noli?”

„Možda. U svakom slučaju, ne sviđa mi se. Sve to postaje prilično gadno. Ostavit ću patrolu preko noći. Bit ćeš sigurniji.”

„Nije potrebno da patrola ostaje. Ako me netko traži, neka dođe. Naći će me.”

„Smiri se, Marcuse. Patrola će noćas ostati, htio ti to ili ne. Ako se, kako pretpostavljam, radi o prijetnji, bit će još toga. Morat ćeš biti jako oprezan.”

Sutradan sam se vrlo rano pojavio u Državnom zatvoru kako bih sve o tom događaju ispričao Harryju.

„*Vrati se kući, Goldmane*?” ponovio je kad sam mu spomenuo poruku. „Baš tako. Napisano računalom.”

„Što je poduzela policija?”

„Došao je Travis Dawn. Uzeo je to pismo, rekao je da će ga dati na analizu. On smatra da se radi o prijetnji. Možda netko tko ne želi da dalje kopam po ovom slučaju. Netko tko u vama vidi idealnoga krivca i ne želi da se ja u to petljam.”

„Onaj isti koji je ubio Nolu i Deborah Cooper?”

„Recimo.”

Harry je bio ozbiljan.

„Roth mi je rekao da sljedeći utorak izlazim pred Veliku porotu. Šačica uglednih građana pretresat će moj slučaj i odlučivati jesu li optužbe osnovane. Velika porota, navodno, uvijek slijedi stavove tužitelja. Marcuse, svaki novi dan za mene je prava mora. Čini mi se da tonem sve dublje. Gubim tlo pod nogama. Prvo su me priveli, a ja sam se uvjeravao da je sve samo neka pogreška, da će potrajati nekoliko sati, a sad sam se našao zatvoren ovdje sve do ročišta, koje će se održati bog-te-pitaj kad, i još mi prijeti smrtna kazna. Najteža kazna, Marcuse! Neprestano o tome mislim. Bojim se.”

Jasno sam vidio kako Harry propada. Prošlo je tek tjedan dana otkako je u zatvoru i bilo je očigledno da neće izdržati mjesec dana.

„Izvući ćemo vas, Harry. Razotkrit ćemo istinu. Roth je jako dobar odvjetnik, morate imati povjerenja. Želite li nastaviti s pričom? Pričajte mi o Noli, nastavimo gdje smo stali. Što se nakon toga dogodilo?”

„Nakon čega?”

„Nakon događaja na plaži. Kad je Nola došla k vama, nakon školske priredbe, i rekla vam da se ne trebate osjećati osamljeno.”

Dok sam to govorio, postavio sam uređaj za snimanje na stol i uključio ga. Harry se pokušao odobrovoljiti.

„Dobri ste, Marcuse. To je uistinu važno: Nola je došla na plažu i rekla mi neka se ne osjećam osamljeno, da će biti uz mene. Ja sam ustvari oduvijek bio samotni lik, i

to se odjednom promijenilo. Uz Nolu sam osjećao da pripadam, da sam dio cjeline koju zajedno činimo. Kad nije bila uz mene, osjećao sam prazninu, nedostajanje, što nikad prije nisam osjetio. Otkako je ušla u moj život, činilo se kao da se bez nje svijet ne okreće kako treba. Znao sam da moja sreća proizlazi iz nje, no isto sam tako znao da će to biti strahovito komplicirano. Uostalom, moja prva reakcija bila je potiskivanje osjećaja. Znao sam da je cijela ta priča nemoguća. Te subote smo se malo zadržali na plaži, potom sam joj rekao da je kasno, da se mora vratiti kući prije negoli se njezini roditelji zabrinu i poslušala me. Otišla je hodajući obalom, a ja sam je promatrao kako se udaljava, nadajući se da će se okrenuti, barem jednom, da mi mahne. N-O-L-A. Morao sam je izbaciti iz misli. Zato sam se tijekom sljedećeg tjedna prisiljavao približiti Jenny, kako bih zaboravio Nolu, Jenny koja je sadašnja vlasnica Clark'sa."

„Čekajte. Hoćete reći da je Jenny o kojoj mi govorite, konobarica iz Clark'sa, ona iz sedamdeset pete, Jenny Dawn, Travisova žena, današnja vlasnica Clark'sa?"

„Baš ta. Trideset tri godine starija. U ono vrijeme bila je vrlo zgodna. Uostalom, i danas je lijepa žena. Znate, mogla je okušati sreću u Hollywoodu, kao glumica. Često je o tome govorila. O odlasku iz Aurore i o životu na visokoj nozi u Kaliforniji. Ali ništa od toga. Ostala je ovdje, preuzela majčin restoran, i tako će cijeloga života prodavati hamburgere. Njezina pogreška. Sami odabiremo kakav će nam život biti, Marcuse. Ja to dobro znam."

„Zašto ste to rekli?"

„Nije važno. Blebećem i gubim nit priče. Govorio sam vam o Jenny. Jenny, dvadeset četiri godine, vrlo lijepa žena. Kraljica ljepote u gimnaziji, senzualna plavuša koja bi zaludila svakog muškarca. Osim toga u ono su doba svi bacili oko na Jenny. Provodio sam dane u Clark'su, u njezinom društvu. Imao sam otvoren račun u Clark'su i sve sam stavljao na njega. Uopće nisam pazio koliko trošim, iako sam već iscrpio svoje zalihe najmom kuće i živio vrlo skromno."

* * *

srijeda, 8. lipnja 1975.

Otkako je Harry stigao u Auroru, Jenny Quinn trebalo je i do sat vremena više kako bi se ujutro spremila. Zaljubila se u njega prvoga dana kad ga je ugledala. Nikad prije nije osjetila ništa slično. On je bio čovjek njezina života, znala je to. Onaj kojeg je oduvijek čekala. Kad god bi ga vidjela, zamišljala je njihovu zajedničku budućnost: radosno vjenčanje i život u New Yorku. Goose Cove bit će njihova ljetna rezidencija, gdje će on moći u miru iščitavati svoje rukopise dok ona posjećuje roditelje. On će je odvesti daleko od Aurore, da više ne mora čistiti masne stolove ni zahode tog bijednog restorana. Ona će ostvariti karijeru na Broadwayu, snimat će filmove u Kaliforniji. Časopisi će pisati o njima.

Nije to bila izmišljotina, nije ju zavela mašta, bilo je očigledno da se između nje i Harryja nešto događa. I on je volio nju, u to nije bilo sumnje. Zašto bi inače svakodnevno dolazio u Clark's? Baš svakoga dana! A tek njihovi razgovori za šankom! Uživala je kad bi sjeo nasuprot njoj da malo razgovaraju. Bio je drugačiji od svih muškaraca koje je dotad upoznala, neusporedivo naprednijih shvaćanja. Njezina majka, Tamara, doslovno je zabranila da se s njim razgovara i da ga se ometa, događalo se čak da se kod kuće ljuti na nju jer je smatrala da se neprikladno ophodi s njim. Ali njezina majka ništa nije shvaćala, ona nije shvaćala da je Harry voli toliko da piše knjigu o njoj.

Već nekoliko dana slutila je nešto o toj knjizi, no jutros se uvjerila. Harry je rano ujutro stigao u Clark's, oko šest i trideset, ubrzo nakon otvaranja. Rijetko je dolazio tako rano. U to doba dolazili su uglavnom vozači kamiona i trgovački putnici. Čim je sjeo za svoj stol, počeo je grčevito pisati, gotovo nalegavši na list papira, kao da se boji da bi netko mogao vidjeti ispisane riječi. Povremeno bi zastao i dugo je promatrao. Pravila se kao da ništa ne primjećuje, ali znala je da je guta očima. Isprva nije shvaćala povod tim prodornim pogledima. Nešto prije podneva shvatila je da piše knjigu o njoj. Upravo tako, baš ona, Jenny Quinn, bila je glavni lik novog remek-djela Harryja Queberta. Eto zašto nije želio da netko vidi njegove papire. Čim je to spoznala, obuzelo ju je silno uzbuđenje. Iskoristila je vrijeme ručka da mu donese jelovnik i malo popriča s njim.

Cijelo jutro proveo je ispisujući četiri slova njezina imena: N-O-L-A. U njegovim mislima bilo je samo jedno lice. Ponekad bi zatvarao oči da prizove njezin lik, a onda bi se, kao da traži utjehu, silio da gleda Jenny, sve u nadi da bi je mogao zaboraviti. Jenny je lijepa žena, zašto ne bi zavolio nju?

Kad je, nešto prije podneva, ugledao Jenny kako mu prilazi s jelovnikom i kavom, prekrio je ispisani papir čistim papirom, što je činio svaki put kad bi se netko približio.

„Vrijeme je da se nešto pojede, Harry”, naložila je pretjerano majčinskim tonom. „Cijeli dan niste ništa stavili u usta, osim što ste popili litru i pol kave. Zaboljet će vas želudac ako nešto ne pojedete.”

Prisilio se na pristojan osmijeh i naznaku razgovora. Osjetio je kako mu kapi znoja izbijaju po čelu, pa ih je brzo obrisao nadlanicom.

„Vruće vam je, Harry. Previše radite!”

„Moguće.”

„Pronašli ste nadahnuće?”

„Jesam. Moglo bi se reći da mi trenutačno ide dosta dobro.”

„Cijelo jutro niste digli glavu s papira.”

„Točno.”

Jenny mu se značajno nasmiješi kako bi mu dala do znanja da zna sve o knjizi.

„Harry, znam da zvuči drsko, ali... Mogu li pročitati? Barem nekoliko stranica? Tako me zanima što pišete. Sigurno sve same čarobne riječi.”

„Nisam baš daleko odmaknuo.”

„Sigurno je već sjajno.”

„Vidjet ćemo s vremenom.”

Ona se i dalje smješkala.

„Dopustite da vam donesem limunadu da se osvježite. Želite li nešto pojesti?”

„Molio bih jaja i slaninu.”

Jenny u hipu zamakne u kuhinju i dovikne kuharu: Jaja i slanina za veeelikog pisca! Primijetivši njezino ponašanje u restoranu, majka joj je prigovorila:

„Jenny, želim da prestaneš ometati gospodina Queberta!”

„Ometati? Mama, pa ti nemaš pojma, ja njega nadahnjujem.”

Tamara Quinn nepovjerljivo pogleda kćer. Njezina Jenny bila je draga, ali beskrajno naivna.

„Tko ti je napunio glavu tim glupostima?”

„Mama, znam da se sviđam Harryju. I vjerujem da zauzimam važno mjesto u njegovoj knjizi. Majko, tvoja kći neće cijeloga života posluživati slaninu i kavu. Tvoja kći će postati netko.”

„Što to trabunjaš?”

Jenny malčice uveliča, kako bi majka shvatila.

„Harry i ja uskoro ćemo objelodaniti svoju vezu.”

Pobjedonosna držanja i s prepredenim izrazom lica vratila se u restoran koračajući poput prve dame.

Tamara Quinn nije mogla sakriti smiješak zadovoljstva. Uspije li njezina kći zgrabiti Queberta, za Clark’s će se čuti diljem zemlje. Tko zna, možda bi se vjenčanje moglo održati ovdje, već će ona privoljeti Harryja. Cijela će četvrt biti zatvorena za promet, veliki bijeli šatori smjestit će se na ulici, doći će probrani gosti, pola newyorške kreme, na desetke novinara koji će izvještavati o događaju, uz neprestano bljeskanje fotografskih aparata. Samo ga je nebo poslalo.

Toga dana Harry je izašao iz Clark’sa u četiri, prilično užurbano, kao da kasni. Uskočio je u svoj automobil parkiran ispred restorana i odjurio. Nije želio zakasniti, nije želio doći prekasno. Ubrzo nakon njegova odlaska vozilo policijske ophodnje iz Aurore zaustavilo se na mjestu koje je on oslobodio. Policajac Travis Dawn bacio je letimičan pogled na unutrašnjost restorana, nervozno stežući volan. Procijenio je da još uvijek ima previše gostiju i nije se odvažio ući. Čekanje mu je dobro došlo da ponavlja rečenicu koju je pripremio. Samo jedna rečenica, može on to. Ne bi trebao biti toliko sramežljiv. Najobičnija rečenica, jedva da ima deset riječi. Pogledao se u retrovizor i izrecitirao samome sebi: *Bobar dan, Benny. Mislio sam da bi mogi u kinu* u *subotu*... Opsovao je. Kakva je to rečenica? Obična, kratka rečenica, a on je nije u

stanju izgovoriti. Rastvorio je papir i pročitao napisane riječi:

Dobar dan, Jenny,
želio sam te pitati, ako si slobodna,
možemo li u kino u Montburry u subotu navečer.

Uopće nije bilo teško. Treba samo ući u Clark's, nasmiješiti se, stati uz šank i naručiti kavu. Dok mu bude punila šalicu, treba izgovoriti svoju rečenicu. Popravi frizuru i odglumi da razgovara na radiostanicu, ne bi li djelovao zaposleno ako ga tko vidi. Pričekao je deset minuta. Četiri posjetitelja zajedno izađoše iz Clark'sa. Zrak je bio čist. Srce mu je snažno lupalo. Osjećao je otkucaje u prsima, u rukama, u glavi, čak su mu i vršci prstiju podrhtavali pod svakim otkucajem. Izašao je iz auta stežući papirić u ruci. Volio ju je. Volio ju je još od gimnazije. Bila je najčarobnija od svih žena koje je poznavao. Zbog nje je ostao u Aurori. Na policijskoj akademiji uočili su njegove sposobnosti i rekli mu da zaslužuje više od lokalne policijske postaje. Spominjali su Državnu policiju, čak i Federalnu policiju. Neki tip koji je došao iz Washingtona rekao mu je: „Mali, ne gubi vrijeme u ovoj selendri. FBI traži ljude. FBI je ipak nešto drugo." FBI. Nudili su mu FBI. Možda je čak mogao tražiti da se pridruži uglednoj tajnoj službi koja je štitila predsjednika i visoke državne dužnosnike. Ali tu je bila ta mlada žena koja je radila u Clark'su, u Aurori, ta djevojka u koju je oduvijek bio zaljubljen, i još se uvijek nadao da će ga ona jednog dana primijetiti. Jenny Quinn. I zato je zatražio mjesto u policiji u Aurori. Bez Jenny njegov život nije imao smisla. Na vratima restorana duboko je udahnuo i ušao.

Mislila je na Harryja brišući mehaničkim pokretima već suhe čaše. U posljednje vrijeme nestao bi oko četiri i pitala se kamo tako redovito odlazi. Možda se s nekim sastaje? Ali s kim? Neki se gost smjestio za šankom i trgnuo je iz sanjarenja.

„Dobar dan, Jenny."

Bio je to Travis, njezin dragi prijatelj iz gimnazije koji je postao policajac.

„Bok, Travise. Želiš li kavu?"

„Vrlo rado."

Na tren je zatvorio oči kako bi se koncentrirao, mora izgovoriti rečenicu. Ona postavi šalicu pred njega i napuni je. To je bio pravi trenutak.

„Jenny... Htio sam ti reći..."

„Da?"

Svojim velikim, svijetlim očima zagledala se u njegove, i on se sasvim zbunio. Kako je ono išla rečenica? Kino.

„Kino", rekao je.

„Što s kinom?"

„Ja... Bila je provala u kino u Manchesteru."

„Stvarno? Provala u kino? Kakva glupost."

„Htio sam reći, u poštu u Manchesteru."

Zašto, zaboga, govori o provali? Kino! Trebao bi govoriti o kinu!

„Radi li se onda o pošti ili o kinu?" upitala je Jenny.

Kino. Kino. Kino. Kino. Govori o kinu! Srce mu je lupalo kao ludo. Opet je pokušao:

„Jenny... Htio sam... Mislio sam da bi možda... Odnosno, ako želiš..."

U taj čas Tamara Quinn iz kuhinje pozove kćer, i Jenny je morala prekinuti njegovu recitaciju.

„Oprosti, Travise. Moram ići. Mama je u zadnje vrijeme jako loše volje."

Mlada žena nestala je iza pomičnih krila vrata prije no što je mladi policajac uspio dovršiti rečenicu. Uzdahnuo je i promrmljao: Želio sam te pitati, ako si slobodna, možemo li u kino u Montburry u subotu navečer. Potom ostavi pet dolara za kavu koja košta pedeset centi i koju nije čak ni okusio pa napusti Clark's, razočaran i tužan.

* * *

„Kamo ste išli svakoga dana u četiri, Harry?" upitao sam ga.

Nije mi odmah odgovorio. Gledao je kroz obližnji prozor i činilo mi se da se sretno osmjehuje. Konačno reče:

„Morao sam je vidjeti."

„Nolu?"

„Da. Znate, Jenny je bila sjajna djevojka, ali nije bila Nola. Kad sam bio s Nolom, osjećao sam se istinski živ. Ne znam kako bih vam to drugačije objasnio. Svaka sekunda provedena s njom bila je istinski proživljena. Ja vjerujem da je to ljubav. Njezin smijeh, Marcuse! Još uvijek ga čujem, svakoga dana već trideset tri godine. Njezin čarobni pogled, oči blistave od životne radosti, još uvijek su ovdje, preda mnom. Kao i njezini pokreti, način na koji popravlja kosu, kako grize usne. Njen glas zauvijek odjekuje u meni, ponekad se čini kao da je tu. Kad idem u grad, ili u marinu ili u gradsku trgovinu, opet je vidim kako mi govori o životu i o knjigama. Tog lipnja sedamdeset pete poznavao sam ju jedva mjesec dana, a činilo mi se da je oduvijek bila sastavni dio moga života. Kad je nije bilo, sve mi se činilo besmislenim. Dan u kojem nisam vidio Nolu bio je protraćen. Toliko sam je čeznuo vidjeti da nisam mogao dočekati subotu. Zato sam je počeo dočekivati na izlazu iz škole. Eto zašto sam odlazio iz Clark'sa u četiri. Sjedao bih u auto i odlazio do gimnazije u Aurori. Zaustavljao bih se na parkiralištu za nastavnike, točno ispred glavnog ulaza, i skriven u automobilu čekao da izađe. Čim bi se pojavila, osjećao sam se neizmjerno življi, neusporedivo jači. Sreća koju sam osjećao kad bih je vidio bila mi je dovoljna. Promatrao sam je sve dok ne bi ušla u školski autobus. Ja bih ostajao tamo, čekajući da autobus nestane s vidika. Jesam li bio lud, Marcuse?"

„Ne bih rekao, Harry."

„Samo znam da sam Nolu nosio u sebi. Doslovno. Onda je opet bila subota, i ta je subota bila čarobna. Toga dana je lijepo vrijeme ponukalo ljude da pođu na plažu. Clark's je bio pust, pa smo Nola i ja uživali u dugim razgovorima. Rekla je da je mnogo razmišljala o meni, o mojoj knjizi, i da će ono što pišem zasigurno biti veliko remek-djelo. Na kraju njezine smjene, oko šest, predložio sam da je odvezem kući. Ostavio sam je blizu njezine ulice, na pustom šetalištu, daleko od pogleda. Upitala me želim li malo prošetati s njom, no objasnio sam joj da to nije tako jednostavno i da bi cijeli grad brujao kad bi nas vidjeli kako zajedno šećemo. Sjećam se da je rekla: 'Šetnja nije zločin, Harry.' 'Znam, Nola. Ali mislim da ne bi prošla nezamijećeno.' Namrštila se. 'Volim biti s vama, Harry. Izuzetna ste osoba. Bilo bi tako dobro kad bismo mogli malo biti zajedno, a da se ne trebamo skrivati.'"

* * *

subota, 28. lipnja 1975.

U jedan sat Jenny Quinn bila je zaposlena za šankom Clark'sa. Svaki put kad su se vrata restorana otvorila, trgnula se nadajući se da on dolazi. Ali to se nijednom nije dogodilo. Bila je nervozna i ljuta. Vrata su se još jednom otvorila i opet nije bio Harry. Ušla je njezina majka, Tamara, koju je iznenadila odjeća njezine kćeri. Nosila je zanosni žućkastobijeli komplet koji je inače čuvala za posebne prilike.

„Draga, zašto si tako odjevena?" upitala je Tamara. „Gdje ti je pregača?"

„Možda više ne želim nositi te tvoje grozne pregače koje me poružnjuju. Imam pravo povremeno biti zgodna, zar ne? Misliš li da uživam po cijeli dan posluživati hamburgere?"

Jennyine oči ispuniše se suzama.

„Ma što te spopalo?" upita je majka.

„Danas je subota i ja ne bih trebala raditi! Nikad ne radim vikendom!"

„Ali sama si navalila da želiš zamijeniti Nolu, kad me zamolila da danas uzme slobodan dan."

„Da. Moguće. Ne znam više. O, majko, tako sam nesretna!"

Jenny se poigravala bočicom kečapa i nespretno ju je ispustila na tlo. Bočica se razbila i poprskala njezine besprijekorne bijele tenisice crvenim mrljama. Ona brizne u plač.

„Draga, što ti je?" zabrinuto je upita majka.

„Čekam Harryja, majko! Uvijek dolazi subotom. Zašto onda danas nije ovdje? Majko, kakva sam ja glupača! Kako sam mogla pomisliti da me voli? Čovjek poput Harryja nikad ne bi poželio priprostu konobaricu poput mene! Kako sam glupa!"

„Hajde, ne govori tako", utješi je Tamara zagrlivši je. „Pođi se zabaviti. Iskoristi dan. Ja ću te zamijeniti. Ne želim te gledati kako plačeš. Divna si djevojka i sigurna

sam da se Harry zagledao u tebe."

„Pa zašto onda nije ovdje?"

Tamara Quinn načas promisli:

„Je li znao da ćeš danas raditi? Nikad ne radiš subotom, zašto bi onda dolazio ako nisi tu? Znaš li što ja mislim, draga moja? Harry je sigurno jako tužan subotom jer te taj dan ne vidi."

Jennyino se lice ozari.

„Majko, kako mi to nije palo na pamet?"

„Otiđi do njega. Sigurna sam da će biti sretan kad te vidi."

Jenny je sad već sva blistala. Majčina ideja bila je uistinu sjajna! Otići će do Harryja na Goose Cove, odnijeti mu hrane. Jadničak sigurno naporno radi, vjerojatno je zaboravio ručati. Pojurila je u kuhinju po namirnice.

Istovremeno, sto trideset milja dalje, u gradiću Rocklandu u pokrajini Maine Harry i Nola sjedili su na šetalištu uz obalu oceana. Nola je bacala komadiće kruha galebovima koji su prodorno kričali.

„Volim galebove!" usklikne Nola. „Oni su moje omiljene ptice. Možda zato što volim ocean, a tamo gdje su galebovi, tamo je ocean. Stvarno, čak i kad je obzor zaklonjen stablima, galebovi u letu podsjećaju nas da je ocean tamo negdje iza. Hoćete li spomenuti galebove u svojoj knjizi, Harry?"

„Ako želiš. Stavit ću u knjigu sve što želiš."

„O čemu se radi u knjizi?"

„Volio bih ti reći, ali ne mogu."

„Je li to ljubavna priča?"

„Na neki način."

Gledao ju je smiješeći se. U ruci je držao blok papira i pokušavao olovkom nacrtati krajobraz.

„Što radite?"

„Kroki."

„Vi i crtate? Stvarno posjedujete sve talente. Pokažite mi, da vidim!"

Približila se i oduševila crtežom.

„Tako je lijepo, Harry! Kako ste daroviti!"

U naletu nježnosti privila se uz njega, ali on je odgurne, gotovo instinktivno, osvrćući se uokolo kako bi se uvjerio da ih nitko nije vidio.

„Zašto to radite?" naljutila se Nola. „Sramite me se?"

„Nola, imaš petnaest godina. Ja imam trideset četiri. Ljudi to ne odobravaju."

„Ljudi su glupi!"

Nasmijao se, i njezine je ljutnje ubrzo nestalo. Opet se privije uz njega i on se ne usprotivi. Zajedno su promatrali galebove kako se otimaju za komade kruha.

Nekoliko dana prije dogovorili su se za ovaj bijeg iz grada. Čekao ju je blizu

njezine kuće nakon škole. Blizu autobusne stanice. Bila je sretna i začuđena što ga vidi.

„Harry? Što radite ovdje?” upitala ga je.

„Ne znam ni sam. Ali poželio sam te vidjeti. Znaš, Nola, razmišljao sam o tvojoj zamisli.”

„Da budemo sami?”

„Da. Pomislio sam da bismo mogli otići nekamo za vikend. Nekamo blizu. Možda u Rockland. Nekamo gdje nas nitko ne poznaje. Da budemo slobodniji. Naravno, ako ti to želiš.”

„Harry, pa to bi bilo sjajno! Ali morali bismo otići u subotu, ne smijem izostati s mise u nedjelju.”

„Onda ćemo poći u subotu. Možeš li se dogovoriti da ne radiš u subotu?”

„Naravno! Zamolit ću gospođu Quinn. A znam i što ću reći roditeljima. Ne brinite se.”

Znala je i što će reći roditeljima. Kad je izgovorila te riječi, zapitao se što ga je spopalo da se zatreska u maloljetnicu. Na plaži u Rocklandu razmišljao je i o njima.

„O čemu razmišljate, Harry?” upitala je Nola, još uvijek priljubljena uz njega.

„O ovome što činimo.”

„Što je u tome loše?”

„Dobro znaš. A možda i ne znaš. Što si rekla roditeljima?”

„Oni misle da sam s prijateljicom Nancy Hattaway i da smo rano ujutro otišle na cjelodnevni izlet brodom oca Teddyja Bapsta, njezinog dečka.”

„A gdje je Nancy?”

„Na brodu s Teddyjem. Sami su. Ona je rekla da sam ja s njom, kako bi ih Teddyjevi roditelji pustili da isplove sami.”

„Znači, njezina majka misli da je ona s tobom, a tvoja majka da si ti s Nancy, pa ako se čuju telefonom, moći će to jedna drugoj potvrditi.”

„Točno. To je besprijekoran plan. Moram se vratiti do osam navečer. Hoćemo li imati vremena za ples? Tako bih željela plesati.”

Jenny je u tri poslijepodne došla na Goose Cove. Kad je zaustavila automobil ispred kuće, ustanovila je da crni Chevrolet nije ondje. Harry je najvjerojatnije izašao. Ipak je pozvonila na vratima. Kako je i očekivala, nije bilo odgovora. Obišla je kuću da provjeri nije li na terasi, ali ni tamo nije bilo nikoga. Na koncu odluči ući. Harry je sigurno malo izašao na zrak. Naporno je radio u posljednje vrijeme, povremeno je trebao odmor. Sigurno će biti sretan kad po povratku na stolu pronađe nešto za prigristi: sendviče s mesom, jaja, sir, sirovo povrće s biljnim umakom po njezinu tajnom receptu, komad torte i nekoliko komada sočnog voća.

Jenny još nikad nije vidjela unutrašnjost kuće imanja Goose Cove. Sve joj se činilo čarobnim. Zdanje je bilo prostrano, ukusno namješteno, sa stropnim gredama,

velikim policama s knjigama, lakiranim drvenim parketima i velikim ostakljenim stijenama koje su pružale zadivljujući pogled na ocean. Nije se othrvala izazovu da zamišlja sebe kako ovdje živi s Harryjem. Ljeti bi doručkovali na terasi, zimi uživali u toplini doma, sklupčani do kamina u salonu, dok bi joj on čitao poglavlja svog novog romana. Zašto uopće žudjeti za New Yorkom? Čak i ovdje, zajedno, bili bi neizmjerno sretni. Osim njih samih ništa im drugo ne bi trebalo. Položila je hranu na stol u blagovaonici, postavila posuđe i pribor koje je pronašla u kuhinjskom ormaru, a kad je završila, sjela je u naslonjač i čekala. Željela ga je iznenaditi.

Čekala je sat vremena. Što li samo radi tako dugo? Bilo joj je dosadno, pa je odlučila obići ostatak kuće. Prva prostorija u koju je ušla bila je radna soba u prizemlju. Bila je malo pretrpana, ali dobro opremljena. Ormar, pisaći stol od ebanovine, zidna biblioteka i veliki drveni stol zatrpan listovima papira i olovkama. Tu je Harry radio. Prišla je stolu, tek tako, da baci pogled. Nije željela oskvrnuti njegov posao, nije željela izigrati njegovo povjerenje, samo je željela vidjeti što to on po cijele dane o njoj piše. Osim toga nitko ništa neće znati. Uvjerena da na to ima svako pravo, dohvatila je prvi list s vrha naslaganih listova papira i stala čitati dok joj je srce ludo tuklo. Prvi su reci bili prekriženi i zatamnjeni crnini flomasterom, tako da ništa nije mogla pročitati. Ali nastavak je mogla jasno pročitati:

U Clark's odlazim samo da bih je vidio. Idem tamo samo da joj budem blizu. Ona je sve o čemu sam oduvijek sanjao. Ispunjen sam. Progoni me. Nemam pravo na to. Ne bih smio. Ne bih smio odlaziti tamo, ne bih smio ni ostati u ovome nesretnome mjestu. Moram otići, pobjeći, nikad se ne smijem vratiti. Nemam je prava voljeti. To je zabranjeno. Jesam li sasvim poludio?

Blistajući od sreće, Jenny stane ljubiti papir stežući ga u zagrljaj. Zatim se stane vrtjeti plesnim korakom te glasno uzvikne: „Harry, ljubavi, niste poludjeli! I ja vas volim i imate sva prava na mene. Ne bježite, dragi moj! Neizmjerno vas volim!" Uzbuđena zbog otkrića, brzo vrati papir na stol, strahujući da je ne zatekne ovdje, i odmah se vrati u salon. Ispruži se na sofi, zadigne suknju da joj se vide bedra i raskopča dugmad da izloži grudi. Nitko nikada nije napisao nešto tako lijepo o njoj. Čim se vrati, ona će mu se podati. Ponudit će mu svoju nevinost.

Istovremeno je David Kellergan ušao u Clark's, zastao uz šank i po običaju naručio veliku čašu ledenog čaja.

„Vaša kći danas nije ovdje, velečasni", rekla mu je Tamara Quinn poslužujući mu čaj. „Uzela je slobodan dan."

„Znam, znam, gospođo Quinn. Na moru je, s prijateljima. Otišla je jutros. Lijepo sam joj predložio da ću je odvesti, ali odbila je, rekla je neka se odmaram i ostanem u krevetu. Jako je pažljiva."

„Imate pravo, velečasni. Jako sam zadovoljna njome."

David Kellergan se nasmiješi, a Tamara se načas zagleda u tog vedrog čovjeka blaga lica uokvirena naočalama. Imao je pedesetak godina, bio je vitak, doimao se krhkim, ali iz njega je izbijala velika snaga. Glas mu je bio miran i suzdržan, riječi je izgovarao ujednačenim tonom. Izuzetno ga je cijenila, baš kao i ostali stanovnici grada. Voljela je njegove propovijedi iako je govorio isprekidanim južnjačkim naglaskom. Kći mu je bila slična: blaga, ljubazna, uslužna, srdačna. David i Nola Kellergan bili su dobri ljudi, dobri Amerikanci i dobri kršćani. Bili su izuzetno omiljeni u Aurori.

„Koliko dugo već živite u Aurori, velečasni?" upitala je Tamara Quinn. „Čini mi se kao da ste oduvijek tu."

„Uskoro šest godina, gospođo Quinn. Šest lijepih godina."

Župnik obuhvati pogledom ostale goste i budući da je bio redoviti posjetitelj, primijeti da je stol 17 slobodan.

„Vidi, vidi", reče, „pisac nije ovdje. Neobično, zar ne?"

„Danas ga nema. Znate, šarmantan je to čovjek."

„ I meni je simpatičan. Ovdje sam ga upoznao. Lijepo od njega što je došao na završnu školsku priredbu. Volio bih da postane članom naše župe. Trebaju nam istaknuti pojedinci da i naš grad uznapreduje."

Tamara pomisli na svoju kćer i uz smiješak ne odoli iskušenju da podijeli veliku novost:

„Nemojte nikome reći, velečasni, ali nešto se događa između njega i moje Jenny."

David Kellergan se osmjehne i otpije dugi gutljaj svog ledenog čaja.

U Rocklandu je bilo šest navečer. Na terasi obasjanoj suncem Harry i Nola ispijali su voćni sok. Nola je željela da joj Harry priča o svom životu u New Yorku. Željela je sve znati. „Sve mi ispričajte", tražila je, „recite mi kakav je osjećaj tamo biti zvijezda." Znao je da ona zamišlja život koji se vrti oko koktela i izlazaka. Što joj je onda mogao reći? Da nije ništa od onoga za što ga smatraju u Aurori? Da ga u New Yorku nitko ne poznaje? Da mu je prva knjiga bila nezapažena i da je sve dosad bio prilično nezanimljiv gimnazijski profesor? Da je praktično bez novca jer je svu ušteđevinu utrošio na najam imanja Goose Cove? Da ništa ne uspijeva napisati? Da je varalica? Da će veličanstveni Harry Quebert, ugledni pisac koji se smjestio u luksuznoj kući na obali i koji provodi dane pišući u kavani, plesati tek jedno ljeto? Nije joj mogao samo tako reći istinu, mogao bije izgubiti. Odlučio je izmišljati, odigrati ulogu svog života do kraja. Bit će darovit i uvažen umjetnik kojem su dojadili crveni tepisi i newyorška vreva i koji je došao potražiti mir nužan za stvaranje u gradiću u New Hampshireu.

„Uistinu imate sreće, Harry", bila je oduševljena njegovom pričom. „Vodite tako uzbudljiv život! Ponekad bih željela odletjeti i otići daleko odavde, daleko od Aurore. Znate, tu se gušim. Moji roditelji su naporni. Otac je dobar čovjek, ali on je

čovjek Crkve. Ima svoje ideje. A majka je tako gruba prema meni! Čovjek bi pomislio da nikad nije bila mlada. A onda crkva, svaku nedjelju ujutro, to me ubija. Ne znam vjerujem li u Boga. Vjerujete li vi u Boga, Harry? Ako vi vjerujete, onda ću i ja vjerovati."

„Ne znam, Nola. Više ne znam."

„Majka kaže da moramo vjerovati u Boga, inače će nas on okrutno kazniti. Ponekad pomišljam da je u sumnji bolje poslušati."

„Na kraju krajeva", odvrati Harry, „jedini koji može znati postoji li Bog jest sam Bog."

Nasmijala se. Bio je to naivan i nedužan smijeh. Nježno je posegnula za njegovom rukom i upitala ga:

„Ima li čovjek pravo ne voljeti svoju majku?"

„Rekao bih da ima. Ljubav nije obveza."

„Ali deset Božjih zapovijedi to nalaže. Voli roditelje. Četvrta ili peta zapovijed. Ne znam više koja. Osim toga prva zapovijed nalaže da vjeruješ u Boga. Znači, ako ne vjerujem u Boga, onda nisam obvezna voljeti majku, zar ne? Moja majka je stroga. Ponekad me zatvara u sobu, govori mi da sam raskalašena. Nisam raskalašena, samo želim biti slobodna. Voljela bih da ponekad smijem sanjati. Bože, već je sedam sati! Voljela bih da vrijeme može stati. Moramo se vratiti, a nismo uopće stigli plesati."

„Plesat ćemo, Nola. Plesat ćemo. Imamo cijeli život za ples."

U osam sati Jenny se trgne iz sna. Zadrijemala je čekajući na sofi. Sunce je već zalazilo, spuštala se večer. Ležala je na sofi, tanki trag sline nazirao joj se u kutu usana, teško je disala. Podigla je gaćice, zaklonila grudi, užurbano prikupila hranu i posramljena pobjegla s imanja Goose Cove.

Za nekoliko minuta stigli su u Auroru. Harry je zaustavio auto u uličici blizu luke kako bi se Nola sastala sa svojom prijateljicom Nancy, da se zajedno vrate. Ostali su sjediti u autu. Ulica je bila pusta, mračilo se. Nola je iz torbe izvadila smotuljak.

„Što je to?" upitao je Harry.

„Otvorite. Poklon za vas. Pronašla sam ga u maloj trgovini u centru grada, tamo gdje smo pili voćni sok. Nešto za uspomenu, tako da nikad ne zaboravite ovaj prekrasni dan."

Odmotao je papir. Unutra je bila limena kutijica obojena u plavo s natpisom *USPOMENA NA ROCKLAND, MAINE*.

„To je za suhi kruh", rekla je Nola. „Tako da i na svojoj plaži hranite galebove. Treba hraniti galebove, to je važno."

„Hvala. Obećavam ti da ću uvijek hraniti galebove."

„A sada mi, dragi moj Harry, recite nešto lijepo. Recite mi draga moja Nola."

„Draga moja Nola."

Nasmiješila se i približila lice njegovu, da ga poljubi. On se naglo povukao.

„Nola”, rekao je naglo, „to je nemoguće.”

„Molim? Ali zašto?”

„Ti i ja, to je previše komplicirano.”

„Što je previše komplicirano?”

„Sve, Nola, sve. Moraš sad poći i sastati se s prijateljicom, kasno je. Ja mislim da bismo se morali prestati viđati.”

Naglo je izašao iz auta da joj otvori vrata. Najbolje da što prije ode, bilo je neopisivo teško ne reći joj koliko je voli.

* * *

„Znači, vaša kutija s kruhom u kuhinji, to je uspomena na vaš dan proveden u Rocklandu?” upitao sam.

„Tako je, Marcuse. Hranim galebove jer me Nola zamolila da to činim.”

„Što se dogodilo nakon Rocklanda?”

„Taj dan je bio tako prekrasan da sam se preplašio. Bilo je savršeno, ali komplicirano. Zato sam odlučio da se moram udaljiti od Nole i baciti se na neku drugu djevojku. Na neku koju bih smio voljeti. Pogađate li na koga?”

„Jenny.”

„Pun pogodak.”

„I?”

„Pričat ću vam drugi put, Marcuse. Dosta smo razgovarali, umoran sam.”

Isključio sam uređaj za snimanje.

24

Sjećanja na državni praznik

„Stanite u obrambeni položaj, Marcuse."

„Obrambeni položaj?"

„Da. Hajde! Podignite šake, stanite kako treba, pripremite se za borbu. Kako se osjećate?"

„Spreman sam na sve."

„Dobro je. Vidite, pisali vi ili boksali, polazite sa sličnih pozicija. Zauzimate obrambeni položaj, odlučujete upustiti se u borbu, podižete šake i bacate se na protivnika. S knjigom je više-manje isto. I knjiga je borba."

„Moraš prestati s tom istragom, Marcuse.”

Tim mi se riječima Jenny obratila kad smo se sastali u Clark’su kako bi mi pričala o svojoj vezi s Harryjem tijekom 1975. O požaru je bilo riječi i na lokalnoj televiziji, pa se vijest polako proširila.

„Zašto bih prestao?” upitao sam je.

„Zato što sam jako zabrinuta za tebe. Ne volim ovakve stvari.” (U njezinu se glasu osjećala majčinska nježnost.) „Počne s požarom i ne znaš kako će završiti.”

„Ne odlazim iz ovoga grada dok ne saznam što se dogodilo prije trideset tri godine.”

„Nemoguć si, Marcuse! Tvrdoglav si k'o magarac, baš kao i Harry!”

„Shvatit ću to kao kompliment.”

Nasmiješila se.

„Kako ti mogu pomoći?”

„Želio bih da porazgovaramo. Mogli bismo malo prošetati ako želiš.”

Ostavila je Clark’s kolegici na brigu pa smo se spustili do marine. Sjeli smo na klupu, gledajući prema oceanu, a ja sam promatrao tu ženu kojoj je, po mojoj procjeni, bilo oko pedeset sedam godina. Život je nije mazio, bila je premršava, tijek vremena odražavao joj se na licu i u očima s podočnjacima. Pokušao sam je zamisliti onako kako ju je Harry opisao, kao zgodnu plavokosu zrelu ženu, kraljicu ljepote u gimnaziji. Iznenada me upitala:

„Marcuse, kakav je to osjećaj?”

„Što to?”

„Slava.”

„Bolan. Ugodan, ali često bolan.”

„Sjećam se kad si kao student dolazio s Harryjem u Clark’s raditi na svojim tekstovima. Nesmiljeno te tjerao da radiš. Provodili ste sate tamo, za njegovim stolom, iščitavajući, križajući, počinjući iznova. Sjećam se tvojih boravaka ovdje, kad bismo sretali Harryja i tebe kako rano ujutro vojnički disciplinirano trčite. Znaš, kad si ti bio tu, sjao je od zadovoljstva. Nije bio isti. Uvijek smo znali da dolaziš, jer bi on svima najavljivao tvoj dolazak danima unaprijed. Ponavljao je: ‘Jesam li vam rekao da mi Marcus dolazi u posjet sljedeći tjedan? Sjajan dečko! Kažem vam,

daleko će dogurati.’ Tvoji posjeti uljepšavali su mu život. Svima je bilo jasno koliko je Harry bio osamljen u svojoj velikoj kući. Sve se promijenilo onog dana kad ste se upoznali. Pravi preporod. Kao da je stari vuk samotnjak dopustio da ga netko zavoli. Tvoji dolasci izuzetno su mu koristili. A kad bi otišao, neprestano nas je gnjavio: Marcus ovo, Marcus ono. Neizmjerno se ponosio tobom. Kao što se otac ponosi sinom. Ti si bio sin kojeg nije imao. Stalno je govorio o tebi. Ti ustvari nikad nisi odlazio iz Aurore, Marcuse. A onda smo te jednog dana ugledali u novinama. Fenomen Marcus Goldman. Veliki pisac bio je rođen. Harry je pokupovao sve novine u glavnoj trgovini, u Clark’su je častio rundama šampanjca. Za Marcusa, triput hura! Gledali smo te na televiziji, slušali na radiju, cijeli naš kraj govorio je samo o tebi i o tvojoj knjizi. Kupio je na desetke primjeraka, posvuda ih je dijelio. A mi smo ga ispitivali kako si i kad ćemo te opet vidjeti. Odgovarao je da si zasigurno sjajno, ali da nema puno vijesti od tebe. Da si vjerojatno vrlo zauzet. Jednostavno si ga prestao zvati, Marc. Bio si toliko zauzet svojom popularnošću, pojavljivanjem u novinama i paradiranjem na televiziji da si ga zaboravio. Nikad više nisi došao. On se toliko ponosio tobom i čekao je na ma kakav mali znak s tvoje strane, koji nikako nije stizao. Uspio si, postao si slavan, dakle nisi ga više trebao.”

„Nije istina!” podigao sam glas. „Dopustio sam da me ponese uspjeh, ali mislio sam na njega. Svakodnevno. Nisam više imao ni trenutka za sebe.”

„Ni časka da ga nazoveš?”

„Pa naravno da sam ga zvao!”

„Zvao si ga kad si bio do grla u nevolji, to da. Jer kad je prodano ne znam koliko milijuna knjiga, gospodin Veliki Pisac zapao je u krizu i nije više znao što bi pisao. A i to znam zato što sam imala ‘izravni prijenos’. Harry je vrlo zabrinut sjedio za šankom u Clark’su zato što si ga krajnje deprimiran nazvao da mu kažeš kako nemaš nikakvih ideja za knjigu i da će te urednik opelješiti. I odjednom, evo tebe opet u Aurori, s očima tužnog psa, dok Harry čini sve da te razvedri. Jadni ubogi pisac, o čemu bi sad mogao pisati? Sve do onog nevjerojatnog događaja prije dva tjedna. Buknuo je skandal, i tko nam se ukazao? Dragi Marcus. Kog vraga radiš u Aurori, Marcuse? Tražiš nadahnuće za svoju sljedeću knjigu?”

„Zašto to misliš?”

„Intuicija.”

Isprva nisam ništa odgovorio, bio sam zatečen. Onda sam rekao:

„Urednik mi je to predložio kao temu za knjigu. Ali neću to učiniti.”

„Naprotiv, ne dolazi u obzir da to ne učiniš, Marc! Jer knjiga je vjerojatno jedini način da dokažeš Americi kako Harry nije čudovište. Ništa nije napravio, sigurna sam u to. Osjećam to. Ne smiješ dopustiti da propadne, on ima samo tebe. Slavan si, ljudi će ti vjerovati. Moraš napisati knjigu o Harryju, o vašim zajedničkim godinama. Moraš ispričati o kakvom je izvanrednom čovjeku riječ.”

Promrmljao sam:

„Voliš ga, zar ne?”
Spustila je pogled:
„Mislim da ne znam značenje riječi voljeti.”
„Ja mislim upravo suprotno. Dovoljno je čuti kako govoriš o njemu, ma koliko se trudila mrziti ga.”
Tužno se nasmiješila, a glas joj je zadrhtao od ganuća:
„Već više od trideset godina svaki dan mislim na njega. Gledam ga samog, a toliko sam ga željela usrećiti. Pogledaj me, Marcuse. Sanjala sam da ću biti glumačka zvijezda, no ja sam zvijezda ulja i pečenja. Život mi nije bio onakav kakav sam priželjkivala.”
Osjećao sam da je spremna na povjeravanje, pa sam je upitao:
„Jenny, pričaj mi o Noli. Molim te.”
Tužno se nasmiješila.
„Bila je beskrajno draga djevojka. Majka ju je jako voljela, neprestano ju je hvalila, a mene je to uzrujavalo. Jer prije Nole ja sam bila slatka gradska princeza koju je cijeli grad promatrao. Imala je devet godina kad su se doselili. U to je doba, naravno, nitko nije primjećivao. A onda, jednog ljeta, kako to već biva s djevojčicama u pubertetu, svi koji je do tada nisu primjećivali uočili su kako je mala Nola postala zgodna djevojka s prekrasnim nogama, zanosnim grudima i anđeoskim licem. A nova Nola, u kupaćem kostimu, pobudila je mnogo zavisti.”
„Bila si ljubomorna na nju?”
Promislila je prije no što je odgovorila:
„Ma, sad ti mogu reći jer više nije važno. Da, bila sam malo ljubomorna. Muškarci su je gledali, a žena to primijeti.”
„Ali imala je samo petnaest godina.”
„Vjeruj mi, nije izgledala poput djevojčice. Bila je žena. I to lijepa žena.”
„Jesi li sumnjala da postoji nešto između nje i Harryja?”
„Ni u snu! Nitko ovdje nije mogao ništa slično pomisliti. Ni za Harryja ni za bilo koga drugog. Bila je vrlo lijepa, istina. Ali imala je petnaest godina, to su svi znali. I bila je kći župnika Kellergana.”
„Znači, između vas nije bilo suparništva oko Harryja?”
„Za Boga miloga, nikako!”
„A između tebe i Harryja, je li bilo čega?”
„Jedva. Povremeno bismo izašli. Imao je uspjeha kod ovdašnjih žena. Hoću reći, bio je velika newyorška zvijezda koja se zatekla u ovoj zabiti.”
„Jenny, možda će te moje sljedeće pitanje iznenaditi. Jesi li znala da je Harry, kad je stigao ovamo, bio nitko i ništa? Tek obični gimnazijski profesor koji je utukao svu ušteđevinu u najamninu kuće na imanju Goose Cove.”
„Molim? Pa već je bio pisac.”
„Objavio je jedan roman, ali o svom trošku, i taj nije postigao nikakav uspjeh.

Mislim da je došlo do zabune u vezi s činjenicom da je on poznat i slavan i da je tome i sam kumovao kako bi u Aurori bio ono što je želio biti u New Yorku. A budući da je poslije objavio *Porijeklo zla*, koje ga je proslavilo, prevara je savršeno uspjela.” Nasmijala se, zabavljena mojom pričom.

„Dakle, stvarno! Nisam imala pojma. Vražji Harry. Sjećam se našeg prvog pravog izlaska. Taj dan sam bila beskrajno uzbuđena. Sjećam se datuma jer je bio državni praznik, četvrti srpnja sedamdeset pete.”

Brzo sam računao u sebi, 4. srpnja bio je nekoliko dana nakon tajnog izleta u Rockland. Baš kad je Harry odlučio istisnuti Nolu iz misli. Potaknuo sam Jenny da nastavi pričati:

„Pričaj mi o tom danu.”

Sklopila je oči, kao da se vraća u ono vrijeme.

„Dan je bio lijep. Harry je došao u Clark’s i predložio mi da odemo zajedno u Concord pogledati vatromet. Rekao je da će doći po mene u šest navečer. Moja smjena je obično završavala u šest i trideset, ali rekla sam mu da mi predloženo vrijeme savršeno odgovara. Majka me pustila da odem ranije kako bih se spremila.”

* * *

petak, 4. srpnja 1975.

Kuću obitelji Quinn u Aveniji Norfolk potresalo je grozničavo uzbuđenje. Bilo je 17.45, a Jenny još nije bila spremna. Mahnito je jurcala gore-dolje stubama u negližeu, svaki put s drugom haljinom u rukama.

„Majko, a ova? Što misliš o ovoj haljini?” upitala je, po sedmi put ulazeći u salon u kojem je bila njezina majka.

„Ne ta”, strogo bi procijenila Tamara. „U njoj ti stražnjica izgleda debelo. Ne želiš valjda da Harry Quebert pomisli kako se prežderavaš? Probaj neku drugu!”

Jenny se požuri u svoju sobu, jecajući da je grozna kći, da nema što odjenuti, da će ostati sama i ružna do kraja života.

Tamara je bila jako nervozna. Željela je da njezina kći bude na visini. Harry Quebert nije se mogao uspoređivati s mladićima iz Aurore, njezina kći nije smjela pogriješiti. Čim joj je Jenny rekla za svoj večerašnji izlazak, naredila joj je da odmah ode iz Clark’sa. Bila je najveća podnevna gužva, restoran je bio pun, ali ona nije željela da njena Jenny ostane i trenutka duže u mirisima zagorjele masti, koji bi joj se mogli zavući u kožu i kosu. Mora biti besprijekorna za Harryja. Poslala ju je frizeru, naložila joj da obavi i manikuru, a ona je očistila kuću od podruma do krova i pripremila nekoliko zalogaja koje je smatrala dovoljno profinjenima, za slučaj da Harry Quebert pristane prigristi nešto u prolazu. Njezina Jenny nije se dakle prevarila, Harry joj se zaista udvarao. Bila je jako uzbuđena, nije mogla ne pomišljati na vjenčanje. Njezina kći konačno će se udati. Čula je kako se otvaraju ulazna vrata.

Njezin muž Robert Quinn, koji je radio kao inženjer u tvornici kožnate galanterije u Concordu, upravo se vratio kući. Zgranuto je preokrenula očima.

Robert je odmah primijetio da je prizemlje očišćeno i temeljito pospremljeno. Predvorje su krasili lijepi stručak irisa i ukrasni podmetači koje nikad prije nije vidio.

„Što se događa, ribice?" upitao je ulazeći u salon, gdje je bio postavljen stolić s delicijama, slanim zalogajčićima, bocom šampanjca i prikladnim čašama.

„Bobby, dragi moj, Bobbo", odgovori Tamara, nimalo oduševljena, ali trudeći se biti ljubazna. „Dolaziš u krivo vrijeme. Samo ćeš mi smetati. Ostavila sam ti poruku u tvornici."

„Nisam je dobio. Što si mi poručila?"

„Da se nikako ne vraćaš prije sedam."

„A zašto?"

„Zamisli, Harry Quebert pozvao je Jenny da večeras pođu na vatromet u Concord."

„A tko je Harry Quebert?"

„Ajme, Bobbo, morao bi malo bolje pratiti događanja u visokom društvu! On je veliki pisac koji je ovamo stigao krajem svibnja."

„Aha. Pa zašto se ne bih smio vratiti kući?"

„Aha? Samo aha? Veliki pisac se udvara našoj kćeri, a ti kažeš samo aha. Evo, baš zato nisam htjela da se vratiš, jer ti ne znaš povesti prikladni razgovor. Harry Quebert nije bilo tko. On živi na imanju Goose Cove."

„Na imanju Goose Cove? Ti vrapca!"

„Za tebe je to možda cijelo bogatstvo, ali najamnina kuće na imanju Goose Cove za njega je kap u moru. On je newyorška zvijezda!"

„Kap u moru? Nisam znao za taj izraz."

„Joj, Bobby, ti stvarno ništa ne znaš."

Robert se namršti i priđe stoliću s hranom koju je pripremila njegova žena.

„Molim te samo da ništa ne diraš, Bobbo!"

„Kakve su to stvarčice?"

„Nisu to nikakve stvarčice. To su profinjeni zalogaji. Vrlo šik."

„Ali rekla si mi da smo večeras pozvani susjedima na hamburgere! Hoćemo li svejedno ići susjedima na hamburgere za četvrti srpnja?"

„Naravno da ćemo ići. Ali kasnije! Da se nisi usudio Harryju Quebertu spominjati da jedemo hamburgere kao kakav priprost svijet."

„Ali mi jesmo priprost svijet. Ja volim hamburgere. Ti čak imaš restoran s hamburgerima."

„Ti, Bobbo, stvarno ništa ne shvaćaš! To nema veze. Osim toga ja imam velike planove."

„To nisam znao. Ništa mi ne govoriš."

„Ne govorim ti sve."

„Zašto mi ne govoriš sve? Ja tebi sve kažem. Osim toga cijelo popodne se loše osjećam. Muči me nadutost. Morao sam se zatvoriti u ured i skvrčiti se da uspijem prdnuti, toliko mi je bilo loše. Evo, vidiš da ja tebi sve kažem."

„Sad je dosta, Bobbo! Dekoncentriraš me!"

Jenny se pojavi opet u drugoj haljini.

„Pretjerano elegantna!" zareži Tamara. „Moraš biti šik ali ležerna!"

Robert Quinn iskoristio je trenutak ženine usredotočenosti na kćer i smjestio se u svoj omiljeni naslonjač s čašom viskija.

„Zabranjeno sjedenje!" vrisne Tamara. „Sve ćeš uprljati. Znaš li koliko mi je trebalo da sve pospremim? Radije se požuri i preodjeni se."

„Da se preodjenem?"

„Obuci odijelo. Ne možeš dočekati Harryja Queberta u papučama!"

„Izvadila si bocu šampanjca koju smo čuvali za posebnu priliku?"

„Pa ovo je posebna prilika! Zar ne želiš da nam se kći dobro uda? Ne zanovijetaj, nego se preodjeni. Uskoro će stići."

Tamara isprati muža do stubišta kako bi bila sigurna da će je poslušati. U taj čas Jenny se sjuri sva u suzama, u gaćicama i golih grudi, objašnjavajući kroz jecaje da će sve otkazati jer ne može to podnijeti. Robert iskoristi priliku te zavapi kako bi radije čitao novine umjesto da vodi važne rasprave s velikim piscem, podsjećajući kako, uostalom, nikad ne čita knjige jer ga to uspavljuje te da i ne zna što bi mu rekao. Bilo je 17.50, deset minuta do dogovorenog vremena. Njih troje stajalo je u predvorju raspravljajući, kad se iznenada začulo zvonce. Tamara pomisli da će joj srce stati. Stigao je. Veliki je pisac uranio.

Začulo se zvono. Harry krene prema vratima. Nosio je laneno odijelo i lagani šešir. Spremio se da ode po Jenny. Otvori vrata i ugleda Nolu.

„Nola? Što radiš ovdje?"

„Kaže se dobra večer. Pristojni ljudi pozdrave kad se vide, ne kažu što radiš ovdje?"

Nasmiješio se.

„Dobar dan, Nola. Oprosti, ali nisam ti se nadao."

„Što se događa, Harry? Nismo se čuli od onog dana koji smo proveli u Rocklandu. Nismo se čuli cijeli tjedan! Jesam li bila zločesta? Ili neugodna? Harry, meni je bilo tako lijepo taj dan u Rocklandu. Bilo je čarobno!"

„Uopće se ne ljutim, Nola. I ja sam uživao u našem danu u Rocklandu."

„Zašto mi se onda niste javljali?"

„Zbog knjige. Imao sam puno posla."

„Voljela bih biti s vama svaki dan, Harry. Cijeli život."

„Pravi si anđeo, Nola."

„Odsad bismo mogli tako. Nema više škole."

„Kako misliš, nema više škole?"
„Nastava je završila, Harry. Praznici su. Zar niste znali?"
„Ne."
Poveselila se:
„To bi bilo sjajno, zar ne? Razmišljala sam i zaključila kako bih se mogla brinuti za vas, ovdje. Bolje vam je da radite ovdje nego u vrevi Clark'sa. Mogli biste raditi na terasi. Ocean je tako lijep, sigurna sam da će vas nadahnuti! A ja ću vam osigurati svaku ugodu. Obećavam da ću se dobro brinuti za vas, svim srcem, učinit ću vas sretnim! Molim vas, Harry, dopustite mi da vas usrećim."
Opazio je da je donijela košaru.
„Gozba", rekla je. „Za nas, večeras. Imam i bocu vina. Mogli bismo jesti na plaži, to bi bilo vrlo romantično."
Nije mu bilo do romantične gozbe, nije želio biti u njezinoj blizini, nije želio da ona bude ovdje. Mora je zaboraviti. Žalio je zbog subote provedene u Rocklandu. Otišao je u drugu državu s petnaestogodišnjom djevojčicom bez znanja njezinih roditelja. Da ga je policija zaustavila, mogli su pomisliti da ju je oteo. Ova će ga cura doći glave, mora je izbaciti iz svog života.
„Ne mogu, Nola", bilo je sve što je rekao.
Bila je jako razočarana.
„Zašto?"
Morao joj je reći da ima dogovor s drugom. Bit će joj teško kad to čuje, ali mora shvatiti da je njihova veza nemoguća. Ipak se nije odvažio na to, pa je i opet slagao:
„Moram ići u Concord. Tamo ću se sastati s urednikom koji je došao na proslavu četvrtog srpnja. Bit će to prava gnjavaža. Radije bih bio s tobom."
„Mogu li poći s vama?"
„Ne. Hoću reći, bilo bi ti dosadno."
„Jako ste mi zgodni u ovoj košulji, Harry."
„Hvala."
„Harry... Zaljubila sam se u vas. Od onoga kišnog dana kad sam vas vidjela na plaži, ludo sam zaljubljena u vas. Voljela bih biti s vama do kraja života!"
„Prestani, Nola! Ne govori to."
„Zašto? Istina je! Ne mogu podnijeti ni jedan jedini dan bez vas!
Kad god vas vidim, život mi se učini ljepšim! Ali vi mene mrzite, zar ne?"
„Ni slučajno! Nikako!"
„Dobro znam da mislite da sam ružna. U Rocklandu sam vam sigurno bila dosadna. Zato mi se više niste javljali. Mislite da sam ružna, glupa i dosadna."
„Ne govori gluposti. Hajde, odvest ću te kući."
„Recite mi draga moja Nola. Recite mi to opet."
„Ne mogu, Nola."
„Molim vas!"

„Ne mogu. To je zabranjeno!”
„Ali zašto? Za ime Boga, zašto? Zašto se ne možemo voljeti, ako se volimo?”
Ponovio je:
„Dođi, Nola. Odvest ću te kući.”
„Ali, Harry, čemu živjeti ako nemamo pravo voljeti?”
Ništa nije odgovorio, već ju je poveo do crnog chevroleta. Plakala je.

Nije zvonio Harry, nego Amy Pratt, žena načelnika policije iz Aurore. Obilazila je kuće kao organizatorica ljetnog bala, jedne od najvažnijih gradskih manifestacija, koji će se ove godine održati 19. srpnja. Kad se začulo zvono, Tamara je potjerala polugolu kćer i muža na kat, da bi s olakšanjem uvidjela da nije stigao njihov slavni posjetitelj, nego Amy Pratt, prodajući karte za tombolu koja će se održati na ljetnom balu. Ove je godine prva nagrada tjedan dana boravka u prekrasnom hotelu na otoku Martha’s Vineyard u Massachusettsu, gdje su i mnoga slavna imena provodila praznike. Na spomen prve nagrade Tamari zablistaše oči. Kupila je dva bloka karata i premda bi pristojnost nalagala da posjetiteljici, koja je osim toga bila i žena koju je izuzetno cijenila, ponudi narančin sok, otpravila ju je bez oklijevanja, jer bilo je već 17.55. Jenny se u međuvremenu umirila i pojavila u zelenoj ljetnoj haljinici koja joj je savršeno pristajala, a za njom njezin otac, koji je odabrao trodijelno odijelo.
„Nije bio Harry, nego Amy Pratt”, objavi Tamara podrugljivo.
„Znala sam da nije on, a vi odskakutali k'o zečevi. Bilo mi je jasno da nije on jer on je klasa, a takvi nikad ne urane. To je još nepristojnije nego zakasniti. Dobro to zapamti, Bobbo, jer ti se uvijek bojiš da ne zakasniš na dogovor.”
Sat u prizemlju otkucao je šest puta i obitelj Quinn postrojila se pred ulaznim vratima.
„Samo vas molim, budite prirodni!” preklinjala ih je Jenny.
„Mi smo uvijek prirodni”, odgovori njezina majka. „Nije li tako, Bobbo, da smo prirodni?”
„Tako je, ribice. Ali bojim se da opet imam vjetrove. Osjećam se kao da ću se raspuknuti.”
Nekoliko minuta poslije Harry je pozvonio na vratima kuće Quinnovih. Nolu je ostavio u ulici blizu njezine kuće, da ih ne vide zajedno. Ostavio ju je svu u suzama.

* * *

Jenny mi je ispričala kako je ta večer 4. srpnja za nju bila čarobna. Ganutljivim glasom opisivala mi je sajamski ugođaj proslave, njihovu večeru, vatromet iznad Concorda.
Po tome kako je govorila o Harryju, shvatio sam da ga nikad nije prestala voljeti i da je odbojnost koju danas iskazuje prema njemu ponajprije izraz povrijeđenosti zbog toga što joj je pretpostavio Nolu, malu konobaricu koja je radila subotom i za

koju je napisao svoje remek-djelo. Prije odlaska još sam je upitao:
„Jenny, što ti misliš, tko bi mi mogao više reći o Noli?"
„O Noli? Pa tko drugi nego njezin otac."
Njezin otac. Pa naravno.

23

Oni koji su je dobro poznavali

„A likovi? Tko vas nadahnjuje za vaše glavne likove?”

„Svatko me može nadahnuti. Prijatelj, kućna pomoćnica, službenik na šalteru banke. Ali, oprez. Ne nadahnjuju vas osobe, već njihova djela. Njihovo ponašanje može vam poslužiti kao model ponašanja za poneki lik vašeg romana. Pisci koji kažu da ih nitko ne nadahnjuje lažu. Ali imaju pravo što tako čine. Na taj način pošteđeni su brojnih neprilika.”

„Kako to mislite?”

„Povlastica pisaca, Marcuse, jest što s mnogima mogu poravnati račune putem svojih knjiga. Jedino je pravilo da se nikoga ne spominje poimence. Samo bez imena, jer u protivnom slijede sudski procesi i problemi. Na kojem smo broju?”

„Na dvadeset trećem.”

„Onda će ovo biti dvadeset treće poglavlje, Marcuse. Uvijek pišite fikcionalnu prozu. Sve ostalo moglo bi vam donijeti samo probleme.”

U nedjelju 22. lipnja 2008. upoznao sam velečasnog Davida Kellergana. Bio je siv, ljetni dan, tipičan za Novu Englesku, gdje je magla s oceana toliko gusta da ostaje ovješena o krošnje stabala i krovove. Kuća Kellerganovih bila je na Aveniji Terrace 245, u samom središtu lijepe rezidencijalne četvrti. Čini se da se nije mijenjala još od njihova dolaska u Auroru. Ista boja na zidovima i iste grmolike biljke svud oko nje. Novoposađene ruže prerasle su u grmove, a stablo trešnje pred kućom, koje se prije deset godina osušilo, zamijenjeno je istovjetnim.

Kad sam stigao, iz kuće se čula zaglušna glazba. Pozvonio sam nekoliko puta, ali nije bilo odgovora. Tad mi je neki prolaznik doviknuo: „Ako tražite velečasnoga Kellergana, uzalud zvonite. U garaži je.” Otišao sam pokucati na vrata garaže, odakle je ustvari i dopirala glazba. Nakon uporna kucanja vrata se konačno otvoriše i preda mnom se stvori starac niska rasta, krhka izgleda, sive kose i kože, u radnoj košulji i sa zaštitnim naočalama na očima. Bio je to osamdesetpetogodišnji David Kellergan.

„Koga trebate?” prijazno dovikne kako bi nadglasao glazbu, čija je glasnoća bila jedva podnošljiva.

Morao sam obujmiti usta rukama, stvarajući umjetni razglas, da bi me mogao čuti.

„Zovem se Marcus Goldman. Ne poznajete me, ali ja istražujem Nolinu smrt.”

„Vi ste iz policije?”

„Ne, ja sam pisac. Možete li ugasiti glazbu ili je malo stišati?”

„Nemoguće. Glazbu ne gasim. Ali možemo poći u salon ako želite.”

Uveo me kroz garažu. Prostorija je u cijelosti bila prenamijenjena u radionicu, na čijem se središtu kočoperio kolekcionarski model Harley-Davidsona. U kutu prostorije stari gramofon spojen na stereo-liniju vrtio je jazz-standarde.

Pripremio sam se da neću biti dobrodošao. Mislio sam da je stari Kellergan, pošto su ga izmrcvarili novinari, bio željan mira. No bio je vrlo pristupačan. Iako sam često boravio u Aurori, nikad ga prije nisam vidio. Očigledno nije imao pojma da sam u bilo kakvoj vezi s Harryjem, a ja sam dobro pazio da to ne spomenem. Poslužio nam je dvije čaše ledenog čaja te smo se smjestili u salonu. Ostavio je zaštitne naočale na nosu, kao da u svakom času mora biti spreman vratiti se svome motoru. U pozadini se još uvijek čula zaglušna glazba. Pokušao sam zamisliti tog

čovjeka trideset tri godine prije, dok je bio dinamični župnik vjerske zajednice St James.

„Što vas dovodi ovamo?" upitao me znatiželjno me odmjerivši. „Neka knjiga?"

„Ne znam ni sam, velečasni. Ponajprije bih želio saznati što se dogodilo Noli."

„Ne zovite me velečasni, nisam više župnik."

„Jako mi je žao zbog vaše kćeri, gospodine."

Nasmiješio se iznenađujuće srdačno.

„Hvala. Vi ste prva osoba koja mi je izrazila sućut, gospodine Goldman. Cijeli grad već dva tjedna govori o mojoj kćeri. Svi se trgaju za novinama, ne bi li saznali posljednje vijesti i rezultate istrage, ali baš nitko nije došao ovamo vidjeti kako je meni. Osim novinara na moja vrata zvone još samo susjedi koji se žale na buku. Očevi u žalosti također imaju pravo slušati glazbu, zar ne?"

„Svakako, gospodine."

„Znači, pišete knjigu?"

„Ne znam više jesam li sposoban pisati. Jako je teško dobro pisati. Urednik mi predlaže da napišem knjigu o ovom slučaju. Smatra da će mi to pomoći da nastavim karijeru pisca. Biste li se vi suprotstavili toj ideji o pisanju knjige o Noli?"

Slegnuo je ramenima.

„Ne bih. Ako to može pomoći roditeljima da budu oprezniji. Znate, onoga dana kad je moja kći nestala, bila je u svojoj sobi. Ja sam radio u garaži, uz glazbu. Ništa nisam čuo. Kad sam je otišao potražiti, više nije bila u kući. Prozor njezine sobe bio je otvoren. Kao da je isparila. Nisam znao bdjeti nad svojom kćeri. Napišite knjigu za roditelje, gospodine Goldman. Roditelji moraju strašno paziti na svoju djecu."

„Što ste toga dana radili u garaži?"

„Sređivao sam motor. Harley koji ste vidjeli."

„Krasan motor."

„Hvala. U to sam ga vrijeme bio nabavio kod autolimara u Montburryju. Rekao je da više ništa ne može s njega skinuti i dao mi ga je za simboličnih pet dolara. Eto što sam radio kad je nestala moja kći, petljao sam oko tog prokletog motora."

„Živite li sami ovdje?"

„Da. Žena mi je već odavno umrla."

Ustao je i donio mi album s fotografijama. Pokazao mi je Nolu kad je bila mala i svoju ženu, Louisu. Izgledali su sretno. Zapanjila me lakoća s kojom mi se povjeravao iako me nije poznavao. Mislim da je ustvari na taj način pokušavao oživiti kćer. Ispričao mi je da su se u Auroru doselili ujesen 1969. iz Jacksona u Alabami, gdje se njihova vjerska zajednica uspješno širila, ali zov daljine bio je jači. Zajednica u Aurori tražila je župnika i on je dobio to mjesto. Glavni razlog odlaska u New Hampshire bila je želja da nađu mirno mjesto gdje bi Nola odrastala. U ono doba zemlja je ključala iznutra uslijed političkih razdora, podjela i rata u Vijetnamu. Događaji šezdesetih godina na Jugu – brutalno postupanje policije, Klan, palež

crnačkih crkava, pobune zbog ubojstva Martina Luthera Kinga i Bobbyja Kennedyja – natjerali su ih da potraže neko povučeno mjesto, daleko od svih tih zbivanja. A kad je njegov auto, koji je iscrpljeno kašljucao pod teretom prikolice, stigao do velikih jezera Montburryja prekrivenih lopočima, prije no što će se početi spuštati prema Aurori, i kad je u daljini ugledao taj prekrasni, spokojni gradić, David Kellergan čestitao je samome sebi na odabiru. Nije mogao ni slutiti da će šest godina poslije upravo u tom gradiću nestati njegova kći.

„Prošao sam pokraj vaše bivše župne crkve", rekao sam. „Pretvorena je u McDonald's."

„Cijeli svijet je pretvoren u McDonald's, gospodine Goldman."

„A što se dogodilo sa župnom zajednicom?"

„Godinama je lijepo napredovala. Onda je nestala moja Nola, i sve se promijenilo. Ustvari, promijenilo se samo jedno. Prestao sam vjerovati u Boga. Da Bog uistinu postoji, djeca ne bi mogla nestajati. Počeo sam se bezumno ponašati, ali nitko se nije usuđivao pokazati mi vrata. Malo-pomalo župna se zajednica opet rasula. Prije petnaest godina župa Aurore iz financijskih razloga spojila se sa župom Montburryja. Oni su prodali crkvenu zgradu. Vjernici sad nedjeljom odlaze u Montburry. Nakon Nolinog nestanka više nisam bio sposoban za službu, premda sam formalno napustio župu tek šest godina poslije. Od župe još uvijek dobivam mirovinu. Župa mi je također po vrlo povoljnoj cijeni ustupila kuću."

David Kellergan potom mi je opisao sretne i bezbrižne godine života u Aurori, koje je smatrao najljepšim godinama svoga života. Prisjetio se ljetnih večeri kad je dopuštao Noli da duže ostane budna kako bi čitala na trijemu. Najviše bi volio da su ta ljeta mogla potrajati zauvijek. Spomenuo mi je i kako je njegova kći savjesno štedjela novac zarađen subotom u Clark'su. Govorila je da će joj ta zarada omogućiti da ode u Kaliforniju i postane glumica. Bio je neizmjerno ponosan kad bi odlazio u Clark's i čuo kako je gosti i gospođa Quinn hvale. Nakon njezina nestanka dugo se pitao nije li možda otišla u Kaliforniju.

„Zašto ste pomišljali da je otišla?" upitao sam. „Mislili ste da je pobjegla?"

„Pobjegla? Zašto bi pobjegla?" zaprepastio se.

„A Harry Quebert? Dobro ste ga poznavali?"

„Ne. Jedva. Nekoliko puta sam ga susreo."

„Jedva?" začudio sam se. „A živite trideset godina u istom gradu."

„Ne poznajem ja baš sve stanovnike grada, gospodine Goldman. Osim toga živim povučeno. Je li to sve istina? Harry Quebert i Nola? Je li napisao onu knjigu za nju? Što znači ta knjiga, gospodine Goldman?"

„Da budem iskren, mislim da je vaša kći voljela Harryja i da je taj osjećaj bio uzajaman. Ta knjiga govori o nemogućoj ljubavi između dvije osobe koje ne pripadaju istom društvenom sloju."

„Znam!" povikao je. „To znam! Quebert je dakle samo umjesto perverzne ljubavi

uveo pojam društvenog sloja kako bi djelovalo dostojanstvenije, i prodao je na milijune primjeraka? Napisao je knjigu u kojoj iznosi opscenosti koje je izvodio s mojom curicom, s mojom malom Nolom, a koju je cijela Amerika čitala i veličala trideset godina!"

Velečasni Kellergan bio je ponesen emocijama, a svoje posljednje riječi izgovorio je s provalom bijesa koju nisam mogao očekivati od čovjeka tako krhkog izgleda. Na tren zašuti i stane kružiti prostorijom kao da tako želi izbaciti ljutnju. Glazba je i dalje bila vrišteća zvučna pozadina. Rekao sam mu:

„Harry Quebert nije ubio Nolu."

„Kako možete biti tako sigurni u to?"

„Nikad ni u što ne možemo biti sasvim sigurni, gospodine Kellergan. Upravo je zato život ponekad toliko kompliciran."

Namrštio se.

„Što želite znati, gospodine Goldman? Sigurno ste me nešto željeli pitati, kad ste došli ovamo?"

„Pokušavam shvatiti što se moglo dogoditi. Onu večer kad je vaša kći nestala, ništa niste čuli?"

„Ništa."

„Neki susjedi su onomad izjavili da su čuli krikove."

„Krikove? Nije bilo nikakvih krikova. U ovoj kući nikad nije bilo krikova. Zašto bi ih i bilo? Taj dan sam bio zaposlen u garaži. Cijelo poslijepodne. U sedam navečer počeo sam spremati večeru. Otišao sam po nju u njezinu sobu, ali više je nije bilo. Prvo sam pomislio da je možda otišla malo prošetati, iako nije običavala to činiti. Čekao sam neko vrijeme, a onda sam se zabrinuo i otišao je tražiti. Nisam prošao ni sto metara, kad sam naišao na okupljene susjede koji su jedni drugima prenosili vijest o nekoj ranjenoj djevojci koja je viđena blizu Side Creeka, zbog čega su pokrenuta policijska vozila iz cijele pokrajine da pretraže cijeli kraj. Pojurio sam do prve kuće kako bih telefonirao policiji, da im kažem da je to možda Nola. Njezina soba je bila u prizemlju, gospodine Goldman. Već dulje od trideset godina pitam se što se dogodilo mojoj kćeri. I odavno sam već bio odlučio, da sam imao još djece, spavala bi na tavanu. Ali nisam imao druge djece."

„Jeste li primijetili da se vaša kći neobično ponaša tijekom ljeta prije nestanka?"

„Nisam. Ne znam više. Mislim da ne. I to je jedno od pitanja koja si često postavljam i na koja nemam odgovora."

Ipak se prisjetio da mu se toga ljeta, iako su školski praznici tek bili počeli, Nola povremeno činila vrlo potištena. Pripisivao je to njenoj dobi. Upitao sam ga mogu li vidjeti sobu njegove kćeri. Otpratio me do sobe poput muzejskog čuvara, naglasivši: „Samo nemojte ništa dirati." Nakon nestanka sobu je ostavio onakvom kakva je bila. Sve je bilo tamo. Krevet, polica s lutkama, mala polica s knjigama, radni stol po kojem su bile razbacane olovke, dugačko metalno ravnalo i požutjeli listovi papira.

Bili su to listovi za pisma, poput onoga na kojem je bila napisana poruka za Harryja.

„Kupovala je ova pisma u papirnici u Montburryju", objasnio mi je primijetivši da su mi ti listovi privukli pozornost. „Obožavala ih je. Uvijek ih je nosila sa sobom, upotrebljavala ih za bilješke, za poruke. Bili su njezin zaštitni znak. Uvijek je imala nekoliko rezervnih snopova."

U kutu sobe nalazio se i prenosivi pisaći stroj Remington.

„Bio je njezin?" upitao sam.

„Moj. Ali i ona se njime služila. Onog ljeta kad je nestala, često ga je upotrebljavala. Govorila je kako treba pretipkati važne dokumente. Često ga je odnosila iz kuće. Predlagao sam da ću je odvesti autom, ali nikad nije pristajala. Odlazila je pješice, tegleći ga u ruci."

„Soba je dakle izgledala isto ovako u trenu nestanka vaše kćeri?"

„Sve je bilo točno ovako. Kad sam došao po nju, ugledao sam ovu praznu sobu. Prozor je bio širom otvoren, a zavjese su se lelujale na povjetarcu."

„Mislite da je netko te večeri ušao u njezinu sobu i silom je odveo?"

„Ne znam što bih vam rekao. Ništa nisam čuo. A, kako možete vidjeti, nema nikakvih tragova borbe."

„Policija je uz njezino tijelo pronašla torbu. S unutrašnje strane je njeno ime."

„Znam, zvali su me da dođem potvrditi da je njezina. To sam joj poklonio za petnaesti rođendan. Vidjela je tu torbu u Montburryju, kad smo zajedno bili tamo. Još se sjećam te trgovine, u glavnoj ulici. Sutradan sam se vratio kako bih je kupio. Dao sam kod remenara urezati njezino ime s unutrašnje strane."

Pokušao sam iznijeti jednu pretpostavku:

„Ali ako je to njezina torba, znači da ju je uzela sa sobom. A ako ju je uzela, znači da se nekamo zaputila, zar ne? Gospodine Kellergan, znam da je teško tako nešto pomisliti, ali mislite li da bi bilo moguće da je Nola pobjegla?"

„Ne znam više ni sam, gospodine Goldman. Policija me to već pitala prije trideset tri godine i opet prije nekoliko dana. Ali ovdje ništa ne nedostaje. Ni odjeće, ni novca, ničega. Pogledajte, njezina kasica je ovdje, na polici, još uvijek puna." (Dohvatio je limenu kutiju za kekse s gornje police.) „Pogledajte, unutra je sto dvadeset dolara! Sto dvadeset dolara! Zašto bi ih ostavila ako je željela pobjeći? Policija kaže da je u njezinoj torbi bila i ona vražja knjiga. Je li to istina?"

„Jest."

Glavom su mi se vrzmala brojna pitanja. Zašto bi Nola otišla ne ponijevši ni odjeću ni novac? Zašto bi ponijela samo taj rukopis?

U garaži je ploča odvrtjela i posljednju pjesmu, i stari je pohitao pokrenuti je ispočetka. Nisam ga želio duže zadržavati, pozdravio sam ga i otišao, u prolasku fotografiravši njegov Harley-Davidson.

Vrativši se na Goose Cove, otišao sam boksati na plažu. Na moje veliko iznenađenje,

ubrzo mi se pridružio narednik Gahalowood, koji je došao iz smjera kuće. Imao sam slušalice na ušima i nisam ga primijetio dok me nije potapšao po ramenu.

„U dobroj ste formi”, rekao mi je promatrajući moj goli torzo i brišući ruke mokre od mog znoja o hlače.

„Trudim se ne zapustiti se.”

Izvadio sam uređaj iz džepa kako bih ga isključio.

„Uređaj za snimanje?” primijetio je svojim neugodnim glasom. „Znate li da je Apple preobrazio svijet i da sad možemo gotovo neograničeno pohranjivati glazbu na prenosivi tvrdi disk koji zovu iPod?”

„Ne slušam glazbu, naredniče.”

„Pa što onda slušate boksajući na plaži?”

„Nije važno. Recite radije čemu imam zahvaliti vaš posjet. I to u nedjelju.”

„Nazvao me načelnik Dawn i ispričao mi sve o požaru koji se dogodio u petak navečer. Zabrinut je i priznajem da mu dajem za pravo. Ne sviđa mi se kad događaji poprime ovakav tijek.”

„Pokušavate li mi reći da ste zabrinuti za mene?”

„Ni najmanje. Samo želim izbjeći da se situacija otme kontroli. Poznato je kako zločini nad djecom uvijek izazivaju veliki revolt među ljudima. Uvjeravam vas da svaki put kad na televiziji spomenu mrtvu djevojčicu, na desetke uzornih očeva i civiliziranih obiteljskih ljudi nesumnjivo izjavljuje kako su spremni Quebertu odrezati onu stvar.”

„Uz iznimku što sam ovoga puta ja bio meta.”

„Upravo zato sam ovdje. Zašto mi niste rekli da ste dobili anonimno pismo?”

„Zato što ste me istjerali iz ureda.”

„Istina.”

„Jeste li za pivo, naredniče?”

Nakon kraćeg je oklijevanja pristao. Uspeli smo se do kuće, a ja sam otišao po dvije boce, koje smo ispijali na terasi. Ispričao sam mu kako sam tog petka otišao na Grand Beach, a po povratku vidio podmetača požara.

„Ne mogu ga opisati”, rekao sam. „Bio je maskiran. Naslutio sam tek siluetu. I opet ista poruka: *Goldmane, vrati se kući*. To je treća.”

„Rekao mi je načelnik Dawn. Tko zna da provodite vlastitu istragu?”

„Svi. Po cijele dane postavljam pitanja svakome koga sretnem.

„Mogao bi biti bilo tko. Na što ciljate? Da netko ne želi da kopam po tom slučaju?”

„Da netko ne želi da otkrijete istinu o Noli. Usput, kako napreduje vaša istraga?”

„Moja istraga? Sad vas, znači, zanima?”

„Možda. Recimo da je vaša uvjerljivost naglo porasla otkad vam prijete kako bi vas ušutkali.”

„Razgovarao sam sa starim Kellerganom. Hrabar čovjek. Pokazao mi je Nolinu sobu. Pretpostavljam da ste je i vi pregledali.”

„Jesam.”

„Ako se dakle radi o bijegu, kako objašnjavate to što ništa nije ponijela sa sobom? Ni odjeću, ni novac. Ništa.”

„Ne radi se o bijegu”, rekao mi je Gahalowood.

„Ali ako se radi o otmici, zašto nema tragova borbe? I zašto je odnijela torbu s rukopisom?”

„Bilo bi dovoljno da je poznavala ubojicu. Možda su čak bili u vezi. On bi prišao prozoru, kao što je možda ponekad činio, i nagovorio je da pođe s njim. Možda samo u kraću šetnju.”

„Vi to govorite o Harryju?”

„Da.”

„I onda? Ona uzima rukopis i iskače kroz prozor?”

„Tko kaže da je ona uzela rukopis? Tko kaže da ga je ikad imala u rukama? To objašnjenje je ponudio Quebert kako bi opravdao činjenicu da je njegov rukopis uz Nolino tijelo.”

Na trenutak sam došao u iskušenje da ispričam ono što sam znao o Harryju i Noli, da su se trebali sastati u Sea Side Motelu i pobjeći. Odlučio sam radije zasad ništa ne reći, kako ne bih naštetio Harryju. Samo sam upitao Gahalowooda:

„Koja je vaša pretpostavka?”

„Quebert je ubio malu i zakopao rukopis zajedno s njom. Možda iz kajanja. Knjiga je govorila o njihovoj ljubavi, a ta ju je ljubav ubila.”

„Zašto tako mislite?”

„Nešto je napisano na rukopisu.”

„Što je napisano?”

„Ne mogu vam reći. Povjerljiva informacija.”

„Molim vas, prestanite s glupostima, naredniče! Ili mi kažete previše ili ništa. Ne možete se sakriti iza paravana povjerljivosti kad vama tako odgovara.”

Uzdahnuo je, pomirljivo.

„Piše: *Zbogom, draga moja Nola*.”

Ostao sam zatečen. *Draga moja Nola*. Nije li Nola molila Harryja da je tako zove, u Rocklandu? Trudio sam se ostati miran.

„Što ćete sad napraviti s tim?”

„Dat ćemo na grafološko vještačenje, nadajući se da ćemo još uvijek uspjeti nešto iščitati.”

Ta me novost potpuno dotukla. *Draga moja Nola*. I sam Harry izgovorio je upravo te riječi, ja sam ih snimio.

Veći dio večeri proveo sam mozgajući, ne znajući što da radim. U devet me

nazvala majka. Očigledno su na televiziji spomenuli požar. Rekla mi je:
„Zaboga, Markie, želiš li i ti umrijeti zbog tog vražjeg zločinca?”
„Smiri se, majko. Smiri se.”
„Ovdje govore samo o tebi, i to ne birajući riječi, ako znaš što time želim reći. Susjedi se pitaju... Zanima ih zašto tako uporno ostaješ uz toga Harryja.”
„Bez Harryja nikad ne bih postao Veliki Goldman, majko.”
„Imaš pravo. Bez njega bi postao Još Veći Goldman. Otkako se družiš s njim, još od studentskih dana, nisi više isti. Markie, pa ti si *Sjajni*. Sjećaš se? Čak i stara gospođa Lang, blagajnica iz trgovine, još uvijek me pita: *Kako je naš* Sjajni?”
„Majko, *Sjajni* nikad nije postojao.”
„*Sjajni* nije postojao? *Sjajni* nije postojao?” (Dozvala je mog oca.) „Nelsone, dođi, molim te! Markie kaže da *Sjajni* nikad nije postojao.” (Čuo sam oca kako nerazgovijetno mumlja u pozadini.) „Vidiš, i otac kaže isto: u gimnaziji si bio Sjajni. Jučer sam srela tvog bivšeg ravnatelja. Rekao mi je da tebe posebno pamti. Učinilo mi se da će se rasplakati, toliko je bio ganut. Poslije mi je rekao: *Ah*, *gospođo Goldman*, *pitam se u što se vaš sin sad uvalio*. Vidiš li koliko je to žalosno? Čak se i tvoj bivši ravnatelj pita što se s tobom događa. A što je s nama? Zašto si pohrlio pomoći nekom starom profesoru umjesto da si nađeš ženu? Imaš trideset godina i još se nisi oženio! Želiš li da umremo, a da te ne vidimo oženjenog?”
„Majko, imaš pedeset dvije godine. Imamo još malo vremena.”
„Vidi ga! Sad si još i drzak? Još nešto što si naučio od toga vražjega Queberta. Zašto se ne pobrineš da nam dovedeš zgodnu, mladu ženicu? Je li? Sad više ne odgovaraš?”
„Majko, u posljednje vrijeme nisam sreo nikoga tko bi mi se svidio. Između knjige, turneje i nove knjige...”
„Puste isprike, o tome se radi! A nova knjiga? O čemu će u njoj biti riječi? Seksualne perverzije? Markie, više te ne prepoznajem. Markie, dragi, slušaj, moram te pitati. Jesi li zaljubljen u Harryja Queberta? Jesi li s njim u homoseksualnom odnosu?”
„Ne! Ni govora!”
Čuo sam je kako prenosi ocu: *Kaže da nije*. *To znači da jest*. Onda me šapućući upitala:
„A možda je bolest? Voljet ću te čak i ako si bolestan.”
„Molim? Kakva bolest?”
„Alergija na žene.”
„Pitaš me jesam li homoseksualac? Nisam! Pa čak i da jesam, u tome nema ništa loše. Ali ja volim žene, majko.”
„Žene? Kako misliš žene? Mogao bi se zadovoljiti time da zavoliš jednu i da je oženiš. Žene! Nisi sposoban biti vjeran? To mi želiš reći? Ili si možda opsjednut

seksom, Markie? Možda bi bilo dobro da odeš na psihijatrijsko liječenje?”

Na koncu sam, ojađen, spustio slušalicu. Osjećao sam se jako osamljen. Smjestio sam se u Harryjevoj radnoj sobi, uključio uređaj i preslušao njegovu snimku. Trebao mi je neki novi element, neki opipljiv dokaz koji bi izmijenio tijek istrage, nešto što bi rasvijetlilo ovu zahtjevnu slagalicu koju sam pokušao odgonetnuti, a koja se sve dosad svodila na Harryja, na rukopis i na mrtvu djevojčicu. Dok sam tako razmišljao, preplavio me čudesan osjećaj kakav već dugo nisam iskusio, poželio sam pisati. Pisati o onome što proživljavam, o onome što osjećam. Ubrzo mi je glava bubnjala od ideja. Nije to bila samo želja, bila je to potreba za pisanjem. To mi se nije dogodilo već godinu i pol. Poput vulkana koji se iznenada probudio i koji će erumpirati. Bacio sam se na svoje prijenosno računalo, na trenutak se pitajući odakle započeti priču, i napisao prve retke svoje nove knjige:

U proljeće 2008., otprilike godinu dana nakon što sam postao nova zvijezda američke književnosti, dogodilo se nešto što sam odlučio zakopati u najdublje prostore sjećanja. Otkrio sam da je moj profesor s fakulteta, šezdesetsedmogodišnji Harry Quebert, jedan od najuglednijih domaćih pisaca, bio u vezi s petnaestogodišnjom djevojčicom kad je on imao trideset četiri.

To se zbilo tijekom ljeta 1975.

* * *

U utorak 24. lipnja 2008. Velika porota utvrdila je opravdanost optužbi koje je iznijelo tužiteljstvo te time i formalno okrivila Harryja za otmicu i dvostruko prvostupanjsko ubojstvo. Kad me Roth obavijestio o odluci porote, zagrmio sam u telefonsku slušalicu: „Vi ste, kako se čini, studirali pravo. Možete li mi objasniti na čemu temelje te svoje gluposti?” Odgovor je bio jednostavan: na policijskom izvješću. Sad kad je Harry optužen mi kao obrana imamo pravo uvida u to izvješće. Prijepodne provedeno s Rothom u proučavanju izvješća bilo je napeto jer je on listajući dokumentaciju neprestano ponavljao: „Ne izgleda dobro. Uopće ne izgleda dobro.” Ja sam odvraćao: „Nije važno izgleda li dobro. Važno je da vi dobro odradite posao, zar ne?” Odgovarao mi je zdvojnim odmahivanjem, koje je umanjivalo moje povjerenje u njegove odvjetničke sposobnosti.

Policijski izvještaj objedinjavao je fotografije, svjedočanstva, izvješća, vještačenja i zapisnike s ispitivanja. Neke fotografije bile su iz 1975.: snimke kuće Deborah Cooper, zatim njezino tijelo ispruženo na kuhinjskom podu, u lokvi krvi, i na koncu mjesto u šumi gdje su pronašli tragove krvi, pramenove kose i poderane dijelove odjeće. Slijedilo je tridesettrogodišnje putovanje kroz vrijeme kako bismo se našli na imanju Goose Cove, gdje se u dnu jame koju je iskopala policija mogao vidjeti leš, polegnut u fetalnom položaju. Komadi mesa još su se mjestimice držali na kostima, kao i poneka vlas kose na vrhu lubanje. Haljina je bila poluraspadnuta, a pored leša se nalazila već spomenuta kožnata torba. Nisam uspio savladati mučninu.

„To je Nola?” upitao sam.

„To je ona. A u torbi je bio Quebertov rukopis. Samo rukopis i ništa više. Tužitelj je izjavio da djevojčica koja namjerava pobjeći ne odlazi bez ičega.”

Nalaz autopsije otkrio je veliku frakturu lubanje. Nola je zadobila strahovito jak udarac koji je slomio zatiljnu kost. Forenzičar je pretpostavio da se ubojica poslužio vrlo teškom palicom ili nekim sličnim predmetom, batom ili pendrekom.

Zatim smo proučavali brojne iskaze koje su dali vrtlari, Harry, a naročito nas je zainteresirao iskaz koji je potpisala Tamara Quinn, koja je tom prigodom naredniku Gahalowoodu izjavila da je još onomad otkrila da je Harry poludio za Nolom, ali da se njezin dokaz o tome zagubio i da joj zato nitko nikad nije povjerovao.

„Je li njezino svjedočanstvo vjerodostojno?” zabrinuo sam se.

„Za porotu jest”, procijenio je Roth. „A mi nemamo ništa za protunapad. I sam Harry je tijekom ispitivanja priznao da je imao vezu s Nolom.”

„Pa ima li išta u tom dosjeu što mu ide u prilog?”

Tada se Roth nečega dosjetio. Počeo je prekopavati po dokumentaciji i pružio mi podeblji bunt listova povezanih ljepljivom vrpcom.

„Kopija spomenutog rukopisa”, rekao mi je.

Prednja stranica bila je prazna, bez naslova, izgleda da je Harry smislio naslov tek poslije. No nasred te stranice bile su rukom napisane jasno vidljive riječi:

Zbogom, draga moja Nola

Roth stane nadugo i naširoko objašnjavati. Smatrao je da je zasnivanje optužbe na ovom rukopisu kao glavnom dokazu protiv Harryja velika pogreška tužiteljeva ureda. Grafološko vještačenje odmah će dati rezultate koji će, smatrao je, osloboditi Harryja, i njihovi će se argumenti srušiti kao kula od karata.

„To je najjači adut moje obrane”, rekao mi je likujući. „Uz malo sreće neće ni biti potrebno ići na sud.”

„Što ako se ispostavi da je to napisao Harry?” upitao sam.

Roth me začuđeno pogledao:

„Zašto bi on to napisao?”

„Moram vam reći nešto jako važno. Harry mi je ispričao kako je proveo s Nolom jedan dan u Rocklandu i da ga je tada molila da joj kaže *draga moja Nola*.”

Roth je problijedio. Rekao je: „Shvaćate li, ako je on iz bilo kojeg razloga uistinu to napisao...” Prije no što je dovršio rečenicu, pograbio je svoje stvari i odvukao me prema Državnom zatvoru. Bio je bijesan.

Nismo još pravo ni ušli u dvoranu za posjete, a Roth je već gurnuo rukopis Harryju pod nos i zagalamio:

„Ona vam je rekla da je zovete *draga moja Nola*?”

„Da”, odgovorio je spuštajući pogled.

„Vidite li što ovdje piše? Na prvoj stranici vašeg prokletog rukopisa! Dovraga, kad ste mi mislili reći?”

„Uvjeravam vas da to nisam ja napisao. Ja je nisam ubio! Nisam ubio Nolu! Zaboga, pa vi to znate! Znate da nisam ubojica te djevojčice!”

Roth se smirio i sjeo.

„Mi to znamo, Harry”, rekao je. „Ali zabrinjavaju sve te podudarnosti. Njezin bijeg, ove riječi... A ja moram obraniti vaše dupe pred porotom sastavljenom od uzornih građana koji će vas htjeti osuditi na smrt prije no što suđenje i počne.”

Harry je jako loše izgledao. Ustao je i stao kružiti malom betonskom prostorijom.

„Cijela se zemlja digla protiv mene. Uskoro će svi tražiti moju glavu. Ako je već i ne traže. Ljudi me nazivaju imenima čiju težinu nisu u stanju pojmiti: pedofil, perverznjak, manijak. Kaljaju moje ime i spaljuju moje knjige. Ali vi morate znati i ja vam još jednom ponavljam: nisam nastran. Nola je bila jedina žena koju sam ikada volio, i to na vlastitu nesreću, jer imala je samo petnaest godina. Ali ljubav dođe nezvana!”

„Ali imala je petnaest godina!” planuo je Roth.

Harry se snuždio. Okrenuo se prema meni.

„I vi tako mislite, Marcuse?”

„Harry, mene muči to što mi nikad o tome ništa niste rekli. Već deset godina smo prijatelji, a vi nikad niste spomenuli Nolu. Vjerovao sam da smo bliski.”

„A što sam vam, za boga miloga, mogao reći? Ah, dragi moj Marcuse, pa ja vam ustvari nikad nisam spomenuo da sam se sedamdeset pete, kad sam došao u Auroru, zaljubio u djevojčicu od petnaest godina, u klinku koja mi je promijenila život, a koja je tri mjeseca poslije, jedne ljetne večeri, nestala, od čega se nikad nisam oporavio?”

Zamahnuo je nogom prema plastičnom stolcu, koji je poletio prema zidu.

„Harry”, rekao je Roth, „ako vi niste napisali te riječi, a ja vam vjerujem na riječ, što mislite, tko ih je mogao napisati?”

„Ne znam.”

„Tko je znao za vas i Nolu? Tamara Quinn tvrdi da je oduvijek sumnjala.”

„Ne znam! Možda je Nola ispričala nekim svojim prijateljicama.”

„Ali smatrate li mogućim da je netko znao?” ustrajao je Roth. Nastupila je tišina. Harryjevo me tužno i slomljeno držanje dotuklo.

„Dajte”, navaljivao je Roth, „osjećam da mi nešto tajite. Kako očekujete da vas branim ako mi uskraćujete informacije?”

„Dobivao sam anonimna pisma.”

„Kakva anonimna pisma?”

„Odmah nakon Nolinog nestanka počela su mi stizati anonimna pisma. Uvijek sam ih nakon izbivanja iz kuće pronalazio zataknuta za ulazna vrata. Tada me to užasavalo. Značilo je da me netko motri, da prati moje kretanje. U jednom sam se

trenu toliko preplašio da sam stalno nazivao policiju. Svaki put kad bih primio pismo. Rekao bih im da mi se učinilo da se netko šulja oko kuće, pa bi me smirio dolazak patrole. Naravno, pravi razlog zabrinutosti nisam im mogao reći."

„Tko vam je mogao slati ta pisma?" upitao je Roth. „Tko je znao za vas i Nolu?"

„Nemam pojma. U svakom slučaju, to je trajalo četiri mjeseca. A nakon toga ništa."

„Jeste li sačuvali ta pisma?"

„Jesam. U kući. Između stranica velike enciklopedije u radnoj sobi. Pretpostavljam da ih policija nije pronašla, jer me o tome nisu ništa pitali."

Čim sam se vratio na Goose Cove, posegnuo sam za enciklopedijom koju je spomenuo. Među stranicama sam pronašao skrivenu omotnicu od krep-papira koja je sadržavala desetak manjih listova papira. Bila su to pisma na već požutjelom papiru. Potpuno ista poruka, otipkana pisaćim strojem, bila je ispisana na svakom od njih:

Znam što ste napravili onoj petnaestogodišnjoj djevojčici.
Uskoro će saznati cijeli grad.

Netko je, znači, znao za Harryja i Nolu. Netko tko je šutio već trideset tri godine.

* * *

Tijekom sljedeća dva dana potrudio sam se ispitati sve osobe koje su na bilo koji način mogle poznavati Nolu. Erne Pinkas i opet mi je bio od dragocjene pomoći u tom pothvatu. U arhivu knjižnice pronašao je *Godišnjak* gimnazije u Aurori iz 1975. i uz pomoć tog izvora i interneta uspio mi je nabaviti telefonske brojeve i adrese većine njezinih nekadašnjih razrednih kolega koji su još živjeli u ovom kraju. Taj potez međutim nije dao željeni rezultat. Svi ti ljudi, koji su danas bili uglavnom pedesetogodišnjaci, mogli su sa mnom podijeliti tek svoja sjećanja iz djetinjstva, ali nisu se pretjerano zanimali za ishod moje istrage. Sve dok nisam shvatio da mi je jedno ime s te liste već poznato: Nancy Hattaway. Harry mi je rekao da je Noli poslužila kao alibi za njihov bijeg u Rockland.

Prema informacijama koje mi je pružio Pinkas, Nancy Hattaway imala je krojačku radnju u obrtničkom centru izvan grada, na Autocesti 1, u smjeru Massachusettsa. Prvi sam put tamo otišao 26. lipnja 2008. Bio je to lijepi modni salon šarena pročelja, stisnut između restorana brze hrane i željezarije. Jedina osoba koju sam u njemu zatekao bila je prosijeda gospođa kratke kose u ranim pedesetima. Sjedila je za radnim stolom s naočalama za čitanje, a kad me ljubazno pozdravila, upitao sam je:

„Vi ste Nancy Hattaway?"

„Ja sam", odgovorila je, ustajući. „Poznajemo li se? Vaše lice mi je poznato."

„Zovem se Marcus Goldman. Ja sam..."

„Pisac", upala mi je u riječ. „Sad sam se sjetila. Kažu da se uporno raspitujete o

Noli."
Činilo se kao da očekuje da navalim s pitanjima. Uostalom, odmah je dometnula:
„Pretpostavljam da niste došli zbog mojih krpica."
„Pogodili ste. A istina je i da me zanimaju okolnosti smrti Nole Kellergan."
„Kakve to veze ima sa mnom?"
„Ako se ne varam, dobro ste poznavali Nolu. Kad ste imali petnaest godina."
„Tko vam je to rekao?"
„Harry Quebert."
Ustala je sa stolca i odlučnim korakom krenula prema vratima. Pomislio sam da će me zamoliti da izađem, no ona je u izlog postavila natpis zatvoreno i zaključala vrata. Okrenula se prema meni i upitala me:
„Gospodine Goldman, kakvu kavu volite?"
Proveli smo više od pola sata u stražnjoj prostoriji njezina salona. Ona je uistinu bila Nancy o kojoj mi je govorio Harry, ondašnja Nolina prijateljica. Nikad se nije udavala i sačuvala je svoje prezime.
„Nikad niste otišli iz Aurore?" upitao sam je.
„Nikad. Isuviše sam vezana za ovaj grad. Kako ste me pronašli?"
„Zahvaljujući internetu, rekao bih. Internet čini čuda."
Kimnula je.
„Onda?" upitala je. „Što vas točno zanima, gospodine Goldman?"
„Zovite me Marcus. Želio bih da mi netko priča o Noli."
Nasmiješila se.
„Nola i ja išle smo u isti razred. Zbližile smo se čim se doselila u Auroru. Živjele smo vrlo blizu, na Aveniji Terrace, i često je dolazila k meni. Govorila je da voli doći k meni jer imam normalnu obitelj."
„Normalnu? Kako to mislite?"
„Pretpostavljam da ste upoznali staroga Kellergana?"
„Jesam."
„Bio je vrlo strog. Teško je zamisliti da je Nola bila njegova kći, onako inteligentna, blaga, draga, nasmijana."
„Neobično je to što mi govorite o velečasnom Kellerganu, gospođo Hattaway. Upoznao sam ga prije nekoliko dana i ostavio je dojam vrlo blagog čovjeka."
„Zna ostaviti takav dojam. Barem javno. Pozvali su ga da oformi župnu zajednicu St James, koja se pomalo osipala, jer je, navodno, napravio čuda u Alabami. I stvarno, vrlo brzo nakon što je preuzeo župu, crkva St James bila je svake nedjelje dupkom puna. No osim toga bilo je teško reći što se uistinu događalo kod Kellerganovih."
„Što želite reći?"
„Nola je dobivala batine."
„Molim?"

Događaj koji mi je prepričala Nancy Hattaway odigrao se, prema mojoj procjeni, u ponedjeljak 7. srpnja 1975., dakle nakon što je Harry odbio Nolu.

* * *

ponedjeljak, 7. srpnja 2975.

Bili su školski praznici. Vrijeme je bilo prekrasno i Nancy je došla po Nolu da idu na plažu. Dok su koračale niz Aveniju Terrace, Nola je iznenada upitala:

„Nancy, misliš li da sam ja zločesta?"

„Zločesta? Nikako! Kakva glupost! Zašto pitaš?"

„Zato što kod kuće često čujem da sam zločesta."

„Molim? Zašto bi ti itko to rekao?"

„Ma, nema veze. Kamo ćemo na kupanje?"

„Na Grand Beach. Pitala sam te nešto. Zašto bi ti itko to rekao?"

„Možda je istina", odvrati Nola. „Možda je to zbog onoga što se dogodilo kad smo bili u Alabami."

„U Alabami? Što se tamo dogodilo?"

„Nije važno."

„Djeluješ tužno, Nola."

„I jesam tužna."

„Tužna si? Pa praznici su! Tko može biti tužan kad su praznici?"

„To ti je jako zamršeno, Nancy."

„Imaš kakvih problema? Ako je tako, moraš mi reći."

„Zaljubljena sam u nekoga tko me ne voli."

„U koga?"

„Ne želim o tome razgovarati."

„To je sigurno Cody, onaj dečko iz škole koji ti se nabacuje? Znala sam da ti se sviđa! Kako je to kad imaš dečka u školi? Ali nije baš neka faca. Mislim da je bezveznjak. To što igra košarku ne znači da je dobar dečko. Jesi li s njim izašla prošlu subotu?"

„Ne."

„Tko je onda? Daj, reci mi. Spavala si s njim? Već si spavala s dečkom?"

„Ne! Što je tebi? Čuvam se za čovjeka svog života."

„A s kim si bila u subotu?"

„S jednim starijim tipom. Ali nije važno. On me ionako nikad neće voljeti. Nitko me nikad neće voljeti."

Stigle su na Grand Beach. Plaža nije bila jako lijepa, ali nikad nije bilo nikoga. A nevjerojatne morske mijene, koje su svaki put pomicale ocean za sedam ili osam metara, ostavljale su u velikim, šupljim stijenama prirodne bazene, koji bi se zagrijali na suncu. Voljele su se opuštati u njima, temperatura vode tu je bila mnogo

ugodnija negoli u oceanu. Kako je plaža bila pusta, nisu se trebale zaklanjati da bi odjenule kupaće kostime, pa je Nancy primijetila Noline modrice po prsima.

„Nola! Strašno! Što ti je to?”

Nola je sakrila grudi.

„Ne gledaj!”

„Ali vidjela sam! Imaš modrice.”

„Nije to ništa.”

„Kako nije ništa? Što je to?”

„Mama me istukla u subotu.”

„Molim? Ne govori gluposti.”

„Ali istina je. Ona mi govori da sam zločesta.”

„Što to govoriš?”

„Govorim istinu! Zašto mi nitko ne želi vjerovati?”

Nancy se nije usudila više ništa pitati i promijenila je temu. Nakon kupanja otišle su Nancyinoj kući. Nancy je uzela majčinu ljekovitu mast iz kupaonice i namazala je na prijateljičine izranjavane grudi.

„Nola”, rekla je, „što se tiče tvoje majke, mislim da moraš s nekim razgovarati. Možda s gospođom Sanders, školskom medicinskom sestrom.”

„Zaboravi, Nancy. Molim te.”

* * *

Dok se prisjećala svog posljednjeg ljeta s Nolom, Nancyine oči ispunile su se suzama.

„Što se dogodilo u Alabami?” upitao sam.

„Ne znam. Nikad nisam saznala. Nola mi nije rekla.”

„Je li to povezano s njihovim odlaskom?”

„Ne znam. Voljela bih vam pomoći, ali ne znam.”

„A njezina neuzvraćena ljubav, znate li o kome se radilo?”

„Ne znam”, odgovori Nancy.

Pomišljao sam na Harryja, ali morao sam provjeriti je li ona znala.

„Ali znali ste da se s nekim viđa”, rekao sam. „Ako se ne varam, u ono ste doba jedna drugoj služile kao alibi kad ste se sastajale s momcima.”

Osmjehnula se.

„Vidim da ste dobro upućeni. Prvi put smo to učinile kako bismo provele dan u Concordu. Za nas je Concord bio velika pustolovina, tamo se uvijek nešto događalo. Djelovale smo si odraslo. Kasnije smo se time služile kad bih ja odlazila brodom sa svojim tadašnjim dečkom, a ona... Znate, već tada sam sumnjala da se Nola viđa s nekim starijim. Dala mi je nešto naslutiti o tome.”

„Znači, znali ste za nju i Harryja Queberta?”

Spontano je uzviknula:

„Ma ne!”
„Kako mislite? Pa rekli ste da se viđala s nekim starijim.”
Nastupila je beskrajna šutnja. Tad sam shvatio da Nancy zna nešto što ne namjerava podijeliti sa mnom.
„Tko je to bio?” upitao sam. „Nije bio Harry Quebert, zar ne? Gospođo Hattaway, znam da me ne poznajete, da sam se pojavio niotkuda i navalio da kopate po uspomenama. Da imam više vremena, drugačije bih postupio. Ali nemam vremena. Harry Quebert čuči u zatvoru, a ja sam uvjeren da nije ubio Nolu. Ako dakle znate nešto što bi mi bilo od koristi, morate mi reći.”
„Nisam znala za Harryja”, povjerila mi je. „Nola mi nikad nije rekla. Saznala sam prije deset dana, kad i ostali, gledajući televiziju. Ali pričala mi je o jednom čovjeku. Znala sam da ima vezu s puno starijim muškarcem. Ali to nije bio Harry Quebert.”
Bio sam potpuno zaprepašten.
„Kad je to bilo?” upitao sam.
„Ne sjećam se više svih pojedinosti, davno je to bilo, ali mogu vam sigurno potvrditi da je tijekom ljeta sedamdeset pete, onog ljeta kad se Harry doselio ovamo, Nola bila u vezi s četrdesetogodišnjim muškarcem.”
„Četrdesetogodišnjim? Sjećate li se njegovog imena?”
„Kako bih mogla zaboraviti? Bio je to Elijah Stern, vjerojatno najbogatiji čovjek u New Hampshireu.”
„Elijah Stern?”
„Da. Pričala mi je kako se morala skidati pred njim, biti poslušna, prepuštati mu se. Morala je odlaziti k njemu, u Concord. Stern je slao svog čovjeka po nju. Neki čudak, zvao se Luther Caleb. Dolazio je po nju u Auroru i odvozio je Sternu. Znam to jer sam se uvjerila na vlastite oči.”

22

Policijska istraga

„Harry, kako čovjek može biti siguran da će uvijek imati snage za pisanje knjiga?"

„Neki je imaju, neki ne. Vi ćete je imati, Marcuse. Znam da ćete je imati."

„Kako možete biti tako sigurni u to?"

„Jer to je u vama. Nešto poput bolesti. Bolest pisaca nije kad više ne možeš pisati, Marcuse, bolest pisaca jest kad više ne želiš pisati, ali se ne možeš oduprijeti porivu za pisanjem."

ODLOMAK IZ *SLUČAJA HARRY QUEBERT*

Petak, 27. lipnja 2008., 7.30. Čekam narednika Perryja Gahalowooda. Cijeli ovaj slučaj pokrenut je prije tek desetak dana, no meni se čini da su prošli mjeseci. Uvjeren sam da gradić Aurora krije neobične tajne i da ljudi govore mnogo manje no što uistinu znaju. Pitanje je zašto svi šute. Sinoć sam opet pronašao istu poruku: *Vrati se kući*, *Goldmane*. Netko se opasno igra mojim živcima.

Pitam se što li će Gahalowood reći na moja saznanja o Elijahu Sternu. Još sam ga malo istražio preko interneta. Posljednji je nasljednik financijskog carstva kojim uspješno rukovodi. Rođen je 1933. u Concordu, gdje i danas živi. Sad mu je sedamdeset pet godina.

Ove retke napisao sam čekajući Gahalowooda ispred njegova ureda, u hodniku glavnog sjedišta Državne policije u Concordu. Iznenada me prekinuo narednikov promukli glas:

„Pišče? Što radite ovdje?”

„Naredniče, došao sam do zapanjujućih spoznaja. Moram razgovarati s vama.”

Otvorio je vrata svog ureda, odložio šalicu s kavom na pomoćni stol, bacio jaknu na stolac i podigao zavjese. I dalje zabavljen svojim poslom, rekao mi je:

„Mogli ste i nazvati. Bilo bi pristojnije. Dogovorili bismo neko vrijeme za razgovor koje bi nam obojici odgovaralo. Treba se držati nekakvog reda.”

U jednom sam dahu izgovorio:

„Nola je imala ljubavnika. Nekog Elijaha Sterna. Harry je dobivao anonimna pisma u vrijeme njegove veze s Nolom. Znači, netko je znao.”

Promatrao me zapanjeno:

„Kako vi sve to znate?”

„Rekao sam vam da vodim vlastitu istragu.”

Opet je poprimio uobičajeni mrgodni izraz:

„Vi, pišče, samo gnjavite. Unosite pomutnju u moju istragu.”

„Loše ste volje, naredniče?”

„Jesam, jer je sedam ujutro, a vi mi se tu već razmahujete.”

Upitao sam ga ima li nešto na čemu bih mogao pisati. Bezvoljno me poveo u susjednu prostoriju. Fotografije Side Creeka i Aurore bile su pričvršćene na zidnu plutenu ploču. Pokazao je na bijelu ploču i pružio mi flomaster.

„Izvolite”, uzdahnuo je, „slušam vas.”

Na ploču sam napisao Nolino ime i uz njega nacrtao strelice da ih dodijelim osobama povezanima s ovim slučajem. Prvi je bio Elijah Stern, zatim Nancy Hattaway.

„Što ako Nola nije bila uzorna djevojčica kakvom su je svi prikazivali?” rekao sam. „Znamo da je bila u vezi s Harryjem. Sad znamo da je istovremeno imala i drugu vezu, sa spomenutim Elijahom Sternom.”

„Elijah Stern? Onaj poslovni čovjek?”

„Baš taj.”

„Tko vam je prodao te gluposti?”

„Ondašnja Nolina najbolja prijateljica. Nancy Hattaway.”

„Kako ste je pronašli?”

„Godišnjak gimnazije iz Aurore. Generacija sedamdeset pete.”

„Dobro. Što mi pokušavate reći, pišče?”

„Da je Nola bila nesretna djevojčica. Početkom ljeta sedamdeset pete njena priča s Harryjem se zakomplicirala, odbio je tu vezu i ona je bila utučena. Majka ju je često znala grubo istući. Naredniče, što više o tome razmišljam, sve više mi se čini da je njezin nestanak posljedica čudnih događaja koji su se odigrali tog ljeta, suprotno onome u što svi žele vjerovati.”

„Nastavite.”

„Ja naime vjerujem da su i drugi znali za Harryja i Nolu. Možda i Nancy Hattaway, ali nisam siguran u to. Ona tvrdi da ništa nije znala i djeluje iskreno. U svakom slučaju, netko je Harryju slao anonimna pisma.”

„U vezi s Nolom?”

„Da. Pogledajte. Pronašao sam ih u njegovoj kući”, rekao sam pokazujući mu jedno od pisama koje sam ponio sa sobom.

„U kući? Pa sve smo pretražili.”

„Nije važno. Ali to znači da je netko oduvijek znao.”

Pročitao je naglas:

„*Znam što ste napravili onoj petnaestogodišnjoj djevojčici. Uskoro će saznati cijeli grad*. Kad je Quebert primao ta pisma?”

„Neposredno nakon Nolinog nestanka.”

„Sumnja li on na koga?”

„Nažalost, ne.”

Okrenuo sam se prema plutenoj ploči ispunjenoj fotografijama i zabilješkama.

„Ovo je vaša istraga, naredniče?”

„Tako je. Možemo krenuti od početka, ako želite. Nola Kellergan nestala je navečer tridesetoga kolovoza sedamdeset pete. Tadašnja izvješća policije iz Aurore upućuju na to da nije bilo moguće utvrditi je li riječ o otmici ili o bijegu koji je pošao po zlu. Nije bilo nikakvih tragova borbe, nikakvih svjedoka. Danas smo međutim

ozbiljno skloni vjerovati da se radilo o otmici. Pogotovo zato što nije ponijela ni novac ni stvari."

„Ja mislim da je pobjegla", rekao sam.

„Dobro. Pođimo od te pretpostavke", predložio je Gahalowood. „Izašla je kroz prozor i pobjegla. Ali kamo je krenula?"

Kucnuo je čas da priznam ono što sam znao.

„Krenula se sastati s Harryjem", odgovorio sam.

„Mislite?"

„Znam. On mi je rekao. Nisam vam to dosad spominjao iz straha da ga ne ugrozim, ali mislim da je došlo vrijeme da zaigramo otvorenih karata. One noći kad je nestala, Nola se trebala sastati s Harryjem u motelu na Autocesti jedan. Planirali su zajedno pobjeći."

„Pobjeći? Ali zašto? Kako? Kamo?"

„To ne znam. Ali nadam se da ću saznati. Dakle te kobne večeri Harry je čekao Nolu u motelskoj sobi. Ona mu je poslala pismo javljajući mu da će mu se tamo pridružiti. Čekao ju je cijelu noć. Nije došla."

„Koji motel? I gdje je to pismo?"

„Sea Side Motel. Nekoliko milja sjeverno od Side Creeka. Bio sam tamo, još uvijek postoji. Što se tiče pisma... Spalio sam ga. Da zaštitim Harryja."

„Spalili ste ga? Vi ste potpuno ludi. Što vam je došlo? Želite li biti osuđeni zbog uništavanja dokaza?"

„Nisam trebao to učiniti. Žao mi je, naredniče."

Gahalowood je proklinjući dohvatio kartu Aurore i okolice pa je raširio po stolu. Pokazao mi je centar grada, zatim Autocestu i, koja se protezala uzduž obale, Goose Cove i šumu u Side Creeku. Glasno je razmišljao:

„Da sam ja cura koja želi neopaženo pobjeći, spustio bih se do najbližeg dijela plaže i išao obalom sve do Autoceste jedan. Znači, ili prema Goose Coveu ili prema..."

„Side Creeku", rekao sam. Šumski puteljak povezuje obalu i motel.

„Pun pogodak!" uzvikne Gahalowood. „Možemo dakle prilično pouzdano pretpostaviti da je djevojka pobjegla od kuće. Avenija Terrace je ovdje, a najbliža plaža je... Grand Beach! Ona, znači, odlazi do plaže i hoda obalom do šume. Ali što li se samo moglo dogoditi u toj šumetini?"

„Možemo pretpostaviti da je došlo do nekoga kobnog susreta dok je prolazila šumom. Neki luđak ju je napao i ubio poslužvši se nekom tvrdom granom."

„Mogli bismo tako pretpostaviti, ali zaboravljate pojedinost koja izaziva brojna pitanja: rukopis knjige. I posvetu dopisanu rukom. *Zbogom, draga moja Nola*. To znači da ju je onaj koji ju je ubio i zakopao poznavao te da je gajio osjećaje prema njoj. Pretpostavimo li da to nije bio Harry, treba mi objašnjenje činjenice da je ona

imala rukopis njegove knjige.”

„Nola je imala rukopis. To je činjenica. Iako bježi od kuće, ne želi ponijeti nikakve torbe jer bi tako privukla pozornost, naročito ako bi je roditelji zatekli pri odlasku. Osim rukopisa ništa joj drugo i ne treba. Ona vjeruje da je Harry bogat i da će kupiti sve što im treba za zajednički život. Što je onda jedino što nosi sa sobom? Ono za što nema zamjene. Rukopis knjige koju je Harry upravo dovršio, a koji je uzela na čitanje, što je često činila. Ona zna da je rukopis Harryju važan. Stavlja ga u torbu i bježi od kuće.”

Gahalowood je razmatrao moju teoriju.

„Vi dakle smatrate da je ubojica zakopao torbu i rukopis da se riješi dokaza?”

„Točno.”

„Ali to nam ne objašnjava zašto je na samom rukopisu rukom dopisana poruka tako osobne prirode.”

„Dobro pitanje”, priznao sam. „Možda je to dokaz da ju je ubojica volio. Treba li možda posumnjati na zločin iz strasti? Mahniti ispad, nakon kojeg je ubojica napisao te riječi kako bi ipak na neki način obilježio njezino počivalište? Možda netko tko je volio Nolu i nije mogao podnijeti njenu vezu s Harryjem? Netko tko je znao da se sprema pobjeći, a kad je nije mogao odgovoriti, radije ju je ubio nego da je izgubi? Ova pretpostavka drži vodu.”

„Drži, drži, pišče. Ali, kao što ste i sami rekli, to je tek pretpostavka i trebat će je provjeriti. Kao i sve ostale. E, pa dobro došli u okrilje mukotrpnog i minucioznog posla policajca.”

„Što predlažete, naredniče?”

„U tijeku su grafološka vještačenja Queberta, ali treba pričekati rezultate. Treba rasvijetliti još jedno pitanje. Zašto je Nola zakopana na imanju Goose Cove? Šuma je u Side Creeku. Zašto se mučiti i prenositi tijelo da bi ga zakopao dvije milje dalje?”

„Ako nema tijela, nema ni ubojstva”, objasnio sam.

„To sam i ja pomislio. Ubojica se možda našao okružen policijom. No mogao se zadovoljiti bilo kojim drugim obližnjim mjestom.” Promatrali smo bijelu ploču na kojoj sam ispisao sljedeća imena:

Harry QUBERT		Tamara QUINN
Nancy HATTAWAY	NOLA	David i Louisa KELLERGAN
Elijah STERN		Luther CALEB

„Svi ovi ljudi vjerojatno su povezani s Nolom ili sa samim slučajem”, rekao sam. „Ovo bi čak mogao biti popis potencijalnih počinitelja.”

„To je popis koji nas ponajprije može zbuniti”, smatrao je Gahalowood.

Prešao sam preko njegove primjedbe i pokušao razraditi situaciju.

„Nancy je sedamdeset pete imala petnaest godina i nije imala nikakav motiv. Mislim da nju možemo isključiti. Tamara Quinn je pak na sva usta razglasila da je znala za Harryja i Nolu. Možda je ona Harryju slala anonimna pisma.”

„Za žene nisam baš siguran”, prekine me Gahalowood. „Potrebna je nevjerojatna snaga da se tako razbije lubanja. Skloniji sam vjerovati da je bio muškarac. Pogotovo zato što je Deborah Cooper jasno identificirala Nolinog progonitelja kao muškarca.”

„A roditelji Kellergan? Majka ju je tukla.”

„To što ju je tukla ne služi joj na čast, ali to je jako daleko od divljačkog udarca koji je dokrajčio Nolu.”

„Čitao sam na internetu da je u slučajevima nestanka djece najčešće krivac član obitelji.”

Gahalowood zakoluta očima:

„A ja sam čitao na internetu da ste vi veliki pisac. Vidite da su na internetu same laži.”

„Ne zaboravimo Elijaha Sterna. Mislim da bismo ga morali što prije ispitati. Nancy Hattaway kaže da je slao svog vozača Luthera Caleba po Nolu da je doveze na njegovo imanje u Concord.”

„Samo polako, pišče. Elijah Stern je utjecajan čovjek iz poznate obitelji. Vrlo je moćan. Njemu tužitelj neće prići blizu ne bude li imao itekako ozbiljnih dokaza. Kakvih dokaza imate protiv njega, izuzev svoje svjedokinje koja je u vrijeme tih događaja bila djevojčica? Njezino svjedočanstvo danas više nema nikakvu težinu. Trebamo konkretne činjenice i dokaze. Pročešljao sam izvještaje policije iz Aurore. U njima se ne spominju ni Harry ni Stern niti taj Luther Caleb.”

„Nancy Hattaway uistinu mi djeluje pouzdano.”

„Ne tvrdim suprotno, pišče, samo sam nepovjerljiv prema sjećanjima koja iskrsavaju nakon trideset godina. Pokušat ću saznati više o tome, ali trebam više dokaza da bih se ozbiljnije pozabavio Sternom. Ne želim se poigravati vlastitom sudbinom i ispitivati tipa koji igra golf s guvernerom prije no što budem imao makar i najmanjeg dokaza.”

„Svemu valja pridodati činjenicu da su se Kellerganovi doselili u Auroru iz Alabame s razlogom o kojem nitko ništa ne zna. Stari je rekao da su došli u potrazi za čistim zrakom, ali Nancy Hattaway mi je rekla kako je Nola spominjala neki događaj koji se odigrao dok je obitelj živjela u Jacksonu.”

„Trebat će sve to dobro pretresti, pišče.”

* * *

Odlučio sam da Harryju neću ništa govoriti o Elijahu Sternu dok ne budem imao više spoznaja. Rothu sam, naprotiv, sve rekao jer mi se to činilo ključnim za Harryjevu obranu.

„Nola Kellergan imala je vezu s Elijahom Sternom?” zapanjio se dok smo

razgovarali telefonom.

„Kažem vam. Saznao sam iz pouzdanog izvora."

„Dobro obavljen posao, Marcuse. Izvest ćemo ga pred oči javnosti, pritisnut ćemo ga i preokrenuti situaciju. Zamislite samo face porotnika kad Stern, pošto se zakune na Bibliju, iznese pikanterije svog intimnog odnosa s malom Kellerganovom."

„Molim vas, ništa ne govorite Harryju. Barem dok ne saznam nešto više o Sternu."

Istog popodneva otišao sam u zatvor, gdje mi je Harry potvrdio iskaz Nancy Hattaway.

„Nancy Hattaway pričala mi je da su Nolu tukli", rekao sam.

„Ajme, Marcuse, to je bilo nešto strašno."

„Isto tako mi je rekla da je Nola početkom ljeta bila tužna i potištena."

Harry je tužno kimao.

„Svojim pokušajima odbijanja veze s Nolom učinio sam je vrlo nesretnom, što je rezultiralo nepodnošljivim situacijama. Tijekom vikenda u tjednu državnog praznika, nakon mog izlaska s Jenny u Concord, preplavili su me osjećaji prema Noli. Morao sam se pod svaku cijenu udaljiti od nje. Tako sam u subotu petog srpnja odlučio da više neću odlaziti u Clark's." Dok sam snimao Harryja, koji mi je prepričavao mučni vikend 5. i 6. srpnja 1975., uvidio sam da *Porijeklo zla* vjerno opisuje njegov odnos s Nolom miješajući dijelove priče sa stvarnim odlomcima njihovih pisama. Harry dakle nikad nije ništa o njima skrivao. Odavno je cijeloj Americi objelodanio svoju neostvarivu ljubavnu vezu. Čak sam ga i prekinuo rekavši:

„Ali, Harry, pa sve to je u vašoj knjizi!"

„Istina je, Marcuse. Ali nitko se nije potrudio to shvatiti. Svi su se upuštali u važne analize teksta, spominjali alegorije, simbole i stilske figure, kojima nisam ni približno vladao. Ja sam naprosto napisao knjigu o sebi i Noli."

* * *

subota, 5. srpnja 1975.

Bilo je 4.30 ujutro. Gradske ulice bile su puste, čuo se samo odjek njegovih koraka. Mislio je na nju. Otkako je odlučio da je više ne može viđati, nije mogao spavati. Budio se prije svitanja i više nije mogao zaspati. Oblačio je trenirku i odlazio na trčanje. Trčao je po plaži, slijedio galebove, oponašao njihov let, a onda trčao dalje, sve do Aurore. Pet milja od Goose Covea pretrčao bi u trenu. Uglavnom se, nakon što bi optrčao cijeli grad, pravio da nastavlja cestom koja vodi u Massachusetts, kao da bježi, a kad bi došao na Grand Beach, stao bi i promatrao svitanje. Kad je tog jutra stigao na Aveniju Terrace, zastao je da povrati dah i nastavio hodati između redova kuća, okupan znojem, dok mu je u sljepoočnicama tuklo.

Prošao je ispred kuće obitelji Quinn. Jučerašnja večer s Jenny bila je zasigurno

najdosadnija u njegovu životu. Jenny je bila sjajna cura, ali nije ga navodila ni na smijeh ni na sanjarenje. Sanjario je jedino uz Nolu. Hodao je dalje niz ulicu, sve dok nije stigao do zabranjene kuće. Do kuće Kellerganovih, gdje je sinoć ostavio Nolu u suzama. Ustrajno je pokušavao pokazati se hladnim ne bi li ona shvatila, ali čini se da nije shvaćala ništa. Rekla je: „Zašto mi to radite, Harry? Zašto ste tako grubi?" Cijelu je večer mislio na nju. U Concordu, tijekom večere, čak je na trenutak nestao do kabine kako bi joj telefonirao. Tražio je da ga spoje Kellerganovima u Aurori u New Hampshireu, a kad je začuo zvuk biranja broja, odmah je prekinuo. Kad se vratio za stol, Jenny ga je pitala osjeća li se dobro.

Stojeći nepomično na pločniku, netremice se zagledao u prozore. Pokušavao je pogoditi u kojoj sobi ona spava. N-O-L-A. Njegova draga Nola. Dugo je tako stajao. Iznenada mu se učinilo da čuje zvukove. Odlučio je otići, ali je zapeo o metalnu kantu, koja je bučno tresnula na tlo. U kući se upalilo svjetlo, a Harry je dao petama vjetra. Vratio se na Goose Cove i smjestio za pisaći stol kako bi pokušao pisati. Bio je početak srpnja i on još nije započeo svoj veliki roman. Što će biti s njim? Što će se dogoditi ne uspije li pisati? Vratit će se svom otužnom življenju. Nikad neće biti pisac. Nikad neće ništa postati. Prvi put pomisli na samoubojstvo. Oko sedam ujutro zaspao je za pisaćim stolom, glave oslonjene o poderane listove papira prekrivene črčkarijama i iskrižanim rečenicama.

U pola jedan u prostorijama toaleta za zaposlenike Clark'sa Nola se umivala nadajući se da će crvenilo oko njezinih očiju nestati. Plakala je cijelo jutro. Subota je, a Harry nije došao. Više je ne želi vidjeti. Subote u Clark'su bile su njihovi sastanci, a sad je on prvi put od njih odustao. Kad se probudila, još je bila puna nade. Nadala se da će se pojaviti i ispričati zbog grubosti, a ona će mu, naravno, sve oprostiti. Pomisao da će ga vidjeti ispunila ju je dobrim raspoloženjem, dok se spremala, čak je stavila malo rumenila na obraze ne bi li mu se dopala. No za stolom za vrijeme doručka majka ju je grubo prekorila:

„Nola, želim znati što mi skrivaš."

„Ništa ne skrivam, majko."

„Ne laži mami! Misliš da ne vidim? Misliš da sam glupa?"

„Ne, mama! Nikad ne bih tako nešto pomislila!"

„Misliš li da ne vidim da si cijelo vrijeme vani, da si neprestano vesela, da stavljaš rumenilo na obraze?"

„Ne radim ništa loše, majko. Uvjeravam te."

„Misliš da ne znam da si išla u Concord s onom malom nevaljalicom Nancy Hattaway? Zločesta si djevojčica, Nola! Sramotiš me!"

Velečasni Kellergan izašao je iz kuhinje i zatvorio se u garažu. Uvijek je to činio kad bi se svađale, nije se želio miješati. Uključio je gramofon kako ne bi čuo udarce.

„Mama, uvjeravam te da ne radim ništa loše", ponovila je Nola.

Louisa Kellergan pogledala je kćer s mješavinom gađenja i prezira. Zatim je

povikala:
„Ništa loše? Znaš zašto smo otišli iz Alabame. Sjećaš li se? Ili želiš da ti osvježim pamćenje? Dođi ovamo!"
Zgrabila joj je ruku i odvukla je do sobe. Naredila joj je da se skine i potom je promatrala kako drhturi samo u donjem vešu.
„Zašto nosiš grudnjak?" upitala je Louisa Kellergan.
„Zato što su mi narasle grudi, majko."
„Ne bi trebala imati grudi! Premlada si! Skini grudnjak i dođi!"
Nola se skinula do gola i prišla majci, koja je uzela metalno ravnalo s njezina stola. Prvo ju je dobro odmjerila od glave do pete, zatim je podignula ravnalo i udarila je po prsima. Ponovila je to više puta, a kad joj se kći stala grčiti od bola, naložila joj je da se smiri jer će u protivnome dobiti još. Dok je udarala kćer, Louisa je neprestano ponavljala: „Majci ne smiješ lagati. Ne smiješ biti zločesta, je li to jasno? Prestani me smatrati glupačom!" Iz garaže su dopirali zaglušni zvuci jazza.
Nola je smogla snage da otiđe preuzeti smjenu u Clark's samo zato što je znala da će tamo zateći Harryja. Samo joj je on davao snage za život, zbog njega je željela živjeti. No on nije došao. Dotučena razočaranjem, cijelo je prijepodne plakala skrivajući se u zahodu. Gledala se u ogledalu zadižući košulju i proučavajući svoje izmrcvarene grudi. Bile su prekrivene modricama. Pomislila je kako majka ima pravo. Zločesta je i ružna i zato je Harry više ne želi.
Netko je iznenada pokucao na vrata. Bila je to Jenny:
„Nola, što izvodiš? Restoran je dupkom pun! Treba poslužiti goste!"
Nola otvori vrata, sva uznemirena. Jesu li drugi zaposlenici pozvali Jenny žaleći se da je ona cijelo prijepodne u zahodu? No Jenny je slučajno navratila u Clark's. Bolje rečeno, svratila je u nadi da će tu zateći Harryja. Čim je stigla, ustanovila je da je posluživanje zapelo.
„Plakala si?" upitala je Jenny ugledavši Nolino nesretno lice.
„Ne osjećam se dobro."
„Umij se i pridruži mi se u restoranu. Pomoći ću ti da riješimo navalu. U kuhinji je prava panika."
Nakon posluživanja ručka, kad se sve umirilo, Jenny je Noli poslužila limunadu da je utješi.
„Popij to", rekla joj je. „Bolje ćeš se osjećati."
„Hoćeš li reći svojoj mami da sam danas loše radila?"
„Ne brini se, ništa neću reći. Svakome se dogodi trenutak slabosti. Što je bilo?"
„Ljubavni jadi."
Jenny se nasmiješila:
„Ma daj, pa ti si još tako mlada! Jednog dana srest ćeš pravu osobu."
„Ne znam baš."
„Hoćeš, sigurno. Nasmiješi se životu. Vidjet ćeš. Dogodit će se. Još nedavno i ja

sam bila u istoj situaciji. Osjećala sam se osamljeno i nesretno. A onda je Harry stigao u grad...”

„Harry? Harry Quebert?”

„Da. Divan je. Slušaj, nitko još ne zna i ne bih ti smjela ništa govoriti, ali mi smo ipak prijateljice, zar ne? A ja sam tako sretna što mogu nekome reći. Harry me voli! Voli me! Piše ljubavne tekstove za mene. Sinoć me poveo u Concord na proslavu državnog praznika. Bilo je tako romantično.”

„Sinoć? Zar nije bio s urednikom?”

„Kažem ti da je bio sa mnom! Gledali smo vatromet nad rijekom. Bilo je čarobno!”

„Znači, Harry i ti... Vi ste zajedno?”

„Da. Ajme, Nola, jesi li sretna zbog mene? Nemoj nikome ništa reći. Ne želim da svi saznaju. Znaš kakvi su ljudi, odmah postanu ljubomorni.”

Nola osjeti kako joj se srce steže i odjednom je prožme takva bol da poželi umrijeti. Harry dakle voli drugu. Voli tu Jenny Quinn. Sve je svršeno. Više je ne želi. Već je našao i zamjenu. Vrtjelo joj se u glavi.

U šest navečer, kad joj je završila smjena, nakratko je svratila kući, a onda otišla do imanja Goose Cove. Harryjev automobil nije bio tamo. Gdje bi mogao biti? S Jenny? Ta je pomisao još više zaboli. Jedva je susprezala suze. Popela se stubama do trijema, izvadila omotnicu koju mu je namijenila iz džepa i zataknula je između vrata i okvira. Unutra su bile dvije fotografije snimljene u Rocklandu. Na jednoj je bilo jato morskih galebova. Druga je bila njihova zajednička fotografija s tog izleta. Bilo je tu i kratko pismo, tek nekoliko rečenica napisanih na njezinu omiljenom papiru:

Dragi moj Harry,

znam da me ne volite. Ali ja ću Vas uvijek voljeti.

Šaljem Vam fotografiju ptica, koje tako dobro crtate, i našu zajedničku fotografiju, tako da me nikad ne zaboravite.

Znam da me više ne želite vidjeti. Ali barem mi pišite.

Makar samo jednom. Samo koju riječ, da imam uspomenu na Vas.

Nikad Vas neću zaboraviti. Vi ste najposebnija osoba koju sam ikada upoznala.

Volim Vas zauvijek.

Zatim je otrčala. Sišla je na plažu, izula sandale i trčala kroz vodu kao što je trčala onoga dana kad ga je srela.

Odlomak iz Porijekla Zla Harryja L. Queberta

Dopisivanje je počelo kad mu je ostavila poruku zataknutu za vrata. Ljubavno pismo kojim mu je iskazala sve što je osjećala prema njemu.

Dragi moj Harry,

znam da me ne volite. Ali ja ću Vas uvijek voljeti.

Šaljem Vam fotografiju ptica, koje tako dobro crtate, i našu zajedničku fotografiju, tako da me nikad ne zaboravite.

Znam da me više ne želite vidjeti. Ali barem mi pišite.

Makar samo jednom. Samo koju riječ, da imam uspomenu na Vas.

Nikad Vas neću zaboraviti. Vi ste najposebnija osoba koju sam ikada upoznala.

Volim Vas zauvijek.

Odgovorio joj je nekoliko dana poslije, kad je skupio hrabrost. I samo je pisanje zahtjevno. A pisanje njoj pravi je pothvat.

Draga moja,

kako možete reći da Vas ne volim? Evo, upućujem Vam riječi ljubavi, vječne zaloge koji dolaze iz dubine moga srca. Da Vam iskažem kako mislim na Vas svako jutro kad se budim i svake večeri kad idem na počinak. Vaše je lice uronjeno u moje i kad sklopim oči, Vi ste sa mnom.

I jutros u zoru stajao sam pred Vašim domom. Moram vam priznati: često to činim. Motrio sam na Vaš prozor, nigdje nije bilo svjetla. Zamišljao sam Vas kako spavate poput anđela. Poslije sam Vas vidio i divio se kako čarobno izgledate u svojoj lijepoj haljini. Cvjetni uzorak savršeno Vam pristaje. Djelovali ste pomalo tužno. Zašto ste tužni? Recite mi, i bit ću tužan zajedno s Vama.

P. S. Šaljite mi pisma poštom, sigurnije je.

Neizmjerno Vas volim. Svakoga dana i svake noći.

Dragi moj,

odgovaram Vam čim sam pročitala Vaše pismo.

Iskreno, čitala sam ga deset puta, možda stotinu!

Tako dobro pišete. Svaka Vaša riječ je čarobna.

Zaista ste daroviti.

Zašto ne želite doći po mene? Zašto se zadovoljavate skrivanjem

Zašto ne želite sa mnom razgovarati?

Zašto mi dolazite pod prozor, ako ne dolazite po mene?

Dajte da Vas vidim, molim vas. Tužna sam otkad ne razgovarate sa mnom.

Brzo mi pišite. Nestrpljivo očekujem Vaša pisma.

Znali su da će odsad pisanje pisama biti iskaz ljubavi jer nisu imali pravo viđati se. Ljubili su papir onako kako su žudjeli ljubiti jedno drugo, čekali su na dostavu pošte onako kako bi dočekivali jedno drugo na peronu željezničkoga kolodvora.

Ponekad bi se u najvećoj tajnosti skrivao u dnu njezine ulice i čekao da naiđe poštar. Promatrao ju je kako hrli iz kuće i baca se na poštanski sandučić ne bi li se domogla dragocjene pošiljke. Živjela je za njegove riječi pune ljubavi. Bio je to u isti mah i prekrasan i tragičan prizor: ljubav im je bila najveće blago, a upravo su njega bili lišeni.

Mila moja,

ne možemo se vidjeti jer to bi bilo suviše bolno za nas. Mi ne pripadamo istom svijetu, ljudi ne bi shvatili.

Gorko patim zbog našeg usuda. Zašto moramo živjeti po tuđim pravilima? Zašto se jednostavno ne bismo mogli voljeti, usprkos svim razlikama? Evo kakav je danas svijet: svijet u kojem si dvoje koji se vole ne mogu dati ruku. Evo kakav je danas svijet: pun znakova i pravila, nepravednih pravila od kojih se ljudska srca zatvaraju i smute. Ali naša su srca čista i neće se zatvoriti.

Moja ljubav prema Vama beskrajna je i vječna. Od samog početka.

Ljubavi moja,

zahvaljujem na Vašem zadnjem pismu. Nikad nemojte prestati pisati, predivno je.

Majka se pita tko mi toliko piše. Želi znati zašto neprestano izlazim gledati poštanski sandučić.

Da je umirim, govorim joj da mi piše prijateljica koju sam ljetos upoznala u dječjoj koloniji. Ne volim lagati, ali tako je jednostavnije. Ništa ne možemo, znam da ste u pravu: ljudi bi Vas razapeli.

Teško mi je slati Vam pisma poštom, kad dijelimo toliku bliskost.

21

Ljubavna patnja

„Marcuse, znate li koji je jedini način da provjerite koliko nekoga volite?”

„Ne.”

„Da ga izgubite.”

Uz cestu za Montburry nalazi se jezerce poznato u čitavom kraju koje za lijepih ljetnih dana zaposjedaju obitelji i ljetni dječji kampovi. Navala počinje već od jutra: obale se prekrivaju ručnicima za plažu i suncobranima pod kojima se izležavaju roditelji dok se njihova djeca bučno kupaju u toploj zelenoj vodi koja se pjenila na mjestima na kojima se skupljaju otpaci što ih donese struja. Otkad je prije dvije godine neko dijete stalo na upotrijebljenu špricu ostavljenu na obali, gradske vlasti Montburryja uložile su napor u uređenje okoliša jezera. Postavljeni su stolovi i roštilji kako bi se izbjeglo roštiljanje na divlje, zbog čega su travnate površine oko jezera počele nalikovati na površinu Mjeseca, znatno je povećan broj kanti za otpatke, postavljeni su montažni nužnici, parkiralište uz jezero prošireno je i betonirano, a od lipnja do kolovoza organizirano je svakodnevno čišćenje plaže i uklanjanje smeća, prezervativa i psećeg izmeta.

Onoga dana kad sam došao na jezero zbog potreba knjige, djeca su uhvatila žabu, koja je možda bila posljednji živi stvor u toj vodi, i pokušavala je raščetvoriti povlačeći joj istovremeno stražnje noge.

Erne Pinkas kaže da je ovo jezero dobra ilustracija ljudskog nazadovanja koje je snašlo Ameriku i ostatak svijeta. Prije trideset tri godine jezero je bilo slabo posjećeno. Pristup mu je bio otežan. Trebalo je ostaviti automobil uz cestu, proći dijelom šume pa hodati dobrih pola milje kroz visoku travu i grmove divljeg šipka. Ali vrijedilo je truda. Jezero je bilo čarobno, prekriveno ružičastim lopočima i okruženo golemim žalosnim vrbama.

Kroz prozirnu vodu moglo se vidjeti kako prolaze jata zlatnih grgeča, na koje su vrebale sive čaplje skrivene u trski. Na jednom njegovu dijelu nalazila se čak i mala plaža prekrivena sivim pijeskom.

Na obalu ovog jezera Harry je pobjegao od Nole. Tu je bio u subotu 5. srpnja, kad je ostavila prvo pismo za okvirom njegovih vrata.

* * *

subota, 5. srpnja 2975.

Bližilo se podne kad je stigao do obale jezera. Erne Pinkas već je bio tamo i ležao na plaži.

„Konačno ste došli”, razveseli se Pinkas ugledavši ga. „Kakvo iznenađenje, vidjeti vas negdje drugdje osim u Clark'su.”

Harry se nasmije.

„Toliko ste mi pričali o ovom jezeru da nisam mogao ne doći.”

„Lijepo je, zar ne?”

„Prekrasno.”

„To vam je Nova Engleska, Harry. Skriveni raj i to mi se sviđa. U ostalim dijelovima zemlje samo grade i betoniraju. Ovdje je drugačije. Jamčim vam da će i za trideset godina ovo mjesto ostati netaknuto.”

Pošto su se osvježili u vodi, prepustili su se sunčanju i razgovoru o književnosti:

„Kad već govorimo o knjigama, kako napreduje vaša?” upitao je Pinkas.

„Ma”, riječit je bio Harry.

„Nemojte se tako držati, siguran sam da je dobra.”

„Nije, čini mi se da je prilično loša.”

„Dajte da pročitam, dat ću vam nepristrano mišljenje, obećavam. Čime niste zadovoljni?”

„Uopće nisam zadovoljan. Nemam nadahnuća. Ne znam kako početi. Mislim da uopće ne znam što pišem.”

„O čemu se radi?”

„Ljubavna priča.”

„Ah, ljubav”, uzdahne Pinkas. „Zaljubljeni ste?”

„Jesam.”

„To je dobar početak. Recite, Harry, nedostaje li vam pravi život?”

„Ne. Dobro mi je ovdje. Trebao sam mir.”

„Što točno radite u New Yorku?”

„Pa... Pisac sam.”

Pinkas je oklijevao prije no što se odlučio proturječiti mu.

„Harry, nemojte mi uzeti za zlo, ali razgovarao sam s prijateljem koji živi u New Yorku.”

„I?”

„Kaže da nikad nije čuo za vas.”

„Ne poznaju me svi. Znate li vi koliko ljudi živi u New Yorku?”

Pinkas se nasmiješi kako bi pokazao da nema loše namjere.

„Ja mislim da vas nitko ne poznaje, Harry. Kontaktirao sam izdavača koji je objavio vašu knjigu. Želio sam ih naručiti još. Nisam nikad prije čuo za tog izdavača, pomislio sam da sam pravi neznalica. A onda sam otkrio da se radi o tiskari u Brooklynu. Nazvao sam ih, Harry. Platili ste da vam tiskaju knjigu.”

Harry ponikne glavom, posramljen.

„Onda vi sve znate”, promrmljao je.

„Što sve?”

„Da sam varalica."

Pinkas prijateljski spusti ruku na njegovo rame.

„Varalica? Ma dajte! Ne govorite gluposti! Čitao sam vašu knjigu i uživao! Upravo zato sam želio naručiti još. Knjiga je sjajna, Harry! Zar je potrebno biti slavan pisac da budeš dobar pisac? Vrlo ste nadareni i siguran sam da ćete uskoro biti itekako poznati. Tko zna, možda će knjiga koju upravo pišete biti remek-djelo."

„Što ako ne uspijem?"

„Uspjet ćete. Znam to."

„Hvala vam, Erne."

„Ne zahvaljujte mi, istina je. I ne brinite se, nikome neću reći. Ovo ostaje među nama."

* * *

Točno u tri Tamara Quinn posadila je svog supruga odjevenog u odijelo na trijem kuće s čašom šampanjca u ruci i s cigarom između usana.

„Da se nisi pomaknuo", naložila mu je.

„Ali, ribice, ovratnik me steže."

„Prestani, Bobbo! To su bile skupe košulje, a skupe košulje ne stežu."

Ribica je kupila nove košulje u vrlo cijenjenoj trgovini u Concordu.

„Zašto više ne mogu nositi druge košulje?" upitao je Bobbo.

„Rekla sam ti, ne želim da nosiš stare iznošene prnje kad nas posjećuje veliki pisac."

„A ne volim ni okus cigare."

„Naopako, ludice! Naopako si je stavio u usta. Zar ne vidiš da ukrasni prsten cigare označava strane?"

„Mislio sam da je to nešto kao poklopac."

„Uopće ne znaš što se šika."

„Šika?"

„Ne znaš što je šik i dopadljivo."

„Nisam znao da se to tako kaže."

„To je zato što ti ništa ne znaš, dragi moj Bobbo. Harry bi trebao stići za petnaest minuta. Budi dostojanstven. Potrudi se da ga zadiviš."

„Pa što da radim?"

„Zamišljeno pućkaj cigaru. U maniri važnog poduzetnika. A kad ti se bude obraćao, drži se nadmoćno."

„Što to znači?"

„Odlično pitanje. Budući da si bedast i da stvarno nemaš pojma ni o čemu, najbolje je da budeš neodređen. Na pitanja odgovaraj protupitanjem. Ako te pita: 'Jeste li bili za Vijetnamski rat ili protiv njega?', ti mu odgovori: 'Kad već pitate, sigurno imate određeno mišljenje o tome.' Doskočio si mu! I tad ga ponudiš

šampanjcem. To se zove skretanje s teme."
„Dobro, ribice."
„Nemoj me razočarati."
„Dobro, ribice."
Tamara uđe u kuću, a Robert klone u naslonjač od pruća. Mrzio je toga Harryja Queberta, navodnoga kralja pisaca, koji je očigledno bio kralj prenemaganja. Muka mu je bila gledati kako njegova žena sprema pompozno vjenčanje za njega. Pristao je na sve ovo samo zato jer mu je obećala da večeras može biti njen Robert Casanova i da može čak i spavati u njenoj sobi – supružnici Quinn spavali su u odvojenim sobama. Uglavnom je, svaka tri-četiri mjeseca, pristajala na odnošaj, najčešće nakon dugog preklinjanja, ali već odavno nije mu dopuštala da ostane spavati kod nje.
U kući, na katu, Jenny je bila spremna. Odjenula je dugu, široku večernju haljinu s puf-rukavima, jeftin nakit, imala je previše šminke na usnama i mnogo prstenja na rukama. Tamara joj malo namjesti haljinu i nasmiješi joj se.
„Prekrasna si, mila. Quebert će nam pasti u nesvijest kad te vidi!"
„Hvala ti, majko. Ali nije li malo pretjerano?"
„Pretjerano? Ne, savršeno je."
„Ali idemo samo u kino!"
„A poslije? Ako odete na kakvo otmjeno mjesto na večeru? Na to nisi pomišljala?"
„U Aurori nema otmjenih restorana."
„Možda je Harry rezervirao stol za svoju zaručnicu u nekom velikom restoranu u Concordu."
„Majko, još nismo zaručeni."
„Ali uskoro, draga, sigurna sam. Jeste li se već poljubili?"
„Ne još."
„U svakom slučaju, krene li u napad, samo mu se prepusti!"
„Dobro, mama."
„Njegova ideja da odete u kino je sjajna!"
„To je, ustvari, bila moja zamisao. Skupila sam hrabrost, nazvala ga i rekla mu: 'Dragi Harry, previše radite! Pođimo poslijepodne u kino!'"
„I on je pristao."
„Odmah! Nije nimalo oklijevao!"
„Vidiš, to ti je kao da se i sam dosjetio tome."
„Uvijek si predbacujem što ga ometam dok piše. Jer on piše tekstove o meni. Znam to, vidjela sam. Napisao je da dolazi u Clark's samo da bi me vidio."
„Draga! To je tako uzbudljivo."
Tamara posegne za metalnom kutijicom s rumenilom i namacka njezino lice sanjareći. Pisao je knjigu za nju: uskoro će svi u New Yorku govoriti o Clark'su i o Jenny. Sigurno će snimiti i film. Kakva čarobna budućnost! Taj Quebert uslišio je sve

njezine molitve: budući da su se potrudili biti uzorni kršćani, sad su, evo, nagrađeni. Jedna misao gonila je drugu: sljedeće nedjelje svakako mora organizirati vrtnu zabavu kako bi obznanila vijest. Nema puno vremena, ali požurit će se. U subotu nakon toga već se održava ljetni bal, i cijeli će grad, osupnut i zavidan, gledati njezinu Jenny ruku pod ruku s velikim piscem. Baš zato njezine prijateljice moraju vidjeti Harryja i Jenny prije bala, kako bi vijest obišla Auroru i da na balskoj večeri oni budu glavna atrakcija. Kakva sreća! A toliko se brinula za kćer. Mogla je pasti u zagrljaj kakvom kamiondžiji u prolazu. Ili još gore, kakvom socijalistu. Ili i gore, crncu! Zadrhti pri toj pomisli: njezina Jenny i neki grozni crnac. Odjednom je obuzme strepnja. Mnogi veliki pisci bili su Židovi. Što ako je Quebert Židov? Strašno! Možda čak Židov socijalist! Žalila je što su Židovi bijelci jer na taj su način nevidljivi. Crnci su barem toliko pristojni da budu crni, da ih čovjek može jasno razlikovati. Ali Židovi su podmukli. Osjeti bol u trbuhu: želudac joj se grčio. Još od afere Rosenberg užasavala se Židova. Ipak su oni Sovjetima izručili atomsku bombu. Kako saznati je li Quebert Židov? Iznenada se dosjeti. Pogleda na sat: imala je taman dovoljno vremena da ode do trgovine prije nego što on dođe. Mora se požuriti.

U tri i dvadeset crni Chevrolet Monte Carlo zaustavio se pred kućom Quinnovih. Robert Quinn iznenadio se kad je vidio da iz njega izlazi Harry Quebert. To je bio model automobila kojem se naročito divio. Također je zapazio da je Veliki Pisac vrlo ležerno odjeven. Ipak mu je uputio pozdrav izrazito svečanim tonom i odmah mu ponudio nešto za piće, kako se šika, onako kako mu je savjetovala žena.

„Šampanjac?" povikao je.

„Pa, da vam pravo kažem, nisam baš neki ljubitelj šampanjca", odgovori Harry. „Možda radije pivo, ako imate."

„Svakako", oduševi se iznenada prisnijim tonom Robert.

Pivo, tu za njega nema tajni. Imao je čak i knjigu o svim vrstama piva koje su se proizvodile u Americi. Pohita po dva rashlađena piva u hladnjak i u prolazu izvijesti svoje dame na katu da je ne-baš-tako-uštogljeni Harry Quebert stigao. Sjedeći na trijemu zavrnutih rukava, dvojica muškaraca nazdrave kucnuvši se bocama i upuste se u razgovor o automobilima.

„Zašto Monte Carlo?" pitao je Robert. „Mislim, s obzirom na vašu situaciju, mogli ste uzeti bilo koji model, a vi ste odabrali baš Monte Carlo."

„Sportski je model, a ujedno je i praktičan. Osim toga sviđa mi se njegova linija."

„I meni! Malo je nedostajalo da si ga priuštim prije dvije godine."

„Trebali ste."

„Moja žena nije se složila."

„Trebali ste prvo kupiti auto, a onda je pitati za mišljenje."

Robert prasne u smijeh. Ovaj Quebert ispao je tako jednostavan, prijazan i nevjerojatno simpatičan. U taj tren niza stube se stušti Tamara, noseći u ruci ono po što je otišla u trgovinu: platu sa slaninom i svinjskim narescima. Iz svega glasa

klikne: „Dobar dan, gospodine Quebert! Dobro došli! Jeste li za svinjetinu?" Harry je pozdravi i posluži se šunkom. Tamara osjeti kako je preplavljuje blagi osjećaj olakšanja zbog spoznaje da njezin gost jede svinjetinu. Savršen muškarac: ni crnac ni Židov.

Pribravši se, uoči da je Robert skinuo kravatu i da obojica piju pivo, i to iz boce.

„Što to izvodite? Zar ne pijete šampanjac? I zašto si ti, Roberte, sav razdrljen?"

„Vruće mi je", požali se Robert.

„Meni je draže pivo", objasni Harry.

Istovremeno na Aveniji Terrace 24, velečasni Kellergan zatekao je kćer kako plače u svojoj sobi.

„Što se događa, mila?"

„Tata, tako sam tužna."

„Zašto?"

„Zbog mame."

„Ne govori tako."

Nola je sjedila na podu očiju punih suza. Velečasni je bio jako žalostan zbog nje.

„Da pođemo u kino?" predložio je da je utješi. „Ti, ja i velika porcija kokica! Film je u četiri, imamo vremena."

„Moja Jenny uistinu je posebna djevojka", objasni Tamara, dok je Robert iskoristio priliku kad ga supruga nije promatrala kako bi se natrpao narescima. „Zamislite, već s deset godina bila je pobjednica svih natjecanja u ljepoti u cijeloj pokrajini. Sjećaš li se, Jenny, draga?"

„Da, majko", s nelagodom uzdahne Jenny.

„A da malo gledamo stare albume?" predloži Robert, punih usta ponavljajući tekst što ga je uvježbao sa ženom.

„Pa da!" oduševljeno će Tamara. „Albumi s fotografijama!"

Pojuri po gomilu albuma koji su objedinjavali prve dvadeset četiri godine Jennyina života. Okrećući stranice, neprestano je uzvikivala: „Ma tko je ova prekrasna djevojčica?", na što bi ona i Robert uglas odgovarali: „Naša Jenny!"

Nakon fotografija Tamara je mužu naložila da posluži čaše sa šampanjcem, nakon čega se odvažila pokrenuti razgovor o vrtnoj zabavi koju je planirala organizirati sljedeću nedjelju.

„Ako ste slobodni, dođite na ručak sljedeću nedjelju, gospodine Quebert."

„Vrlo rado", odgovorio je.

„Ne brinite se, neće to biti ništa posebno. Hoću reći, znam da ste došli ovamo kako biste umaknuli intenzivnim newyorškim društvenim zbivanjima. Ovo će biti obični ručak u prirodi, u ugodnom društvu."

Deset minuta prije šest Nola i njezin otac ušli su u kino, baš kad se crni Chevrolet Monte Carlo zaustavio ispred ulaza.

„Pođi zauzeti naša mjesta”, predložio je David Kellergan kćeri. „Ja ću se pobrinuti za kokice.”

Nola je ušla u dvoranu baš kad su Harry i Jenny ulazili u kino.

„Pođi zauzeti mjesta”, predložila je Jenny Harryju. „Svratit ću nakratko do toaleta.”

Harry je ušao u dvoranu i u mnoštvu posjetitelja naletio ravno na Nolu.

Kad ju je ugledao, pomislio je da će mu srce prepući. Strašno mu je nedostajala.

Kad ga je ugledala, pomislila je da će joj srce prepući. Mora razgovarati s njim. Ako je stvarno s Jenny, mora joj to reći. Morala je to čuti.

„Harry...” rekla je.

„Nola...”

U taj čas iz mnoštva izroni Jenny. Čim ju je ugledala, Nola je shvatila da je došla s Harryjem, pa je istrčala iz dvorane.

„Harry, jesi li dobro?” upita Jenny, koja nije uspjela vidjeti Nolu. „Čudno izgledaš.”

„Da... Dolazim... Zauzmi mjesta. Idem po kokice.”

„Može! Kokice! Uzmi s puno maslaca.”

Harry odgurne pomična vrata dvorane. Ugledao je Nolu kako korača predvorjem i uspinje se na balkon prvoga kata, koji je zatvoren za posjetitelje. Potrči stubama, preskačući po četiri, ne bi li je sustigao.

Hodnik je bio pust. Dostigao ju je, uhvatio je za ruku i naslonio uza zid.

„Pustite me”, rekla je, „pustite me, ili ću vikati!”

„Nola! Nola, ne ljuti se na mene.”

„Zašto me izbjegavate? Zašto više ne dolazite u Clark’s?”

„Žao mi je.”

„Nisam vam dovoljno zgodna, recite? Zašto mi niste rekli da ste zaručeni s Jenny Quinn?”

„Što? Nisam zaručen. Tko ti je to rekao?”

Lice joj preplavi širok osmijeh olakšanja.

„Onda Jenny i vi niste zajedno.”

„Nismo! Kažem ti da nismo.”

„Znači, ne mislite da sam ružna?”

„Ružna? Ali, Nola, pa ti si prelijepa.”

„Doista? Bila sam tako tužna, mislila sam da me ne želite. Čak sam se poželjela baciti kroz prozor.”

„Ne bi trebala izgovarati takve riječi.”

„Onda mi još jednom recite da sam zgodna.”

„Jako si mi zgodna. Žao mi je što sam te rastužio."

Nije se prestajala smiješiti. Sve je bila samo zabuna. Volio ju je. Voljeli su se. Prošaputala je:

„Nećemo više o tome. Zagrlite me. Tako ste divni, zgodni, elegantni."

„Ne mogu, Nola."

„Zašto? Ako uistinu mislite da sam lijepa, ne možete me odbiti!"

„Jako si mi lijepa. Ali ti si dijete."

„Nisam dijete!"

„Nola, ti i ja, to je nemoguće!"

„Zašto ste tako grubi prema meni? Ne želim više nikad razgovarati s vama!"

„Nola..."

„Pustite me. Pustite me, ne obraćajte mi se više. Ne govorite više, ili ću svima reći da ste perverznjak. Idite svojoj dragoj! Ona mi je rekla da ste zajedno. Sve znam! Sve znam i mrzim vas, Harry! Idite! Idite!"

Odgurnula ga je, stuštila se niza stube i otrčala iz kina. Harry se, slomljen, vratio u kino. Odgurnuvši vrata, susreo se s velečasnim Kellerganom.

„Dobar dan, Harry."

„Velečasni!"

„Tražim kćer, da je niste možda vidjeli? Rekao sam joj da nam zauzme mjesta, a ona kao da je isparila."

„Pa... Mislim da je otišla."

„Otišla? Kako to? Film samo što nije počeo."

Nakon filma otišli su na pizzu u Montburry. Na povratku u Auroru Jenny je blistala od sreće: provela je savršenu večer. Željela je provesti sve večeri i cijeli život s tim čovjekom.

„Harry, nemojmo odmah poći kući", zamolila je. „Sve je bilo savršeno. Voljela bih produžiti ovu večer. Mogli bismo poći na plažu."

„Na plažu? Zašto na plažu?" upitao je.

„Tamo je tako romantično! Pođimo na Grand Beach. Tamo nikad nikoga nema. Mogli bismo očijukati poput balavaca, ležeći na haubi automobila. Promatrati zvijezde i uživati u noći. Molim te..."

Pokušao je odbiti, ali ona je navaljivala.

Predložio je šumu umjesto plaže, plaža je bila rezervirana za Nolu. Zaustavio se blizu Side Creek Lanea i tek što je ugasio motor, Jenny se bacila na njega da ga poljubi u usta. Zgrabila mu je glavu i gušila ga svojim jezikom ne upitavši ga za dopuštenje. Njezine ruke bile su posvuda po njemu, a njeni su uzdasi bili nepodnošljivi. U skučenom prostoru vozila uspentrala se na njega. Osjetio je njene čvrste bradavice na svojim prsima. Bila je krasna žena, bila bi savršena supruga, samo je to i htjela. Sutradan bi se oženio njome, bez razmišljanja. Žena poput Jenny bila je san svakog muškarca. Ali u njegovu srcu nalazila su se četiri slova koja su

zauzimala sav prostor: N-O-L-A.

„Harry, ti si čovjek kojeg sam oduvijek čekala."

„Hvala ti."

„Jesi li sretan sa mnom?"

Nije odgovorio, već ju je pokušao blago odgurnuti.

„Moramo se vratiti, Jenny. Nisam ni primijetio koliko je kasno."

Pokrenuo je automobil i zaputio se prema Aurori.

Kad ju je ostavio pred njenom kućom, nije ni primijetio da plače. Zašto joj nije odgovorio? Zar je ne voli? Zašto se osjećala tako osamljenom? Pa nije tražila bogzna što: sanjala je o nježnome muškarcu koji bi je volio i štitio, koji bi joj ponekad donosio cvijeće i izvodio je na večeru. Makar na hot-dog, ako ne bi imao novca. Glavno da uživaju u zajedničkom izlasku. Hollywood joj i nije bio važan ako nađe nekoga koga voli i tko nju voli. S trijema je gledala crni Chevrolet kako se udaljava u noći i briznula u plač. Sakrila je lice među dlanove, da je roditelji ne čuju. Naročito majka, nije imala volje razgovarati s njom. Pričekat će da se svjetla na katu ugase i onda će ući. Odjednom začuje zvuk motora i podigne pogled, nadajući se da se to Harry vraća kako bi je zagrlio i utješio. Ali pred kućom se zaustavio policijski automobil. Prepoznala je Travisa Dawna, kojeg je redovita ophodnja dovela pred kuću Quinnovih.

„Jenny? Je li sve u redu?" zapita kroz otvoren prozor automobila.

Slegnula je ramenima. Isključio je motor i otvorio vrata. Prije no što je izašao iz vozila, rastvorio je komad papira koji je uredno složen stajao u njegovu džepu i brzo preletio preko napisanih rečenica:

Ja: Bok, Jenny, kako je?

Ona: Bok, Travise! Kako si?

Ja: Slučajno sam ovuda prolazio. ~~Prekrasna si. Kako si?~~ Dobro izgledaš. Zanima me imaš li već pratitelja za ljetni bal. Mogli bismo poći zajedno.

--- Improvizacija ---

Predložiti joj šetnju i/ili frape.

Pridružio joj se na trijemu i sjeo pokraj nje.

„Što je?" zabrinuo se.

„Ništa", rekla je Jenny brišući oči.

„Nije ništa. Vidim da plačeš."

„Netko me povrijedio."

„Molim? Tko? Reci mi tko je! Sve mi možeš reći. Sredit ću ja njega, vidjet ćeš!"

Tužno se osmjehnula i položila glavu na njegovo rame.

„Nije važno. No hvala ti, Travise, jako si drag. Drago mi je što si ovdje."

Usudio se obujmiti joj ramena rukom.

„Znaš”, nastavi Jenny, „dobila sam pismo od Emily Cunningham, koja je išla s nama u gimnaziju. Sad živi u New Yorku. Našla je dobar posao, čeka prvo dijete. Ponekad uviđam da su svi otišli. Svi osim mene. I tebe. Zašto smo ono ostali u Aurori, Travise?”

„Ne znam. Ovisi.”

„Evo, zašto si ti ostao?”

„Želio sam ostati blizu osobe koju jako volim.”

„Tko je to? Poznajem li je?”

„Pa, vidiš... Znaš, Jenny, želio sam... Želio sam te pitati... Odnosno, ako bi ti... Vezano za...”

Opipa papir u džepu i pokuša se smiriti. Treba joj predložiti da mu bude pratilja na balu. Nije to neka mudrost. No u taj se čas vrata kuće bučno otvoriše. Pojavila se Tamara u kućnoj haljini i s viklerima.

„Jenny, draga! Što radiš vani? Učinilo mi se da čujem glasove. Pa nije li to onaj simpatični Travis? Kako si, mladiću?”

„Dobra večer, gospođo Quinn.”

„Jenny, baš dobro da si došla. Trebam te, dođi. Moram poskidati ovo iz kose, a tvoj otac nije tome dorastao. Čovjek bi rekao da mu je Gospod udijelio noge namjesto ruku.”

Jenny ustane i mahne Travisu na pozdrav. Nestala je u kući, a on je još neko vrijeme sjedio na trijemu.

U ponoć te iste večeri Nola je izašla kroz prozor svoje sobe i pobjegla iz kuće s namjerom da potraži Harryja. Morala je saznati zašto je više ne želi. Zašto nije odgovorio na njezino pismo? Zašto joj ne piše? Hodala je dobrih pola sata do Goose Covea. Vidjela je svjetlo na terasi. Harry je sjedio za svojini velikim drvenim stolom i promatrao ocean. Trgnuo se kad ga je pozvala.

„Ajme, Nola! Kako si me prestrašila!”

„To je sve što u vama pobuđujem? Strah?”

„Znaš da to nije istina. Što radiš ovdje?”

Zaplakala je.

„Ne znam ni sama. Toliko vas volim. Nikad nisam osjetila ništa slično.”

„Pobjegla si od kuće?”

„Da. Volim vas, Harry. Čujete li me? Volim vas kao nikoga prije i kako više nikoga neću voljeti.”

„Ne govori to, Nola.”

„Zašto?”

Stegnuo mu se čvor u želucu. Skrivao je papir koji je stajao pred njim, prvo poglavlje svoga romana. Konačno je uspio započeti. Knjigu o njoj. Pisao je za nju. Toliko ju je volio da je pisao knjigu za nju. Ipak, nije joj se usuđivao to reći. Previše

se bojao onoga što bi se moglo dogoditi bude li je volio.

„Ne mogu te voljeti”, pravio se ravnodušnim.

Ona pusti suze da teku.

„Lažete! Pravi ste gad i lažete! Čemu onda Rockland? Čemu sve?”

Prisilio se da zvuči grubo.

„To je bila pogreška.”

„Ne! Ne! Mislila sam da smo vi i ja nešto posebno! Je li to zbog Jenny? Volite je, zar ne? Što ona ima, a ja nemam?”

Harry nije bio sposoban izustiti ni riječi gledajući Nolu kako plače i, trčeći koliko je noge nose, nestaje u noći.

* * *

„Bila je to grozna noć”, pričao mi je Harry u prostoriji za posjete Državnog zatvora. „Nola i ja gajili smo snažne osjećaje jedno prema drugome. Shvaćate? To je bila ludost! Ljubav kakvu doživite samo jednom u životu! Još i danas mi je pred očima prizor one noći na plaži kad je otrčala. Ostao sam tamo pitajući se što bih trebao učiniti. Trebam li poći za njom? Trebam li se zatvoriti u kuću? Trebam li skupiti hrabrosti i otići iz toga grada? Sljedeće dane proveo sam na jezeru uz cestu za Montburry, samo da ne budem na Goose Coveu, da me ona ne pronađe. A moja knjiga, zbog koje sam i došao u Auroru, zbog koje sam uložio svu svoju ušteđevinu, nije napredovala. I gore od toga, napisao sam nekoliko prvih stranica i opet zapeo. To je bila knjiga o Noli, ali kako sam je mogao pisati bez nje? Kako pisati ljubavnu priču kad je ta ljubav bila osuđena na propast? Satima sam sjedio pred papirima, satima, da napišem tek poneku riječ, tri retka. Tri neuspjela retka, neumješne banalnosti. To je otužno stanje u kojem počinjete mrziti sve što ima veze s knjigom i s pisanjem jer svi su bolji od vas, do te mjere da vam se čini da je i restoranski jelovnik napisan pretjerano marno. Odrezak: osam dolara. Kakvo umijeće, trebalo se toga dosjetiti! Marcuse, bilo je grozno: bio sam nesretan, a zbog mene je i Nola bila nesretna. Tijekom gotovo cijelog tjedna izbjegavao sam je koliko sam mogao. Ona je pak nekoliko puta, uvijek navečer, dolazila na Goose Cove. Donosila je poljsko cvijeće koje je ubrala za mene. Kucala je na vrata i preklinjala: ‘Harry, dragi Harry, trebam vas. Pustite me da uđem, molim vas. Dajte da barem porazgovaramo.’ Pravio sam se da me nema. Čuo sam je kako navaljuje na vrata i ne prestaje kucati, jecajući. Ostajao sam s druge strane vrata, nepokretan. Čekao sam. Ponekad bi ostajala i više od sata. Onda bih čuo kako ostavlja cvijeće pred vratima i odlazi. Pojurio bih do kuhinjskog prozora i gledao je kako odmiče pošljunčenom stazom. Zgnječio bih vlastito srce, toliko sam je volio. Ali imala je petnaest godina. Do ludila sam se zaljubio u petnaestogodišnjakinju! Onda bih pokupio cvijeće pa ga kao i sva prethodna stavljao u vazu u salonu. Satima bih promatrao cvjetove. Bio sam beskrajno osamljen i beskrajno tužan. A onda je došla nedjelja, trinaesti srpnja

sedamdeset pete, i onaj strašni događaj.”

* * *

nedjelja, 23. srpnja 2975.

Zbijeno mnoštvo stajalo je na Aveniji Terrace pred kućom na broju 245. Vijest je već obišla cijeli grad. Proširio ju je šerif Pratt ili, bolje rečeno, njegova žena Amy, nakon što je njezin muž hitno pozvan Kellerganovima. Amy Pratt odmah je izvijestila susjedu, koja je telefonirala prijateljici, koja je nazvala svoju sestru, čija su djeca sjela na bicikle i otišla pozvoniti na vrata svojih prijatelja: dogodilo se nešto strašno. Ispred kuće Kellerganovih bila su dva policijska automobila i vozilo hitne pomoći. Narednik Travis Dawn zadržavao je znatiželjnike na nogostupu. Iz garaže je treštala glazba.

Erne Pinkas obavijestio je Harryja u deset ujutro. Pokucao mu je na vrata i zaključio da ga je probudio ugledavši ga u kućnom haljetku i raščupana.

„Svratio sam jer sam pomislio kako vama nitko neće javiti”, rekao je.

„Javiti što?”

„Radi se o Noli.”

„Što je s Nolom?”

„Digla je ruku na sebe. Pokušala se ubiti.”

20

Dan vrtne zabave

„Harry, ima li u svemu ovome što mi pričate ikakvoga redoslijeda?”

„Naravno da ima.”

„Kakvog?”

„Pa, kad već pitate, možda i nema.”

„Harry! To je važno! Neću uspjeti ako mi ne pomognete.”

„Nastavimo, moj redoslijed nije toliko važan. U konačnici će prevagnuti redoslijed koji vi odredite. Gdje smo sad? Devetnaesto?”

„Dvadeseto.”

„Dakle dvadeseto poglavlje. Pobjeda je u vama, Marcuse. Dovoljno je poželjeti pustiti je van.”

Roy Barnaski nazvao me prijepodne u subotu 28. lipnja.

„Dragi Goldmane”, rekao mi je, „znate li koji je datum u ponedjeljak?”

„Trideseti lipnja.”

„Trideseti lipnja. Kud prije! Nevjerojatno kako vrijeme leti. *Il tempo è passato*, Goldmane. A što se događa tridesetog lipnja?”

„To je nacionalni praznik meteora”, odgovorio sam. „Upravo sam pročitao članak o tome.”

„Goldmane, tridesetog lipnja istječe vaš ugovor! Eto što se događa toga dana. Upravo sam razgovarao s Douglasom Clarenom, vašim agentom. Pošizio je. Kaže da vas više ne zove jer ste postali neobuzdani. Rekao mi je da ste poput podivljaloga konja. Čovjek vam pokušava pomoći, izaći vam ususret, ali vi radije grabite naprijed bez cilja, ravno u zid.”

„Pokušavate pomoći? Vi želite da izmislim nekakvo erotsko štivo o Noli Kellergan.”

„Odmah optužujete, Marcuse. Samo želim zabaviti čitatelje. Ponukati ih da kupuju knjige. Ljudi sve manje kupuju knjige, osim ako u njima ne mogu pronaći jezive priče koje ih dovode u doticaj s vlastitim nečasnim porivima.”

„Neću pisati smeće samo da spasim karijeru.”

„Kako želite. A evo i što će se zbiti tridesetog lipnja: moja tajnica Marisa, koju dobro poznajete, ući će u moj ured na sastanak koji se održava u deset i trideset. Svakog ponedjeljka u deset i trideset prolazimo kroz rokove tekućeg tjedna. Ona će mi reći: ‘Marcusu Goldmanu danas istječe rok za predaju rukopisa. Još ga nismo dobili.’ Ja ću ozbiljno kimnuti, najvjerojatnije ću pričekati da prođe cijeli dan, odgađajući svoju mučnu zadaću, a onda ću oko šest poslijepodne mrtav hladan nazvati Richardsona, šefa pravne službe, i objasniti mu situaciju. Reći ću mu da pokrećemo spor protiv vas zbog nepoštovanja ugovornih obveza i da tražimo odštetu i naknadu u iznosu od deset milijuna dolara.”

„Deset milijuna dolara? Smiješni ste, Barnaski.”

„U pravu ste. Petnaest milijuna!”

„Seronja ste, Barnaski.”

„Vidite, tu se jako varate, Goldmane. Seronja ste vi! Vi pucate visoko, ali ne

poštujete pravila igre. Igrali biste u prvoj ligi, ali ne igra vam se doigravanje. E, pa ne ide to tako. Znate što? Novcem koji zaradimo na vašem slučaju masno ću platiti nekome mladom ambicioznom piscu da napiše knjigu o slučaju Marcusa Goldmana iliti kako je dečko koji je puno obećavao profućkao karijeru i budućnost jer je bio isuviše prostodušan. Doći će vas intervjuirati u vašoj bijednoj kolibi na Floridi, gdje ćete živjeti samačkim životom oblijevajući se od jutra viskijem kako ne biste razmišljali o prošlosti. Doskora, Goldmane. Vidimo se na sudu."

Prekinuo je razgovor.

Nakon tog ohrabrujućeg poziva otišao sam u Clark's na ručak. Tamo sam slučajno sreo Quinnove, verzija 2008. Tamara je bila za šankom nadgledajući kćer ne bi li je upozorila na propuste. Robert se povukao u kut, sjeo na klupu, jeo kajganu i čitao sportske vijesti u Concord Heraldu. Sjeo sam pokraj Tamare, otvorio neki časopis i pretvarao se da čitam kako bih što bolje mogao čuti kako negoduje i žali se da kuhinja djeluje prljavo, da usluga nije dovoljno brza, da je kava hladna, da su bočice s javorovim sirupom ljepljive, da su posudice za šećer prazne, da su stolnjaci prekriveni masnim mrljama, da je unutra prevruće, da joj tost nije ukusan i da neće platiti ni centa za svoje jelo, da je dva dolara za kavu čista pljačka, da joj nikad ne bi bila prepustila restoran da je znala da će ga pretvoriti u trećerazrednu prčvarnicu, jer ona je imala velike planove s njim, a, uostalom, u njeno vrijeme, na njene hamburgere, za koje se govorilo da su najbolji u cijeloj pokrajini, dolazili su iz cijele države. Primijetila je da je slušam, pa me prezrivo pogledala i prozvala:

„A vi, mladiću? Zašto prisluškujete?"

Nabacio sam nedužni izraz i okrenuo se prema njoj:

„Ja? Ali nisam prisluškivao, gospođo."

„Naravno da ste prisluškivali, uostalom, odgovorili ste mi! Odakle ste?"

„Iz New Yorka, gospođo."

Odmah se raznježila, kao da je sam spomen New Yorka imao umirujuće djelovanje na nju, pa me upitala slatkim glasom:

„Što li zgodan mladić iz New Yorka radi u Aurori?"

„Pišem knjigu."

Na to se smrkne i zakriješti:

„Knjigu? Vi ste pisac? Mrzim pisce! Sve sami besposličari, ništarije i lažljivci. Od čega živite? Na državnim ste jaslama? Ovaj restoran drži moja kći i upozoravam vas, nema plaćanja na dug. Dakle ako ne možete platiti, radije otiđite. Idite, prije no što pozovem policiju. Načelnik policije je moj zet."

S druge strane šanka Jenny joj upadne u riječ:

„Mama, to je Marcus Goldman. On je poznati pisac."

Gospođa Quinn zagrcne se gutljajem kave:

„O, Bože, vi ste onaj klinac, Quebertov priljepak?"

„Taj sam, gospođo."

„Bome ste narasli odonda. Niste loše ispali. Hoćete znati što mislim o Quebertu?”
„Ne, hvala, gospođo.”
„Ipak ću vam reći: on je gad i čudovište i zaslužuje električnu stolicu.”
„Mama!” pobuni se Jenny.
„Istina je!”
„Mama, prestani!”
„Ti šuti, kćeri. Sad ja govorim. Dobro me poslušajte, gospodine Piskaralo Niškoristi. Imate li imalo obraza, pišite istinu o Harryju Quebertu: o najbjednijem crvu, pervertitu, ljigavcu i ubojici. Ubio je malu Nolu i staru Coopericu, a na neki način je ubio i moju Jenny.”

Jenny je utekla u kuhinju. Mislim da je plakala. Sjedeći na svome barskom stolcu, uspravna kao svijeća, očiju blistavih od gnjeva i s uzdignutim prstom, Tamara Quinn objasnila mi je razloge svoga bijesa i ispričala kako je Harry Quebert obeščastio njezino ime. Događaj s kojim me upoznala odigrao se u nedjelju 13. srpnja 1975., na dan koji je trebao biti od posebne važnosti za obitelj Quinn, koja je toga dana, s početkom u podne (kako je pisalo na pozivnici upućenoj nekolicini uzvanika), priredila vrtnu zabavu na svježe pošišanoj travi svoga vrta.

* * *

13. srpnja 1975.

Bio je to veliki događaj i Tamara Quinn je likovala: šator podignut u vrtu, srebrnina i bijeli stolnjak na stolu, ručak koji će se posluživati kao bife, a dostavio ga je dobavljač iz Concorda i sastoji se od malih ribljih i hladnih mesnih zalogaja, plate s plodovima mora i francuske salate. Preporučeni konobar predviđen je za posluživanje osvježavajućih pića i talijanskog vina. Sve je moralo biti savršeno. Ovaj ručak bit će društveno okupljanje od iznimne važnosti: Jenny se spremala službeno predstaviti svog novog dečka nekolicini istaknutih članova visokog društva Aurore.

Bilo je deset minuta do podneva. Tamara je ponosno promatrala postavu svoga vrta: sve je bilo spremno. Hranu će iznijeti u posljednji tren, zbog vrućine. Joj, kako će svi uživati u jakobovim kapicama, mušulama i jastogovim repovima slušajući briljantne misli Harryja Queberta, s kojim će, ruku pod ruku, stajati njezina prekrasna Jenny. Nitko joj neće biti ravan, i Tamara zadrhti od užitka zamišljajući taj prizor. Još se malo divila svoj toj dekoraciji i posljednji put provjerila raspored sjedenja što ga je zapisala na papir trudeći se zapamtiti ga. Sve je bilo savršeno. Nedostajali su još samo gosti.

Tamara je pozvala svoje četiri prijateljice i njihove muževe. Dugo se premišljala oko broja uzvanika. Bilo je teško odabrati: premalo gostiju moglo bi ostaviti dojam da se radi o neuspjeloj vrtnoj zabavi, a previše okupljenih lako bi moglo njezinu profinjenom okupljanju na otvorenom dati sajmišni izgled. Na koncu je odlučila

probrati one prijateljice koje će gradu razglasiti najpretjeranije priče zahvaljujući kojima će se ubrzo pročuti kako Tamara Quinn priređuje otmjena primanja za probrane goste jer je njezin budući zet zvijezda američke književnosti. Dakle pozvala je Amy Pratt, jer ona organizira ljetni bal, Bellu Carlton, za koju se držalo da zna sve o posljednjoj modi jer je njezin muž svake godine mijenjao automobil, Cindy Tirsten, koja je predsjedavala brojnim ženskim klubovima, i Donnu Mitchell, brbljavu napasnicu, čija je glavna preokupacija bila da se neprestano hvali uspjesima svoje djece. Tamara se nabrusila da im svima pokaže. Osim toga, čim su primile pozivnicu, sve su je nazvale da se raspitaju za povod okupljanja. No ona je odlučila držati ih u neizvjesnosti neodređenim odgovorom: „Moram vam objaviti važnu novost.” Jedva je čekala da vidi njihova lica kad ugledaju njezinu Jenny i velikoga Queberta zajedno, zauvijek. Uskoro će obitelj Quinn biti predmet svih razgovora i svekolike zavisti.

Tamara je bila toliko zaokupljena pripremama tog ručka da je bila jedna od rijetkih stanovnika grada koji se nisu sjatili pred kućom Kellerganovih. Tijekom prijepodneva i ona je saznala novost te se pobojala za svoju vrtnu zabavu. Nola se pokušala ubiti. Hvala Bogu, nesretnica nije uspjela u svom naumu, i ona osjeti dvojaku sreću: kao prvo, da je Nola umrla, morala bi otkazati zabavu; bilo bi nedopustivo održati slavlje u sličnim okolnostima. Nadalje, bila je prava sreća što je nedjelja, a ne subota, jer da se Nola pokušala ubiti u subotu, trebalo bi joj pronaći zamjenu u Clark'su, a to bi bilo jako komplicirano. Nola je stvarno prava cura jer je to izvela u nedjelju ujutro i jer nije uspjela.

Zadovoljna vanjskim uređenjem, Tamara je krenula u provjeru zbivanja u kući. Zatekla je Jenny na njezinu položaju, na ulazu, spremnu primati goste. No Bobbo je trebao malo žustrog poticaja. Iako je doduše bio u košulji i kravati, još uvijek nije odjenuo hlače jer mu je nedjeljom bilo dopušteno u ležernom izdanju čitati novine u dnevnoj sobi, a on je obožavao da mu se propuh poigrava gaćama jer bi ga pofriškao iznutra, naročito po runjavim dijelovima, što je bilo izuzetno ugodno.

„Je li dosta tog pokazivanja gole guzice?” ukori ga žena. „Što je? Kad veliki Harry Quebert bude naš zet, i onda ćeš se ovako prešetavati u gaćama?”

„Znaš”, odgovori joj Bobbo, „ja mislim da on nije onakav kakvim ga smatraju. On je u biti vrlo jednostavan. Voli automobilske motore i rashlađeno pivo i siguran sam da se ne bi uvrijedio ni da me vidi u mojem nedjeljnom izdanju. Uostalom, pitat ću ga.”

„Ništa ti njega nećeš pitati! Ne smiješ ni zucnuti za vrijeme ručka! Najjednostavnije rečeno: da te nisam čula. Jadni moj Bobbo, da je zakonom dopušteno, usne bih ti sašila, samo da ne blebećeš: svaki put kad otvoriš usta, izvališ neku glupost. Odsada nedjeljom nosiš hlače i košulju. I točka. Ne dolazi u obzir šetnja kućom u gaćama. Od danas smo jako važni ljudi.”

Dok je govorila, primijetila je da je njezin muž nažvrljao nekoliko redaka na

dopisnicu koja je stajala pred njim na stoliću u salonu.
„Što je to?” zakriješti ona.
„Nešto.”
„Pokaži mi!”
„Ne”, pobunio se Bobbo stežući dopisnicu.
„Bobbo, daj da vidim!”
„To je privatna pošta.”
„A je li, *gospodin* sad još ima i privatnu poštu. Pokaži mi, kad ti kažem! Na kraju krajeva, ja odlučujem u ovoj kući, zar ne?”
Zgrabi iz njegovih ruku dopisnicu koju je pokušao sakriti ispod novina. Na slici je bio psić. Ona pročita naglas, podrugljivo:

Draga Nola,
želimo ti brzi oporavak i nadamo se da ćemo te ubrzo ugledati u Clark'su. Šaljemo ti bombone, da ti život bude slađi.

Uvijek uz tebe, obitelj Quinn

„Kakva je ovo budalaština?” vrisne Tamara.
„Dopisnica za Nolu. Otići ću po slatkiše i poslati joj. Bit će joj drago.”
„Smiješan si, Bobbo! Ta dopisnica s tim psićem je smiješna, i tvoj tekst je smiješan. Nadamo se da ćemo te ubrzo ugledati u Clark’su? Upravo se pokušala ubiti. Stvarno misliš da se želi vratiti kako bi posluživala kavu? A bomboni? Što će njoj bomboni?”
„Pojest će ih, mislim da će joj biti drago. Vidiš, ti sve pokvariš. Zato ti i nisam htio pokazati.”
„Daj, prestani cmizdriti, Bobbo”, razljuti se Tamara pokidavši dopisnicu na četiri dijela. „Naručit ću joj cvijeće, otmjeno cvijeće iz dobre trgovine u Montburryju, a ne tvoje petparačke bombone. Napisat ću joj par riječi, na bijelom papiru, krasopisom: *Najljepše želje za oporavak. Obitelj Quinn i Harry Quebert*. A sad odjeni hlače, moji gosti samo što nisu stigli.”

Donna Mitchell i njezin muž pozvonili su točno u podne, a vrlo brzo nakon njih i Amy i šerif Pratt. Tamara naloži konobaru da posluži koktele dobrodošlice koje će pijuckati u vrtu. Šerif Pratt tad im ispriča kako ga je telefonski poziv izvukao iz kreveta:
„Mala Kellerganova pokušala je popiti gomilu lijekova. Meni se čini da ih je progutala najrazličitijih vrsta, čak i tablete za spavanje. Ali nije ništa strašno. Odvezena je u bolnicu u Montburry na ispiranje želuca. Velečasni ju je pronašao u kupaonici. On tvrdi da je imala temperaturu i da je uzela pogrešne lijekove. Ja imam

svoje mišljenje o tome. No najvažnije je da je mala dobro."

„Vraška sreća što se to dogodilo ujutro, a ne u podne", reče Tamara. „Bila bi prava šteta da niste mogli doći ovamo."

„Kad već spominješ, što si nam to važno željela objaviti?" upita Donna, koja više nije mogla izdržati.

Tamara se široko osmjehne i odgovori da bi s objavom radije pričekala dok svi uzvanici ne budu prisutni. Nešto poslije stigli su i Tirstenovi, a za njima, u podne i dvadeset, i bračni par Carlton, ispričavajući se što kasne zbog poteškoća pri upravljanju novim automobilom. Sad su svi bili tu. Svi osim Harryja Queberta. Tamara predloži da popiju drugi koktel dobrodošlice.

„Koga se čeka?" upita Donna.

„Vidjet ćete", odgovori Tamara.

Jenny se smiješila. Pred njom je savršen dan.

U podne i četrdeset Harry još uvijek nije stigao. Poslužen je i treći koktel dobrodošlice. Zatim i četvrti, u podne i pedeset osam.

„Opet koktel dobrodošlice?" zavapi Amy Pratt.

„To je zato što ste svi više nego dobrodošli!" izjavi Tamara, koja se sad već ozbiljno brinula zbog kašnjenja zvjezdanoga gosta.

Sunce je nesmiljeno peklo. Svima se već pomalo vrtjelo. Gladan sam, napokon izusti Bobbo, zbog čega mu vruća ćuška doleti na zatiljak. Bilo je već jedan i petnaest, a Harryja još nije bilo. Tamara osjeti grč u želucu.

* * *

„Čekali smo do besvijesti", povjeri mi Tamara za šankom Clark'sa. „Bože, pustili smo korijenje čekajući! Bilo je neizdrživo vruće. Svi su se kupali u znoju."

„Skapao sam od žeđi", dovikne Robert, koji se trudio sudjelovati u našem razgovoru.

„Ti šuti! Koliko znam, ja odgovaram na pitanja. Velike pisce poput gospodina Goldmana ne zanimaju magarci poput tebe."

Baci vilicu na njega, okrene se prema meni i reče:

„Uglavnom, čekali smo ga do pola dva."

* * *

Tamara se bila nadala da mu se pokvario auto, ili čak da je imao nesreću. Bilo što, samo da je ne iznevjeri. Izgovarajući se odlaskom do kuhinje, u više navrata telefonirala je u kuću na imanju Goose Cove, ali nije bilo odgovora. Provjerila je i vijesti na radiju, ali nisu izvijestili ni o kakvoj nesreći, niti je kakav slavni pisac tog dana smrtno stradao u New Hampshireu. Dva je puta začula zvuk automobila pred kućom i oba joj je puta srce poskočilo: on je! Ali, ne, to su bili glupi susjedi.

Uzvanici više nisu mogli izdržati: smlavljeni vrućinom, na koncu su zaposjeli šator kako bi se malo osvježili. Sjedeći na dodijeljenim im mjestima, dosađivali su se

u samrtnoj tišini. „Nadam se da je u pitanju uistinu velika vijest”, progovori Donna. „Popijem li još jedan koktel, mislim da će mi pozliti”, izjavi Amy. Konačno, Tamara zamoli konobara da servira hranu i predloži gostima da počnu s ručkom.

U dva sata ručak je bio pojeden, a još uvijek nije bilo ni glasa od Harryja. Jennyin se želudac toliko skvrčio da nije mogla ništa staviti u usta. Trudila se da ne počne jecati tu pred svima. Tamara se pak tresla od bijesa: kasni već dva sata, neće ni doći. Kako joj je, zaboga, mogao napraviti tako nešto? Koji se pristojni čovjek tako ponaša? Kao da to već nije bilo dovoljno, Donna je počela sve upornije ispitivati kakvu im je to toliko važnu vijest imala objaviti. Tamara ne reče ništa. Siroti Bobbo tad poželi spasiti situaciju i čast svoje žene, ustane sa stolca, svečano podigne čašu i ponosno se obrati uzvanicima: „Dragi prijatelji, željeli smo vam objaviti da imamo novi televizor.” Nastupila je duga tišina ispunjena nevjericom. Tamara nije mogla dopustiti da je ismijavaju, pa je sad i ona ustala i izjavila: „Robert ima rak. Umire.” Ta vijest duboko je ganula sve okupljene, a najteže ju je primio sam Bobbo, koji nije znao da umire te se pitao kad li je doktor to javio i zašto mu žena ništa nije rekla. Tad Robert stane roniti suze, oplakujući život, koji mu je već počeo nedostajati. Njegova obitelj, njegova kći, njegov grad: svi su mu već nedostajali. Svi ga stadoše grliti uz obećanje da će ga posjećivati u bolnici sve do njegova posljednjeg daha i da ga nikad neće zaboraviti.

Harry se nije pojavio na Tamarinoj vrtnoj zabavi zato što je bio uz Nolu. Čim mu je Pinkas priopćio novost, otišao je u Montburry u bolnicu u koju je Nola primljena. Nekoliko sati proveo je na parkiralištu sjedeći za volanom, ne znajući što da radi. Osjećao se krivim. Ako je poželjela umrijeti, bilo je to zbog njega. Ta pomisao potakne želju da se i sam ubije. Pustio je da ga preplave emocije: upravo je spoznavao svu snagu osjećaja koje je prema njoj gajio. Proklinjao je ljubav; kad je bila tu, blizu njega, uspijevao je uvjeriti samoga sebe da među njima nema dubokih osjećaja i da je mora udaljiti iz svog života, ali sad kad se izložio opasnosti da je izgubi više nije mogao zamisliti život bez nje. Nola, draga Nola. N-O-L-A. Neizmjerno ju je volio.

U pet sati konačno se odvažio ući u bolnicu. Nadao se da nikoga neće sresti, ali u glavnom hodniku nabasao je na Davida Kellergana, čije su oči bile crvene od suza.

„Velečasni, čuo sam za Nolu. Jako mi je žao.”

„Hvala vam što ste došli pružiti podršku, Harry. Sigurno ćete čuti glasine da se Nola pokušala ubiti: to je bezočna laž. Boljela ju je glava i uzela je krive tablete. Često je rastresena, kako djeca već znaju biti.”

„Naravno”, odgovori Harry. „Vražji lijekovi. U kojoj je sobi Nola? Želio bih je pozdraviti.”

„Vrlo ljubazno od vas, ali, znate, bolje je da zasad ne prima posjete. Ne smije se umarati, shvaćate.”

No velečasni Kellergan imao je uza se knjižicu u koju su se posjetitelji mogli potpisati. Nakon što je u nju napisao *Želim ti brzi oporavak. H. L. Quebert*, Harry odglumi da odlazi, no ostao je na parkiralištu sjediti u svom chevroletu. Čekao je sat vremena, a kad je vidio da velečasni Kellergan kroči parkiralištem do svog automobila, krišom se vratio do glavne bolničke zgrade, gdje su ga uputili u Nolinu sobu. Soba 26, na drugom katu. Pokucao je na vrata dok mu je srce ludo udaralo. Nije bilo odgovora. Potiho otvori vrata: Nola je bila sama i sjedila je na rubu kreveta. Okrenula je glavu i ugledala ga. Oči joj isprva zablistaše, a onda se snuždi.

„Pustite me, Harry. Pustite me, ili ću pozvati bolničarke."

„Nola, ne mogu te ostaviti."

„Bili ste tako grubi, Harry. Ne želim vas vidjeti. Kad vas vidim, samo patim. Zbog vas sam poželjela umrijeti."

„Oprosti mi, Nola."

„Oprostit ću vam samo ako me želite. U protivnome me ostavite na miru."

Pogleda ga ravno u oči; djelovao je tužno i pokajnički, i nije mogla suspregnuti osmijeh.

„Dragi moj Harry, ne držite se poput umlaćenog psa. Obećavate li da više nikada nećete biti grubi?"

„Obećavam."

„Zamolite me da vam oprostim za sve one dane kad ste me ostavljali samu pred svojim vratima, ne otvarajući mi."

„Molim te da mi oprostiš, Nola."

„Ljepše me zamolite. Kleknite. Na koljena i zamolite oprost."

Kleknuo je, ne razmišljajući više, i položio glavu na njena gola koljena. Ona se nagnula i pomilovala mu lice.

„Ustanite, Harry. Zagrlite me, dragi moj. Volim vas. Volim vas od onog dana kad sam vas ugledala. Želim zauvijek biti vaša žena."

Dok su se Harry i Nola iznova zbližavali u bolničkoj sobici, u Aurori, gdje je vrtna zabava završila već prije nekoliko sati, Jenny je, zatvorena u svojoj sobi, oplakivala svoju sramotu i povrijeđenost. Robert je pokušao ući i utješiti je, ali odbila je otvoriti vrata. Tamara je, ponesena mračnim bijesom, odjurila iz kuće i zaputila se Harryju po objašnjenje. Tako je propustila susret s posjetiteljem koji je pozvonio na vratima ni deset minuta nakon njezina odlaska. Vrata je otvorio Robert i na njima zatekao Travisa Dawna sa zatvorenim očima, u svečanoj uniformi, kako mu pruža naramak ruža i u jednom dahu izgovara:

„Jenny-želiš-li-mi-biti-pratilja-na-ljetnom-balu-molim-te-hvala."

Robert prasne u smijeh.

„Dobar dan, Travise, možda bi želio razgovarati s Jenny?"

Travis razrogači oči i suspregne krik.

„Gospon Quinn? Ispričavam se. Kakav sam ja baksuz! Ustvari sam želio... Uglavnom, dopuštate li da vašu kćer povedem na ljetni bal? Naravno, ako ona pristane. A možda ona već ima pratioca. Sigurno već izlazi s nekim, jel da? Mogao sam si misliti! Kako sam glup.”

Robert ga prijateljski potapša po ramenu.

„Hajde, mladiću, dolaziš baš u pravi čas. Uđi.”

Poveo je mladog policajca do kuhinje i izvadio pivo iz hladnjaka.

„Hvala”, rekao je Travis položivši cvijeće na stol.

„A, ne, to je za mene. Tebi treba nešto puno jače.”

Robert dohvati bocu viskija i ulije dvostruku dozu preko nekoliko kockica leda.

„Najbolje da popiješ naiskap.”

Travis posluša. Robert nastavi:

„Mladiću, djeluješ mi jako nervozno. Moraš se opustiti. Cure ne vole nervozne dečke. Vjeruj mi, ja to najbolje znam.”

„Ma nisam ja toliko sramežljiv, ali kad vidim Jenny, ja se zablokiram. Ne znam što je to.”

„To je ljubav, mali.”

„Mislite?”

„Siguran sam.”

„Vaša kći je uistinu prekrasna, gospon Quinn. Tako draga, pametna i tako lijepa! Ne znam trebam li vam to govoriti, ali ponekad prolazim ispred Clark’sa samo da bih je vidio kroz prozor. I gledam je... Gledam je i osjećam kao da će mi srce u prsima pući, kao da ću se ugušiti u uniformi. To je ljubav, zar ne?”

„Sigurno.”

„Gledajte, u takvim trenucima poželim izaći iz automobila, ući u Clark’s i pitati je kako je i želi li možda ići u kino nakon posla. Ali nikad se ne odvažim ući. I to je ljubav?”

„To je bedastoća. Na taj ti način promaknu cure koje voliš. Ne smiješ biti sramežljiv, momče. Mlad si, zgodan, imaš sve kvalitete.”

„Što onda da radim, gospon Quinn?”

Robert mu dotoci viskija.

„Volio bih pozvati Jenny da siđe, ali imala je naporno prijepodne. Želiš li moj savjet, ulij ovo u sebe i pođi kući, skini uniformu i odjeni košulju. Zatim nas nazovi i predloži Jenny da pođete na večeru. Reci joj da želiš poći na hamburger u Montburry. Tamo je jedan restoran koji joj je posebno drag, dat ću ti adresu. Vidjet ćeš, bit će to pun pogodak. A za vrijeme večere, kad se malo opustite, predloži da pođete u šetnju. Sjednite na kakvu klupu, gledajte zvijezde. Pokaži joj zviježđa.”

„Zviježđa?” prekine ga Travis očajnim glasom. „Ne poznajem ja zviježđa.”

„Onda joj samo pokaži Velikog medvjeda.”

„Velikog medvjeda? Ne znam pronaći Velikog medvjeda! Ajme, gotov sam!”

„Dobro, pokaži joj onda bilo koju svjetlucavu točkicu na nebu i daj joj neko ime koje ti padne na pamet. Žene uvijek smatraju romantičnim kad se dečki razumiju u astronomiju. Samo pazi da ne pobrkaš svjetleći meteor i avion. Zatim je pitaj želi li biti tvoja pratilja na ljetnom balu.”

„Mislite da će pristati?”

„Siguran sam da hoće.”

„Hvala vam, gospon Quinn! Puno vam hvala!”

Pošto je otpravio Travisa, Robert se potrudio izmamiti Jenny iz sobe. U kuhinji su jeli sladoled.

„S kim ću sad ići na bal, tata?” upitala je Jenny nesretnim glasom. „Bit ću sama i svi će mi se rugati.”

„Ne govori takve strahote. Siguran sam da mnogi mladići sanjaju o tome da te povedu na bal.”

Jenny strpa veliku žlicu sladoleda u usta.

„Voljela bih znati tko su ti mladići!” zavapi punih usta. „Jer ja ne poznajem nijednoga.”

U taj čas zazvoni telefon. Robert pusti da se njegova kći javi i začuje kako govori: „O, bok, Travise”, „Da?”, „Da, vrlo rado”, „Za pola sata, odlično. Vidimo se.” Poklopi slušalicu i požuri se prenijeti ocu da ju je nazvao njezin prijatelj Travis i da predlaže da pođu na večeru u Montburry. Robert se trudio izgledati iznenađeno: „Vidiš”, zaključi, „lijepo sam ti rekao da nećeš ići sama na bal.”

Istovremeno je na imanju Goose Cove Tamara pretraživala praznu kuću. Dugo je lupala po vratima, nije bilo odgovora: ako se Harry skriva, vratit će se ona. Ali nije bilo nikoga, pa je odlučila poći u malo istraživanje. Počela je od salona, nastavila kroz sobe i završila u Harryjevoj radnoj sobi. Prevrtala je razbacane papire na njegovu radnom stolu, sve dok nije pronašla posljednji po kojem je pisao:

> *Moja Nola, draga moja Nola, Nola ljubavi moja. Što si to napravila? Zašto si poželjela umrijeti? Je li to zbog mene? Volim te, volim te više od svega. Ne ostavljaj me. Umreš li, i ja ću umrijeti. Sve što mi u životu nešto znači, to si ti, Nola. Četiri slova: N-O-L-A.*

Tamara, zaprepaštena, strpa papir u džep, odlučna u namjeri da uništi Harryja Queberta.

19

Slučaj Harry Quebert

„Pisci koji provode noći pišući, bolesni od kofeina, i puše ručno motane cigarete mitska su bića, Marcuse. Morate biti disciplinirani, isto kao kad trenirate boks. Morate poštovati satnicu, ponavljati vježbe: zadržite ritam, budite ustrajni i poštujte besprijekorni red u svom poslu. To su ta tri Kerbera koja će vas štititi od najgoreg neprijatelja pisaca.”

„A to je?”

„Rok. Znate li što je rok?”

„Ne.”

„To znači da vaš mozak, koji je po prirodi samovoljan, mora proizvesti nešto u razdoblju koje određuje netko drugi. Baš kao da ste dostavljač i da vaš nadređeni zahtijeva da se u točno određeno vrijeme nađete na točno određenome mjestu: morate se snaći kako znate, bez obzira na promet ili na probušenu gumu. Ne smijete zakasniti, inače ste gotovi. Ista je stvar s rokovima koje vam nameće urednik. Vaš urednik utjelovljuje vašu ženu i vašega gazdu: bez njega ste nitko i ništa, ali ne možete si pomoći da ga ne mrzite. Bespogovorno poštujte rokove, Marcuse. No, ako si možete dopustiti taj luksuz, poigravajte se s njima. Tako je mnogo zabavnije.”

Tamara Quinn sama mi je ispričala da je uzela taj list papira kod Harryja. Povjerila mi je to dan nakon našeg razgovora u Clark'su. Budući da je njezina priča zagolicala moju znatiželju, bio sam toliko slobodan svratiti do nje da mi još malo priča o tome. Primila me u salonu, uzbuđena zbog zanimanja koje sam joj iskazao. Navodeći rečenice njezina iskaza policiji danog dva tjedna prije, upitao sam je kako je saznala za vezu između Harryja i Nole. Tad mi je ispričala o svom odlasku na Goose Cove onog nedjeljnog popodneva nakon vrtne zabave.

„Te ispisane riječi koje sam našla na njegovom radnom stolu, to je bilo da ti se želudac okrene”, rekla mi je. „Strahote o maloj Noli!”

Shvatio sam, prema načinu na koji je o tome govorila, da joj nikad nije palo na pamet da su Harry i Nola bili u ljubavnoj vezi.

„Ni u kojem trenu niste pomislili da bi se njih dvoje moglo voljeti?” upitao sam je.

„Voljeti se? Ma ne pričajte gluposti. Quebert je najobičniji perverznjak i točka. Ne mogu ni u snu zamisliti da bi Nola mogla pristati na njegovo udvaranje. Bog zna što joj je radio... Jadnica.”

„A zatim? Što ste napravili s tim listom papira?”

„Ponijela sam ga sa sobom.”

„S kojim ciljem?”

„Da naškodim Quebertu. Željela sam da završi u zatvoru.”

„Jeste li kome govorili o tome?”

„Pa naravno!”

„Kome?”

„Šerifu Prattu. Nekoliko dana nakon tog otkrića.”

„Samo njemu?”

„Detaljnije sam mu o tome govorila onda kad je Nola nestala. Quebert je bio trag koji policija nije smjela previdjeti.”

„Dakle, ako sam dobro shvatio, vi otkrivate da se Harry Quebert zagledao u Nolu i nikome o tome ne govorite sve dok ta djevojčica nije, po prilici dva mjeseca poslije, nestala.”

„Tako je.”

„Gospođo Quinn”, rekao sam. „Ne poznajem vas dugo, ali čini mi se da sam vas dobro upoznao i zato nikako ne shvaćam zašto se niste poslužili onime što ste otkrili da naškodite Harryju. Osim toga on se tako loše ponio prema vama kad nije došao na vašu vrtnu zabavu. Mislim, izuzetno vas cijenim, ali bilo bi sasvim u vašem stilu da ste tim papirom oblijepili gradske zidove ili ga razdijelili po poštanskim sandučićima svojih susjeda.”

Spustila je pogled:

„Zar ne shvaćate? Bila sam toliko posramljena. Beskrajno posramljena! Harry Quebert, veliki pisac koji je došao iz New Yorka, odbio je moju kćer zbog petnaestogodišnje djevojčice. Moju kćer! Što mislite, kako sam se osjećala? Bila sam strašno ponižena. Potpuno ponižena! Proširila sam glas o čvrstoj vezi Harryja i Jenny, pa samo zamislite kako su me ljudi gledali. Osim toga Jenny je bila beskrajno zaljubljena. Ona bi umrla, samo da je znala. Stoga sam odlučila sve zadržati za sebe. Da ste samo vidjeli moju Jenny one večeri na ljetnom balu koji se održavao tjedan dana poslije. Izgledala je pretužno, iako je bila u Travisovoj pratnji.”

„A šerif Pratt? Što vam je rekao kad ste mu ispričali?”

„Da će provesti istragu. Opet sam to spomenula onda kad je mala nestala. Rekao je da bi to mogao biti jedan od mogućih tragova. Problem je što je u međuvremenu onaj list papira nestao.”

„Kako mislite nestao?”

„Sakrila sam ga u sef u Clark’su. Samo sam ja imala pristup sefu. A onda jednog dana, na samom početku kolovoza sedamdeset pete, taj papir je misteriozno nestao. Bez papira više nije bilo dokaza protiv Harryja.”

„Tko ga je mogao uzeti?”

„Nemam pojma! To je ostalo nepoznanica. Samo sam ja imala ključ od velikog sefa od lijevanog željeza. Unutra su bili svi računi iz Clark’sa, novac za plaće i nešto gotovine za narudžbe. Jednog jutra sam primijetila da tog papira više nema. Nije bilo tragova obijanja. Sve je bilo na svome mjestu osim tog prokletog papira. Nemam pojma što se moglo dogoditi.”

Zapisivao sam što mi je govorila: postajalo je sve zanimljivije. Još sam je upitao:

„Među nama, gospođo Quinn, kad ste otkrili Harryjeve osjećaje prema Noli, što ste osjetili?”

„Bijes, gađenje.”

„Da se niste možda pokušali osvetiti šaljući Harryju anonimna pisma?”

„Anonimna pisma? Zar vam izgledam sposobna za nešto toliko nisko?”

Nisam ustrajao u toj temi, nego sam je dalje pitao:

„Mislite li da je Nola mogla imati veze i s drugim muškarcima u Aurori?”

Zamalo se zagrcnula svojim ledenim čajem.

„Što vam pada na pamet? Ma kakvi! Ona je bila pristojna, tako dražesna, uvijek pri ruci, marljiva i inteligentna. Kakve sve gadarije nećete izmisliti?”

„Samo pitam. Poznajete li izvjesnog Elijaha Sterna?”

„Naravno da ga poznajem”, odgovorila je kao da je to samo po sebi razumljivo te dodala: „On je bio vlasnik prije Harryja.”

„Vlasnik čega?” upitao sam.

„Imanja Goose Cove, čega drugog. Kuća je pripadala Elijahu Sternu i nekada je redovito dolazio ovamo. Mislim da je to bila njegova obiteljska kuća. Jedno smo ga vrijeme često susretali u Aurori. Kad je preuzeo očeve poslove u Concordu, više nije imao vremena dolaziti ovamo, pa je dao Goose Cove u najam, a onda ga je na kraju prodao Harryju.”

Nisam mogao doći k sebi:

„Goose Cove je pripadao Elijahu Sternu?”

„Pa da. Što vam je? Malo ste mi blijedi.”

* * *

U New Yorku u ponedjeljak 30. lipnja 2008., u deset i trideset, na 51. katu poslovnog tornja Schmid&Hanson u Ulici Lafayette Roy Barnaski započeo je svoj tjedni sastanak sa svojom tajnicom Marisom.

„Marcusu Goldmanu danas istječe rok za predaju rukopisa”, podsjeti ga Marisa.

„Pretpostavljam da vam nije ništa poslao.”

„Ništa, gospodine Barnaski.”

„Pretpostavljao sam da je tako, razgovarao sam s njim u subotu. Tvrdoglav je k'o magarac. Šteta.”

„Što da napravim?”

„Obavijestite Richardsona kako stoje stvari. Recite mu da pokrećemo postupak.”

U taj čas Marisina asistentica prekine sastanak kucajući na uredska vrata. U rukama je držala neki papir.

„Znam da ste na sastanku, gospodine Barnaski”, ispričala se, „ali upravo vam je stigao e-mail i mislim da je jako važno.”

„Od koga?” upita Barnaski zlovoljno.

„Od Marcusa Goldmana.”

„Od Goldmana? Smjesta mi donesite!”

Šalje: m.goldman@nobooks.com
Datum: ponedjeljak, 30. lipnja 2008., 10.24

Dragi Roy,
ne pišem knjigu da bih objavljivao smeće potaknuto sveopćom histerijom.
Ne pišem knjigu zato što vi to od mene očekujete.
Ne pišem knjigu da bih spasio vlastitu glavu.
Pišem knjigu zato što sam pisac. Pišem knjigu koja nešto govori.
Knjigu koja iznosi priču čovjeka kojemu sve dugujem.
Šaljem vam prve stranice.

Ako vam se sviđa, nazovite me.
Ako vam se ne sviđa, odmah nazovite Richardsona i vidimo se na sudu.
Želim vam ugodan sastanak s Marisom, prenesite joj moje pozdrave.
Marcus Goldman

„Jeste li mi donijeli i priložene stranice?"
„Nisam, gospodine Barnaski."
„Smjesta mi ih isprintajte!"
„Evo odmah, gospodine Barnaski."

SLUČAJ HARRY QUEBERT
(privremeni naslov)
Marcus Goldman

U proljeće 2008., otprilike godinu dana nakon što sam postao nova zvijezda američke književnosti, dogodilo se nešto što sam odlučio zakopati u najdublje prostore sjećanja: otkrio sam da je moj profesor s fakulteta, šezdesetsedmogodišnji Harry Quebert, jedan od najuglednijih domaćih pisaca, bio u vezi s petnaestogodišnjom djevojčicom kad je on imao trideset četiri. To se zbilo tijekom ljeta 1975.

To sam otkrio jednog ožujskog dana za svog boravka u njegovoj kući u Aurori u New Hampshireu. Razgledajući police s knjigama, naišao sam na pismo i nekoliko fotografija. Nisam ni sanjao da je to tek uvod u događaje koji će se pretvoriti u jednu od najvećih sablazni 2008.

[...]

Nolina bivša školska prijateljica Nancy Hattaway, koja i danas živi u Aurori, uputila me na trag koji je vodio do Elijaha Sterna. Nola joj je onomad povjerila da ima vezu s Elijahom Sternom, poslovnim čovjekom iz Concorda. On je običavao po nju u Auroru slati svog vozača Luthera Caleba, da je doveze k njemu.

Nemam nikakvih informacija o Lutheru Calebu. Što se tiče Sterna, narednik Gahalowood zasad ga ne želi ispitivati. Procjenjuje da trenutačno nema nikakvih elemenata da ga se uključi u istragu. Stoga ću ga sam posjetiti. Preko interneta sam saznao da je studirao na Harvardu i da je još povezan s udruženjima bivših studenata. Čini se da je ljubitelj umjetnosti i, navodno, vrlo poznat po svom pokroviteljskom angažmanu. Očito je u svakom pogledu solidan čovjek. Ono što ponajviše zbunjuje jest ta podudarnost oko kuće na imanju Goose Cove, gdje sad živi Harry, a koja je prije bila Sternovo vlasništvo.

To su bile prve rečenice koje sam napisao o Elijahu Sternu. Upravo sam ih bio dovršio i primetnuo ostatku materijala koji sam poslao Royu Barnaskom ujutro 30. lipnja 2008. Potom sam odmah otišao u Concord, vrlo odlučan u namjeri da pronađem Sterna i pokušam shvatiti u kakvoj je vezi bio s Nolom. Vozio sam kakvih pola sata, kad mi je zazvonio telefon:

„Molim?"

„Marcuse? Ja sam, Roy Barnaski."

„Roy! Vidi-vidi. Primili ste moj e-mail?

„Goldmane, vaša knjiga je sjajna! Pristajemo!"

„Stvarno?"

„Pa naravno. Svidjela mi se! Čujete li, svidjela mi se! Svakako želimo saznati

kraj.”

„I mene bi zanimao kraj te priče.”

„Slušajte, Goldmane, napišite tu knjigu, i poništit ćemo prethodni ugovor.”

„Napisat ću je, ali na svoj način. Ne želim slušati vaše neumjesne sugestije. Ne želim vaše ideje niti ikakvu cenzuru.”

„Činite kako vam drago, Goldmane. Pod jednim uvjetom: da bude objavljena na jesen. Otkako je Obama postao kandidat demokrata, njegova biografija prodaje se kao halva. Treba dakle što prije izbaciti knjigu o ovom slučaju, prije no što potonemo u ludilu predsjedničkih izbora. Vaš rukopis mi treba početkom kolovoza.”

„Početkom kolovoza? Ostaju mi jedva dva mjeseca.”

„Tako je.”

„To je prekratko.”

„Snađite se. Pretvorit ću vas u jesensku atrakciju. Zna li Quebert?”

„Još ne.”

„Recite mu, to vam je moj prijateljski savjet. I javljajte mi kako napredujete.”

Spremao sam se prekinuti razgovor, kad je rekao:

„Goldmane, čekajte!”

„Što je?”

„Zašto ste se predomislili?”

„Primio sam prijeteće poruke. U više navrata. Čini se da je netko jako zabrinut zbog onoga što bih mogao otkriti. Zato sam pomislio da istina možda zavređuje biti napisana u knjizi. Za Harryja, za Nolu. I to je sastavni dio posla jednog pisca, zar ne?”

Barnaski me više nije slušao. Još je razmišljao o prijetnjama. „Prijeteće poruke?” rekao je. „Pa to je sjajno! To će biti bogovska reklama. Zamislite tek da vas netko pokuša ubiti, odmah možete dodati jednu nulu na broj prodanih primjeraka. A dvije sigurno, ako umrete!”

„Pod uvjetom da umrem nakon što napišem knjigu.”

„To se podrazumijeva. Gdje ste? Veza je prilično loša.”

„Na autocesti. Idem u posjet Elijahu Sternu.”

„Znači, vi stvarno mislite da je umiješan u cijelu priču?”

„Nadam se da ću uskoro saznati više o tome.”

„Vi ste stvarno ludi, Goldmane. To mi se kod vas sviđa.”

Elijah Stern živio je u dvorcu u bregovitoj okolici Concorda. Ulazna vrata imanja bila su otvorena, pa sam na njegov posjed ušao automobilom. Popločena staza vodila je do vlasnikove kamene kuće okružene raskošnim cvjetnim grmovima, ispred koje je na malom trgu ukrašenom fontanom u liku brončanog lava uniformirani sluga laštio stražnje sjedalo luksuzne limuzine.

Ostavio sam auto nasred trga, izdaleka pozdravio vozača kao da se odavno

poznajemo pa se poletno zaputio pozvoniti na glavnom ulazu. Otvorila mi je kućna pomoćnica. Predstavio sam se i zatražio da vidim gospodina Sterna.

„Imate dogovoren sastanak?”

„Ne.”

„Onda neće biti moguće. Gospodin Stern ne prima bez dogovora. Tko vas je pustio da uđete?”

„Kapija je bila otvorena. A kako se ugovara sastanak s gospodinom Sternom?”

„Gospodin Stern sam dogovara sastanke.”

„Dopustite mi da ga vidim na nekoliko minuta. Neću dugo.”

„Nemoguće.”

„Recite mu da me šalje Nola Kellergan. Mislim da će mu to ime nešto značiti.”

Zamolila me da pričekam vani i ubrzo se vratila. „Gospodin Stern će vas primiti”, rekla mi je. „Izgleda da ste stvarno važna osoba.” Provela me prizemljem do radne sobe čiji su zidovi bili prekriveni drveninom i draperijama, gdje me sjedeći u naslonjaču dočekao izuzetno otmjen čovjek ošinuvši me strogim pogledom. Bio je to Elijah Stern.

„Zovem se Marcus Goldman”, rekao sam mu. „Hvala što ste me primili.”

„Goldman pisac?”

„Da.”

„Čemu imam zahvaliti vaš neočekivani posjet?”

„Istražujem slučaj Kellergan.”

„Nisam znao da postoji slučaj Kellergan.”

„Recimo da postoje neki nerasvijetljeni događaji.”

„Nije li policija zadužena za to?”

„Ja sam prijatelj Harryja Queberta.”

„A kakve to sve veze ima sa mnom?”

„Rekli su mi da ste već prije živjeli u Aurori. da je kuća na imanju Goose Cove, gdje danas živi Harry Quebert, nekad bila vaša. Želio sam provjeriti je li to istina.”

Pokazao mi je da sjednem.

„Dobro ste obaviješteni”, rekao mi je. „Prodao sam mu je sedamdeset šeste, nakon što se proslavio.”

„Vi, znači, poznajete Harryja Queberta?”

„Površno. Sreli smo se nekoliko puta kad se tek doselio u Auroru. Nismo ostali u kontaktu.”

„Smijem li vas pitati kakve su vaše veze s Aurorom?”

Gledao me s nelagodom.

„Je li ovo kakvo službeno ispitivanje, gospodine Goldman?”

„Ni slučajno. Samo me zanimalo zašto netko poput vas ima kuću u gradiću kakav je Aurora.”

„Netko poput mene? Mislili ste reći netko tako bogat?”

„Da. U usporedbi s drugim gradovima na obali Aurora nije pretjerano uzbudljiva."

„Moj otac je dao sagraditi tu kuću. Želio je neko mjesto na obali oceana, ali blizu Concorda. Osim toga Aurora je zgodan gradić. Njegova prednost je i to što je smješten između Concorda i Bostona. Kao dijete tamo sam proveo mnoga lijepa ljeta."

„Zašto ste je prodali?"

„Kad mi je umro otac, naslijedio sam veliki imetak. Više nisam imao vremena uživati u imanju i nisam boravio u kući na Goose Coveu. Tad sam je odlučio dati u najam i iznajmljivao sam je gotovo deset godina. No bilo je sve manje zainteresiranih. Kuća je prečesto bila prazna. Kad mi je Harry Quebert ponudio da je otkupi, odmah sam pristao. Uostalom, prodao sam mu je po dobroj cijeni, nisam to učinio zbog novca: bio sam sretan što će kuća nastaviti živjeti. Uglavnom, oduvijek sam volio Auroru. Još otkad sam vodio mnogo poslova u Bostonu, često sam tamo boravio. Dugo sam financijski podupirao njihov ljetni bal. A u Clark'su se pripremaju najbolji hamburgeri u cijeloj pokrajini. Barem je tako bilo u ono doba."

„A Nola Kellergan? Jeste li je poznavali?"

„Površno. Recimo da su svi čuli za nju putem medija kad je nestala. Stravična priča, a sad je još i njeno tijelo pronađeno na imanju Goose Cove. Pa knjiga koju je Quebert napisao za nju... Stvarno gadno. Kajem li se što sam mu prodao Goose Cove? Pa naravno. Ali kako sam mogao znati?"

„Ali kad je Nola nestala, vi ste praktično još bili vlasnik Goose Covea."

„Što time želite reći? Da sam umiješan u njezinu smrt? Znate, već deset dana se pitam nije li Harry Quebert tražio da mu prodam kuću samo zato da bude siguran da nitko neće otkriti tijelo zakopano u vrtu."

Stern je rekao da površno poznaje Nolu. Jesam li mu trebao otkriti da imam svjedoka koji tvrdi da su bili u vezi? Odlučio sam, zasad, taj adut sačuvati u rukavu, no, želeći ga malo uznemiriti, spomenuo sam Calebovo ime.

„A Luther Caleb?" upitao sam.

„Što Luther Caleb?"

„Poznajete li čovjeka koji se zove Luther Caleb?"

„Kad me to pitate, sigurno znate da je dugi niz godina bio moj vozač. Kakvu igru igrate, gospodine Goldman?"

„Jedan svjedok tvrdi da je u više navrata vidio Nolu kako sjeda u njegov automobil, onog ljeta prije njenog nestanka."

Prijeteći uperi prst u mene.

„Nemojte buditi mrtve, gospodine Goldman. Luther je častan, hrabar i pravičan čovjek. Neću dopustiti da blatite njegovo ime sad kad više nije tu da se brani."

„Umro je?"

„Da. Još davno. Zasigurno će vam reći da je često bio u Aurori i to je istina.

Brinuo se o mojoj kući dok sam je iznajmljivao. Vodio je računa u kakvom je stanju. Bio je velikodušan čovjek i ne dopuštam da mi tu dolazite i vrijeđate uspomenu na njega. Poneki bijednik iz Aurore zasigurno će ustvrditi kako je bio čudak. Istina je da je bio drukčiji od drugih. U svakom pogledu. Bio je neprivlačan: lice mu je bilo strašno izobličeno, čeljust mu je bila iskrivljena i zato mu je govor bio teško razumljiv. Ali imao je dobro srce i bio je izuzetno osjećajan."

„Vi, znači, ne vjerujete da bi mogao biti upetljan u Nolin nestanak?"

„Ne vjerujem. I u tome sam kategoričan. Mislio sam da je Harry Quebert krivac. Koliko znam, on je u zatvoru."

„Nisam uvjeren u njegovu krivnju. Zato sam ovdje."

„Dajte, pa mala je pronađena u njegovom vrtu, s rukopisom njegove knjige uz tijelo. Knjige koju je napisao za nju. Što vam još treba?"

„Pisanje nije ubijanje, gospodine."

„Vaša istraga opasno tapka u mjestu kad ste došli ovamo razgovarati o mojoj prošlosti i o jadnom Lutheru. Razgovor je gotov, gospodine Goldman."

Pozvao je kućnu pomoćnicu da me isprati do izlaza.

Izašao sam iz Sternova ureda s nelagodnim osjećajem kako mi ovaj susret nije donio nikakvu korist. Grizao sam se što ga nisam mogao suočiti s optužbama Nancy Hattaway, ali nisam imao dovoljno elemenata za optužbu. Gahalowood me upozorio: samo jedno svjedočanstvo neće biti dovoljno, njezina riječ protiv Sternove. Trebao sam konkretni dokaz. A onda mi padne na pamet da bih možda mogao malo razgledati kuću.

Kad smo stigli u prostrano predvorje, upitao sam kućnu pomoćnicu bih li mogao prije odlaska otići do toaleta. Odvela me do toaleta za goste, u prizemlju, naglasivši da me ostavlja samog, ali da će me čekati na ulaznim vratima. Čim je nestala, pohitao sam niz hodnik u istraživanje krila kuće u kojem sam se nalazio. Nisam znao što tražim, ali znao sam da moram biti brz. Ovo mi je bila jedina prilika da pronađem nešto čime bih mogao Sterna povezati s Nolom. Dok mi je srce snažno tuklo, nasumce sam stao otvarati vrata prostorija nadajući se da s druge strane neću zateći nikoga. No sve su prostorije bile prazne: jedan za drugim nizali su se bogato urešeni saloni. Kroz ostakljena okna mogao sam vidjeti veličanstven vrt. Vrebajući na i najmanji zvuk, nastavio sam pretraživati. Iza jednih vrata bila je mala radna soba. Brzo sam ušao i rastvorio ormare: bilo je tu registratora i mnoštvo dokumentacije. Ono što sam pregledao nije mi bilo ni od kakve koristi. Tražio sam nešto, ali što? Što bi to moglo u ovoj kući, nakon trideset godina, iskrsnuti pred mojim očima i pomoći mi? Vrijeme je brzo prolazilo. Kućna pomoćnica ubrzo će me potražiti u toaletu ako se što prije ne vratim. Na koncu sam stigao do drugoga hodnika i zaputio se njime. Vodio je do samo jednih vrata, koja sam se usudio otvoriti: tu je bila prostrana veranda okružena pravom džunglom penjačica koje su je štitile od nepoželjnih pogleda. Ugledao sam slikarske stalke, nedovršena platna, kistove raspoređene na

pultu. To je bio slikarski atelje. Na zidovima je bio niz slika, sve su bile vrlo dobre. Jedna od njih privukla mi je pogled. Odmah sam prepoznao viseći most koji se nalazi na prilazu Aurori, na obali. Onda sam primijetio da su na svim slikama motivi Aurore. Grand Beach, glavna ulica, čak i Clark's. Platna su bila zapanjujuće vjerna. Sva su bila potpisana sa L. C., a datumi nisu prelazili 1975. Tada sam primijetio još jednu sliku, veću od ostalih, obješenu u kutu. Pred njom je bio naslonjač i ona je jedina bila osvijetljena. Bio je to portret mlade žene. Vidio se tek gornji dio njezina poprsja, ali bilo je jasno da je naga. Prišao sam bliže: to lice nije mi bilo sasvim nepoznato. Još sam je neko vrijeme promatrao, a onda sam iznenada shvatio i ostao krajnje zaprepašten: to je bio Nolin portret. To je bila ona, u to nije bilo sumnje. Napravio sam nekoliko fotografija mobitelom i ubrzo nestao iz te prostorije. Kućna pomoćnica već je kiptjela od nestrpljenja stojeći na ulazu. Pristojno sam je pozdravio i otišao bez daljnjih pitanja, sav uzdrhtao i kupajući se u znoju.

* * *

Pola sata nakon svog otkrića nahrupio sam u Gahalowoodov ured u zgradi sjedišta Državne policije. Bio je, naravno, bijesan što sam otišao do Sterna ne savjetujući se s njim.

„Vi ste nezaustavljivi, pišče! Nezaustavljivi!"

„Samo sam ga posjetio", objasnio sam. „Pozvonio sam, zatražio da ga vidim i primio me. Ne vidim tu ništa loše."

„Rekao sam vam da čekate!"

„Ali što da čekam, naredniče? Vaš blagoslov? Da čekam da dokazi padnu s neba? Cvilili ste da mu se radije ne biste zamjerali, zato sam ja nešto poduzeo. Vi cvilite, ja radim! Pogledajte što sam pronašao kod njega!"

Pokazao sam mu fotografije na svome mobitelu.

„Slika?" prezrivo je rekao Gahalowood.

„Pogledajte dobro."

„Za boga miloga... Kao da je..."

„Nola! Elijah Stern ima portret Nole Kellergan."

Elektroničkom porukom poslao sam fotografije Gahalowoodu, koji ih je ispisao uvećane.

„To je stvarno ona, to je Nola", ustanovio je uspoređujući ih sa starim fotografijama koje je imao u svom dosjeu.

Kvaliteta slike nije bila vrhunska, ali nije bilo nikakve sumnje.

„Znači da uistinu postoji veza između Sterna i Nole", rekao sam. „Nancy Hattaway tvrdi da je Nola bila u vezi sa Sternom, a ja sam, evo, pronašao Nolin portret u njegovom ateljeu. Još vam nisam rekao sve. Harryjeva kuća pripadala je Sternu sve do sedamdeset šeste. Stern je dakle još uvijek bio vlasnik Goose Covea kad je Nola nestala. Čudesna podudarnost, zar ne? Hajde, dajte nalog i dovedite

ljude. Obavimo poštenu premetačinu kod Sterna i stjerajmo ga u kut.”

„Nalog za premetačinu? Dragi moj, vi ste potpuno poludjeli! Na temelju čega? Vaših fotografija? Nedopušteno fotografiranje! Ti dokazi nemaju nikakvu vrijednost: bez dopuštenja ste pretraživali kuću. Dovodite me u nezgodnu situaciju. Trebamo nešto drugo ako mislimo srediti Sterna, on se dosad već najvjerojatnije riješio tog portreta.”

„Ali on i ne zna da sam vidio sliku. Spomenuo sam Luthera Galeba, a on se uzrujao. Što se Nole tiče, izjavio je da ju je površno poznavao, a ima njezin golišavi portret. Ne znam tko je naslikao to platno, ali druga platna su potpisana sa L. C. Možda Luther Caleb?”

„Ova priča poprima razmjere koji mi se ni najmanje ne sviđaju, pišče. Ako se okomim na Sterna i prevarim se, loše mi se piše.”

„Znam, naredniče.”

„Razgovarajte s Harryjem o Sternu. Pokušajte saznati što više, a ja ću pretresti život tog Luthera Caleba. Trebamo čvrste dokaze.”

U automobilu, od glavnog sjedišta policije do zatvora, na radiju sam čuo da su sve Harryjeve knjige povučene iz školskog programa u gotovo cijeloj zemlji. To je bilo dno dna. U manje od dva tjedna Harry je izgubio sve. Sad je bio zabranjeni autor, izbačeni profesor, omrznut od cijele nacije. Kakav god bio ishod istrage i sudskog procesa, njegovo ime zauvijek je okaljano; ubuduće se neće moći govoriti o njegovim djelima, a da se ne spomenu zastrašujući razmjeri događaja onog ljeta provedenog s Nolom, a u svrhu izbjegavanja skandala nijedan organizator kulturnih priredbi zasigurno se neće odvažiti uvrstiti Harryja Queberta u svoj program. To je bila intelektualna električna stolica. Najgore je bilo što je Harry bio potpuno svjestan cijele situacije; kad sam ušao u prostoriju za posjete, njegove prve riječi bile su:

„Što ako me ubiju?”

„Nitko vas neće ubiti, Harry.”

„Nisam li već ionako mrtav?”

„Niste. Niste mrtvi! Vi ste veliki Harry Quebert! Treba znati padati, sjećate se? Nije važan pad, jer pad je neizbježan, važno je znati ustati. A mi ćemo ustati.”

„Sjajan ste čovjek, Marcuse. Ali prijateljstvo vas zasljepljuje, pa ne vidite istinu. U biti, nije toliko važno pitanje jesam li ja ubio Nolu, ili Deborah Cooper, ili čak samog predsjednika Kennedyja. Problem je u tome što sam bio u vezi s tom djevojčicom, a to je neoprostivo. A moja knjiga? Što mi je bilo da napišem tu knjigu!”

Ponovio sam:

„Ustat ćemo, vidjet ćete. Sjećate se kako su me prebili u Lowellu, u onom hangaru pretvorenom u ilegalnu boksačku dvoranu? Nikad nisam bolje ustao.”

Prisilio se na smiješak, a onda upitao:

„Kako ste vi? Je li bilo novih prijetnji?"
„Može se reći da se svaki put kad se vraćam na Goose Cove, pitam što me tamo čeka."
„Pronađite onoga tko to radi, Marcuse. Pronađite ga i sredite ga. Ne mogu podnijeti da vam netko prijeti."
„Ne brinite se."
„A vaša istraga?"
„Napreduje. Harry, počeo sam pisati knjigu."
„Pa to je sjajno!"
„To je knjiga o vama. U njoj govorim o nama, o Burrowsu. Govorim i o vašem odnosu s Nolom. To je ljubavni roman. Ja vjerujem u vašu ljubavnu priču."
„Uistinu lijep način odavanja počasti."
„Znači, dajete mi svoj blagoslov?"
„Naravno, Marcuse. Vi ste vjerojatno bili jedan od mojih najbližih prijatelja. Odličan ste pisac. Počašćen sam što sam središnji lik vaše knjige."
„Zašto govorite u prošlom vremenu? Zašto kažete da sam to jedan od vaših najbližih prijatelja? Još uvijek smo prijatelji, zar ne?"
Tužno me pogledao:
„To sam rekao tek tako."
Zgrabio sam ga za ramena:
„Uvijek ćemo biti prijatelji, Harry! Nikad vas neću pustiti da padnete. Ova knjiga je dokaz mog nepokolebljivog prijateljstva."
„Hvala, Marcuse. Ganut sam. Ali prijateljstvo ne smije biti motiv za ovu knjigu."
„Kako to mislite?"
„Sjećate li se našeg razgovora onog dana kad ste dobili diplomu na Burrowsu?"
„Sjećam se, dugo smo šetali kroz kampus. Otišli smo do boksačke dvorane. Pitali ste me kakvi su mi planovi, a ja sam odgovorio da ću napisati knjigu. Tada ste me pitali zašto pišem. Odgovorio sam vam da pišem zato što to volim, a vi ste mi odgovorili..."
„Da, što sam vam odgovorio?"
„Da život nema baš puno smisla. I da pisanje da je smisao životu."
„Tako je, Marcuse. I to je pogreška koju ste napravili prije nekoliko mjeseci kad je Barnaski naručio novi rukopis. Bacili ste se na pisanje jer ste morali napisati knjigu, a ne zato da date smisao svom životu. Pisati zbog pisanja nikad nema puno smisla: zato ne treba čuditi što niste mogli napisati ni retka. Darovitost za pisanje jest darovitost ne zato što znate kako se piše, nego zato što pisanjem možete dati smisao svom životu. Svakoga dana ljudi se rađaju i svakoga dana ljudi umiru. Svakoga dana kolone anonimnih lica odlaze na posao, ulaze u velike sive zgrade i izlaze iz njih. A tu su i pisci. Smatram da pisci žive intenzivnije od ostalih. Ne pišite u ime našeg prijateljstva, Marcuse. Pišite zato što je to za vas jedini način da ovu sićušnu i

beznačajnu stvarcu koju zovemo život pretvorite u vrijedno i nadahnjujuće iskustvo.”

Dugo sam ga promatrao. Imao sam osjećaj da primam posljednju učiteljevu pouku. Bio je to nepodnošljiv osjećaj. Na kraju je rekao:

„Voljela je operu, Marcuse. Spomenite i to u knjizi. Najdraža joj je bila *Madame Butterfly*. Govorila je da su najljepše opere one o tužnim ljubavima.”

„Tko? Nola?”

„Da. Ta petnaestogodišnjakinja beskrajno se divila operama. Nakon pokušaja samoubojstva provela je desetak dana u lječilištu Charlotte’s Hill. Danas bismo rekli da je bila u psihijatrijskoj klinici. Kradom sam je posjećivao. Donosio sam joj ploče s operama, koje smo slušali na malom prenosivom gramofonu. Plakala bi od ganuća i govorila da ako ne postane glumica u Hollywoodu, bit će pjevačica na Broadwayu. Ja sam joj odgovarao da će biti najslavnija pjevačica u američkoj povijesti. Znate, Marcuse, uvjeren sam da je Nola Kellergan mogla ostaviti traga u ovoj zemlji.”

„Mislite li da je Nola žrtva vlastitih roditelja?” upitao sam.

„To mi se čini malo vjerojatnim. Tu je i rukopis, pa one napisane riječi. Teško bih mogao zamisliti Davida Kellergana kao ubojicu vlastite kćeri.”

„Ali ipak su je tukli.”

„One masnice, čudno je to.”

„A Alabama? Je li vam Nola govorila o Alabami?”

„O Alabami? Znam da su se Kellerganovi doselili iz Alabame.”

„Nešto je drugo posrijedi, Harry. Mislim da se u Alabami nešto dogodilo i da je to povezano s njihovim odlaskom. Ali ne znam o čemu se radi. Ne znam tko bi mi mogao reći više o tome.”

„Jadni moj Marcuse, čini mi se da što više kopate, otkrivate sve više zagonetki.”

„Nije da vam se samo čini, Harry. Uostalom, otkrio sam da je Tamara Quinn znala za vas i Nolu. Sama mi je rekla. Onaj dan kad se Nola pokušala ubiti, ona je došla k vama, bijesna jer ste je iznevjerili na njenoj vrtnoj zabavi. Ali niste bili kod kuće, pa je malo prekopavala po vašoj radnoj sobi. Pronašla je rečenice koje ste nešto prije bili napisali za Nolu.”

„Sad ste me podsjetili da sam primijetio da mi nedostaje taj list papira. Dugo sam ga tražio, uzalud. Pomislio sam da sam ga zagubio, što me tada prilično zbunjivalo jer sam uvijek bio vrlo uredan. Što je napravila s tim papirom?”

„Tvrdi da ga je izgubila.”

„Mislite da je ona slala anonimna pisma?”

„Sumnjam. Nije ni pomišljala da bi između Nole i vas moglo ičega biti. Mislila je da samo maštate o njoj. Je li vas šerif Pratt ispitivao u vrijeme Nolinog nestanka?”

„Šerif Pratt? Ne, nikad.”

Čudno; zašto šerif Pratt nikad nije ispitao Harryja tijekom svoje istrage, kad

Tamara tvrdi da mu je rekla što je saznala? Ne spominjući ni Nolu ni portret, odvažio sam se izgovoriti Sternovo ime.

„Stern?" rekao je Harry. „Da, poznajem ga. Bio je vlasnik kuće na Goose Coveu. Otkupio sam kuću nakon uspjeha *Porijekla zla*."

„Dobro ga poznajete?"

„Ne baš. Sreo sam ga par puta tijekom ljeta sedamdeset pete. Prvi put na ljetnom balu. Sjedili smo za istim stolom. Simpatičan čovjek. Poslije smo se još nekoliko puta sreli. Bio je velikodušan, vjerovao je u mene. Znatno je pomagao razvoj kulture, stvarno dobar čovjek."

„Kad ste ga posljednji put vidjeli?"

„Posljednji put? Vjerojatno kad mi je prodao kuću. To je bilo krajem sedamdeset šeste. Kog vraga sad odjednom njega spominjete?"

„Tako. Recite mi, Harry, je li ljetni bal o kojem ste mi pričali onaj na kojem ste, prema nadama Tamare Quinn, trebali biti pratilac njezine kćeri?"

„Baš taj. Na koncu sam išao sâm. Kakva večer! A još sam i osvojio prvu nagradu na tomboli: tjedan dana odmora na Martha's Vineyardu."

„Jeste li otišli tamo?"

„Pa naravno."

Po povratku na Goose Cove dočekao me e–mail od Roya Barnaskog, koji mi je ponudio ono što nijedan pisac ne bi mogao odbiti:

Šalje: r.barnaski@schmidandhanson.com
Datum: ponedjeljak, 30. lipnja 2008., 19.54

Dragi Marcuse,

sviđa mi se Vaša knjiga. Nastavljajući se na naš jutrošnji telefonski razgovor, prilažem Vam prijedlog ugovora i vjerujem da ga nećete odbiti.

Što prije pošaljite mi nove stranice. Kako sam već rekao, planiram objavljivanje najesen. Mislim da će to biti veliki hit. Ustvari, siguran sam u to. Warner Brothers već je izrazio zanimanje za filmsku adaptaciju. Dobit ćete, naravno, i ponudu za ugovaranje kinematografskih prava.

U prilogu je bio prijedlog ugovora u kojemu mi nudi predujam od milijun dolara.

Te sam noći dugo ležao budan, proganjan kojekakvim mislima. U pola jedanaest nazvala me majka. Čuo sam neku buku, a ona je šaputala:

„Mama?"

„Markie! Markie, nećeš pogoditi s kim sam."

„S tatom?"

„Da. Ma ne to! Tata i ja smo odlučili provesti večer u New Yorku i otišli smo na večeru kod onog Talijana, blizu Columbus Circlea. I na koga smo naletjeli, pred ulazom? Na Denise! Tvoju tajnicu!"

„Nevjerojatno!"

„Ne pravi se nevještim! Misliš da ne znam što si napravio? Sve mi je rekla! Sve!”
„Što to?”
„Da si je otpustio!”
„Nisam je ja otpustio, mama. Pronašao sam joj dobar posao kod Schmid&Hansona. Nisam joj imao što ponuditi, nisam imao knjigu, nisam imao nikakav projekt, baš ništa! Morao sam se nekako pobrinuti za njezinu budućnost, zar ne? Pronašao sam joj zlata vrijedno namještenje u odjelu za marketing.”
„Joj, Markie, pale smo si u zagrljaj. Kaže da joj nedostaješ.”
„Molim te, mama.”
Opet šaputanje. Jedva sam je čuo.
„Nešto mi je palo na pamet, Markie.”
„Što?”
„Znaš li slavnog Solženjicina?”
„Pisca? Znam. Kakve to sad ime veze?”
„Sinoć sam gledala dokumentarac o njemu. Božja providnost da sam gledala tu emisiju! Zamisli, oženio se svojom tajnicom. Tajnicom! I koga ja danas sretnem? Tvoju tajnicu! Markie, to je znak! Nije ružna, a vapi za momkom! Znam to, žene to osjete. Zrela je, podatna, rađat će ti djecu, jedno za drugim! Ja ću je poučiti kako se odgajaju djeca i tako će sve biti kako ja kažem! Nije li to divno?”
„Ne dolazi u obzir. Ne sviđa mi se, prestara je za mene, uostalom već ima dečka. Osim toga ljudi se ne žene svojim tajnicama.”
„Ako je mogao veliki Solženjicin, znači da se može! Istina je da je s nekim tipom, ali taj je pravi bezveznjak! Nosi jeftin parfem. A ti si veliki pisac, Markie. Ti si *Sjajni*!”
„*Sjajnoga* je potukao Marcus Goldman, mama. Tek tada sam mogao početi živjeti.”
„Što želiš reći?”
„Ništa, mama. Pusti Denise da u miru večera, molim te.”
Za sat vremena stigla je policijska ophodnja da provjeri je li sve u redu. Dvojica policajaca mojih godina, vrlo simpatična. Ponudio sam ih kavom, a oni su mi rekli da će neko vrijeme ostati pred kućom. Noć je bila mirna i kroz otvoren prozor čuo sam kako razgovaraju i šale se sjedeći na poklopcu motora svoga automobila i pušeći cigarete. Dok sam ih tako slušao, iznenada sam se osjetio strašno osamljenim i udaljenim od svih. Upravo su mi ponudili nevjerojatan novac za objavljivanje knjige koja će me nesumnjivo opet dovesti na sam vrh, milijuni Amerikanaca sanjaju o životu kakvim sam ja živio, ali nešto mi je ipak nedostajalo: pravi život. Prvi dio svog postojanja utrošio sam na ostvarenje svojih ambicija, a u drugi sam kročio nastojeći održati te iste ambicije živima, a kad bolje promislim, pitam se u kojem ću trenutku napokon odlučiti jednostavno živjeti. Na svom profilu na Facebooku gledao

sam popis milijardi svojih virtualnih prijatelja; nisam pronašao nijednoga kojeg sam mogao pozvati na pivo. Sanjao sam o grupici dobrih prijatelja s kojima bih pratio prvenstvo u hokeju i vikendom išao na kampiranje. Želio sam dragu i milu djevojku koja bi me nasmijavala i navodila na sanjarenje. Nisam više želio biti sam.

U Harryjevoj radnoj sobi dugo sam promatrao fotografije platna koje sam snimio i koje mi je Gahalowood uvećao. Tko je bio slikar? Caleb? Stern? U svakom slučaju, slika je bila jako dobra. Pokrenuo sam uređaj za snimanje i preslušao razgovor s Harryjem od tog dana.

„Hvala, Marcuse. Ganut sam. Ali prijateljstvo ne smije biti motiv za ovu knjigu „Kako to mislite?”

„Sjećate li se našeg razgovora onog dana kad ste dobili diplomu na Burrowsu?”

„Sjećam se, dugo smo šetali kroz kampus. Otišli smo do boksačke dvorane. Pitali ste me kakvi su mi planovi, a ja sam odgovorio da ću napisati knjigu. Tada ste me pitali zašto pišem. Odgovorio sam vam da pišem zato što to volim, a vi ste mi odgovorili...“

„Da, što sam vam odgovorio?”

„Da život nema baš puno smisla. I da pisanje da je smisao životu.”

Poslušavši Harryjev savjet, sjeo sam za računalo kako bih nastavio pisati.

Goose Cove, ponoć. Kroz otvoren prozor radne sobe dopire blagi povjetarac s oceana. Osjeća se zanosni miris praznika. Sve blista u sjajnoj mjesečevoj svjetlosti.

Istraga napreduje. Barem narednik Gahalowood i ja pomalo spoznajemo složenost cijelog slučaja. Uvjeren sam da je posrijedi nešto mnogo složenije od zabranjene ljubavi ili tek nesretnog događaja uslijed kojeg je jedne ljetne večeri djevojčica u bijegu postala žrtvom nekog skitnice. Još je uvijek previše otvorenih pitanja:

– Kellerganovi su se 1969. odselili iz Jacksona u Alabami, iako je glava obitelji David vodio župnu zajednicu u usponu. Zašto?

– Nola proživljava ljubavnu vezu s Harryjem tijekom ljeta 1975., koja njega nadahnjuje da napiše *Porijeklo zla*. No Nola ima vezu i s Elijahom Sternom, koji naručuje njen akt. Tko je ona zapravo? Nešto poput muze?

– Kakva je uloga Luthera Caleba, za kojeg mi je Nancy Hattaway povjerila da je dolazio po Nolu u Auroru i odvozio je u Concord?

– Osim Tamare Quinn tko je još znao za Nolu i Harryja? Tko je mogao Harryju slati ona anonimna pisma?

– Zašto šerif Pratt, koji je vodio istragu o nestanku, nije ispitao Harryja nakon što mu je Tamara Quinn ispričala što je otkrila? Je li ispitivao Sterna?

– Tko je mogao ubiti Deborah Cooper i Nolu Kellergan?

– I tko je ta neuhvatljiva sjena koja me želi spriječiti da ispričam ovu priču?

– Taj dramatični događaj odigrao se u nedjelju. Bila je nesretna i poželjela je umrijeti.

Odlomak iz Porijekla Zla Harryja L. Queberta

Taj dramatični događaj odigrao se u nedjelju. Bila je nesretna i poželjela je umrijeti.

Njezino srce više nije imalo snage kucati ako ne kuca za njega. Bio joj je potreban da nastavi živjeti. Otkako je to shvatio, svakodnevno je dolazio u bolnicu kako bi je potajno promatrao. Kako se tako mila osoba mogla pokušati ubiti. Predbacivao si je. Kao da joj je sam naudio.

Svaki dan potajno je odlazio sjesti na klupu u velikom parku koji je okruživao kliniku i vrebao na trenutak kad će ona izaći na sunce. Gledao ju je živu. Život je bio tako važan. Tad bi iskoristio njezino izbivanje iz sobe i odlazio joj ostaviti pismo ispod jastuka.

Mila moja,

nikad ne smijete umrijeti. Vi ste anđeo. Anđeli nikad ne umiru.

Vidite da nikad nisam daleko od Vas. Ne plačite više, preklinjem Vas.

Ne mogu podnijeti pomisao da ste tužni.

Ljubim Vas kako bi nestala Vaša patnja.

Dragi moj,

kako sam se samo iznenadila kad sam prije spavanja pronašla Vašu poruku! Pišem Vam krišom. Navečer ne smijemo ostati budni kad se pogase svjetla, a bolničarke su nesmiljene. Ipak, ne mogu odoljeti: čim sam pročitala Vaše riječi, morala sam Vam odgovoriti.

Tek da Vam kažem da Vas volim.

Sanjam kako plešem s Vama. Sigurna sam da plešete bolje i od kog drugog. Željela bih Vas zamoliti da me odvedete na ljetni bal, ali znam da Vi to ne biste željeli. Rekli biste mi da smo gotovi ako nas vide zajedno. Mislim da ionako do tada neću izaći odavde. Ali čemu živjeti ako se ne može voljeti? To sam si pitanje postavila kad sam učinila ono što sam učinila.

Zauvijek vaša.

Čarobni moj anđele,

jednog dana ćemo plesati. Obećavam Vam. Doći će dan kad će ljubav pobijediti i kad ćemo se moći javno voljeti. I plesat ćemo, plesat ćemo na plaži. Onako kao prvoga dana. Prelijepi ste na plaži.

Brzo se oporavite!Jednog dana ćemo plesati, na plaži.

Ljubavi moja,

sanjam samo o tome kako plešemo na plaži.

Recite da ćete me jednom povesti da plešemo na plaži, samo

Vi i ja...

18

Martha's Vineyard

(Massachusetts, kraj srpnja 1975.)

„U ovom društvu, Marcuse, najveće divljenje iskazujemo ljudima koji grade mostove, nebodere i carstva. No najhrabriji i najvredniji divljenja zapravo su oni koji uspiju izgraditi ljubav. Jer nema većeg ni zahtjevnijeg pothvata od toga."

Plesala je na plaži. Igrala se s valovima i trčala po pijesku dok joj se kosa vijorila na vjetru; smijala se, bila je neizmjerno sretna što je živa. Harry ju je neko vrijeme promatrao s hotelske terase, a onda se vratio papirima koji su prekrivali stol za kojim je radio. Pisao je brzo i dobro. Otkako je došao ovamo, već je napisao nekoliko desetaka stranica, napredovao je grozničavim tempom. Zahvaljujući Noli. Nola, draga Nola, njegov život, njegovo nadahnuće. N-O-L-A. Konačno je pisao svoj veliki roman. Roman o ljubavi.

„Harry”, dozivala ga je, „predahnite! Dođite se okupati!” Dopusti samome sebi predah od posla, ode do njihove sobe, pospremi listove papira u torbu i odjene kupaće gaće. Pridružio joj se na plaži pa su krenuli šetati uz obalu oceana, udaljavajući se od hotela, od terase, od ostalih gostiju i kupača. Prešli su preko velikih stijena i stigli do zaklonjenog zaljeva. Tu su se mogli prepustiti svojim osjećajima.

„Zagrlite me, dragi moj Harry”, rekla mu je kad su se našli zaklonjeni od pogleda.

On je obujmi, a ona mu se objesi oko vrata u čvrstom zagrljaju. Zatim su ronili u oceanu i veselo se prskali te se ispružili na suncu ležeći na velikim bijelim hotelskim ručnicima. Položila je glavu na njegova prsa.

„Volim vas, Harry. Volim vas kao što nikad nikoga nisam voljela.”

Smiješili su se jedno drugome.

„Ovo su mi najljepši praznici u životu”, rekao je Harry.

Nolino je lice blistalo:

„Fotografirajmo se! Tako nećemo nikada zaboraviti jedno drugo! Jeste li uzeli aparat?”

Izvuče fotoaparat iz torbe i pruži joj ga. Priljubila se uz njega držeći aparat u ispruženoj ruci i okrećući objektiv prema njima kako bi se fotografirali. Prije no što je stisnula okidač, okrene glavu i poljubi ga u obraz. Nasmijali su se.

„Mislim da će to biti sjajna fotografija”, rekla je. „Nastojte je zauvijek čuvati.”

„Cijeli život. Nikad se neću odvajati od te fotografije.”

Bili su ondje već četiri dana.

* * *

dva tjedna prije

U subotu 19. srpnja održavao se tradicionalni ljetni bal. Već treću godinu zaredom bal se nije održavao u Aurori, nego u mjesnom klubu u Montburryju, koji je bio jedino mjesto dostojno ugošćivanja takvog događaja, smatrala je Amy Pratt, koja je otkako je rukovodila organizacijom, ulagala velike napore da to bude večer za pamćenje. Prekinula je tradiciju održavanja plesa u gimnastičkoj dvorani gimnazije u Aurori, ukinula posluživanje s nogu i uvela sjedenje za postavljenim stolovima, objavila obveznu kravatu za muškarce i uvela tombolu, koja se održavala na samom kraju večere, prije početka samog plesa, kako bi se postigao opušteniji ugođaj.

Tijekom mjeseci koji su prethodili balu mogli ste vidjeti Amy Pratt kako obilazi grad prodajući po vrtoglavim cijenama karte za tombolu, koje nitko nije odbijao kupiti strahujući da ne dobije loša mjesta na balskoj večeri. Neki su smatrali da sav bogati utržak ide ravno u njezin džep, ali nitko se nije usuđivao ništa javno reći. Bilo je važno biti u dobrim odnosima s njom. Pričalo se kako je jedne godine namjerno zaboravila dodijeliti mjesto za stolom ženi s kojom je bila u zavadi. Kad je počela večera, nesretnica se našla nasred prostorije bez mjesta za sjedenje.

Harry je isprva odlučio da neće poći na bal. On je doduše kupio svoje mjesto za stolom već prije nekoliko tjedana, ali sad više nije bio raspoložen za izlazak: Nola je još uvijek bila u klinici, i bio je nesretan. Želio je biti sam. No tog jutra Amy Pratt zakucala je na njegova vrata: već ga danima nije vidjela u gradu, nije više dolazio ni u Clark's. Željela se osigurati da je neće iznevjeriti, on svakako mora biti na balu, svima je najavila njegov dolazak. Prvi će put jedna velika newyorška zvijezda sudjelovati na njezinoj večeri, a tko zna, možda već sljedeće godine dovede ovamo svu kremu šou-biznisa. A onda će za nekoliko godina sve zvijezde Hollywooda i Broadwaya dolaziti u New Hampshire na ono što će u međuvremenu prerasti u jedno od glavnih društvenih događanja na istočnoj obali. „Dolazite li večeras, Harry? Bit ćete tamo, zar ne?” stane uzdisati i lomiti ruke pred njegovim vratima. Nagovarala ga je, pa je na kraju obećao da će doći, najviše zato što nije znao reći ne, a čak mu je i uspjela opet prodati karte za tombolu, za pedeset dolara.

Kasnije toga dana otišao je u kliniku posjetiti Nolu. Putem je u nekoj trgovini u Montburryju kupio još ploča s opernom glazbom. Nije mogao odoljeti znajući koliko je glazba usrećuje. No previše je trošio, takvu rastrošnost više si nije mogao priuštiti. Nije se usudio ni pomišljati na stanje na bankovnom računu; nije želio ni znati koliko mu je još na raspolaganju. Njegova se ušteđevina istopila i nastavi li ovako, uskoro neće imati čime platiti najam kuće do kraja ljeta.

Šetali su parkom klinike, a u osami šumovitog predjela Nola ga je zagrlila.

„Harry, želim otići.”

„Liječnici kažu da će te otpustiti za nekoliko dana.”

„Niste me razumjeli: želim otići iz Aurore. S vama. Ovdje nikad nećemo biti sretni.”

Odgovorio je:
„Jednog dana."
„Što, *jednog dana*?"
„Jednog dana ćemo otići."
Lice joj se ozari:
„Stvarno? Harry, zar stvarno? Odvest ćete me daleko?"
„Jako daleko. I bit ćemo sretni."
„Tako je! Jako sretni!"
Čvrsto ga je zagrlila. Svaki put kad bi mu prišla, osjećala je kako njezinim tijelom prolazi lagani drhtaj.
„Večeras je ljetni bal", rekla je.
„Da."
„Hoćete li ići?"
„Ne znam ni sam. Obećao sam Amy Pratt da ću doći, ali nisam baš raspoložen."
„Molim vas, idite! Ja sanjam o tome da odem. Oduvijek sanjam da će me netko odvesti na taj bal. Ali ja nikad neću ići. Majka ne želi da idem."
„Što ću ja tamo sam?"
„Nećete biti sami, Harry. Ja ću biti s vama, u vašim mislima. Plesat ćemo zajedno! Što god da se dogodi, zauvijek ću biti u vašim mislima!"
Na te riječi on se naljuti:
„Što sad to znači, što god da se dogodi? Što to znači, recite mi?"
„Ništa, Harry, dragi moj, ne ljutite se. Samo sam vam htjela reći da ću vas uvijek voljeti."
Noli za ljubav otišao je na ples, neraspoložen i sam. Tek što je stigao, požalio je tu odluku: u onom mnoštvu osjećao se nelagodno. Kako bi djelovao iole zabavljeno, smjestio se za šankom i naručio nekoliko martinija promatrajući uzvanike koji su polako pristizali. Prostorija se brzo punila, žamor je postajao sve glasniji. Bio je uvjeren da su svi pogledi uprti u njega, kao da svi znaju da je zaljubljen u petnaestogodišnju djevojčicu. Ne znajući kamo bi sa sobom, otišao je do toaleta, umio se, zatvorio se u kabinu i sjeo na školjku da malo razmisli. Počeo je duboko disati: mora se smiriti. Nitko ne može znati za njega i Nolu. Uvijek su bili oprezni i vrlo diskretni. Nema razloga za brigu. Najvažnije je prirodno se ponašati. Uspio se razuvjeriti i osjetio je kako mu popušta grč u želucu. Otvori vrata kabine i u taj čas ugleda riječi ispisane ružem za usne na ogledalu:

ZAVODNIČE DJEVOJČICE

Obuzme ga panika. Tko je? Zovne, osvrne se oko sebe i pootvara vrata svih kabina: nigdje nikoga. Zahodi su bili prazni. Žurno zgrabi papir, smoči ga vodom i obriše natpis, koji se sad pretvori u masnu crvenu mrlju preko ogledala. Zatim pobjegne iz

toaleta bojeći se da ga netko u njemu ne zatekne. Vrtjelo mu se i bilo mu je mučno, čelo mu je orosio znoj, a u sljepoočnicama mu je tuklo, ali se pridružio večeri kao da se ništa nije dogodilo. Tko je znao za njega i Nolu?

U dvorani su najavili večeru, pa se uzvanici zaputiše prema stolovima. Mislio je da će izludjeti. Netko ga zgrabi za rame. Trgne se. Bila je to Amy Pratt. Oblio ga je znoj.

„Jeste li dobro, Harry?” upitala je.

„Jesam, jesam, samo mi je vruće.”

„Sjedite za počasnim stolom. Dođite, pokazat ću vam.”

Povela ga je do velikog stola ukrašenog cvijećem za kojim je već sjedio neki četrdesetogodišnjak koji je djelovao kao da se nasmrt dosađuje.

„Harry Quebert”, izjavi Amy teatralno, „dopustite da vam predstavim Elijaha Sterna, koji velikodušno potpomaže ovaj bal. Zahvaljujući njemu cijene ulaznica su tako povoljne. On je vlasnik kuće u kojoj stanujete na Goose Coveu.”

Elijah Stern ispruži ruku smiješeći se, a Harry prasne u smijeh:

„Vi ste moj kućevlasnik, gospodine Stern?”

„Zovite me Elijah. Drago mi je što sam vas upoznao.”

Nakon glavnog jela njih dvojica izađoše popušiti cigaretu i prošetati po tratini Mjesnoga kluba.

„Sviđa li vam se kuća?” upita Stern.

„Neopisivo. Veličanstvena je.”

Uz svjetlucanje žara cigarete Elijah Stern nostalgično mu je pričao kako je njegova obitelj godinama provodila ljetne praznike na imanju Goose Cove: otac je izgradio kuću jer je majka patila od migrena, a liječnici su smatrali da će joj morski zrak goditi.

„Kad je otac ugledao taj komad zemlje uz sam ocean, odmah se zaljubio u njega. Bez oklijevanja ga je kupio da na njemu sagradi kuću.

Sam ju je konstruirao. Obožavao sam to mjesto. Tamo smo proveli mnoga lijepa ljeta. No vrijeme je prolazilo, otac je umro, majka se preselila u Kaliforniju i s vremenom nitko više nije živio na Goose Coveu. Volim tu kuću, prije nekoliko godina čak sam je i obnovio. Ali nisam se ženio, nemam djece, a nemam više ni prilike uživati u toj kući, koja je, u svakom slučaju, prevelika za mene. Zato sam je povjerio agenciji da je iznajmim. Pomisao da bude nenastanjena i prepuštena propadanju bila mi je nepodnošljiva. Sretan sam što u njoj živi netko poput vas.”

Stern mu je ispričao kako je u Aurori kao dijete doživio svoje prve balove i prve ljubavi i da od tada dolazi barem jednom godišnje, upravo zbog ovog bala i u znak sjećanja na te godine.

Zapalili su i drugu cigaretu i nakratko sjeli na kamenu klupu. „Na čemu sad radite, Harry?”

„Pišem roman o ljubavi. Ili barem pokušavam. Znate, ovdje svi misle da sam

slavni pisac, ali posrijedi je zabuna.”

Harry je znao da Stern nije naivan. On je tek odgovorio:

„Ove ljude je lako zadiviti. Pogledajte samo na što nalikuje ovaj bal. Znači, roman o ljubavi?”

„Da.”

„Kako napredujete?”

„Tek sam na početku. Istini za volju, ne uspijevam baš pisati.”

„To nije dobro za pisca. Muče vas brige?”

„Može se i tako reći.”

„Zaljubljeni ste?”

„Zašto pitate?”

„Iz znatiželje. Pitam se je li potrebno biti zaljubljen da pišeš roman o ljubavi. Mene pisci, u svakom slučaju, očaravaju. Možda zato što sam i sam želio biti pisac. Ili umjetnik kakve druge vrste. Beskrajno volim slikarstvo. Nažalost, nisam ni najmanje darovit. Kako se zove vaša knjiga?”

„Još uvijek ne znam.”

„A o kakvoj je ljubavi riječ?”

„O zabranjenoj ljubavi.”

„To stvarno zvuči jako zanimljivo”, poneseno će Stern. „Moramo se opet vidjeti, kad bude prilike.”

U devet i trideset, nakon deserta, Amy Pratt najavi izvlačenje tombole, koje će na svoj originalni način, kao i svake godine, izvesti njezin muž. Šerif Pratt, nabivši mikrofon preblizu ustima, promiješa brojeve. Nagrade su većim dijelom pribavile mjesne trgovine i nisu bile odveć skupocjene, osim prve, čije je izvlačenje izazvalo veliko uzbuđenje: tjedan dana boravka u luksuznom hotelu na otoku Martha’s Vineyard za dvije osobe. „Molim malo pažnje”, zagrmi šerif. „Dobitnik prve nagrade je... Pažnja... Broj jedan-tri-osam-pet!” Na trenutak je zavladao muk, a onda iznenada, shvativši da je to jedna od njegovih ulaznica, Harry, sav začuđen, ustane. Zagluši ga grmljavina pljeskanja i brojni ga posjetitelji obasuše čestitkama. Sve do kraja večeri sve su oči bile uprte u njega: bio je u središtu zanimanja. Ali on nije ni u koga upirao oči jer je središte njegova zanimanja spavalo u bolničkoj sobici petnaest milja dalje.

Kad je Harry u dva noću odlazio s bala, na izlazu je susreo Elijaha Sterna, koji je također bio na odlasku.

„Prva nagrada na tomboli”, nasmije se Stern. „Reklo bi se da ste pravi srećković.”

„Da, još kad pomislim da umalo nisam kupio karte.”

„Želite li da vas odvezem kući?”

„Hvala, Elijah, ali došao sam automobilom.”

Zajedno su prošetali do parkirališta. Sterna je čekala crna limuzina kraj koje je stajao neki čovjek pušeći cigaretu. Stern pokaže prema njemu i reče:

„Harry, želio bih vam predstaviti svog čovjeka od povjerenja. Uistinu posebnu osobu. Osim toga, ako nemate ništa protiv, poslao bih ga na Goose Cove da se pobrine za ružičnjak. Uskoro će vrijeme za podrezivanje, a on je vrlo darovit vrtlar, a ne kao oni nesposobnjakovići koje šalje agencija i zbog kojih mi je prošlog ljeta povenulo sve cvijeće.”

„Svakako. To je vaša kuća, Elijah.”

Kako su se približavali čovjeku, Harry je primijetio njegov zastrašujući izgled: tijelo mu je bilo krupno i mišićavo, a lice puno ožiljaka i deformirano. U znak pozdrava stisnuše jedan drugome ruku.

„Ja sam Harry Quebert”, rekao je Harry.

„Doura uečer, gosuodine Quebert”, odgovori bolnim i neispravnim govorom. „Zouem se Luther Caleb.”

Uznemirenost je zavladala Aurorom već dan nakon bala: s kim će Harry Quebert otići na Martha's Vineyard? Nitko ga ovdje nikada nije vidio sa ženom. Ima li možda prijateljicu u New Yorku? Kakvu filmsku glumicu. Ili će možda povesti neku mladu ženu iz Aurore? Je Ii moguće da je neku ovdje osvojio, iako je uvijek tako diskretan? Hoće li o tome pisati u časopisima koji pišu o slavnima?

Jedino se Harry nije nimalo brinuo za to putovanje. U ponedjeljak 21. srpnja bio je kod kuće, izvan sebe od brige: tko zna za njega i Nolu? Tko ga je slijedio do toaleta? Tko se usudio uprljati ogledalo tim besramnim riječima? Ruž za usne: to je zasigurno bila žena. Ali tko? Trudeći se misliti na nešto drugo, smjestio se za radni stol i odlučio malo srediti papire: tada ustanovi da jedan papir nedostaje. List papira o Noli, napisan na dan njezina pokušaja samoubojstva. Dobro se sjećao, ostavio ga je ovdje. Već sigurno tjedan dana puštao je da mu se papiri gomilaju razbacani po stolu, ali uvijek ih je numerirao, vrlo precizno, kako bi ih poslije lakše doveo u red. Sad kad je malo pospremao ustanovio je da mu jedan papir nedostaje. Bio je to važan list, dobro se sjećao. Iznova je stao preslagati listove, ispraznio je torbu: papira nije bilo. Nemoguće. Uvijek je pazio da dobro pregleda stol prije nego što je odlazio iz Clark'sa, kako bi bio siguran da nešto nije zaboravio. U kući na imanju radio je samo u radnoj sobi, a ako bi se kojim slučajem smjestio na terasu, poslije je odlagao na radni stol sve što bi napisao. Nije moguće da je izgubio papir, pa gdje li je onda? Pošto je bez rezultata pretražio kuću, zapitao se nije li netko došao ovamo u potrazi za kompromitirajućim dokazima. Je li to ista osoba koja je ono napisala na ogledalu u toaletu za vrijeme balske večere? Pri toj pomisli oštra mučnina zamalo ga natjera na povraćanje.

Tog istog dana Nola je puštena iz klinike Charlotte's Hill. Čim se vratila u Auroru, prva joj je pomisao bila da ode potražiti Harryja.

Na Goose Cove stigla je predvečer: bio je na plaži sa svojom limenom kutijom. Čim ga je ugledala, bacila mu se u naručje; podigao ju je i zavrtio.

„Dragi Harry! Tako mi je nedostajalo biti ovdje s vama!"

Čvrsto ju je stisnuo u zagrljaj.

„Nola! Draga moja Nola..."

„Kako ste, Harry? Nancy mi je rekla da ste osvojili prvu nagradu na tomboli."

„Istina! Možeš li to zamisliti?"

„Odmor za dvoje na Martha's Vineyardu! Kad će to biti?"

„Datumi nisu određeni. Kad mi se prohtije, samo trebam nazvati hotel i rezervirati."

„Hoćete li me povesti? Harry, povedite me tamo gdje možemo biti sretni bez skrivanja!"

Ništa nije odgovorio, nastavili su šetati žalom. Promatrali su valove, koji su svoje putovanje završavali na pijesku.

„Otkuda dolaze valovi?" upita Nola.

„Izdaleka", odgovori Harry. „Dolaze izdaleka kako bi vidjeli obale slavne Amerike i umrli."

Pogleda Nolu i u naletu srdžbe naglo obujmi njeno lice.

„Zaboga, Nola! Zašto si poželjela umrijeti?"

„Nisam željela umrijeti", reče Nola. „Ali nisam više mogla živjeti."

„Sjećaš li se onog dana na plaži, nakon predstave, kad si mi rekla da se ne brinem jer si ti tu? Kako ćeš se brinuti za mene ako se ubiješ?"

„Znam, Harry. Oprostite, molim vas da mi oprostite."

I na toj plaži gdje su se sreli i odmah zavoljeli, ona klekne i zamoli ga za oprost. Opet mu reče: „Povedite mene, Harry. Povedite mene na Martha's Vineyard. Povedite me, i voljet ćemo se zauvijek." On joj obeća, ponesen trenutkom. No kad je nešto poslije otišla kući i dok ju je promatrao kako se udaljava puteljkom preko imanja, zaključi kako je ne može povesti. To je nemoguće. Netko već zna za njih; ako odu zajedno, saznat će cijeli grad. To bi bio siguran put u zatvor. Ne može je povesti i bude li opet to tražila, odgodit će putovanje. Otkazat će ga.

Sutradan se vratio u Clark's, prvi put nakon dugo vremena. Kao i obično Jenny je bila u smjeni. Kad je vidjela Harryja kako ulazi, oči joj zasjaše: vratio se. Je li to zbog bala? Je li bio ljubomoran kad ju je vidio s Travisom? Želi li nju povesti na Martha's Vineyard? Ode li bez nje, znači da je ne voli. To ju je pitanje toliko mučilo da ga je izgovorila i prije no što je rekao što želi naručiti:

„Koga ćeš povesti na Martha's Vineyard, Harry?"

„Nemam pojma", odgovori on. „Možda nikoga. Možda ću iskoristiti priliku da tamo radim na knjizi."

Namrštila se:

„Na tako lijepo putovanje ići sam? Kakva šteta."

Potajno se nadala da će odgovoriti: „U pravu si, Jenny, ljubavi, pođimo zajedno i grlit ćemo se u suton." Ali rekao je samo: „Molim te, kavu." A poslušna Jenny

odmah je pohitala. U taj čas Tamara Quinn pojavi se iz svog ureda u stražnjem dijelu restorana, gdje se bavila računima. Ugledavši Harryja na njegovu uobičajenome mjestu, pojuri prema njemu i bez pozdrava, glasom punim bijesa i gorčine, reče:

„Upravo sam sređivala račune. Nećemo vam više davati na povjerenje, gospodine Quebert."

„Shvaćam", odgovori Harry pokušavajući izbjeći bruku. „Žao mi je zbog prošle nedjelje... Ja sam..."

„Ne zanimaju me vaše isprike. Cvijeće koje ste poslali završilo je u smeću. Molim vas da dug riješite do kraja tjedna."

„Svakako. Dajte mi račun, platit ću bez odgode."

Donijela mu je detaljni ispis njegovih troškova, a on se skoro onesvijestio kad je bolje pogledao: iznos je premašivao petsto dolara. Trošio je ne razmišljajući: petsto dolara za hranu i za piće, petsto dolara bačenih kroz prozor, samo da može biti s Nolom. Tom računu sljedećeg se jutra pridodalo pismo agencije preko koje je unajmio kuću. Već je platio polovinu svog boravka na Goose Coveu, znači do kraja srpnja. Pismom su ga upozoravali da treba platiti još tisuću dolara kako bi u kući mogao ostati do rujna. No on nije imao tih tisuću dolara. Gotovo da više uopće nije imao novca. Dug iz Clark'sa ispraznio mu je džepove. Više nije imao čime platiti najamninu ovakve kuće. Neće više moći ostati. Što da radi? Da nazove Elijaha Sterna i objasni mu situaciju? Ali čemu? Nije napisao veliki roman, kako je očekivao, bio je hodajuća laž.

Nakon što je dobro promislio, nazvao je hotel na Martha's Vineyardu. Evo kako će: odustaje od ove kuće. Prekida s ovom farsom. Otputovat će na tjedan dana s Nolom da posljednji put podijele trenutke ljubavi, a onda će nestati. Na recepciji su ga obavijestili da im ostaje slobodna soba u tjednu od 28. srpnja do 3. kolovoza. Mora tako: posljednji put iskazati Noli svoju ljubav, a zatim zauvijek otići iz toga grada.

Nakon što je rezervirao sobu, nazvao je agenciju vezano uz najam kuće. Objasnio je da je prisiljen vratiti se u New York. Zato zatraži otkaz najma od 1. kolovoza i uspije uvjeriti službenika, ispričavajući se praktičnim razlozima, da mu dopuste raspolagati kućom do ponedjeljka 4. kolovoza, kad će vratiti ključeve u poslovnicu u Bostonu, na putu u New York. Tijekom telefonskog razgovora u glasu mu se nagovješćivao jecaj: eto kako završava avantura samozvanog velikog pisca Harryja Queberta, nesposobnog napisati tri rečenice svoga grandioznog remek-djela o kojem je maštao. Na rubu suza završi razgovor sljedećim riječima: „Odlično, gospodine. Dostavit ću vam ključeve Goose Covea u agenciju četvrtoga kolovoza na povratku u New York." Kad je spustio slušalicu, protrne začuvši tronuti glas iza sebe: „Odlazite, Harry?" Bila je to Nola. Ušla je u kuću bez najave i čula razgovor. Oči su joj bile pune suza. Ponovila je:

„Harry, vi odlazite? Što se događa?"

„Nola, imam problema.”

Ona pohrli do njega.

„Problema? Kakvih problema? Ne možete otići! Harry, ne možete otići! Umrijet ću ako odete!”

„Ne! Ne govori to!”

Ona klizne na koljena.

„Nemojte ići, Harry! Preklinjem vas! Bez vas mi nema života!”

I on klekne na tlo do nje.

„Nola, moram ti nešto reći. Sve od početka sam lagao. Nisam slavni pisac. Lagao sam! O svemu sam lagao! O sebi, o svom uspjehu! Ostao sam bez novca! Nemam više ništa! Nemam čime platiti najamninu ove kuće. Ne mogu više ostati u Aurori.”

„Naći ćemo neko rješenje! Ja nimalo ne sumnjam da ćete postati slavni pisac. Zaradit ćete mnogo novca! Vaša prva knjiga bila je odlična, a ova koju sad s tolikim žarom pišete ostvarit će veliki uspjeh, u to sam sigurna! Nikad se ne prevarim!”

„Ta knjiga koju pišem, Nola, to je nešto strašno. Gomila groznih riječi.”

„Kakve grozne riječi?”

„Riječi koje se odnose na tebe i koje ne bih smio pisati. Ali sve je to odraz onoga što osjećam.”

„Što osjećate, Harry?”

„Ljubav. Neizrecivu ljubav!”

„Ako je tako, pokušajte je izreći, pretopite je u lijepe riječi! Bacite se na posao! Pišite lijepo!”

Uhvatila ga je za ruku i smjestila ga na terasu. Donijela mu je papire, bilježnice i olovke. Skuhala je kavu, pustila da svira operna glazba i otvorila prozor salona da on može bolje čuti. Znala je da mu glazba pomaže da se bolje usredotoči na posao. Poslušno se pribrao i odlučio krenuti iznova. Počeo je pisati roman o ljubavi, kao da je Nolina i njegova ljubav bila ostvariva. Pisao je puna dva sata, riječi su samo navirale, rečenice su izlazile sjajno oblikovane, prirodne, izbijale iz njegove olovke koja je plesala po papiru. Prvi put otkako je ovdje, učini mu se da je njegov roman uistinu u nastajanju.

Kad je podigao pogled s papira, primijeti da je Nola zaspala sjedeći u naslonjaču od pruća nešto dalje od njega kako mu ne bi smetala. Sunce je blistavo sjalo, bilo je jako vruće. I odjednom, uz taj roman, uz Nolu i tu kuću na obali oceana, pomisli kako mu je život čaroban. Zaključi čak da pomisao o odlasku iz Aurore uopće nije loša: završit će roman u New Yorku, postat će slavni pisac i čekat će Nolu. Odlazak, u biti, ne mora značiti da će je izgubiti. Možda čak sasvim suprotno. Čim završi gimnaziju, može doći na fakultet u New York. I bit će zajedno. U međuvremenu će se dopisivati, viđat će se za praznike. Godine će prohujati i njihova ljubav uskoro neće više biti zabranjena ljubav. Nježno je probudi. Nasmiješila se i protegnula.

„Jeste li dobro pisali?”

„Jako dobro."
„Odlično! Mogu li pročitati?"
„Uskoro. Obećavam."
Jato galebova letjelo je nad površinom oceana.
„Ubacite i galebove! Ubacite galebove u svoj roman!"
„Spomenut ću ih na svakoj stranici, Nola. A da odemo na nekoliko dana na Martha's Vineyard? Sljedeći tjedan imaju slobodnu sobu."
Zablistala je od veselja:
„Da! Pođimo! Pođimo zajedno!"
„Ali što ćeš reći roditeljima?"
„Ne brinite se, dragi moj Harry. Ja ću se pobrinuti za svoje roditelje. Vi se posvetite pisanju svoga remek-djela i meni. Onda, ostajete li?"
„Ne mogu, Nola. Moram otići krajem mjeseca zato što više ne mogu plaćati ovu kuću."
„Krajem mjeseca? Pa to je sad."
„Znam."
Oči joj se ispune suzama:
„Nemojte otići, Harry!"
„New York nije daleko. Posjetit ćeš me. Pisat ćemo si. Telefonirati. Zašto ne bi ondje išla na fakultet? Rekla si mi kako sanjaš da vidiš New York."
„Na fakultet? Pa to je za tri godine! Neću izdržati tri godine bez vas, Harry! Neću to podnijeti!"
„Ne brini se, vrijeme brzo prođe. Kad nekog voliš, vrijeme proleti."
„Ne ostavljajte me, Harry. Ne želim da Martha's Vineyard bude naše oproštajno putovanje."
„Nola, nemam više novca. Ne mogu više ostati ovdje."
„Harry, molim vas. Naći ćemo neki izlaz. Volite li me?"
„Naravno."
„Ako se dakle volimo, naći ćemo rješenje. Ljudi koji se vole uvijek nađu način da se vole još više. Obećajte mi barem da ćete razmisliti."
„Obećavam ti."
Otputovali su tjedan dana poslije, u zoru, u ponedjeljak 28. srpnja 1975., a da više ni riječju nisu spomenuli odlazak koji se Harryju nametnuo kao nužnost. Predbacivao si je što je pao u klopku vlastitih ambicija i snova o slavi: kako je mogao biti tako naivan i željeti napisati veliki roman za samo jedno ljeto?

Sastali su se u četiri ujutro na parkiralištu u marini. Aurora je još bila uronjena u san. Do Bostona su dojurili punom brzinom. Ondje su doručkovali. Potom su u dahu došli do Falmoutha, gdje su se ukrcali u trajekt. Na otok Martha's Vineyard stigli su prijepodne. Otada su živjeli kao u snu, u tom veličanstvenom hotelu na obali oceana. Kupali su se, šetali, večerali udvoje u velikom hotelskom restoranu, a da ih nitko nije

gledao niti ih je išta pitao. Na ovom bi se otoku dalo živjeti.

* * *

Već su prošla četiri dana otkad su stigli. Ispruženi na vrućem pijesku, u svojoj uvali, bili su zaokupljeni samo sobom i svojom srećom zbog zajednički provedenog vremena. Ona se zabavljala fotoaparatom, a on je razmišljao o svojoj knjizi.

Rekla je Harryju kako njezini roditelji misle da je kod prijateljice, ali lagala je. Pobjegla je od kuće, bez riječi. Bilo bi preteško naći izgovor za cjelotjedno izbivanje. Zato je otišla ne rekavši im ništa. U zoru je izašla kroz prozor svoje sobe. Pa dok su ona i Harry leškarili na plaži, u Aurori je velečasni Kellergan izgrizao nokte sve do krvi. U ponedjeljak ujutro zatekao je praznu sobu. Nije obavijestio policiju. Prvo pokušaj samoubojstva, a sada bijeg; da obavijesti policiju, svi bi saznali. Dao si je sedam dana da je nađe. Za sedam je dana i Bog stvorio svijet. Dane je provodio u automobilu, pretražujući cijeli kraj u potrazi za kćeri. Pribojavao se najgorega. Za sedam dana predat će sve u ruke policiji.

Harry ništa nije sumnjao. Bio je zaslijepljen ljubavlju. Isto tako, onog jutra kad su kretali na Martha’s Vineyard, kad se sastao s Nolom na parkiralištu u marini, nije primijetio siluetu skrivenu u tami koja ih je promatrala.

U Auroru su se vratili prijepodne u nedjelju 3. kolovoza 1975. Kad su prelazili granicu između Massachusettsa i New Hampshirea, Nola se rasplakala. Rekla je Harryju da bez njega ne može živjeti, da on nema prava otići, da se ovakva ljubav doživi samo jednom, i još mnogo toga. Preklinjala je: „Ne ostavljajte me, Harry. Ne ostavljajte me tu.” Rekla mu je da je izuzetno napredovao na knjizi posljednjih dana i da se ne smije izlagati opasnosti da izgubi nadahnuće. Nagovarala ga je: „Ja ću se brinuti za vas, a vi ćete se moći posvetiti samo pisanju. Radite na sjajnom romanu, nemate pravo sve upropastiti.” Bila je u pravu: ona je njegova muza, njegovo nadahnuće, zahvaljujući njoj odjednom može tako dobro i brzo pisati. Ali bilo je prekasno; nije više imao novca za najamninu. Morao je otići.

Nolu je ostavio nekoliko ulica dalje od njezine kuće, zagrlili su se posljednji put. Lice joj je bilo obliveno suzama, čvrsto se držala za njega pokušavajući ga zadržati.

„Recite mi da ćete i ujutro biti ovdje!”

„Nola, ja...”

„Donijet ću vam topla peciva, skuhat ću vam kavu. Sve ću napraviti. Bit ću vam žena, a vi ćete biti slavni pisac. Recite mi da ćete biti ovdje...”

„Bit ću ovdje.”

Lice joj se ozari.

„Doista?”

„Bit ću tu. Obećavam.”

„Nije dovoljno obećati, Harry. Zakunite se. Zakunite se na našu ljubav da me nećete ostaviti.”

„Kunem se, Nola.”

Slagao je jer mu je bilo izuzetno teško. Čim je nestala iza ugla, pohitao je na Goose Cove. Mora biti brz: nije se želio izlagati opasnosti da ona opet dođe i zatekne ga u bijegu. Već večeras bit će u Bostonu. U kući je nabrzinu skupio svoje stvari: torbe je potrpao u prtljažnik auta, a na stražnje sjedalo pobacao sve ostalo što je trebao ponijeti. Zatim je zatvorio kapke na prozorima te isključio plin, vodu i struju. Bježao je, bježao od ljubavi.

Želio joj je ostaviti poruku. Napisao je nekoliko redaka: *Draga moja Nola*, *morao sam otići*. *Pisat ću ti*. *Uvijek ću te voljeti*, žurno napisanih na papiriću, koji je potom ipak uzeo, pribojavajući se da bi ih mogao pročitati netko neželjen. Bez ikakve poruke, tako je najsigurnije. Zaključao je vrata, uskočio u automobil i krenuo punim gasom. Bježao je vrtoglavo brzo. Zbogom, Goose Cove, zbogom, New Hampshire, zbogom, Nola.

Gotovo je, zauvijek.

17

Pokušaj bijega

„Marcuse, tekstove biste trebali pripremati, kao što se priprema boksački meč: u danima prije borbe dovoljno je trenirati sa sedamdeset posto kapaciteta, kako biste omogućili da zakuha i naraste bijes koji će eksplodirati u samome meču.”

„Što to znači?”

„Znači da kad imate neku ideju, umjesto da je odmah pretvorite u jednu od svojih nečitljivih pripovijetki koje onda odmah objavljujete na prvoj stranici časopisa koji uređujete, trebali biste je sačuvati duboko u sebi i dopustiti joj da sazre. Morate joj zapriječiti izlaz, morate joj dopustiti da se razvija u vama sve dok ne osjetite da je kucnuo čas. Ovo je broj... Na kojem smo broju?”

„Na osamnaest.”

„Ne, na sedamnaest smo.”

„Zašto me pitate kad znate?”

„Da provjerim pratite li me, Marcuse.”

„Onda je sedamnaest, Harry... Da nas ideje...”

„...zabljesnu.”

U utorak 1. srpnja 2008, u prostoriji za posjete Državnog zatvora New Hampshirea slušao sam Harryja kako poneseno prepričava kako se 3. kolovoza 1975., dok se spremao napustiti Auroru i izašavši velikom brzinom na Autocestu 1, mimoišao s automobilom, koji se istog trena polukružno okrenuo za njim i stao ga sustizati.

nedjelja navečer, 3. kolovoza 1975.

Načas je pomislio da je možda policija, ali nije bilo ni rotirajućeg svjetla ni sirene. Automobil mu se zalijepio za stražnji kraj i nije prestajao trubiti, a on nije shvaćao zašto i iznenada se prestrašio da je žrtva kakvog razbojnika. Pokušao je ubrzati što je više mogao, ali ga je progonitelj uspio preteći i prisiliti da se zaustavi uz rub ceste prepriječivši mu put. Harry iskoči iz auta, spreman na sukob, ali tad prepozna Sternova vozača Luthera Caleba, koji je u međuvremenu izašao iz auta.

„Pa vi ste potpuno poludjeli!” derao se Harry.

„Mouim vas da mi opuostite, gosuodine Quebert. Nisam uas htio puepuašiti. Gosuodin Stern ueli uas uidjeti. Uiše puta sam uas tuažio.”

„Što gospodin Stern želi od mene?”

Harry je drhtao cijelim tijelom, srce samo što mu nije prsnulo od pretrpljenog uzbuđenja.

„Ne unam, gosuodine”, rekao je Luther. „Uekao je da je uažno. Čeka uas.”

Na Lutherovo navaljivanje Harry nevoljko pristane poći s njim do Concorda. Mračilo se. Kad su stigli do prostranog Sternova imanja, Caleb je bez riječi poveo Harryja kroz kuću do velike terase. Elijah Stern sjedio je za stolom i pio limunadu odjeven u lagani kućni ogrtač. Čim je ugledao Harryja, ustao je i krenuo mu ususret s očiglednim olakšanjem što ga vidi:

„Zaboga, dragi Harry, već sam se pobojao da vas neću uspjeti pronaći! Hvala vam što ste došli usprkos kasnoj noćnoj uri. Zvao sam vas, poslao sam vam pismo. Svakodnevno sam slao Luthera. Od vas ni glasa. Pa gdje ste se, dovraga, skrivali?”

„Nisam bio u gradu. Što je tako važno?”

„Sve znam! Sve! A vi ste mi pokušavali prikriti istinu?”

Harry osjeti kako mu klecaju koljena. Stern je znao za Nolu.

„O čemu govorite?” propentao je kako bi dobio na vremenu.

„Pa o kući na imanju Goose Cove, o čemu drugome! Zašto mi niste rekli da namjeravate napustiti kuću zbog novca? O tome me obavijestila agencija iz Bostona. Rekli su mi da ste se dogovorili da ćete sutra vratiti ključeve, sad znate zašto ovakva hitnja! Morao sam neodgodivo s vama razgovarati! Bila bi velika šteta da odete! Meni ne treba novac od najamnine, a želio bih podržati vaš projekt pisanja. Volio bih da ostanete na Goose Coveu dok ne završite roman, što kažete na to? Već sam sve uredio s agencijom. Mnogo držim do umjetnosti i do kulture: ako vam je ugodno u kući, ostanite još koji mjesec! Bit ću ponosan pridonesem li uzletu velikog romana. Nemojte odbiti, ne poznajem baš mnogo pisaca... Stvarno mi je stalo da vam pomognem.”

Harry si dopusti uzdah olakšanja i skljoka se na stolac. Odmah je prihvatio ponudu Elijaha Sterna. Pružila mu se neočekivana prilika da još nekoliko mjeseci uživa u kući na Goose Coveu i dovrši svoj roman nadahnut osjećajima prema Noli. Bude li živio skromno, bez obveze plaćanja najamnine za kuću, moći će nekako pokriti vlastite troškove. Neko se vrijeme zadržao sa Sternom na terasi razgovarajući o književnosti, ponajviše iz pristojnosti prema svom dobročinitelju, jer više od svega želio se odmah vratiti u Auroru i potražiti Nolu da joj priopći kako je našao rješenje. Onda mu je palo na pamet da je ona možda već i otišla na Goose Cove. Je li već vidjela zatvorena vrata? Je li već otkrila da je pobjegao, da je bio spreman ostaviti je? Osjeti grč u želucu i čim se pružila zgodna prilika za odlazak, odjurio je što je brže mogao na Goose Cove. Žurno je otvorio kuću, pootvarao kapke, vodu, plin i struju, sve stvari vratio na mjesto i uklonio svaki trag pokušaja bijega. Nola nikad ne smije saznati. Nola, njegova muza. Bez nje ništa ne bi mogao napraviti.

* * *

„Eto”, rekao je Harry, „tako mi je omogućen ostanak na Goose Coveu i nastavak rada na knjizi. To je ujedno bilo i jedino što sam radio u sljedećim tjednima, pisao. Pisao sam kao lud, grozničavo, toliko da sam izgubio pojam o vremenu, danu i noći, gladi i žeđi. Pisao sam bez stanke, dok me oči ne bi zaboljele, dok mi ne bi popucalo zapešće, dok me ne bi zaboljela glava i cijelo tijelo. Pisao sam dok mi ne bi pozlilo. Tijekom tri tjedna pisao sam danju i noću. Sve to vrijeme Nola se brinula za mene. Dolazila je bdjeti nada mnom, tjerati me da jedem, da spavam, povela bi me u šetnju kad bi vidjela da više ne mogu. Nenametljiva, nevidljiva i sveprisutna: zahvaljujući njoj sve je bilo moguće. Povrh svega pretipkavala je moj rukopis na maloj prenosivoj remingtonki. A često je čak i odnosila sa sobom dijelove rukopisa kako bi ih čitala. Nije me pitala za dopuštenje. Sutradan bi mi iznosila svoje primjedbe. Često je bila puna hvale i govorila mi da je tekst veličanstven, da sadržava najljepše riječi koje je ikada pročitala, a pogled njezinih velikih, zaljubljenih očiju ulijevao mi je neopisivo pouzdanje.”

„Što ste joj rekli za kuću?” upitao sam.

„Da je volim više od svega, da sam želio ostati u njezinoj blizini i da sam se dogovorio s bankom da mi omogući da nastavim unajmljivati kuću. Marcuse, zahvaljujući njoj uspio sam napisati tu knjigu. Nisam više odlazio u Clark's, više me se gotovo nije moglo vidjeti u gradu. Bdjela je nada mnom, brinula se o svemu. Čak mi je rekla da ne mogu sam odlaziti u kupnju jer ne znam ni što mi treba, pa smo to obavljali zajedno, odlazeći u udaljene trgovačke centre, gdje smo bili sigurni. Kad bi primijetila da sam preskočio obrok ili za večeru pojeo čokoladu, razljutila bi se. Poželio sam da me te njene blage srdžbe zauvijek prate u mom radu i životu.”

„Onda ste vi *Porijeklo zla* uistinu napisali za samo nekoliko tjedana?”

„Da. Obuzela me neka stvaralačka groznica, koja se više nikada nije ponovila. Je li nju potaknula ljubav? Nesumnjivo. Vjerujem da je s Nolinim nestankom nestao i dio moje darovitosti. Shvaćate li sad zašto vas molim da se ne zabrinjavate kad vam je teško pronaći nadahnuće?”

Stražar nas je obavijestio da vrijeme posjeta istječe i neka razgovor privedemo kraju.

„Kažete da je Nola odnosila rukopis sa sobom?” podsjetio sam ga kako ne bismo izgubili nit razgovora.

„Odnosila je dijelove koje je pretipkala. Čitala ih je i davala mi svoje mišljenje. Taj kolovoz sedamdeset pete bio je pravi raj, Marcuse. Bio sam tako sretan. Bili smo tako sretni. Mene je usprkos svemu proganjala pomisao da netko zna za nas. Netko spreman prljati ogledala groznim riječima. Taj netko mogao nas je promatrati skriven u šumi i sve vidjeti. Bio sam bolestan od takvih misli.”

„Jeste li zato željeli otići? Koji je razlog zajednički planiranog odlaska one večeri, tridesetoga kolovoza?”

„To je, Marcuse, bilo zbog jedne grozne priče. Snimate li?”

„Snimam.”

„Ispričat ću vam nešto strašno. Da shvatite. Ali ne želim da se to pročuje.”

„Imajte povjerenja.”

„Znate, kad smo ono proveli svoj zajednički tjedan na Martha's Vineyardu, umjesto da se izgovori da je s prijateljicom, Nola je jednostavno pobjegla. Otišla je, nikome ne rekavši ni riječi. Kad smo se ponovno sastali, dan nakon povratka, izgledala je zastrašujuće tužno. Rekla mi je da ju je majka istukla. Tijelo joj je bilo prekriveno masnicama. Plakala je. Toga dana priznala mi je da je majka kažnjava za svaku sitnicu. Da je udara željeznim ravnalom i da primjenjuje postupak kojem su podvrgavali zatvorenike u Guantanamu, simulaciju utapanja: napuni umivaonik vodom, zgrabi je za kosu i zaroni joj glavu pod vodu. Govorila je da je to zato da je oslobodi.”

„Da je oslobodi?”

„Od zla. Nešto poput krštenja, pretpostavljam. Poput Isusa u Jordanu, ili tako nešto. Isprva nisam mogao vjerovati, ali dokazi su bili vidljivi. Onda sam je upitao: ‘Pa tko ti to radi?’ ‘Mama.’ ‘Zašto tvoj otac ništa ne učini?’ ‘Tata se zatvara u garažu i sluša glazbu, strašno glasno. Tako radi kad me majka kažnjava. Ne želi čuti.’ Nola više nije mogla izdržati, Marcuse. Nije više mogla. Želio sam tome stati na kraj, otići Kellerganovima. To je moralo prestati. Ali Nola me preklinjala da ništa ne poduzimam. Rekla mi je da bi imala grdnih problema, da bi je roditelji sigurno udaljili iz grada i da se više nikad ne bismo vidjeli. Ali tako dalje nije moglo. Stoga smo krajem kolovoza, oko dvadesetoga, odlučili da moramo otići. Bez odgode. Dakako, potajice. Dogovorili smo se da pođemo tridesetoga kolovoza. Namjeravali smo otići do Kanade, proći granicu Vermonta. Možda poći u Britansku Kolumbiju, nastaniti se u drvenoj kolibi. Uživati uz obalu jezera. Nitko nikad ne bi saznao.”

„Zato ste planirali otputovati?”

„Da.”

„Ali zašto ne želite da o tome govorim?”

„Zato jer je to tek početak cijele priče, Marcuse. Jer sam potom doznao nešto strašno o Nolinoj majci...”

U taj tren prekine nas stražar. Posjet je bio gotov.

„Razgovor ćemo nastaviti sljedeći put, Marcuse”, rekao mi je Harry ustajući. „U međuvremenu o ovome nikome ni riječi.”

„Obećavam, Harry. Recite mi samo, što biste napravili s knjigom da ste uspjeli pobjeći?”

„Bio bih pisac u egzilu. Ili uopće ne bih bio pisac. U tom trenu to više nije bilo važno. Jedino je Nola bila važna. Nola mi je bila sve. Sve ostalo bilo je manje važno.”

Ostao sam zatečen. To je, znači, bio luckasti plan što ga je Harry skovao prije trideset tri godine: pobjeći u Kanadu s tom djevojčicom u koju se ludo zaljubio. Otići s Nolom i živjeti povučeno na obali jezera, i ne pomišljajući da će tijekom noći predviđene za bijeg Nola nestati i biti ubijena, ni da će knjiga koju je napisao u rekordnom roku i od koje je bio spreman dići ruke postati jedan od najvećih knjižarskih uspjeha te polovine stoljeća.

Za našeg drugog susreta Nancy Hattaway ispričala mi je svoju verziju tjedna na Martha’s Vineyardu. Ispričala mi je kako su tijekom tjedna nakon Nolina povratka iz lječilišta Charlotte’s Hill svakodnevno odlazile na kupanje na Grand Beach i da je Nola nekoliko puta nakon kupanja ostala kod nje na večeri. No sljedećeg ponedjeljka, kad je Nancy pozvonila na kućnom broju 245 na Aveniji Terrace da kao i prethodnih dana pozove Nolu na plažu, čula je kako joj odgovaraju da je Nola jako bolesna i mora ostati u krevetu.

„Cijeli tjedan ista pjesma”, rekla mi je Nancy. „Nola je jako bolesna, ne može

primati posjete. Čak ni moja majka, koja se zabrinuta došla raspitati za nju, nije uspjela prijeći prag kuće. Razbjesnjela sam se, znala sam da se nešto događa. I onda sam shvatila: Nola je nestala.”

„Zašto ste pomislili na to? Mogla je uistinu biti bolesna i u krevetu.”

„Ustvari, tada je moja majka primijetila tu pojedinost: nije se čula glazba. Tijekom cijelog tjedna nijednom se nije čula glazba.”

Pretvorio sam se u đavoljeg odvjetnika:

„Ako je bila bolesna”, rekao sam, „možda joj nisu željeli smetati puštajući glazbu.”

„Prvi put u mnogo vremena nije bilo glazbe. To je bilo vrlo neobično. Da mi srce bude na mjestu, opet sam otišla onamo, da bi mi već po ne znam koji puta rekli da je Nola bolesna i u krevetu, a ja sam se neprimjetno sakrila iza kuće i otišla se naviriti kroz prozor Noline sobe. Soba je bila pusta, krevet je bio uredno pospremljen. Nole nije bilo, u to nije bilo sumnje. A onda se u nedjelju navečer začula glazba. Opet ona vražja glazba koja je treštala iz garaže, a sutradan se ukazala i Nola. Slučajnost? K meni je došla predvečer i otišle smo do velikog parka, u glavnoj ulici. Tamo sam sve iščačkala iz nje. Ponajviše zbog modrica koje je imala po leđima: natjerala sam je da, zaklonjena grmljem, podigne haljinu i vidjela sam da je grubo pretučena. Nagovarala sam je da mi kaže što se dogodilo, pa mi je na koncu priznala da je bila pobjegla na tjedan dana. Otišla je s muškarcem, sa starijim muškarcem. To je sigurno bio Stern. Rekla mi je da je bilo čarobno i da je vrijedilo svakog udarca što ga je dobila kad se vratila kući.”

Nisam joj rekao da je Nola taj tjedan provela na Martha’s Vineyardu s Harryjem, a ne s Elijahom Sternom. Činilo se, uostalom, da ne zna puno o njezinoj vezi sa Sternom.

„Mislim da je to sa Sternom bila neka ružna priča”, nastavila je. „Pogotovo kad sad o tome razmišljam. Luther Caleb dolazio je po nju u Auroru automobilom, plavim mustangom. Znam daju je vozio k Sternu. Sve se to odvijalo potajice, naravno, ali ja sam jednom svjedočila takvoj sceni. Nola mi je tada rekla: ‘Da nikome nisi ništa rekla! Zakuni se na naše prijateljstvo. Inače ćemo obje imati problema.’ Upitala sam je: ‘Ali, Nola, zašto odlaziš tom starcu?’ Odgovorila je: ‘Iz ljubavi.’”

„Ali kad je to počelo?” upitao sam.

„Ne bih vam znala reći. Saznala sam tijekom ljeta, ne sjećam se kada. Toliko toga se dogodilo tog ljeta. Može biti da je ta priča i mnogo duže trajala, možda i godinama, tko zna.”

„Ipak ste na kraju to sve nekome povjerili, zar ne? Kad je Nola nestala.”

„Svakako! Rekla sam šerifu Prattu. Ispričala sam mu sve što sam znala, sve što sam i vama rekla. Rekao mi je neka se ne brinem, da će on istjerati tu stvar na čistac.”

„Biste li bili spremni sve ovo ponoviti na sudu?”

„Naravno, ako treba.”

Obuzela me želja da opet razgovaram s velečasnim Kellerganom u Gahalowoodovoj prisutnosti. Njega sam i nazvao da mu izložim svoju zamisao.

„Da zajedno ispitamo velečasnoga Kellergana? Pretpostavljam da opet nešto snujete.”

„I da i ne. Želio bih se dotaknuti nekih novih elemenata istrage: veza koje je njegova kći održavala i batina koje je dobivala.”

„Što biste vi htjeli? Da pođem pitati oca je li mu kći bila drolja?”

„Dajte, naredniče, znate da pokušavamo rasvijetliti važne momente. U samo tjedan dana poljuljalo se sve u što ste bili sigurni. Možete li mi vi danas reći tko je uistinu bila Nola Kellergan?”

„U redu, pišće, uvjerili ste me. Sutra ću doći u Auroru. Znate li gdje je Clark’s?”

„Naravno da znam. Zašto?”

„Nađimo se tamo u deset. Objasnit ću vam.”

Sutradan ujutro stigao sam u Clark’s ranije kako bih mogao malo porazgovarati s Jenny o prošlosti. Spomenuo sam ljetni bal 1975., za koji mi je rekla da joj je jedna od najgorih uspomena, a bila je sanjarila da će na taj bal poći ruku pod ruku s Harryjem. Najgori trenutak bilo je izvlačenje tombole, kad je Harry odnio prvu nagradu. Potajno se bila nadala da će ona biti sretna odabranica i da će Harry jednog jutra doći po nju i povesti je na sunčani tjedan ljubavi.

„Nadala sam se”, rekla je, „toliko sam željela da odabere mene. Očekivala sam ga svakoga dana. A onda je, na samom kraju srpnja, nestao na tjedan dana, a ja sam shvatila da je najvjerojatnije otišao na Martha’s Vineyard bez mene. Ne znam s kim je bio.”

Lagao sam kako bih je malo poštedio:

„Bio je sam”, rekao sam. „Otišao je sam.”

Nasmijala se kao da joj je laknulo. Onda je rekla:

„Otkako znam za Harryja i Nolu, otkako znam da je za nju napisao knjigu, ne osjećam se više kao žena. Zašto je odabrao nju?”

„To čovjek ne odabire. Zar nikad nisi sumnjala na njega i Nolu?”

„Harry i Nola? Pa tko bi to uopće mogao i pomisliti?”

„Tvoja majka, recimo? Tvrdi da je oduvijek znala. Nije ti nikad o tome govorila?”

„Nikad nije govorila da su bili u vezi. Ali istina je da je nakon Nolinog nestanka rekla da sumnja na Harryja. Osim toga sjećam se da je Travis, koji mi se udvarao, dolazio ponekad nedjeljom na ručak i da je mama neprestano ponavljala: ‘Sigurna sam da je Harry upetljan u nestanak male!’ Travis bi odgovarao: ‘Potrebni su dokazi, gospođo Quinn, inače je uzalud govoriti.’ Majka bi tad ponavljala: ‘Imala sam dokaz. Neporecivi dokaz. Ali izgubila sam ga.’ Nikad nisam u to vjerovala. Majka se

na njega smrtno uvrijedila zbog one vrtne zabave.”

Gahalowood mi se pridružio u Clark’su točno u deset.

„Pišče, vi ste stvarno pogodili prstom u pekmez”, rekao mi je smještajući se do mene za šankom.

„Zašto?”

„Malo sam istraživao tog Luthera Caleba. Nije bilo lako, ali evo što sam ustanovio: rođenje četrdeset pete u Portlandu u Maineu. Ne znam što ga je dovelo u naš kraj, ali između sedamdesete i sedamdeset pete bio je prijavljivan policiji u Concordu, Montburryju i Aurori zbog neprimjerenog ponašanja prema ženama. Potucao se naokolo i prilazio ženama. Prijavu je podnijela i Jenny Quinn, udana Dawn. Ona je vlasnica ovog restorana. Prijavu za napastovanje podnijela je u kolovozu sedamdeset pete. Baš zato sam želio da se sastanemo ovdje.”

„Jenny je podnijela prijavu protiv Luthera Caleba?”

„Poznajete je?”

„Naravno.”

„Hoćete li je, molim vas, pozvati.”

Zamolio sam konobara da ode u kuhinju po Jenny. Gahalowood se predstavio i zamolio je da mu kaže nešto o Lutheru. Slegnula je ramenima:

„Nemam vam bogzna što reći. Bio je dragi dečko. Vrlo blag, usprkos svome izgledu. Znao je svratiti u Clark’s. Ponudila bih mu sendvič i kavu. Nisam mu dopuštala da plaća, bio je siromašni skitnica. Bilo mi ga je pomalo žao.”

„Ipak ste podnijeli prijavu protiv njega”, rekao joj je Gahalowood.

Začudila se:

„Vidim da ste dobro upućeni, naredniče. To je bilo tako davno. Travis me nagovorio da ga prijavim. U ono vrijeme znao mi je govoriti kako je Luther opasan i da ga treba držati na odstojanju.”

„Zašto bi bio opasan?”

„Toga ljeta je stalno visio u Aurori. Ponekad je bio grub prema meni.”

„Zašto bi Luther Caleb bio nasilan?”

„Nasilan je možda prejaka riječ. Recimo da je bio grub. Uporno je nastojao... Ma, možda će vam se činiti smiješnim...”

„Sve nam ispričajte, gospođo. Možda se radi o važnoj pojedinosti.”

Kimnuo sam kako bih ohrabrio Jenny da progovori.

„Navaljivao je da me slika.”

„Da vas slika?”

„Da. Govorio mi je da sam lijepa žena, da misli da sam prekrasna, i da bi me jedino želio naslikati.”

„Što se dogodilo s njim?” upitao sam.

„Jednog dana samo ga više nismo vidjeli”, odgovori mi Jenny. „Priča se da je nastradao u automobilu. Trebalo bi pitati Travisa, on će sigurno znati.”

Gahalowood mi je potvrdio da je Luther Caleb smrtno stradao u automobilskoj nesreći 26. rujna 1975., odnosno četiri tjedna nakon Nolina nestanka. Njegov je automobil pronađen u podnožju litice blizu Sagamorea u Massachusettsu, dvjestotinjak milja od Aurore. Osim toga Luther je pohađao umjetničku školu u Portlandu i Gahalowood je smatrao da možemo početi ozbiljno razmatrati činjenicu da je upravo on naslikao platno koje prikazuje Nolu.

„Taj Luther je, čini se, bio neki vraški lik”, rekao mi je. „Je li on pokušao napasti Nolu? Da je nije on pokušao odvući u šumu u Side Creeku? U naletu grubosti ubije ju i riješi se tijela, potom bježi u Massachusetts. Mučen grižnjom savjesti i znajući da tragaju za njim, bacio se autom s vrha litice. Ima sestru u Portlandu, u Maineu. Pokušao sam stupiti u kontakt s njom, ali zasad bezuspješno. Pokušat ću joj se opet javiti.”

„Kako to da ga policija onomad nije povezala sa slučajem?”

„Da bi ga se povezalo sa slučajem, trebalo je Caleba smatrati osumnjičenikom. No nijedan element istražne dokumentacije nije upućivao na njega.”

Tad sam upitao:

„Možemo li se vratiti i ispitati Sterna? Službeno. Pretražiti njegovu kuću?”

Gahalowood se obeshrabreno namršti:

„Vrlo je moćan. Trenutačno mu ne možemo ništa. Dok ne budemo imali nešto konkretnije, tužitelj to neće uzeti u razmatranje. Trebamo opipljive dokaze. Dokaze, pišče, trebamo dokaze.”

„Imamo sliku.”

„Slika je nezakonit dokaz, koliko puta vam to moram ponoviti? Sad mi radije recite što namjeravate postići ponovnim posjetom starom Kellerganu?”

„Moram razjasniti neke stvari. Što više saznajem o njemu i njegovoj ženi, to me više pitanja muči.”

Spomenuo sam Harryjev i Nolin izlet na Martha’s Vineyard, majčino opetovano batinanje, očevo sakrivanje u garaži. Po meni, Nolu je obavijao veo tajne: bila je istovremeno i blistava i mračna djevojka, svi su smatrali da zrači, a ona se ipak pokušala ubiti. Doručkovali smo pa krenuli potražiti Davida Kellergana.

Vrata kuće na Aveniji Terrace bila su otvorena, ali njega nije bilo: iz garaže nije dopirala nikakva glazba. Čekali smo ga na trijemu. Stigao je za pola sata, na bučnome motoru: Harley-Davidsonu koji je popravljao već trideset tri godine. Vozio je bez kacige, a u ušima je imao slušalice. Pozdravio nas je gromkim urlikom zbog glasne glazbe, koju je isključio čim je pokrenuo gramofon u garaži i zaglušio cijelu kuću.

„Policija je više puta morala intervenirati”, objasnio nam je. „Zbog preglasne glazbe. Svi susjedi su se žalili. Šerif Travis Dawn osobno je došao i pokušao me nagovoriti da se odreknem svoje glazbe. Ja sam mu rekao: ‘Što da vam kažem, glazba je moja kazna.’ Onda je otišao i kupio mi ovaj čitač CD-a i CD verziju ploče

koju neprestano slušam. Rekao mi je neka si tako raznesem vlastite bubnjiće prije nego što neprestani pozivi susjeda raznesu telefonsku centralu policijske postaje.”

„A motor?” upitao sam.

„Konačno sam ga popravio. Nije li lijep?”

Sad kad je saznao što se dogodilo njegovoj kćeri mogao je dovršiti motor na kojem je radio još od večeri njezina nestanka.

David Kellergan smjestio nas je u svojoj kuhinji i poslužio nam ledeni čaj.

„Kad ćete mi vratiti tijelo moje kćeri, naredniče?” upitao je Gahalowooda. „Sad bi ga već trebalo ukopati.”

„Uskoro, gospodine. Znam da vam je teško.”

Velečasni se igrao svojom čašom.

„Voljela je ledeni čaj. Za ljetnih večeri često bismo pripremili cijelu bocu i odlazili na plažu gledati kako sunce tone u ocean i galebove koji plešu u visini. Voljela je galebove. Jako ih je voljela. Jeste Ii to znali?”

Potvrdno sam kimnuo. Zatim sam rekao:

„Gospodine Kellergan, u cijelom slučaju ima nejasnoća. Zbog toga smo narednik Gahalowood i ja ovdje.”

„Nejasnoća? Mogu misliti... Moja kći je ubijena i zakopana u nekom vrtu. Jeste li otkrili nešto novo?”

„Gospodine Kellergan, poznajete li možda čovjeka koji se zove Elijah Stern?” upitao je Gahalowood.

„Ne osobno. Sreo sam ga nekoliko puta u Aurori. Ali to je bilo jako davno. Vrlo bogat čovjek.”

„A njegovog čovjeka od povjerenja? Stanovitog Luthera Caleba?”

„Luther Caleb... To ime mi ništa ne govori. Ali možda sam i zaboravio. Prošlo je puno vremena, a vrijeme nosi svoje. Čemu ta pitanja?”

„Sve upućuje na to da je Nola bila povezana s tim osobama.”

„Povezana?” ponovio je David Kellergan, koji nije bio glup čovjek. „Što znači povezana u vašem diplomatskom policijskom jeziku?”

„Vjerujemo da je Nola imala vezu sa Sternom. Jako mi je žao što vam to moram tako grubo reći.”

Zajapurio se.

„Nola? Što pokušavate reći? Da mi je kći bila kurva? Moja kći bila je žrtva onog bijednoga Harryja Queberta, notornog pedofila koji će uskoro krenuti ususret smrti! Radije se vi brinite za njega, ne dolazite ovamo blatiti mrtve, naredniče! Razgovor je završen. Doviđenja, gospodo.”

Gahalowood je poslušno ustao, ali bilo je još nekih pitanja koja sam želio razjasniti. Rekao sam:

„Vaša žena ju je tukla, zar ne?”

„Oprostite”, zagrcnuo se Kellergan.

„Vaša žena, udarala je Nolu. Je li to istina?”
„Ma vi ste potpuno poludjeli!”
Nisam mu dopustio da nastavi:
„Nola je pobjegla krajem srpnja sedamdeset pete. Pobjegla je, a vi nikome ništa niste rekli, ili se varam? Zašto? Bilo vas je sram? Zašto niste zvali policiju kad je otišla od kuće krajem sedamdeset pete?”
Zaustio je kako bi nam objasnio:
„Znao sam da će se vratiti... I bio sam u pravu jer, tjedan dana poslije, bila je ovdje!”
„Tjedan! Čekali ste cijeli tjedan! No one večeri kad je nestala, pozvali ste policiju samo sat vremena nakon što ste ustanovili da je nestala. Zašto?”
Stari je stao vikati:
„Pa zato što sam te večeri, dok sam je tražio po susjedstvu, čuo za neku djevojčicu koju su vidjeli ranjenu u Side Creek Laneu, i odmah sam sve povezao! Uostalom, što hoćete od mene, Goldmane? Nemam obitelji, ništa više nemam! Zašto dolazite otvarati moje rane? Nestanite, odmah! Gubite se!”
Nisam želio nasjesti na njegove riječi:
„Što se dogodilo u Alabami, gospodine Kellergan? Zašto ste došli u Auroru? I što se ovdje dogodilo sedamdeset pete? Odgovorite! Recite, zaboga! Dugujete to svojoj kćeri!”
Kellergan je ustao i sav raspomamljen bacio se na mene. Zgrabio me za ovratnik, iznenađujući me svojom snagom. „Gubite se iz moje kuće!” vikao je gurajući me unazad. Sigurno bih bio pao da me Gahalowood nije dohvatio i izvukao van.
„Jeste li poludjeli, pišče?” prozvao me kad smo se vratili do njegova automobila. „Ili ste samo nevjerojatno glupi? Želite li sve naše svjedoke okrenuti protiv sebe?”
„Priznajte da nije baš sasvim jasno.”
„Što nije jasno? Aludirali smo na raskalašenost njegove kćeri, pa se razljutio, to je sasvim normalno, zar ne? Osim toga umalo vas nije zgromio. Stari je baš snažan. Nikad ne bih to pomislio.”
„Stvarno mi je žao, naredniče. Ne znam što me spopalo.”
„A kakva je to priča s Alabamom?” upitao je.
„Već sam vam spominjao: Kellerganovi su otišli iz Alabame i doselili se ovamo. I dalje sam uvjeren da je za njihov odlazak postojao jako dobar razlog.”
„Pokušat ću saznati više o tome. Ako mi obećate da ćete se ubuduće pristojno ponašati.”
„Uspjet ćemo, naredniče, je li? Mislim, na dobrom smo putu da dokažemo da je Harry nedužan, zar ne?”
Gahalowood me netremice gledao:
„Znate što, pišče, vi mene ustvari ometate. Ja radim svoj posao. Istražujem umorstva. A vi ste ponajprije opsjednuti potrebom da Queberta oslobodite optužbe za

Nolino umorstvo, kao da svima želite poručiti: vidite da je nedužan, zašto se onda tom sjajnom piscu želi pripisati krivnja? Ali njega, Goldmane, isto tako tereti veza s petnaestogodišnjom djevojkom!"

„Znam! Mislite li da nisam toga neprestano svjestan?"

„Zašto onda o tome nikad ne govorite?"

„Došao sam nakon što je izbio skandal. Bez razmišljanja. Mislio sam samo na svog prijatelja, na svog brata Harryja. U normalnim okolnostima ostao bih dva-tri dana, umirio vlastitu savjest i brzo se vratio u New York."

„Zašto ste onda još tu i gnjavite mene?"

„Zato što je Harry Quebert moj jedini prijatelj. Imam trideset godina, i imam samo njega. Svemu me poučio, bio mi je jedini istinski brat posljednjih deset godina. Nemam nikog drugog."

Mislim da se u tom trenu Gahalowood sažalio nada mnom, jer me pozvao k sebi na večeru. „Dođite navečer, pišče. Vidjet ćemo koliko smo napredovali s istragom, pojest ćemo nešto. Upoznat ćete moju ženu." Budući da bi ga tolika ljubaznost vjerojatno ubila, odmah je prešao na svoj krajnje neugodni ton i dodao: „Konačno, moja žena će biti posebno zadovoljna. Već dugo me nagovara da vas pozovem. Sanja o tome da vas upozna. Smiješna li sna!"

* * *

Obitelj Gahalowood živjela je u lijepoj kućici u rezidencijalnoj četvrti u istočnom dijelu Concorda. Narednikova žena Helen bila je elegantna i vrlo ugodna, potpuna suprotnost svome mužu. Dočekala me izuzetno ljubazno. „Jako mi se svidjela vaša knjiga", rekla mi je. „Znači, stvarno istražujete s Perryjem?" Njezin muž zagunđa kako ja ne istražujem i da je on glavni, a da sam ja pao s Marsa kako bih njemu zagorčao život. Njegove dvije kćeri, tinejdžerice koje su se očigledno dobro nosile sa svojim mladenačkim godinama, došle su me pristojno pozdraviti i potom nestale u svojoj sobi. Rekao sam Gahalowoodu: „Vi ste, ustvari, jedini u ovoj kući kome nisam drag."

Nasmijao se.

„Začepite, pišče. Radije pođite sa mnom van popiti hladno pivo. Ugodna je večer."

Dugo smo se zadržali na terasi, udobno zavaljeni u naslonjače od pletene trstike, prazneći plastični hladnjak. Gahalowood je bio u odijelu, ali je navukao stare papuče. Večernji je zrak bio vrlo topao, čuli smo djecu kako se igraju na ulici. Zrak je mirisao na ljeto.

„Imate krasnu obitelj", rekao sam mu.

„Hvala. A vi? Imate li ženu? Djecu?"

„Ne, ništa."

„Psa?"

„Ne."

„Nemate čak ni psa? Mora da ste jezivo osamljeni, pišče... Da pogodim: živite u stanu prevelikom za samca, u nekoj trendovskoj newyorškoj četvrti. U velikom stanu koji je uvijek prazan."

Nisam ni pokušao nijekati.

„Moj agent je povremeno znao dolaziti gledati bejzbol kod mene. Jeli bismo *nachose* sa sirom. Bilo nam je dobro. Ali sad, s ovom pričom, ne znam hoće li moj agent opet poželjeti doći k meni. Već dva tjedna mi se ne javlja."

„Malo vas je frka, je li, pišče?"

„Da. Ali da stvar bude još gora, ne znam čega se bojim. Pišem novu knjigu, o ovom slučaju. Trebao bih zaraditi najmanje milijun dolara. Sigurno će se odlično prodavati. Ali u dubini duše sam nesretan. Što vi mislite, što bih trebao napraviti?"

Pogledao me začuđeno:

„Pitate čovjeka koji zarađuje pedeset tisuća dolara godišnje?"

„Da."

„Ne znam što bih vam rekao, pišče."

„Da sam vaš sin, što biste mi savjetovali?"

„Da ste vi moj sin? Odmah me muka hvata. Vama treba psihološka pomoć, pišče. Znate, ja imam sina. Mlađi je od vas. Ima dvadeset godina."

„Nisam znao."

Posegne u džep i izvuče malu fotografiju, koju je zalijepio na komad kartona da se ne savija. Na njoj je bio mladić u svečanoj vojničkoj uniformi.

„Vaš sin je vojnik?"

„Druga pješačka divizija. Poslan je u Irak. Sjećam se dana kad se prijavio. Putujući regrutacijski ured američke vojske stacionirao se na parkiralištu trgovačkog centra. Nije nimalo dvojio. Vratio se kući i rekao mi da je odlučio: odustaje od fakulteta, želi poći u rat. Zbog prizora jedanaestog rujna koji su mu uvijek pred očima. Izvadio sam kartu svijeta i upitao ga: 'Gdje je Irak?' Odgovorio mi je: 'Irak je tamo gdje bih trebao biti.' Što kažete, Marcuse?" (Prvi put oslovio me imenom.) „Je li bio u pravu ili ne?"

„Nemam pojma."

„Ni ja. Samo znam da je život niz odabira s kojima se poslije treba znati nositi."

Bila je to lijepa večer. Već se odavno nisam osjećao toliko prihvaćenim. Nakon večere nakratko sam ostao sam na terasi dok je Gahalowood pomagao ženi pri raspremanju. Spustio se mrak, nebo je bilo boje tinte. Primijetio sam kako svjetluca zviježđe Velikog medvjeda. Sve je bilo tako mirno. Djeca su otišla, ulica je opustjela, čuo se samo umirujući pjev zrikavaca. Kad mi se Gahalowood pridružio, pretresli smo sve pojedinosti istrage. Ispričao sam mu kako je Stern velikodušno dopustio Harryju da ostane na Goose Coveu.

„Isti onaj Stern koji je bio u vezi s Nolom?” naglasio je. „Sve je to jako čudno.”

„Sami ste to rekli, naredniče. Naglašavam da je netko u ono doba znao za Harryja i Nolu. Harry mi je ispričao da je one večeri kad je bio ljetni bal, pronašao ogledalo u toaletu umrljano natpisom koji ga je etiketirao kao *zavodnika djevojčice*. Usput govoreći, ima li što novo o rukopisu poruke? Kad ćete dobiti rezultate grafološkog vještačenja?”

„Sljedeći tjedan, kako se čini.”

„Onda ćemo uskoro saznati.”

„Dobro sam pročešljao policijsko izvješće o Nolinom nestanku”, rekao mi je Gahalowood. „Pripremio ga je šerif Pratt. Uvjeravam vas da se nigdje ne spominju ni Stern ni Harry.”

„To je čudno jer su mi Nancy Hattaway i Tamara Quinn potvrdile da su obje obavijestile šerifa Pratta o svojim sumnjama vezanim uz Harryja i Sterna u vrijeme nestanka.”

„Izvještaj je potpisao sam Pratt. Znao je i ništa nije poduzeo?”

„Što bi sve to moglo značiti?” upitao sam se.

Gahalowood je djelovao natmureno:

„Da je možda i sam imao vezu s Nolom Kellergan?”

„I on? Mislite? Zaboga, šerif Pratt i Nola?”

„Sutra ćemo, pišče, prvo otići do njega i pitati ga.”

* * *

Ujutro u četvrtak 3. srpnja 2008. Gahalowood je došao po mene na Goose Cove pa smo otišli potražiti šerifa Pratta u njegovoj kući na Mountain Driveu. Pratt nam je otvorio vrata. Prvo je ugledao samo mene i vrlo me srdačno dočekao.

„Gospodine Goldman, kojim dobrom? U gradu se priča da vodite vlastitu istragu.”

Čuo sam kako Amy pita tko je došao, a Pratt joj odgovori: „Pisac Goldman.” Uto opazi Gahalowooda nekoliko koraka iza mene, pa dometne:

„Dakle radi se o službenom posjetu.”

Gahalowood kimne.

„Samo nekoliko pitanja, šerife”, objasni mu. „Istraživanje je uznapredovalo, ali nedostaju nam neke pojedinosti. Siguran sam da razumijete.”

Smjestili smo se u salonu. Amy Pratt došla nas je pozdraviti. Muž joj naloži da se vani pozabavi vrtlarenjem, na što ona stavi šešir i bez riječi izađe obići svoje gardenije. Mogao je to biti smiješan prizor da, zbog meni neobjašnjivog razloga, atmosfera u salonu Prattovih iznenada nije postala nekako napeta.

Pustio sam Gahalowoodu da vodi razgovor. Bio je dobar policajac i dobar poznavatelj ljudske psihe, usprkos svojoj uvijek lagano prisutnoj agresivnosti. Počeo je s nekoliko općenitih pitanja: zamolio je Pratta da ga ukratko podsjeti na tijek

događaja koji su rezultirali nestankom Nole Kellergan. Pratt je ubrzo izgubio strpljenje: rekao je da je svoju izjavu dao još 1975. i da je možemo pročitati. Tad mu Gahalowood odgovori:

„Pa, iskreno, čitao sam vašu izjavu, ali nije me se baš dojmila. Primjerice znam da vam je Quinnica ispričala što je znala o Harryju i Noli, a toga ipak nigdje nema u izvještaju."

Pratt se nije dao lako poljuljati:

„Quinnica me došla posjetiti, istina. Rekla mi je da sve zna, rekla je da Harry sanjari o Noli. Ali nije imala nikakvih dokaza, kao ni ja."

„Lažete", upleo sam se. „Pokazala vam je poruku koju je napisao Harry i koja ga je itekako dovodila u vezu s njom."

„Jednom mi ju je pokazala. Zatim je taj papir nestao! Ništa nije imala! Što sam trebao napraviti?"

„A Elijah Stern?" upitao je Gahalowood praveći se da popušta. „Što ste saznali o Sternu?"

„Stern?" ponovio je Pratt. „Elijah Stern? Kakve veze on ima s ovom pričom?"

Gahalowood je uzimao zalet. Govorio je mirno, glasom koji nije dopuštao okolišanja:

„Prestanite s tim cirkusom, Pratt, jer sve znam. Znam da niste provodili istragu kako ste trebali. Znam da vam je u vrijeme nestanka djevojčice Tamara Quinn iznijela svoje sumnje o Quebertu i da vam je Nancy Hattaway ispričala da je Nola imala intimnu vezu s Elijahom Sternom. Morali ste privesti Queberta i Sterna, morali ste ih barem ispitati, pretražiti njihove kuće, rasvijetliti taj slučaj i sve napisati u izvještaju. To je uobičajeni postupak. A vi niste ništa od toga napravili! Zašto? Recite, zašto? Konačno, radilo se o ubojstvu jedne žene i o nestanku djevojčice, i to pred vašim nosom!"

Osjetio sam da je Pratt zatečen. Podigao je glas da povrati samopouzdanje:

„Tjednima sam pretraživao cijeli kraj", derao se, „čak i kad sam bio na godišnjem odmoru! Izludio sam tražeći tu malu! I zato mi nemojte dolaziti ovamo, u moju kuću, vrijeđajući me i dovodeći u pitanje moj posao! Policajci se ne ponašaju tako jedni prema drugima!"

„Preokrenuli ste nebo i zemlju", odvrati mu Gahalowood, „ali znali ste da postoje osobe koje treba ispitati i ništa niste napravili! Zašto, za ime Boga? Čega ste se bojali?"

Nastupila je duga šutnja. Gledao sam Gahalowooda, bio je uistinu dojmljiv. S prijetećom mirnoćom netremice je gledao u Pratta.

„Čega ste se bojali?" ponovio je. „Govorite! Recite već jednom! Što se dogodilo s tom malom?"

Pratt odvrati pogled. Ustane i ode do prozora kako bi umaknuo našim pogledima. Neko je vrijeme promatrao svoju ženu, koja je vani odstranjivala uvele cvjetove s

grmova gardenija.

„Bilo je to na samom početku kolovoza”, rekao je jedva čujno. „Na samom početku kolovoza te uklete sedamdeset pete. Vjerovali vi meni ili ne, jednog popodneva mala je došla u moj ured, u policijsku postaju. Čuo sam kucanje na vratima i Nola Kellergan je ušla, ne čekajući da odgovorim na kucanje. Sjedio sam u uredu proučavajući neki predmet. Iznenadio sam se kad sam je ugledao. Pozdravio sam je i upitao što se dogodilo. Bila je nekako čudna. Nije mi se obratila nijednom riječju. Zatvorila je vrata, okrenula ključ u bravi, netremice me gledajući krenula je prema meni. Prema radnom stolu, evo ovdje...” Pratt zastane. Bio je očito potresen, nije pronalazio riječi. Gahalowood nije pokazao nimalo suosjećanja. Hladno ga upita:

„I, što je bilo evo ovdje, šerife Pratt?”

„Možete mi vjerovati ili ne vjerovati, naredniče. Zavukla se ispod mog radnog stola. Ona je... Otkopčala mi je šlic, zgrabila moje spolovilo i stavila ga u usta.”

Poskočio sam:

„Što to govorite?”

„Istinu. Ona me obrađivala, a ja sam se prepustio. Rekla mi je: ‘Opustite se, šerife.’ Kad je sve bilo svršeno, rekla mi je brišući usne: ‘Sad ste kriminalac.’”

Ostali smo zaprepašteni: eto zašto šerif Pratt nije ispitivao ni Sterna ni Harryja. Zato što je i sam, isto kao i oni, bio izravno upetljan u taj slučaj.

Sad kad je konačno olakšao dušu Pratt nije mogao prestati govoriti. Rekao nam je da je slijedila još jedna felacija. Prvu je inicirala Nola, ali na drugu ju je on prisilio. Ispričao nam je događaj kad je patrolirajući sam u vozilu, naišao na Nolu, koja se pješice vraćala s plaže. Bilo je to blizu Goose Covea. Nosila je svoj pisaći stroj. Ponudio joj je prijevoz, ali umjesto da krene prema Aurori, otišao je u šumu u Side Creeku. Rekao nam je:

„Nekoliko tjedana prije njezinog nestanka bio sam s njom u Side Creeku. Zaustavio sam vozilo uz rub šume, tamo nikada nikoga nije bilo. Uzeo sam je za ruku i prisilio je da dodiruje moj nabrekli ud, tražio sam da opet radi ono što mi je već radila. Raskopčao sam hlače, zgrabio je za zatiljak i natjerao je da to učini... Ne znam što mi je bilo. To me proganja već više od trideset godina! Ne mogu više! Privedite me, naredniče. Neka me ispitaju, neka mi sude, neka mi oproste. Oprosti, Nola! Oprosti mi!”

Kad je Amy Pratt vidjela svog muža kako s lisičinama na rukama izlazi iz kuće, stala je vrištati, uzbunjujući cijelo susjedstvo. Znatiželjnici izađoše ispred kuća da vide što se događa, a čuo sam i ženski glas kako doziva muža kako ovaj ne bi propustio taj prizor: „Policija odvodi Garetha Pratta!”

Gahalowood je smjestio Pratta u svoje vozilo i uz prodoran se zvuk sirene zaputio u sjedište Državne policije u Concordu. Ostao sam pred kućom Prattovih: Amy je

plakala klečeći pokraj svojih geranija dok su susjedi, i susjedi njihovih susjeda, i cijela ulica i cijela četvrt, a ubrzo i polovina stanovnika Aurore pohrlili pred kuću na Mountain Driveu.

Ošamućen onim što sam saznao, napokon sam se naslonio na hidrant i nazvao Rotha kako bih ga izvijestio o razvoju događaja. Nisam imao hrabrosti suočiti se s Harryjem: ja mu nisam želio donijeti takve vijesti. Televizija se za to pobrinula tijekom sljedećih sati. Svi informativni programi domogli su se te vijesti i počela je velika medijska bitka: Gareth Pratt, bivši načelnik policije u Aurori, priznao je bludne radnje nad Nolom Kellergan i tako postao novi mogući osumnjičenik u slučaju. Harry me nazvao popodne iz zatvora, plačući. Molio je da dođem do njega. Nije mogao vjerovati da je sve to istina.

U zatvorskoj prostoriji za posjete ispričao sam mu što se dogodilo sa šerifom Prattom. Bio je potpuno izvan sebe, nije uspijevao zaustaviti suze. Na kraju sam mu rekao:

„To nije sve. Mislim da je vrijeme da saznate."

„Da saznam što? Plašite me, Marcuse."

„Kad sam vam neki dan spominjao Sterna, nisam vam rekao da sam bio kod njega."

„I?"

„Tamo sam pronašao platno na kojem je Nola."

„Platno? Kako mislite *platno*?"

„Stern kod kuće drži sliku na kojoj je Nola, gola."

Imao sam kod sebe uvećanu fotografiju, pa sam mu je pokazao.

„To je ona!" vrisnuo je Harry. „To je Nola! To je Nola! Što to znači? Kakve su to gluposti?"

Stražar ga opomene.

„Harry, smirite se", rekao sam mu.

„Ali kakve sad veze ima Stern s cijelom tom pričom?"

„Ne znam. Nola vam ga nikad nije spominjala?"

„Nikad! Nikad!"

„Harry, koliko ja znam, Nola je imala vezu s Elijahom Sternom. Tijekom istog tog ljeta sedamdeset pete."

„Molim? Kako? Ali što to znači, Marcuse?"

„Ja mislim, odnosno, koliko sam uspio shvatiti... Harry, morat ćete se pomiriti s tim da možda niste bili jedini muškarac u Nolinom životu."

Odjednom je poludio. Poskočio je i zavitlao plastični stolac u zid vičući:

„Nemoguće! Nemoguće! Mene je voljela! Čujete li? Mene!"

Stražari se baciše na njega kako bi ga smirili i odveli. Čuo sam kako i dalje viče: „Zašto to radite, Marcuse? Zašto želite sve upropastiti? Prokleti bili! I vi, i Pratt, i

Stern!”

Upravo nakon tog događaja počeo sam pisati priču o Noli Kellergan, petnaestogodišnjakinji, koja je zavrtjela glavom cijelom gradiću američke zabiti.

16

Porijeklo zla

(Aurora, New Hampshire, 11. – 20. kolovoza 1975.)

„Harry, koliko treba vremena da se napiše knjiga?”

„Ovisi.”

„O čemu?”

„O svemu.”

11. kolovoza 1975.

„Harry! Harry, dragi!”

Utrčala je u kuću s rukopisom u rukama. Bilo je rano prijepodne, nije još bilo ni devet. Harry je u radnoj sobi premetao po papirima. Stala je na vratima i pokazala torbu s dragocjenim materijalom.

„Gdje je bio?” upitao je Harry srdito. „Gdje je, dovraga, bio taj rukopis?”

„Oprostite, Harry. Dragi moj Harry... Nemojte se ljutiti na mene. Uzela sam ga sinoć, vi ste spavali, pa sam ga uzela kući da čitam. Nisam smjela. Ali tako je lijepo! Izvanredno! Tako lijepo!”

Pružila mu je papire, sva nasmijana.

„Onda? Svidjelo ti se?”

„Je li mi se svidjelo?” poviče ona. „Pitate me je li mi se svidjelo? Čarobno je! Nešto najljepše što mi je ikada došlo u ruke za čitanje. Vi ste izuzetan pisac! Ovo će biti velika knjiga! Postat ćete slavni, Harry. Čujete li me? Slavni!”

Izgovorivši to, stane plesati uokolo; plesala je niz hodnik, sve do salona, zaplesala je i na terasi. Plesala je od veselja, bila je presretna. Postavila je stol na terasi. Pobrisala je rosu, rasprostrta stolnjak i pripremila mu prostor za rad s njegovim olovkama, bilježnicama, bilješkama i oblucima pažljivo odabranima na plaži da služe kao držači papira. Zatim je iznijela kavu, kolače, kekse i voće te postavila jastuk na stolac da mu bude udobnije. Uvjerila se da je sve savršeno kako bi mogao raditi u najboljim uvjetima. Kad se smjestio, nestala je u kući. Pospremala je, kuhala: o svemu je brinula kako bi se on mogao usredotočiti na pisanje. Samo na pisanje i ni na što drugo. Kako je napredovao u rukopisu, ona je čitala rukom pisane listove ispravljajući poneku pogrešku, a zatim pretipkavala u čisto svojom remingtonkom, radeći strastveno i odano poput najprivrženije tajnice. Tek kad bi završila sve poslove, dopuštala si je sjesti pored Harryja – ne preblizu da mu ne smeta – i promatrati ga kako piše, sretna. Bila je žena pisca.

Toga dana otišla je ubrzo nakon podneva. Kao i uvijek pri odlasku, nešto mu je poručila:

„Pripremila sam vam sendviče. U kuhinji su. U frižideru ima ledenog čaja. Molim

vas da se dobro najedete. Malo se i odmarajte. Inače će vas boljeti glava, i sami znate što se događa kad previše radite, dragi moj Harry: imate neizdržive migrene koje vas čine strašno nervoznim."

Zagrlila ga je.

„Hoćeš li se kasnije vratiti?" upita Harry.

„Ne mogu, Harry. Jako sam zauzeta."

„Čime si zauzeta? Zašto odlaziš tako rano?"

„Zauzeta sam i gotovo. Žene moraju sačuvati tajnovitost. Pročitala sam u nekom časopisu."

Nasmijao se.

„Nola!"

„Molim?"

„Hvala."

„Na čemu, Harry?"

„Na svemu. Ja... Ja pišem knjigu. U tome sam konačno uspio, i to zahvaljujući tebi."

„Dragi moj Harry, ali ja baš to i želim: brinuti za vas, biti ovdje za vas, pomoći vam oko knjiga, zasnovati obitelj s vama! Zamislite kako ćemo biti sretni zajedno! Koliko biste djece voljeli imati, Harry?"

„Barem troje!"

„Može! Ili četvero! Dva dječaka i dvije djevojčice, da ne bude previše svađe. Želim postati gospođa Nola Quebert! Najponosnija žena na svijetu!"

Otišla je. Puteljkom s Goose Covea stigla je do Autoceste 1. Ni ovaj put nije primijetila sjenu koja ju je pratila skrivena u grmlju.

Trebalo joj je sat vremena pješice do Aurore. Taj put prelazila je dvaput dnevno. Kad je stigla u grad, skrenula je na glavnu ulicu i produžila sve do trga, gdje ju je po dogovoru čekala Nancy Hattaway.

„Zašto trg, a ne plaža?" prigovori Nancy čim je ugleda. „Tako je vruće!"

„Imam dogovor za poslijepodne..."

„Molim? Samo mi nemoj reći da ćeš se opet naći sa Sternom!"

„Ne spominji njegovo ime!"

„Opet si me pozvala da ti poslužim kao alibi?"

„Daj, molim te, pomozi mi."

„Ali cijelo vrijeme ti pomažem!"

„Još jednom. Još samo jednom. Molim te."

„Ne idi onamo!" odgovarala ju je Nancy. „Ne idi tom tipu. To mora prestati. Bojim se za tebe. Što radite? Seksate se, je li? O tome se radi?"

Nola odgovori blagim i umirujućim glasom:

„Ne brini se, Nancy. Samo se nemoj brinuti. Pomoći ćeš mi, zar ne? Obećaj mi: znaš što se događa kad saznaju da lažem. Znaš što me onda čeka kod kuće."

Nancy uzdahne, zdvojno.

„Dobro. Ostat ću ovdje sve dok se ne vratiš. Ali ne kasnije od pola sedam, inače će se majka naljutiti na mene."

„Dogovoreno. Budu li te nešto pitali, gdje smo bile?"

„Cijelo poslijepodne ovuda smo šetale", ponovi Nancy poput papige. „Ali dosta mi je laganja za tebe!" procijedi. „Zašto to radiš? Reci mi!"

„Zato što ga volim! Beskrajno ga volim! Sve bih učinila za njega!"

„Fuj, gadi mi se. Ne želim ni misliti o tome."

Plavi mustang stigao je iz jedne od pokrajnjih ulica i zaustavio se na prilazu trgu. Nola ga je opazila.

„Evo ga", reče. „Moram ići. Vidimo se, Nancy. Hvala ti, prava si prijateljica."

Požurila se prema automobilu i uskočila u njega. „Dobar dan, Luthere", rekla je vozaču smještajući se na stražnjem sjedalu. Automobil je odmah krenuo i nestao, a da nitko osim Nancy nije primijetio neobični manevar koji se upravo odigrao.

Za sat vremena mustang je stigao pred dvorac Elijaha Sterna u Concordu. Luther je poveo djevojku u kuću. Sad je već poznavala put do sobe.

„Razodueni se", ljubazno joj naloži Luther. „Ueći ću gosuodinu Sternu da si stigua."

* * *

12. kolovoza 1975.

Kao i svakog jutra otkako su se vratili s Martha's Vineyarda i otkako je pronašao svoje nadahnuće, Harry je ustao u zoru i otišao na trčanje prije no što počne s poslom.

Kao i svakog jutra trčao je do Aurore. I kao i svakog jutra zastao je u marini da odradi seriju sklekova. Još nije bilo ni šest. Grad je spavao. Zaobišao je Clark's: bilo je vrijeme otvaranja i nije želio naletjeti na Jenny. Ona je bila sjajna djevojka, nije zaslužila da se ovako prema njoj ponaša. Zastao je razmišljajući pred oceanom okupanim nevjerojatnim bojama svitanja. Trgnuo se kad je izgovorila njegovo ime:

„Harry? Znači, istina je! Ustaješ ovako rano da bi išao trčati?"

Osvrnuo se: bila je to Jenny u uniformi iz Clark'sa. Prišla mu je nespretno ga pokušavajući zagrliti.

„Volim gledati izlazak sunca", rekao je.

Nasmiješila se. Zaključila je da je onda ipak malo voli, jer dolazi čak ovamo.

„Hoćeš li svratiti u Clark's na kavu?" predloži mu.

„Hvala, ali ne bih želio prekidati ritam vježbanja."

Ona vješto prikrije razočaranje.

„Sjednimo barem na trenutak."

„Ne mogu se predugo zadržavati."

Lice joj poprimi tužan izraz:
„Ali nisi mi se javljao posljednjih dana. Više ne dolaziš u Clark's."
„Žao mi je. Zauzet sam radom na knjizi."
„Ali život se ne sastoji samo od knjiga! Navrati ponekad, bit će mi drago vidjeti te. Obećavam da ti majka neće prigovarati. Nije smjela tražiti da platiš sav dug odjednom."
„Nije važno."
„Moram se požuriti, otvaramo u šest. Sigurno ne želiš kavu?"
„Sigurno, hvala."
„Možda svratiš kasnije?"
„Ne vjerujem."
„Ako dolaziš svako jutro, mogla bih te čekati u marini... Mislim, ako želiš. Samo da te pozdravim."
„Ma ne trebaš se gnjaviti."
„Dobro. U svakom slučaju, danas radim do tri. Ako želiš doći pisati... Neću ti smetati. Obećavam. Nadam se da se ne ljutiš što sam otišla na bal s Travisom. Znaš, ne volim ga. On je samo prijatelj. Ja... Htjela sam ti reći, Harry, volim te. Volim te kao što nikada nikoga nisam voljela."
„Ne govori to, Jenny."
Zvono s gradske vijećnice označilo je šest sati: već kasni. Poljubila ga je u obraz i otišla. Nije mu smjela reći da ga voli, već je požalila zbog toga. Kako je samo glupa. Uspinjući se ulicom prema Clark'su, okrenula se da mu mahne, ali već je nestao. Ako dođe u Clark's, to će značiti da je ipak malo voli, da nije sve izgubljeno. Ubrzala je korak, ali prije no što je dosegnula vrh uzvisine, velika, iskrivljena sjena iskoči iza ograde i prepriječi joj put. Iznenađena, Jenny nije uspjela suspregnuti krik. Tad prepozna Luthera.
„Luthere! Preplašio si me."
Svjetlost ulične lampe obasja izobličeno lice i snažno tijelo.
„Što?... Što je tuažio od tebe?"
„Ništa, Luthere."
Zgrabi je za ruku i čvrsto stegne.
„Ne... Ne... Ne vugaj mi se! Što je tuažio od tebe?"
„Prijatelj mi je! Pusti me sad, Luthere! Boli me! Pusti me, ili ću te reći."
On popusti pritisak i upita:
„Razmisui o mouem puijeduogu."
„Odgovor je ne, Luthere! Ne želim da me naslikaš! Pusti me sad da prođem! Ili ću reći da dosađuješ, pa ćeš imati problema."
Luther nije ustrajao, već je nestao, bježeći pred svitanjem, poput bijesne životinje. Bilo ju je strah, rasplakala se. Užurbano je hodala do restorana, a prije no što je ušla, obrisala je oči da njezina majka, koja je već bila tamo, ništa ne primijeti.

Harry je trčao dalje, s jedne na drugu stranu grada kako bi došao do Autoceste 1 i vratio se na Goose Cove. Razmišljao je o Jenny, ne smije joj davati lažne nade. Bilo mu je uistinu teško zbog te djevojke. Kad je došao do križanja s autocestom, noge su ga izdale; mišići su mu se rashladili u marini, osjetio je kako mu nadolazi grč dok se sam kretao rubom puste ceste. Požalio je što je otišao skroz do Aurore, sad je nezamislivo da bi mogao trčati do Goose Covea. Uto se pokraj njega, a da ga nije ni opazio, zaustavi plavi mustang. Vozač spusti prozorsko staklo i Harry prepozna Luthera Caleba.

„Tuebate pouoć?"

„Predaleko sam trčao. Mislim da sam ozlijedio nogu."

„Oduest ću uas."

„Sreća što ste naišli", reče Harry smještajući se na prednjem sjedalu. „Što radite u Aurori tako rano?"

Caleb nije odgovorio: odveo je svog putnika do Goose Covea, a da više ni riječ nisu izmijenili. Kad je Harryja ostavio pred kućom, mustang odjuri dalje, no umjesto da krene prema Concordu, skrene lijevo u smjeru Aurore i izgubi se na uskom jednosmjernom šumskom putu. Caleb ostavi automobil skriven iza borova pa se spretnim korakom zaputi među stabla i sakrije u grmlju u blizini kuće. Bilo je šest i petnaest. Oslonio se o neko deblo i čekao.

Oko devet je Nola stigla na Goose Cove kako bi se pobrinula za svog dragog.

13. kolovoza 1975.

„Shvaćate li, doktore Ashcroft, uvijek napravim istu stvar, a poslije mi bude žao."

„Kako vas to obuzme?"

„Ne znam ni sama. Kao da izbije iz mene i protiv moje volje. Poput nagona koji ne mogu obuzdati. To me čini nesretnom. Strašno nesretnom! Ali ne mogu si pomoći."

Doktor Ashcroft promotri na trenutak Tamaru Quinn pa je upita:

„Jeste li sposobni reći ljudima što osjećate prema njima?"

„Ja... Ne. Nikad im to ne kažem."

„Zašto?"

„Zato što znaju."

„Jeste li sigurni?"

„Pa naravno!"

„Zašto bi morali znati ako im vi to nikad ne kažete?"

Slegne ramenima.

„Ne znam, doktore..."

„Zna li vaša obitelj da dolazite k meni?"

„Ne. Ne! Ja... To se njih ne tiče.”
Zavrtio je glavom.
„Znate, gospođo Quinn, morali biste pisati o onome što osjećate. Pisanje ponekad smiruje.”
„To i radim, sve zapisujem. Otkad smo o tome razgovarali, sve zapisujem u bilježnicu koju pomno čuvam.”
„Pomaže li vam to?”
„Ne znam. Malo da. Mislim.”
„Razgovarat ćemo o tome sljedeći tjedan. Vrijeme je isteklo.”
Tamara Quinn ustane i pozdravi liječnika stiskom ruke. Zatim izađe iz ordinacije.

14. kolovoza 1975.

Bilo je oko jedanaest sati. Sjedeći na terasi imanja Goose Cove, Nola je već od jutra na svojoj remingtonki predano pretipkavala rukom pisane stranice dok je Harry, sjedeći njoj nasuprot, nastavljao pisati. „Dobro je!” oduševljavala se Nola napredujući kroz tekst. „Stvarno je jako dobro!” U znak odgovora Harry se smiješio, osjećajući se zauvijek nadahnutim.
Bilo je vruće. Nola primijeti kako Harry više nema što piti, pa nakratko ode s terase kako bi mu u kuhinji pripremila ledeni čaj. Tek što je zamaknula u kuću, na terasi se pojavi posjetitelj: Elijah Stern.
„Harry Quebert, vi previše radite!” zagrmi Sternov prodorni glas, na što Harry, koji nije primijetio da dolazi, poskoči i obuzet panikom pomisli kako nitko ne smije vidjeti Nolu.
„Elijah Stern!” derao se Harry što je glasnije mogao kako bi ga Nola čula i ostala u kući.
„Harry Quebert!” još glasnije uzvrati Stern, koji nije shvaćao zašto Harry tako urla. „Zvonio sam na vratima, ali uzalud. No vidio sam vaš auto, pa sam pomislio da ste vjerojatno na terasi i dopustio sam si doći okolnim putem.”
„Odlično ste napravili!” punim plućima odvrati Harry.
Stern pogleda papire pa pisaći stroj Remington s druge strane stola.
„Pišete i tipkate istovremeno?” zanimalo ga je.
„Da. Ja... Pišem više stranica odjednom.”
Stern se baci u stolac. Kupao se u znoju.
„Više stranica odjednom? Vi ste onda pisac-genij, Harry. Vidite, bio sam u blizini, pa sam pomislio: zašto ne bih svratio do Aurore? Prekrasan grad. Ostavio sam automobil u glavnoj ulici i otišao u šetnju. I hodao sam cijelim putem. Moć navike.”
„Ova kuća, Elijah... Nevjerojatna je. To je čarobno mjesto.”
„Sretan sam što ste mogli ostati.”
„Hvala vam na vašoj velikodušnosti. Vama sve dugujem.”

„Nemojte mi zahvaljivati, ništa mi ne dugujete."

„Jednoga dana imat ću novca i kupit ću ovu kuću."

„Tim bolje, Harry. To vam iskreno želim. Veselilo bi me da kuća opet oživi uz vas. Oprostite što sam ovako znojan, umirem od žeđi."

Harry je nervozno pogledavao prema kuhinji nadajući se da ih je Nola čula i da se neće pojaviti. Mora se nekako riješiti Sterna.

„Osim vode nemam vam, nažalost, ništa drugo ponuditi."

Stern se grohotom nasmije:

„Prijatelju dragi, ne brinite se. Mislio sam si da nemate ništa ni za jesti ni za piti. A upravo to me i brine: pisanje je u redu, ali pazite da ne zanemarite sebe! Krajnji je čas da se oženite pa da se netko brine za vas. Ovako ćemo: odbacite me do grada, a ja vas pozivam na ručak, tako ćemo imati prilike malo popričati, naravno, ako želite."

„Vrlo rado!" odvrati Harry s olakšanjem. „Svakako! Bit će mi zadovoljstvo. Idem samo po ključeve."

Ušao je u kuću. Prolazeći ispred kuhinje, pronašao je Nolu skrivenu ispod stola. Uputila mu je očaravajući sudionički osmijeh stavljajući prst na usta. Uzvratio joj je osmijeh i vratio se Sternu.

Odvezli su se chevroletom i otišli u Clark's. Sjeli su na terasu i naručili jaja, tost i palačinke. Jennyine oči zasjale su kad je ugledala Harryja. Tako dugo nije dolazio.

„Nevjerojatno", rekao je Stern. „Mislio sam samo malo protegnuti noge i odjednom sam se našao na Goose Coveu. Kao da me hipnotizirao pejzaž."

„Obala između Aurore i Goose Covea stvarno je prekrasna", rekao je Harry. „Ne mogu se prestati diviti."

„Često šećete obalom?"

„Skoro svako jutro. Odlazim na trčanje. To je lijep način da se počne dan. Dižem se u zoru i trčim u svitanje. Nevjerojatno nadahnjujuće."

„Dragi moj, vi ste pravi sportaš. Volio bih da sam i ja tako discipliniran."

„Pa ne znam baš jesam li sportaš. Evo, prekjučer, dok sam se vraćao iz Aurore na Goose Cove, uhvatili su me grčevi. Nisam se mogao pomaknuti. Srećom, susreo sam vašeg vozača. Bio je vrlo ljubazan i vratio me kući."

Stern se kiselo osmjehne.

„Luther je prekjučer ujutro bio ovdje?" zanimalo ga je.

Jenny ih prekine da im posluži još kave i potom nestane.

„Da", nastavi razgovor Harry. „I sam sam se iznenadio kad sam ga tako rano vidio u Aurori. Živi li on u blizini?"

Stern pokuša izbjeći odgovor.

„Ne, živi na mom imanju. Imam pomoćnu kuću za smještaj zaposlenika. Ali on voli ovaj kraj. Valja priznati da je Aurora čarobna u svjetlu svitanja."

„Niste li mi rekli da njeguje ružičnjake na Goose Coveu? Jer ja ga nikad nisam

vidio..."

„Ali biljke su uvijek tako lijepe, zar ne? Bit će da je vrlo diskretan."

„Ipak, ja sam često kod kuće. Gotovo uvijek."

„Luther je vrlo diskretna osoba."

„Zanima me što mu se dogodilo. Čudno govori."

„Doživio je nesreću. Stara je to priča. Znate, on je izuzetna osoba. Ponekad djeluje zastrašujuće, ali zanemarimo li vanjštinu, izuzetan je čovjek."

„Ne sumnjam."

Jenny se pojavi da im nadopuni još pune šalice. Namjesti stalak sa salvetama, dopuni soljenku i zamijeni bočicu kečapa. Osmjehne se Sternu i mahne Harryju prije no što je zamaknula u unutrašnjost restorana.

„Vaša knjiga napreduje?" upita Stern.

„Da, i to jako dobro. Još jednom zahvaljujem što ste mi dopustili da raspolažem vašom kućom. Uistinu me nadahnjuje."

„Uistinu vas nadahnjuje ta djevojka", nasmije se Stern.

„Oprostite?" zagrcne se Harry.

„Imam ja nos za te stvari. Smotali ste ju, je li?"

„Kako... Molim?"

„Hajde, prijatelju, ne glumite. Nema u tome ništa loše. Smotali ste Jenny, konobaricu, zar ne? Samo promatrajući kako se ponaša otkako smo stigli, zaključujem da ju jedan od nas dvojice ima u šaci. Znam da to nisam ja, stoga zaključujem da ste zasigurno vi. Onda? Uostalom, imate pravo. Pravi je komad. Vidite kako sam pronicav."

Quebert se prisili na osmijeh, odahnuvši s olakšanjem.

„Jenny i ja nismo zajedno", reče. „Recimo da se samo gledamo. Vrlo je draga djevojka, ali, da vam iskreno kažem, malo se dosađujem u njenom društvu. Volio bih pronaći djevojku u koju ću se jako zaljubiti, neku posebnu... Drugačiju..."

„Ah, uopće se ne brinem za vas. Nabasat ćete na dragulj koji će vas usrećiti."

Dok su Harry i Stern ručali, Nola se vraćala kući Autocestom 1 nad kojom je sunce nesmiljeno pržilo, noseći svoj pisaći stroj. Automobil joj se približio s leđa i zastao pokraj nje. Za volanom policijskog vozila iz Aurore bio je šerif Pratt.

„Kamo si krenula s tim pisaćim strojem?" upitao ju je pomalo u šali.

„Idem kući, šerife."

„Pješice? Pa otkuda si sad izronila? No, nije važno, uskoči, odvest ću te."

„Hvala, šerife, ali radije bih prošetala."

„Ne budi smiješna. Po ovoj pasjoj vrućini?"

„Ne treba, hvala, šerife."

Šerif Pratt odjednom progovori grubim glasom.

„Zašto ne želiš da te povezem? Uđi kad ti kažem! Hajde!"

Nola na kraju pristane i Pratt joj naloži neka sjedne na suvozačevo mjesto, do

njega. No umjesto da nastavi vožnju prema gradu, polukružno se okrene i zaputi u suprotnom smjeru.

„Kamo ćemo, šerife? Aurora je na drugoj strani."

„Ne brini se, mila. Želio bih ti pokazati nešto lijepo. Pa ne bojiš se valjda? Želim ti pokazati jedno krasno mjesto u šumi. Sigurno želiš vidjeti to krasno mjesto? Svi vole lijepe predjele."

Nola više ništa nije rekla. Vozio je prema Side Creeku, zatim se zaputio šumskim puteljkom i zastao u zaklonu iza stabala. Šerif tad otpusti remen, otkopča šlic i, zgrabivši Nolu za zatiljak, naredi joj da obavi ono što je tako lijepo izvela u njegovu uredu.

* * *

15. kolovoza 1975.

U osam ujutro Louisa Kellergan otišla je po kćer u njenu sobu. Nola ju je čekala sjedeći na krevetu u donjem rublju. Jedan od onih dana. Znala je. Louisa se beskrajno nježno osmjehne kćeri.

„Znaš zašto to činim, Nola..."

„Znam, mama."

„Za tvoje dobro. Da odeš u raj. Želiš biti anđeo, zar ne?"

„Ne znam želim li biti anđeo, majko."

„Ne govori gluposti. Dođi, mila."

Nola poslušno ustane i pođe za majkom do kupaonice. Velika posuda bila je spremna, na tlu, napunjena vodom. Nola pogleda majku: bila je lijepa žena, prekrasne plave valovite kose. Svi su govorili da jako sliče.

„Volim te, majko", reče Nola.

„I ja tebe volim, mila."

„Žao mi je što sam zločesta djevojčica."

„Nisi ti zločesta djevojčica."

Nola klekne ispred posude; majka je uhvati za glavu i zaroni je pod vodu držeći je za kosu. Brojila je do dvadeset, polagano i sporo, zatim izvuče Nolinu glavu iz ledene vode dok je ona panično vikala. „Hajde, draga, to je tvoja pokora", reče joj Louisa. „Još, još." I potom joj gurne glavu pod ledenu vodu.

Zatvoren u garaži, velečasni je slušao glazbu.

Bio je zgranut onim što je upravo čuo.

„Majka ti gura glavu u vodu?" ponavljao je Harry u nevjerici.

Bilo je podne. Nola je upravo došla na Goose Cove. Plakala je cijelo jutro i premda se pri dolasku trudila prikriti suze koje su nezaustavljivo tekle iz njenih pocrvenjelih očiju, Harry je odmah opazio da nešto nije u redu.

„Gura mi glavu u veliku posudu s vodom", objasni Nola. „Voda je ledena! Gurne

mi glavu unutra i drži tako. Svaki put pomislim da ću umrijeti. Ne mogu više, Harry. Pomozite mi.”

Privila se uz njega. Harry predloži da se spuste na plažu. Plaža ju je uvijek veselila. Ponio je limenu kutiju *Sjećanje na Rockland*, *Maine* pa su otišli bacati kruh galebovima koji su nadlijetali stijene, a potom su sjeli na pijesak i gledali u daljinu.

„Želim otići, Harry!” vikne Nola. „Želim da me odvedete daleko odavde!”

„Otići?”

„Vi i ja, daleko odavde. Rekli ste da ćemo jednog dana otići. Želim se sakriti od cijelog svijeta. Ne biste li voljeli biti daleko od svih, sa mnom? Otputujmo, molim vas! Otiđimo krajem ovoga groznog mjeseca. Recimo, tridesetoga, tako ćemo imati dva tjedna za pripremu.”

„Tridesetoga? Ti želiš da tridesetoga kolovoza ti i ja napustimo grad? Nije li to totalna ludost?”

„Ludost? Ludost je, Harry, ostati živjeti u ovom bijednom gradu! Ludost je osjećati ovu ljubav, a ne smjeti je živjeti! Ludost je biti primoran na skrivanje, kao da smo rijetke životinje. Ja više ne mogu, Harry! Ja ću otići. U noći tridesetoga kolovoza odlazim iz grada. Ne mogu više ostati ovdje. Pođite sa mnom, preklinjem vas. Ne ostavljajte me samu.”

„Ako nas uhite?”

„Tko će nas uhititi? Za tri sata smo u Kanadi. I zašto bi nas uhitili? Putovanje nije zločin. Putovanje znači da si slobodan, a tko nas može spriječiti da budemo slobodni? Sloboda je temeljni zakon Amerike. Zapisana je u Ustavu. Ja odlazim, Harry, odlučila sam: za petnaest dana odlazim. U noći tridesetoga kolovoza odlazim iz ovoga očajnoga grada. Idete li i vi?”

Odgovorio je bez razmišljanja:

„Idem! Naravno! Ne mogu zamisliti život bez tebe. Tridesetoga kolovoza odlazimo zajedno.”

„Dragi moj Harry, tako sam sretna! A vaša knjiga?”

„Knjiga je takoreći gotova.”

„Gotova? Fantastično! Tako ste je brzo dovršili!”

„Knjiga odsada nije važna. Odem li s tobom, mislim da više neću moći biti pisac. Nije ni važno! Važna si samo ti! Važni smo samo mi! Najvažnije je da smo sretni!”

„Naravno da ćete i dalje biti pisac! Rukopis ćemo poslati poštom u New York! Obožavam vaš novi roman! To je vjerojatno najbolji roman koji sam ikad pročitala. Postat ćete veliki pisac. Ja vjerujem u vas! Onda tridesetoga? Za petnaest dana. Za petnaest dana vi i ja odlazimo! Treba nam tri sata do Kanade. Vidjet ćete kako ćemo biti sretni. Ljubav, Harry, ljubav je jedino što život čini uistinu lijepim. Sve ostalo je nevažno.”

* * *

18. kolovoza 1975.

Sa sjedala svog patrolnog vozila promatrao ju je kroz veliki prozor Clark'sa. Jedva da su riječ izmijenili od bala; ona ga je držala na udaljenosti i to ga je žalostilo. Već neko vrijeme djelovala je prilično tužno. Pitao se ima li to veze s njezinim ponašanjem, a onda se prisjetio kako ju je zatekao uplakanu na trijemu njezine kuće i kako mu je rekla da ju je povrijedio jedan muškarac. Što li je time mislila reći? Kakve je brige more? Još gore: da nije netko bio grub prema njoj? Ali tko? Što li se događa? Odlučio je skupiti hrabrost i porazgovarati s njom. Kao i obično, pričekao je da se restoran malo isprazni prije no što se odvažio ući. Kad je napokon ušao, Jenny je raspremala jedan od stolova.

„Bok, Jenny", rekao je dok mu je srce jako udaralo.

„Bok, Travise."

„Ide li?"

„Ide."

„Nismo se baš susretali, još od bala", rekao je.

„Imala sam puno posla u restoranu."

„Htio sam ti reći kako sam bio jako sretan što sam bio tvoj pratilac."

„Hvala ti."

Djelovala je zabrinuto.

„Jenny, nekako si zamišljena u posljednje vrijeme."

„Nisam, Travise. Znaš, nema to veze s tobom."

Mislila je na Harryja; mislila je na njega danju i noću. Zašto ju je odbacio? Prije nekoliko dana došao je u restoran s Elijahom Sternom i jedva da ju je pogledao. Čak je primijetila da su je ismijavali.

„Jenny, ako te nešto muči, dobro znaš da meni možeš sve reći."

„Znam. Ti si jako dobar prema meni, Travise. A sad moram završiti s pospremanjem."

Zaputila se prema kuhinji.

„Čekaj", rekao je Travis.

Pokušao ju je zadržati hvatajući je za ruku. Njegov je pokret bio blag, ali ona je kriknula od bola i ispustila tanjure koje je nosila, koji su tresnuli na pod. Dodirnuo je veliku masnicu na njezinoj desnoj ruci uzrokovanu Lutherovim stezanjem, koju je pokušavala sakriti dugim rukavima usprkos vrućini.

„Jako mi je žao", ispričavao se Travis pohrlivši da podigne krhotine s poda.

„Nisi ti kriv."

Otišao je s njom do kuhinje i dohvatio metlu da počisti restoran. Kad se vratio, prala je ruke i kako je zadigla rukave da ih ne smoči, opazio je plave mrlje na njezinu zglobu.

„Što je to?" upitao je.

„Ništa. Neki dan sam se udarila u pokretna vrata.”

„Udarila? Ne pričaj gluposti!” plane Travis. „Netko je bio grub prema tebi, zar ne? Tko ti je to napravio?”

„Nije važno.”

„Naravno da je važno! Moram znati tko je tako grub prema tebi. Reci mi, ne odlazim dok ne saznam.”

„To je... Luther Caleb mi je to napravio. Sternov šofer. Jedno jutro se jako razljutio. Zgrabio me za ruku i zaboljelo me. Ali, znaš, nije bilo namjerno. Krivo je odmjerio snagu.”

„To je ozbiljno, Jenny! Jako ozbiljno! Ako se opet pojavi, moraš me odmah obavijestiti!”

* * *

20. kolovoza 1975.

Pjevala je koračajući puteljkom prema Goose Coveu. Bila je preplavljena srećom: za deset dana odlaze zajedno. Za deset dana napokon će početi uistinu živjeti. Brojila je noći do tog velikog dana: bio je sve bliže. Kad je opazila kuću na kraju šljunčanoga puta, ubrzala je korak, hitajući da se što prije sastane s Harryjem. Nije primijetila sjenu skrivenu iza grmlja koja ju je promatrala. Ušla je u kuću na glavna vrata, nije zvonila, tako je činila svakoga dana.

„Harry, dragi!” zazvala je kako bi najavila svoj dolazak.

Nije bilo odgovora. Kuća je djelovala pusto. Opet ga je pozvala. Tišina. Prošla je kroz blagovaonicu i salon, ali nije ga pronašla. Nije bio ni u radnoj sobi. Ni na terasi. Onda se spustila stubama do plaže i pozvala ga. Da nije otišao na kupanje? Činio bi to kad bi se umorio od pretjeranog rada. Ali ni na plaži nije bilo nikoga. Obuzme je panika: gdje bi mogao biti? Vratila se u kuću dozivajući ga. Nigdje nikoga. Obišla je sve prostorije u prizemlju, zatim se popela na kat. Otvorivši vrata sobe, zatekne ga kako sjedi na krevetu čitajući naslagane papire.

„Harry? Ovdje ste? Već deset minuta vas posvuda tražim.”

Trgnuo se kad ju je čuo.

„Oprosti, Nola, čitao sam. Nisam te čuo.”

Ustao je, složio listove papira koje je držao u rukama i odložio ih u ladicu komode.

Ona se nasmiješi:

„Što ste to tako zanimljivo čitali kad niste čuli kako izvikujem vaše ime po cijeloj kući?”

„Ništa važno.”

„Nastavak svoga romana? Pokažite mi?”

„Ništa važno, pokazat ću ti kad dođe vrijeme.”

Pogledala ga je buntovno.
„Harry, sigurni ste da je sve u redu?”
Nasmijao se.
„Sve je u redu, Nola.”
Izašli su na plažu. Željela je vidjeti galebove. Raširila je ruke, kao da ima krila, i trčala opisujući velike krugove.
„Voljela bih da mogu letjeti, Harry! Još samo deset dana! Za deset dana ćemo poletjeti. Zauvijek ćemo otići iz ovoga nesretnoga grada!”
Vjerovali su da su sami na plaži. Ni Harry ni Nola nisu pomišljali da ih Luther Caleb promatra iz šume, iznad stijena. Čekao je da se vrate u kuću kako bi izašao iz skrovišta. Trčeći je prošao puteljkom za Goose Cove i došao do svog mustanga, zaustavljenog na sporednom šumskom putu. Otišao je u Auroru i ostavio auto ispred Clark'sa. Pohitao je unutra. Obavezno mora razgovarati s Jenny. Imao je loš predosjećaj. Ali Jenny ga uopće nije željela vidjeti.
„Luthere! Ne bi smio biti ovdje”, rekla je kad se stvorio za šankom.
„Jenny, uao mi je zuog onog dana.”
„Ostala mi je masnica.”
„Uako mi je uao.”
„Najbolje da sad odeš.”
„Ne, čeuaj.”
„Prijavila sam te, Luthere. Travis kaže da ga moram pozvati ako se vratiš u grad i da ćeš onda imati posla s njim. Najbolje da odeš, prije no što te zatekne ovdje.”
Krupni čovjek djelovao je utučeno.
„Prijauila si me?”
„Jesam. Jako si me preplašio onog jutra.”
„Ali mouam s tobom o neuem vaunom razgouarati.”
„Ništa nije tako važno, Luthere. Idi sad.”
„Uadi se o Harryju Quebertu.”
„O Harryju?”
„Da. Ueci, što misuiš o Harryju Quebertu.”
„Zašto njega spominješ?”
„Ujeruješ li mu?”
„Vjerujem li mu? Da, naravno. Zašto pitaš?”
„Mouam ti neuto ueći.”
„Nešto mi moraš reći? O čemu se radi?”
Baš kad je Luther želio odgovoriti, policijsko vozilo zaustavilo se na trgu nasuprot Clark'su.
„To je Travis!” vrisne Jenny. „Bježi, Luthere, bježi! Ne bih željela da imaš problema.”
Caleb smjesta nestane. Jenny je gledala kako sjeda u automobil i punom brzinom

nestaje. Koji trenutak poslije Travis je utrčao u restoran.

„Rekao sam ti da me pozoveš! Nitko ne smije biti grub prema tebi! Nitko!”

Travis pojuri do svog vozila. Jenny potrči za njim i zaustavi ga na nogostupu.

„Molim te, Travise, ne gnjavi ga! Molim te. Mislim da je shvatio.”

Travis je pogleda i odjednom shvati nešto na što dotad nije ni pomišljao. Evo zašto je ona u posljednje vrijeme tako zamišljena. „Nemoj, Jenny... Samo mi nemoj reći...”

„Reći što?”

„Da ti je stalo do tog skitnice.”

„Molim? Što to govoriš?”

„Bože! Kako sam mogao biti tako glup!”

„Travise, što ti je?”

Više je nije slušao. Uskočio je u auto i odjurio poput luđaka, pod rotirajućim svjetlom, dok je sirena glasno zavijala.

Na Autocesti 1, nešto prije Side Creek Lanea, Luther u retrovizoru opazi kako ga sustiže policijsko vozilo. Zaustavio se uz cestu, obuzet strahom. Travis je izašao iz svog vozila, bijesan. Glavom mu se vrzmalo tisuću pitanja: kako je ovo čudovište uspjelo privući Jenny? Kako joj je Luther mogao biti draži od njega? Od njega, koji bi sve napravio za nju, koji je ostao u Aurori da bude blizu nje, a sad ga je preveslao ovaj tip. Naredio je Lutheru da izađe iz auta pa ga odmjerio od glave do pete.

„Bijedniče, misliš da možeš gnjaviti Jenny?”

„Ne, Trauise. Niue ono što misuiš, kauem ti.”

„Vidio sam masnicu na njezinom zapešću!”

„Niuam douro odmijeuio suagu. Uako mi ue žao. Ne uelim neuolje.”

„Ne želiš nevolje? Pa ti ih stvaraš! Zaveo si je, zar ne?”

„Mouim?”

„Zaveo si Jenny?”

„Ne! Ne!”

„Ja... Ja sve činim da je usrećim, a ti si je zaveo? Nešto stvarno ne štima s ovim svijetom!”

„Trausie. Niue ono što misuiš.”

„Šuti!” zaderao se Travis zgrabivši Luthera za ovratnik, prije no što ga je odgurnuo na tlo.

Nije znao što da radi: mislio je na Jenny koja ga odbija, osjećao se poniženo i jadno. Istovremeno je bio bijesan, dojadilo mu je da ga neprestano gaze, kucnuo je čas da se ponese muški. Zato je posegnuo za palicom za svojim pasom, visoko je podigao i sumanutim pokretima stao divlje mlatiti Luthera.

15

Prije bure

„Kako vam se čini?”

„Nije loše. Ali čini mi se da pridajete previše važnosti riječima.”

„Riječima? Pa one su važne kad se piše, zar ne?”

„I jesu i nisu. Smisao riječi važniji je od same riječi.”

„Kako to mislite?”

„Riječ je samo riječ, i riječi pripadaju svima. Dovoljno je otvoriti rječnik i odabrati jednu. U tom trenu sve postaje zanimljivije: biste li mogli određenoj riječi podariti sasvim posebno značenje?”

„Kako?”

„Uzmite neku riječ i provlačite je učestalo kroz jedno od svojih djela. Uzmimo bilo koju riječ: *galeb*. Ljudi će tada ovako početi govoriti o vama: ‘Znaš Goldmana, onoga koji piše o galebovima.’ A ubrzo će ti isti ljudi, kad god ugledaju galebove, pomisliti na vas. Promatrat će te grlate ptice i razmišljati: ‘Pitam se što li Goldman u njima vidi.’ Sljedeći korak je asimilacija pojmova *galeb* i *Goldman*. I svaki put kad vide galebove, pomislit će na vas i na vaše cjelokupno djelo. Više te ptice neće gledati istim očima. Kad se to dogodi, postajete svjesni svog pisanja. Riječi pripadaju svima, sve do onog trena kad dokažete da ih možete prisvojiti. Upravo to određuje pisca. Vidjet ćete, Marcuse, neki će vas pokušati uvjeriti da je knjiga odnos prema riječima, ali to je pogrešno: radi se o odnosu prema ljudima.”

ponedjeljak, 7. srpnja, Boston, Massachusetts

Četiri dana nakon uhićenja šerifa Pratta sastao sam se s Royem Barnaskim u privatnom salonu bostonskoga hotela Plaza kako bih potpisao ugovor od milijun dolara za svoju knjigu o slučaju Harryja Queberta. I Douglas je bio tamo; njegovo zadovoljstvo zbog povoljnog razrješenja moje situacije bilo je očigledno.

„Preokret situacije”, rekao mi je Barnaski. „Veliki Goldman konačno se dao na posao. Molim pljesak!”

Ništa nisam odgovorio, zadovoljio sam se time što sam iz torbe izvukao hrpu papira i predao mu ih. Široko se osmjehnuo:

„To je dakle vaših famoznih prvih pedeset stranica.”

„Da.”

„Dajte mi malo vremena da bacim pogled.”

„Samo izvolite.”

Douglas i ja izašli smo kako bi mogao čitati u miru pa se spustili do hotelskog bara, gdje su nam poslužili tamno točeno pivo.

„Kako si, Marc?” upitao me Douglas.

„Dobro. Posljednja četiri dana bila su prava ludnica.”

Kimnuo je i nastavio:

„Ma cijela ta priča je potpuno luda! Tvoja knjiga postići će uspjeh kakav ne možeš ni zamisliti. Barnaski to dobro zna i zato je tako široke ruke. Milijun dolara je ništa u usporedbi s onim što on može iz toga izvući. Samo da vidiš: u New Yorku se govori samo o ovom slučaju. Filmski studiji već govore o snimanju filma, sve nakladničke kuće žele izdati knjige o Quebertu. Ali zna se da samo ti stvarno možeš napisati tu knjigu. Samo ti poznaješ Harryja, samo ti dobro poznaješ Auroru. Barnaski želi tu priču prije ikoga drugog: izdamo li knjigu prvi, govori se da bi Nola Kellergan mogla postati zaštitni znak Schmid&Hansona.”

„Što ti misliš o svemu ovome?” upitao sam ga.

„Čini mi se da je to lijepa pustolovina za jednog pisca. I lijep način da se isprave mnoge nepravde nanesene Quebertu. Tvoja je prvotna želja i bila da ga obraniš, zar ne?”

Kimnuo sam. Zatim sam pogledao gore, prema katu gdje je Barnaski otkrivao dio moje priče koja je dobro napredovala zahvaljujući razvoju događaja posljednjih dana.

* * *

4. srpnja 2008., četiri dana prije potpisivanja ugovora

Prošlo je nekoliko sati od uhićenja šerifa Pratta. Vraćao sam se na Goose Cove nakon posjeta Državnom zatvoru, u kojem je Harry potpuno pogubio živce i umalo mi nije zavitlao stolac u glavu nakon što sam mu razotkrio postojanje Nolina akta kod Elijaha Sterna. Izlazeći iz auta, koji sam parkirao ispred kuće, odmah sam spazio komad papira zataknut u vrata: još jedno pismo. Ovoga puta ton poruke bio je drugačiji.

Goldmane, ovo je posljednje upozorenje.

Nisam tome pridavao veću pozornost: prvo ili posljednje, je li uopće bilo važno? Bacio sam pismo u koš u kuhinji i uključio televizor. Govorilo se samo o uhićenju šerifa Pratta: neki su čak dovodili u pitanje valjanost istrage koju je on sam onomad provodio, pitajući se nije li bivši policajac namjerno zanemario istragu.

Spuštao se mrak najavljujući ugodnu i lijepu noć; bila je jedna od onih ljetnih večeri koje treba uveličati društvom prijatelja i bacanjem golemih odrezaka na roštilj dok se ispija pivo. Nisam imao prijatelja, ali sam razmišljao o odrescima i pivu. Otvorio sam hladnjak, ali bio je prazan. Zaboravio sam otići u kupnju. Zaboravio sam na samoga sebe. Uvidio sam da imam Harryjev hladnjak, hladnjak samca. Naručio sam pizzu i pojeo je na terasi. Barem sam imao terasu i ocean. Da bi večer bila savršena, nedostajali su još roštilj, prijatelji i djevojka. Tad me nazvao jedan od mojih rijetkih prijatelja, s kojim se doduše već dugo nisam čuo: Douglas.

„Marc, ima li što novo?”

„*Novo*? Nismo se čuli već dva tjedna! Kamo si nestao? Jesi li ti moj agent ili nisi, dovraga!”

„Znam, Marc. Žao mi je. Ovo nam je bilo teško razdoblje. Mislim, tebi i meni. Ali ako me još želiš za agenta, bit će mi drago da nastavimo suradnju.”

„Naravno. Pod jednim uvjetom: da i dalje kod mene gledaš bejzbolske utakmice.”

Nasmijao se.

„Dogovoreno. Ti se pobrini za pivo, a ja ću za *nachose* sa sirom.”

„Barnaski mi je ponudio masni ugovor”, rekao sam.

„Znam. Rekao mi je. Hoćeš li prihvatiti?”

„Vjerojatno hoću.”

„Barnaski je jako uzbuđen. Želi te što prije vidjeti.”

„Zašto me želi vidjeti?”

„Da potpišeš ugovor."
„Zar već?"
„Da. Mislim da se želi osigurati da će dobiti tvoju knjigu. Rok će biti kratak: morat ćeš brzo pisati. Opsjednut je predsjedničkom kampanjom. Misliš da si spreman?"
„Bit ću. Opet pišem. Ali ne znam što da radim. Da ispričam sve što znam? Da kažem kako se Harry spremao pobjeći s malom? Ta je priča, Dough, izvan svake pameti. Mislim da ti toga još nisi ni svjestan."
„Istina, Marc. Jednostavno ispričaj istinu o Noli Kellergan."
„Što ako istina naudi Harryju?"
„Kao pisac dužan si reći istinu. Čak i ako je ta istina gruba. To ti je moj prijateljski savjet."
„A što mi savjetuješ kao agent?"
„Kao prvo, zaštiti sebe. Dobro pazi da ne navučeš na sebe tužbe svakog stanovnika New Hampshirea. Rekao si mi primjerice da su roditelji tukli malu."
„Da. Majka."
„Onda se zadovolji time da napišeš samo kako je Nola bila *nesretna i zlostavljana djevojčica*. Svi će shvatiti da su je roditelji zlostavljali, ali barem neće biti izravno izrečeno. Nitko te neće moći tužiti."
„Ali majka igra važnu ulogu u cijeloj priči."
„Savjet agenta, Marc: moraš imati dokaze čvrste kao beton da bi mogao nekoga optužiti, inače će te zgaziti. Mislim da si ionako sebi natovario dovoljno problema posljednjih mjeseci. Pronađi pouzdanog svjedoka koji će potvrditi da je majka bila grozna tlačiteljica i da je tukla malu, u protivnom se ograniči na konstataciju da je bila *nesretna i zlostavljana djevojčica*. Nikako ne bismo željeli da neki sudac zaustavi prodaju knjige zbog sumnje na klevetu. No što se tiče Pratta, sad kad svi znaju što je napravio, slobodno izloži svaki jezivi detalj. To dobro prodaje knjige."
Barnaski je predložio da se sastanemo u ponedjeljak 7. srpnja u Bostonu, čija je prednost bila što je udaljen sat vremena avionom od New Yorka i dva sata vožnje od Aurore. Pristao sam. Preostala su mi četiri dana bjesomučnog pisanja kako bih mu mogao predati nekoliko poglavlja.
„Nazovi me ako ti bilo što zatreba", rekao mi je Douglas prije no što je spustio slušalicu.
„Hoću, hvala. Dough, čekaj..."
„Reci."
„Običavao si pripremati koktele *mojito*. Sjećaš se?"
Čuo sam kako se smije.
„Dobro se sjećam."
„Bila su to dobra vremena."

„I dalje su dobra vremena, Marc. Sjajno živimo, iako ponekad nadođu teški trenuci."

* * *

1. prosinca 2006., New York

„Dough, možeš li napraviti još *mojitosa*?"

Dough je stajao za pultom moje kuhinje opasan pregačom sa slikom golog ženskog tijela pa zavijajući poput vuka pograbio bocu ruma i ulio sadržaj u posudu punu smrvljenog leda.

Prošla su tri mjeseca od objavljivanja moje prve knjige; karijera mi je dosegnula vrhunac. Peti put u tri tjedna, otkako sam se preselio u svoj stan u Villageu, organizirao sam zabavu. Od mnoštva koje se natiskivalo u mom salonu četvrtinu nisam ni poznavao. Ali uživao sam u tome. Douglas se brinuo da uzvanike oblijeva *mojitosima*, a moja je briga bio *white russian*, jedini koktel koji sam ikada smatrao iole prihvatljivim.

„Kakva večer", reče Douglas. „Je l' ja to vidim kućepazitelja kako pleše u tvom salonu?"

„Dobro vidiš. Pozvao sam ga."

„Majko mila, pa tu je i Lydia Gloor! Jesi li ti svjestan toga? Lydia Gloor je u tvom stanu!"

„Tko je Lydia Gloor?"

„Zaboga, Marc, pa ti bi to morao znati! Ona je trenutačno najpopularnija glumica. Igra u onoj seriji koju svi gledaju. Odnosno, svi osim tebe, očigledno. Kako je došlo do toga da si nju pozvao?"

„Pojma nemam. Ljudi pozvone, ja otvorim vrata. *Mi casa es tu casa*."

Vratio sam se u salon s kolačićima i koktelima. Tad sam kroz prozor spazio kako sniježi i obuzela me želja da izađem na zrak. Izašao sam na balkon u košulji; bilo je ledeno. Promatrao sam nepregledni New York pred sobom i na milijune svjetlucavih točkica, unedogled, i iz svega sam glasa povikao: „Ja sam Marcus Goldman!" Uto sam iza sebe začuo glas: zgodna plavuša, mojih godina, koju nikad prije nisam vidio.

„Marcuse Goldmane, zvoni ti telefon", rekla mi je.

Njezino lice ipak mi se učini poznatim.

„Već smo se vidjeli, zar ne?" upitao sam je.

„Najvjerojatnije na televiziji."

„Ti si Lydia Gloor..."

„Da."

„Ti vrapca."

Zamolio sam je da me malo pričeka na balkonu, a ja sam se požurio odgovoriti na telefon.

„Molim?"
„Marcuse? Ovdje Harry."
„Harry! Baš mi je drago što vas čujem! Kako ste?"
„Nije loše. Samo sam vas želio pozdraviti. Čujem strašni žamor oko vas. Imate društvo? Možda nije najzgodniji trenutak..."
„Mala zabava. U mom novom stanu."
„Otišli ste iz Newarka?"
„Da, kupio sam stan u Villageu. Sad živim u New Yorku! Morate doći vidjeti, od pogleda zastaje dah."
„Siguran sam u to. U svakom slučaju, čini se da se dobro zabavljate, drago mi je zbog vas. Sigurno imate mnogo prijatelja."
„Na tone! I to nije sve: zamislite, na balkonu me čeka neopisivo lijepa glumica! Ni sam ne mogu vjerovati! Život je i previše lijep, Harry! I previše lijep. A vi? Što radite večeras?"
„Ja... A evo, večerica kod mene. Prijatelji, odresci, pivo. Treba li čovjeku više? Dobro se zabavljamo, samo nam vi nedostajete. Evo, čujem zvono na vratima, Marcuse. Stiže još gostiju. Ostavljam vas jer moram otvoriti vrata. Ne znam hoćemo li svi stati u kuću, a znate kolika je!"
„Želim vam ugodnu večer, Harry. Dobro se zabavite. Svakako ću vas nazvati."
Vratio sam se na balkon: te večeri počeo sam vezu s Lydijom Gloor, koju će moja majka zvati „televizičnom glumicom". Na Goose Coveu Harry je otišao otvoriti vrata: stigao je dostavljač pizze. Dohvatio je daljinski i sjeo pred televizor večerati.
Kao što sam obećao, nakon te večeri nazvao sam Harryja. Ali između ta dva telefonska poziva protekla je cijela godina. Bila je veljača 2008.
„Molim?"
„Harry, Marcus je."
„O, Marcuse! Je l' vi to mene zovete? Nevjerojatno. Otkako ste zvijezda, od vas više ni glasa. Pokušao sam vas dobiti prije mjesec dana, ali javila se vaša tajnica, koja mi je rekla da vam nikoga ne spaja."
Odjednom je provalilo iz mene:
„Nije dobro, Harry. Mislim da više nisam pisac."
Istog se trena uozbiljio:
„Što to trabunjate, Marcuse?"
„Ne znam više o čemu bih pisao, gotovo je sa mnom. Bezidejnost. Već mjesecima. Možda već i godinu dana."
Začuo se ohrabrujući, topao smijeh.
„Mentalna blokada, Marcuse, o tome se radi! Bezidejnost je bedastoća, baš kao i kad zakažete u seksu: panika u glavi, ona ista zbog koje vam mališa omlitavi kad se uželite malo akrobacija s jednom od obožavateljica i kad si zacrtate da ćete je dovesti do orgazma koji će se moći mjeriti Richterovom ljestvicom. Pustite glavu, potrudite

se posložiti riječi kako treba. Genijalnost će doći sama."

„Mislite?"

„Siguran sam u to. No morat ćete malo ostaviti po strani mondene izlaske i zabave. Pisanje je ozbiljan posao. Mislio sam da sam vam to jasno dao do znanja."

„Ali ja ozbiljno radim. Samo to i činim. Ipak, uopće mi ne polazi za rukom."

„To znači da vam nedostaje prava okolina. New York je stvarno zgodan, ali on je ponajprije pretjerano bučan. Zašto ne dođete ovamo, k meni, kao onda kad ste bili moj student?"

* * *

4. – 6. srpnja 2008.

Tijekom dana koji su prethodili bostonskom sastanku s Barnaskim istraga je napredovala u zapanjujućim razmjerima.

Kao prvo, šerif Pratt optužen je za bludne radnje nad maloljetnicom, da bi dan nakon uhićenja bio pušten uz jamčevinu. Privremeno se smjestio u hotelu u Montburryju, dok je Amy otišla iz grada svojoj sestri koja je živjela u drugoj državi. Pratta su ispitali kriminalistički službenici Državne policije i ustvrdili da ne samo što mu je Tamara Quinn pokazala list papira s tekstom o Noli koji je pronašla kod Harryja nego mu je i Nancy Hattaway ispričala što je znala o Elijahu Sternu. Pratt je namjerno zanemario oba ta traga strahujući da je Nola možda jednome od njih povjerila što se događalo u policijskom vozilu i ne želeći se izlagati opasnosti da ga prokažu dok ih ispituje. No zakleo se da nema nikakve veze s Nolinom smrću ili sa smrću Deborah Cooper, smatrajući također da se istrazi koju je vodio nema što prigovoriti.

Na osnovi njegovih iskaza Gahalowood je uspio uvjeriti tužiteljstvo da izda nalog za pretres kuće Elijaha Sterna, koji je i proveden tijekom jutra 4. srpnja, na nacionalni praznik. Nolin akt pronađen je u ateljeu i zaplijenjen. Elijah Stern sproveden je u sjedište Državne policije na ispitivanje, ali nije optužen. Ipak, taj novi, neočekivani preokret još je više potaknuo sveopću znatiželju: nakon uhićenja slavnoga pisca Harryja Queberta i bivšeg načelnika policije Garetha Pratta i najimućniji čovjek New Hampshirea našao se umiješan u ubojstvo Kellerganove kćeri.

Gahalowood mi je do najsitnijih detalja prepričao Sternovo ispitivanje.

„Vrlo dojmljiv čovjek", rekao mi je. „Savršeno smiren. Čak je naložio cijeloj vojsci svojih odvjetnika da čeka izvan prostorije za ispitivanje. Njegova pojava, ledeno plavi pogled, gotovo da sam se nelagodno osjećao pred njim, a sam bog zna da sam već oguglao na takve situacije. Pokazao sam mu platno, a on je potvrdio da je to uistinu Nola."

„Zašto je Nolin akt kod vas?" upitao ga je Gahalowood.

Stern je odgovorio kao da je to samo po sebi razumljivo:
„Zato što je moj. Postoji li zakon u ovoj državi koji brani da vješate slike po zidu?”
„Ne. No radi se o slici djevojčice koja je ubijena.”
„A da sam imao sliku Johna Lennona, koji je također ubijen, bi li i to bilo tako strašno?”
„Dobro znate što želim reći, gospodine Stern. Otkud vam ta slika?”
„Naslikao ju je jedan moj ondašnji zaposlenik. Luther Caleb.”
„Zašto je naslikao tu sliku?”
„Volio je slikati.”
„Kad je nastala ta slika?”
„Tijekom ljeta sedamdeset pete. U srpnju ili kolovozu, ako se ne varam.”
„Neposredno prije djevojčinog nestanka.”
„Da.”
„Kako ju je naslikao?”
„Kistom, rekao bih.”
„Ne pravite se glupi, molim vas. Kako to da je poznavao Nolu?”
„Svi u Aurori su poznavali Nolu. Ona ga je nadahnula za tu sliku.”
„Nije vam bilo nelagodno imati u kući akt djevojčice koja je nestala?”
„Ne. Slika je vrlo lijepa. To se zove *umjetnost*. A prava umjetnost je uvijek uznemirujuća. Konsenzualna umjetnost je rezultat sveopćeg nazadovanja svijeta nagrizenog političkom korektnošću.”
„Svjesni ste da bi vam posjedovanje umjetničkog djela koje prikazuje golu maloljetnicu moglo stvoriti probleme, gospodine Stern?”
„Golu? Ne vide se ni grudi ni drugi intimni dijelovi.”
„Ali očigledno je da je naga.”
„Jeste li spremni braniti svoje stavove na sudu, naredniče? Jer izgubit ćete, to znate isto tako dobro kao i ja.”
„Samo bih želio znati zašto je Luther Caleb naslikao Nolu Kellergan.”
„Rekao sam vam: volio je slikati.”
„Jeste li vi poznavali Nolu Kellergan?”
„Iz viđenja. Kao i svi u Aurori.”
„Iz viđenja?”
„Iz viđenja.”
„Lažete, gospodine Stern. Imam svjedoke koji tvrde da ste bili u vezi s njom. Da ste je dovodili k sebi.”
Stern se grohotom nasmije:
„Uistinu imate dokaze za to što tvrdite? Sumnjam, jer nije istina. Nisam ni dotaknuo tu malu. Slušajte, naredniče, pomalo mi vas je žao: istraga vam očigledno

tapka u mjestu i teško iznalazite pitanja. Zato ću vam pomoći: Nola Kellergan je došla k meni. Pojavila se jednog dana i rekla da joj treba novaca. Pristala je pozirati za sliku."

„Platili ste joj da pozira?"

„Jesam. Luther je bio izuzetno nadaren za slikarstvo. Nevjerojatan talent! Naslikao mi je i druga sjajna platna, vizure New Hampshirea, prizore iz svakodnevnog života naše lijepe Amerike, bio sam oduševljen. Po meni, Luther je mogao postati jedan od najvećih slikara našeg stoljeća, bio sam uvjeren da može stvoriti veličanstveno djelo ako naslika tu prekrasnu djevojku. Dokaz? Prodam li sliku sada, uz svu prašinu koja se podigla oko ovog slučaja, bez sumnje bih mogao dobiti i do dva milijuna dolara. Poznajete li mnogo suvremenih slikara koji mogu postići takvu cijenu?"

Iznijevši svoje objašnjenje, Stern je izjavio da je već izgubio dovoljno vremena i da je ispitivanje završeno pa je otišao, praćen u stopu cijelom gomilom odvjetnika, ostavljajući Gahalowooda nijemim, a slučaju pridodavši još jednu nepoznanicu.

„Je li vama tu išta jasno, pišče?" upitao me Gahalowood ispričavši mi tijek Sternova ispitivanja. „Mala se jedan dan pojavi kod Sterna i predlaže poziranje u zamjenu za novac. Možete li u to povjerovati?"

„To je suludo. Zašto bi njoj trebao novac? Za bijeg?"

„Možda. No ona uopće nije ponijela svoju ušteđevinu. U njenoj sobi je kutija za kekse u kojoj ima sto dvadeset dolara."

„Što ste napravili sa slikom?" upitao sam.

„Pohranjena je. Dokazni materijal."

„A što dokazuje, kad Stern nije optužen?"

„Dokaz protiv Caleba."

„Znači, stvarno sumnjate na Caleba?"

„Ne znam ni sam, pišče. Stern je naručivao slike, Pratt si je priuštio felaciju, ali zašto bi oni ubili Nolu?"

„Iz straha da ne progovori?" nagađao sam. „Možda je prijetila da će sve reći i u naletu panike jedan od njih nasmrt ju je izudarao i zakopao u šumi."

„Ali zašto bi napisali one riječi na rukopis? *Zbogom, draga moja Nola* napisao je netko tko je malu volio. Volio ju je jedino Quebert. A što ako je Quebert, saznavši za Pratta i Sterna, poludio i ubio Nolu? Možda se čak radi o zločinu iz strasti. To je, uostalom, i bila vaša pretpostavka."

„Da je Harry počinio zločin iz strasti? Ne, to nema smisla. Kad će već jednom stići nalazi toga vražjega grafološkog vještačenja?"

„Ubrzo. Za koji dan, pretpostavljam. Marcuse, moram vam reći: tužiteljstvo će se pokušati nagoditi s Harryjem. Odustaju od optužbe za otmicu i terete ga za zločin iz strasti. Dvadeset godina zatvora. Odležat će petnaest, bude li se uzorno ponašao. Bez

smrtne kazne."

„Nagodba? Čemu nagodba? Harry nije ni za što kriv."

Osjećao sam da nam nešto izmiče, neka pojedinost koja bi sve razjasnila. Analizirao sam događaje posljednjih dana Nolina života, ali nije se moglo izdvojiti nikakav značajniji događaj tijekom kolovoza 1975. u Aurori, sve do one ključne večeri 30. kolovoza. Istini za volju, razgovarajući s Jenny Dawn, Tamarom Quinn i nekim stanovnicima Aurore, činilo mi se da je tijekom tri posljednja tjedna svoga života Nola Kellergan bila sretna. Harry mi je opisao scene potapanja pod vodu, Pratt je opisao kako ju je primorao na felaciju, Nancy mi je ispričala o neobičnim dogovorima s Lutherom Calebom, ali Jennyini i Tamarini iskazi bili su nešto drugo: prema njihovim riječima, ništa nije upućivalo na to da bi Nola bila zlostavljana ili nesretna. Tamara Qiuinn čak mi je rekla da ju je pitala može li se vratiti na posao u Clark's kad nastava opet počne, što je ona prihvatila. To me toliko iznenadilo da sam dvaput tražio da mi to ponovi. Zašto bi Nola poduzimala korake da si osigura posao konobarice ako je planirala bijeg? Robert Quinn ispričao mi je kako ju je znao sresti dok je nosila svoj pisaći stroj, lako ga prebacujući iz ruke u ruku i veselo pjevušeći.

Čovjek bi rekao da je Aurora toga ljeta 1975. bila raj na zemlji. Zapitao sam se je li Nola uistinu namjeravala otići iz grada. Onda me obuzela strašna sumnja: kako sam mogao znati da mi Harry govori istinu? Kako mogu znati da je Nola uistinu tražila da ode s njom? A ako je to samo izgovor da se oslobodi sumnje za ubojstvo? Što ako Gahalowood još od početka ima pravo?

Harryja sam ponovno vidio poslijepodne 5. srpnja u zatvoru. Izgledao je grozno, posivjelih obraza. Nove bore, koje dotad nisam primijetio, urezale su mu se u čelo.

„Tužitelj vam želi ponuditi nagodbu", rekao sam.

„Znam. Roth mi je već rekao. Zločin iz strasti. Vani sam za petnaest godina."

Po tonu njegova glasa shvatio sam da je spreman razmisliti o tome.

„Nemojte mi samo reći da ćete prihvatiti tu ponudu", planuo sam.

„Ne znam, Marcuse. To je jedan način da izbjegnem smrtnu kaznu."

„Smrtnu kaznu? Što to znači? Da ste krivi?"

„Ne! Ali sve upućuje na mene! A ne namjeravam se upuštati u igru pokera s porotom koja me već osudila. Petnaest godina zatvora, i to je bolje od doživotne ili smrtne kazne."

„Harry, još ću vas jednom pitati: jeste li ubili Nolu?"

„Pa naravno da nisam, za boga miloga! Koliko vam puta to moram reći?"

„Onda ćemo to i dokazati!"

Izvadio sam uređaj za snimanje i postavio ga na stol.

„Imajte milosti, Marcuse. Nemojte me opet spopadati tim uređajem!"

„Moram shvatiti što se dogodilo."

„Ne želim da me više snimate. Molim vas."

„Odlično. Onda ću zapisivati.”

Izvukao sam blok papira i olovku.

„Želio bih da nastavimo razgovor o vašem bijegu tridesetoga kolovoza sedamdeset pete. Ako sam dobro razumio, kad ste Nola i vi odlučili otići, vaša knjiga je takoreći bila završena.”

„Dovršio sam je nekoliko dana prije odlaska. Pisao sam brzo, jako brzo. Kao da sam bio u transu. Sve je bilo nekako posebno: Nola je bila uz mene, cijelo vrijeme, iščitavajući, ispravljajući i pretipkavajući. Može vam se činiti pretjeranim, ali to je bilo čarobno razdoblje. Knjigu sam dovršio tijekom dana dvadeset sedmoga kolovoza. Sjećam se zato što je to bio posljednji put da sam vidio Nolu. Dogovorili smo se da bih ja trebao otići iz grada dva-tri dana prije nje kako ne bismo pobudili sumnju. Dakle dvadeset sedmi kolovoza naš je posljednji zajednički dan. Roman sam završio u mjesec dana. To je bilo suludo. Bio sam tako ponosan na samoga sebe. Sjećam se dvaju rukopisa koji su se kočili na stolu na terasi: jedan, pisan rukom, izvorni primjerak, i drugi, koji je bio rezultat golemog Nolinog truda, pretipkani primjerak. Neko smo vrijeme bili na plaži, tamo gdje smo se tri mjeseca prije prvi put sreli. Dugo smo šetali. Primila me za ruku i rekla: ‘Susret s vama promijenio je moj život, Harry. Vidjet ćete, bit ćemo neizmjerno sretni zajedno.’ Nastavili smo šetnju. Skovali smo plan: sutradan moram otići iz Aurore, ali prethodno moram svratiti u Clark’s da me vide i da najavim kako ću izbivati tjedan-dva jer moram nešto hitno obaviti u Bostonu. Potom sam trebao ostati dva dana u Bostonu, sačuvati hotelske račune, kako bi se sve poklapalo ako bi me policija o tome ispitivala. Zatim moram tridesetoga kolovoza uzeti sobu u Sea Side Motelu na Autocesti jedan. Sobu broj osam, rekla mi je Nola, jer ona je voljela broj osam. Pitao sam je kako će doći do tog motela, koji je ipak bio nekoliko milja udaljen od Aurore, a ona je rekla neka se ne brinem o tome, da ona brzo hoda i da zna kraći put plažom. Pridružit će mi se u sobi predvečer, u sedam. Morat ćemo odmah krenuti na put, stići do Kanade, naći neko skrovito mjesto, unajmiti stančić. Ja bih se vratio u Auroru nekoliko dana poslije, kao da se ništa nije dogodilo. Policija će zasigurno tražiti Nolu i morat ću biti vrlo smiren: budu li me ispitivali, reći ću da sam bio u Bostonu i pokazati hotelske račune. Morao bih ostati tjedan dana u Aurori, da ne pobudim sumnje, a ona bi ostala u našem stanu i mirno me čekala. Zatim bih trebao otkazati najam kuće na Goose Coveu i zauvijek otići iz Aurore, pod izlikom da sam dovršio roman i da se sad moram pobrinuti oko njegovog objavljivanja. Tad bih se vratio Noli, poštom bih poslao rukopis newyorškim izdavačima i putovao između našega kanadskog skrovišta i New Yorka radeći na objavljivanju knjige.”

„A što bi radila Nola?”

„Domogli bismo se falsificiranih dokumenata, krenula bi u školu, zatim na fakultet. Čekali bismo da navrši osamnaest i postala bi gospođa Quebert.”

„Falsificirani dokumenti? Pa to je potpuna ludost!”

„Znam. I bilo je ludo. Potpuno ludo!”

„Što se zatim dogodilo?”

„Toga dvadeset sedmoga kolovoza, na plaži, više puta smo pretresali i utvrđivali svoj plan, a onda se vratili u kuću. Sjeli smo na staru sofu u salonu, koja nije bila stara, ali se doimala takvom jer se nikad nisam razdvajao od nje, i tu smo posljednji put razgovarali. A evo, Marcuse, i njezinih posljednjih riječi, nikad ih neću zaboraviti: ‘Bit ćemo tako sretni, Harry. Bit ću vaša žena. Vi ćete biti slavni pisac. I sveučilišni profesor. Uz vas ću postati najsretnijom ženom na svijetu. Imat ćemo velikog psa čija će dlaka biti boje sunca, labradora kojeg ćemo nazvati Grom. Čekajte me, molim vas, čekajte me.’ Odgovorio sam joj: ‘Nola, čekat ću te i cijeli život, ako treba.’ To su bile njezine posljednje riječi, Marcuse. Poslije sam zaspao, a kad sam se probudio, sunce je bilo na zalasku, a Nola je već bila otišla. Ružičasta svjetlost treperila je iznad oceana u jatima kliktavih galebova. Tih blesavih ptica, koje je toliko voljela. Na terasi, na stolu, ostao je samo jedan rukopis: meni je ostao izvorni primjerak. Pokraj njega je bila poruka koju ste pronašli u limenoj kutiji, riječi koje znam napamet: *Ne brinite se, Harry, ne brinite se zbog mene. Već ću ja naći izgovor i snaći se da dođem. Čekajte me u sobi osam. Volim taj broj, najdraži mi je. Čekajte me tamo u sedam navečer. Onda ćemo otputovati zauvijek*. Nisam tražio rukopis: zaključio sam da ga je uzela kako bi ga još jednom pročitala. Ili možda da bude sigurna da ću doći na naš sastanak u motelu tridesetoga kolovoza. Odnijela je taj prokleti rukopis, Marcuse, ponekad je to činila. A ja sam sutradan otišao iz grada. Kako smo se i dogovorili. Svratio sam u Clark’s na kavu, namjerno, da se pokažem i da najavim svoje izbivanje. Tamo je kao i svakog jutra bila Jenny, rekao sam joj da moram obaviti nešto u Bostonu, da sam skoro gotov s knjigom i da imam nekoliko važnih sastanaka. I otišao sam. Otišao sam, ni trenutka ne sluteći da više nikad neću vidjeti Nolu.”

Odložio sam olovku. Harry je plakao.

* * *

7. srpnja 2008.

U salonu hotela Plaza u Bostonu Barnaski je za pola sata preletio pedesetak stranica koje sam mu donio i tad nas je pozvao.

„Onda?” upitao sam ga ušavši u prostoriju.

Pogledao me iskričavim pogledom.

„Jednostavno genijalno, Goldmane! Genijalno! Znao sam da ćete biti na visini zadatka!”

„Samo da znate, to su moje bilješke. U njima ima podataka koji nisu za objavljivanje.”

„Razumijem, Goldmane. Naravno. U svakom slučaju, vi odobravate završnu

verziju.”

Naručio je šampanjac, rasporedio stranice ugovora po stolu i još jednom izložio njihov sadržaj:

„Isporuka rukopisa krajem kolovoza. Reklamni materijali bit će već spremni. Dva tjedna za lekturu i oblikovanje teksta, tiskanje tijekom rujna. Najkasnije. Savršen tajming! Točno prije predsjedničkih izbora, a više-manje se poklapa i s Quebertovim ročištem! Fenomenalan marketinški potez, dragi moj Goldmane! Bravo!”

„Što ako istraga ne bude dovršena?” upitao sam. „Kako da završim knjigu?”

Barnaski je već imao spreman odgovor usuglašen s njegovom pravnom službom:

„Ako istraga bude dovršena, bit će to autentična priča. Ako ne bude dovršena, ostavit ćemo slučaj neriješen ili ćete vi predložiti kraj i bit će to roman. S pravnog stajališta smo na sigurnome, a što se tiče čitatelja, njima je ionako svejedno. Možda i ne bi bilo loše da istraga ne bude dovršena, uvijek možemo objaviti nastavak. To bi tek bila sreća!”

Njegov pogled govorio je da je sve dogovoreno; službenik je donio šampanjac, a on je inzistirao da ga sam otvori. Potpisao sam njegov ugovor, on je uz zvučno izlijetanje čepa i prolijevanje šampanjca svud uokolo otvorio bocu pa napunio dvije čaše, jednu je pružio Douglasu, a drugu meni.

Upitao sam ga:

„Vi nećete piti?”

S izrazom gađenja obrisao je ruke o jastučić.

„Ne volim ga. Šampanjac je samo za zabavu. A zabava je, Goldmane, ono što ljudi u devedeset posto slučajeva traže od konačnog proizvoda!”

Zatim ode nazvati Warner Brothers da se dogovore oko autorskih prava za film.

Tijekom tog istog poslijepodneva, dok sam se vraćao u Auroru, nazvao me Roth. Bio je izbezumljen.

„Dobili smo nalaze, Goldmane!”

„Kakve nalaze?”

„Grafološke analize! Nije Harry! On nije napisao onu posvetu na rukopisu!”

Vrisnuo sam od sreće.

„Što to konkretno znači?” upitao sam.

„Ne znam točno, ali ako to nije pisano njegovom rukom, to potvrđuje da nije imao rukopis onda kad je Nola ubijena. Rukopis je naime glavni dokaz kojim ga se tereti. Sudac je odredio novi datum ispitivanja za ovaj četvrtak, desetoga srpnja, u dva sata. Tako brzo sazivanje sigurno znači dobru vijest za Harryja.”

Bio sam strašno uzbuđen: Harry će uskoro biti slobodan. Znači da je govorio istinu, bio je nedužan. Nestrpljivo sam iščekivao četvrtak. No večer uoči novog ispitivanja, u srijedu 9. srpnja, nastupila je katastrofa. Taj sam dan oko sedam navečer bio na Goose Coveu u Harryjevoj radnoj sobi i pregledavao svoje bilješke o

Noli. Tad me Barnaski nazvao na mobitel. Glas mu je podrhtavao.

„Marcuse, imam groznu vijest”, rekao mi je bez uvoda.

„Što se dogodilo?”

„Krađa.”

„Kakva *krađa*?”

„Netko je ukrao vaše papire... One koje ste mi donijeli u Boston.”

„Što? Kako je to moguće?”

„Bili su u ladici mog pisaćeg stola. Jučer ujutro ih nisam pronašao. Prvo sam mislio da je Marisa pospremala i stavila ih u sef, što ponekad zna napraviti. No kad sam je pitao, rekla mi je da ih nije ni dotakla. Jučer sam ih tražio cijeli dan, ali uzalud.”

Srce mi je snažno tuklo. Predosjećao sam da će se uskoro podići strašna bura.

„Ali zašto mislite da su ukradeni?” upitao sam.

Dugo je šutio, a onda reče:

„Cijelo poslijepodne telefon mi ne prestaje zvoniti: *Globe*, *USA Today*, *New York Times*... Netko je vaše papire dostavio svim nacionalnim novinama i one se spremaju objaviti ih. Marcuse, vrlo je vjerojatno da će već sutra cijela zemlja biti upoznata sa sadržajem vaše knjige.”

D R U G I D I O

Ozdravljenje pisaca

(redaktura knjige)

14

Nevjerojatni 30. kolovoza 1975.

„Vidite, Marcuse, naše je društvo tako uređeno da čovjek neprestano mora birati između razuma i strasti. Razum nikad nikome nije bio od koristi, a strast je često razorna. Stoga vam teško mogu pomoći.”

„Zašto mi to govorite, Harry?”

„Tako. Život je velika podvala.”

„Hoćete li pojesti svoje krumpiriće?”

„Neću. Poslužite se ako vam paše.”

„Hvala, Harry.”

„Stvarno vas ne zanima ovo što vam govorim?”

„Naprotiv, jako me zanima. Pažljivo vas slušam. Broj četrnaest: život je podvala.”

„Zaboga, Marcuse, ništa niste shvatili. Ponekad mi se čini da razgovaram s pravim tupanom.”

16.00

Dan je bio čaroban. Jedna od onih sunčanih subota s kraja ljeta, kad je Aurora uronjena u savršeni mir. U centru grada bilo je šetača, spokojnih, zastajkivali bi pred izlozima uživajući u posljednjim lijepim danima. Ulice rezidencijalne četvrti, bez automobila, preplavila su djeca utrkujući se na biciklima i rolama dok su njihovi roditelji u sjeni trijemova ispijali limunadu listajući novine.

Treći put u manje od sat vremena Travis Dawn svojim je patrolnim vozilom klizio niz Aveniju Terrace prolazeći ispred kuće obitelji Quinn. Poslijepodne je bilo savršeno mirno; ništa se nije događalo, nijednog poziva iz postaje. Obavio je nekoliko cestovnih pregleda vozila, tek toliko da se malo zaposli, ali misli su mu lutale: nije mogao misliti ni na što drugo osim na Jenny. Bila je tamo, na trijemu, sa svojim ocem. Cijelo poslijepodne proveli su tamo rješavajući križaljke dok je Tamara obrezivala cvjetne grmove pripremajući ih za jesen. Kad bi došao blizu njihove kuće, Travis bi usporio do brzine hoda; nadao se da će ga ona primijetiti, da će okrenuti glavu i vidjeti ga, da će mu domahnuti prijateljskom gestom, koja će ga ohrabriti da se nakratko zaustavi i pozdravi je kroz otvoreni prozor. Možda bi mu čak mogla ponuditi čašu ledenog čaja i mogli bi malo popričati. Ali ona nije okrenula glavu, nije ga vidjela. Smijala se s ocem, djelovala je sretno. Nastavio je voziti i zaustavio se nekoliko desetaka metara dalje, kad je bio izvan njihova vidokruga. Pogledao je buket cvijeća na suvozačevu sjedištu i dohvatio list papira koji se nalazio nadohvat ruke, na koji je napisao što je želio reći:

Dobar dan, Jenny. Kakav krasan dan. Ako si večeras slobodna, možda bismo mogli prošetati plažom. Možda bismo čak mogli poći u kino? U Montburryju prikazuju nove filmove.
(dati joj cvijeće)

Predložiti joj šetnju i kino. To je lako. Ali nije se usuđivao izaći iz auta. Odluči krenuti dalje i nastaviti s patroliranjem slijedeći isti put, koji će ga opet dovesti pred kuću obitelji Quinn za dvadesetak minuta. Stavio je cvijeće ispod sjedala da se ne vidi. Bile su to divlje ruže koje je ubrao blizu Montburryja, blizu malog jezera o

kojemu mu je govorio Erne Pinkas. Na prvi pogled nisu bile tako lijepe kao uzgojene ruže, ali boje su im bile puno intenzivnije. Često je želio Jenny odvesti tamo; već je skovao cijeli plan. Povezao bi joj oči, odveo je do tog prirodnog cvjetnjaka i ne bi joj skinuo povez sve dok ne bi stajala pred cvjetnim grmovima, tako da joj to obilje boja zabljesne pred očima poput vatrometa. Zatim bi uživali u pikniku uz jezero. No nikad se nije odvažio predložiti joj to. Sad je vozio niz Aveniju Terrace prolazeći ispred kuće obitelji Kellergan, na koju nije obratio previše pozornosti. Mislima je bio na drugome mjestu.

Usprkos lijepu vremenu velečasni je proveo cijelo poslijepodne zatvoren u svojoj garaži, zabavljen poslom oko staroga Harley-Davidsona, nadajući se da će jednog dana sjesti na njega. Prema izvještaju policije iz Aurore, nije izlazio iz svoje radionice, osim kad bi otišao do kuhinje po piće, i svaki je put zatekao Nolu kako tamo u miru čita.

* * *

17.30

Kako je dan odmicao, ulice u središtu grada pomalo su opustjele, dok su se u rezidencijalnim četvrtima djeca vraćala kući na večeru, a na trijemovima su ostali još samo prazni naslonjači i neuredno odložene novine.

Načelnik policije Gareth Pratt, koji je bio na godišnjem odmoru, i njegova žena Amy vratili su se kući nakon što su dio dana proveli kod prijatelja izvan grada. Istovremeno, obitelj Hattaway – Nancy, njezina dva brata i njihovi roditelji – koja je za poslijepodnevni odmor odabrala Grand Beach, vratila se kući na Aveniju Terrace. U policijskom izvještaju zapisano je da je gospođa Hattaway, Nancyina mama, primijetila kako se kod Kellerganovih izuzetno glasno pušta glazba.

Nekoliko milja dalje Harry je stigao u Sea Side Motel. Prijavio se u sobu broj osam pod lažnim imenom i platio u gotovini kako ne bi trebao pokazivati dokumente. Putem je kupio cvijeće. Isto tako, opskrbio je vozilo gorivom. Sve je spremno. Još samo sat i pol. Ni toliko. Čim Nola dođe, proslavit će taj susret i odmah otići. U deset su u Kanadi. Bit će im dobro zajedno. Više nikad neće biti nesretna.

* * *

18.00

Deborah Cooper imala je sedamdeset jednu godinu i otkako joj je umro muž, živjela je sama u osamljenoj kući uz sam rub šume u Side Creeku, a sad se smjestila uz kuhinjski stol s namjerom da napravi pitu od jabuka. Pošto je ogulila i narezala voće, bacila je nekoliko komadića kroz prozor rakunima i ostala uz prozor vrebati na njihov dolazak. Tad joj se učinilo da je primijetila kako netko trčeći promiče između stabala: obrativši više pozornosti, uspjela je jasno razaznati mladu djevojku u crvenoj

haljini za kojom je trčao muškarac, a onda se oboje izgubilo u gustišu. Pohitala je u salon, gdje se nalazio telefon, kako bi odmah nazvala policiju. U policijskom izvještaju piše da je poziv zaprimljen u 18.21. Trajao je dvadeset sedam sekundi. Slijedi transkripcija razgovora:

„Policija. Izvolite."

„Halo? Zovem se Deborah Cooper. Živim u Side Creek Laneu. Mislim da sam vidjela muškarca kako trči za nekom mladom djevojkom, u šumi."

„Što se točno dogodilo?"

„Ne znam. Stajala sam uz prozor i gledala prema šumi i tada sam ugledala tu djevojku kako trči kroz šumu. Za njom je išao neki čovjek. Mislim da mu je pokušavala pobjeći."

„Gdje su sad?"

„Više ih ne vidim. U šumi su."

„Odmah ću poslati patrolu, gospođo."

„Molim vas, požurite!"

Spustivši slušalicu, Deborah Cooper odmah se vratila do kuhinjskog prozora. Više nije vidjela ništa. Pomislila je da joj se možda samo učinilo, ali budući da nije mogla biti sigurna, bolje je da policija dođe i provjeri. Izašla je pred kuću kako bi dočekala patrolno vozilo.

U policijskom izvještaju stoji da je centrala proslijedila informaciju policiji u Aurori, gdje je toga dana Travis Dawn bio jedini u službi. Stigao je u Side Creek Lane četiri minute nakon poziva.

Nakon što je dobio brzi uvid u događaje, policajac Dawn krenuo je u prvo pretraživanje šume. Desetak metara dalje od mjesta na kojem je zašao među redove stabala pronašao je komad poderane crvene tkanine. Procjenjujući da bi se moglo raditi o nečem vrlo ozbiljnom, odlučio je odmah izvijestiti šerifa Pratta, iako je on bio na godišnjem odmoru. Nazvao ga je na njegov kućni broj iz kuće Deborah Cooper. Bilo je 18.45.

Šerif Pratt procijenio je da se situacija čini dovoljno ozbiljnom da osobno dođe poduzeti potrebne mjere: Travis Dawn nikad ga ne bi uznemirivao kod kuće da se ne radi o nečem izuzetnom.

Po dolasku u Side Creek Lane savjetovao je Deborah Cooper da se zatvori u kuću, a on i Travis krenuli su u temeljitije pretraživanje šume. Zaputili su se stazom koja je pratila obalu u smjeru u kojem se, navodno, kretala i djevojka u crvenoj haljini. Prema policijskom izvještaju, policajci su prešli dobru milju prije no što su naišli na tragove krvi i pramenove plave kose u predjelu šume gdje je bila omanja čistina, blizu obale. To je bilo u 18.30.

Moguće je da je Deborah Cooper ostala uz kuhinjski prozor kako bi pokušala pratiti napredovanje policajaca. Već je prošlo određeno vrijeme otkako su zamaknuli

šumskim puteljkom, kad je iznenada ugledala kako iz šume izlazi djevojka poderane haljine i krvava lica, zapomažući i brzajući prema kući. Obuzeta panikom, Deborah Cooper otključala je kuhinjska vrata kako bi je primila u kuću te pohitala u salon opet nazvati policiju.

U policijskom izvještaju piše da je drugi poziv Deborah Cooper zaprimljen na centrali u 18.33. Trajao je četrdesetak sekundi. Slijedi transkripcija razgovora:

„Policija, izvolite."

„Halo?" (paničnim glasom) „Ovdje Deborah Cooper... maloprije sam zvala da... da prijavim kako netko prati djevojku u šumi, a sad je ona ovdje! Ona je u mojoj kuhinji!"

„Smirite se, gospođo. Što se dogodilo?"

„Ne znam! Došla je iz šume. U šumi su sad i dva policajca, ali mislim da je nisu vidjeli! Uvela sam je u kuhinju. Ja... ja mislim da je to župnikova kći... Djevojka koja radi u Clark'su... Mislim da je to ona."

„Koja je vaša adresa?"

„Deborah Cooper, Side Creek Lane, u Aurori. Zvala sam vas maloprije! Djevojka je sad ovdje, razumijete? Lice joj je okrvavljeno! Požurite!"

„Ostanite gdje jeste, gospođo. Odmah šaljem pojačanje."

Dvojica policajaca proučavala su tragove krvi kad su čula pucanj iz smjera kuće. Ne gubeći ni trenutka, dali su se u trk s oružjem u ruci.

Istovremeno je službenik policijske centrale, budući da mu se ni policajac Travis Dawn ni šerif Pratt nisu javljali na pozive upućene na njihove radiostanice, procijenio da je situacija zabrinjavajuća te odlučio objaviti opću uzbunu u uredu šerifa Državne policije i poslati sve raspoložive snage u Side Creek Lane.

* * *

19.45

Policajac Dawn i šerif Pratt bez daha su dotrčali do kuće. Ušli su na stražnja vrata, koja su vodila u kuhinju, gdje su zatekli Deborah Cooper mrtvu, kako leži na podnim pločicama u lokvi krvi s prostrijelnom ranom u predjelu srca. Nakon brzopoteznog pregleda prizemlja, koji nije dao nikakva rezultata, šerif Pratt pojuri do svog vozila kako bi obavijestio centralu i pozvao pomoć. Slijedi transkripcija njegova razgovora s operaterom centrale:

„Ovdje šerif Pratt, policija iz Aurore. Hitno tražim pomoć u Side Creek Laneu, kod križanja s Autocestom jedan. Jedna žena smrtno je pogođena metkom, a mlada djevojka je najvjerojatnije negdje u šumi."

„Šerife Pratt, već smo primili poziv upomoć gospođe Deborah Cooper iz Side Creek Lanea u pola osam, koja nas je izvijestila da se djevojka sakrila kod nje. Jesu li ti događaji povezani?"

„Molim? Pa Deborah Cooper je mrtva. U kući nema nikoga. Pošaljite sve raspoložive snage! Ovdje se

događa nešto gadno!”

„Neke jedinice već su krenule, šerife. Šaljem i druge.”

I prije završetka razgovora Pratt je začuo zvuk sirene: pojačanje je već stizalo. Jedva je stigao izvijestiti Travisa o onome što je saznao, kad se oglasila radiostanica: u tijeku je potjera na Autocesti 1, stotinjak metara dalje, gdje je vozilo ureda državnog šerifa krenulo za sumnjivim vozilom koje je primijećeno u rubnom predjelu šume. Šerifov pomoćnik Paul Summond, prvi od pojačanja koje je stizalo, slučajno se mimoišao s crnim Chevroletom Monte Carlo, nečitkih registarskih tablica, koji je izbio iz šume i odjurio punom brzinom usprkos njegovim upozorenjima da mora stati. Zaputio se prema sjeveru.

Šerif Pratt uskoči u vozilo i pojuri pomoći Summondu. Skrenuo je na šumski put koji je usporedo pratio Autocestu 1 s namjerom da presiječe put bjeguncu: izbio je na glavnu cestu tri milje dalje od Side Creek Lanea i malo je nedostajalo da presretne crni Chevrolet.

Vozila su se kretala suludo brzo. Chevrolet je jurio dalje Autocestom 1 prema sjeveru. Šerif Pratt uputio je radiostanicom poziv svim raspoloživim jedinicama da postave rampe i zatražio da se pošalje helikopter. Uskoro je Chevrolet izveo spektakularni okret i zaputio se sporednom cestom, da bi onda opet skrenuo na neku drugu. Vozio je vratolomno brzo, policijska vozila teškom su ga mukom uspijevala pratiti. Pratt je urlao u svoju radiostanicu da ga gubi iz vida.

Potjera se nastavila uskim cestama: činilo se da vozač točno zna kamo ide, uspijevajući malo-pomalo povećavati udaljenost između sebe i policijskih vozila. Stigavši do raskrižja, Chevrolet se skoro sudario s vozilom koje je dolazilo iz suprotnog smjera te se zaustavilo nasred kolnika. Pratt je uspio izbjeći prepreku prošavši kroz pregradu od žbunja, ali Summond, koji je dolazio odmah iza njega, nije uspio izbjeći sudar, koji je, srećom, prošao bez težih posljedica. Pratt je sad bio sam iza chevroleta i vodio je potjeru što je bolje mogao. Na tren je izgubio vozilo iz vida, ali ga je ubrzo opazio na cesti za Montburry, nakon čega mu je definitivno izmaklo. Kad se mimoišao s patrolama koje su dolazile iz suprotnog smjera, shvatio je da im je sumnjivo vozilo promaknulo. Odmah je zatražio blokiranje svih puteva, pretraživanje cijeloga kraja i podršku Državne policije. U Side Creek Laneu Travis Dawn neosporno je ustanovio da nema ni traga ni glasa djevojci u crvenoj haljini, ni u kući ni u njezinoj neposrednoj blizini.

* * *

20.00

Velečasni David Kellergan u panici je birao broj policije kako bi prijavio nestanak svoje petnaestogodišnje kćeri Nole. Pomoćnik pokrajinskog šerifa, koji je došao kao ispomoć u Auroru, prvi je stigao do kućnog broja 245 na Aveniji Terrace, a nedugo

za njim i Travis Dawn. Šerif Pratt i sam je stigao u 20.15. Razgovor Deborah Cooper s operaterom policijske centrale nije ostavljao prostora sumnji: Nola Kellergan viđena je u Side Creek Laneu.

Šerif Pratt u 20.25 poslao je novu poruku za opću uzbunu, objavljujući nestanak petnaestogodišnje Nole Kellergan, koja je posljednji put viđena sat vremena prije u Side Creek Laneu.

Policijska pojačanja pristizala su iz cijele pokrajine. Dok je počinjala prva faza pretraživanja šume i plaže u nadi da će Nola Kellergan biti pronađena prije noći, patrole su pročešljavale cijeli kraj u potrazi za crnim chevroletom, kojem se trenutačno zameo svaki trag.

* * *

21.00

U devet sati jedinice Državne policije stigle su u Side Creek Lane pod zapovjedništvom kapetana Neila Rodika. Liječnici forenzičari upućeni su u kuću Deborah Cooper i šumu, tamo gdje su bili pronađeni tragovi krvi. Postavljene su snažne halogene lampe da osvijetle prostor; pronađeni su iščupani pramenovi plave kose, krhotine zubi i komadi poderane crvene tkanine.

Rodik i Pratt, promatrajući prizor s udaljenosti, mogli su jedino zaključiti ono što je bilo očigledno.

„Ovo nalikuje na pravu klaonicu”, reče Pratt.

Rodik kimne i upita:

„Mislite da je još u šumi?”

„Ili je nestala u onom autu ili je u šumi. Plaža je već temeljito pročešljana. Ništa nije pronađeno.”

Rodik se na tren zamisli.

„Što li se moglo dogoditi? Je li odvedena daleko odavde? Ili možda leži negdje u šumi?”

„Ništa ne shvaćam”, uzdahne Pratt. „Samo želim tu malu pronaći živu, i to što prije.”

„Znam, šerife. No s obzirom na to koliko je krvi izgubila, ako i jest negdje živa, u šumi, sigurno je u teškom stanju. Pitam se kako je uopće smogla snage i dočepala se kuće. Valjda je to snaga koju čovjek crpi iz očaja.”

„Nesumnjivo.”

„Nema nikakvih vijesti o automobilu?” pitao je dalje Rodik. „Nikakvih. Totalna nepoznanica. A rampe su postavljene baš posvuda, na svim mogućim putevima.”

Kad su uočeni tragovi krvi koji vode od kuće Deborah Cooper do mjesta na kojem je primijećen crni Chevrolet, Rodik je djelovao prilično obeshrabreno.

„Ne bih želio biti ptica zloslutnica”, rekao je, „ali pretpostavljam da se ili mogla

odvući nekamo da umre ili je završila u prtljažniku onog automobila.”

U 21.45, kad je dan bio još samo lebdeći odsjaj slabe svjetlosti iznad obzora, Rodik je rekao Prattu neka za tu večer prekine potragu.

„Da prekinem potragu?” pobunio se Pratt. „Što vam pada na pamet? Pomislite samo, ako je tu negdje, blizu, još živa i čeka pomoć. Pa nećemo valjda tu djevojčicu ostaviti u šumi! Dečki mogu tu provesti cijelu noć ako treba i ako je tu, pronaći će je.”

Rodik je bio iskusni terenski policajac. Znao je kako policajci u malim mjestima ponekad mogu biti naivni i dio njegove zadaće bio je osvješćivanje njihovih nadređenih o realnim okolnostima.

„Šerife Pratt, morate prekinuti potragu. Šuma je nepregledna, a više se ništa ne vidi. Potraga noću je uzaludna. U najboljem slučaju, iscrpit ćete svoje snage i ujutro morati početi ispočetka. U najgorem slučaju, izgubit ćete policajce u ovoj ogromnoj šumi i na kraju ćemo i njih morati tražiti. I ovako imate već dosta briga.”

„Ali moramo je pronaći!”

„Šerife, pouzdajte se u moje iskustvo: besmisleno je provesti noć vani. Ako je mala živa, čak i ako je ranjena, pronaći ćemo je sutra.”

Za to vrijeme stanovnici Aurore bili su izbezumljeni. Gomila znatiželjnika natiskivala se oko kuće Kellerganovih i policijske vrpce sve su ih teže zadržavale. Svi su željeli znati što se dogodilo. Kad se šerif Pratt vratio u grad, bio je prisiljen potvrditi brojne glasine: Deborah Cooper je ubijena, Nola je nestala. Iz gomile su se začuli preplašeni krici; majke su povele djecu kući, a očevi izvukli svoje stare puške i organizirali se u građansku miliciju kako bi nadgledali gradske četvrti. Šerifu Prattu posao se zakomplicirao: nije smio dopustiti da gradom zavlada panika. Policijske patrole neprekidno su hodale gradskim ulicama kako bi umirile stanovnike, a službenici Državne policije pobrinuli su se za obilazak kuća na Aveniji Terrace radi prikupljanja svjedočanstava susjeda.

* * *

23.00

U prostoriji za sastanke policijske postaje u Aurori šerif Pratt i kapetan Rodik razmatrali su slučaj. Prvi pokazatelji istrage upućivali su na činjenicu da nema tragova provale ni borbe u Nolinoj sobi. Jedino je prozor bio širom otvoren.

„Je li mala ponijela nešto sa sobom?” upitao je Rodik.

„Ne, ni stvari ni novac. Njena kasica je netaknuta, u njoj je sto dvadeset dolara.”

„To upućuje na otmicu.”

„A nitko od susjeda nije ništa primijetio.”

„To me ne čudi. Netko ju je uvjerio da pođe s njim.”

„Kroz prozor?”

„Možda. Možda ne. Kolovoz je, svi imaju otvorene prozore. Možda je otišla u šetnju i tad se dogodio zlosretni susret.”

„Navodno je svjedok, neki Gregory Stark, izjavio da je čuo viku kod Kellerganovih dok je šetao sa psom. To je bilo oko pet sati, ali nije siguran.”

„Kako nije siguran?” upitao je Rodik.

„Kaže da se kod Kellerganovih čula glazba. Jako glasna glazba.”

Rodik plane:

„Nemamo baš ništa: nikakve naznake, nikakvog traga. Kao da je utvara. Znamo samo da je netko nakratko vidio tu djevojčicu, svu okrvavljenu, prestravljenu, i da je dozivala upomoć.”

„Što mislite, što bismo sad trebali napraviti?” upita Pratt.

„Vjerujte mi, za večeras ste napravili sve što ste mogli. Vrijeme je da se usredotočite na razmišljanje o tome što ćete dalje. Sve ljude pošaljite da se odmore, ali rampe na cestama ostavite. Razradite plan pretraživanja šume, ujutro treba nastaviti s potragom. Samo vi možete predvoditi tu potragu, vi znate svaki kutak te šume. Pošaljite obavijest svim policijskim postajama, pokušajte dati što preciznije podatke o Noli. Nakit koji je nosila, neka tjelesna pojedinost po kojoj se razlikuje od drugih, a koja bi mogla pomoći da je netko prepozna. Ja ću te podatke dostaviti u FBI i policijskim postajama susjednih država, kao i pograničnoj policiji. Za sutra ću zatražiti helikopter i da nam pošalju pse. A vi malo odspavajte, ako možete. I molite se. Volim svoj posao, šerife, ali otmice djece su više no što mogu podnijeti.”

Grad je cijelu noć ostao u napetosti zbog neumornih ophodnji policijskih vozila i znatiželjnika koji su dolazili na Aveniju Terrace. Neki su željeli ići i u šumu. Drugi su odlazili u policijsku postaju kako bi ponudili svoju pomoć u potrazi. Stanovništvo je obuzimala panika.

* * *

nedjelja, 31. kolovoza 1975.

Ledena kiša stuštila se na cijeli kraj uronjen u gustu maglu koja se dovukla s oceana. U pet ujutro blizu kuće Deborah Cooper, pod velikom ceradom podignutom u žurbi, šerif Pratt i kapetan Rodik davali su upute prvim grupama policajaca i dobrovoljaca. Šuma je raspodijeljena na sektore na karti, a svaki sektor dodijeljen je jednoj grupi. Pojačanje u obliku pasa tragača i njihovih vodiča te šumskih rendžera trebalo je stići tijekom prijepodneva kako bi se potraga mogla proširiti i kako bi se mogle organizirati smjene ekipa. Helikopter je zasad otkazan zbog slabe vidljivosti.

U sedam sati u sobi broj osam u Sea Side Motelu Harry se trgnuo iz sna. Zaspao je odjeven. Radio je još uvijek bio upaljen i prenosio je vijesti: *Opća uzbuna na području grada Aurore nakon što je sinoć oko devetnaest sati nestala*

petnaestogodišnja djevojka Nola Kellergan. Policija moli sve koji bi mogli pružiti više informacija da se jave. Nola Kellergan bila je odjevena u crvenu haljinu.

Nola! Zaspali su i zaboravili otputovati. Poskočio je s kreveta i pozvao je. Na djelić sekunde pomislio je da je s njim u sobi. Zatim se sjetio da nije došla na njihov sastanak. Zašto ga je ostavila? Zašto nije ovdje? Na radiju se govorilo o njezinu nestanku, znači da je otišla od kuće kako je bilo predviđeno. Ali zašto je otišla bez njega? Da joj se nije nešto dogodilo? Možda se sakrila na Goose Coveu? Njihov bijeg pretvarao se u katastrofu.

Još uvijek ne shvaćajući ozbiljnost situacije, bacio je cvijeće i pojurio iz sobe, ne zaustavljajući se da se počešlja ili sveže kravatu. Pobacao je torbe u auto i punom brzinom krenuo natrag na Goose Cove. Nije prošao ni dvije milje, a već je naišao na veliku policijsku rampu. Šerif Pratt došao se sam uvjeriti u efikasnost cestovne patrole, oboružan puškom. Prepoznao je Harryjev auto u koloni zaustavljenih automobila, pa mu je prišao:

„Šerife, upravo sam na radiju čuo za Nolu”, rekao je Harry kroz spušten prozor. „Što se događa?”

„Nešto gadno. Jako gadno”, rekao je Pratt.

„Ali što se dogodilo?”

„Nitko ne zna. Nestala je iz kuće. Viđena je sinoć blizu Side Creek Lanea, otkad joj se gubi svaki trag. Provjeravamo cijelo područje, pretražili smo cijelu šumu.”

Harryju se učini da će mu srce stati. Side Creek Lane bio je na putu prema motelu. Je li imala nezgodu na putu prema mjestu njihova sastanka? Možda se preplašila, kad su je opazili u Side Creek Laneu, da policija ne dođe u motel i da ih ne zateknu zajedno. Kamo li se onda sakrila?

Šerif zapazi Harryjev neuredni izgled i pun prtljažnik.

„Vraćate se s puta?” upitao je.

Harry se odluči držati priče koju je uglavio s Nolom.

„Bio sam u Bostonu. Zbog knjige.”

„U Bostonu?” začudi se Pratt. „Ali dolazite sa sjevera.”

„Znam”, propenta Harry. „Svratio sam u Concord.”

Šerif ga sumnjičavo odmjeri. Harry je vozio crni Chevrolet Monte Carlo. Naloži mu da isključi motor vozila.

„Nešto nije u redu?” upita Harry.

„Tragamo za vozilom poput vašega, koje bi moglo biti umiješano u slučaj.”

„Monte Carlo?”

„Da.”

Dva policajca pretresla su vozilo. Nisu pronašli ništa sumnjivo, pa šerif Pratt dopusti Harryju da se udalji. U prolazu mu je napomenuo: „Molim vas da ne napuštate grad. Naravno, radi se o uobičajenim mjerama opreza.” Radio u autu

neprestano je ponavljao Nolin opis. *Mlada bjelkinja, visoka sto sedamdeset centimetara, pedesetak kila, duge plave kose, zelenih očiju, odjevena u crvenu haljinu. Nosi zlatni lančić na kojem piše njeno ime, Nola.*

Nije bila na Goose Coveu. Ni na plaži, ni na terasi, niti u kući. Nigdje. Dozivao ju je i nije mu bilo stalo sve ako ga i čuju. Izbezumljeno je pretraživao plažu. Tragao je za kakvim pismom, nekom porukom. Ali nije bilo ničega. Obuzimala ga je panika. Jedini razlog njezina bijega bio je da se sastane s njim.

Ne znajući što da radi, otišao je u Clark's. Tamo je saznao da je Deborah Cooper vidjela okrvavljenu Nolu prije no što je pronađena ubijena. Nije mogao povjerovati. Što se dogodilo? Zašto je pristao da sama ide do motela? Trebali su se sastati u Aurori.

Hodao je gradom sve do kuće Kellerganovih, opkoljene policijskim vozilima, i upustio se u razgovor s okupljenim znatiželjnicima, nadajući se da će uspjeti shvatiti što se događa. Kad se oko podneva vratio na Goose Cove, smjestio se na terasi s dalekozorom u ruci i s kruhom za galebove. I čekao. Izgubila se, ali vratit će se. Vratit će se, sigurno. Dalekozorom je pomno motrio plažu. Uporno je čekao. Sve dok nije pala noć.

13

Bura

„Dragi moj Marcuse, nezgodacija s knjigama jest što se ponekad otmu kontroli. Objavljivanje knjige znači da vam sve ono što ste samotno pisali odjednom izmiče iz ruku i gubi se u prostoru javnosti. To je poguban trenutak: važno je da u svakom trenutku držite kormilo u rukama. Kad izgubite kontrolu nad vlastitom knjigom, nastupa katastrofa."

Izresci iz najvažnijih dnevnih novina zapadne obale
10. srpnja 2008.

Izrezak iz New York Timesa

Marcus Goldman sprema se razotkriti tajnu Slučaja Harry Quebert

Glasine da pisac Marcus Goldman radi na knjizi o Harryju Quebertu već se nekoliko dana šire kulturnim krugovima. Potvrđene su zahvaljujući gubitku stranica spomenutog djela, koje su jučer ujutro dospjele u redakcije brojnih nacionalnih dnevnih novina. Knjiga svjedoči o temeljitoj istrazi koju je Marcus Goldman proveo kako bi rasvijetlio događaje iz ljeta 1975. koji su doveli do ubojstva Nole Kellergan, koja je nestala 30. kolovoza 1975., a pronađena zakopana u dvorištu imanja Harryja Queberta u Aurori 12. lipnja 2008.

Prava na objavljivanje knjige za iznos od milijun dolara osiguralo je moćno newyorško izdavačko poduzeće Schmid&Hanson. Njihov direktor Roy Barnaski, koji se suzdržao od komentara, ipak je spomenuo da je objavljivanje knjige bilo predviđeno za jesen pod naslovom Slučaj Harry Quebert. [...]

Izrezak iz Concord Heralda

Otkrića Marcusa Goldmana

[...] Goldman, koji je vrlo blizak Harryju Quebertu, bio je njegov student, donosi pogled iznutra na događaje u Aurori. Njegova priča počinje otkrićem kako su Quebert i mlada Nola Kellergan, koja je tada imala petnaest godina, bili u vezi.

„U proljeće 2008., otprilike godinu dana nakon što sam postao nova zvijezda američke književnosti, dogodilo se nešto što sam odlučio zakopati u najdublje prostore sjećanja. Otkrio sam da je moj profesor s fakulteta, šezdesetsedmogodišnji Harry Quebert, jedan od najuglednijih domaćih pisaca, bio u vezi s petnaestogodišnjom djevojčicom kad je on imao trideset četiri. To se zbilo tijekom ljeta 1975.”

Izrezak iz Washington Posta

Bomba Marcusa Goldmana

[...] Čini se da, kako napreduje s istraživanjem, Marcus Goldman dolazi do sve važnijih otkrića. On doslovno piše da je Nola Kellergan bila nesretna djevojčica koju su tukli i mučili i koja je učestalo izvrgavana simulaciji utapanja. Prijateljstvo i bliskost s Harryjem Quebertom ulijevali su joj osjećaj sigurnosti, koji dotad nije poznavala i koji joj je omogućivao da sanja o boljem životu. [...]

Izrezak iz Boston Globea

PATNIČKI ŽIVOT MLADE NOLE KELLERGAN

Marcus Goldman razotkriva pojedinosti koje dosad novinarima nisu bile poznate.

Bila je predmet seksualne žudnje E. S.- a, poslovnog moćnika iz Concorda, koji je slao svog čovjeka od povjerenja po nju, kao po svježu robu. Poližena-poludijete, prepuštena na milost fantazijama muškaraca iz Aurore, postala je žrtvom šerifa lokalne policije, koji ju je prisiljavao na oralni seks. Istog onog šerifa koji će biti zadužen za istragu o njezinu nestanku. [...]

A mojoj je kontroli izmaknula knjiga koja nije ni postojala.

Tijekom prvih jutarnjih sati u četvrtak 10. srpnja opazio sam vrišteće novinske naslove: sve dnevne novine u zemlji na svojim su naslovnicama objavljivale djeliće onoga što sam napisao, ali prekrajajući rečenice i vadeći ih iz konteksta. Moje pretpostavke pretvorene su u zastrašujuće konstatacije, moja nagađanja postala su provjerene činjenice, a moja razmišljanja besramne tvrdnje. Rastočili su moje djelo, izokrenuli moje ideje, oskvrnuli moje misli. Ubili su Goldmana, pisca na najboljem putu povratka, koji je mukotrpno pokušavao i trudio se iznova pisati.

Kako se Aurora budila, tako je grad obuzimala uznemirenost: zaprepašteni stanovnici stalno su iznova čitali novinske članke. Telefon u kući nije prestajao zvoniti, nekoliko nezadovoljnika došlo je kucati na moja vrata tražeći objašnjenja. Mogao sam birati da se suočim s njima ili da se sakrijem. Odlučio sam se suočiti. Točno u deset popio sam dva dupla viskija i otišao u Clark's.

Otvarajući ostakljena vrata restorana, osjetio sam na sebi poglede redovnih gostiju poput oštrica noževa. Sjeo sam za stol 17, srce mi je ludo udaralo, a Jenny se bijesno obrušila na mene nazivajući me zadnjim smećem. Učinilo mi se da će mi posudu s kavom tresnuti u facu.

„Što hoćeš", planula je, „došao si zarađivati novac preko naših leđa? Samo da bi iznosio prljavštine o nama?"

Oči su joj bile pune suza. Pokušao sam smiriti igru:

„Jenny, znaš da to nije istina. Ti dijelovi nikad nisu smjeli biti objavljeni."

„Ali ti si stvarno napisao te strahote?"

„Te rečenice, izvađene iz konteksta, grozne su..."

„Ali riječi, ti si ih napisao?"

„Jesam. Ali..."

„Nema ali, Marcuse!"

„Uvjeravam te, baš nikome nisam namjeravao nauditi."

„Nauditi? Da te citiram?" (Raširila je novine.) „Gledaj, ovdje piše: *Jenny Quinn, konobarica u Clark'su, zaljubljena je u Harryja od prvoga dana*... Tako me opisuješ? Kao konobaricu, kao dežurnu kurvicu koja slini razmišljajući o Harryju?"

„Znaš da to nije istina."

„Ali napisano je, zaboga! Tako piše u svim novinama u zemlji! Svi će to pročitati! Moji prijatelji, moja obitelj, moj muž!"

Jenny je vrištala. Gosti su promatrali prizor u tišini. Da smirim situaciju, odlučio sam otići, pa sam se zaputio u knjižnicu, nadajući se da ću u Erneu Pinkasu pronaći saveznika koji shvaća kako krivo interpretirane riječi mogu izazvati katastrofu. Ali ni on baš nije bio oduševljen što me vidi.

„Vidi, vidi, stiže veliki Goldman", rekao je ugledavši me. „U potrazi si za novim strahotama koje bi još mogao napisati o ovome gradu?"

„Zgranut sam objavljivanjem ukradenog sadržaja, Erne."

„Zgranut? Ne glumi. Svi govore samo o tvojoj knjizi. Novine, internet, televizija: govore samo o tebi! Trebao bi biti zadovoljan. U svakom slučaju, nadam se da si dobro iskoristio sve informacije koje sam ti pribavio. Marcus Goldman, svemogući bog Aurore, koji se jednoga dana pojavio i rekao mi: *Želio bih znati više o ovome*, *želio bih znati više o onome*... Nikad riječi zahvale, kao da se samo po sebi podrazumijevalo, kao da me veliki pisac Marcus Goldman drži u šaci. Znaš li što sam radio ovaj vikend? Imam sedamdeset pet godina i svake druge nedjelje radim u samoposluzi u Montburryju, da uspijem spojiti kraj s krajem. Skupljam kolica na parkiralištu i slažem ih na ulazu u trgovinu. Znam da nije bogzna što, da nisam velika zvijezda poput tebe, ali zaslužujem makar malo poštovanja, zar ne?"

„Jako mi je žao."

„Žao ti je? Ništa tebi nije žao! Nisi znao jer te nije zanimalo, Marc. Nikad se ni za koga u Aurori nisi zanimao. Tebi je važna samo slava. Ali slava ima svoju cijenu!"

„Iskreno mi je žao, Erne. Pođimo zajedno na ručak, ako želiš."

„Ne želim ručati! Želim da me pustiš na miru! Moram posložiti knjige. Knjige su važne. A ti si nitko i ništa."

Otišao sam se sakriti na Goose Cove, potpuno izbezumljen. Marcus Goldman, koji se u Aurori osjećao kao kod kuće, iako to nije želio, ipak je izdao svoju obitelj, koju su činili svi stanovnici ovoga grada. Nazvao sam Douglasa i zatražio da objavi demanti.

„Demanti čega? Novine su samo preuzele ono što si napisao. Osim toga ionako bi bilo objavljeno za dva mjeseca."

„Novine su sve izokrenule! Ništa od navedenog ne odgovara mojoj knjizi!"

„Daj, Marc, ne drami. Usredotoči se na svoj tekst, to je jedino važno. Imaš još malo vremena. Sjećaš li se da smo se prije tri dana vidjeli u Bostonu i da si potpisao ugovor na milijun dolara za knjigu koju trebaš napisati za sedam tjedana?"

„Znam! Znam! Ali to ne znači da moram objaviti smeće!"

„Knjiga napisana za nekoliko tjedana jest knjiga napisana za nekoliko tjedana."

„Toliko je Harryju trebalo da napiše *Porijeklo zla*."

„Harry je Harry, ako shvaćaš što želim reći."

„Ne, ne shvaćam."
„On je veliki pisac."
„Hvala! Baš ti hvala! A što sam onda ja?"
„Znaš da nisam tako mislio. Ti si pisac, recimo da si suvremeni pisac. Ti si dopadljiv jer si mlad i dinamičan. I otkačen. Ti si otkačeni pisac. Eto. Ljudi ne očekuju od tebe da dobiješ Pulitzera, vole tvoje knjige jer su u trendu, jer ih zabavljaju, i to je također dobro."
„Znači, tako razmišljaš? Za tebe sam *zabavni* pisac?"
„Ne iskrivljuj moje riječi, Marc. Sigurno si svjestan da čitatelji padaju na tebe zato što si... zgodan momak."
„Zgodan momak? Ovo postaje sve gore!"
„Marc, valjda shvaćaš na što ciljam. Stvorio si određeni imidž. Kao što sam već rekao, u trendu si. Svi te vole. Utjelovljuješ dobrog prijatelja, tajanstvenog ljubavnika, poželjnog zeta. I zato će *Slučaj Harrya Quebert* postići neviđeni uspjeh. Ludnica, tvoje knjige još uopće nema, a već se trgaju za nju. U svojoj karijeri nikad nisam vidio ništa slično."
„*Slučaj Harry Quebert*?"
„To je naslov knjige."
„Kako misliš *naslov knjige*?"
„Ti si tako napisao na svojim papirima."
„To je bio privremeni naslov. Naveo sam to u napomeni: privremeni naslov. *Pri-vre-me-ni*. Znaš, taj pridjev znači da nešto nije konačno, ni odlučeno."
„Zar ti Barnaski nije rekao? Marketinški je odjel zaključio da je to savršeni naslov. Sinoć su odlučili. Hitni sastanak sazvan zbog krađe materijala. Zaključili su da bi bilo najbolje iskoristiti krađu u marketinške svrhe i jutros su krenuli u kampanju za knjigu. Mislio sam da znaš. Pogledaj na internetu."
„Mislio si da znam. Pobogu, Dough! Ti si moj agent! Nije na tebi da misliš, već da radiš! Dovraga, tvoja je briga da saznam sve što se događa u vezi s mojom knjigom!"
Prekinuo sam razgovor, bijesan, i bacio se na računalo. Naslovnica nakladničke kuće Schmid&Hanson bila je posvećena knjizi. Moja velika fotografija u boji i crno-bijele fotografije Aurore popraćene sljedećim tekstom:

SLUČAJ HARRY QUEBERT
Priča Marcusa Goldmana o nestanku Nole Kellergan
Ove jeseni
Naručite već sad!

Istoga dana u jedan sat trebalo se na poziv tužiteljeva ureda održati ispitivanje, koje se nadovezivalo na rezultate grafološkog vještačenja. Novinari su zaposjeli stube

suda u Concordu dok su na televizijskim programima koji su osiguravali izravni prijenos komentatori po vlastitom nahođenju tumačili otkrića objavljena u novinama. Sad se već govorilo i o mogućem povlačenju tužbe; bio je to prvorazredni skandal.

Sat vremena prije ispitivanja nazvao sam Rotha da mu kažem da neću doći u sudnicu.

„Skrivate se, Marcuse?” izazivao me. „Hajde, nemojte sad biti sramežljivi: ova knjiga je blagoslov za sve. Oslobodit će Harryja, učvrstit će vaše književne pozicije, a pospješit će i moju karijeru: neću više biti samo Roth iz Concorda, bit ću Roth koji se spominje u vašem bestseleru! Knjiga je stigla u pravi čas. Pogotovo za vas, uostalom. Koliko već ima, dvije godine da ništa niste napisali?”

„Šutite, Roth! Nemate pojma o čemu govorite!”

„A vi, Goldmane, prestanite cirkusirati! Vaša knjiga će podići buru, sami to dobro znate. Razotkrit ćete cijeloj zemlji zašto je Harry perverznjak. Imali ste krizu nadahnuća, a sad pišete knjigu čiji je uspjeh zagarantiran.”

„Te stranice nikako nisu smjele pasti u ruke novinarima.”

„Ali te stranice ste vi napisali. Ne uzrujavajte se, danas namjeravam izvući Harryja iz zatvora. I to, bez ikakve sumnje, zahvaljujući vama. Pretpostavljam da sudac čita novine, stoga mi ne bi trebalo biti preteško uvjeriti ga da je Nola bila neka vrsta radodajke.”

Povikah:

„Ne činite to, Roth!”

„Zašto ne?”

„Zato što ona to nije bila. A on ju je volio! Volio ju je!”

Ali on je već prekinuo razgovor. Ubrzo sam ga ugledao na ekranu svog televizora dok se sa širokim pobjedničkim osmijehom uspinjao stubama palače pravde. Novinari su pružali mikrofone ispitujući ga je li ono što piše u novinama istina. Je li Nola Kellergan bila u vezi sa svim muškarcima u gradu? Vraća li se istraga na početak? A on je vedro i potvrdno odgovarao na sva pitanja.

Ovo ispitivanje bilo je oslobađajuće za Harryja. Trajalo je jedva dvadeset minuta, tijekom kojih je, za vrijeme sučeva nabrajanja, cijeli slučaj splasnuo poput neuspjela kolača. Ključni dokaz optužbe – rukopis – izgubio je na vjerodostojnosti otkako je potvrđeno da poruku *Zbogom*, *draga moja Nola* nije napisao Harry. Svi ostali elementi optužbe pometeni su poput trunja: optužbe Tamare Quinn nije bilo moguće potkrijepiti nikakvim materijalnim dokazom, crni Chevrolet Monte Carlo ni u vrijeme događaja nije uzet u obzir kao element terećenja. Istraga se sve više razvodnjavala, pa je sudac odlučio, temeljem novih podastrtih mu činjenica, pustiti Harryja Queberta na slobodu uz jamčevinu od pola milijuna dolara. Time je otvoren put prema konačnom odbacivanju optužbe.

Taj spektakularni preokret izazvao je histeriju među novinarima. Sad su se svi

stali pitati nije li si tužitelj pokušao osigurati nesvakidašnji publicitet uhitivši Harryja i prepustivši ga na milost i nemilost javnog mišljenja. Pred palačom pravde nastupio je defile uključenih aktera: predvodio je Roth, koji je slavodobitno naglašavao kako će već sutra – koliko treba da se prikupi jamčevina – Harry biti slobodan čovjek, za njim je išao tužitelj, koji je pokušavao, ne uvjerivši nikoga, objasniti logiku svoje istrage.

Kad mi je prisjela pravosudna predstava s malog ekrana, otišao sam trčati. Imao sam potrebu otići daleko, iscrpiti tijelo. Morao sam osjetiti da sam živ. Trčao sam do jezerca na putu za Montburry što su ga zaposjela djeca i obitelji. Na povratku, kad sam već bio nadomak Goose Covea, uz mene su prošla vatrogasna kola, pa još jedna, a za njima policijsko vozilo. Tek sam tada opazio oštar, gust dim koji se dizao iznad borova, i odmah sam shvatio: kuća je u plamenu. Palikuća je došao ostvariti svoje prijetnje.

Trčao sam kao nikada prije, jureći kako bih spasio piščevu kuću, koju sam toliko volio. Vatrogasci su se već bacili na posao, ali divovski plamenovi gutali su pročelje. Sve je gorjelo. Na desetak metara od požara, uz rub puteljka, policajac je izbliza proučavao karoseriju mog auta, na kojoj je crvenom bojom bilo napisano: *Izgorio dabogda*, *Goldmane*!

* * *

Sljedećeg jutra u deset još se pušilo sa zgarišta. Kuća je većim dijelom bila uništena. Stručne službe Državne policije užurbale su se oko ostataka dok je skupina vatrogasaca pazila da se vatra opet ne razgori. S obzirom na intenzitet vatre netko je trijem morao zaliti benzinom ili nekim sličnim sredstvom koje pospješuje gorenje. Vatra se odmah proširila. Terasa i salon bili su uništeni, kao i kuhinja. Prvi kat bio je u određenoj mjeri pošteđen, ali dim i voda kojom su se vatrogasci služili pri gašenju nanijeli su nepopravljivu štetu.

Poput kakve utvare, još uvijek u sportskoj odjeći, sjedio sam na travi i promatrao nastalu štetu. Cijelu sam noć proveo tako. Do nogu mi je ležala netaknuta torba koju su vatrogasci izvukli iz moje sobe: u njoj je bilo nešto odjeće i moje računalo.

Čuo sam zvuk automobila i žamor koji je prostrujio mnoštvom okupljenih znatiželjnika iza mojih leđa. Došao je Harry. Oslobođen je. Javio sam Rothu i znao sam da ga je on izvijestio o drami koja se ovdje odigrala. Krenuo je prema meni, u tišini, zatim sjeo na travu i samo me upitao:

„Što vam je došlo, Marcuse?"

„Ne znam što bih vam rekao, Harry."

„Nemojte ništa reći. Pogledajte što ste napravili. Riječi nisu potrebne."

„Harry, ja..."

Ugledao je natpis na poklopcu mog Range Rovera.

„Vaš auto je u redu?"

„Da."
„Tim bolje. Jer sad ćete uskočiti u njega i zauvijek nestati odavde."
„Harry..."
„Ona me voljela, Harry! Voljela me! I ja sam nju volio, kao što više nikad nisam volio. Zašto ste napisali te grozote, recite? Znate u čemu je vaš problem? Nikad niste bili voljeni! Nikada! Želite pisati ljubavne romane, ali ne znate ništa o ljubavi! Hoću da otiđete, sad. Doviđenja."
„Ja nisam nikada Nolu ni opisao, pa čak ni zamišljao onako kako tvrde u novinama. Oni su mojim riječima oteli smisao, Harry!"
„Ali što vam je bilo da ste Barnaskom dopustili da to smeće servira svim nacionalnim novinama?"
„To je bila krađa!"
Podrugljivo se nasmijao.
„Krađa? Nemojte mi samo reći da ste toliko naivni da vjerujete svemu što vam Barnaski servira! Uvjeravam vas da je sam umnožio i cijeloj zemlji razaslao vaš prokleti tekst."
„Što? Ali..."
Prekinuo me.
„Marcuse, prilično sam siguran da bi mi bilo draže da vas nikad nisam upoznao. Idite sad. Na mojem ste posjedu i više niste dobrodošli."
Nastupila je duga šutnja. Vatrogasci i policajci promatrali su nas. Zgrabio sam torbu, sjeo u auto i otišao. Odmah sam nazvao Barnaskog.
„Drago mi vas je čuti, Goldmane", rekao mi je. „Upravo sam saznao za Quebertovu kuću. Glavna vijest na svim programima. Drago mi je što ste vi dobro. Ne mogu dugo razgovarati, imam sastanak s upravom Warner Brothersa: scenaristi su već u niskom startu za rad na filmu o *Slučaju*, već na osnovi vaših prvih stranica. Oduševljeni su. Uvjeren sam da bismo im mogli prodati prava za pravo malo bogatstvo."
Upao sam mu u riječ:
„Neće biti knjige, Roy."
„Što to trabunjate?"
„To ste bili vi, je li tako? Vi ste poslali moj tekst novinama! Vi ste sve upropastili!"
„A vi se okrećete kako vjetar puše, Goldmane. Još gore: glumite uvrijeđenu divu i to mi se ni najmanje ne sviđa! Glumite velikog detektiva, a onda vas nešto spopadne i od svega odustajete. Znate što, pripisat ću ovo zastrašujućoj noći koja je za vama i zaboraviti da se ovaj razgovor ikada odigrao. Da nema knjige, mislim, stvarno... Što si vi, Goldmane, umišljate, tko ste?"
„Ja sam pravi pisac. Pisati znači biti slobodan."

Prisilio se na smijeh.

„Tko vam je napunio glavu tim glupostima? Vi ste rob svoje karijere, svojih ideja, svoga uspjeha. Vi ste rob vlastitih stanja. Pisati znači biti ovisan. O onima koji vas čitaju, ili ne čitaju. Sloboda, kakva glupost! Nitko nije slobodan. Držim u šaci dio vaše slobode, isto kao što i dioničari izdavačkog poduzeća drže u svojima dio moje slobode. Tako vam je to u životu, Goldmane. Nitko nije slobodan. Da su ljudi slobodni, bili bi sretni. Poznajete li puno istinski sretnih ljudi?" (Budući da nisam odgovarao, nastavio je.) „Znate, sloboda je zanimljiv koncept. Poznavao sam tipa koji je bio trgovac na Wall Streetu, neka vrst zlatnog dečka. Bio je bogat i imao je sjajne izglede u svemu. Jednog dana je poželio postati slobodan. Na televiziji je vidio reportažu o Aljasci i to ga je na neki način šokiralo. Odlučio je da će postati lovac, slobodan i sretan, i da će živjeti od svježeg zraka. Sve je ostavio za sobom i otputovao na jug Aljaske, prema Wrangellu. E pa, zamislite, taj tip kojem je uvijek sve polazilo za rukom uspio je i u tom pothvatu: uistinu je postao slobodan čovjek. Bez obveza, bez obitelji, bez kuće: tek nekoliko pasa i šator. To je bio jedini stvarno slobodni čovjek kojeg sam poznavao."

„Bio?"

„Bio. Čovjek je bio savršeno slobodan četiri mjeseca, od lipnja do listopada. A onda je s dolaskom zime umro od hladnoće, nakon što je iz očaja pojeo sve svoje pse. Nitko nije slobodan, Goldmane, čak ni lovci na Aljasci. A naročito ne u Americi, gdje dobri Amerikanci ovise o sistemu, Eskimi ovise o vladinoj pomoći i alkoholu, a Indijanci su slobodni, ali smješteni u ljudske zoološke vrtove koje nazivamo rezervatima, gdje su osuđeni unedogled izvoditi svoj jadni i vječno isti ples dozivanja kiše pred gledateljstvom koje čine turisti. Nitko nije slobodan, mladiću. Mi smo tuđi i vlastiti zatvorenici."

Dok je Barnaski govorio, iznenada sam iza sebe začuo sirenu: lovilo me neoznačeno policijsko vozilo. Prekinuo sam razgovor i stao uz rub ceste vjerujući da sam zaustavljen zbog upotrebe mobitela u vožnji. No iz policijskog vozila izašao je narednik Gahalowood. Prišao je mojem prozoru i rekao mi:

„Nemojte mi reći da se vraćate u New York, pišče."

„Zašto to mislite?"

„Možda zato što vozite u tom smjeru."

„Nisam razmišljao kamo vozim."

„Da nije možda u pitanju instinkt za preživljavanje?"

„Odlično ste to rekli. Kako ste me pronašli?"

„Možda niste primijetili, ali na autu je crvenim ispisano vaše ime. Nije pravi trenutak za povratak kući, pišče."

„Harryjeva kuća je izgorjela."

„Znam. Zato i jesam ovdje. Ne možete se vratiti u New York."

„Zašto?"

„Zato što ste hrabar čovjek. I zato što u cijelom svom radnom vijeku nisam vidio toliku upornost."

„Oni su izvrnuli moju knjigu."

„Ali vi je još niste ni napisali: vaša sudbina je u vašim rukama! Još možete sve popraviti! Imate stvaralačkog dara! Bacite se onda na posao i napišite remek-djelo! Vi ste borac, pišče. Borac ste i morate napisati knjigu. Imate toliko toga reći! Osim toga, ako smijem primijetiti, i mene ste uvalili do grla. Tužitelju se klima stolac, a i meni zajedno s njim. Ja sam mu bio rekao da Harryja mora odmah uhititi. Vjerovao sam da će trideset tri godine nakon samog događaja iznenadno uhićenje poljuljati njegovu samouvjerenost. Prevario sam se kao kakav početnik. Onda ste se pojavili vi, sa svojim lakiranim cipelama za koje ste dali moju mjesečnu plaću. Ne bih vam sad ovdje uz rub ceste priređivao srcedrapateljne scene, ali... Ne odlazite! Moramo dovršiti istragu!"

„Nemam više gdje spavati. Kuća je izgorjela..."

„Nedavno ste strpali milijun dolara u džep. Tako piše u novinama. Uzmite lijepo raskošan apartman u nekom hotelu u Concordu. A ja ću svoje doručke stavljati na vaš račun. Umirem od gladi. Krenimo, pišče. Imamo puno posla."

* * *

Tijekom sljedećeg tjedna nisam nogom stupio u Auroru. Smjestio sam se u apartmanu hotela Regent's u središtu Concorda, u kojem sam provodio dane malo nad istragom, malo nad knjigom. O Harryju sam saznavao jedino preko Rotha, koji mi je rekao kako se Harry nastanio u sobi broj osam u Sea Side Motelu. Roth mi je rekao da me Harry više ne želi vidjeti jer sam okaljao Nolino ime. Zatim je pridodao:

„Zašto ste, ustvari, baš svim novinarima morali govoriti kako je Nola bila nesretna droljica?"

Pokušavao sam se obraniti:

„Ja im nisam ništa rekao! Napisao sam nekoliko stranica, koje sam dao onom napuhancu Royu Barnaskom, koji se želio uvjeriti da napredujem s poslom. On se potrudio doturiti ih novinama, praveći se da su ukradene."

„Ako vi tako kažete..."

„Za boga miloga, pa to je istina!"

„U svakom slučaju, pljesak za umjetnika. Ni ja to ne bih bolje izveo."

„Što time želite reći?"

„Pretvoriti žrtvu u krivca, to je svakako najbolje rješenje za rušenje optužnice."

„Harry je oslobođen temeljem nalaza grafološkog vještačenja. Znate to bolje od mene."

„Marcuse, već sam vam rekao, i suci su samo ljudi. Ujutro uz kavu prvo čitaju novine."

Roth je bio vrlo prizeman tip, ali nije bio nesimpatičan i ipak me pokušao utješiti

objašnjavajući kako je Harry sigurno uzdrman gubitkom Goose Covea i kako će se osjećati puno bolje kad policija uhvati krivca. Što se toga tiče, čini se da su istražitelji našli pouzdan trag: dan nakon požara, nakon detaljnog pretraživanja područja oko kuće, na plaži su otkrili kanistar za benzin skriven u grmlju, s kojeg su uspjeli uzeti otiske prstiju. Nažalost, oni nisu odgovarali onima pohranjenima u policijskom arhivu, a Gahalowood je smatrao da će bez dodatnih elemenata biti teško ustanoviti pravoga krivca. On je smatrao da je posrijedi neki zasigurno časni građanin koji prethodno nije bio kažnjavan i koji više ničim neće privući pozornost na sebe. No isto je tako smatrao da se krug sumnjivaca može suziti na osobu iz ovoga kraja, na nekoga iz Aurore, tko se, počinivši zločin usred bijela dana, požurio riješiti nezgodnog dokaznog materijala bojeći se da ga ne prepoznaju šetači na koje bi mogao naići.

Imao sam šest tjedana da izmijenim tijek događaja i da svoju knjigu pretvorim u dobru knjigu. Došlo je vrijeme da se borim i da se pretvorim u pisca kakav sam želio biti. Ujutro sam bio posvećen pisanju, a poslijepodne radio na istrazi s Gahalowoodom, koji je moj apartman pretvorio u produžetak svog ureda koristeći se hotelskim poslužiteljima za prebacivanje kartonskih kutija punih svjedočanstava, izvještaja, novinskih izrezaka, fotografija i arhiva.

Cijelu smo istragu započeli ispočetka: iznova smo čitali policijska izvješća, proučavali izjave svih ondašnjih svjedoka. Nacrtali smo plan Aurore i okolice, izmjerili sve udaljenosti, od kuće Kellerganovih do Goose Covea, onda od Goose Covea do Side Creek Lanea. Gahalowood je sam išao provjeriti koliko je vremena potrebno između pojedinih lokacija, pješice i automobilom, čak je provjeravao i vrijeme intervencije lokalne policije za ondašnjih događanja, i uvjerio se da su bili uistinu vrlo brzi.

„Stvarno je teško dovesti u pitanje postupanje šerifa Pratta”, rekao mi je. „Istraga je vođena vrlo profesionalno.”

„Što se Harryja tiče, znamo da poruka na rukopisu nije pisana njegovom rukom”, naglasio sam. „Ali zašto je onda Nola pokopana na Goose Coveu?”

„Sigurno zato što se to tamo moglo obaviti u miru”, razmišljao je Gahalowood. „Sami ste mi rekli da je Harry na sva usta razglasio da ga neko vrijeme neće biti.”

„Točno. Znači, smatrate da je ubojica znao da Harry nije kod kuće?”

„Moguće. No priznajte da je prilično neobično što Harry po povratku nije primijetio da se kopalo blizu njegove kuće.”

„Nije baš bio sasvim uračunljiv”, rekao sam. „Bio je zabrinut, očajan. Cijelo je vrijeme očekivao da se Nola pojavi. Nije teško ne obratiti pozornost na nešto isprevrtane zemlje, pogotovo na Goose Coveu: čim padne malo kiše, teren se pretvara u blatnjavu kaljužu.”

„Prihvaćam taj argument, do određene mjere. Ubojica dakle zna da ga tamo nitko neće ometati. Ako leš ikada bude pronađen, tko će biti optužen?”

„Harry."

„Pogodak, pišče!"

„Ali čemu onda one riječi?" upitao sam. „Zašto je napisao: *Zbogom, draga moja Nola*?"

„E, to je več pitanje za milijun dolara, pišče. Barem za vas, ako smijem tako reći."

Najveći problem ležao je u činjenici da nam se istraga razilazila u svim smjerovima. Neka važna pitanja visjela su u zraku, pa ih je Gahalowood ispisao na velikim papirima:

– Elijah Stern
Zašto plaća Noli za poziranje?
Koji bi bio motiv ubojstva?

– Luther Caleb Zašto slika Nolu?
Zašto se skiće ulicama Aurore?
Koji bi bio motiv ubojstva?

– David i Louisa Kellergan
Jesu li bili previše grubi u kažnjavanju kćeri?
Zašto skrivaju Nolin pokušaj samoubojstva i njezin bijeg na Martha's Vineyard?

– Harry Quebert
Krivac?

– Šerif Gareth Pratt
Zašto Nola ima vezu s njim?
Motiv: je li mu prijetila da će sve reći?

– Tamara Quinn tvrdi da je list papira koji je ukrala Quebertu nestao?
Tko ga je uzeo iz njenog ureda u Clark'su?

– Tko je Harryju slao anonimna pisma?
Tko šuti već trideset tri godine?

– Tko je podmetnuo požar na Goose Coveu?
Tko ne želi da istraga otkrije počinitelja?

One večeri kad je Gahalowood pričvrstio te papire na zid mojeg apartmana, duboko je uzdahnuo, ispunjen očajanjem.

„Što dalje idemo, sve manje shvaćam", rekao mi je. „Vjerujem da postoji neki

zajednički element koji povezuje ove ljude s tim događajima. To je ključ istrage! Pronađemo li poveznicu, imamo krivca.”

Klonuo je u naslonjač. Bilo je sedam navečer i nije više imao snage za razmišljanje. Kao i svih prethodnih dana u isto vrijeme, spremao sam se na aktivnost kojoj sam se odnedavna opet posvetio: boksanje. Pronašao sam dvoranu udaljenu petnaest minuta vožnje i odlučio sam se vratiti u ring u velikom stilu. Odlazio sam tamo svake večeri otkako sam došao u Regent’s, nakon što mi je hotelski vratar preporučio taj klub u kojem je i sam trenirao.

„Kamo sad idete?” upitao me Gahalowood.

„Na boks. Želite sa mnom?”

„Ni govora.”

Spremio sam stvari u torbu i pozdravio ga.

„Ostanite koliko želite, naredniče. Samo zalupite vratima pri odlasku.”

„Ne brinite, dao sam si napraviti ključ vaše sobe. Stvarno ćete boksati?”

„Da.”

Malo je oklijevao, a onda, kad sam već zakoračio preko praga, čuo sam ga kako me zove.

„Pričekajte me, pišče, ipak ću s vama.”

„Zašto ste se predomislili?”

„Došla mi želja da vas namlatim. Zašto toliko volite boks, pišče?”

„Duga priča, naredniče.”

U četvrtak 17. srpnja posjetili smo Neila Rodika, policijskoga kapetana koji je sudjelovao u istrazi 1975. Sad je bio osamdesetpetogodišnjak u invalidskim kolicima i živio u staračkom domu uz obalu oceana. Još je pamtio jezivu potragu za Nolom. Rekao je da je to bio slučaj njegova života.

„Kako je ta djevojka nestala, to je bilo apsolutno nevjerojatno!” podviknuo je. „Jedna žena ju je vidjela kako izlazi iz šume, okrvavljenu. Samo što je otišla pozvati policiju, djevojka je zauvijek nestala. Meni se najčudnijim čini onaj dio priče o glazbi koju pušta stari Kellergan. To me oduvijek mučilo. Osim toga uvijek sam se pitao kako je moguće ne primijetiti da ti je kći oteta.”

„Vi, znači, smatrate da se radi o otmici?” upitao je Gahalowood. „Teško je reći. Nedostaju dokazi. Je li moguće pretpostaviti da je mala otišla u šetnju i da ju je neki manijak odvukao u svoj kamionet? Moguće je, naravno.”

„Sjećate li se možda kakvo je bilo vrijeme dok je trajala potraga?”

„Vremenske prilike su bile grozne, padala je kiša i bilo je maglovito. Zašto pitate?”

„Želio sam znati je li moguće da Harry nije primijetio da je netko u njegovom vrtu kopao.”

„To nije nemoguće. Posjed je golem. Imate li vi vrt, naredniče?”

„Imam.”

„Koliki je?”
„Malen.”
„Mislite li da bi bilo moguće da netko u njemu iskopa manju jamu dok vas nema, a da vi to poslije ne primijetite?”
„To bi, ustvari, bilo sasvim moguće.”
Na povratku prema Concordu Gahalowood me pitao što ja mislim.
„Za mene je rukopis dokaz da Nola nije oteta kod kuće”, rekao sam. „Krenula je na sastanak s Harryjem. Dogovorili su se da se sastanu u motelu i neprimjetno se iskrala iz kuće, uzevši samo ono što joj je bilo važno: Harryjevu knjigu, koja je bila kod nje. Oteta je putem.”
Gahalowood se slabašno nasmiješi.
„Sve više mi se sviđa ta pomisao”, rekao je. „Pobjegla je od kuće – to objašnjava zašto nitko ništa nije čuo. Hodala je Autocestom jedan da dođe do Sea Side Motela. Tu je i oteta. Ili ju je netko koga je poznavala povezao autom. Draga moja Nola, napisao je ubojica. Poznavao ju je. Predložio joj je da je poveze. Onda ju je stao dodirivati. Možda je zastao uz rub ceste i zavukao ruku pod njezinu haljinu. Borila se s njim: udario ju je, rekao joj da se smiri. Ali nije zaključao vrata, i uspjela je pobjeći. Htjela se sakriti u šumi, a tko živi blizu Autoceste jedan i pokraj šume u Side Creeku?”
„Deborah Cooper.”
„Točno! Nasilnik slijedi Nolu ostavljajući auto uz rub ceste. Deborah Cooper ih vidi i zove policiju. Za to vrijeme nasilnik sustiže Nolu na mjestu gdje smo pronašli krv i pramenove kose; ona se brani, on je grubo tuče. Možda čak i siluje. Uto dolazi policija: policajac Dawn i šerif Pratt pretražuju šumu i prilaze mu sve bliže. On tad odvlači Nolu dublje u šumu, ali ona mu uspijeva pobjeći i domoći se kuće Deborah Cooper, gdje se skriva. Dawn i Pratt i dalje pretražuju šumu. Već su predaleko da bi išta mogli primijetiti. Deborah Cooper uvodi Nolu u kuhinju i hita do salona pozvati policiju. Kad se vrati, nasilnik je tamo; ušao je u kuću po Nolu. Pogodio je Coopericu jednim metkom ravno u srce i odveo Nolu. Odvlači je do auta i zatvara u prtljažnik. Možda je još živa, ali vjerojatno bez svijesti: izgubila je jako puno krvi. Tad se mimoilazi s vozilom šerifovog pomoćnika. Ovaj kreće u potjeru za njim. Kad je uspio zamesti trag i umaknuti policiji, skriva se na Goose Coveu. Zna da je imanje pusto, da ga nitko neće ometati. Policajci ga traže drugdje, na cesti za Montburry. Ostavlja auto na Goose Coveu i Nolu u njemu; možda ga čak skriva u garažu. Spušta se na plažu i pješice odlazi u Auroru. Tako je, siguran sam da živi u Aurori: poznaje ceste, poznaje šumu, zna da je Harry odsutan. Sve zna. Vraća se kući, a da ga nitko nije primijetio; tušira se, preodijeva, a zatim, kad policija dolazi do kuće Kellerganovih, jer ih je otac obavijestio o nestanku kćeri, prilazi skupini znatiželjnika na Aveniji Terrace i izgubi se među okupljenima. Eto zašto ubojica nikad nije pronađen: kad su ga svi tražili oko Aurore, on je bio u samom središtu

zbivanja, u srcu Aurore.”

„Bože”, rekao sam. „Znači, bio je tamo?”

„Da. Vjerujem da je cijelo to vrijeme bio baš tamo. Bilo je dovoljno da se usred noći vrati na Goose Cove, putem preko plaže. Pretpostavljam da je do tada Nola već bila mrtva. Tad je zakopa na imanju, na čistini u šumi, gdje nitko neće primijetiti da je zemlja isprevrtana. Onda uzme auto i lijepo ga smjesti u svoju garažu i vjerojatno se njime neko vrijeme i ne koristi, da ne pobudi sumnju. Savršen zločin.”

Ostao sam bez riječi nakon ovog izlaganja.

„Što to govori o osumnjičeniku?”

„Samac je. Netko tko može činiti što želi, a da ga se previše ne ispituje, niti ga se pita zašto više ne izvozi auto iz garaže. Netko tko ima crni Chevrolet Monte Carlo.”

Pustio sam da me ponese oduševljenje:

„Dovoljno je saznati tko je tada u Aurori imao crni Chevrolet, i čovjek nam je u šaci!”

Gahalowood me brzo prizemljio:

„Pratt se već onda toga dosjetio. Pratt je na sve mislio. U njegovom izvještaju postoji popis ljudi u Aurori i u okolici koji su imali Chevrolet. Sve ih je obišao i svi su imali čvrst alibi. Svi osim jednoga: Harryja Queberta.”

Opet Harry. Neprestano smo se vraćali na Harryja. Svaki novi moment do kojeg smo dolazili kako bismo razotkrili ubojicu poklapao se s njim.

„A Luther Caleb?” upitao sam s tračkom nade. „Kakav je on auto imao?”

Gahalowood zaniječe glavom.

„Plavi mustang”, rekao je.

Uzdahnuo sam.

„Narednice, što predlažete da učinimo?”

„Još uvijek nismo ispitali Calebovu sestru. Mislim da je došlo vrijeme da je posjetimo. To je jedini trag koji nismo temeljito provjerili.”

Te večeri nakon boksa skupio sam hrabrost i otišao u Sea Side Motel. Bilo je oko pola deset. Harry je sjedio na plastičnom stolcu ispred sobe broj osam uživajući u ugodnoj večeri i ispijajući sok iz limenke. Ništa nije rekao kad me ugledao; prvi sam se put neugodno osjećao u njegovoj prisutnosti.

„Morao sam vas doći vidjeti, Harry. Moram vam reći koliko mi je žao zbog svega.”

Pokazao mi je da sjednem na stolac do njegova.

„Sok?” ponudio me.

„Vrlo rado.”

„Aparat je u dnu hodnika.”

Nasmijao sam se i otišao po dijetnu Colu. Kad sam se vratio, rekao sam mu:

„To ste mi rekli i kad sam prvi put došao na Goose Cove. Bio sam na drugoj

godini studija. Pripremili ste limunadu, pitali me želim li piti, a kad sam odgovorio potvrdno, rekli ste mi da se poslužim u hladnjaku.”

„To su bila lijepa vremena.”

„Istina.”

„Što se promijenilo, Marcuse?”

„Ništa. Sve, ali u biti ništa. Svi smo se promijenili, svijet se promijenio. Srušen je Svjetski trgovački centar, Amerika je ušla u rat...

„Ja vas gledam istim očima. Vi ste još uvijek moj učitelj. Vi ste onaj ti Harry.”

„Promijenila se borba između učitelja i učenika, Marcuse.”

„Mi se ne borimo.”

„Naprotiv. Naučio sam vas kako se pišu knjige, a pogledajte što su mi vaše knjige učinile: uništile su me.”

„Nisam vam želio naškoditi, Harry. Otkrit ćemo tko je podmetao požar na Goose Coveu, obećavam vam.”

„Hoće li mi to vratiti trideset godina uspomena koje sam izgubio? Cijeli moj život nestao je u dimu! Zašto ste ispričali te strahote o Noli?”

Nisam odgovorio. Neko smo vrijeme sjedili u tišini. Usprkos slaboj svjetlosti opazio je ožiljke na mojim šakama, nastale od učestalog udaranja u boksačku vreću.

„Vaše ruke”, rekao je. „Opet boksate?”

„Da.”

„Loše vam sjedaju udarci. To vam je oduvijek bila slaba točka. Dobro udarate, ali vam je zglob srednjeg prsta isuviše izbočen i zapinje pri udarcu.”

„Hoćemo boksati?”

„Ako želite.”

Otišli smo na parkiralište. Nije bilo nikoga. Skinuli smo se do pasa. Jako je omršavio. Promatrao me:

„Jako ste zgodni, Marcuse. Bogami, vrijeme je za ženidbu! Da živnete!”

„Moram dovršiti istragu.”

„Vi i vaša istraga!”

Stali smo sučelice, izmijenili nekoliko suzdržanih udaraca; jedan je udarao, a drugi je trebao stati u gard i braniti se. Harryjevi udarci bili su brzi.

„Zar ne želite znati tko je ubio Nolu?” upitao sam ga.

„A vi znate?”

„Na znam, ali krug se sužava. Narednik Gahalowood i ja sutra ćemo posjetiti sestru Luthera Caleba. U Portlandu. A moramo ispitati i neke stanovnike Aurore.”

Uzdahnuo je:

„Aurora... Otkad sam izašao iz zatvora, nikoga nisam vidio. Neki dan sam stajao pred uništenom kućom. Vatrogasac mi je rekao da mogu ući, uzeo sam neke stvari i pješice se vratio ovamo. Otada nisam nikamo odlazio. Roth se brine za osiguranje i za sve što treba. Ja više ne mogu u Auroru. Ne mogu više gledati u oči tim ljudima i

govoriti im da sam volio Nolu i da sam knjigu napisao za nju. Ne mogu više ni samome sebi gledati u oči. Roth mi kaže da će se vaša knjiga zvati *Slučaj Harry Quebert*."

„Tako je. To je knjiga koja govori u prilog vašoj knjizi. Ja volim *Porijeklo zla*. Ta knjiga me potaknula da postanem pisac!"

„Ne govorite to, Marcuse!"

„Ali istina je! To je vjerojatno najbolji roman koji sam ikad pročitao. Vi ste moj omiljeni pisac!"

„Šutite, za boga miloga!"

„Želio bih napisati knjigu kojom bih obranio vašu, Harry. Kad sam saznao da ste je napisali za Nolu, isprva sam, istina, bio zaprepašten. Onda sam je iznova pročitao. Knjiga je sjajna! Sve ste u njoj rekli! Pogotovo na kraju. Vi govorite o patnji koja nikad neće proći. Ne želim dopustiti da blate tu knjigu jer me ona na neki način oblikovala. Znate, ona zgoda s limunadom, kad sam vas prvi put posjetio: kad sam otvorio onaj hladnjak, potpuno prazan, shvatio sam koliko ste osamljeni. I toga dana sam shvatio: *Porijeklo zla* je knjiga o samoći. Vi ste samoću opisali na nevjerojatan način. Vi ste veliki pisac!"

„Prestanite, Marcuse!"

„Svršetak vaše knjige je naročito lijep! Odustajete od Nole: zauvijek je nestala, svjesni ste toga, a ipak ste je cijelo to vrijeme očekivali. Imam samo jedno pitanje, sad kad sam istinski shvatio vašu knjigu, a tiče se naslova. Zašto ste dali tako sumoran naslov tako lijepoj knjizi?"

„Teško je to objasniti, Marcuse."

„Ali zato sam ovdje, da pokušam shvatiti."

„Previše je komplicirano."

Gledali smo jedan drugoga stojeći sučelice, u gardu, kao dva ratnika. Napokon odgovori:

„Nisam siguran da vam mogu oprostiti, Marcuse."

„Oprostiti mi? Pa ja ću iznova podići Goose Cove! Pokrit ću sve troškove! Novcem od knjige opet ćemo izgraditi kuću. Ne možete samo tako dići ruke od našeg prijateljstva!"

Tu je zaplakao.

„Ne shvaćate, Marcuse. Ne radi se o vama! Vi niste ni za što krivi, a ipak vam ne mogu oprostiti."

„Ali što mi to ne možete oprostiti?"

„Ne mogu vam reći. Ne biste shvatili."

„Zaboga, Harry! Čemu sve te zagonetke? Što se događa, recite već jednom!"

Nadlanicom je obrisao suze s lica.

„Sjećate li se mog savjeta?" upitao me. „Dok ste bili moj student, jednog dana

sam vam rekao: nikad ne pišite knjigu ako ne znate kraj.”

„Dobro se sjećam toga. Uvijek ću se toga sjećati.”

„Pa, kakav je kraj vaše knjige?’

„Lijep.”

„Ali ona na kraju umire!”

„Ne, knjiga ne završava smrću glavnog lika. Mnogošto lijepoga se još kasnije događa.”

„Što bi to primjerice bilo?”

„Čovjek koji ju je čekao dulje od trideset godina vraća se u život.”

Odlomak iz Slučaja Harry Quebert

Kad je shvatio da ništa od svega toga nije moguće i da su sve nade bile uzaludne, pisao joj je posljednji put. Nakon ljubavnih pisama došlo je vrijeme za pismo tugovanja. Trebalo je prihvatiti. Odsada će je samo čekati. Čekat će je, cijeloga života. Ali dobro je znao da ona više neće doći. Znao je da je više neće vidjeti, da je više neće pronaći, da je više neće čuti.

Kad je shvatio da ništa od svega toga nije moguće, pisao joj je posljednji put.

Draga moja,
ovo je moje posljednje pismo. To su moje posljednje riječi.
Pišem da Vam kažem zbogom.
Od danas više nema „nas”.
Zaljubljenici se rastaju i više se ne sastaju, i tako završavaju ljubavne priče.
Draga moja, nedostajat ćete mi. Strašno ćete mi nedostajati.
Moje oči plaču, u meni sve gori.
Više se nećemo vidjeti; strašno ćete mi nedostajati. Nadam se da ćete biti sretni.
Sam sebi govorim da smo Vi i ja bili samo san i da se sad treba probuditi.
Nedostajat ćete mi čitavog života.
Zbogom. Volim Vas i nikad više neću voljeti tako.

12

Onaj koji je slikao platna

„Naučite voljeti svoje neuspjehe, Marcuse, jer oni će vas očvrsnuti. Upravo vaši porazi dat će posebnu kakvoću vašim pobjedama.”

Bio je blistav dan u Portlandu u Maineu kad smo posjetili Syllu Caleb Mitehell, Lutherovu sestru. Bio je petak, 18. srpnja 2008. Obitelj Mitehell živjela je u šarmantnoj kući rezidencijalne četvrti smještene blizu središta grada. Sylla nas je primila u kuhinji; kad smo stigli, vruća kava već je čekala u dvjema identičnim šalicama na stolu, uz obiteljske albume naslagane pokraj njih.

Gahalowood se uspio čuti s njom večer prije. Putem od Concorda do Portlanda ispričao mi je kako mu se učinilo, kad ju je dobio na telefon, kao da je očekivala njegov poziv. „Predstavio sam se kao policajac, rekao joj da istražujem ubojstva Deborah Cooper i Nole Kellergan i da bih se trebao sastati s njom kako bih joj postavio par pitanja. Ljudi se uglavnom zabrinu čim čuju riječi *Državna policija* – postavljaju pitanja, pitaju što se dogodilo i kakve to ima veze s njima. No Sylla Mitchell samo mi je odgovorila: *Dođite sutra kad želite, bit ću kod kuće*. *Važno je da porazgovaramo*."

Sjela je nasuprot nama u kuhinji. Bila je lijepa žena, dobro su joj stajale pedesete, izgledala je profinjeno i imala dvoje djece. Njen muž također je bio prisutan, ostao je stajati, malo po strani, kao da se bojao da ne smeta.

„Dakle", upitala je, „je li sve to istina?"

„Što to?" upitao je Gahalowood.

„Ono što sam pročitala u novinama. Sve one grozote o toj jadnoj djevojci iz Aurore."

„Istina je. Novinari su sve u nekoj mjeri izobličili, ali činjenice stoje. Gospođo Mitchell, moj jučerašnji poziv nije vas iznenadio."

Tužno se nasmiješila.

„Kao što sam vam jučer rekla preko telefona", rekla je, „u novinama nije navedeno ime, ali shvatila sam da se iza E. S. krije ime Elijaha Sterna. I da je njegov vozač Luther." (Izvadila je novinski izrezak i stala čitati naglas kao da pokušava shvatiti ono što nije razumjela.) „*E. S., jedan od najimućnijih ljudi u New Hampshireu, običavao je slati svog vozača po Nolu u središte grada kako bi je dovodio k njemu, u Concord. Trideset tri godine poslije Nolina prijateljica, koja je onomad i sama bila dijete, ispričat će kako je jednog dana prisustvovala Nolinu*

susretu s vozačem i da je Nola tad otišla kao da ide ravno u smrt. Mlada svjedokinja za vozača je rekla da je bio jeziv, snažne građe i izobličena lica. Takav opis odgovara jedino mom bratu.”

Zastala je i pogledala nas. Čekala je odgovor i Gahalowood je zaigrao otvorenih karata:

„Kod Elijaha Sterna smo pronašli platno koje prikazuje Nolu, više-manje golišavu”, rekao je. „Stern je rekao da ju je naslikao vaš brat. Nola je, navodno, pristala pozirati za novac. Luther je odlazio po nju u Auroru i dovodio je u Sternovu kuću. Ne znamo točno što se tamo događalo, no, u svakom slučaju, Luther ju je naslikao.”

„Puno je slikao!” potvrdila je Sylla. „Bio je jako darovit, mogao je izgraditi karijeru. Sumnjate li... Sumnjate li da je on ubio tu djevojku?”

„Recimo da je na popisu sumnjivih”, odgovori Gahalowood.

Niz Syllino lice klizne suza.

„Znate, naredniče, sjećam se dana njegove smrti. Bio je petak, krajem rujna. Taman sam navršila dvadeset prvu. Nazvali su nas iz policije i obavijestili da je Luther smrtno stradao u prometnoj nesreći. Dobro se sjećam zvonjave telefona, majke koja podiže slušalicu. Uz nju smo otac i ja. Majka se javlja i odmah nam došapne: *Policija*. Pažljivo sluša i kaže: *U redu*. Nikad neću zaboraviti taj trenutak. S druge strane linije policijski službenik upravo ju je obavijestio o smrti njezinog sina. Rekao joj je nešto u stilu: *Gospođo, zapala me teška dužnost da vam kažem da je vaš sin preminuo u automobilskoj nesreći*, a ona je odgovorila: *U redu*. Nakon toga je spustila slušalicu, pogledala nas i rekla: *Mrtav je*.”

„Što se dogodilo?” upitao je Gahalowood.

„Sletio je s visine od trideset metara s litice uz obalu Sagamorea u Massachusettsu. Kažu da je bio pijan. Cesta je zavojita i noću je slabo osvijetljena.”

„Koliko je imao godina?”

„Trideset... Imao je trideset godina. Moj brat je bio dobar čovjek, ali... Znate, drago mi je što ste došli. Mislim da bih vam trebala ispričati ono što smo trebali ispričati već prije trideset tri godine.”

Drhtavim glasom Sylla nam je prepričala događaj koji se odigrao otprilike tri tjedna prije nesreće. Bila je subota, 30. kolovoza 1975.

* * *

30. kolovoza 1975., Portland, Maine

Te je večeri obitelj Caleb planirala poći na večeru u Horse Shoe, Syllin omiljeni restoran, da proslave njezin dvadeset prvi rođendan. Rođena je 1. rujna. Njezin otac Jay Caleb iznenadio ju je rezerviravši zasebnu prostoriju na prvom katu; pozvao je sve njezine prijatelje i dobre znance, sve u svemu tridesetak osoba, a među njima i

Luthera.

Calebovi – Jay, majka Nadia i Sylla – stigli su u restoran u šest. Svi uzvanici čekali su Syllu u restoranu i veselo joj nazdravili kad je ušla u prostoriju. Proslava je počela: bilo je glazbe i šampanjca. Luther još nije stigao. Otac je isprva pretpostavio da je zapeo negdje u gužvi na cesti. Ali u pola osam, kad je večera poslužena, njegova sina još uvijek nije bilo. On međutim nikad nije kasnio i Jay se stao brinuti zbog njegova nedolaska. Pokušavao je Luthera dobiti telefonom u njegovoj sobi, u kući na Sternovu imanju; nitko se nije javljao.

Luther je propustio večeru, tortu, ples. U jedan noću Calebovi su se vratili kući, šutljivi i zabrinuti. Bili su istinski zabrinuti. Luther ne bi propustio sestrin rođendan ni za što na svijetu. Kad su ušli u kuću, Jay je odmah upalio radio. Na vijestima se govorilo o opsežnoj policijskoj akciji na području Aurore zbog nestanka petnaestogodišnje djevojke. Aurora je bila poznato ime. Luther je spominjao da tamo redovito odlazi njegovati ružičnjake oko veličanstvene kuće koju je Elijah Stern imao na obali oceana. Jay Galeb ponadao se da je riječ o slučajnoj podudarnosti. Pažljivo je odslušao vijesti, zatim i one na drugim stanicama da čuje ako se negdje u blizini dogodila kakva prometna nesreća; no nije bilo riječi ni o čemu takvom. Zabrinut je probdio veći dio noći, ne znajući treba li obavijestiti policiju, čekati kod kuće ili krenuti autom do Concorda. Na kraju je zaspao na sofi u salonu. uəpoq :ɐpɐɹqo

Sutradan u zoru, još uvijek bez ikakvih vijesti, nazvao je Elijaha Sterna da provjeri je li vidio njegova sina. „Luthera?” odgovori Stern. „Nema ga. Uzeo je slobodne dane. Nije vam ništa rekao?” Sve je to bilo vrlo čudno; zašto bi Luther otišao, a da njima ništa ne kaže. Zabrinut i ne mogavši više čekati, Jay Caleb odlučio je poći tražiti sina.

* * *

Sylla Mitchel sva je uzdrhtala prisjećajući se tog događaja. Naglo ustane sa stolca i dolije kave.

„Toga dana”, rekla nam je, „dok je moj otac pošao u Concord, majka je ostala kod kuće za slučaj da Luther dođe, a ja sam cijeli dan provela s prijateljicama. Kad sam se vratila kući, već je bilo kasno. Roditelji su bili u salonu, razgovarali su, i čula sam kako otac govori majci: Mislim da je Luther napravio veliku glupost. Pitala sam što se događa, a otac mi je naredio da nikome ne govorim o Lutherovom nestanku, pogotovo ne policiji. Rekao je da će ga sam pronaći. Uzalud ga je tražio puna tri tjedna. Sve do nesreće.”

Susprezala je jecaj.

„Što se dogodilo, gospođo Mitchell?” upitao je Gahalowood umirujući m glasom. „Zašto je vaš otac mislio da je Luther učinio neku glupost? Zašto nije želio pozvati policiju?”

„Komplicirano je to, naredniče. Jako komplicirano.”

Otvorila je albume s fotografijama i pričala nam o obitelji Caleb: o Jayu, njihovu blagom ocu, o Nadiji, njihovoj majci, nekadašnjoj Miss Mainea, koja je svojoj djeci usadila osjećaj za lijepo. Njih je dvoje rođeno u Portlandu.

Pokazivala nam je slike iz svog djetinjstva. Obiteljsku kuću, sjećanja na praznike u Coloradu, veliko skladište očeva poduzeća u kojem su Luther i ona provodili cijela ljeta. Cijeli niz fotografija pokazivao nam je obitelj u nacionalnom parku Yosemite 1963. S osamnaest godina Luther je bio zgodan mladić, vitak i elegantan. Zatim je došla na red fotografija snimljena 1974., Syllin dvadeseti rođendan. Lica su sad bila već očito starija. Jay, glava obitelji, sad je šezdesetogodišnjak s trbuščićem. Majčino lice krase bore protiv kojih se više ne može boriti. Lutheru je skoro trideset godina: lice mu je izobličeno.

Sylla je dugo promatrala tu posljednju fotografiju.

„Prije smo bili lijepa obitelj”, rekla je. „Prije smo bili tako sretni.”

„Prije čega?” upitao je Gahalowood.

Pogledala ga je kao da je to samo po sebi razumljivo.

„Prije napada.”

„Napada?” ponovio je Gahalowood. „Ne znam o čemu je riječ.”

Sylla postavi dvije fotografije svoga brata jednu do druge.

„To se dogodilo tijekom jeseni, nakon naših praznika u nacionalnom parku Yosemite. Pogledajte ovu fotografiju... Pogledajte kako je bio lijep. Znate, Luther je bio izuzetan mladić. Volio je umjetnost, bio je nadaren za slikarstvo. Završio je gimnaziju i primljen je u umjetničku školu u Portlandu. Svi su govorili da bi mogao postati veliki slikar, da ima talenta. Bio je sretan dečko. Ali spremao se rat u Vijetnamu i morao je u službu. Pozvan je u vojsku. Govorio je da će se po povratku baviti umjetnošću i oženiti. Bio je već i zaručen. Ona se zvala Eleanore Smith. Bili su u istoj gimnaziji. Kažem vam, bio je sretan dečko. Prije te večeri u rujnu šezdeset četvrte.”

„Što se dogodilo te večeri?”

„Jeste li čuli za bandu Field goals, naredniče?”

„Bandu Field goals? Ne, nikada.”

„Tako je policija nazvala skupinu lupeža koji su u ono doba haračili ovim krajem.”

* * *

rujan 1974.

Bilo je oko deset navečer. Luther je proveo večer kod Eleanore i pješice se vraćao kući. Sutradan je trebao poći u vojni regrutni centar. Eleanore i on upravo su odlučili da će se vjenčati čim se on vrati: zakleli su se jedno drugome na vjernost i prvi put

vodili ljubav u Eleanoreinu dječjem krevetiću dok im je njezina majka u kuhinji pripremala kolače.

Kad je Luther otišao od Smithovih, više se puta vraćao prema njihovoj kući. Na trijemu, u svjetlu lampe, vidio je Eleanore, koja je plakala i mahala mu. Produžio je niz Lincoln Road: ulica je u to doba bila pusta i slabo osvijetljena, ali bio je to najkraći put do kuće. Morao je prijeći tri milje. Mimoišao ga je prvi auto; snop svjetla obasjao je cestu u daljini. Malo zatim drugi auto dojuri mu veoma brzo s leđa. Oni koji su bili u njemu, očito dobro raspoloženi, derali su se kroz prozor kako bi ga prestrašili. Luther nije reagirao i auto se naglo zaustavio nasred ceste, desetak metara ispred njega. Koračao je dalje: što je drugo mogao? Je li trebao prijeći na drugu stranu ceste? Kad je prošao pokraj auta, vozač ga zapita:

„Hej, ti! Jesi li odavde?”

„Jesam”, odgovori Luther.

Mlaz piva doleti mu u lice.

„Dečki iz Mainea su bezveznjaci!” urlao je vozač.

I ostali stadoše vrištati. Bila su četvorica, ali Luther im u mraku nije mogao vidjeti lica. Nagađao je da su mladi, između dvadeset pet i trideset godina, pijani i vrlo agresivni. Bojao se i nastavio je hodati dok mu je srce ludo udaralo. Nije bio sklon tučnjavama, nije se želio sukobljavati.

„Hej!” opet ga je pozvao vozač. „Kamo si se ti zaputio, balavče?”

Luther nije odgovarao, ubrzao je korak.

„Vrati se! Dođi da ti pokažemo kako dresiramo mlakonje poput tebe.”

Luther je čuo kako se otvaraju vrata auta i kako vozač viče: „Gospodo, lov na bezveznjake je otvoren! Sto dolara onome tko ga uhvati.” Istog trena počeo je trčati što je brže mogao: nadao se da će naići neki auto. Ali nije bilo nikoga da ga spasi. Jedan od progonitelja ščepao ga je i srušio na tlo dovikujući drugima: „Imam ga! Imam ga! Sto dolara je moje!” Svi se baciše na Luthera i propustiše ga kroz šake. Dok je ležao na tlu, jedan od napadača poviče: „Je li netko za nogomet? Predlažem *field goals*[3]!“ Ostali ispustiše oduševljene poklike i jedan po jedan svom ga snagom napuca nogom u lice, nevjerojatno silovito, kao da ispucavaju loptu da bi postigli zgoditak. Kad su se ispucali, ostavili su ga da umre uz rub ceste. Pronašao ga je neki motorist četrdesetak minuta poslije i pozvao pomoć.

* * *

„Nakon nekoliko dana kome Luther se probudio, lice mu je bilo potpuno uništeno”, rekla nam je Sylla. „Imao je nekoliko rekonstruktivnih operacija, ali nijedna mu nije vratila prijašnji izgled. Proveo je dva mjeseca u bolnici. Iz bolnice je izašao osuđen da živi s tako izobličenim licem i s teškoćama u govoru. Dakako, Vijetnam je otpao, kao, uostalom, i sve ostalo. Po cijele dane je bezvoljno ležao u kući, više nije slikao, nije imao nikakvih planova. Nakon šest mjeseci Eleanore je raskinula zaruke. Čak je

i otišla iz Portlanda. Tko bi joj mogao zamjeriti? Imala je osamnaest godina i nije željela žrtvovati vlastiti život brinući se za Luthera, koji se pretvorio u sjenu i posvuda sa sobom vukao svoju nesreću. Više nije bio ista osoba.”

„A njegovi napadači?” upitao je Gahalowood.

„Nikad nisu pronađeni. Navodno im to nije bilo jedino zlodjelo u tom kraju. I svaki put bi se razgalili svojom seansom *field goalsa*. Ali Lutherov slučaj bio je njihov najteži napad: skoro su ga ubili. O tome su pisale sve novine, policija je bila nemoćna. Nakon toga o njima se više nije govorilo. Sigurno ih je bilo strah da bi mogli dolijati.”

„Što je zatim bilo s vašim bratom?”

„Tijekom dvije sljedeće godine Luther je poput sjene hodao obiteljskom kućom. Bio je poput utvare. Ništa više nije radio. Otac je sve duže ostajao u skladištu, majka se trudila provoditi dane izvan kuće. Bile su to teško izdržive dvije godine. Onda je jednog dana šezdeset šeste netko pozvonio na vratima.”

1966.

Oklijevao je prije no što je otključao vrata, nije podnosio da ga ljudi vide. Ali bio je sam kod kuće, a možda je bilo nešto važno. Otvorio je i ugledao pred sobom muškarca od svojih tridesetak godina, vrlo elegantnog.

„Bok”, rekao je muškarac. „Ispričavam se što ovako zvonim, ali pokvario mi se auto na pedesetak metara odavde. Razumiješ li se kojim slučajem u mehaničarske radove?”

„Ouisi”, odgovori Luther.

„Nije ništa ozbiljno, samo mi je pukla guma. Ali svojom ručnom dizalicom ne uspijevam podići auto.”

Luther pristane otići pogledati. Auto je bio izuzetno luksuzni dvosjed, zaustavljen uz rub ceste, sto metara od kuće. Čavao je probušio prednju desnu gumu. Pumpa je zapela zato što nije bila dobro podmazana; Luther ju je ipak uspio pokrenuti i promijeniti kotač.

„Dakle, stvarno sam zadivljen”, rekao je muškarac. „Prava sreća što sam naišao na tebe. Čime se baviš? Da nisi mehaničar?”

„Ničim. Puije sam suikao. Ali imao sam nesueću.”

„Kako zarađuješ za život?”

„Ne zauađujem.”

Čovjek ga je pogledao i pružio ruku.

„Zovem se Elijah Stern. Tvoj sam veliki dužnik.”

„Luther Caleb.”

„Drago mi je, Luthere.”

Neko su se vrijeme promatrali. Stern konačno izusti pitanje koje mu je visjelo s

usana od trena kad je Luther otvorio vrata kuće.

„Što se dogodilo tvom licu?” upitao je.

„Mouda ste čuli za uandu Field goals?”

„Nisam.”

„Nasiunici iz puke zabaue. Udauaju suoje žrtue u guavu, kao da napucauaju loutu.”

„Grozno... Jako mi je žao.”

Luther slegne ramenima, pomiren sa sudbinom.

„Nemoj se predati!” klikne Stern prijateljskim tonom. „Kad te život udari nisko, pobuni se! Kako bi bilo da se zaposliš? Tražim nekoga da se brine za moje automobile i da mi bude vozač. Sviđaš mi se. Ako ti zvuči primamljivo, nudim ti posao.”

Tjedan dana poslije Luther se smjestio u Concordu, u kući za zaposlenike smještenoj na nepreglednom imanju obitelji Stern.

* * *

Sylla je smatrala da je susret sa Sternom bio sudbonosan za njezina brata.

„Zahvaljujući Sternu Luth je postao netko”, rekla nam je. „Imao je posao, plaću. Njegov život pomalo je iznova zadobivao smisao. Povrh svega vratio se slikarstvu. Stern i on dobro su se razumjeli: bio je njegov vozač, ali bio je i njegov čovjek od povjerenja, gotovo prijatelj, rekla bih. Stern je upravo bio preuzeo poslove svoga oca; živio je sam u tom dvorcu prevelikom za njega. Mislim da je bio sretan zbog Lutherovog društva. Njihov odnos bio je čvrst. Luth je ostao u službi kod njega sljedećih devet godina. Sve do smrti.”

„Gospođo Mitchell”, upitao je Gahalowood, „kakav je bio vaš odnos s bratom?”

Nasmijala se:

„On je bio uistinu poseban. Bio je tako blag! Volio je cvijeće, volio je umjetnost. Nikako nije smio skončati kao običan vozač limuzina. Hoću reći, nemam ništa protiv vozača, ali Luth je bio netko! Često je dolazio nedjeljom na ručak. Dolazio bi prijepodne, proveo bi s nama dan i uvečer se vratio u Concord. Voljela sam te nedjelje, pogotovo kad je opet počeo slikati u svojoj staroj sobi pretvorenoj u atelje. Bio je iznimno darovit. Čim bi počeo crtati, zračio bi nekom ludom ljepotom. Ostajala sam iza njega, sjela bih na stolac i promatrala ga kako radi. Gledala sam te poteze, koji su isprva činili kaotične oblike, a zatim se sklapali u suludo realistične, zaokružene prizore. Činilo bi se da radi nešto bez veze, a onda bi se iznenada usred svih tih poteza stala ukazivati slika, sve dok svaki pojedini potez ne bi dobio smisao. To je uvijek bio izvanredan trenutak. Govorila sam mu da mora nastaviti s crtanjem, da bi mogao ponovno pokušati studirati umjetnost, da bi trebao izlagati svoja platna. Ali nije to više želio, zbog svog lica, zbog svoga govora. Zbog svega. Prije napada govorio je kako slika zato što je to u njemu. Poslije, kad se napokon oporavio,

govorio je kako slika da bi bio manje osamljen.”

„Možemo li vidjeti neke od njegovih slika?” upitao je Gahalowood.

„Da, naravno. Otac je prikupio svojevrsnu zbirku, koja objedinjuje sva platna ostavljena u Portlandu i ona koja je pronašao u Lutherovoj sobi kod Sterna nakon njegove smrti. Rekao je da bismo ih možda jednog dana mogli dati nekom muzeju, da bi možda doživjela uspjeh. Ali zadovoljio se time da sve te uspomene skupi u kutijama, koje čuvam kod sebe otkako su roditelji umrli.”

Sylla nas je povela u podrum, gdje je jedna slobodna prostorija bila zatrpana velikim drvenim kutijama. Nekoliko velikih slika virilo je iz kutija, dok su krokiji i crteži bili stisnuti okvirima. Količina djela bila je zadivljujuća.

„Sve je u neredu”, ispričavala se. „To su nabacane uspomene. Nisam se usudila ništa baciti.”

Pregledavajući slike, Gahalowood je naišao na platno koje je prikazivalo mladu plavokosu ženu.

„To je Eleanore”, objasni Sylla. „Ova platna su iz vremena prije napada. Volio ju je slikati. Rekao je da bi je mogao slikati cijeloga života.”

Eleanore je bila zgodna mlada plavuša. Zanimljiva pojedinost: nevjerojatno je nalikovala na Nolu. Bilo je tu mnoštvo drugih portreta raznih žena, sve su bile plavokose, a prema datumima, svi su nastali tijekom godina nakon napada.

„Tko su te žene na slikama?” zanimalo je Gahalowooda.

„Ne znam”, odgovorila je Sylla. „Zasigurno su plod Lutherove mašte.”

Upravo tada naišli smo na cijelu seriju skica u ugljenu. Učinilo mi se da sam na jednom prepoznao unutrašnjost Clark’sa, gdje je za šankom stajala lijepa ali tužna žena. Sličnost s Jenny bila je zapanjujuća, ali zaključio sam da je posrijedi slučajnost. Sve dok, okrećući crtež, nisam naišao na zapis: *Jenny Quinn*, *1974*. Tad sam upitao:

„Zašto je vaš brat imao takvu opsesiju slikanja plavokosih žena?”

„Ne znam”, rekla je Sylla. „Zaista...”

Gahalowood joj uputi pogled koji je bio istovremeno i blag i ozbiljan pa joj reče:

„Gospođo Mitchell, vrijeme je da nam kažete zašto vam je otac one večeri, trideset prvoga kolovoza sedamdeset pete, rekao da misli da je Luther napravio *veliku glupost*.”

Potvrdno je kimnula.

* * *

31. kolovoza 1975.

U devet ujutro, kad je Jay Caleb spustio slušalicu, shvatio je da je nešto opasno pošlo po zlu. Elijah Stern rekao mu je da je Luther uzeo odmor, ne precizirajući dan povratka. „Tražite Luthera?” začudio se Stern. „Ali on nije ovdje. Mislio sam da

znate." „Nije tamo? Ali gdje je? Jučer smo ga čekali da dođe na proslavu sestrinog rođendana i nije došao. Jako sam zabrinut. Što vam je točno rekao?" „Rekao mi je da će najvjerojatnije morati prestati raditi za mene. To je bilo u petak." „Prestati raditi za vas? Ali zašto?" „Ne znam. Mislio sam da možda vi znate."

Čim je spustio slušalicu, opet je posegnuo za njom kako bi nazvao policiju. Ali nije to učinio. Imao je neki čudan predosjećaj. Njegova žena Nadia ušla je u njegovu radnu sobu.

„Što je rekao Stern?" upitala je.

„Da je Luther u petak dao otkaz."

„*Otkaz*? Kako to misliš?"

Jay duboko uzdahne. Bio je iscrpljen nakon neprospavane noći.

„Nemam pojma", rekao je. „Ne shvaćam što se događa. Uopće... Moram ga poći tražiti."

„Ali gdje ćeš ga tražiti?"

Slegnuo je ramenima. Na to pitanje nije imao odgovora.

„Ostani tu", naložio je Nadiji. „Za slučaj da dođe. Redovito ću te zvati kako bih te izvještavao."

Zgrabio je ključeve svoga kamioneta i otišao, ne znajući otkuda početi. Napokon odluči otići do Concorda. Slabo je poznavao grad, pa je vozio naslijepo; osjećao se izgubljenim. U više navrata prolazio je ispred policijske postaje: poželio je stati i zatražiti pomoć, ali svaki put kad bi krenuo to učiniti, nešto ga je sprečavalo. Na koncu je otišao do Elijaha Sterna. Nije ga bilo, pa ga je jedan od zaposlenika odveo do sobe njegova sina. Jay se ponadao da je Luther možda ostavio kakvu poruku; ništa nije pronašao. Soba je bila uredna, nije bilo pisma niti ikakve naznake koja bi objašnjavala njegov odlazak.

„Je li vam Luther išta rekao?" upitao je zaposlenika koji ga je dopratio.

„Nije. Nisam bio ovdje zadnja dva dana, ali rekli su mi da se Luther zasad ne vraća na posao."

„Da se ne vraća zasad? Pa je li otišao na odmor ili je dao otkaz?"

„Ne bih vam znao reći, gospodine."

Sva ta zbrka oko Luthera bila je vrlo čudna. Jay je bio sve uvjereniji da se dogodilo nešto strašno, kad mu je sin tako naprasno nestao. Napustio je Sternovo imanje i vratio se u grad. Zaustavio se u nekom restoranu kako bi nazvao ženu i pojeo sendvič. Nadia mu je rekla da nema nikakvih novosti. Dok je jeo, prelistavao je novine: govorilo se samo o zločinu koji se dogodio u Aurori.

„Kakva je to priča o nestanku?" upitao je vlasnika restorana.

„Grozno nešto. To se dogodilo u mjestu udaljenom samo sat vremena odavde: neka jadnica je ubijena, a petnaestogodišnjakinja je oteta. Policijske snage cijele države su na nogama."

„Kako se ide u Auroru?”
„Cestom devedeset pet u smjeru istoka. Kad stignete do oceana, idite Autocestom jedan prema jugu, i tamo ste.”
Gonjen instinktom, Jay Caleb stigao je u Auroru. Na Autocesti 1 dva je puta zaustavljen policijskim rampama, a dok je zatim vozio uz gustu šumu u Side Creeku, mogao je procijeniti razmjere poduzetih mjera potrage: na desetke vozila hitne pomoći, policija na sve strane, psi i sveopća uznemirenost. Vozio je do centra grada i malo prije marine zastao u restoranu u glavnoj ulici, prepunom ljudi. Ušao je i smjestio se za šankom. Prekrasna mlada plavuša poslužila mu je kavu. Na časak mu se učini da je poznaje; ali ovdje je bio prvi put u životu. Promatrao ju je, ona mu se nasmiješila, kad je primijetio njenu pločicu s imenom: Jenny. Odjednom je shvatio: žena na skici u ugljenu koju je nacrtao Luther, i koju je naročito volio, to je ona! Dobro se sjećao napisa na poleđini: *Jenny Quinn*, *1974*.
„Mogu li vam pomoći, gospodine?” upitala ga je Jenny. „Djelujete mi izgubljeno.”
„Ja... Strašno je ovo što se dogodilo...”
„Ne morate mi ništa govoriti... Još se ne zna što je s djevojkom. Tako je mlada! Ima samo petnaest godina. Dobro je poznajem, radi ovdje subotom. Zove se Nola Kellergan.”
„Ka... Kako ste rekli?” promucao je Jay nadajući se da je krivo čuo.
„Nola. Nola Kellergan.”
Kad je opet čuo to ime, osjeti vrtoglavicu. Obuzme ga mučnina. Mora otići odavde. Daleko. Ostavio je deset dolara i otišao.

Čim je ušao u kuću, Nadia je primijetila da je potresen. Pojuri prema njemu, a on se umalo ne onesvijesti na njenim rukama.
„Zaboga, Jay, što se dogodilo?”
„Prije tri tjedna Luth i ja bili smo na pecanju. Sjećaš se?”
„Sjećam se. Ulovili ste crnoga grgeča koji je bio nejestiv. Zašto to sad spominješ?”
Jay isprića ženi o tom danu. Bila je nedjelja, 10. kolovoza 1975. Luther je stigao u Portland večer prije: planirali su rano ujutro poći na pecanje uz obalu malog jezera. Bio je lijep dan, ribe su dobro grizle, odabrali su mirni kutak i nije bilo nikoga tko bi im smetao. Pijuckajući pivo, razgovarali su o životu.
„Mouam ti nešto ueći, tata”, reao je Luther. „Upozuao sam izuanuednu ženu.”
„Stvarno?”
„Kad ti kauem. Posebnu. Zuog nje mi srce luduue. Voli me. Rekua mi je. Jeduog dana ću vas upozuati. Siguuan sam da će ti se suidueti.”
Jay se nasmijao.
„Ima li ta mlada dama ime?”

„Nola, tata. Zoue se Nola Kellergan.”

Prisjećajući se tog dana, Jay Caleb objasni ženi:

„Nola Kellergan je ime djevojke koja je oteta u Aurori. Mislim da je Luther napravio veliku glupost.”

U taj čas Sylla se vratila kući. Čula je što je otac rekao. „Što to znači?” povikala je. „Što je Luther napravio?” Pošto joj je objasnio situaciju, otac joj je naredio da nikom živom ne govori o tome. Nitko ne smije povezati Luthera i Nolu. Nakon toga cijeli je tjedan proveo izvan kuće, tragajući za sinom: prvo je pročešljao Maine, zatim cijelu obalu, od Kanade do Massachusettsa. Obišao je sve zabačene kutke, jezera i kućice koje je volio njegov sin. Pomišljao je da bi možda mogao biti skriven tamo, u panici, progonjen poput životinje, u bijegu pred policijskim snagama cijele zemlje. Nije pronašao ni najmanji trag. Čekao ga je svaku večer, vrebao na najmanji zvuk. Kad su nazvali iz policije i izvijestili ih o njegovoj smrti, gotovo da mu je laknulo. Tražio je od Nadie i Sylle da više nikad to ne spominju, da sjećanje na njegova sina ne bude okaljano.

* * *

Kad je Sylla dovršila svoju priču, Gahalowood je upita:

„Pokušavate li nam reći da vaš brat ima veze s Nolinom otmicom?”

„Recimo da je imao čudan odnos prema ženama... Volio ih je slikati. Pogotovo plavuše. Znam da ih je kradomice skicirao, na javnim mjestima. Nisam saznala što je nalazio u tome. Dakle, da, mislim da je moglo biti nečega s tom djevojkom. Otac je vjerovao da je Luther poludio, da ga je odbila i da ju je ubio. Kad su nazvali iz policije i rekli da je nastradao, otac je dugo plakao. A kroz suze sam čula kako nam govori: ‘Bolje da je umro... Da sam ga pronašao, mislim da bih ga sam ubio. Da ne završi na električnoj stolici.‘“

Gahalowood zavrti glavom. Baci još jedan brzi pogled prema Lutherovim stvarima i opazi notes s bilješkama.

„Ovo je pisao vaš brat?”

„Da, to su upute za održavanje ružičnjaka. Njegovao je ružine grmove kod Sterna. Ne znam zašto sam to sačuvala.”

„Mogu li ga ponijeti sa sobom?” upitao je Gahalowood.

„Ponijeti? Možete, naravno. Ali bojim se da neće biti jako zanimljiv za vašu istragu. Pregledala sam ga: sve same upute za vrtlarenje.”

Gahalowood kimne.

„Slušajte”, reče, „moram dati rukopis vašeg brata na grafološko vještačenje.”

11

Čekajući Nolu

„Udrite po toj vreći, Marcuse. Udarajte kao da vam život ovisi o tome. Trebali biste boksati onako kako pišete i pisati onako kako boksate: morate dati sve od sebe jer svaki meč, kao i svaka knjiga, može biti posljednji.”

Ljeto 2008. bilo je vrlo mirno u Americi. Borba za predsjedničke listiće završila je početkom lipnja, kad su demokrati na skupštini u Montani za svoga kandidata odredili Baracka Obamu, dok su se pak republikanci za Johna McCaina izjasnili još u ožujku. Sad je došlo vrijeme za okupljanje pobornika: sljedeći važni sastanci održavat će se tek od kolovoza, a početak će označiti nacionalne konvencije obiju značajnih povijesnih stranaka ove zemlje, koje će tom prilikom i službeno imenovati svoje kandidate za Bijelu kuću.

Taj prividni mir koji je prethodio izbornoj buri što će potrajati sve do dana izbora, 4. studenog, ostavljao je *Slučaju Harry Quebert* prvo mjesto u medijima, izazivajući u javnosti dotad neviđenu uznemirenost. Bilo je tu onih za Queberta, onih protiv Queberta, pobornika teorije zavjere, pa i onih koji su smatrali da je njegovo puštanje na slobodu uz jamčevinu rezultat financijske nagodbe sa starim Kellerganom. Otkako su novine objavile moje bilješke, o mojoj se knjizi govorilo na sva usta; nije se govorilo ni o čem drugom osim o „novom Goldmanu koji izlazi najesen”. Elijah Stern, čije ime doduše nije izravno spomenuto u bilješkama, pokrenuo je tužbu zbog klevete kako bi spriječio izdavanje knjige. Što se Davida Kellergana tiče, i on je najavio da će tražiti zadovoljštinu na sudu, svesrdno se braneći protiv optužbi za maltretiranje kćeri. Usred sveg tog batrganja dvije osobe naročito su uživale: Barnaski i Roth.

Roy Barnaski, koji je svoje timove newyorških odvjetnika dovukao sve do New Hampshirea kako bi doskočio svakoj pravnoj začkoljici koja bi mogla odgoditi objavljivanje knjige, likovao je: curenje informacija, za što se sam pobrinuo, u to više nije bilo ni najmanje sumnje, zajamčilo mu je izvanrednu prodaju i omogućilo da zauzme sav medijski prostor. Bio je uvjeren da njegova strategija nije ni gora ni bolja od strategija kojima pribjegavaju drugi, da se svijet knjiga od plemenite umjetnosti tiskanja prometnuo u kapitalističko ludilo XXI. stoljeća, da po novome knjiga mora biti napisana tako da bude prodana, da se u svrhu prodaje knjige o njoj mora govoriti, a da bi se o njoj govorilo, mora se prisvojiti određeni prostor, te ako ga sami silom ne osvojimo, uzet će ga drugi. Jedi ili budi pojeden.

S pravnog stajališta bilo je gotovo izvjesno da će se optužnica srušiti. Benjamin Roth bio je na dobrom putu da postane branitelj godine i da se proslavi diljem

zemlje. Pristajao je na svaku ponudu za intervju i najveći dio vremena provodio je u televizijskim studijima i na lokalnim radiostanicama. Bio je spreman na sve, samo da se govori o njemu. „Zamislite, mogu zaraditi tisuću dolara po satu", rekao mi je. „A svaki put kad se pojavim u novinama, dodajem po deset dolara na cijenu satnice za svoje buduće angažmane. A novinama uopće nije važno što ćete reći, važno je da ste u njima. Ljudi se sjećaju da su vidjeli vašu sliku u New York Timesu, ali nikad se ne sjećaju što ste rekli." Roth je cijeli život čekao da naleti na ovakav slučaj, i dogodilo se. Pod svjetlima reflektora nudio je novinarima sve što su željeli čuti: govorio je o šerifu Prattu, o Elijahu Sternu, do beskraja ponavljao kako je Nola bila problematična djevojka, nesumnjivo i manipulatorica, te da je upravo Harry istinska žrtva ovog slučaja. Kako bi pobudio svačiju pozornost, a oslanjajući se na izmišljene detalje, davao je naslutiti kako je pola grada Aurore imalo intimne veze s Nolom, i pretjerao do te mjere da sam ga morao nazvati da ga pitam o čemu je riječ.

„Benjamine, morat ćete prestati sa svojim pornografskim tračevima. Kaljate svačiji ugled."

„Marcuse, upravo se o tome i radi, moja zadaća nije toliko da spasim Harryjev ugled koliko da pokažem koliko je ponašanje drugih bilo nisko i gnjusno. Dođe li baš i do suda, izvest ću Pratta, pozvat ću Sterna, dovest ću sve muškarce iz Aurore u sudnicu da javno priznaju kako su bludno sagriješili s malom Kellerganovom. Dokazat ću da je Harryjeva jedina pogreška što je dopustio da ga zavede perverzna žena, kao i tolike druge prije njega."

„Što to govorite?" planuo sam. „O tome nikad nije bilo ni govora!"

„Hajde, stari moj, nazovimo stvari pravim imenom. Ta mala je bila obična drolja."

„Vi ste obični bijednik", odgovorio sam mu.

„Bijednik? Pa ja samo ponavljam ono što vi pišete u knjizi, zar ne?"

„Ni slučajno, to dobro znate! Nola nije bila nimalo nametljiva ni izazovna. Njezina priča s Harryjem je prava ljubavna priča!"

„Ljubav, ljubav, vi stalno o ljubavi! Ljubav, Goldmane, ne znači ništa! Ljubav je lukavstvo kojem su se dosjetili muškarci kako ne bi morali sami prati rublje!"

Novinari su zasuli tužiteljev ured mnoštvom pitanja, a slično je uslijedilo i na kriminalističkom odjelu Državne policije: govorkalo se da je guverner, glavom i bradom, tijekom sastanka utroje, naredio policiji da u najkraćemu mogućem roku okonča taj slučaj. Nakon svega što je ispričala Sylla Mitchell, Gahalowood je dobivao jasniji uvid u istragu; činjenice su sve više upućivale na Luthera i računao je na rezultate grafološkog vještačenja bilježnice nadajući se da će potvrditi njegove sumnje. Dok je čekao, želio se domoći novih spoznaja, naročito o Lutherovim lutanjima Aurorom. Tako smo se u nedjelju 20. srpnja sastali s Travison Dawnom kako bi nam ispričao što o tome zna.

Budući da još nisam bio spreman zaputiti se u gradsko središte Aurore, Travis je pristao da se sastanemo u restoranu na autocesti blizu Montburryja. Očekivao sam da će biti neljubazan, zbog onoga što sam napisao o Jenny, ali prema meni se pokazao naročito pažljiv.

„Žao mi je zbog informacija koje su procurile”, rekao sam mu. „Bile su to moje osobne bilješke, ništa od toga nije trebalo biti objavljeno.”

„Ne zamjeram ti, Marc...”

„Ali mogao bi...”

„Samo iznosiš istinu. Ja znam da je Jenny bila slaba na Harryja. Dobro sam vidio kako ga je onomad gledala. Naprotiv, Marcuse, čini mi se da tvoja istraga ide u dobrom smjeru. To već nešto dokazuje. A kad već govorimo o istrazi: ima li nešto novo?”

Odgovorio je Gahalowood:

„Novost je da imamo vrlo ozbiljne razloge sumnjati na Luthera Caleba.”

„Luther Caleb... Onaj luđak? Znači, ono sa slikom je istina?”

„Da, čini se da je mala redovito odlazila Sternu. Jeste li znali za šerifa i Nolu?”

„One grozne priče? Nisam znao! Kad sam čuo, nisam mogao doći k sebi. Znate, moguće da je izgubio kontrolu, ali oduvijek je bio dobar policajac. Ne vjerujem da bi trebalo dovoditi u pitanje njegove istražne radnje, kako se piše po novinama.”

„Što mislite o sumnjama vezanima uz Sterna i Queberta?”

„Izmišljotine. Tamara Quinn kaže da nas je još onda upozorila na Queberta. Mislim da njezinu izjavu treba svesti na pravu mjeru: govorila je da sve zna, ali nije znala ništa. Nije imala nikakvog dokaza za ono o čemu je govorila. Ponavljala je da je imala konkretni dokaz, ali on je misteriozno nestao. Tu nema ničeg opipljivog. Vi, naredniče, dobro znate koliko oprezni moramo biti s takvim neutemeljenim optužbama. Jedina činjenica koja je teretila Queberta bio je crni Chevrolet Monte Carlo. A to ni približno nije bilo dovoljno.”

„Nolina prijateljica uvjerava nas da je upozorila Pratta na ono što se događalo kod Sterna.”

„Pratt mi o tome ništa nije rekao.”

„I kako onda ne bismo pomišljali da nije dobro vodio istragu?” primijeti Gahalowood.

„Ništa nisam rekao, naredniče.”

„A Luther Caleb? Što nam možete reći o njemu?”

„Luther je bio čudak. Gnjavio je žene. Čak sam nagovorio Jenny da ga prijavi nakon što je bio grub s njom.”

„Na njega niste nikad ozbiljnije sumnjali?”

„Ne baš. Spominjalo se njegovo ime, pa smo provjerili kakvo je vozilo imao: plavi mustang, sjećam se. Osim toga činilo se nevjerojatnim da bi on bio taj koga smo tražili.”

„Zašto?”

„Kratko prije Nolinog nestanka pobrinuo sam se da više ne dolazi u Auroru.”

„Kako to mislite?”

Travisu odjednom postane neugodno.

„Ovako... Vidio sam ga u Clark’su krajem kolovoza, nedugo nakon što sam uvjerio Jenny da podnese prijavu protiv njega. Bio je grub prema njoj, o čemu je svjedočila masnica na njezinoj ruci. Mislim, to je već ipak bilo nešto ozbiljnije. Kad je vidio da dolazim, pobjegao je. Pojurio sam za njim i uhvatio ga na Autocesti jedan. I onda sam... Znate... Aurora je mirno mjesto, nisam želio da se on naokolo smuca...” „Što ste napravili?”

„Malo sam ga sredio. Ne ponosim se time. I...”

„I što, šerife Dawn?”

„Izmlatio sam ga palicom. Dobro sam ga obradio i dok je tako ležao na tlu, čvrsto sam ga držao, izvukao revolver, ubacio metak i prislonio mu cijev među noge. Rekao sam mu da ga više nikad ne želim vidjeti. Cvilio je. Cvilio da se više neće vratiti, molio me da ga pustim. Znam da to nije bio ispravan postupak, ali želio sam biti siguran da ga više nećemo viđati u Aurori.”

„Mislite da vas je poslušao?”

„Siguran sam.”

„Vi ste ga, znači, posljednji vidjeli u Aurori.”

„Tako je. Poslao sam naloge kolegama s oznakama njegovog vozila. Nikad se više nije pojavio. Saznali smo da je nastradao mjesec dana poslije u Massachusettsu.”

„O kakvoj je nesreći riječ?”

„Sletio je s ceste u zavoju, čini mi se. Ne znam puno više. Istini za volju, nije me ni zanimalo. Tad smo već imali važnijeg posla.”

Kad smo izašli iz restorana na autocesti, Gahalowood mi je rekao: „Ja mislim da je vozilo ključ rješenja. Moramo saznati tko je mogao voziti crni Chevrolet Monte Carlo. Možda bismo se trebali zapitati: je li Luther Caleb mogao biti za volanom crnog Chevroleta Monte Carlo u noći tridesetoga kolovoza sedamdeset pete?”

Sutradan sam se vratio na Goose Cove prvi put nakon požara. Usprkos policijskim oznakama postavljenima u visini trijema kako bi se zapriječio prilaz kući, ušao sam. Sve je bilo uništeno. U kuhinji sam pronašao kutiju *Sjećanje na Rockland*, *Maine*. Bila je neoštećena. Isuo sam sasušene mrvice kruha i u nju stavio nekoliko sačuvanih predmeta, zaostalih nakon pretraživanja kuće. U salonu sam pronašao mali album s fotografijama koji je nekim čudom ostao čitav. Odnio sam ga van i sjeo pod brezu, nasuprot kući, kako bih pogledao fotografije. U taj čas došao je Erne Pinkas. Rekao mi je:

„Vidio sam tvoj auto na prilaznom putu.”

Sjeo je pokraj mene.
„Harryjeve fotografije?” upitao je pokazujući na album.
„Da. Album sam pronašao u kući.”
Nastupila je duga šutnja. Okretao sam stranice. Snimke su najvjerojatnije bile s početka osamdesetih. Na većini fotografija moglo se vidjeti žutog labradora.
„Čiji je taj pas?” upitao sam.
„Harryjev.”
„Nisam znao da je imao psa.”
„Zvao se Grom. Poživio je kakvih dvanaest ili trinaest godina.”
Grom. To mi je ime bilo poznato, ali više se nisam sjećao otkuda.
„Marcuse”, zausti Pinkas. „Nisam namjeravao biti grub, ono neki dan. Žao mi je ako sam te povrijedio.”
„Nije važno.”
„Važno je. Nisam znao da su ti prijetili. Je li to zbog knjige?”
„Vjerojatno.”
„Ali tko je to napravio?” zgražao se pokazujući prema izgorjeloj kući.
„Ne znamo. Policija kaže da je upotrijebljena tekućina koja ubrzava gorenje, nešto poput benzina. Na plaži je pronađen prazni kanistar, ali otisci koji su na njemu pronađeni nisu poznati.”
„Znači, prijetili su ti, a ti si ipak ostao?”
„Da.”
„Zašto?”
„Zašto misliš da sam trebao otići? Zbog straha? Strah je vrijedan prezira.”
Pinkas mi je rekao da sam ljudina i da bi i on želio postati takav. Njegova žena uvijek je vjerovala u njega. Umrla je prije nekoliko godina, od tumora. Na samrtničkoj postelji rekla mu je, kao da je mladić pred kojim je budućnost: „Napravit ćeš veliko djelo. Vjerujem u tebe.” „Star sam. Život je iza mene.” „Nikad nije prekasno, Erne. Sve dok nisi mrtav, život je pred tobom.” Otkako je umrla, Erne je jedino uspio dobiti posao u samoposluzi u Montburryju kako bi mogao otplatiti kemoterapiju i održavati mramor na njezinu grobu. „Ja slažem kolica, Marcuse. Obilazim parkiralište i tražim osamljena, napuštena kolica, uzimam ih i tješim, i slažem zajedno s njihovim prijateljima na postaju za kolica, da čekaju nove kupce. Kolica nikad nisu sama. Ili barem ne zadugo. Jer u svim samoposlugama na svijetu postoji neki Erne koji ih traži i odvodi u krug njihove obitelji. A Erne, dolazi li kasnije netko po njega da ga odvede njegovoj obitelji? Zašto postupamo bolje prema kolicima u samoposluzi nego prema ljudima?”
„Imaš pravo. Mogu li ja nešto napraviti za tebe?”
„Želio bih se naći među zahvalama u tvojoj knjizi. Želio bih da se moje ime nađe među onima kojima zahvaljuješ, na zadnjoj stranici, kako pisci često čine. Volio bih da moje ime bude na prvome mjestu. Ispisano velikim slovima. Jer sam ti ipak malo

pomogao s informacijama koje sam ti pružio. Misliš li da bi to bilo moguće? Moja žena bit će ponosna na mene. Njen mužić pridonio je velikom uspjehu Marcusa Goldmana, nove velike književne zvijezde."

„Računaj na to", rekao sam mu.

„Čitat ću joj tvoju knjigu, Marc. Svakog ću dana odlaziti i sjesti pokraj nje i čitat ću joj tvoju knjigu."

„Našu knjigu, Erne. Našu knjigu."

Iznenada smo začuli korake iza sebe: to je bila Jenny.

„Vidjela sam tvoj auto na prilaznom putu, Marcuse", rekla je.

Na te riječi Erne i ja smo se nasmijali. Ustao sam i Jenny me obgrli poput majke. Onda pogleda kuću i zaplače.

Kad sam toga dana odlazio u Concord, posjetio sam Harryja u Sea Side Motelu. Stajao je pred vratima svoje sobe gol do pasa. Izvodio je boksačke udarce. Nije više bio isti. Kad me ugledao, rekao mi je:

„Hajdemo boksati, Marcuse."

„Došao sam razgovarati."

„Razgovarat ćemo dok boksamo."

Pružio sam mu kutiju S*jećanje na Rockland*, M*aine*, koju sam pronašao u ruševinama kuće.

„Ovo sam vam donio", rekao sam. „Svratio sam na Goose Cove. Kuća je još uvijek puna vaših stvari. Zašto ne odete po njih?"

„Što bih trebao ponijeti?"

„Uspomene?"

Namrštio se.

„Uspomene samo rastužuju, Marcuse. Kad samo vidim ovu kutiju, odmah mi se plače!"

Uzeo je kutiju i privio je uza se.

„Kad je nestala", rekao mi je, „nisam sudjelovao u potrazi. Znate što sam radio?"

„Ne znam."

„Čekao sam je, Marcuse. Čekao sam je. Da sam je išao tražiti, to bi značilo da je nema. Zato sam je čekao, uvjeren da će mi se vratiti. Bio sam siguran da će jednoga dana doći. I želio sam da toga dana bude ponosna na mene. Trideset tri godine pripremao sam se na njezin povratak. Trideset tri godine! Svakoga dana sam kupovao čokolade i cvijeće, za nju. Znao sam da je jedina osoba koju ću ikada voljeti, a ljubav se, Marcuse, događa samo jednom u životu! Ako mi ne vjerujete, to znači da još niste voljeli. Navečer bih ostajao na sofi vrebajući na njen povratak, očekujući da će se samo pojaviti, kako je običavala činiti. Kad sam odlazio na konferencije diljem zemlje, ostavljao sam poruku na vratima: Otišao sam na konferenciju u Seattle. Vraćam se u ponedjeljak. Ako bi se ona slučajno u

međuvremenu vratila. Uvijek sam ostavljao otvorena vrata. Uvijek! Nikad nisam zaključavao vrata, trideset tri godine. Ljudi su govorili da sam lud, da ću jednog dana doći i zateći kuću koju su ispraznili lopovi, ali u Aurori u New Hampshireu nitko ne krade. Znate li zašto sam sve te silne godine proveo putujući i prihvaćajući sve konferencije na koje su me pozivali? Zato što sam mislio da ću je možda pronaći. Velike gradove, kao i najmanja mjesta, cijelu sam zemlju pretresao uzduž i poprijeko trudeći se da sve novine najave moj dolazak, ponekad plaćajući medijski prostor iz vlastitog džepa, a čemu sve to? Sve zbog nje, da bismo se pronašli. A za vrijeme svake konferencije prelazio sam pogledom po slušateljstvu tragajući za plavušama njenih godina, pokušavajući uočiti sličnosti. Svaki put sam mislio: možda će biti tamo. A nakon konferencije sam udovoljavao svim molbama očekujući da će mi prići. Godinama sam je tražio u mnoštvu, isprva promatrajući petnaestogodišnjakinje, zatim šesnaestogodišnjakinje, pa dvadesetogodišnjakinje, dvadesetpetogodišnjakinje! Marcuse, ostao sam u Aurori samo zato što sam čekao Nolu. A evo, prije mjesec i pol pronađena je mrtva. Zakopana u mom vrtu! Sve to vrijeme sam je čekao, a ona je bila tu, pokraj mene! Tamo gdje sam oduvijek za nju želio posaditi hortenzije! Otkako su je pronašli, mislim da će mi srce prepući, Marcuse! Izgubio sam ljubav svog života i da se nisam s njom dogovorio u ovome prokletome motelu, možda bi još bila živa! Zato mi ne dolazite ovamo govoriti o uspomenama, jer uspomene su mi slomile srce. Prestanite, molim vas, prestanite.”

Zaputio se prema stubama.

„Kamo ćete, Harry?”

„Idem boksati. To mi je još jedino preostalo, boks.”

Spustio se na parkiralište i stao izvoditi ratničku koreografiju praćen zabrinutim pogledima gostiju obližnjeg restorana. Pridružio sam mu se, pa se okrenuo prema meni, zauzevši gard. Razmahao se cijelom serijom direkata, ali čak i kad je boksao, to više nije bilo isto.

„Zašto ste ustvari došli?” upitao me između dva naleta desnicom.

„Zašto? Pa da vas vidim.”

„A zašto ste me toliko željeli vidjeti?”

„Zato što smo prijatelji!”

„To je upravo ono što vi, Marcuse, ne razumijete: mi ne možemo biti prijatelji.”

„Što to govorite, Harry?”

„Istinu. Volim vas kao sina. Uvijek ću vas voljeti. Ali mi ubuduće ne možemo biti prijatelji.”

„Zašto? Zbog kuće? Platit ću, rekao sam vam! Platit ću!”

„Još uvijek ne shvaćate, Marcuse. Nije to zbog kuće.”

Na trenutak sam spustio gard, a on mi je smjestio seriju udaraca ravno u gornji dio desnog ramena.

„Zadržite gard, Marcuse! Da sam vas dohvatio po glavi, bili biste gotovi!”

„Baš me briga za gard! Želim znati! Želim znati što znači vaša igra zagonetki!”
„Nije igra. Onog dana kad to shvatite, riješit ćete slučaj.”
Zastao sam kao ošinut.
„Zaboga, o čemu vi govorite? Skrivate mi nešto, je li tako? Niste mi rekli istinu?”
„Sve sam vam rekao, Marcuse. Istina je u vašim rukama.”
„Ne razumijem.”
„Znam. Ali dok vi shvatite, sve će se već promijeniti. Ovo je prekretnica vašega života.”
Sjeo sam na beton, očajan. Počeo je vikati da sad nije vrijeme za sjedenje.
„Ustanite! Ustanite!” urlao je. „Bavimo se plemenitom vještinom boksa!”
Ali ja više nisam imao volje za njegovu plemenitu vještinu boksa.
„Za mene boks ima smisla jedino zbog vas, Harry! Sjećate li se boksačkog prvenstva dvije tisuće treće?”
„Naravno da ga se sjećam. Kako bih mogao zaboraviti?”
„Ali zašto više ne bismo bili prijatelji?”
„Zbog knjiga. Knjige su nas zbližile, a sad nas razdvajaju. Tako je zapisano.”
„Zapisano? Kako to mislite?”
„Sve je u knjigama. Marcuse, znao sam da će ovaj tren doći još od dana kad sam vas prvi put vidio.”
„Koji tren?”
„To je zbog knjige koju upravo pišete.”
„Te knjige? Ali ako želite, odustajem od knjige! Želite da sve otkažem? E pa dobro, otkazujem! Nema knjige! Ničega nema!”
„To, nažalost, ničemu ne bi koristilo. Ako nije ova, bit će neka druga.”
„Harry, što to govorite? Ništa ne razumijem.”
„Napisat ćete knjigu i bit će to veličanstvena knjiga, Marcuse. Sretan sam zbog toga, u to nemojte sumnjati. Ali dolazimo do trenutka rastanka. Jedan pisac odlazi, a drugi se rađa. Vi preuzimate, Marcuse. Postat ćete slavan pisac. Prodali ste prava na rukopis za milijun dolara! Milijun dolara! Postat ćete uistinu velik, Marcuse. Oduvijek sam to znao.”
„Ali, za boga miloga, što mi pokušavate reći?”
„Marcuse, ključ je u knjigama. Pred nosom vam je. Pogledajte malo bolje! Vidite li gdje smo?”
„Na parkiralištu motela!”
„Ne! Ne, Marcuse! Došli smo do porijekla zla! Već dulje od trideset godina pribojavam se ovog trenutka.”

* * *

boksačka dvorana kampusa sveučilišta Burrows
veljača 2003.

„Loše vam sjedaju udarci. To vam je oduvijek bila slaba točka. Dobro udarate, ali vam je zglob srednjeg prsta isuviše izbočen i zapinje pri udarcu.”

„Kad imam rukavice, to više ne osjećam.”

„Morate znati boksati golim šakama. Rukavice su tu samo zato da ne ubijete protivnika. Znali biste to kad ne biste udarali samo u vreću.”

„Harry, što mislite, zašto uvijek boksam sam?”

„To biste pitanje trebali postaviti sebi.”

„Mislim da je to zbog straha. Bojim se poraza.”

„Ali kad ste na moj prijedlog otišli u Lowellovu dvoranu i kad vas je taj crni div prebio, što ste osjećali?”

„Ponos. Na koncu sam bio vrlo ponosan. Kad sam sutradan gledao modrice koje su prekrivale moje tijelo, bile su mi drage: nadmašio sam samoga sebe, usudio sam se! Usudio sam se boriti!”

„Znači, smatrate da ste pobijedili.”

„Ustvari, da. Iako sam, tehnički gledano, izgubio borbu, imam dojam da sam toga dana pobijedio.”

„Tu vam je odgovor: nije važno jesmo li pobijedili ili izgubili, Marcuse. Važan je jedino put koji prijeđete od gonga koji najavljuje prvu rundu do gonga za kraj meča. Rezultat meča tek je informacija za publiku. Tko ima pravo reći da ste izgubili ako vi mislite da ste pobijedili? Život je poput utrke, Marcuse: uvijek će biti onih koji su brži ili sporiji od vas. Ali na kraju je jedino važno s koliko ste srca pretrčali svoju stazu.”

„Harry, pronašao sam ovaj oglas u hodniku...”

„Za sveučilišno prvenstvo u boksu?”

„Da, sudjeluju sva velika sveučilišta. Harvard, Yale... Ja... Želio bih sudjelovati.”

„Onda ću vam pomoći u tome.”

„Stvarno?”

„Naravno. Uvijek možete računati na mene, Marcuse. Nemojte to nikad zaboraviti. Mi smo tim. Za cijeli život.”

10

U potrazi za petnaestogodišnjom djevojčicom

(Aurora, New Hampshire, 1. – 18. rujna 1975.)

„Harry, kako možemo dočarati osjećaje koje sami nismo preživjeli?"

„Upravo to i jest posao pisca. Ako pišete, znači da ste sposobni osjećati snažnije od drugih te zatim to i prenijeti drugima. Pisanjem omogućujete čitateljima da vide i ono što sami ponekad ne bi vidjeli. Kad bi samo siročad pisala o iskustvima siročadi, to ne bi bilo dobro. To bi značilo da vi ne možete govoriti o majci, ocu, psu ili pilotu aviona, ni o Ruskoj revoluciji, jer vi niste ni majka, ni otac, ni pas, niti pilot aviona, a niste doživjeli ni Rusku revoluciju. Vi ste samo Marcus Goldman. Kad bi se svaki pisac morao ograničiti samo na vlastito iskustvo, književnost bi bila nepodnošljivo otužna i izgubila bi svaki smisao. Možemo govoriti o svemu, Marcuse, o svemu što nam je na duši. Zbog toga nas nitko ne može osuđivati. Pisci smo zato što na drugačiji način radimo ono što svi oko nas znaju raditi: pisati. U tome je naša tankoćutnost."

Svi su bili uvjereni da su u nekom trenutku, negdje, vidjeli Nolu. U robnoj kući obližnjega gradića, na nekoj autobusnoj stanici, na blagajni kakva restorana. Tjedan dana nakon nestanka, dok je trajala potraga, policija se suočavala s mnoštvom očevidaca koji su ih navodili na pogrešan trag. U pokrajini Cordridge zaustavljena je projekcija filma jer se nekom gledatelju učinilo da je ugledao Nolu Kellergan u trećem redu kinodvorane. U okolici Manchestera otac koji je pratio kćer – plavokosu petnaestogodišnjakinju – na mjesnu zabavu priveden je u policijsku postaju na provjeru.

Iako je istraga bila vrlo intenzivna, rezultata nije bilo: mobilizacija stanovnika cijele regije omogućila je proširivanje istrage na područja svih gradova u okolici Aurore, ali usprkos tome nije se ukazivao ni najmanji trag koji bi valjalo slijediti. Stručnjaci FBI-a došli su kako bi pospješili djelovanje policijskih snaga upozoravajući na prioritetna područja za pretraživanje, a na temelju iskustva i statistika: korita rijeka i potoka i šumarci blizu parkirališta i odlagališta otpada. Slučaj im se činio toliko složen da su čak potražili pomoć medija koji je pomogao u dva slučaja ubojstva u Oregonu, ali koji ovoga puta nije bio uspješan.

U Aurori je sve uskuhalo, grad su preplavili znatiželjnici i novinari. U policijskoj postaji u glavnoj ulici bilo je izuzetno živo: koordinirale su se potrage, prikupljale i sređivale informacije. Telefonske linije bile su preopterećene, telefon nije prestajao zvoniti, najčešće bez pravog razloga, a svaki poziv zahtijevao je duge provjere. Potraga je organizirana u Vermontu i u Massachusettsu, kamo su poslane tragačke ekipe sa psima. Bezuspješno. Šerif Pratt i kapetan Rodik dva su puta dnevno, pred ulazom u policijsku postaju, davali izjavu za tisak, koja je sve više nalikovala na priznavanje potpune nemoći.

Iako nitko toga nije bio svjestan, Aurora je postala mjesto strogog nadzora: prikriveni među novinarima koji su pristigli iz cijele države kako bi izvještavali o događaju, federalni agenti držali su na oku kuću obitelji Kellergan i prisluškivali njihovu telefonsku liniju. Ako je posrijedi otmica, otmičar će se prije ili poslije javiti. Nazvat će ili će se iz perverznih pobuda pomiješati sa znatiželjnicima koji su defilirali Avenijom Terrace pred kućom na broju 245 kako bi ostavili poruke podrške. Ako motiv nije otkupnina, već je to zlodjelo kakvog manijaka, čega su se

neki pribojavali, onda ga treba što brže uhvatiti, prije no što počini novi zločin.

Stanovnici su udružili snage: muškarci nisu žalili vremena uloženog u sate i sate detaljnog pretraživanja cijelih parcela livada i šuma, ili padina uz korita rijeka i potoka. Robert Quinn uzeo je dva dana godišnjeg odmora kako bi mogao sudjelovati u potrazi. Erne Pinkas, zatraživši dopuštenje svog šefa, napustio je tvornicu sat ranije kako bi se mogao pridružiti skupinama koje su kretale u potragu krajem prijepodneva i bile na terenu sve do noći. U kuhinji u Clark'su Tamara Quinn, Amy Pratt i svi koji su željeli pomoći pripremali su obrok za dobrovoljce. Govorilo se samo o potrazi:

„Imam informacije", ponavljala je Tamara Quinn. „Imam prvorazredne informacije!"

„Što? Što? Reci!" bez daha su iščekivali okupljeni mažući maslac na kruh za sendviče.

„Ne mogu vam ništa reći... Isuviše je strašno."

Na to je svatko stao izlagati vlastita nagađanja: već se odavno nagađalo da se na Aveniji Terrace 245 događaju čudne stvari i ako sve završi loše, to neće biti slučajno. Gospođa Philips, čiji je sin išao u razred s Nolom, ispričala je da je, navodno, na tjelesnome neki učenik Noli zadigao majicu, onako u šali, i da su svi vidjeli da mala ima modrice po tijelu. Gospođa Hattaway ispričala je kako je njezina Nancy Nolina dobra prijateljica i da se tijekom ljeta odigrao niz neobičnih događaja, od kojih bi izdvojila jedan: tijekom cijelog jednog tjedna činilo se da je Nola nestala, a vrata kuće obitelji Kellergan bila su zatvorena svim posjetiteljima. „A ta glazba!" dometne gospođa Hattaway. „Po cijele dane mogla sam čuti nevjerojatno glasnu glazbu koja je dopirala iz garaže i pitala sam se čemu, zaboga, ta potreba da se zagluši cijela četvrt. Trebala sam se požaliti na tu buku, ali nisam se usudila. Mislila sam si: pa ipak je to velečasni..."

* * *

ponedjeljak, 8. rujna 1975.

Bilo je oko podneva.

Harry je čekao na Goose Coveu. Ista su se pitanja bez prestanka vrzmala njegovom glavom: što se dogodilo? Što joj se dogodilo? Već je tjedan dana zatvoren u kući i samo čeka. Spavao je na sofi u salonu vrebajući na svaki, i najmanji zvuk. Više nije ni jeo. Činilo mu se da ludi: gdje bi Nola mogla biti? Kako je moguće da joj policija ne može ući u trag? Što je više o tome mislio, to mu se više nametala jedna pomisao: što ako je Nola željela zamesti trag? Što ako je odglumila napad? Malo crvene boje po licu i vrištanja da se pomisli na otmicu: dok je policija traži oko Aurore, mogla je mirne duše stići daleko, otići na sam kraj Kanade. Možda će uskoro svi misliti da je mrtva i više je neće ni tražiti, je li Nola pripremila cijeli taj igrokaz

samo da bi mogli zauvijek mirno živjeti? Ako je tako, zašto nije došla u motel kako su se dogovorili? Je li policija prebrzo stigla? Možda se morala skrivati u šumi? A što se onda dogodilo kod Deborah Cooper? Postoji li veza između ta dva događaja ili je sve puka slučajnost? Ako Nola nije oteta, zašto mu se ne javlja? Zašto se nije došla sakriti ovamo, na Goose Cove? Trudio se razmišljati: gdje bi mogla biti? Na nekome mjestu koje je samo njima poznato? Martha's Vineyard? To je predaleko? Limena kutija u kuhinji podsjeti ga na njihov bijeg u Maine na samom početku njihove veze. Da se nije sakrila u Rocklandu? Čim je na to pomislio, zgrabi ključeve svog auta i pojuri van. Otvarajući vrata, gotovo se sudari s Jenny, koja se spremala pozvoniti. Došla je vidjeti je li dobro: već ga danima nije bilo, pa se zabrinula. Zaključila je da grozno izgleda, smršavio je. Bio je u istoj odjeći koju je nosio kad ga je prije tjedan dana vidjela u Clark'su.

„Harry, što ti se dogodilo?" upitala je.

„Čekam."

„Koga čekaš?"

„Nolu."

Nije shvatila. Rekla je:

„Da, kakva jeziva priča! Cijeli grad je zaprepašten. Već tjedan dana, a nikakvog traga. Ni najmanjeg. Harry... Grozno izgledaš, brinem se. Jesi li uopće jeo u zadnje vrijeme? Pripremit ću ti kupku i nešto malo za jelo."

Nije imao vremena za objašnjavanja. Morao je pronaći mjesto gdje se skrivala Nola. Pomalo je naglo odgurne, spusti se drvenim stubama koje su vodile do pošljunčenog parkirališta i sjedne u auto.

„Ne trebam ništa", bilo je sve što je rekao kroz spušteni prozor. „Imam puno posla, ne smijem dopustiti da me se ometa."

„Ali čime si tako zaokupljen?" tužnim je glasom ustrajala Jenny.

„Čekanjem."

Pokrenuo je auto i nestao za drvoredom borova. Ona je sjela na stube trijema i zaplakala. Što ga je više voljela, to je više patila.

Istovremeno je Travis Dawn ušao u Clark's s ružama u rukama. Već je danima nije vidio; još od dana nestanka. Prijepodne je proveo u šumi sa skupinom tragača, a onda, dok je sjedao u svoje patrolno vozilo, ugledao je cvijeće na stražnjem sjedalu. Već je bilo djelomično sasušeno i nekako smiješno iskrivljeno, ali ipak ga je spopala trenutačna želja da ga odnese Jenny, i to odmah. Kao da je život prekratak za odgađanje. Odvojio se od skupine, tek da svrati u Clark's do nje, ali nje nije bilo.

Zastao je pokraj šanka i Tamara Quinn odmah krene prema njemu, što je u posljednje vrijeme činila svaki put kad bi ugledala uniformu.

„Kako napreduje potraga?" upitala je glasom zabrinute majke.

„Ništa nismo pronašli, gospođo Quinn. Baš ništa."

Uzdahnula je i promotrila policajčevo umorno lice.
„Jesi li ručao, mladiću?”
„Ovaj... Nisam, gospođo Quinn. Ustvari sam želio vidjeti Jenny.”
„Nakratko je izašla.”
Poslužila mu je čašu ledenog čaja i postavila pred njega pribor za jelo. Opazila je cvijeće i upitala:
„To je za nju?”
„Da, gospođo Quinn. Samo sam se želio uvjeriti da je dobro. Sa svim tim pričama posljednjih dana...”
„Brzo će se vratiti. Rekla sam joj da se vrati prije no što poslužujemo ručak, ali očigledno malo kasni. Taj tip će je doći glave...”
„Tko to?” upita Travis, koji osjeti kako mu se srce steže.
„Harry Quebert.”
„Harry Quebert?”
„Sigurna sam da je otišla k njemu. Ne razumijem zašto mu se tako tvrdoglavo pokušava dopasti tom drzniku. Ma, ne bih ti trebala ništa o tome govoriti. Danas nudimo bakalar i pečeni krumpir.”
„Savršeno, gospođo Quinn. Hvala.”
Prijateljski ga dodirne po ramenu.
„Dobar si momak, Travise. Voljela bih da moja Jenny bude s nekim poput tebe.”
Otišla je u kuhinju, a Travis je potegnuo nekoliko gutljaja ledenog čaja. Bio je tužan.
Za par minuta stigla je Jenny, nabrzinu se bila našminkala da se ne vidi da je plakala. Stala je iza šanka, stavila pregaču i tad je primijetila Travisa. Nasmiješio joj se i predao joj buket uvelih ruža.
„Ne izgledaju baš sjajno”, ispričao se, „ali želio sam ti ih pokloniti već prije nekoliko dana. Pomislio sam da će ti se moja gesta ipak svidjeti.”
„Hvala ti, Travise.”
„To su divlje ruže. Znam jedno mjesto blizu Montburryja gdje ih ima na stotine. Odvest ću te tamo ako želiš. Jesi li dobro, Jenny? Izgledaš loše.”
„Dobro sam.”
„Muči te ova strašna priča, zar ne? Bojiš li se? Ne brini se, policija je sad posvuda. Osim toga siguran sam da ćemo pronaći Nolu.”
„Ne bojim se. Ne radi se o tome.”
„Što je onda?”
„Ništa važno.”
„Je li to zbog Harryja Queberta? Tvoja majka kaže da ti se sviđa.”
„Možda. Ma pusti to, Travise, nije važno. Moram... Moram u kuhinju. Kasnim i mama će se opet ljutiti.”
Jenny je nestala iza pokretnih vrata i zatekla majku kako priprema porcije.

„Opet kasniš, Jenny! Sama sam u restoranu sa svim tim gostima."
„Oprosti, mama."
Tamara joj pruži tanjur s bakalarom i pečenim krumpirima.
„Odnesi Travisu, hoćeš?"
„Hoću, mama."
„Jako drag dečko, znaš to?"
„Znam..."
„Pozvat ćeš ga k nama na ručak u nedjelju."
„Na ručak k nama? Ne, mama! Ne želim. Uopće mi se ne sviđa. Osim toga to će mu dati nadu, a to ne bi bilo lijepo s moje strane."
„Ne raspravljaj! Nisi se toliko bunila kad si ostala bez pratitelja za bal i kad te on pozvao. Ti se njemu jako sviđaš, to je očigledno, i on bi mogao biti sjajan suprug. Zaboravi Queberta, zaboga! Queberta nećeš nikad imati! Utuvi si to u glavu jednom zauvijek! Quebert nije dobar čovjek! Vrijeme je da si nađeš nekoga, i možeš biti sretna što ti se udvara tako zgodan momak, s obzirom na to da si po cijele dane u pregači!"
„Mama!"
Tamara stane piskutavim i blesavim glasom oponašati dječje cendranje:
„*Mama*! *Mama*! Prestani već jednom cviliti. Uskoro ćeš navršiti dvadeset petu! Želiš li ostati stara cura? Sve tvoje prijateljice iz razreda već su udane! A ti? Je li? Bila si kraljica gimnazije, što ti se, zaboga, dogodilo? Jako si me razočarala, kćeri. Mama je jako razočarana u tebe. Ručat ćemo s Travisom u nedjelju, i točka. Sad ćeš mu lijepo odnijeti tanjur i pozvati ga. A nakon toga ćeš pobrisati stolove u dnu restorana, grozni su. Pa se ti usudi opet zakasniti!"

* * *

srijeda, 10. rujna 1975.

„Razumijete li, doktore, taj šarmantni policajac joj se nabacuje. Rekla sam joj neka ga pozove na ručak u nedjelju. Nije htjela, ali ja sam je natjerala na to."
„Zašto ste je natjerali, gospođo Quinn?"
Tamara slegne ramenima i pusti da joj glava svom težinom klone na naslon sofe. Dopusti si trenutak da promisli.
„Zato što... Zato što ne želim da završi sama."
„Znači, bojite se da vam kći ne ostane sama do kraja života."
„Tako je! Točno to! Do kraja života!"
„A bojite Ii se vi samoće?"
„Bojim."
„Što je za vas samoća?"
„Samoća je smrt."

„Bojite li se smrti?”
„Doktore, užasavam se smrti.”

* * *

nedjelja, 14. rujna 1975.

Za stolom Quinnovih Travisa su zasuli pitanjima. Tamara je željela znati baš sve o toj istrazi koja nikako nije napredovala. Robert je i sam imao ponešto zanimljivo ispričati, ali onih nekoliko puta kad je zaustio da nešto kaže, žena ga je sasjekla riječima: „Nemoj govoriti, Bobbo. Ne smiješ se naprezati zbog raka.” Jenny je djelovala nesretno i jedva da je dotaknula hranu. Njezina majka jedina nije prestajala govoriti. Dok je posluživala pitu od jabuka, konačno se usudila upitati:

„Onda, Travise, imate li vi svoj popis sumnjivaca?”

„Ne baš. Moram priznati da tapkamo u mjestu. To je ipak nevjerojatno da nema nikakvog traga.”

„Je li Harry Quebert sumnjiv?” upita Tamara.

„Mama!” zaprepasti se Jenny.

„Pa što? Zar se u ovoj kući više ne smiju postavljati pitanja? Ako sam i spomenula njegovo ime, imam dobre razloge za to: Travise, on je obični perverznjak. Perverznjak! Ne bi me začudilo da je umiješan u nestanak te male.”

„To su vrlo ozbiljne optužbe, gospođo Quinn”, odgovori joj Travis. „Takve stvari ne smiju se govoriti ako nemate dokaza.”

„Ali imala sam dokaz”, vrisne bijesno. „Imala sam ga! Zamisli, imala sam papir s rečenicama koje je on napisao, koje ga itekako kompromitiraju, pospremljen u sefu u restoranu! Samo ja imam ključ! A znaš li gdje držim ključ? Oko vrata! Nikad ga ne skidam! Nikad! A kad sam neki dan željela uzeti taj vražji komad papira kako bih ga predala šerifu Prattu, njega više nije bilo! Više nije bio u sefu! Kako je to moguće? Nemam pojma. To nisu čista posla.”

„Možda si ga pospremila nekamo drugamo”, reče joj Jenny.

„Ti šuti, kćeri. Pa nisam baš tako luda. Bobbo, jesam li ja luda?”

Robert napravi pokret glavom koji nije bio ni potvrdan ni niječan, što još više razljuti njegovu ženu.

„Hajde, reci, Bobbo, zašto ne odgovaraš kad te lijepo pitam?”

„Zbog svog raka”, odgovori joj.

„Dobro, onda ništa od torte. Doktor je rekao da te desert može ubiti samo tako.”

„Nisam čuo da je doktor to rekao!” pobuni se Robert.

„Vidiš, od raka si već oglušio. Za dva mjeseca evo tebe s anđelima, jadni moj Bobbo.”

Travis pokuša smiriti situaciju nastavljajući razgovor otprije:

„U svakom slučaju, ako nemate dokaza, ništa ne možete postići”, zaključi.

„Policijske istrage su precizne i znanstveno utemeljene. Ja to najbolje znam, zapala me čast da predvodim promociju na policijskoj akademiji."

Sama pomisao na činjenicu da ne zna gdje je papir koji bi Harryja mogao doći glave dovodila je Tamaru do ludila. Kako bi se umirila, zgrabila je nož i ratničkim potezima odrezala nekoliko šnita dok je Bobbo jecao jer mu se još nije umiralo.

* * *

srijeda, 17. rujna 1975.

Potraga za izgubljenim papirom pretvorila se u Tamarinu opsesiju. Dva je dana pretraživala kuću, auto, pa čak i garažu, u koju nikad nije zalazila. Uzalud. Ujutro, pošto je poslužen prvi krug doručka u Clark'su, zatvorila se u svoju radnu sobu i sve što je bilo u sefu izvadila je na stol: nitko nije imao pristup sefu, papir nije mogao samo tako nestati. Mora biti tu. Sve je pretresla, ali uzalud; sva očajna pokušavala je dovesti stvari u red. U taj tren Jenny zakuca na vrata i proviri unutra. Ugleda majku uronjenu u veliko željezno ždrijelo sefa.

„Mama? Što radiš?"

„Zauzeta sam."

„Daj, mama! Samo mi nemoj reći da još uvijek tražiš taj nesretni papir?"

„Brini se ti radije za salatu, mila, može? Koliko je sati?"

Jenny pogleda na sat.

„Skoro pola devet", odgovori joj.

„Dovraga! Kasnim."

„Kamo to?"

„Imam dogovor."

„Dogovor? Ali uskoro je isporuka pića. A još prošle srijede..."

„Odrasla si djevojka, je li tako?" odsječno je prekine majka. „Imaš dvije ruke, znaš gdje je skladište. Nije potrebno ići na Harvard da bi znala slagati sanduke s bocama Cole jednu na drugu: sigurna sam da ćeš se snaći. I ne umiljavaj se dostavljaču kako bi on to napravio umjesto tebe! Vrijeme je da zasučeš rukave!"

Ne dobacivši joj više ni pogleda, Tamara zgrabi ključeve auta i ode. Pola sata nakon njezina odlaska golemi kamion zaustavi se ispred Clark'sa: dostavljač postavi tešku paletu sa sanducima Cole ispred ulaza za zaposlenike.

„Trebate pomoć?" upitao je Jenny kad je potpisala dostavnicu.

„Ne trebam, gospodine. Majka želi da se sama snađem."

„Kako želite. Ugodan dan, onda."

Kamion ode, a Jenny se prihvati podizanja teških sanduka kako bi ih jedan po jedan odnijela u skladište. Došlo joj je da se rasplače. Baš u tom trenu ugleda je Travis, koji je prolazio u svom patrolnom vozilu. Odmah se zaustavio i izašao iz auta.

„Trebaš li pomoć?” ponudio je.
Slegnula je ramenima.
„Ne treba. Sigurno imaš posla”, rekla je ne prekidajući posao. On dohvati jedan sanduk i pokuša zapodjenuti razgovor.
„Kažu da je recept za Colu tajna i da je pohranjen u sefu u Atlanti.”
„Nisam to znala.”
Pošao je za Jenny skroz do skladišta, gdje su dostavljene sanduke postavili jedan na drugi. Kako je ona šutjela, on nastavi objašnjavati: „Čini se da Cola diže moral vojnicima, tako da se od Drugog svjetskog rata sanduci šalju trupama stacioniranima u stranim zemljama. To sam pročitao u knjizi o Coca-Coli. Ma, to sam čitao tek onako, ali čitam ja i ozbiljnije knjige.”
Izašli su na parkiralište. Pogledala ga je u oči.
„Travise...”
„Reci, Jenny.”
„Zagrli me! Čvrsto me stisni u zagrljaj! Tako sam osamljena! Tako sam nesretna! Čini mi se da mi je hladno i u samom srcu.”
Zagrlio ju je i stisnuo što je čvršće mogao.
„Kći me počela zapitkivati, doktore. Maločas me pitala kamo odlazim svake srijede.”
„Što ste joj odgovorili?”
„Neka gleda svoja posla! I neka čeka isporuku paleta s Colom! Nije njezina briga kamo ja idem?”
„Osjećam po vašem glasu da ste ljuti.”
„Jesam! Jesam! Naravno da sam ljuta, doktore Ashcroft!”
„Na koga ste ljuti?”
„Pa... na... na sebe!”
„Zašto?”
„Zato što sam opet vikala na nju. Znate, doktore, čovjek rodi djecu i želi da budu najsretnija na svijetu. A onda nas život samelje.”
„Kako to mislite?”
„Ona me uvijek pita za savjet, za sve! Uvijek se drži za moju suknju i zapitkuje: Mama, kako se to radi? Mama, gdje ovo stoji? Mama ovo, mama ono! Mama! Mama! Mama! Ali ja neću uvijek biti tu za nju! Shvaćate, jednog dana više neću moći bdjeti nad njom! Kad o tome razmišljam, nešto me stisne u želucu. Kao da mi se cijeli želudac skvrči. Fizički je bolno i ne mogu jesti.”
„Želite reći da ste zabrinuti, gospođo Quinn?”
„Da! Da! Zabrinuta! Strašno sam zabrinuta! Čovjek se trudi sve dobro napraviti, trudi se dati najbolje svome djetetu. A što će djeca kad nas više ne bude? Što će ona tada? Kako možemo biti sigurni da će biti sretna i da im se nikad ništa neće dogoditi? Vidite što se dogodilo onoj djevojčici, doktore Ashcroft? Jadnoj Noli. Što

se njoj dogodilo? I gdje bi samo mogla biti?"

* * *

Gdje je samo mogla biti? Nije bila u Rocklandu. Ni na plažama, ni u restoranima, niti u trgovini. Nigdje. Nazvao je hotel na Martha's Vineyardu i pitao jesu li vidjeli plavokosu djevojku, ali recepcionar s kojim je razgovarao pomislio je da je lud. Onda je čekao, danju i noću.

Čekao je cijeli ponedjeljak.

Čekao je cijeli utorak.

Čekao je cijelu srijedu.

Čekao je cijeli četvrtak.

Čekao je cijeli petak.

Čekao je cijelu subotu.

Čekao je cijelu nedjelju.

Čekao je gorljivo i pun nade: ona će doći. I oni će zajedno otići. Bit će sretni. Ona je jedina osoba koja je dala smisao njegovu životu. Nek spale sve knjige, kuće, glazbu i ljude: ništa nije važno ako ona nije s njim. Volio ju je i zbog te ljubavi nisu ga plašile ni smrt ni zla kob, sve dok je ona uz njega. Zato ju je čekao. A kad je padala noć, zaklinjao se zvijezdama da će je zauvijek čekati.

Dok se Harry opirao gubljenju nade, kapetan Rodik mogao je samo ustanoviti neuspjeh policijske istrage usprkos sveobuhvatnosti poduzetih mjera. Tijekom protekla dva tjedna preokrenuli su nebo i zemlju, sve bez uspjeha. Na sastanku s FBI-em i šerifom Prattom Rodik je gorko zaključio:

„Psi ništa nisu pronašli. Ljudi ništa nisu pronašli. Mislim da je nećemo pronaći."

„U neku ruku se slažem s vama", priznao je odgovorni iz FBI-a. „Uglavnom, u ovakvim slučajevima žrtva se odmah pronađe, mrtva ili živa, ili se traži otkupnina. Ako se ne dogodi ništa od toga, slučaj prelazi u skupinu nerazriješenih nestanaka koji se iz godine u godinu gomilaju na našim stolovima. Samo prošli tjedan FBI je primio pet obavijesti o nestanku djece u zemlji. Nemamo vremena posvetiti se svakom slučaju."

„Ali što se toj maloj onda moglo dogoditi?" upitao je Pratt, koji nije mogao pristati na odustajanje. „Je li riječ o bijegu od kuće?"

„Bijeg? Nije. Zašto bi je onda vidjeli okrvavljenu i prestrašenu?"

Rodik slegne ramenima, a čovjek iz FBI-a predloži da pođu na pivo.

Sutradan navečer, 18. rujna, tijekom posljednjeg zajedničkog obraćanja medijima, šerif Pratt i kapetan Rodik objavili su da će potraga za Nolom Kellergan biti prekinuta. Dosje ostaje otvoren na kriminalističkom odjelu Državne policije. Nije bilo ni najmanjeg dokaza, nikakvog traga: u petnaest dana nije pronađen ni najmanji trag male Nole Kellergan.

Dobrovoljci, predvođeni šerifom Prattom, nastavili su tragati još nekoliko tjedana, sve do državnih granica. Ali uzalud. Nolla Kellergan kao da je u zemlju propala.

9

Crni Monte Carlo

„Riječi su važne, Marcuse. Ali nemojte pisati da bi vas čitali: pišite da vas čuju.”

Moja je knjiga napredovala. Sati predanog pisanja malo-pomalo su davali rezultata i osjećao sam kako mi se vraća onaj neopisivi osjećaj koji sam smatrao zauvijek izgubljenim. Kao da sam napokon povratio životnu snagu, bez koje sam pomalo kopnio; kao da je netko pritisnuo dugme u mojemu mozgu i odjednom ga uključio. Kao da sam opet oživio. To je osjećaj svojstven piscima.

Dani su mi počinjali prije svitanja: odlazio sam trčati, prelazio sam Concord s jedne strane na drugu, sa slušalicama u ušima. Po povratku u hotelsku sobu naručivao sam dobru litru kave i bacao se na posao. Opet sam mogao računati da će mi pomagati Denise, koju sam doveo iz Schmid&Hansona i koja je pristala vratiti se na posao u moj ured na Petoj aveniji. Tekst sam joj slao poštom, tempom kojim sam pisao, a ona je obavljala korekturu. Kako bi koje poglavlje bilo dovršeno, slao bih ga Douglasu da čujem njegovo mišljenje. Bilo je zanimljivo pratiti koliko se posvetio toj knjizi; znam da se nije micao od računala očekujući nova poglavlja. Nije zaboravio podsjećati me na rokove, ponavljajući mi: „Ne završimo li na vrijeme, gotovi smo!” Govorio je smo, iako se on, teoretski, nije izlagao nikakvom riziku, ali osjećao je da ga se to tiče jednako kao i mene.

Vjerujem da je Douglas bio pod velikim pritiskom Barnaskog i da me pokušao zaštititi: Barnaski se pribojavao da neću uspjeti ispoštovati rokove bez vanjske pomoći. Već me više puta nazvao kako bi mi to osobno rekao.

„Morali biste uzeti pisce u sjeni koji će pregledati knjigu”, rekao mi je. „U protivnome nećete uspjeti. Imam cijele timove koji se samo time bave, vi date glavne smjernice, a oni pišu za vas.”

„Nikad”, odgovorio sam. „Moja je odgovornost napisati tu knjigu. Nitko to neće učiniti umjesto mene.”

„Ajme, Goldmane, nepodnošljivi ste sa svojim moralom i čistunstvom. Pa danas svi daju drugima da im pišu knjige. *Dotični*, recimo, nikad ne odbija moje timove.”

„*Dotični* ne piše sam svoje knjige?”

Začuo se njegov karakteristični glupavi smijeh.

„Pa naravno da ne piše! Što mislite, kako bi stigao održati takav ritam? Čitatelje ne zanima kako *Dotični* piše knjige, čak ni tko ih piše. Sve što žele jest da svake godine početkom ljeta imaju u rukama novu knjigu *Dotičnog* za svoje praznike. A mi

im to omogućujemo. To znači imati osjećaj za tržište."
„To znači varati publiku", rekao sam.
„Varati publiku... Goldmane, vi ste definitivno tragičar."
Objasnio sam mu da ne dolazi u obzir da itko drugi osim mene piše knjigu: izgubio je strpljenje i postao prost.
„Goldmane, čini mi se da sam vam isplatio milijun dolara za tu jebenu knjigu: volio bih stoga da budete malo spremniji na suradnju. Ako ja mislim da su vam potrebni moji pisci, onda ćemo se i poslužiti njima, vrag nek vas nosi!"
„Smirite se, Roy, dobit ćete knjigu na vrijeme. Pod uvjetom da me prestanete prekidati u poslu neprestanim pozivima."
Barnaski je tad postao nepodnošljivo prost:
„Goldmane, sveca vam vašega, nadam se da ste svjesni da su zbog ove knjige moja muda u tuđoj šaci. Moja muda! U šaci! Uložio sam ogromne novce i doveo u pitanje ugled jedne od najvećih nakladničkih kuća u zemlji. Ako dakle ovo pođe po zlu i ne bude li knjige zbog vašeg inata ili kakvog drugog sranja, pa ja potonem, budite sigurni da ću vas povući za sobom! I to duboko!"
„Primljeno na znanje, Roy. Sve sam dobro upamtio."
Osim sposobnosti manipuliranja ljudima Barnaski je imao dar za marketing: moja knjiga već je bila knjiga godine iako je promocija putem golemih plakata na zidovima New Yorka tek počela. Ubrzo nakon požara u kući na Goose Coveu dao je bombastičnu izjavu. Rekao je: „Negdje u Americi skriva se pisac koji da je sve od sebe da razotkrije što se sedamdeset pete dogodilo u Aurori. A budući da istina ne odgovara svima, netko je spreman poduzeti sve kako bi ga ušutkao." Sutradan se u New York Timesu pojavio vrištavi članak: *Tko želi glavu Marcusa Goldmana*? Moja ga je majka očigledno pročitala jer me istog trena nazvala:
„Za boga miloga, Markie, gdje si?"
„U Concordu, u Regent'su. Apartman dvjesto osam."
„Šuti!" vrisnula je. „Ne želim znati!"
„Ali, mama, pa ti si me..."
„Kažeš li mi, neću izdržati da ne kažem mesaru, koji će reći svom dobavljaču, koji će prenijeti svojoj mami, koja je rođakinja kućepazitelja gimnazije Felton i neće izdržati da mu to ne kaže, a taj vrag sve će ispričati nadstojniku, koji će onda to spomenuti u zbornici, i u hipu će cijeli Newark znati da je moj sin u apartmanu dvjesto osam Regent'sa u Concordu, a onaj-koji-želi-tvoju-glavu doći će i udaviti te dok spavaš. A zašto si u apartmanu? Imaš li djevojku? Hoćeš li se oženiti?"
Tad je dozvala tatu, čuo sam je kako viče:
„Nelsone, dođi, slušaj! Markie se ženi!"
„Mama, ne ženim se. Sam sam u apartmanu."
Gahalowood, koji je bio u mojoj sobi i kojem je upravo poslužen obilan doručak,

nije se dosjetio ničeg boljeg, već je doviknuo:
„Hej, pa ja sam tu!”
„Tko je to?” odmah je upitala mama.
„Nitko.”
„Kako nitko? Čula sam muški glas. Marcuse, postavit ću ti izuzetno važno, medicinsko pitanje i važno je da iskreno odgovoriš onoj koja te devet mjeseci nosila u svojoj utrobi: skriva li se kakav homoseksualac u tvojoj sobi?”
„Ne skriva, mama. Tu je narednik Gahalowood, policajac. Zajedno provodimo istragu, a on je još zadužen i za probijanje moga hotelskog računa.”
„Je li gol?”
„Molim? Naravno da nije! On je policajac, mama! Radimo zajedno.” „Policajac... Znaš, nisam ja od jučer: znaš onu pjesmu, oni muškarci koji zajedno pjevaju, neki motorist u kožnatom odijelu, vodoinstalater, Indijanac i policajac...”
„Mama, ovaj je pravi policajac.”
„Markie, u ime naših predaka koji su izmakli pogromu, i ako imalo voliš svoju dragu mamu, izbaci toga golaća iz svoje sobe.”
„Majko, nikoga neću izbacivati.”
„Markie, pa zašto me uopće zoveš kad me samo mučiš?”
„Majko, ti si nazvala mene.”
„Zato što se tata i ja bojimo zbog tog luđaka i kriminalca koji te proganja.”
„Nitko me ne proganja. Novinari pretjeruju.”
„Svako jutro i svaku večer gledam u poštanski sandučić.”
„Zašto?”
„Zašto? Zašto? On me još pita zašto? Pa zbog bombe!”
„Sumnjam da će netko vama podmetnuti bombu, mama.”
„Umrijet ćemo razneseni! I nikad nećemo upoznati radosti igre s unucima. Eto ti sad, jesi li zadovoljan? Znaš li da je neki dan ogromni crni auto slijedio tvog oca sve do kuće? Tata je potrčao u kuću, a auto se zaustavio na ulici pokraj kuće.”
„Jeste li pozvali policiju?”
„Naravno da jesmo. Stigla su dva vozila, pod sirenama koje su zavijale.”
„I?”
„Vražji susjedi. Kupili su novi auto! A nisu nam ništa rekli. Novi auto, zamisli! I dok svi najavljuju strašnu gospodarsku krizu, što oni rade? Oni kupuju novi auto! Nije li ti to sumnjivo? Mislim da je on upetljan u trgovinu drogom ili tako nešto.”
„Mama, kakve to gluposti govoriš?”
„Znam ja što govorim! I ne govori tako sa svojom jadnom mamom koja može svaki čas umrijeti uslijed bombaškog napada! A kako stojiš s knjigom?”
„Dobro napredujem. Moram je završiti za četiri tjedna.”
„A kako završava? Možda će te ubiti onaj koji je ubio malu?”
„To je moj jedini problem: još uvijek ne znam kako knjiga završava.”

U ponedjeljak 21. srpnja poslijepodne Gahalowood je ušao u moj apartman baš dok sam pisao poglavlje u kojem Harry i Nola odluče zajedno otputovati u Kanadu. Bio je izuzetno uznemiren i bacio se na pivo iz minibara.

„Bio sam kod Elijaha Sterna”, rekao mi je.

„Kod Sterna? Bez mene?”

„Podsjećam vas da je Stern podnio tužbu protiv vaše knjige. Ukratko, došao sam vam ispričati...”

Gahalowood mi je prepričao kako je banuo nenajavljen kod Sterna, kako njegov posjet ne bi bio protumačen kao posjet po službenoj dužnosti, i da mu je vrata otvorio Sternov odvjetnik Bo Sylford, ugledni bostonski branitelj, sav znojan i u sportskoj odjeći, i rekao mu:

„Dajte mi pet minuta, naredniče. Brzo ću se istuširati i stižem.”

„Istuširati?” upitao sam.

„Kažem vam, pišče, taj Sylford je hodao polugol niz hodnik. Čekao sam u malom salonu, a onda se pojavio u odijelu sa Sternom, koji mi je rekao: ‘Dakle, naredniče, upoznali ste mog partnera? ‘“

„Partnera?” ponovio sam. „Želite li reći da je Stern...”

„Homoseksualac. Što znači da zasigurno nikad nije osjetio privlačnost prema Noli Kellergan.”

„Što li sve to znači?”

„To sam ga i ja pitao. Bio je spreman za otvoreni razgovor.”

Stern je rekao da je zgranut mojom knjigom; smatrao je da nemam pojma o čemu govorim. Gahalowood mu je tad vratio lopticu i predložio mu da pomogne istrazi s ponekim objašnjenjem.

„Gospodine Stern”, rekao mu je, „u svjetlu onoga što sam saznao o vašoj... seksualnoj orijentaciji, možete li mi reći u kakvom ste odnosu bili s Nolom?”

„Rekao sam vam još na početku”, odgovorio je Stern i ne trepnuvši. „Naš odnos bio je isključivo poslovne prirode.”

„Poslovne prirode?”

„To znači da netko za vas obavlja neki posao, za što mu vi onda plaćate, naredniče. U ovom slučaju ona je pozirala.”

„Znači, Nola Kellergan ovamo je uistinu dolazila pozirati?”

„Tako je. Ali nije pozirala meni.”

„Nije pozirala vama? A kome je onda pozirala?”

„Lutheru Calebu.”

„Lutheru? Ali zašto?”

„Pružalo mu je zadovoljstvo.”

Događaj koji mu je tada prepričao Stern odigrao se jedne večeri u srpnju 1975. Stern se više nije sjećao točnog datuma, ali bilo je to krajem mjeseca. Na temelju

svojih saznanja mogao sam zaključiti da se to dogodilo upravo pred odlazak na Martha's Vineyard.

* * *

Concord, krajem srpnja 1975.

Bilo je već kasno. Stern i Luther bili su sami u kući i igrali su šah na terasi. Odjednom se oglasilo zvono na ulaznim vratima, i zapitali su se tko bi mogao biti u to doba. Luther je otišao otvoriti vrata. Vratio se na terasu u pratnji prekrasne plavokose djevojke očiju crvenih od suza. Nole.

„Dobra večer, gospodine Stern", rekla je sramežljivo. „Molim vas da mi oprostite što sam došla nenajavljeno. Zovem se Nola Kellergan i kći sam župnika iz Aurore."

„Iz Aurore? Došla si iz Aurore?" upitao je. „Kako si došla skroz ovamo?"

„Stopirala sam, gospodine Stern. Moram razgovarati s vama."

„Poznajemo li se?"

„Ne, gospodine. Imam izuzetno važnu molbu."

Stern je promotrio tu mladu djevojku blistavih, tužnih očiju koja ga je ovako kasno došla potražiti jer ima izuzetno važnu molbu. Posjeo ju je u udobni naslonjač, a Caleb joj je donio limunadu i kekse.

„Slušam te", rekao joj je, gotovo zabavljeno promatrajući kako je naiskap ispraznila čašu. „Što me to tako važno želiš zamoliti?"

„Još jednom vas, gospodine Stern, molim da mi oprostite što smetam ovako kasno. Ali stvarno je važno. I povjerljivo... Došla sam vas zamoliti da me uzmete u službu."

„U službu? U kojem svojstvu?"

„U kojem god želite, gospodine. Radit ću bilo što za vas."

„U službu?" ponovio je Stern jer nije baš najbolje shvatio. „Ali zašto? Trebaš li novaca, dijete?"

„U zamjenu bih željela da dopustite Harryju Quebertu da ostane na Goose Coveu."

„Zar Harry Quebert odlazi s imanja?"

„Nema više novca da ostane. Već je kontaktirao agenciju preko koje je unajmio kuću. Nema novca za kolovoz. Ali on mora ostati! Zbog te knjige koju jedva da je započeo, a ja predosjećam da će biti veličanstvena! Ako ode, nikad je neće dovršiti! Njegova karijera bit će uništena! Kakva šteta bi to bila, gospodine, kakva šteta! Osim toga, zbog nas! Volim ga, gospodine Stern! Volim ga kako se samo jednom u životu voli! Znam da će vam se učiniti smiješnim, sigurno mislite da ne znam ništa o životu jer imam samo petnaest godina. Možda i ne znam ništa o životu, gospodine Stern, ali poznajem svoje srce! Ja sam nitko i ništa bez Harryja!"

Sklopila je ruke kao u molitvi, a Stern ju je upitao:

„Što očekuješ od mene?”

„Ja nemam novaca. U protivnom bih vam platila najamninu kuće, tako da Harry može ostati. Ali možete me uzeti u službu! Bit ću vaša zaposlenica i radit ću za vas onoliko dugo koliko je potrebno da pokrijem trošak najma kuće za nekoliko dodatnih mjeseci.”

„Imam već dovoljno zaposlenika u kući.”

„Mogu raditi bilo što. Sve! Ili mi dozvolite da malo-pomalo otplaćujem najamninu: već imam sto dvadeset dolara!” (Izvadila je novčanice iz džepa.) „To je sva moja ušteđevina! Subotom radim u Clark’su, radit ću sve dok vam ne vratim novac!”

„Koliko zarađuješ?”

Ponosno je odgovorila:

„Tri dolara po satu! I napojnice!”

Stern se nasmijao, ganut tom molbom. Raznježeno je promatrao Nolu: njemu ustvari nije bio potreban novac od najma Goose Covea, mogao bi mirne duše dopustiti Quebertu da ostane u kući još nekoliko mjeseci. No tad ga Luther zamoli da nasamo porazgovaraju. Otišli su u susjednu prostoriju.

„Eli...” rekao je Caleb. „Žeuim je suikati. Mouim te... Mouim te.”

„Ne, Luthere. Ne to... Ne još...”

„Prekuinjem te. Daj da je nasuikam. Puošlo je tako dugo...”

„Ali zašto? Zašto nju?”

„Suiči Eleanore.”

„Opet Eleanore? Dosta je! Moraš odmah prestati!”

Stern je isprva odbijao. Ali Caleb je uporno molio, i Stern je popustio. Vratio se do Nole, koja je grickala kekse.

„Nola, promislio sam”, rekao joj je. „Spreman sam dopustiti Harryju Quebertu da ostane u mojoj kući onoliko dugo koliko želi.”

Spontano mu se bacila oko vrata.

„Hvala vam! Hvala, gospodine Stern!”

„Čekaj, pod jednim uvjetom...”

„Naravno! Što god želite! Vi ste dobri, gospodine Stern!”

„Bit ćeš model. Slikaru. Luther će te naslikati. Razodjenut ćeš se i on će te naslikati.”

Ona se zagrcne:

„Gola? Želite da budem gola?”

„Da. Ali samo kao model. Nitko te neće ni taknuti.”

„Ali, gospodine, neugodno mi je da budem gola... Hoću reći...” (Počela je jecati.) „Mislila sam da bih vam mogla obavljati neke manje poslove u vrtu ili u vašoj čitaonici. Nisam mislila da bih trebala... Nisam mislila na to.”

Obrisala je obraze. Stern je promatrao tu nježnu mladu djevojku koju je

nagovarao da pozira gola. Poželio ju je zagrliti i utješiti, ali nije smio dopustiti osjećajima da prevladaju.

„To je moj uvjet”, rekao je hladno. „Poziraj gola, i Quebert može ostati.”

Kimnula je.

„Napravit ću to, gospodine Stern. Napravit ću sve što želite. Na raspolaganju sam vam.”

* * *

Trideset tri godine poslije, mučen grižnjom savjesti i kao da traži oprost grijeha, Stern je poveo Gahalowooda na terasu, onu istu na kojoj je od Nole na zahtjev svog vozača tražio da se razodjene ako želi da on njezinu voljenom omogući da ostane u gradu.

„Eto, tako je Nola ušla u moj život. Dan nakon njezinog posjeta pokušao sam stupiti u kontakt s Quebertom da mu kažem da može ostati na Goose Coveu, ali nikako ga nisam mogao pronaći. Cijeli tjedan ni traga ni glasa od njega. Čak sam slao i Luthera da ga čeka kod kuće. Napokon ga je uspio uloviti taman kad se spremao napustiti Auroru.”

Gahalowood je tad upitao:

„Nije li vam se ta Nolina molba učinila čudnom? Ni činjenica da je u vezi s muškarcem starijim od trideset godina i da dolazi k vama tražiti uslugu za njega?”

„Znate, naredniče, ona je tako lijepo govorila o ljubavi. Ni sam nikad ne bih uspio iznaći takve riječi. Osim toga, ja sam volio muškarce. Znate kako se u ono doba gledalo na homoseksualnost? Uostalom, ni danas... Živi dokaz jest što se još uvijek krijem. Do te mjere da se ništa ne usuđujem reći čak ni onda kad onaj Goldman piše da sam stari sadist, podrazumijevajući da sam iskorištavao Nolu. Šaljem svoje odvjetnike u akciju, pokrećem procese, pokušavam spriječiti objavljivanje knjige. A dovoljno bi bilo da cijeloj Americi objavim da sam s druge strane. Ali naši su sugrađani još vrlo čedni, a ja moram misliti na svoj dobar glas.”

Gahalowood se vrati glavnoj temi razgovora:

„Taj vaš dogovor s Nolom, kako je to išlo?”

„Luther je odlazio u Auroru po nju. Rekao sam da o tome ništa ne želim znati. Ustrajao sam u tome da se koristi svojim vlastitim autom, plavim mustangom, a ne crnim lincolnom, koji je moje službeno vozilo. Čim bih ga vidio da odlazi u Auroru, sve zaposlenike poslao bih iz kuće. Nisam želio da itko bude tu. Isuviše sam se stidio. Isto tako nisam želio da se to odvija na verandi, koja je Lutheru najčešće služila kao atelje. Bojao sam se da ih netko ne zatekne tamo.

On je dakle odvodio Nolu u mali salon do moje radne sobe. Dolazio sam je pozdraviti po dolasku i prije odlaska. To je bio uvjet koji sam postavio Lutheru. Želio sam biti siguran da se sve odvija u najboljem redu. Odnosno, da što ne pođe po zlu. Sjećam se da je prvi put bila na sofi prekrivenoj bijelim platnom. Već je bila

naga, sva uzdrhtala, puna nelagode i prestrašena. Rukovao sam se s njom, ruka joj je bila ledena. Nikad nisam ostajao u prostoriji, ali uvijek sam bio blizu, da budem siguran da joj ne naudi. Kasnije sam čak u prostoriji sakrio i interfon. Uključivao sam ga i tako sam mogao čuti sve što se događa."

„I?"

„Ništa. Luther nikad nije rekao ni riječi. Po prirodi je bio šutljiv, zbog slomljene čeljusti. Samo ju je slikao. I to je sve."

„Znači, nije ju ni dotaknuo?"

„Nikada! Možete biti sigurni u to, ne bih to dopustio!"

„Koliko je puta Nola došla?"

„Ne znam. Desetak puta."

„Koliko je slika naslikao?"

„Samo jednu."

„Onu koju smo zaplijenili?"

„Da."

Harry je dakle mogao ostati u Aurori isključivo zahvaljujući Noli. Ali zašto je Luther osjetio takvu potrebu da je slika? I zašto je Stern, koji je sam priznao da je bio spreman pustiti Harryja da raspolaže kućom bez naknade, odjednom pristao na Calebov zahtjev i primorao Nolu da pozira gola? Na ta pitanja Gahalowood nije imao odgovora.

„Pitao sam ga", objasnio mi je. „Rekao sam mu: 'Gospodine Stern, jedna mi stvar još nije jasna. Zašto je Luther želio slikati Nolu? Rekli ste da mu je to pružalo zadovoljstvo. Želite li reći da mu je to pružalo seksualno zadovoljstvo? Spomenuli ste i neku Eleanore, je li to njegova nekadašnja djevojka?' Ali on više nije bio raspoložen za razgovor na tu temu. Rekao je da se radi o složenoj situaciji i da sada znam ono što sam želio znati, a da sve ostalo pripada prošlosti. Dao mi je do znanja da je naš razgovor završen. Nisam došao po službenoj dužnosti, pa ga nisam mogao prisiliti da mi odgovori."

„Jenny nam je rekla da je Luther i nju želio naslikati", podsjetio je Gahalowood.

„Što to znači? Je li on neki manijak s kistom?"

„Uistinu ne znam, naredniče. Mislite da je Stern pristao na Calebovu molbu zato što je bio zaljubljen u njega?"

„I to mi je palo na pamet, pa sam Sternu postavio i to pitanje. Upitao sam ga je li bilo nečega između njega i Caleba. Sasvim mirno je odgovorio da nije bilo apsolutno ničega. 'Vjeran sam partner gospodinu Sylfordu od početka sedamdesetih', odgovorio mi je. 'Nisam gajio nikakve osjećaje prema Lutheru Calebu, osim možda samilosti, zato sam ga i zaposlio. Porijeklom je iz Portlanda i nakon nasilničkog napada teško je ozlijeđen, praktično je bio invalid. Bezrazložno upropašten život. Razumio se u automobile, a meni je baš trebao netko tko će se brinuti za moj vozni park i voziti me. Ubrzo smo se sprijateljili. Bio je stvarno jako simpatičan dečko.

Mogu reći da smo bili prijatelji.’ Ono što mene muči, pišče, upravo je ta veza između njih, o kojoj govori i koju opisuje kao prijateljsku. Meni se ipak čini da tu ima nešto više. A što isto tako nije seksualne prirode. Siguran sam da Stern ne laže kad kaže da ga Galeb nije privlačio. Ne, rekao bih da je veza između njih bila još i zlokobnija. Takav sam dojam stekao kad mi je Stern prepričavao kako je udovoljio Calebovom zahtjevu i tražio od Nole da pozira gola. To mu je bilo mučno, ali je ipak to napravio, kao da je Caleb imao neku moć nad njim. To, uostalom, nije promaknulo ni Sylfordu. Dotad nije ni beknuo, zadovoljio se slušanjem, ali kad je Stern opisao kako je mala bila prestrašena i gola i kako ju je on dolazio pozdraviti prije seansi slikanja, ipak je rekao: ‘Ali, Eli? Pa kako to? Što to govoriš? Zašto mi nikad ništa nisi rekao?”‘

„A Lutherov nestanak?” upitao sam. „Jeste li o tome razgovarali sa Sternom?”

„Polako, pišče, najbolje sam sačuvao za kraj. Sylford je i nehotice stjerao Sterna u kut. Bio je izvan sebe i izgubio je svoj odvjetnički instinkt. Počeo je tuliti: ‘Eli, zaboga, objasni mi! Zašto mi nikada ništa nisi rekao? Zašto šutiš svih ovih godina?’ Kao što ste možda i predosjećali, naš Eli nije dugo izdržao, iz njega je provalilo: ‘Šutio sam, jesam! Šutio sam, ali nisam zaboravio! Čuvao sam ovo platno trideset tri godine! Svakog sam dana odlazio u atelje, sjedao na sofu i promatrao je. Morao sam podnositi njezin pogled, njezinu prisutnost. Netremice me gledala, tim očima utvare! To je bila moja kazna!”

Gahalowood je onda, dakako, upitao Sterna o kakvoj kazni govori.

„Kazna, zato što sam je i ja na neki način ubio!” viknuo je Stern. „Mislim da sam time što sam Lutheru dopustio da je slika nagu u njemu probudio jezivo čudovište. Ja... Rekao sam maloj da Lutheru mora pozirati gola i tako sam stvorio neku povezanost među njima. Vjerujem da sam možda neizravno odgovoran za smrt te drage djevojke!”

„Što se dogodilo, gospodine Stern?”

Stern je isprva šutio, izbjegavao je odgovor, očigledno nesposoban procijeniti treba Ii reći sve što zna. Onda je konačno odlučio progovoriti:

„Ubrzo sam uvidio da se Luther ludo zaljubio u Nolu i da pokušava shvatiti zašto je pak Nola izgubila glavu za Harryjem. Bio je bolestan od toga. Osim toga bio je opsjednut Quebertom. Toliko da se počeo šuljati šumarcima oko kuće na Goose Coveu kako bi ga motrio. Primijetio sam da prečesto odlazi u Auroru, znao sam da tamo provodi cijele dane. Učinilo mi se da gubim kontrolu nad situacijom, pa sam ga jednog dana slijedio. Njegov auto pronašao sam zaustavljen u šumi blizu Goose Covea. Svoj auto sam ostavio nešto dalje, zaklonjen od pogleda, proučavao sam šumu. Onda sam ga uočio, on mene nije vidio. Skriven iza grmlja, promatrao je kuću. Nisam mu se pokazao, ali želio sam mu očitati bukvicu, želio sam ga istinski prestrašiti. Odlučio sam banuti na Goose Cove, kao da dolazim u nenajavljeni posjet Harryju. Vratio sam se do Autoceste jedan i prišao kući puteljkom za Goose Cove,

kao da se ništa nije dogodilo. Odmah sam se zaputio ravno prema terasi, podižući veliku buku. ‘Dobar dan! Dobar dan, Harry!’ zavikao sam. Želio sam biti siguran da me Luther čuje. Harry je zasigurno pomislio da sam lud, osim toga sjećam se da se i on derao kao sam vrag. Njemu sam rekao da sam auto ostavio u Aurori i predložio sam mu da pođemo u grad i tamo zajedno ručamo. Srećom, prihvatio je i ubrzo smo otišli. Mislio sam da ću tako dati vremena Lutheru da nestane i da mu neko vrijeme ništa slično neće padati na pamet. Otišli smo na ručak u Clark’s. Tamo mi je Harry Quebert ispričao kako ga je dan prije u zoru Luther dovezao iz Aurore na Goose Cove pošto ga je tijekom trčanja uhvatio grč. Harry me upitao što Luther tako rano radi u Aurori. Promijenio sam temu, ali bio sam jako zabrinut. To mora prestati. Iste večeri sam naredio Lutheru da više ne odlazi u Auroru, jer će u protivnome biti problema. On je svejedno nastavio po starom. Dakle dva-tri tjedna poslije rekao sam mu da ne želim da više slika Nolu. Strašno smo se posvađali. To je bilo u petak dvadeset devetog srpnja sedamdeset pete. Rekao mi je da više ne može raditi za mene, otišao je zalupivši vratima. Mislio sam da se samo razljutio i da će se vratiti. Sutradan, toga tridesetoga kolovoza sedamdeset pete, vrlo rano sam krenuo na sastanke, a kad sam se krajem dana vratio i ustanovio da Luther još uvijek nije došao, spopao me neki čudan predosjećaj. Pošao sam ga tražiti. Krenuo sam prema Aurori, bilo je oko osam sati. Putem me mimoišla cijela kolona policijskih vozila. Kad sam stigao u grad, ustanovio sam da tamo vlada strašna pomutnja. Ljudi su govorili da je Nola nestala. Raspitao sam se za adresu Kellerganovih, premda je bilo dovoljno slijediti povorke znatiželjnika i vozila hitne pomoći koje su se kretale u tom smjeru. Kratko sam se zadržao pred njihovom kućom, u masi radoznalih lica, ispunjen nevjericom, i promatrao kuću u kojoj je ta mila djevojka živjela, malo, mirno zdanje od bijelih dasaka, s ljuljačkom koja visi s gustih grana trešnje. Kad sam se vratio u Concord, već je bila noć, otišao sam do Lutherove sobe da vidim nije li ondje, ali soba je, naravno, bila prazna. U mene je s platna gledala Nola. Slika je bila dovršena. Uzeo sam je i postavio na zid u ateljeu. Više nikad nije izašla otamo. Čekao sam Luthera cijelu noć, uzalud. Sutradan me nazvao njegov otac. I on ga je tražio. Rekao sam mu da je njegov sin otišao prije dva dana, bez dodatnih objašnjavanja. Da nikome ništa nije rekao. Ništa više nisam rekao. Da sam prokazao Luthera kao krivca za Nolinu otmicu, to bi značilo da optužujem i samoga sebe. Čekao sam Luthera mjesec dana. Svakoga dana odlazio sam ga tražiti. Sve do dana kad mi je njegov otac javio da je smrtno stradao u prometnoj nesreći.”

„Pokušavate li mi reći da je Luther Caleb kriv za Nolino ubojstvo?” upitao je Gahalowood.

Stern je kimnuo.

„Tako je, naredniče. Tako mislim već trideset tri godine.”

Sternova priča koju mi je prenio Gahalowood isprva me ostavila bez riječi. Prvo sam

nam otišao u minibar po još dva piva, a onda uključio uređaj za snimanje:

„Morat ćete mi sve to ponoviti, naredniče”, rekao sam. „Moram vas snimiti, za knjigu.”

Rado je pristao.

„Ako želite, pišče.”

Pokrenuo sam uređaj. Uto zazvoni Gahalowoodov telefon. Javio se, a njegove su riječi ostale zabilježene: „Jeste li sigurni?” upitao je. „Sve ste provjerili? Molim? Što? Za boga miloga, pa to je suludo!” Zamolio me za komad papira i olovku, zapisao je što su mu rekli pa prekinuo razgovor. Pogledao me s čudnim izrazom lica i rekao mi:

„Zvao me stažist s odjela. Zamolio sam ga da mi iskopa izvještaj o nesreći Luthera Caleba.”

„I?”

„Prema ondašnjem izvještaju, Luther Caleb pronađen je u crnom Chevroletu Monte Carlo registriranom na ime Sternovog poduzeća.”

* * *

srijeda, 26. rujna 1975.

Dan je bio maglovit. Sunce je izašlo već prije nekoliko sati, ali svjetlost je bila slaba. Mutni pramenovi hvatali su se obzorja, što se često događa za vlažnih jeseni u Novoj Engleskoj. Bilo je osam ujutro kad je George Tent, lovac na jastoge, na svom brodu u pratnji sina izašao iz luke Sagamorea u Massachusettsu. Područje njegova lova nalazilo se isključivo uz obalu, ali on je bio jedan od rijetkih u tome poslu koji je svoje vrše postavljao i u morskim rukavcima koje su ostali lovci zaobilazili, smatrajući ih teško dostupnima i isuviše izloženima nepredvidivom utjecaju morskih mijena, a da bi bili isplativa lovna područja. Toga dana George Tent zaputio se upravo u jedan od tih rukavaca kako bi pregledao dvije vrše. Dok je manevrirao brodićem na predjelu zvanom Sunset Cove, malom usjeku oceana sa strmim liticama, njegova sina zaslijepi iznenadni bljesak. Tračak sunca probio se kroz oblake i bljesnuvši se odbio od nečega. Potrajalo je samo trenutak, ali je bilo toliko jako da je zainteresiralo mladića, koji je posegnuo za dalekozorom i stao proučavati litice.

„Što se događa?” upita ga otac.

„Nešto je tamo, uz rub. Ne znam što, ali nešto je jako bljesnulo.”

Procjenjujući razinu oceana u odnosu na stijene, Tent je zaključio da je voda dovoljno duboka da se može približiti liticama. Zatim je nastavio lagano broditi uzduž stijena.

„Možeš li opisati kako je izgledalo?” zapita George Tent, sad i sam zainteresiran.

„Neki odbljesak, to je sigurno. Ali na nečem neobičnom, kao na metalu ili

staklu.”

Išli su dalje i, skrenuvši iza stjenovite okuke, odjednom su otkrili što im je privuklo pogled. „Ti vraga”, reče Tent iskolačivši oči. Pojuri do svoje radiostanice kako bi obavijestio obalnu stražu.

Toga dana u 8.47 obalna straža izvijestila je policiju u Sagamoreu o nesreći sa smrtnim ishodom. Automobil je skliznuo s ceste koja je nadvisivala liticu Sunset Covea i razbio se u podnožju. Na mjesto događaja stigao je policajac Darren Wanslow. Dobro je poznavao to mjesto. Cestica uz rub vrtoglave provalije, s prekrasnim pogledom. Na najisturenijemu mjestu čak je napravljeno i parkiralište, kako bi turisti mogli zastati i diviti se prizoru. To je mjesto bilo veličanstveno, ali policajac Wanslow oduvijek ga je smatrao opasnim jer nije bilo zaštitne ograde za automobile. On je već nekoliko puta tražio od nadležnih mjesnih tijela da se tako nešto napravi, ali bez uspjeha, premda je promet ondje bio gust u ljetnim večerima. Postavljena je tek ploča s natpisom upozorenja.

Stigavši do visine parkirališta, Wanslow primijeti kamionet šumskih rendžera koji je, kako se činilo, označivao mjesto gdje se vjerojatno dogodila nesreća. Isključio je sirenu svog vozila i odmah se zaustavio. Dva rendžera promatrala su prizor koji se odigravao u podnožju. Brod obalne straže približavao se litici pružajući krak dizalice.

„Kažu da je dolje neki auto”, reče jedan od rendžera Wanslowu, „ali ne vidi se baš ništa.”

Policajac se približi rubu provalije. Ponor je bio strm, prekriven trnovitim grmovima, visokim biljem i škrapama. Uistinu je bilo nemoguće bilo što vidjeti.

„Kažete da je auto točno ispod?” upitao je.

„Tako smo čuli putem radiostanice. Sudeći po položaju broda obalne straže, pretpostavljam da je vozilo bilo na parkiralištu i da je iz nekog razloga palo u provaliju. Iskreno se nadam da nisu neki tinejdžeri koji su se došli ljubakati ovamo usred noći i zaboravili podići ručnu kočnicu.”

„Gospode”, promrmlja Wanslow, „i ja se nadam da tamo dolje nisu neka djeca.”

Proučavao je predio parkirališta najbliži litici. Dugački pojas travnate površine dijelio je kraj asfalta i rub ponora. Tražio je tragove prolaska automobila, divlje bilje i kupinovo trnje koje bi auto prolazeći preko ruba litice počupao.

„Vi smatrate da je auto prošao sasvim ravno?” upitao je rendžera. „Nesumnjivo. Koliko dugo već govorimo da treba postaviti zaštitne ograde. Kažem vam, djeca. Sigurno su djeca. Previše su popili i otišli ravno. Osim ako se niste napili, ne vidim drugi razlog da nastavite vožnju dalje od parkirališta.”

Brod obalne straže izveo je manevar i udaljio se od obale. Trojica muškaraca sad su mogla vidjeti auto kako se ljulja viseći na kraku dizalice. Wanslow se vratio do svog vozila i radiostanicom uspostavio vezu s obalnom stražom.

„Koji je to auto?" upitao je.
„Chevrolet Monte Carlo", odgovorili su mu. „Crni."
„Crni Monte Carlo? Potvrdite da je izvučeno vozilo crni Monte Carlo."
„Potvrđujemo. Registriran je u New Hampshireu. U njemu se nalazi leš. Nimalo lijep prizor."

* * *

Već dva sata vozimo se u Gahalowoodovu kašljucavom službenom chrysleru. Utorak je, 22. srpnja 2008.
„Želite li da ja vozim, naredniče?"
„Ni slučajno."
„Vi vozite presporo."
„Ja vozim oprezno."
„Ovaj auto je obična kanta, naredniče."
„To je vozilo Državne policije. Malo više poštovanja, molim vas."
„Onda je to državna kanta. Da stavimo malo glazbe?"
„Ni u snu, pišče. Provodimo istragu, ne vozimo se iz zabave."
„Znate, spomenut ću u knjizi da vozite ko starkelja."
„Stavite glazbu, pišče. I to jako glasno. Ne želim vas više čuti dok ne stignemo."
Nasmijao sam se.
„Dobro, podsjetite me tko je taj tip", upitao sam ga. „Darren..."
„...Wanslow. Bio je policajac u Sagamoreu. On je pozvan kad su ribari pronašli olupinu Lutherovog auta."
„Crni Chevrolet Monte Carlo?"
„Tako je."
„Nevjerojatno! Pa kako nitko to nije povezao?"
„Nemam pojma, pišče. Upravo to moramo razjasniti."
„Što je bilo s tim Wanslowom?"
„U mirovini je već nekoliko godina. Sa svojim rođakom otvorio je garažu. Snimate li?"
„Snimam. Što vam je Wanslow jučer rekao na telefon?"
„Ništa nije bolje od razgovora oči u oči, pišče. Telefon je isuviše bezličan. Telefon je za slabiće poput vas."
Garaža se nalazila na ulazu u Sagamore. Wanslowa smo zatekli s glavom uronjenom u motor starog buicka. Potjerao je rođaka iz ureda, nas smjestio u njega, pogurao naslagane registratore s računima položene na stolce tako da možemo sjesti, dugo prao ruke u priručnom umivaoniku i potom nam ponudio kavu.
„Da čujem", rekao je ulijevajući kavu u šalice. „Što se to događa kad me traži Državna policija iz New Hampshirea?"
„Kao što sam vam jučer rekao", odgovori Gahalowood, „istražujemo smrt Nole

Kellergan. Preciznije, zanima nas automobilska nesreća koja se dogodila na vašem području dvadeset šestog rujna sedamdeset pete.”

„Crni Monte Carlo?”

„Tako je. Kako znate da nas to zanima?”

„Istražujete slučaj Kellergan. Onomad sam i ja pomislio da je to povezano.”

„Stvarno?”

„Da. Baš zato se i sjećam toga. Kad se čovjek osvrne, ima slučajeva koje zaboraviš i onih koji ti se itekako urežu u pamćenje. Ta nesreća bila je od onih koje se pamte.”

„Zašto?”

„Znate, kad ste policajac u malome gradu, automobilske nesreće spadaju među najvažnije događaje koje obrađujemo. Za cijelog svog radnog vijeka mrtve sam vidio jedino u cestovnim nesrećama. Ali ovo je bilo nešto drugo. Tjednima prije svi smo bili upozoreni na otmicu koja se dogodila u New Hampshireu. Tragalo se za crnim Chevroletom Monte Carlo i naloženo nam je da dobro otvorimo oči. Sjećam se da su se tih tjedana moje patrole sastojale od presretanja i pregledavanja chevroleta svih modela i boja. Razmišljao sam o tome kako je lako prebojiti crni auto. Ukratko, baš sam se posvetio tom zadatku, kao, uostalom, i svi policajci u regiji: nastojali smo pod svaku cijenu pronaći tu djevojčicu. A onda konačno, jednog jutra, kad sam bio u službi, obalna straža nas je izvijestila da izvlače vozilo u podnožju litice na Sunset Coveu. Pogodite koji je model automobila to bio...”

„Crni Monte Carlo.”

„Baš taj. Registriran u New Hampshireu. A u njemu mrtvo tijelo. Još uvijek pamtim trenutke dok sam pregledavao to vozilo. Bilo je potpuno uništeno uslijed pada, u njemu je bilo muško truplo, nalik na kaširanu lutku. Pronašli smo dokumente. Luther Caleb. Dobro se sjećam. Automobil je bio registriran na veliko poduzeće iz Concorda, Stern Limited. Detaljno smo pretresli unutrašnjost vozila, nije tamo bilo bogzna što. Valja naglasiti da je voda nanijela velike štete. Ipak smo pronašli ostatke boca s alkoholnim pićem, razbijenih u tisuće komadića. U prtljažniku samo torba s nešto odjeće.”

„Torba?”

„Da. Recimo, omanja putna torba.”

„Što ste zatim napravili?” upitao je Gahalowood.

„Ono što mi je posao nalagao: sljedeće sate proveo sam u istrazi. Pitao sam se tko je taj čovjek, što je radio tamo i kada je sletio u provaliju. Istraživao sam malo o tom Calebu i pogodite što sam saznao?”

„Da je u policiji u Aurori podnesena prijava protiv njega zbog nasilnog ponašanja”, s dosadom u glasu izvergla Gahalowood.

„Točno! Ti vrapca, pa kako znate?”

„Znam.”

„Tad sam pomislio da to sve skupa ne može biti puka slučajnost. Prvo sam se raspitivao da provjerim je li tko prijavio njegov nestanak. Mislim, na temelju svog iskustva s cestovnim nesrećama znam da se obitelj uvijek zabrine i da najčešće upravo tako uspijevamo identificirati nastradale. No u ovom slučaju nije bilo nikakve prijave. Čudno, zar ne? Onda sam nazvao poduzeće Stern Limited kako bih se raspitao. Obavijestio sam ih da sam pronašao njihovo vozilo i onda su me zamolili da pričekam trenutak. Začula se glazba na liniji čekanja i ubrzo sam već razgovarao s gospodinom Elijahom Sternom. S nasljednikom obitelji Stern. Osobno. Objasnio sam mu o čemu se radi, pitao sam ga je li nestalo koje od njegovih vozila, a on je rekao da nije. Rekao sam mu za crni Chevrolet, pa mi je objasnio da se tim vozilom koristio njegov vozač kad nije bio u službi. Tad sam ga pitao kako dugo nije vidio svog vozača, na što je rekao da je otputovao na praznike. 'Koliko dugo je već na praznicima?' upitao sam ga. Odgovorio je: 'Nekoliko tjedana.' 'A gdje je na praznicima?' Odgovorio je da to uistinu ne zna. Meni se sve to skupa učinilo jako čudnim."

„Što ste zatim napravili?" upitao je Gahalowood.

„Smatrao sam da nam je pao u šake glavni sumnjivac za otmicu Nole Kellergan. Istog trena sam nazvao načelnika policije u Aurori."

„Nazvali ste šerifa Pratta?"

„Šerif Pratt. Točno, tako se zvao. Izvijestio sam ga o svom otkriću. On je bio taj koji je vodio istragu o otmici."

„I?"

„Došao je istoga dana. Zahvalio mi, pažljivo proučio dosje. Bio je vrlo simpatičan. Pregledao je vozilo i rekao da, nažalost, ne odgovara modelu auta koji je vidio tijekom potjere i da se sad već čak počinje pitati je li to uopće bio Chevrolet Monte Carlo ili možda ipak Nova, vrlo sličan model, i da će se o tome morati raspitati u šerifovom uredu. Dometnuo je kako je već istraživao toga Caleba, ali da je bilo dovoljno elemenata koji su ga oslobađali sumnje, pa nije dalje slijedio taj trag. Još mi je rekao neka mu pošaljem svoj izvještaj, što sam i napravio."

„Znači, obavijestili ste šerifa Pratta i on nije dalje istraživao vaš trag?"

„Točno. Kao što sam već rekao, uvjerio me da se varam. Bio je vrlo siguran, osim toga on je vodio tu istragu. Znao je što radi. Zaključio je da je posrijedi obična cestovna nesreća i tako sam i ja stavio u izvještaj."

„Nije vam se to činilo neobičnim?"

„U tom trenu nije. Pomislio sam da sam se prebrzo zanio neutemeljenom idejom. Ali, pozor, ipak nisam digao ruke od svoje istrage. Poslao sam truplo forenzičarima upravo s namjerom da pokušam razjasniti što se moglo dogoditi, da provjerim je li nesreću skrivio alkohol, s obzirom na pronađene boce. Nažalost, s onim što je od tijela ostalo, zbog težine pada i štete od morske vode, ništa se nije moglo ustanoviti. Kažem vam, bio je nalik na kašu. Forenzičar je samo uspio ustvrditi da je tijelo tamo

već nekoliko tjedana. I sam bog zna koliko bi još tamo ostalo da onaj ribar nije opazio automobil. Nakon toga tijelo je predano obitelji i to je bio kraj priče. Kažem vam, sve upućuje na cestovnu nesreću. Naravno, danas, uz sve što sad znam, naročito o Prattu i maloj, ni u što više nisam siguran."

Sve što je ispričao Darren Wanslow bilo je više nego zanimljivo.

Nakon razgovora s njim Gahalowood i ja otišli smo do marine u Sagamoreu kako bismo nešto pojeli. Tamo se nalazila uistinu mala lučica ponad koje su bili trgovina i prodavač razglednica. Bilo je lijepo vrijeme, boje su bile prodorne, ocean se činio nepreglednim. Posvud uokolo moglo se vidjeti lijepih kuća čija su pročelja bila u boji, neke su dodirivale sam ocean, a bile su okružene lijepo njegovanim vrtovima. Za ručak smo uzeli odreske i pivo u malom restoranu čija se terasa na potpornim stupovima pružala u ocean. Gahalowood je zamišljeno žvakao.

„O čemu razmišljate?" upitao sam ga.

„O tome kako se čini da sve upućuje na to da je Luther krivac. Imao je putnu torbu. Planirao je put, možda i da Nolu odvede sa sobom. Ali planovi su mu se izjalovili, Nola mu je pobjegla, morao je ubiti gospođu Cooper, a zatim je izgubio kontrolu i izudarao Nolu."

„Mislite da je on?"

„Da, mislim da jest. Ali nije baš sve jasno. Ne razumijem zašto nam Stern nije spomenuo crni Chevrolet. To je ipak važna pojedinost. Luther nestane s vozilom registriranim na njegovo poduzeće i on se ne zabrinjava? A zašto, zaboga, Pratt nije dalje istraživao taj trag?"

„Mislite li da je šerif Pratt povezan s Nolinim nestankom?"

„Recimo da bi me jako zanimalo da ga posjetimo i da ga pitam zbog čega je odustao od traga koji je vodio do Caleba, usprkos Wanslowovom izvještaju. Ponude mu prvorazrednog sumnjivca u crnom Chevroletu Monte Carlo, a on ustvrdi da tu nema povezanosti. Krajnje neobično, ne mislite li? Ako uistinu nije bio siguran u model automobila, dvojeći između Nove i Monte Carla, morao se izjasniti o tome. Jer u izvještaju spominje isključivo Monte Carlo."

Istoga dana poslijepodne stigli smo u Montburry, u motel u kojem je odsjeo šerif Pratt. To je bila prizemnica s desetak soba poredanih jedna uz drugu i s parkirališnim mjestom točno pred vratima svake sobe. Mjesto se činilo pustim, vidjeli smo samo dva auta, od kojih je jedan bio pred vratima Prattove sobe, najvjerojatnije njegov. Gahalowood zakuca na vrata. Nije bilo odgovora. Opet je pokucao. Prošla je spremačica i Gahalowood je zamoli da otvori sobu svojim ključem.

„Nemoguće", odgovorila nam je.

„Kako mislite nemoguće?" razljuti se Gahalowood pokazujući joj svoju značku.

„Već sam navraćala više puta danas da pospremim sobu", objašnjavala je. „Mislila sam da je gost možda otišao, a da ga nisam vidjela, ali ostavio je ključ u

bravi. Ne mogu otvoriti. Znači da je tu. Osim ako nije zalupio vrata s ključem s unutrašnje strane u bravi. To se zna dogoditi kad su gosti u žurbi. Ali auto mu je tu.”

Gahalowood je napeto razmišljao. Zalupao je po vratima što je jače mogao dozivajući Pratta da otvori. Pokušao se naviriti kroz prozor, ali navučeni zastori nisu mu dopuštali da išta vidi. Tad je odlučio provaliti vrata. Brava je popustila nakon trećeg udarca nogom.

Šerif Pratt ležao je na prostirci. U lokvi vlastite krvi.

8

Gavran

„Tko je odvažan, pobjeđuje, Marcuse. Sjetite se toga kad god se nalazite pred nekom teškom odlukom. Odvažni pobjeđuju!”

Odlomak iz Slučaja Harry Quebert

U utorak 22. srpnja 2008. došao je red na gradić Montburry da osjeti uznemirenost kakvu je nekoliko tjedana prije iskusila Aurora, kad je pronađeno Nolino tijelo. Sad su se u njega sjatile policijske patrole iz cijele regije hitajući prema motelu blizu industrijske zone. Među znatiželjnicima se pročulo da je neki čovjek ubijen i da se radi o nekadašnjem načelniku policije iz Aurore.

Narednik Gahalowood stajao je pred vratima sobe, staložen. Nekoliko policajaca iz forenzičkog odjela radilo je na mjestu zločina, on ih je samo promatrao. Pitao sam se kakve mu se misli vrzmaju glavom. Na koncu se okrenuo i primijetio da ga promatram sjedeći na haubi policijskog auta.

* * *

„Što izvodite s tim svojim uređajem za snimanje, pišče?"

„Diktiram prizor za svoju knjigu."

„Znate li da sjedite na haubi policijskog vozila?"

„Što izvodite s tim svojim uređajem za snimanje, pišče?"

„Diktiram prizor za svoju knjigu."

„Znate li da sjedite na haubi policijskog vozila?"

„Oprostite, naredniče. Što ste saznali?"

„Prekinite snimanje, molim vas."

Poslušao sam.

„Prema prvim podacima istrage", objasnio mi je Gahalowood, „šerif je zadobio udarce u zatiljak. Jedan ili više njih. Teškim predmetom."

„Baš kao i Nola."

„Da, na isti način. Smrt je nastupila prije više od dvanaest sati. Znači, noćas. Mislim da je poznavao svog ubojicu. Pogotovo zato što je ostavio ključ u vratima. Najvjerojatnije mu je sam i otključao, možda ga je i očekivao. Udarci su na zatiljku, što znači da se najvjerojatnije okrenuo. Sigurno ništa nije sumnjao, pa je posjetitelj iskoristio priliku da mu zada smrtonosni udarac. Nismo pronašli predmet kojim je zadan. Ubojica ga je zasigurno odnio. Možda metalna šipka, ili nešto slično. To bi značilo da se najvjerojatnije ne radi o svađi koja je kobno završila, već o zločinu s

predumišljajem. Netko je došao s namjerom da ubije Pratta."

„Ima li svjedoka?"

„Nema. Motel je takoreći prazan. Nitko ništa nije ni vidio ni čuo. Recepcija se zatvara u devetnaest sati. Postoji dežurstvo od dvadeset dva sata do sedam ujutro, ali čovjek je cijelo vrijeme proveo pred televizorom. Ništa nam nije mogao reći. Jasno, kamera nema."

„Što mislite, tko je to mogao napraviti?" upitao sam. „Ista osoba koja je podmetnula požar na Goose Coveu?"

„Možda. U svakom slučaju, najvjerojatnije netko koga je Pratt štitio i tko se bojao da on ne progovori. Možda je Pratt cijelo vrijeme znao tko je Nolin ubojica. Ovaj ga je ubio da nikad ne progovori."

„Već imate neke svoje pretpostavke, zar ne, naredniče?"

„Da vidimo, što povezuje sve te osobe: Goose Cove, crni Chevrolet, a nije Harry Quebert..."

„Elijah Stern?"

„Elijah Stern. Već neko vrijeme o tome razmišljam i opet sam na to pomislio promatrajući mrtvog Pratta. Ne znam je li Elijah Stern ubio Nolu, ali, u svakom slučaju, pitam se je li moguće da on trideset tri godine štiti Caleba. Nakon njegovog misterioznog odlaska na odmor i tog auta koji je nestao, da baš nikome ne javi..."

„Na što ciljate, naredniče?"

„Na to da je Caleb krivac, a Stern je umiješan u tu priču. Mislim da se Caleb, kad su ga uočili u Side Creek Laneu u crnom chevroletu, pritajio na Goose Coveu. Cijelo je područje pod nadzorom, on zna da nema šanse pobjeći, ali isto tako zna da ga tamo nitko neće tražiti. Nitko osim Sterna. Moguće je da je toga tridesetoga kolovoza sedamdeset pete Stern stvarno odradio svoje sastanke, kako mi je rekao. Ali tijekom popodneva, kad se vratio kući i ustanovio da Luthera još nema i, što je još i gore, da je uzeo jedan od njegovih službenih automobila, diskretniji od plavog mustanga, teško mogu zamisliti da je ostao skrštenih ruku. Logično bi bilo da je pošao tražiti Luthera kako bi ga spriječio da učini kakvu glupost. A mislim da je on upravo to i učinio. Ali kad je stigao u Auroru, bilo je već kasno. Posvuda policija, drama koje se pribojavao već se odvila. Mora pronaći Caleba pod svaku cijenu i kamo prvo odlazi, pišče?"

„Na Goose Cove."

„Točno. To je njegovo imanje i zna da se Luther tamo osjeća sigurnim. Luther možda ima i rezervne ključeve. Ukratko, Stern odlazi vidjeti što se događa na Goose Coveu i tamo pronalazi Luthera."

* * *

30. kolovoza, prema Gahalowoodovoj pretpostavci

Stern je vidio Chevrolet ispred garaže. Luther je bio nagnut nad prtljažnik.

„Luthere!" zaderao se Stern izlazeći iz automobila. „Što to radiš?"

Luther je bio krajnje uznemiren.

„Mi... Posuađaui smo se... Nisam je žeuio pourijediti."

Stern je prišao autu i ugledao Nolu kako leži u prtljažniku s kožnatom torbom preko ramena. Cijelo joj je tijelo bilo iskrivljeno, nije se micala.

„Ali... pa ti si je ubio!"

Sterna savlada mučnina.

„Ona je žeujela pozuati pouiciju."

„Luthere! Što si to napravio? Što si napravio?"

„Pouozi mi. Eli, mouim te."

„Moraš pobjeći, Luthere. Ako te policija uhvati, završit ćeš na električnoj stolici."

„Ne, mouim te. Ne! Ne!" vikao je Luther obuzet panikom.

Stern tad primijeti držak oružja za njegovim pašom.

„Luth! Što je to?"

„Staua... Staua je sue vidjeua."

„Koja stara?"

„Kuća, u šumi."

„Za boga miloga, netko te vidio?"

„Eli, posuadio sam se s Nolom... Nije htjeua. Mouao sam biti grub... Ali je uspjeua poujeći. Trčaua je i ušua u tu kuću. I ja sam ušao, misuio sam da nema nikoua. Ali bila je ta stauica... Mouao sam je ubiti..."

„Molim? Što? Što to govoriš?"

„Eli, mouim te. Pouozi mi!"

Trebalo se riješiti tijela. Ne gubeći više ni sekunde, Stern je u garaži dograbio neku lopatu i pohitao iskopati jamu. Odabrao je rub šume gdje je zemlja bila rastresita i gdje nitko, a pogotovo Quebert, neće primijetiti da se kopalo. Nabrzinu je iskopao plitku jamu. Tad je pozvao Caleba da donese tijelo, ali nigdje ga nije vidio. Pronašao ga je kako kleči kod auta premećući neke papire.

„Luthere? Što to, zaboga, izvodiš?"

Plakao je.

„To je Quebertova kuiga... Nola mi je o njoj puičala. Nauisao je kuigu za nju... Tako je lijeua..."

„Donesi je onamo, iskopao sam jamu."

„Čeuaj!"

„Što?"

„Žeuim joj reći da je vouim."

„Molim?"

„Daj da napiuem koju uiječ. Par sloua. Daj mi olouku. Zakouat ćemo je i uiše je

neće biti.”

Stern umalo ne izgubi živce, ipak izvadi olovku iz džepa svoje jakne i doda je Calebu, koji je na omotu rukopisa napisao: *Zbogom*, *draga moja Nola*. Zatim je pažljivo pospremio knjigu u torbu, koja je još uvijek bila prebačena preko Nolina ramena, i odnio je do jame. Bacio ju je unutra i dvojica muškaraca prionuše na zatrpavanje zemlje, vodeći računa da preko nje pobačaju borove iglice, nešto granja i mahovine kako bi sve izgledalo prirodno.

* * *

„Što je bilo dalje?” upitao sam.

„Nakon toga”, reče mi Gahalowood, „Stern razmišlja kako da zaštiti Luthera. I tad se sjeti Pratta.”

„Pratta?”

„Da, mislim da Stern zna što je Pratt napravio Noli. Već znamo da se Caleb motao oko Goose Covea, da je promatrao Harryja i Nolu. Mogao je vidjeti kako je Pratt pokupio Nolu na cesti i prisilo je na felaciju. Rekao je to Sternu. One večeri dakle Stern ostavlja Luthera na Goose Coveu i odlazi potražiti Pratta u policijsku postaju. Čeka da bude kasno, možda iza jedanaest, kad potraga prestaje. Želi biti sam s Prattom i natjera ga da propjeva. Traži od njega da pusti Luthera da ode, da ga nekako propusti kroz policijske kontrole, a on će zauzvrat šutjeti u vezi s Nolom. Pratt je pristao. U protivnome, kakve bi Caleb uopće imao izglede da mirno stigne do Massachusettsa? Ali Caleb osjeti da se nalazi u bezizlaznoj situaciji. Nema kamo poći. Izgubljen je. Kupuje alkohol i napije se. Želi da sve ovo završi. Zaleti se preko litice Sunset Covea. Kad nakon nekoliko tjedana pronađu vozilo, Pratt dolazi u Sagamore kako bi okončao tu priču. Daje objašnjenje koje s Caleba skida sumnju.”

„Ali zašto s Caleba skidati sumnju kad je ionako mrtav?”

„Tu je bio Stern. A Stern je znao. Skidajući krivnju s Caleba, Pratt je štitio sebe.”

„Pratt i Stern su, znači, oduvijek znali istinu?”

„Tako je. Potisnuli su cijelu priču u kut vlastitih sjećanja. Nikad se više nisu vidjeli. Stern se riješio kuće i imanja Goose Cove prodavši ih Harryju i nikad više nije stupio u Auroru. I trideset tri godine svi su vjerovali kako taj slučaj nikad neće biti riješen.”

„Sve dok nisu pronađeni Nolini ostaci.”

„I dok tvrdoglavi pisac nije počeo kopati po slučaju. Pisac kojem su i prijetili kako bi odustao od svoje namjere da otkrije istinu.”

„Tako su, znači, Pratt i Stern pokušali sve zataškati”, zaključio sam. „Ali tko je ubio Pratta? Stern, koji je uvidio da se Pratt lomi i da će na kraju razotkriti istinu?”

„To tek moramo otkriti. Ali ni riječi o svemu ovome, pišče”, naloži mi Gahalowood. „O ovome nemojte zasad ništa pisati, ne želim novo curenje informacija prema novinarima. Malo ću istražiti Sternov život. Ove pretpostavke bit

će teško dokazati. U svakom slučaju, ime koje se provlači kroz svaki scenarij jest Luther Caleb. Ako je uistinu on ubio Nolu Kellergan, dobit ćemo potvrdu...”

„Grafološkim vještačenjem njegovog rukopisa”, rekao sam.

„Točno.”

„Još jedno pitanje, naredniče: zašto je Stern pod svaku cijenu želio zaštititi Caleba?”

„To bih i ja želio znati, pišče.”

Istraga Prattove smrti najavljivala se kao složen zadatak. Policija nije imala nikakve čvrste dokaze niti ikakav trag koji bi slijedila. Tjedan dana nakon njegova ubojstva upriličenje ukop Nolinih ostataka, koji su napokon predani njezinu ocu. Bila je srijeda, 30. srpnja 2008. Obred, kojem nisam prisustvovao, održao se na groblju u Aurori rano prijepodne, pod neočekivanim pljuskom i malobrojnim okupljenima. David Kellergan došao je na svome motoru sasvim do groba, a da se nitko od okupljenih nije usudio reći ni riječi. U ušima je imao slušalice i svoju glazbu i jedino što je rekao – kako navode svjedoci – bilo je: „Zašto su je uopće iskopavali, samo da je opet zakopaju?” Nije plakao.

Nisam bio na ukopu jer sam točno u vrijeme početka obreda napravio jedino što sam smatrao važnim. Otišao sam Harryju da budem s njim. Sjedio je na parkiralištu gol do pasa pod mlačnim kapima kiše.

„Sklonite se pod krov, Harry”, rekao sam mu.

„Pokapaju je, zar ne?”

„Da.”

„Pokapaju je, a ja nisam tamo.”

„Bolje je ovako... Bolje da niste tamo... Zbog cijele te priče.”

„Baš me briga tko-će-što-reći. Pokapaju Nolu, a ja nisam tamo da se oprostim od nje, da je posljednji put vidim. Da budem s njom. Već trideset tri godine čekam kad ću je pronaći, makar da je posljednji put vidim. Znate li gdje bih želio biti?”

„Na ukopu?”

„Ne. U raju pisaca.”

Ispružio se na betonu i nije se micao. Ispružio sam se pokraj njega. Kišne kapi padale su po nama.

„Marcuse, volio bih da sam mrtav.”

„Znam.”

„Kako znate?”

„Prijatelji to osjete.”

Nastupila je duga šutnja. Tad sam se oglasio:

„Nedavno ste rekli da više ne možemo biti prijatelji.”

„Istina. Malo-pomalo se rastajemo, Marcuse. To vam je kao da znate da ću uskoro umrijeti i da imate nekoliko tjedana da se priviknete na tu pomisao. To je rak

prijateljstva."

Sklopio je oči i raširio ruke, kao da je na križu. I ja sam napravio isto. Dugo smo ostali tako, opruženi na betonu.

Kasnije istoga dana, odlazeći iz motela, otišao sam u Clark's kako bih pokušao razgovarati s nekim tko je bio na Nolinu ukopu. Restoran je bio pust. Osamljeni zaposlenik bezvoljno je laštio šank i jedva smogao snage da podigne ručku i posluži me točenim pivom. Tek sam tada u dnu prostorije opazio Roberta Quinna kako gricka kikiriki i rješava križaljku u starim novinama koje su se povlačile po stolovima. Skrivao se od svoje žene. Zaputio sam se prema njemu.

Predložio sam da zajedno popijemo pivo, pristao je i pomaknuo se na klupi da mogu sjesti do njega. Dirljiva gesta. Mogao sam isto tako sjesti nasuprot njemu ili na bilo koji od pedesetak praznih stolaca u restoranu. Ali on se maknuo ustranu da mi napravi mjesta kraj sebe, na klupi.

„Jeste li bili na Nolinom ukopu?" upitao sam ga.

„Jesam."

„Kako je bilo?"

„Jezivo. Kao i cijela ta priča. Bilo je više novinara nego poznatih."

Neko smo vrijeme sjedili u tišini, a onda je upitao, tek da nastavi razgovor:

„Kako napreduje vaša knjiga?"

„Pomalo. Baš sam je jučer iščitavao i ustanovio da ima nekih nerazjašnjenih momenata koje moram provjeriti. Baš u vezi s vašom ženom. Ona tvrdi da je imala neki list papira pisan Harryjevom rukom koji ga kompromitira, a koji je misteriozno nestao. Vi ne biste znali kamo se djenuo taj papir?"

Potegnuo je dugi gutljaj piva, čak je posegnuo i za kikirikijem, prije no što mi je odgovorio.

„Izgorio", rekao je. „Taj nesretni papir je izgorio."

„Molim? Kako znate?" zabezeknuto sam ga upitao.

„Zato što sam ga ja spalio."

„Molim? Ali zašto? I zašto to nikad niste rekli?"

Slegnuo je ramenima, ravnodušno.

„Zato što me nitko ništa nije pitao. Žena mi već trideset tri godine govori o tom papiru. Uzrujava se, vrišti, ponavlja: 'Ali bio je ovdje! U sefu! Evo, ovdje!' Nikad nije rekla: 'Roberte, dragi, da nisi možda vidio taj papir?' Nikad me ništa nije pitala, zato joj nikad nisam ni rekao."

Trudio sam se prikriti zaprepaštenje kako bi nastavio govoriti:

„I? Što se dogodilo?"

„Sve je počelo jednog nedjeljnog poslijepodneva. Moja žena je organizirala glupu vrtnu zabavu u čast Harryja Queberta, ali Quebert nije došao. Izvan sebe od bijesa, odlučila ga je potražiti na imanju. Dobro se sjećam tog dana, bio je trinaesti srpnja

sedamdeset pete. Na dan kad se mala Nola pokušala ubiti.”

* * *

nedjelja, 13. srpnja 1975.

„Roberte! Rooooberte!”

Tamara je uletjela u kuću poput bijesa, mašući nekim papirom. Jurila je prizemljem sve dok nije pronašla muža, koji je u salonu čitao novine.

„Roberte, idi k vragu! Zašto se ne javljaš kad te zovem? Jesi li gluh? Pogledaj! Pogledaj ove strahote! Čitaj te gadarije!”

Pružila mu je papir što ga je uzela kod Harryja i on ga je pročitao.

Moja Nola, draga moja Nola, Nola ljubavi moja. Što si to napravila? Zašto si poželjela umrijeti? Je li to zbog mene?

Volim te, volim te više od svega. Ne ostavljaj me. Umreš li, i ja ću umrijeti. Sve što mi u životu nešto znači, to si ti, Nola.

Četiri slova: N-O-L-A.

„Gdje si to pronašla?” upitao je Robert.

„Kod onog bijednika, Harryja Queberta! Vidiš!”

„Ukrala si taj papir od njega?”

„Ništa nisam ukrala. Poslužila sam se! Znala sam! On je ljigavi perverznjak koji slini nad petnaestogodišnjakinjom. Muka mi je! Povraća mi se od toga! Zlo mi je, Bobbo, čuješ li? Harry Quebert je zaljubljen u balavicu! To je protuzakonito! On je svinja! Svinja! A to što cijelo vrijeme visi u Clark’su, to je zato da se može naslađivati gledajući je, da! Dolazi u moj restoran kako bi slinio nad cicama neke djevojčice!”

Robert je nekoliko puta pročitao tekst. Nije bilo nikakve sumnje. To su svakako bile ljubavne izjave koje je napisao Harry. Riječi ljubavi upućene petnaestogodišnjoj djevojčici.

„Što ćeš s tim?” upitao je ženu.

„Nemam pojma.”

„Obavijestit ćeš policiju?”

„Policiju? A, ne, Bobbo. Zasad neću. Ne želim da svi znaju kako je taj kriminalac Quebert odabrao neku klinku, a ne našu čarobnu Jenny. Gdje li je samo ona? U svojoj sobi?”

„Znaš li da je onaj mladi policajac, Travis Dawn, svratio ubrzo nakon što si otišla kako bi je pozvao na ljetni bal? Otišli su na večeru u Montburry. Jenny je već pronašla novoga kavalira za bal, nije li to sjajno...”

„Sjajno, sjajno, ali ti uopće nisi sjajan, Bobbo! Hajde, nestani sad! Moram sakriti taj papir, nitko ne smije znati gdje je.”

Bobbo posluša i ode čitati novine na trijem. Ali nije uspijevao čitati, bio je isuviše zaokupljen ženinim otkrićem. Harry, veliki pisac, ispisivao je dakle riječi ljubavi za djevojčicu koja je dvostruko mlađa od njega. Za onu malu, simpatičnu Nolu. To je bila nelagodna spoznaja. Treba li upozoriti Nolu? Reći joj da Harryja obuzimaju čudesni nagoni i da bi to možda moglo biti opasno za nju? Treba li obavijestiti policiju, da ga neki liječnik pregleda i liječi?

Tjedan dana nakon tog događaja održan je ljetni bal. Robert i Tamara Quinn stajali su u kutu dvorane pijuckajući bezalkoholni koktel, kad odjednom među uzvanicima ugledaše Harryja Queberta. „Pogledaj, Bobbo”, prosiktala je Tamara, „evo onog perverznjaka!” Dugo su ga pratili pogledom dok je Tamara i dalje sipala bujicu uvreda, koje je samo Robert mogao čuti.

„Što ćeš s onim papirom?” napokon upita Robert.

„Ne znam. Ali sigurno ću mu početi naplaćivati što mi duguje. Ima petsto dolara duga u restoranu!”

Činilo se da se Harry nelagodno osjeća. Otišao je do šanka po piće kako bi se malo obodrio, zatim je krenuo prema toaletu.

„Evo ga, ide u zahod”, reče Tamara. „Pogledaj, Bobbo! Gledaj! Znaš li što će sad raditi?”

„Obaviti veliku nuždu?”

„Ma ne, sad će si ga tamo natezati razmišljajući o onoj maloj!”

„Molim?”

„Daj, šuti, Bobbo. Preglasan si, ne želim te više čuti. I, molim te, ostani ovdje.”

„Kamo ćeš ti?”

„Ne miči se. I divi se majstorici.”

Tamara odloži čašu na jedan od visokih stolova pa se brzo i neprimjetno zaputi prema toaletu u koji je maločas ušao Harry te uđe za njim. Za nekoliko trenutaka izađe i požuri se natrag do muža.

„Što si napravila?” upita Robert.

„Šuti, rekla sam ti već!” opomene ga žena posegnuvši za svojom čašom. „Šuti, inače ćeš nas odati!”

Amy Pratt najavi uzvanicima da mogu prijeći za stolove, pa se mnoštvo polako zaputi prema naznačenome mjestu. Uto Harry izađe iz toaleta. Orošen znojem i izbezumljen, izgubi se u mnoštvu.

„Vidi ga, kako bježi poput zeca”, šaputala je Tamara. „Prestravljen je.”

„Što li si, zaboga, napravila?” ustrajao je Robert.

Tamara se nasmije. Neprimjetno se poigravala ružem za usne što ga je držala u ruci i kojim se poslužila na ogledalu u toaletu. Odgovorila je:

„Recimo da sam mu ostavila poruku koju neće tako lako zaboraviti.”

* * *

Sjedeći u kutu Clark’sa, zaprepašteno sam slušao što mi je govorio Robert Quinn.

„Znači, poruka na ogledalu, to je bilo djelo vaše žene?” rekao sam.

„Da. Postala je opsjednuta Harryjem Quebertom. Govorila je još samo o tom papiru i kako će jednom zauvijek srediti Harryja. Najavljivala je da će novinski naslovi uskoro objaviti: Veliki pisac je veliki perverznjak. Na koncu je o tome razgovarala sa šerifom Prattom. Otprilike dva tjedna nakon bala. Sve mu je ispričala.”

„Kako znate?” upitao sam.

Oklijevao je prije no što je odgovorio:

„Znam zato što... Nola mi je sve rekla.”

* * *

utorak, 5. kolovoza 1975.

Bilo je šest poslijepodne kad se Robert vratio iz tvornice. Kao i obično parkirao je svoj stari Chrysler na prilaznom putu, a kad je ugasio motor, namjestio je šešir gledajući se u retrovizor i glumeći pogled glumca Roberta Stacka, koji je na televiziji utjelovio lik Eliota Nessa dok se ovaj spremao na novu nezaboravnu podvalu mafiji. Često se tako zabavljao u autu. Već se odavno nije žurio kući. Ponekad je znao odvesti još jedan krug kako bi odgodio trenutak povratka. Nekad bi zastajao kod prodavača sladoleda. Kad se konačno iskobeljao iz auta, učinilo mu se da čuje slabašan glasić koji je dopirao iza grmova. Osvrne se, potraži pogledom i onda ugleda Nolu skrivenu iza grma alpske ruže.

„Nola?” upita Robert. „Dobar dan, malena, kako si?”

Šaputala je:

„Moram razgovarati s vama, gospodine Quinn. Jako je važno.”

On nastavi odgovarati glasno i jasno:

„Daj, uđi u kuću, poslužit ću ti svježu limunadu.”

Ona mu pokaže neka govori tiše.

„Ne”, odgovorila je, „moramo poći na neko mirnije mjesto. Možemo li sjesti u auto i odvesti se malo dalje? Na cesti za Montburry prodaje se hot-dog, tamo možemo mirno porazgovarati.”

Iako potpuno zatečen takvim prijedlogom, Robert nije odbio. Nola sjedne u auto i oni krenu prema Montburryju. Zaustavili su se nekoliko milja dalje, ispred drvene barake gdje se moglo nešto pojesti. Robert je kupio vafle i sok za Nolu te hot-dog i bezalkoholno pivo za sebe. Smjestili su se za jedan od stolova na livadi.

„Onda?” upitao je Robert uživajući u hot-dogu. „Što je tako strašno da nisi mogla svratiti na limunadu?”

„Trebam vašu pomoć, gospodine Quinn. Znam da će vam se činiti čudnim. Danas se nešto dogodilo u Clark’su i vi ste jedini koji mi možete pomoći.”

Nola mu tad ispriča ono što je slučajno čula prije otprilike dva sata. Išla je potražiti gospođu Quinn u Clark's vezano uz isplatu plaće za subotnju smjenu koju je odradila prije pokušaja samoubojstva. Gospođa Quinn rekla joj je neka svrati kad joj bude zgodno. Došla je oko četiri poslijepodne. U restoranu je zatekla nekolicinu šutljivih gostiju i Jenny zabavljenu slaganjem posuđa, koja joj je rekla da je majka u radnoj sobi, ali nije joj palo na pamet da spomene da nije sama. Radna soba bila je mjesto gdje je Tamara Quinn vodila račune, pohranjivala dnevne primitke u sef, telefonski se natezala s dobavljačima čije su isporuke kasnile ili se zatvarala pod bilo kakvim izgovorom samo da ima malo mira. To je bila uska prostorija na čijim je uvijek zatvorenim vratima bio natpis PRIVATNO. Do nje se dolazilo hodnikom za zaposlenike smještenim iza stražnje prostorije restorana, koji je također vodio do toaleta za zaposlenike.

Kad je bila pred vratima i spremala se zakucati, Nola je začula glasove. Netko je bio u sobi s Tamarom. Muški glas. Osluhnula je i čula dio razgovora.

„On je kriminalac, shvaćate?" rekla je Tamara. „Možda čak seksualni napasnik! Morate nešto poduzeti."

„Sigurni ste da je to napisao Harry Quebert?"

Nola je prepoznala glas šerifa Pratta.

„Potpuno sigurna", odgovorila je Tamara. „Pisano je njegovom rukom. Harry Quebert se zagledao u malu Nolu Kellergan i piše pornografsko smeće o njoj. Morate nešto poduzeti."

„Dobro ste postupili što ste mi sve rekli. Ali nedopušteno ste ušli na njegov posjed, ukrali ste taj list papira. Trenutačno ne mogu ništa napraviti po tom pitanju."

„Ništa? Pa što ćemo? Zar ćemo čekati da joj taj luđak naudi prije nego što nešto poduzmete?"

„To nisam rekao", naglasi šerif. „Držat ću Queberta na oku. U međuvremenu dobro čuvajte taj papir. Ja ga ne smijem uzeti, da ne bih imao problema."

„Čuvam ga tu u sefu", rekla je Tamara. „Nitko nema pristup sefu, tu je na sigurnom. Molim vas, šerife, poduzmite nešto, taj Quebert je obično smeće i kriminalac! Kriminalac! Kriminalac!"

„Ne uzrujavajte se toliko, gospođo Quinn, vidjet ćete kako mi ovdje postupamo s takvima."

Nola je začula korake kako se približavaju vratima te je pobjegla iz restorana neobavljena posla.

Robert je bio zapanjen njenom pričom. Pomislio je: jadna mala, sigurno joj je bilo grozno čuti da Harry piše takve gadarije o njoj. Morala se nekome povjeriti i potražila je njega. Mora biti na visini zadatka i sve joj objasniti, reći joj kako su muškarci čudne ptice, a Harry Quebert naročito, i da bi bilo najbolje da se drži dalje od njega i da obavijesti policiju ako se boji da bi joj mogao nauditi. Možda je to već, uostalom, i učinio? Možda mu želi povjeriti da ju je napastovao? Hoće li on znati

ispravno postupiti s takvim povjeravanjem, kad već njegova žena tvrdi da nije sposoban ni postaviti stol za večeru? Progutavši zalogaj hot-doga, razmišljao je koje bi riječi bile pune utjehe, a da ih je on sposoban izgovoriti, ali nije imao vremena bilo što reći jer dok se pripremao progovoriti, ona je izjavila:

„Gospodine Quinn, morate mi pomoći da se dokopam tog papira."

Malo je nedostajalo da se udavi zalogajem hot-doga.

* * *

„Sad vam je valjda jasno, gospodine Goldman", rekao mi je Robert Quinn u stražnjem dijelu Clark'sa. „Bio sam spreman na sve osim na to. Ona je htjela da se domognem tog vražjeg papira. Jeste li za još jedno pivo?"

„Rado. Isto. Recite, gospodine Quinn, hoće li vam smetati ako snimam naš razgovor?"

„Da snimate? Samo izvolite. Barem da se jednom netko iole zanima za ono što ja govorim."

Dozvao je konobara i naručio još dva točena piva. Pokrenuo sam uređaj za snimanje.

„Znači, tamo pred prodavaonicom hot-doga zatražila je da joj pomognete", rekao sam da ga potaknem na razgovor.

„Tako je. Moja žena je, čini se, bila spremna na sve kako bi uništila Harryja Queberta. A Nola je bila spremna na sve da ga zaštiti od nje. Ja nisam mogao doći k sebi od razgovora koji sam tamo s njom vodio. Tada sam saznao da se nešto uistinu događa između Nole i Harryja. Sjećam se da me gledala trepćući i puna zanosa, a ja sam joj rekao: 'Molim? Kako to misliš, da se dokopam tog papira?' Odgovorila je: 'Volim ga. Ne želim da ima problema. Ako je to i napisao, to je zbog mog pokušaja samoubojstva. Ja sam za sve kriva, nisam smjela to napraviti. Volim ga, on mi je sve, sve o čemu bih ikada mogla sanjati.' Tako smo počeli razgovarati o ljubavi. 'Ti, znači, želiš reći da ti i Harry Quebert, vi...' 'Mi se volimo!' 'Volite? Što to govoriš? Pa ne možeš njega voljeti!' 'Zašto ne?' 'Zato što je prestar za tebe!' 'Godine nisu važne!' 'Naravno da su važne!' 'Ali ne bi trebale biti!' 'Ali to je tako. Djevojčice poput tebe ne bi trebale imati nikakve veze s muškarcima njegovih godina.' 'Volim ga!' 'Ne govori gluposti i jedi vafle!' 'Ali, gospodine Quinn, izgubim li njega, izgubila sam sve!' Nisam mogao vjerovati svojim ušima, gospodine Goldman. Ta mala je bila ludo zaljubljena u Harryja. Osjećaji o kojima je govorila nadilazili su ono što sam ikada osjetio, ili čega sam se mogao sjetiti da sam ikada osjećao prema svojoj ženi. U taj sam čas, zahvaljujući toj djevojčici, shvatio da vjerojatno nikada nisam osjetio ljubav. Da mnogi najvjerojatnije nikada nisu upoznali ljubav. Da se zadovoljavaju određenim osjećajima i potom se zabiju u ugodu jadnog življenja, nikad ne spoznavši čudesne osjećaje koji vjerojatno jedini daju pravi smisao životu. Jedan moj nećak, koji živi u Bostonu, radi u financijskom sektoru. Zarađuje gomile

dolara mjesečno, oženjen je, ima troje djece, prekrasnu ženu i sjajan auto. Što da vam kažem, idealan život. Jednog dana je došao kući i rekao ženi da odlazi, da je pronašao ljubav, studenticu s Harvarda koja mu je mogla biti kći, s kojom se upoznao na nekoj konferenciji. Svi su zaključili da je prolupao, da u toj djevojci traži novu mladost, ali ja vjerujem da je naprosto pronašao ljubav. Ljudi pomisle da vole i onda se vjenčaju. A onda jednoga dana upoznaju ljubav, a da to i ne žele, a da to i ne znaju. I onda joj pohrle ususret. Taj tren je kao kad hidrogen dođe u kontakt sa zrakom. Rezultat je nevjerojatna eksplozija koja sve uništi. Trideset godina bračne napetosti jednostavno se raspukne, poput eksplozije ogromne, uskuhale septičke jame čiji sadržaj onečisti sve oko sebe. Kriza četrdesetih, zakašnjelo buđenje libida, to su samo muškarci koji su prekasno spoznali ljubav, pa im ona odjednom preokrene život naglavačke."

„Što ste onda napravili?" upitao sam ga.

„Za Nolu? Odbio sam. Rekao sam joj da se ne želim miješati u tu priču i da osim toga ne mogu ništa napraviti. Da je pismo u sefu i da jedini ključ koji ga otvara visi danju i noću oko vrata moje žene. To je bilo to. Ona me preklinjala, rekla je da će Harry imati ozbiljnih problema ako se policija domogne tog papira, da će mu karijera biti uništena, da će možda morati u zatvor iako ništa loše nije učinio. Sjećam se njezinoga gorućeg pogleda, držanja, pokreta. U njoj je bilo neke veličanstvene snage. Sjećam se da je rekla: 'Gospodine Quinn, oni će sve upropastiti! Ljudi u ovome gradu su totalno ludi! To me podsjeća na djelo Arthura Millera *Vještice iz Salema*. Jeste li čitali Millera?' Oči su joj ispunile sitne biserne suze, koje su prijetile da će se preliti i kliznuti niz njezine obraze. Čitao sam Millera. Sjećam se koliko je buke podigla predstava kad je prvi put odigrana na Broadwayu. Premijera se održala iste večeri kad su smaknuti supružnici Rosenberg. Sjećam se da je bio petak. Cijeloga dana prolazili su me srsi jer Rosenbergovi su imali djecu koja su bila jedva nešto starija od Jenny u to doba i neprestano sam se pitao što bi bilo s njom da sam ja smaknut. Osjećao sam veliko olakšanje što nisam komunist."

„Zašto se Nola obratila baš vama?"

„Nesumnjivo zato što je mislila da imam pristup sefu. Ali nije bilo tako. Kao što sam vam rekao, nitko osim moje žene nije imao ključ. Ona ga je ljubomorno čuvala na lančiću koji je uvijek sezao među njene grudi. A što se toga tiče, ja već odavno nisam imao pristupa njezinim grudima."

„Što se potom dogodilo?"

„Nola mi se stala ulagivati. Rekla mi je: 'Vi ste tako domišljati i brzi, sigurno ćete se snaći!' Tako sam ipak pristao. Rekao sam da ću pokušati."

„Zašto?" upitao sam.

„Zašto? Pa zbog ljubavi! Kao što sam već rekao, imala je petnaest godina, ali govorila je o nečemu što nisam poznavao i što vjerojatno nikada neću upoznati.

Premda mi je, iskreno govoreći, cijela ta priča s Harryjem izazivala mučninu. Napravio sam to zbog nje, ne zbog njega. Pitao sam je i što namjerava sa šerifom Prattom. Imao dokaza ili ne, šerif Pratt ipak je sad sve znao. Pogledala me ravno u oči i rekla: 'Spriječit ću ga da mu naudi. Pretvorit ću ga u zločinca.' Taj čas nisam shvaćao. A onda, prije par tjedana, kad je Pratt uhićen, shvatio sam da su se odigrale neke neobične stvari."

* * *

srijeda, 6. kolovoza 1975.

Iako se ništa nisu dogovorili, dan nakon razgovora oboje je krenulo u akciju. Oko pet poslijepodne Robert Quinn kupio je u ljekarni u Concordu tablete za spavanje. Istovremeno, iza zatvorenih vrata ureda policijske postaje u Aurori, Nola je klečala pod radnim stolom šerifa Pratta pokušavajući zaštititi Harryja i navodeći Pratta na kriminalno djelo, povlačeći ga na put bez povratka koji će se protegnuti na trideset tri godine.

Te je noći Tamara spavala kao klada. Nakon večere je osjetila takav umor da je zaspala i ne skinuvši šminku. Srušila se na krevet ko pokošena i utonula u dubok san. To se zbilo tako naglo da se Robert na tren preplašio da je stavio preveliku dozu u njenu čašu vode i da bi je to moglo ubiti, no veličanstveno hrkanje vojničkog ritma koje je ubrzo dopiralo s njezinih usana umirilo ga je. Čekao je do jedan sat po ponoći da ostvari svoj naum. Morao je biti siguran da Jenny spava i da ga u gradu nitko neće vidjeti. Kad je kucnuo čas da krene, stao je grubo gurati ženu kako bi se uvjerio da je uistinu u duboku snu. Veselo je ustanovio da nije ni trepnula. Prvi put osjetio se moćnim.

Žena-zmaj, ovako oduzeta, nikoga više nije mogla zaplašiti. Otkopčao je lančić što ga je nosila oko vrata i pobjednički se domogao ključa. Usput, objema rukama pograbi njezine grudi i sa žaljenjem ustanovi da mu to više ništa ne znači.

Bešumno izađe iz kuće. Kako bi se kretao tiho i da ne pobudi ničiju sumnju, uzeo je Jennyin bicikl. Pedalirajući usred noći, s ključevima Clark'sa i sefa u džepu, osjetio je kako u njemu raste uzbuđenje zato što čini nešto zabranjeno. Nije više znao čini li to zbog Nole ili ponajviše zato da napakosti svojoj ženi. Na biciklu koji je punom brzinom promicao gradom odjednom se osjetio toliko slobodnim da je odlučio da će se rastati. Jenny je sad već odrasla, više nije bilo nikakvog razloga da ostane sa ženom. Dosta mu je bilo te furije, ima pravo na novi život. Namjerno je išao zaobilaznim putem, samo da taj zarazni osjećaj potraje što duže. Kad je stigao do glavne ulice, stao je gurati bicikl da dobije na vremenu i promotri situaciju: grad je spokojno snivao. Nije bilo nikakvog svjetla, nikakvog zvuka. Naslonio je bicikl na zid, otključao vrata Clark'sa i ušuljao se unutra, vođen jedino svjetlošću ulične rasvjete koja je dopirala kroz prozorska okna. Došao je do radne sobe. Soba u koju

nikad nije smio ulaziti, a da prethodno ne dobije izričito ženino dopuštenje sad je bila njegova, gazio je po njoj, obeščastio je, postala je osvojeni teritorij. Upalio je bateriju koju je ponio pa stao pretraživati police i registratore. Već je godinama priželjkivao mogućnost da pročešlja taj prostor. Što li u njemu krije njegova žena? Dohvatio je nekoliko mapa sa spisima i brzinski ih pregledao: iznenadio je samoga sebe kad je uvidio da traga za pismima ljubavnika. Pitao se vara li ga žena. Pretpostavljao je da je tako. Kako bi se mogla zadovoljiti njime? No pronašao je samo dostavnice i računovodstvene dokumente. Onda je prešao na sef. Željezni, impozantni sef visine jednog metra koji je stajao na drvenoj paleti. Stavi ključ u ključanicu, okrene ga i protrne začuvši zvuk mehanizma za otvaranje. Privuče teška vrata i uperi bateriju prema unutrašnjosti, koja se sastojala od četiri police. Prvi je put vidio ovaj sef otvoren. Osjeti žmarce uzbuđenja.

Na prvoj polici pronašao je bankovne izvatke, posljednji računovodstveni izvještaj, dostavnice i platne liste zaposlenika.

Na drugoj polici pronašao je metalnu kutiju sa stanjima blagajne Clark'sa i drugu koja je sadržavala nešto gotovine za isplatu dobavljača.

Na trećoj je pronašao komad drva koji je nalikovao na medvjeda. Osmjehne se: njegov prvi poklon Tamari za njihova prvog pravog izlaska. Taj je trenutak bio izuzetno pomno pripremao, tjednima, odrađujući dodatne sate na benzinskoj stanici gdje je radio tijekom studija, a sve kako bi svoju Tammy mogao izvesti na najbolje mjesto u cijelome kraju, u francuski restoran Chez Jean-Claude, gdje su, navodno, posluživali izvanredna jela s rakovima. Proučio je cijeli jelovnik, računao koliko će ga koštati večera ako ona odabere najskuplja jela. Štedio je sve dok nije skupio dovoljno novca, a onda ju je pozvao da izađu. Kad je te čarobne večeri stigao po nju u njenu roditeljsku kuću i kad je saznala kamo idu, preklinjala ga je neka se ne baca u takav trošak zbog nje. „Roberte, stvarno si drag. Ali to je previše, stvarno previše", rekla je. Rekla je da je *drag*. A kako bi ga uvjerila da odustane od svog nauma, predložila je da odu u mali talijanski restoran u Concordu, koji ju je već dugo mamio. Jeli su špagete, pili *chianti* i domaću grapu pa lagano opiti otišli na sajamsku zabavu u susjedno mjesto. Na povratku su se zaustavili uz obalu oceana i čekali izlazak sunca. Na plaži je pronašao komad drva koji je nalikovao na medvjeda i dao joj ga kad se privila uz njega s prvim odsjajima svitanja. Rekla je da će ga zauvijek sačuvati i prvi ga je put poljubila.

Nastavljajući pretraživati sef, Robert je bio ganut kad je uz komad drva pronašao snop fotografija sebe iz proteklih godina. Na poleđinu svake od njih Tamara je zapisala ponešto, pa čak i na novijima. Posljednja je bila iz travnja, kad su bili na automobilističkoj utrci. Na njoj je bio Robert dok je s dalekozorom pred očima komentirao utrku. Tamara je na poleđini napisala: *Moj Robert, uvijek u zanosu. Voljet ću ga do posljednjeg daha*.

Osim fotografija bilo je i uspomena iz njihova zajedničkog života: obavijest o njihovu vjenčanju, obavijest o Jennyinu rođenju, slike s praznika, brojne sitnice za koje je mislio da ih je već odavno bacila. Poneki mali dar, kopča od štrasa, olovka suvenir ili onaj držač papira od poludragoga kamena serpentina, kupljen na praznicima u Kanadi, zbog kojeg mu je uvijek predbacivala: Ajme, Bobbo! Pa što ću s tim? A ipak je sve tako pobožno sačuvala u sefu. Robertu je tad palo na pamet da njegova žena u tom sefu ustvari čuva svoje srce. Zapitao se zašto.

Na trećoj polici pronašao je debeli notes s kožnatim koricama i otvorio ga: Tamarin dnevnik. Njegova žena vodila je dnevnik. O tome ništa nije znao. Otvori ga nasumce i stane čitati pod svjetlom svoje baterijske lampe:

1. siječnja 1975.

Proslavili smo Silvestrovo kod Richardsonovih.

Ocjena večeri: 5/10. Hrana osrednja, a Richardsonovi su prilično naporni. Nisam to ranije primjećivala. Čini mi se da je Silvestrovo dobra prilika da saznate koji su vaši prijatelji davež. Bobbo je odmah uvidio da se dosađujem i pokušao me razvedriti. Počeo je nešto izvoditi, trudio se pričati viceve, pravio se da njegov rak govori. Richardsonovi su umirali od smijeha. Paul Richardson je čak ustao kako bi zapisao jedan od viceva. Rekao je da želi biti siguran da će ga se sjećati. A ja sam se jedino uspjela svađati s njim. U autu, na povratku, rekla sam mu svakakve grozote. Rekla sam mu: „Nikome nisu smiješne tvoje neukusne šale. Jadan si. Tko ti je rekao da glumiš klauna? Nisi li ti inženjer u velikoj tvornici? Govori radije o svom poslu, pokaži da si ozbiljan i važan. Pa nismo u cirkusu, zaboga!” Odgovorio mi je da se Paul smijao njegovim vicevima, a ja sam mu rekla neka radije šuti, da ga više ne želim čuti.

Ne znam zašto sam tako gruba. Jako ga volim. Blag je i pažljiv. Ne znam zašto se prema njemu tako loše ponašam.

Poslije mi je žao i mrzim samu sebe, a onda sam odjednom opet grozna prema njemu.

Danas, na prvi dan nove godine, donosim odluku da ću se promijeniti. Konačno, takvu odluku donosim svake godine i nikad je se ne pridržavam. Već nekoliko mjeseci odlazim doktoru Ashcroftu u Concord. On mi je savjetovao da vodim dnevnik. Na razgovor k njemu odlazim jednom tjedno. Nitko ne zna za to. Bilo bi me sram da se sazna da odlazim psihijatru.

Ljudi bi govorili da sam luda. Nisam luda. Ja patim. To je neka vrsta bolesti, ali ne znam kakva. Doktor Ashcroft kaže da sam sklona uništavanju svega što je dobro za mene. To se zove samodestrukcija. Kaže da se bojim smrti i da je to možda povezano. Ne znam. Ali znam da sam na neki način bolesna.

I da volim svog Roberta. Volim samo njega. Što bih ja bez njega?

Robert zatvori bilježnicu. Ono što mu nikad nije mogla reći njegova je žena zapisivala. Voljela ga je. Stvarno ga je voljela. Voljela je samo njega. Zaključio je da su to najljepše riječi koje je ikada pročitao. Obrisao je suze da ne pokapa stranice te nastavio čitati. Jadna Tamara, draga Tamara, kako li je samozatajno patila. Zašto mu nije rekla za doktora Ashcrofta? Ako je njoj bilo teško, želio je i on patiti s njom, zato se i oženio njome. Bacivši posljednji snop baterijskog svjetla na zadnju policu sefa, opazi Harryjevu poruku i naglo se vrati u stvarnost. Prisjeti se svoje misije. Sjetio se svoje žene koja omamljena lijekovima leži na krevetu i svoje namjere da se riješi tog papira. Odjednom se pokaje zbog onoga što čini. Gotovo je odustao, ali

onda pomisli kako će njegova žena, bude li se manje bavila Harryjem Quebertom, imati više vremena za njega. On je važan, njega voli. Tako je pisalo. Ta ga pomisao nagna da ipak posegne za papirom i ode iz Clark'sa pod okriljem noći pošto se uvjerio da nije ostavio nikakvih tragova svog boravka ondje. Prošao je gradom na biciklu i u jednoj mirnoj uličici pomoću upaljača spalio Harryjevu poruku. Promatrao je papir kako gori, postaje smeđ i savija se u isprva zlaćanom plamenu, koji je zatim postao plav, a onda se polako ugasio. Uskoro od njega nije ostalo ništa. Vratio se kući, vratio je ključ među ženine grudi, legao uz nju i dugo je grlio.

Tamari su trebala dva dana da shvati da papir više nije na svome mjestu. Pomislila je da je poludjela. Bila je sigurna da ga je stavila u sef, a njega tamo ipak nije bilo. Nitko nije imao pristup sefu, ključ je držala kod sebe, a sef nije bio obijen. Da ga nije zametnula negdje u radnoj sobi? Da ga nije zabunom stavila nekamo drugamo? Satima je pretraživala prostoriju, praznila ladice i opet ih punila, prevrtala dokumente i opet ih dovodila u red, no sve je bilo uzalud: papir je misteriozno nestao.

* * *

Robert Quinn ispričao mi je kako se, kad je za par tjedana Nola nestala, njegova žena od toga doslovno razboljela.

„Ponavljala je da bi policija mogla ispitati Harryja, samo kad bi ona imala taj papir. A šerif Pratt joj je govorio da bez tog papira ne može ništa. Bila je histerična. Po sto puta na dan govorila mi je: 'Quebert je, Quebert! Ja znam, ti znaš, svi to znamo! I ti si vidio tu poruku, kao i ja, zar ne?'"

„Zašto niste ništa rekli policiji o onome što ste znali?" upitao sam. „Zašto niste rekli da vam se Nola obratila, da vam je govorila o Harryju? To je mogao biti put do rješenja slučaja, ne mislite li tako?"

„Želio sam to učiniti. Osjećao sam se rastrgan. Možete li prekinuti sa snimanjem, gospodine Goldman?"

„Naravno."

Isključio sam uređaj i pospremio ga u torbu. Nastavio je govoriti: „Kad je Nola nestala, stao sam si predbacivati. Požalio sam što sam spalio papir koji ju je povezivao s Harryjem. Zaključio sam kako bi temeljem tog dokaza policija mogla ispitati Harryja, provjeriti ga, sve istražiti. A ako on nije ništa loše napravio, onda se nema čega ni bojati. Nedužni ljudi ne trebaju se brinuti, zar ne? Uglavnom, predbacivao sam si. Tad sam mu počeo slati anonimna pisma, koja sam mu ostavljao zataknuta za vrata kad sam znao da nije kod kuće."

„Molim? Vi ste slali anonimna pisma?"

„Da, ja. Pripremio sam cijelu zalihu poslužívši se pisaćim strojem svoje tajnice u tvornici, u Concordu. *Znam što ste napravili onoj petnaestogodišnjoj djevojčici. Uskoro će saznati cijeli grad*. Pisma sam čuvao u odjeljku za rukavice u autu. I svaki

put kad sam u gradu naišao na Harryja, pohitao sam na Goose Cove kako bih ostavio pismo.”

„Ali zašto?”

„Da umirim savjest. Moja žena nije prestajala govoriti da je on krivac, pa se i meni počelo činiti mogućim. Mislio sam da će se sam predati budem li vršio pritisak na njega. To je trajalo nekoliko mjeseci. Onda sam prestao.”

„Što vas je potaknulo da prestanete?”

„Njegova tuga. Nakon nestanka bio je izrazito tužan. Više nije bio isti. Rekao sam samome sebi da to ne može biti on. I onda sam napokon prestao.”

Bio sam zapanjen onim što sam upravo saznao. Još sam za svaki slučaj upitao:

„Recite, gospodine Quinn, da niste kojim slučajem vi podmetnuli požar na Goose Coveu?”

Nasmijao se, moje mu je pitanje bilo smiješno.

„Nisam. Simpatični ste mi, gospodine Goldman, i ne bih vam to napravio. Ne znam tko je bolesni um koji je odgovoran za požar.”

Popili smo pivo.

„Dakle”, zaključio sam, „tako se ipak niste rastali. Situacija s vašom ženom se sredila? Mislim, s obzirom na to da ste u sefu pronašli sve uspomene i njen dnevnik?”

„Postajalo je sve gore, gospodine Goldman. Neprestano me kinjila i nikad mi nije rekla da me voli. Nikad. Tijekom sljedećih mjeseci i godina događalo se da sam je redovito omamljivao lijekovima kako bih mogao ići uvijek iznova čitati njezin dnevnik, plakati nad našim uspomenama nadajući se da će jednoga dana biti bolje. Nadati se da će jednoga dana biti bolje. Možda je upravo to ljubav.”

Kimnuo sam u znak suglasnosti:

„Možda”, rekao sam.

U svom apartmanu u Regent’su sjajno sam napredovao s knjigom. Ispričao sam kako je Nola Kellergan, petnaestogodišnja djevojčica, napravila sve što je mogla kako bi zaštitila Harryja. Kako je založila samu sebe i kompromitirala se da bi on mogao ostati u kući i pisati, da ga poštedi briga. Kako je malo-pomalo postala i nadahnuće i zaštitnica njegova remek-djela. Kako je uspjela stvoriti zaštitni omotač oko njega ne bi li se on usredotočio na pisanje i da mu omogući da iznjedri djelo svog života. I dok sam tako pisao, zatekao sam samoga sebe kako se pitam nije li Nola Kellergan bila ona izuzetna žena o kojoj zasigurno svi pisci ovoga svijeta maštaju. Iz New Yorka, gdje je s vrsnom odanošću i efikasnošću radila na mojim predlošcima, jednog poslijepodneva nazvala me Denise i rekla:

„Marcuse, rasplakala sam se.”

„A zašto?” upitao sam.

„Zbog te male, zbog Nole. Čini mi se da sam je i ja zavoljela.”

Nasmijao sam se i odgovorio joj:

„Denise, uvjeren sam da su je svi voljeli. Baš svi.”

A onda, dva dana nakon toga, znači 3. kolovoza, nazvao me nevjerojatno uzbuđeni Gahalowood.

„Pišče”, zamukao je. „Imam nalaze vještačenja! Bože, nećete povjerovati kad vam kažem! Rukopis one poruke odgovara rukopisu Luthera Caleba! Nema nikakve sumnje. Imamo svoga čovjeka, Marcuse. Imamo ga!”

7

Nakon Nole

„Ljubav je izuzetno važna, Marcuse. Neka ona bude vaša najveća pobjeda, vaša jedina ambicija. Ljudi dolaze i odlaze. Knjige dolaze i odlaze. Slava dođe i prođe. Novac se potroši i opet zaradi. Ali nakon ljubavi, Marcuse, nakon ljubavi ostaje samo slani okus suza."

Život nakon Nole nije više bio život. Svi kažu da je u Aurori tijekom mjeseci nakon nestanka grad lagano tonuo u depresiju i strah od nove otmice.

Došla je jesen sa živopisnim bojama u krošnjama. Ali djeca više nisu imala prilike bacati se na debele slojeve otpalog lišća koje se skupljalo po rubovima šetališta. Zabrinuti roditelji neprestano su ih nadgledali. Sad su s njima čekali školski autobus i stajali na ulici u vrijeme povratka autobusa. Od pola pet na nogostupima su se mogle vidjeti majke, po jedna pred svakom kućom, formirajući živu ogradu na pustim ulicama, poput nepokolebljivih stražara koji vrebaju na povratak svog pomlatka.

Djeca više nisu imala prava kretati se sama. Ona blažena vremena kad su ulice vrvjele od vesele i glasne djece nestala su. Više se nije igrao hokej na rolama ispred kućnih garaža, nisu se organizirala natjecanja u preskakanju konopa, nije više bilo velike školice nacrtane kredom na asfaltu glavne ulice, nije bilo bicikala koji poskakuju po nogostupu ispred trgovine obitelji Hendorf, u kojoj se moglo kupiti pregršt slatkiša za samo jedan novčić. Uskoro je ulicama zavladala zabrinjavajuća tišina svojstvena gradovima utvarama.

Kuće su se zaključavale, a kad bi se smračilo, očevi i muževi organizirani u gradske patrole kružili su ulicama kako bi zaštitili svoje četvrti i obitelji. Većina se oboružala štapovima, a neki su nosili i lovačke puške. Tvrdili su da će, bude li potrebno, zasigurno zapucati.

Povjerenje je bilo zauvijek izgubljeno. Stranci u prolazu, trgovački putnici i vozači kamiona nisu bili dobrodošli i bili su pod stalnim nadzorom. Najgore je bilo nepovjerenje koje je zavladalo među samim stanovnicima. Susjedi, davnašnji prijatelji, sad su se međusobno tajno uhodili. A svi su se neprestano pitali što je tko radio predvečer onoga 30. kolovoza 1975.

Vozila policije i šerifova ureda neprestano su kružila gradom. Neprisutnost policije zabrinjavala je, a njezina pretjerana prisutnost strašila. Kad bi prepoznatljivi crni ford Državne policije, bez policijskih oznaka, zastao pred kućnim brojem 245 na Aveniji Terrace, svi su se pitali nije li kapetan Rodik donio kakve vijesti. Na kući obitelji Kellergan kapci su bili zatvoreni danima, tjednima, mjesecima. Kako David Kellergan više nije obavljao službu, poslan je svećenik iz Manchestera kako bi se

vjerska služba župe St James mogla normalno održavati.

Zatim se koncem listopada navukla magla. Cijeli kraj zastrle su sive, mutne i vlažne zavjese i ubrzo je učestalo kišilo ledenim kapima. Sam na Goose Coveu, Harry je polako venuo. Već dva mjeseca nitko ga nigdje nije vidio. Provodio je dane zatvoren u radnoj sobi, tipkajući na pisaćem stroju, predan hrpi rukom pisanih papira koje je pažljivo pretipkavao. Rano je ustajao, pomno se pripremao. Temeljito bi se obrijao i elegantno odjenuo premda je znao da neće izlaziti niti će ikoga susretati. Sjedao bi za stol i bacao se na posao. U kratkim predasima tek bi odlazio napuniti posudu za kavu. Sve ostalo vrijeme prepisivao je, iščitavao, ispravljao, derao papir i počinjao iznova.

Njegovu samoću remetila je jedino Jenny. Dolazila je svakoga dana nakon smjene, zabrinuto gledajući kako se on polako gasi. Najčešće je dolazila oko šest; za onih nekoliko koraka od automobila do trijema sva bi pokisla. Nosila je košaru pretrpanu namirnicama koje bi uzela u Clark'su: sendviče od piletine, jaja s majonezom, tijesto sa sirom i vrhnjem koje bi još vruće i pušeće donosila u metalnoj posudi, kolačiće koje je skrivala pred gostima kako bi ih sačuvala za njega. Zvonila bi na vratima.

On bi poskočio sa stolca. Nola! Draga Nola! Pojurio bi prema vratima. Bila je tu, pred njim, blistava od sreće, prekrasna. Bacili bi se jedno drugome oko vrata, on bi je grlio, okretao oko sebe, oko svega, poljubili bi se. Nola! Nola! Nola! Opet bi se poljubili i zaplesali. Ljeto je bilo tako lijepo, prije no što bi se smračilo, nebom su treperila blistava svjetla, iznad njih jata galebova koji su pjevali poput slavuja, smijala se, smijala, njezino lice bilo je sunce. Bila je tu, mogao ju je priviti uza se, dotaknuti je, pomilovati joj lice, osjetiti njezin miris, igrati se njezinom kosom. Bila je tu, bila je živa. Bili su živi. „Pa kamo si nestala?" upitao bije položivši svoje dlanove na njezine. „Čekao sam te! Toliko sam se bojao! Svi su govorili da ti se dogodilo nešto strašno! Kažu da te gospođa Cooper vidjela svu okrvavljenu blizu Side Creeka! Policija je bila posvuda! Pretraživali su šumu! Pomislio sam da ti se dogodilo nešto i ludio sam zato što nisam znao što ti se dogodilo." Ona bi ga čvrsto zagrlila, privila se uz njega i tješila ga: „Ne brinite se, dragi Harry! Ništa mi se nije dogodilo. Tu sam! Zajedno smo, zauvijek! Jeste li jeli? Sigurno ste gladni! Jeste li išta pojeli?"

„Jesi li jeo? Harry? Harry? Jesi li dobro?" upitala bi Jenny bljedunjavu i mršavu pojavu koja joj je otvarala vrata.

Njezin glas vračao bi ga u stvarnost. Bilo je mračno i hladno, obilna kiša bučno se slijevala. Uskoro će zima. Galebovi su već odavno otišli.

„Jenny?" rekao bi zbunjeno. „Ti si?"

„Da, ja sam. Donijela sam ti nešto za jelo, Harry. Moraš jesti, nisi dobro. Uopće nisi dobro."

Promatrao bi je onako pokislu i promrzlu. Pustio bi je da uđe. Ostajala bi kratko. Tek toliko da odloži košaru u kuhinji i uzme tanjure od prethodnog dana. Kad bi ustanovila da je jedva dotaknuo hranu, stala bi ga nježno grditi.

„Harry, moraš jesti!"

„Ponekad zaboravim", odgovarao je.

„Ma kako se, zaboga, može zaboraviti jesti?"

„To je zbog knjige koju pišem. Sasvim sam zadubljen i zaboravljam na sve ostalo."

„Mora da je uistinu dobra knjiga", govorila je.

„Jako dobra knjiga."

Nikako nije shvaćala kako se čovjek može dovesti u takvo stanje zbog knjige. Svaki se put nadala da će joj predložiti da ostane večerati s njim. Uvijek je pripremala hranu za dvoje, on to nikad nije primijetio. Ostala bi stajati koju minutu, između kuhinje i blagovaonice, ne znajući što bi rekla. On se uvijek dvoumio hoće li joj ponuditi da ostane nakratko, ali odustajao je jer joj nije želio davati lažne nade. Znao je da više nikad neće voljeti. Kad bi tišina postala nepodnošljiva, rekao bi joj „hvala" i odlazio do vrata da joj pokaže neka ode.

Vraćala se kući razočarana i zabrinuta. Otac bi joj pripremio vruću čokoladu u kojoj bi rastopio sljezov kolačić i u salonu bi pripalio vatru u kaminu. Sjeli bi na sofu gledajući u plamen, a ona bi ocu pripovijedala o Harryjevu očajnom stanju.

„Zašto je tako tužan?" pitala bi. „Izgleda kao da umire."

„Ne znam", odgovarao bi Robert Quinn.

Bojao se izlaziti. Za rijetkih prilika kad je napuštao Goose Cove, po povratku je nalazio ona grozna pisma. Netko ga je uhodio. Netko mu je želio nauditi. Netko je pratio kad izlazi i umetao malu omotnicu pisma u procijep na vratima. Unutra uvijek ista poruka:

Znam Što ste napravili onoj petnaestogodišnjoj djevojčici.
Uskoro će saznati cijeli grad.

Tko? Tko mu je toliko mogao zamjerati? Tko je znao za njega i Nolu i sad mu želi napakostiti? Od toga je postajao bolestan. Sa svakim novim pismom osjećao je novi nalet groznice. Patio je od glavobolje, mučile su ga strepnje. Povremeno su ga spopadale mučnina i nesanica. Bojao se da će ga optužiti da je naudio Noli. Kako bi mogao dokazati da je nedužan? Tad bi stao zamišljati najgori ishod. Doživotnu stravu najstrože kaznionice federalnog zatvora, možda električnu stolicu ili plinsku komoru. S vremenom je razvio strah od policije. Kad bi ugledao uniformu ili policijsko vozilo, obuzimala bi ga krajnja nervoza. Jednog je dana izašavši iz samoposluge ugledao patrolno vozilo Državne policije zaustavljeno na parkiralištu, a

u njemu policajca koji ga je pratio pogledom. Svojski se potrudio ostati miran i ubrzao je korak do svog auta noseći namirnice u rukama. Odjednom je začuo kako ga zovu. Bio je to onaj policajac. Pravio se da nije čuo. Začuo se zvuk otvaranja vrata iza njegovih leđa. Policajac je izlazio iz vozila. Osjetio je njegove korake, zveckanje lisičina, oružja i palice o njegovu pojasu. Kad je stigao do auta, pobacao je sve namirnice u prtljažnik kako bi što prije nestao. Sav se tresao, oblio ga je znoj, zamutio mu se vid. Obuzela ga je panika. Moram se smiriti, razmišljao je, uskočiti u auto i nestati. Ne smijem se vraćati na Goose Cove. Ali ništa nije stigao napraviti: snažna ruka spustila mu se na rame.

Nikad se nije tukao, nije se znao tući. Što da radi? Da ga odgurne, tek toliko da uskoči u auto i pobjegne? Okrenuo se, spreman na sve. Policajac mu tad pruži novčanicu od dvadeset dolara:

„Ispalo vam je iz džepa, gospodine. Zvao sam vas, ali niste čuli. Osjećate li se dobro, gospodine? Potpuno ste blijedi."

„Dobro sam", odgovorio je Harry. „Dobro sam. Bio sam... zamišljen. E pa, hvala vam. Ja... moram poći."

Policajac mu prijateljski odmahne i vrati se do svog vozila; Harry je drhtao.

Nakon tog događaja upisao se na tečaj boksa. Tome se sav predao. Na kraju je odlučio da mora potražiti pomoć. Savjetovali su mu da se obrati doktoru Rogeru Ashcroftu u Concordu, koji je, navodno, bio jedan od najboljih psihijatara u cijelom kraju. Dogovorili su se za tjedno savjetovanje, srijedom ujutro od 10.40 do 11.30. Doktoru Ashcroftu nije spominjao pisma, ali mu je govorio o Noli. Ne spominjući je. Ali prvi je put mogao nekome govoriti o Noli. To mu je uvelike pomoglo. Zavaljen u svoj podstavljeni naslonjač, Ashcroft ga je pažljivo slušao, lupkajući prstima po naslonu za ruke svaki put kad bi se upuštao u tumačenja.

„Priviđaju mi se mrtvi", objasni Harry.

„Znači, vaša prijateljica je mrtva", zaključi Ashcroft.

„Ne znam. Zbog toga i ludim."

„Ne mislim da ste ludi, gospodine Quebert."

„Ponekad odlazim na plažu i izvikujem njeno ime. Kad mi ponestane snage za vikanje, sjednem na pijesak i plačem."

„Mislim da ste u fazi žalovanja. Vaša racionalna, svjesna i lucidna strana bori se s vašom drugom stranom, koja odbija prihvatiti ono što joj se čini neprihvatljivim. Kad stvarnost postane nepodnošljiva, čovjek je poželi izmijeniti. Možda bih vam mogao propisati tablete za smirenje da se lakše opustite."

„To ne dolazi u obzir. Moram se moči usredotočiti na svoju knjigu."

„Pričajte mi o knjizi, gospodine Quebert."

„To je veličanstvena ljubavna priča."

„O čemu se radi?"

„O neostvarivoj ljubavi."

„To je priča o vama i vašoj djevojci?"
„Tako je. Mrzim knjige."
„Zašto?"
„Nanose mi bol."
„Vrijeme je isteklo. Nastavit ćemo sljedeći tjedan."
„Odlično. Hvala, doktore."
Jednoga dana u čekaonici se susreo s Tamarom Quinn, koja je izlazila iz liječnikove sobe.

* * *

Rukopis je dovršen polovinom studenog, jednog poslijepodneva koje je bilo toliko sumorno da se nije moglo reći je li dan ili noć. Posložio je debelu hrpu listova i pažljivo pročitao naslov, ispisan velikim slovima na naslovnici:

PORIJEKLO ZLA
Harry L. Quebert

Iznenada osjeti potrebu da s nekim o tome razgovara, pa odmah ode u Clark's potražiti Jenny.

„Završio sam knjigu", rekao joj je euforično. „Došao sam u Auroru kako bih napisao knjigu, i evo je. Dovršena je! Gotova. Gotova!"

„Pa to je sjajno!" odgovori Jenny. „Sigurna sam da je to jako dobra knjiga. Što sad namjeravaš?"

„Idem na neko vrijeme u New York. Da ponudim knjigu izdavačima."

Kopije rukopisa poslao je na adrese pet velikih nakladničkih kućau New Yorku. Nije prošlo ni mjesec dana, a već su mu se javili iz svih pet kuća, uvjereni da je posrijedi remek-djelo i ulagujući se ne bi li im ustupio otkup prava na knjigu. Započinjao je novi život. Angažirao je odvjetnika i agenta. Nekoliko dana prije Božića konačno je s jednom kućom potpisao fenomenalan ugovor za 100.000 dolara. Put do slave bio mu je otvoren.

Na Goose Cove vratio se 23. prosinca za volanom upadljivo novoga Chryslera Cordobe. Bilo mu je važno da Božić provede u Aurori. U vratima ga je dočekalo anonimno pismo ostavljeno prije nekoliko dana. Posljednje koje je primio.

Sutradan je bio posvećen pripremi večere. Ispekao je golemu puricu, propržio mahune na maslacu, pripremio krumpir pečen na ulju te napravio tortu od čokolade i svježeg vrhnja. Na gramofonu se vrtjela *Madame Butterfly*. Postavio je stol za dvoje podno bora. Iza zamagljenog okna nije primijetio Roberta Quinna, koji ga je promatrao i koji se toga dana zakleo da će prestati s pismima.

Nakon večere Harry se ispričao praznom tanjuru postavljenom njemu nasuprot i na tren otišao do radne sobe. Vratio se s velikom kutijom.

„Za mene?” vrisnula je Nola.

„Nije ga bilo lako pronaći, ali uspio sam”, odgovori Harry spuštajući kutiju na tlo.

Nola klekne do kutije. „Ali što je to? Što je to?” ponavljala je podižući poklopac kartona, koji nije bio zalijepljen. Pojavi se njuškica, a ubrzo i žuta glavica. „Psić! Psić! Pas čija je dlaka boje sunca! Harry, dragi moj Harry! Hvala! Hvala!” Izvadila je psića iz kutije i zagrlila ga. Mali labrador jedva da je imao dva i pol mjeseca. „Zvat ćeš se Grom!” objasnila mu je. „Grom! Grom! Ti si pas o kojem sam oduvijek sanjala!”

Spustila je psića na tlo. Lajući je počeo istraživati novu okolinu, a ona se bacila Harryju oko vrata.

„Hvala, Harry, tako sam sretna uz vas. Ali stidim se jer nemam poklon za vas.”

„Moj poklon je tvoja sreća, Nola.”

Čvrsto ju je zagrlio, ali mu se učini kao da mu klizi između dlanova, uskoro je više nije osjećao, više je nije vidio. Zvao ju je, ali nije odgovarala. Opet je bio sam, stajao je nasred blagovaonice stežući vlastite ruke. Do njegovih nogu bio je psić, sam je izašao iz kutije i sad se igrao vezicama njegovih cipela.

* * *

Porijeklo zla objavljeno je u lipnju 1976. Od prvog trena knjiga je bila izuzetno uspješna. Hvaljen od kritike, izvanredni Harry Quebert, tridesetpetogodišnjak, stekao je ugled najvećeg pisca svoje generacije.

Dva tjedna prije objavljivanja knjige, svjestan reakcija koje će izazvati, Harryjev urednik osobno je došao u Auroru posjetiti Harryja:

„Onda, Queberte, kažu mi da ne želite doći u New York?” upita urednik.

„Ne mogu otputovati. Čekam nekoga.”

„Nekoga čekate? Što to govorite? Cijela Amerika vas želi. Postat ćete zvijezda.”

„Ne mogu otputovati, imam psa.”

„Pa dobro, povest ćemo ga sa sobom. Vidjet ćete kako ćemo ga paziti i maziti. Imat će dadilju, kuharicu, šetača, frizera. Hajde, stari moj, spakirajte se i krenimo ususret slavi.”

Tako je Harry napustio Auroru i krenuo na višemjesečnu turneju diljem zemlje. Uskoro se nije ni o čemu više govorilo nego o njemu i o njegovu fantastičnom romanu. Jenny ga je pratila iz kuhinje u Clark’su ili iz svoje spavaće sobe putem radija ili televizije. Kupovala je sve novine u kojima se pisalo o njemu, pobožno čuvajući svaki članak. Svaki put kad bi u izlogu ugledala njegovu knjigu, odmah bi je kupila. Imala je već više od deset primjeraka. Sve ih je pročitala. Često se pitala hoće li se vratiti po nju. Kad bi prolazio poštar, iznenađena bi shvatila da se nada njegovu pismu. Kad je zvonio telefon, priželjkivala je da to on zove.

Čekala je cijelo ljeto. Kad bi naišla na automobil nalik na njegov, srce bi joj življe zakucalo.

Stigla je jesen, a ona je još čekala. Kad bi se otvorila vrata Clark'sa, zamišljala je da je on i da je došao po nju. Bio je ljubav njezina života. Dok ga je iščekivala, zabavljala se sjećanjem na blažene dane kad je dolazio raditi u Clark's za stolom 17. Tu, pokraj nje, napisao je svoje remek-djelo koje je ona svake večeri pomalo čitala. Ako bi odlučio ostati živjeti u Aurori, mogao bi i dalje svakoga dana dolaziti ovamo. Ona bi ostajala u službi, zbog užitka koji joj je pružala njegova blizina. Sačuvat će taj stol za njega, zauvijek. Usprkos majčinim prosvjedima o svom je trošku naručila metalnu pločicu, koju je dala pričvrstiti na stol 17 i na kojoj je bilo ugravirano:

Za ovim je stolom tijekom ljeta 1975.
pisac Harry Quebert radio na svom
slavnom romanu Porijeklo zla

Svoj dvadeset šesti rođendan proslavila je 13. listopada 1976. Harry je bio u Philadelphiji, tako je pročitala u novinama. Otkako je otišao, više se nije javljao. Te večeri, u salonu njezine obiteljske kuće i u prisutnosti njezinih roditelja, Travis Dawn, koji je već godinu dana svake nedjelje dolazio na ručak kod Quinnovih, zaprosio je Jenny. Kako je bila izgubila svaku nadu, pristala je.

* * *

srpanj 1985.

Deset godina nakon tih događaja sablazan Noline otmice s vremenom je pomalo pala u zaborav. Na ulicama Aurore život je već odavno povratio svoja prava. Djeca na rolama opet su bučno igrala hokej, počela su natjecanja u preskakanju konopa, a veliki obrisi školice osvanuli su na nogostupima. U glavnoj ulici bicikli su po starom običaju ometali prolaz ispred trgovine obitelji Hendorf, gdje se sad šačica bombona plaćala gotovo dolar.

Na Goose Coveu, jednog dana drugog tjedna srpnja oko podneva, Harry je sjedio na terasi uživajući u toplini lijepih dana i ispravljajući stranice svog novog romana. Ležeći do njegovih nogu, Grom je spavao. Iznad njega je preletjelo jato galebova. Ispratio ih je pogledom, sletjeli su na obalu. Odmah je ustao i pošao u kuhinju po suhi kruh što ga je spremao u limenu kutiju s natpisom sjećanje na rockland, maine, zatim se spustio do plaže kako bi ga dao pticama dok ga je u stopu pratio Grom, čiji je korak postao teži uslijed artroze. Sjeo je na oblutke kako bi promatrao ptice, a pas je sjeo do njega. Dugo mu je gladio dlaku. „Jadni moj stari Grome", rekao mu je, „već jedva hodaš. Nisi više baš sasvim mlad. Sjećam se dana kad sam te kupio, uoči Božića sedamdeset pete. Bio si majušna čupava loptica, velik poput mojih dlanova."

Odjednom začuje kako ga netko doziva.

„Harry?"

S terase ga je zvao neki posjetitelj. Harry zaškilji prema terasi i prepozna Erica Rendalla, rektora sveučilišta Burrows u Massachusettsu. Sprijateljili su se tijekom

neke konferencije prije godinu dana i otada su se redovito čuli.

„Eric? Jeste li to vi?” odgovori Harry.

„Glavom i bradom.”

„Ne mičite se, stižem.”

Za koji tren Harry se pridružio Rendallu na terasi dok ga je stari labrador pratio bolnim korakom.

„Pokušao sam vas dobiti telefonom”, objasni rektor kako bi opravdao svoj iznenadni dolazak.

„Ne javljam se baš često na telefon”, nasmije se Harry.

„Je li to vaš novi roman?” upita Rendall ugledavši listove papira raširene po stolu.

„Trebao bi izaći najesen. Već dvije godine radim na njemu. Moram još pročitati neke dijelove, ali, vjerujte, čini mi se da što god da napišem, ništa neće biti poput *Porijekla zla*.“

Rendall suosjećajno pogleda Harryja.

„Činjenica jest da pisci napišu tek jednu knjigu u svom životu.”

Harry kimne i ponudi gosta kavom. Sjeli su za stol te Rendall objasni:

„Harry, bio sam tako slobodan navratiti do vas jer se sjećam da ste mi jednom rekli kako biste voljeli predavati na sveučilištu. Dakle otvara se mjesto profesora na odsjeku književnosti na Burrowsu. Znam da nije Harvard, ali i naše je sveučilište kvalitetno. Ako ste zainteresirani, mjesto je vaše.”

Harry se okrene prema psu čija je dlaka bila boje sunca i potapša ga po vratu.

„Čuješ li, Grome”, prošapće mu na uho. „Postat ću sveučilišni profesor.“

6

Princip Barnaski

„Slušajte, Marcuse, riječi su važne, ali ponekad su isprazne i nedovoljne. Dođe trenutak u kojem vas pojedinci ne žele čuti."

„Što je tad preporučljivo napraviti?"

„Treba ih zgrabiti za vrat i pritisnuti im lakat na grkljan. Snažno."

„Zašto?"

„Da vas ozbiljno shvate. Kad su riječi nemoćne, treba se razmahati šakama."

Početkom kolovoza 2008., u svjetlu novih detalja otkrivenih istragom, ured tužitelja države New Hampshire dostavio je sucu zaduženom za slučaj novi izvještaj, koji je govorio u prilog tome da je Luther Caleb ubojica Deborah Cooper i Nole Kellergan, koju je oteo, nasmrt pretukao i zakopao na Goose Coveu. Primivši izvještaj, sudac je pozvao Harryja na hitno ispitivanje, tijekom kojega je potpuno odbacio sve optužbe koje su ga još teretile. Najnovijim razvojem događaja cijeli je slučaj poprimio ugođaj napetog ljetnog novinskog podliska. Harry Quebert, zvijezda zaskočena prošlošću i gurnuta u nemilost, konačno je sprao ljagu sa svog imena, premda je već bio suočen sa smrtnom kaznom i karijera mu je bila upropaštena.

Luther Caleb posmrtno je došao na nečastan glas, uslijed čega je cijeli njegov život izložen u novinama, a njegovo ime uvršteno na popis najvećih kriminalaca u povijesti Amerike. Uskoro je sva pozornost bila usmjerena na njega. Činjenice njegova života pretresane su do najmanjih pojedinosti, ilustrirani dnevnici donosili su priču o njegovu životu uz sve veći broj fotografija otkupljenih od njegovih bližnjih. Govorilo se o njegovim bezbrižnim godinama u Portlandu, o njegovu slikarskom talentu, o okrutnom napadu kojem je bio izložen, o njegovu silasku u pakao. Čitateljstvo je bilo zaintrigirano njegovom strašću za slikanjem nagih žena, od psihijatara se tražilo da razjasne je li to kakva poznata bolest. Nije li se možda stoga moglo predvidjeti da će doći do ovako tragičnih događaja? Curenje informacija iz policijskih redova omogućilo je širenje fotografija platna pronađenoga kod Elijaha Sterna, dopuštajući stvaranje najsmionijih pretpostavki. Svi su se pitali zašto je Stern, moćan i ugledan čovjek, dopustio seanse slikanja nage petnaestogodišnjakinje.

Nezadovoljni pogledi sve su se više upirali u državnog tužitelja, kojeg su neki smatrali odgovornim za nepromišljeno postupanje i ishitren prekid suđenja Quebertu. Neki su čak bili uvjereni da je potpisivanjem izvještaja iz kolovoza tužitelj potpisao kraj vlastite karijere. Njegovu karijeru djelomično je spasio Gahalowood, kao odgovorna osoba iz policije nadležna za provođenje istrage, jer je odgovorno obavljao svoju dužnost sazvavši tiskovnu konferenciju kako bi objasnio da je baš on uhitio Queberta, ali da ga je isto tako on i oslobodio i da se ne radi ni o kakvom proturječju ili propustu, već upravo o najboljem dokazu ispravnog provođenja pravde. „Nikoga nismo pogreškom priveli”, izjavio je pred mnoštvom okupljenih

novinara. „Imali smo osnovane sumnje, koje smo provjerili i koje se nisu pokazale točnima. U oba slučaja postupali smo dosljedno. To i jest zadatak policije.” Kako bi objasnio zašto su trebale proteći tolike godine da se ustanovi krivac, pozvao se na svoju teoriju kruženja. Nola je bila središte kojem su gravitirali brojni drugi elementi. Trebalo ih je isključiti svaki pojedinačno, sve do posljednjega, da bi se pronašao krivac. Taj posao mogao se dovršiti isključivo zahvaljujući pronalasku tijela. „Kažete da su nam trebale trideset tri godine da razriješimo ubojstvo”, podsjetio je okupljene, „no nama su ustvari trebala samo dva mjeseca. U međuvremenu nije bilo tijela, stoga nije bilo ni umorstva. Tek jedna nestala djevojka.”

Situaciju je najslabije shvaćao Benjamin Roth. Jednog poslijepodneva kad sam ga susreo na kozmetičkom odjelu u velikom trgovačkom centru u Concordu, rekao mi je:

„Zamislite, jučer sam posjetio Harryja u njegovome motelu. Čini se da ga odbacivanje svih optužbi koje su ga teretile nimalo ne veseli.”

„Tužan je”, objasnio sam.

„Tužan? Dobili smo slučaj, a on je tužan?”

„Tužan je zato što je Nola mrtva.”

„Ali ona je mrtva već trideset tri godine.”

„No sad je uistinu mrtva.”

„Ne shvaćam što želite reći, Goldmane.”

„Nisam iznenađen.”

„Uglavnom, svratio sam da mu kažem da može početi s planovima za kuću. Razgovarao sam s ljudima iz osiguranja, oni će se za sve pobrinuti, ali morao bi kontaktirati nekog arhitekta i odlučiti što želi napraviti. Djelovao je kao da mu se živo fućka. Samo mi je rekao: ‘Odvedite me tamo.’ I otišli smo. U kući još uvijek ima svega i svačega, jeste li to znali? Sve je ostavio tamo, namještaj i druge neoštećene stvari. Kaže da mu više ništa ne treba. U kući smo se zadržali dulje od sat vremena. Punih sat vremena moje skupe cipele bile su besposlene. Pokazivao sam mu što bi mogao iskoristiti, pogotovo od starog namještaja. Predložio sam mu da sruši jedan zid kako bi povećao salon, a podsjetio sam ga da bismo mogli i tužiti državu zbog moralne štete koju mu je cijeli slučaj nanio i da tu možemo računati na pravo malo bogatstvo. Uopće nije reagirao. Predložio sam mu da angažira neku tvrtku za selidbe da prenese sve što je ostalo čitavo i da to pohrani u spremište na čuvanje, rekao sam mu da ga je dosad pratila sreća jer nije bilo kiše ni lopova, ali on mi je odgovorio da nije važno. Još je dodao da nimalo ne mari ako netko nešto ukrade, tako će barem namještaj nekome koristiti. Shvaćate li vi išta od svega toga, Goldmane?”

„Shvaćam. Kuća mu više ne treba.”

„Ne treba? Kako to?”

„Jer više nema koga u njoj čekati."
„Čekati? Ali koga čeka?"
„Nolu."
„Ali Nola je mrtva."
„O tome se i radi."
Roth slegne ramenima.
„U biti", reče, „otpočetka sam bio u pravu. Ta mala Kellerganova bila je prava drolja. Cijeli grad prešao je preko nje, a Harry je bio žrtveno janje, nježni romantik, pomalo blesav, koji joj je na vlastitu štetu posvetio riječi pune ljubavi, štoviše, cijelu knjigu."
Podlo se nasmijao.
Prevršio je svaku mjeru. Brzim pokretom ruke dohvatio sam ga za ovratnik košulje i pritisnuo uza zid, porušivši bočice s parfemima, koje su se razbile na podu, te mu slobodnu podlakticu zabio pod vrat.
„Nola je izmijenila Harryjev život!" podviknuo sam. „Ona se žrtvovala za njega! Zabranjujem vam da pred svima ponavljate da je bila drolja."
Pokušao se osloboditi, ali bio je nemoćan. Čuo sam kako krklja piskutavim glasom. Oko nas se okupiše ljudi, dotrčali su i zaštitari, pa sam ga pustio. U licu je bio crven poput raka, košulja mu je bila razdrljena. Zamuckivao je:
„Vi, vi, vi ste ludi, Goldmane! Vi ste ludi! Ludi poput Queberta! Mogao bih vas tužiti, znate!"
„Radite što želite, Roth!"
Otišao je, bijesan, a kad se udaljio, doviknuo je:
„Vi ste rekli da je drolja, Goldmane! Tako piše u vašim bilješkama, zar ne? Vi ste za sve krivi!"

Želio sam samo da moja knjiga ublaži katastrofu izazvanu curenjem informacija. Bilo je samo mjesec i pol do službenog objavljivanja knjige, i Roy Barnaski bio je izvan sebe: zvao me po nekoliko puta na dan da sa mnom podijeli svoje uzbuđenje.
„Sve je savršeno!" vrisne za jednog od naših razgovora. „Savršen tajming! Objavljivanje tužiteljevog izvještaja, sva ta zbrka, nevjerojatna sreća, jer za tri mjeseca su predsjednički izbori i tad više nikoga neće zanimati vaša knjiga ni ova priča. Znate, informacija se neograničeno širi u ograničenom vremenu. Količina informacija vrtoglavo se umnožava, ali vrijeme koje im svatko posvećuje ograničeno je i nerastezljivo. Koliko im vremena dnevno poklanja prosječni čovjek? Sat vremena? Dvadeset minuta u besplatnom primjerku novina za jutarnje vožnje podzemnom željeznicom, pola sata na internetu u uredu i četvrt sata na CNN–u uvečer prije spavanja. A količina materijala koji treba ispuniti ta razdoblja beskonačna je! U svijetu se dogodi nevjerojatan broj grozota, ali o njima se ne govori jer za to nema vremena. Ne možemo govoriti o Noli Kellergan i o Sudanu,

jasno vam je da za to nema vremena. Sposobni snio zadržati pozornost tek toliko da uvečer poklonimo petnaestak minuta CNN–u. Nakon toga ljudi žele gledati svoje omiljene televizijske serije. Život je stvar prioriteta."

„Cinični ste, Roy", rekao sam mu.

„Ali nisam, zaboga! Prestanite mi pripisivati sva zla! Samo sam realan. Vi ste krotki lovac na leptire, sanjar koji hodi stepom u potrazi za nadahnućem. Ali zato ste sposobni napisati remek-djelo o Sudanu, koje neću objaviti. Jer ljudima se za to fućka! Fućka im se! Zato možete s pravom misliti da sam gad, ali ja samo udovoljavam potražnji. Svi peru ruke od Sudana i to vam je tako. Danas se posvuda govori o Harryju Quebertu i Noli Kellergan, i to treba iskoristiti. Za dva mjeseca govorit će se o novom predsjedniku, a vaša knjiga više neće postojati. No u međuvremenu ćemo ih prodati toliko da ćete moći samo uživati u svojoj novoj kući na Bahamima."

Ništa se tu nije moglo reći. Barnaski je jako dobro znao ispuniti medijski prostor. Svi su već govorili o knjizi, a što su više o njoj govorili, to ih je on više na to poticao brojnim promotivnim kampanjama. *Slučaj Harry Quebert*, knjiga od milijun dolara, kako su je predstavljale novine. Shvatio sam da je astronomski iznos koji mi je ponudio, i zahvaljujući kojemu se njegovo ime vrlo učestalo spominjalo u medijima, ustvari bio propagandna investicija. Umjesto da taj novac utroši na promociju i plakate, on ga je iskoristio kako bi pridobio sveopće zanimanje javnosti. Uopće to nije pokušavao osporiti. Kad sam ga upitao, objasnio mi je svoju teoriju o tome. Smatrao je da su pravila trgovanja potpuno poremećena pojavom interneta i društvenih mreža.

„Marcuse, pomislite samo koliko košta postavljanje reklame u podzemnoj željeznici u New Yorku. Cijelo bogatstvo. Plaća se nevjerojatan novac za plakat čiji je životni vijek ograničen i gdje je broj ljudi koji će ga vidjeti također ograničen. Ljudi, znači, moraju biti u New Yorku, sjesti na određenu liniju podzemne željeznice upravo na toj stanici i u određenom razdoblju. No danas je dovoljno na bilo kakav način potaknuti zanimanje, pustiti glas, kako se kaže, i već se govori o vama i možete biti sigurni da će se govoriti i na društvenim mrežama. Imate pristup besplatnom i neograničenom reklamnom prostoru. Ljudi diljem svijeta, i ne znajući, osiguravaju vam popularnost na planetarnoj razini. Nije li to nevjerojatno? Nisu li korisnici Facebooka poput onih ljudi, hodajućih reklama, koji rade besplatno? Bilo bi glupo ne iskoristiti ih."

„Vi ste dakle to napravili?"

„Kad sam vam isplatio milijun dolara? Da. Platite li piscu da napiše knjigu onoliko koliko plaćaju za igrača u NBA ligi ili u nacionalnom timu hokeja na ledu, možete biti sigurni da će o njemu svi govoriti."

U sjedištu nakladničke kuće Schmid&Hanson u New Yorku napetost je bila na

vrhuncu. Stavljene su u pokret cijele ekipe kako bi osigurale produkciju i praćenje knjige. FedExom su mi poslali uređaj za tele– konferencije koji mi je omogućivao da iz svog apartmana u Regent'su sudjelujem na svim mogućim sastancima koji su se održavali na Manhattanu. Sastancima s marketinškim odjelom zaduženim za promociju knjige, sastancima s grafičkim odjelom zaduženim za osmišljavanje korica knjige, sastancima s pravnim odjelom zaduženim za proučavanje svih pravnih aspekata vezanih uz knjigu i, napokon, sastancima s piscima u sjeni koje je Barnaski angažirao za neke od svojih slavnih autora i koje mi je pod svaku cijenu želio uvaliti.

Telefonski razgovor br. 2, s piscima u sjeni:

„Knjiga mora biti dovršena za tri tjedna, Marcuse", deseti put ponavljao mi je Barnaski. „Zatim imamo deset dana za korekturu i tjedan dana za tiskanje. To znači da polovinom rujna osvajamo zemlju. Hoćete li uspjeti?"

„Hoću, Roy."

„Bude li potrebno, stižemo u trenu", derao se u pozadini šef pisaca u sjeni, koji se zvao Frank Lancaster. „Uskačemo u prvi avion za Concord i sutra smo tamo da vam pomognemo."

Čuo sam i ostale kako potvrđuju da stižu sutra i da će sve biti sjajno.

„Sjajno bi bilo da me pustite da radim", odgovorio sam. „Sam ću dovršiti knjigu."

„Ali oni su jako dobri", ustrajao je Barnaski, „ni sami nećete primijetiti razliku!"

„Tako je, ni sami nećete primijetiti razliku", ponovio je Frank. „Zašto tako uporno želite raditi, kad biste mogli ne raditi?"

„Ne brinite se, ispoštovat ću rokove."

Telefonski razgovor br. 4, s marketinškim odjelom:

„Gospodine Goldman", rekla mi je Sandra iz marketinga, „trebat će nam vaše fotografije na kojima se vidi kako pišete knjigu, stare fotografije s Harryjem i fotografije Aurore. Osim toga za potrebe opreme knjige trebali bismo vaše bilješke."

„Da, sve vaše bilješke!" podrži je Barnaski.

„Da? Dobro. A zašto?" upitao sam.

„Željeli bismo objaviti knjigu o vašoj knjizi", objasni mi Sandra. „Nešto poput dnevnika, obogaćenog ilustracijama. To će tek doživjeti neviđeni uspjeh, svi koji kupe vašu knjigu htjet će imati i dnevnik pisanja knjige, i obratno. Vidjet ćete."

Uzdahnuo sam:

„Ne mislite li da trenutačno imam drugog posla, a ne da pripremam knjigu o knjizi koju još nisam ni dovršio?"

„Još je niste dovršili?" histerično zaurla Barnaski. „Iz ovih stopa vam šaljem pisce u sjeni!"

„Ne šaljite nikoga! Za boga miloga, dopustite da u miru dovršim knjigu!"

Telefonski razgovor br. 6, s piscima u sjeni:

„Mi smo napisali da je Caleb plakao dok je zakopavao djevojčicu”, rekao mi je Frank Lancaster.

„Kako to mislite, mi smo napisali?”

„Tako, zakopava malu i plače. Suze padaju u jamu. Stvara se blato. Lijepi prizor, vidjet ćete.”

„Zaboga! Jesam li vas molio da pišete lijepe prizore o Calebu koji zakopava Nolu?”

„Pa, niste. Ali gospodin Barnaski mi je rekao.”

„Barnaski? Halo? Roy! Jeste li tamo? Halo? Halo?”

„Ovaj, da, Marcuse, tu sam.”

„Kakve su to gluposti?”

„Ne uzrujavajte se, Marcuse. Ne mogu se izložiti riziku da knjiga ne bude dovršena na vrijeme. Zato sam ih zamolio da počnu, za svaki slučaj. Mjera opreza. Ne budu li vam se sviđali, nećemo upotrijebiti njihove tekstove. Ali zamislite samo da nemate dovoljno vremena završiti knjigu! To nam je pojas za spašavanje!”

Telefonski razgovor br. 10, s pravnim odjelom:

„Dobar dan, gospodine Goldman, ovdje Richardson iz pravnog odjela. Sve smo proučili i potvrđujemo da u knjizi smijete upotrijebiti osobna imena. Stern, Pratt, Caleb. Sve o čemu govorite navedeno je u tužiteljevom izvještaju koji su objavili mediji. Zaštićeni smo, ne izlažemo se nikakvom riziku. Nema izmišljanja, nema klevete, samo činjenice.”

„Kažu da možete dodati prizore seksa i orgija u obliku maštarija ili sna”, pridoda Barnaski. „Zar ne, Richardsone?”

„Tako je. To sam vam već i rekao. Vaš glavni lik može sanjariti da ima seksualne odnose, što vam omogućuje da ubacite seks u knjigu, a da se ne izložite opasnosti od tužbe.”

„Da, Marcuse, malo više seksa”, ubaci se Barnaski. „Frank mi je baš neki dan rekao kako je vaša knjiga dobra, ali je velika šteta što nije malo škakljivija. Ona ima petnaest godina, Quebert je tada imao trideset i neku! Dajte malo začinite! Da bude papreno, *caliente*, kako bi rekli Meksikanci.”

„Vi ste potpuno ludi, Roy”, povikao sam.

„Vi sve kvarite, Goldmane”, uzdahne Barnaski. „Priče o čednim sveticama svima su dosadne.”

Telefonski razgovor br. 12, s Royem Barnaskim:

„Halo, Roy?”

„Kakav sad Roy?”

„Mama?"
„Markie?"
„Mama?"
„Markie? Jesi li to ti? Tko je Roy?"
„Sranje, pogrešan broj."
„Pogrešan broj? Nazove majku, kaže sranje, a još je i birao pogrešan broj."
„Nisam tako mislio, mama. Jednostavno, trebao sam zvati Roya Barnaskog, a zabunom sam birao vaš broj. Malo sam zamišljen."
„Nazove majku zato što je zamišljen. Sve bolje i bolje. Podariš mu život, a što dobiješ zauzvrat? Ništa."
„Žao mi je, mama. Poljubi tatu. Nazvat ću te."
„Čekaj!"
„Što je?"
„Zar nemaš ni minutu za jadnu majku? Zar majka, koja je od tebe učinila lijepog muškarca i velikog pisca, ne zaslužuje nimalo tvog vremena? Sjećaš li se malog Jeremyja Johnsona?"
„Jeremyja? Sjećam se, išli smo zajedno u školu. Zašto ga spominješ?"
„Majka mu je umrla. Sjećaš Ii se? Ne misliš li da bi on volio uzeti telefon i razgovarati sa svojom majčicom, koja je na nebu među anđelima? Telefonske linije do neba nema, Markie, ali do Newarka ima! Pokušaj se toga sjetiti s vremena na vrijeme."
„Jeremy Johnson? Ali njegova majka nije umrla! On je samo želio da tako mislimo zato što je imala tamne dlačice po licu koje su djelovale poput brade, pa su mu se svi rugali. Odjednom je počeo govoriti da mu je majka umrla i da je ta žena njegova dadilja."
„Molim? Bradata dadilja Johnsonovih je bila njegova majka?"
„Tako je, majko."
Čuo sam kako se majka uzbuđuje i doziva oca. „Nelsone, daj, molim te, brzo dođi. Moraš čuti ovu plotku[4]. Žena s bradom kod Johnsonovih, to je ustvari bila majka! Kako sad znao si? A zašto mi nikad ništa nisi rekao?"
„Mama, moram sad prekinuti. Imam telefonski sastanak."
„Što je sad to, telefonski sastanak?"
„To je sastanak koji se obavi telefonskim razgovorom."
„Zašto i mi ne bismo tako?"
„Telefonski sastanci su u poslovne svrhe, mama."
„A tko ti je taj Roy, mili? Je li to onaj goli muškarac koji se skriva u tvojoj sobi? Možeš mi sve reći, spremna sam sve čuti. Zašto želiš imati telefonske sastanke s tim ljigavcem?"
„Roy je moj izdavač, majko. Znaš ga, upoznala si ga u New Yorku."
„Znaš, Markie, razgovarala sam s rabinom o tvojim seksualnim problemima. On

smatra...”
„Majko, sad je dosta. Prekidam razgovor. Izljubi tatu.”

Telefonski razgovor br. 13, s grafičkim odjelom:
Vrijeme je za usuglašavanje oko korica knjige.
„Možda bismo mogli staviti vašu fotografiju”, predložio je Steven, šef grafičkog odjela.
„Ili Nolinu fotografiju?” predloži netko drugi.
„Ili Calebovu, to bi bilo dobro, što mislite?” dobaci uglas treći.
„A da stavimo fotografiju šume”, ubacio se grafički pomoćnik.
„Može, nešto mračno i jezivo, to bi moglo biti dobro”, reče Barnaski.
„Ili nešto decentnije?” napokon sam progovorio. „Neki prizor Aurore, a u prvom planu osjenčane siluete, neprepoznatljive, ali za koje bi se moglo naslućivati da su Harry i Nola, kako zajedno koračaju Autocestom jedan.”
„Oprezno s decentnim”, rekao je Steven. „Decentno je dosadno, a ono što je dosadno ne prodaje se.”

Telefonski razgovor br. 21, s pravnim, grafičkim i marketinškim odjelima:
Začuo sam glas Richardsona iz pravnog odjela:
„Jeste li za krafne?”
Odgovorio sam:
„Molim? Ja? Ne.”
„Nije rekao vama”, reče Steven iz grafičkoga. „Pitao je Sandru iz marketinga.”
Barnaski se uzjoguni:
„Možete li prestati jesti i prekidati razgovor nutkajući se vrućom kavom i keksima? Je li ovo dječja igra ili pokušaj stvaranja bestselera?”

* * *

Dok je moja knjiga napredovala punom brzinom, istraga o ubojstvu šerifa Pratta tapkala je u mjestu. Gahalowood je uzeo nekolicinu službenika iz kriminalističkog odjela, ali nisu ostvarili nikakav napredak. Nije bilo nikakve naznake, nikakvog traga vrijednog istraživanja. Dugo smo o tome raspravljali u baru za kamiondžije na izlasku iz grada, kamo se Gahalowood povremeno povlačio i igrao biljar.
„Ovo je moj brlog”, rekao mi je pružajući mi štap za igru. „Često sam ovamo zalazio u posljednje vrijeme.”
„Nije vam bilo lako?”
„Sad je malo lakše. Barem smo riješili slučaj Kellergan, a to je važno. Premda smo podigli više prašine no što sam mogao i zamisliti. Kao i obično, loše poteze je povukao tužitelj. Zato je i izabran.”
„A vi?”
„Guverner je zadovoljan, načelnik policije je zadovoljan, znači svi su zadovoljni.

Osim toga glavešine razmatraju otvaranje odjela za slučajeve koji nikad nisu riješeni i žele mene u njemu."

„Neriješeni slučajevi? Nije li to frustriraj uče, kad nemaš ni zločinca ni žrtvu? Ustvari, uvijek se radi o mrtvima."

„Radi se o živima. U slučaju Nole Kellergan otac ima pravo saznati što se dogodilo njegovoj kćeri, dok je Quebert skoro, neutemeljeno, bio izvrgnut izricanju sudske presude. Pravda mora moći dovršiti svoj posao, čak i godinama nakon samih događaja."

„A Caleb?" upitao sam.

„Meni se čini da su njemu popustili živci. Znate, u ovakvim slučajevima radi se ili o serijskom ubojici, premda u cijelom kraju dvije godine prije ni dvije godine poslije njezine otmice nije bilo drugih slučajeva sličnih Nolinom, ili o slučaju ludila."

Kimnuo sam.

„Jedino što me muči", rekao je Gahalowood, „jest Pratt. Tko je njega ubio? I zašto? Tu još uvijek ima nepoznanica, ali se bojim da ih nikad nećemo uspjeti razriješiti."

„Još uvijek razmišljate o Sternu?"

„Imam tek poneku sumnju. Već sam vam izložio svoju teoriju po kojoj postoje nejasnoće u njegovom odnosu prema Lutheru. Kakva je veza među njima? Zašto Stern nije spomenuo nestanak svoga automobila? Tu ima nešto neobično. Je li moguće da je on bio umiješan u to? Moguće je."

„Zar ga niste to pitali?" zanimalo me.

„Jesam. Dvaput me vrlo ljubazno primio. Kaže da se puno bolje osjeća otkad mi je rekao za sliku. Rekao mi je i da je dopuštao Lutheru da povremeno vozi taj crni Chevrolet Monte Carlo, za privatne potrebe, jer mu se plavi mustang kvario. Ne znam je li to istina, ali objašnjenje je prihvatljivo. Sve zvuči uvjerljivo. Već deset dana kopam po Sternovom životu, ali ništa ne nalazim. Razgovarao sam i sa Syllom Mitchell, pitao sam je što se dogodilo s plavim mustangom njezinog brata, rekla je da o tome ništa ne zna. Taj auto je nestao. Protiv Sterna ne nalazim ništa, ništa što bi navodilo na pomisao da je umiješan u slučaj."

„Zašto čovjek poput Sterna dopušta da njime upravlja vozač? Ugađa njegovim hirovima, daje mu automobil na raspolaganje. Nešto mi tu izmiče."

„I meni, pišče. I meni."

Spustio sam kugle na stol.

„Moja knjiga bi trebala biti dovršena za dva tjedna", rekao sam.

„Već? Brzo ste pisali."

„Pa i ne baš. Možda ćete čuti da se govori da je ta knjiga napisana u dva mjeseca, no meni su ustvari trebale dvije godine."

Nasmijao se.

* * *

Krajem kolovoza 2008., dopustivši si luksuz da budem čak i nešto ispred rokova, završio sam s pisanjem *Slučaja Harry Quebert*, knjige koja će dva mjeseca poslije doživjeti fantastičan uspjeh.

Tad je došlo vrijeme da se vratim u New York, gdje se Barnaski spremao pokrenuti promociju knjige velikim seansama fotografiranja i susreta s novinarima.

Slučaj je htio da moj odlazak iz Concorda padne na predzadnji dan kolovoza. Putem sam skrenuo u Auroru kako bih posjetio Harryja u njegovu motelu. Kao i obično sjedio je pred vratima svoje sobe.

„Vraćam se u New York", rekao sam mu.

„Onda je ovo zbogom."

„Radije doviđenja. Brzo ću se vratiti. Vratit ću ugled vašem imenu, Harry. Dajte mi koji mjesec, i opet ćete biti naš najugledniji pisac."

„Zašto to radite, Marcuse?"

„Zato što ste vi od mene stvorili ovo što jesam."

„Pa što? Mislite li da ste mi nešto dužni? Napravio sam od vas pisca, ali budući da u očima javnosti ja više nisam jedan od njih, vi mi pokušavate vratiti ono što sam ja vama dao?"

„Ne, branim vas jer sam oduvijek vjerovao u vas. Uvijek."

Predao sam mu tešku omotnicu.

„Što je to?" upitao je.

„Moja knjiga."

„Neću je čitati."

„Želim vašu suglasnost prije objavljivanja. To je, ustvari, vaša knjiga."

„Ne, Marcuse. Vaša je. U tome i jest problem."

„Kakav problem?"

„Mislim da je knjiga veličanstvena."

„U čemu je onda problem?"

„Komplicirano je, Marcuse. Jednog dana ćete shvatiti."

„Ali što trebam shvatiti, pobogu? Recite mi već jednom! Recite!"

„Jednog dana ćete shvatiti, Marcuse!"

Nastupi duga šutnja.

„Što ćete sad?" konačno sam upitao.

„Ne ostajem ovdje."

„Gdje ovdje? U motelu, u New Hampshireu, u Americi?"

„Volio bih poći u raj pisaca."

„Raj pisaca? Što je to?"

„Raj pisaca jest mjesto na kojem odlučite iznova napisati svoj život, onako kako biste željeli da se odvijao. Jer moć pisaca, Marcuse, leži u tome da odlučuju kako će

knjiga završiti. Imaju moć davanja ili oduzimanja života, oni mogu sve izmijeniti. Pisci u svojim prstima imaju snagu koje često nisu ni svjesni. Dovoljno je da zaklope oči pa da izmijene tijek nečijeg života. Marcuse, što se moglo dogoditi onoga tridesetoga kolovoza sedamdeset pete?"

„Prošlost ne možemo izmijeniti, Harry. Nemojte ni pomišljati na to."

„Ali kako mogu ne misliti na to?"

Položio sam rukopis na stolac pokraj njega i zakoračio kao da ću poći.

„O čemu se radi u vašoj knjizi?" tad me upitao.

„Radi se o čovjeku koji je volio mladu ženu. Ona je imala planove za njih. Željela je da zajedno žive, da on postane slavni pisac, sveučilišni profesor, i da imaju psa čija je dlaka boje sunca. No jednog dana ta je mlada žena nestala. Nikad je nisu pronašli. Čovjek je ostao u kući, čekao ju je. Postao je slavni pisac, postao je sveučilišni profesor, imao je psa čija je dlaka bila boje sunca. Napravio je sve što je ona od njega tražila i čekao je. Nikad više nikoga drugoga nije volio. Vjerno je čekao da se vrati. Ali ona se nikad nije vratila."

„Zato što je mrtva!"

„Da. Ali taj čovjek sad može žalovati."

„Ne, prekasno je! Sad ima šezdeset sedam godina!"

„Nikad nije prekasno za novu ljubav."

Prijateljski sam mu domahnuo.

„Doviđenja, Harry. Nazvat ću vas kad dođem u New York."

„Bit će najbolje da me ne zovete."

Sišao sam vanjskim stubama koje su vodile do parkirališta. Dok sam se spremao sjesti u auto, čuo sam ga kako mi dovikuje s balkona na prvome katu:

„Marcuse, koji je danas datum?"

„Trideseti kolovoza, Harry."

„A koliko je sati?"

„Skoro jedanaest."

„Još osam sati, Marcuse!"

„Osam sati do čega?"

„Do sedam navečer."

Nisam odmah shvatio, pa sam upitao:

„Što se događa u sedam?"

„Imamo dogovor, ona i ja. Znate to vrlo dobro. Doći će. Pogledajte, Marcuse! Pogledajte gdje se nalazimo! Mi smo u raju pisaca. Dovoljno je samo napisati, i sve bi se moglo promijeniti."

* * *

30. kolovoza 1975., u raju pisaca

Odlučila je da neće ići Autocestom 1, već uz obalu oceana. Tako je bilo mudrije. Stežući rukopis u rukama, trčala je po oblucima i pijesku. Gotovo da je bila u visini Goose Covea. Još dvije-tri milje hoda, i stići će do motela. Pogledala je na sat. Prošlo je šest. Za četrdeset pet minuta stići će na dogovoreno mjesto. U sedam, kako su se dogovorili. Hodala je dalje i približila se Side Creek Laneu procijenivši da je vrijeme da prođe šumom do Autoceste 1. Uspela se s plaže do šume preko velikoga kamenja, pažljivo je prošla kroz gusta stabla, pazeći da se ne ogrebe ili da joj trnje ne ošteti lijepu haljinu. Kroz raslinje je u daljini ugledala kuću. Žena je u kuhinji pripremala pitu od jabuka.

Stigla je do Autoceste 1. Netom prije no što će izbiti iz šume, cestom projuri automobil. Luther Caleb vraćao se u Concord. Još dvije milje pješačila je cestom i ubrzo stigla do motela. Bilo je točno sedam. Prešla je preko parkirališta i uspela se vanjskim stubama. Soba broj osam bila je na prvom katu. Preskakala je po četiri stube i pokucala na vratima.

Čulo se kucanje na vratima. Žurno je ustao s kreveta na kojem je sjedio kako bi joj otvorio.

„Harry, dragi moj Harry!" razveselila se kad ga je ugledala na vratima.

Objesi mu se oko vrata i obaspe ga poljupcima. On je podigne.

„Nola, tu si. Došla si! Stigla si!"

Pogleda ga zabavljeno.

„Pa naravno da sam došla, kakvo je to pitanje?"

„Mora da sam zaspao, san se pretvorio u košmar. Bio sam u sobi i čekao sam te. Čekao sam i nisi došla. A ja sam čekao i čekao. A ti nikako nisi stizala."

Ona se privine uz njega.

„Groznog li košmara, Harry! Ali sad sam ovdje. Ovdje sam, zauvijek!"

Dugo su ostali zagrljeni. Poklonio joj je cvijeće koje je stavio u vodu u umivaonik.

„Ništa nisi ponijela?" upitao ju je kad je ustanovio da nema nikakve torbe.

„Ništa. Da budem neupadljiva. Ono najneophodnije kupit ćemo putem. Ali ponijela sam rukopis."

„Posvuda sam ga tražio!"

„Ponijela sam ga sa sobom. Čitala sam ga. Jako mi se sviđa, Harry, Pravo remek-djelo!"

Opet su se zagrlili, a onda je ona rekla:

„Otputujmo! Otputujmo, brzo! Otputujmo, odmah!"

„Odmah?"

„Da. Želim poći što dalje odavde. Molim vas, Harry, ne želim se izlagati opasnosti da nas zateknu. Pođimo odmah!"

Spuštala se večer. Bio je 30. kolovoza 1975. Dvije siluete iskrale su se iz motela i brzo se spustile stubama koje su vodile do parkirališta, prije negoli će sjesti u crni Chevrolet Monte Carlo. Moglo se vidjeti kako auto kreće Autocestom 1 prema sjeveru. Brzo se udaljavao i nestao iza obzorja. Ubrzo se tek slabo nazirao, poput crne točke, a zatim poput sićušne mrljice. Na tren je još bio vidljiv kao točkica svjetlosti i onda je sasvim nestao.

Putovali su ususret životu.

T R E Ć I D I O

Raj pisaca

(izdavanje knjige)

5

Djevojčica koja je ganula Ameriku

„Marcuse, nova knjiga je kao početak novog života. To je ujedno i trenutak velike ljubavi prema čovjeku. Nudite dio sebe onima koji su željni istraživanja. Neki će je obožavati, neki će je mrziti. Jedni će vas kovati u zvijezde, drugi će vas prezirati. Neki će biti ljubomorni, druge će zainteresirati. Vi ne pišete za njih, Marcuse. Pišete za sve one čija je svakodnevica obogaćena za jedan ugodan trenutak zahvaljujući Marcusu Goldmanu. Možete mi reći da to nije bogzna što, ali to je ipak nešto. Neki pisci žele promijeniti svijet. Ali tko uistinu može promijeniti svijet?"

Svi su govorili o knjizi. Nisam više mogao mirno šetati ulicama New Yorka, nisam više mogao kao obično trčati stazama Central Parka, a da me netko od šetača ne prepozna i dovikne: „Hej, pa ovo je Goldman! Pisac!” Događalo se čak da neki od njih i potrče za mnom kako bi mi postavili pitanje koje ih je proganjalo: „Je li istina ono što ste napisali u knjizi? Harry Quebert je stvarno to napravio?” U kafiću u četvrti West Village u koji običavam svraćati, neki od gostiju ne prezaju ni od toga da sjednu za moj stol i upuste se u razgovor: „Baš čitam vašu knjigu, gospodine Goldman. Ne ispuštam je iz ruku! I prva vam je već bila dobra, ali ova! Uistinu su vam isplatili milijun dolara da je napišete? Koliko imate godina? Jedva trideset? Trideset godina! A već ste zgrnuli toliku lovu!” Čak me i pazikuća u mojoj zgradi, kojeg sam pratio kako napreduje s čitanjem između svakog otvaranja vrata, na koncu, kad je pročitao knjigu, beskrajno davio pred liftom ne bi li mi rekao što mu je na duši: „Znači, to se dogodilo Nori Kellergan? Stravično! Ali zašto? Recite, gospodine Goldman, kako je to moguće?”

Od dana objavljivanja *Slučaj Harry Quebert* bio je na prvome mjestu po broju prodanih primjeraka u cijeloj zemlji. Sve je upućivalo na to da će biti najprodavanija knjiga godine na američkom kontinentu. O njoj se govorilo posvuda: na televiziji, na radiju, u novinama. Kritičari, spremni zaskočiti me na svakom uglu, nisu štedjeli na hvalospjevima. Govorilo se da je moj novi roman važno djelo.

Ubrzo nakon objavljivanja knjige otputovao sam na maratonsku promotivnu turneju kojom sam u samo dva tjedna obuhvatio sve dijelove zemlje, sve zbog skorašnjih predsjedničkih izbora. Barnaski je smatrao da se treba do maksimuma iskoristiti vrijeme koje nam je dano prije no što se pogledi okrenu prema Washingtonu, zbog predsjedničkih izbora koji će se održati 4. studenoga. Vrativši se u New York, još sam bio sveprisutan u televizijskom prostoru, u žustrom ritmu diktiranom općom pomamom, koja se proširila sve do kuće mojih roditelja, na čijim su vratima znatiželjni novinari neprestano zvonili. Kako bih im osigurao barem malo mira, poklonio sam im kamp-kućicu, s kojom su nakanili ostvariti svoj davnašnji san: odvesti se do Chicaga i onda Autocestom 66 sve do Kalifornije. *Obrada: b ode n*

Slijedom članka objavljenog u *New York Timesu* Nolu su počeli nazivati

djevojčicom koja je ganula Ameriku. A pisma čitatelja koja sam primao sva su išla u prilog tom osjećaju. Svi su bili dirnuti pričom o nesretnoj i zlostavljanoj djevojčici kojoj je susret s Harryjem Quebertom vratio osmijeh na lice i koja je u dobi od samo petnaest godina bila sposobna boriti se za njega i omogućiti mu da napiše *Porijeklo zla*. Neki stručnjaci za književnost čak su tvrdili da se njegova knjiga i ne može ispravno iščitati bez moje. Predlagali su primjenu novog pristupa, po kojem Nola ne bi više utjelovljivala nemoguću ljubav, nego iznimnu moć osjećaja. Tako je *Porijeklo zla*, koje je četiri mjeseca prije povučeno iz gotovo svih knjižara u zemlji, sada doživljavalo ponovni uzlet. Planirajući božićne ponude, marketinška ekipa pod vodstvom Barnaskog upravo je pripremala luksuzno opremljeno izdanje, u ograničenom broju primjeraka, koje je objedinjavalo *Porijeklo zla*, *Slučaj Harry Quebert* i analizu teksta koju je napisao izvjesni Frank Lancaster.

O Harryju nisam ništa više čuo otkako sam otišao iz Sea Side Motela. Bezbroj sam puta pokušao stupiti u vezu s njim. Mobitel mu je bio isključen, a kad sam zvao sobu osam u motelu, telefon je zvonio u prazno. Općenito, nisam imao nikakve veze s Aurorom, a možda je bilo i bolje tako. Nisam žudio saznati kako je tamo knjiga primljena. Jedino sam preko pravnog odjela Schmid&Hansona saznao da se Stern svim silama trudi dovesti ih pred sud, tvrdeći kako dijelovi knjige koji govore o njemu narušavaju njegov ugled, a ponajviše oni u kojima se pitam zašto je pristao na Lutherov zahtjev da slika Nolu nagu i zašto nije prijavio policiji nestanak svog crnog Monte Carla. Ja sam ga zvao prije objavljivanja knjige kako bi mi ispričao svoju verziju događaja, ali nije mi se udostojio javiti.

Trećeg tjedna u listopadu, baš kao što je Barnaski predvidio, predsjednički izbori preuzeli su cjelokupni medijski prostor. Drastično su se smanjili upiti upućeni meni, i osjetio sam određeno olakšanje. Proživio sam dvije nemoguće godine, prvi uspjeh, bolest pisaca, i onda napokon i ovu drugu knjigu. Bio sam smiren i osjećao sam istinsku potrebu da na neko vrijeme odem na odmor. Kako nisam želio putovati sam, a htio sam i zahvaliti Douglasu na podršci, kupio sam dvije karte za Bahame, željan provesti vrijeme s prijateljem, što mi se nije dogodilo još od gimnazije. Želio sam ga iznenaditi jedne večeri kad je došao k meni gledati utakmicu. Na moje veliko razočaranje, odbio je moj poziv.

„To bi bilo sjajno”, rekao mi je, „ali baš tih dana planirao sam odvesti Kelly na Karibe.”

„Kelly? Još uvijek si s njom?”

„Pa naravno. Zar nisi znao? Planiramo zaruke. Tamo ću je zaprositi.”

„Genijalno! Baš mi je drago zbog vas. Čestitam.”

Zacijelo sam izgledao tužno, jer mi je rekao:

„Marc, ti si sve što žena može poželjeti. Vrijeme je da više ne budeš sam.”

Kimnuo sam.

„Znaš, ne pamtim kad sam zadnji put s nekim izašao”, pravdao sam se.

Nasmijao se.

„Ne brini se zbog toga.”

Taj razgovor bio je uvod u nadolazeću večer, u srijedu 22. listopada koja je sve uzdrmala.

Douglas mi je dogovorio susret s Lydijom Gloor, za koju je preko njezina agenta saznao da još uvijek gaji simpatije prema meni. Nagovorio me da je nazovem i tako smo se dogovorili da se sastanemo u jednom baru u Sohou. U sedam je Douglas svratio do mene da mi pruži moralnu podršku.

„Još nisi spreman?” ustanovio je kad sam mu gol do pasa otvorio vrata.

„Ne znam koju bih košulju odabrao”, odgovorio sam mašući dvjema vješalicama ispred sebe.

„Odjeni plavu, to će biti dobro.”

„Siguran si da ovaj izlazak s Lydijom nije pogrešan korak, Doug?”

„Ne odlaziš na vjenčanje. Ideš samo na piće sa zgodnom curom koja ti se sviđa i kojoj se ti sviđaš. Vidjet ćete ima li tu još uvijek kemije.”

„A što ćemo nakon pića?”

„Rezervirao sam ti stol u popularnom talijanskom restoranu nedaleko od bara. Poslat ću ti poruku s adresom.”

Nasmijao sam se.

„Što bih ja bez tebe, Doug?”

„Zato i postoje prijatelji, zar ne?”

Uto mi zazvoni mobitel. Vjerojatno se ne bih ni javio da na zaslonu nisam vidio da zove Gahalowood.

„Halo, naredniče? Drago mi vas je čuti.”

Glas mu je bio ozbiljan.

„Dobra večer, pišče. Žao mi je što vam smetam.”

„Uopće ne smetate.”

Zvučao je neraspoloženo. Rekao mi je:

„Pišče, mislim da imamo veliki problem.”

„Što se događa?”

„Radi se o majci Nole Kellergan. O kojoj ste u knjizi pisali da je zlostavljala kćer.”

„Da, Louisa Kellergan. Što je s njom?”

„Imate li pristup internetu? Moram vam poslati e-mail.”

Otišao sam u salon i upalio računalo. Spojio sam se na elektroničku poštu ostajući na telefonskoj vezi s Gahalowoodom. Poslao mi je fotografiju.

„Što je to?” upitao sam ga. „Počinjete me zabrinjavati.”

„Otvorite sliku. Sjećate se, spominjali ste mi Alabamu.”

„Naravno da se sjećam. Kellerganovi su odatle došli."

„Zaribali smo, Marcuse. Potpuno smo zaboravili istražiti Alabamu. A vi ste mi još i govorili o tome!"

„Što sam vam govorio?"

„Da treba istražiti što se dogodilo u Alabami."

Otvorio sam sliku. Fotografija je prikazivala nadgrobnu ploču na kojoj je bio sljedeći natpis:

LOUISA KELLERGAN
1930.–1969.
supruga i voljena majka

Ostao sam skamenjen.

„Zaboga!" dahnuo sam. „Što to znači?"

„Znači da je gospođa Kellergan umrla šezdeset devete, dakle šest godina prije nestanka svoje kćeri."

„Tko vam je poslao tu fotografiju?"

„Novinar iz Concorda. Pišče, sutra će ovo osvanuti na svim naslovnicama, a znate što onda slijedi. U manje od tri sata cijela zemlja će zaključiti kako ni vaša knjiga ni istraga nisu utemeljene."

Te večeri nisam otišao na sastanak s Lydijom Gloor. Douglas je izvukao Barnaskog s poslovnog sastanka, Barnaski je iz kuće izvukao Richardsona iz pravnog odjela pa smo održali krajnje žučljiv krizni sastanak u prostorima nakladničke kuće Schmid&Hanson. Spomenuta snimka ustvari je preuzeta iz *Concord Heralda*, koji je pisao o otkriću lokalnih novina s područja Jacksona. Barnaski je puna dva sata pokušavao uvjeriti glavnog urednika *Concord Heralda* da odustane od objavljivanja fotografije na naslovnici sutrašnjeg izdanja, ali sve je bilo uzalud.

„Pomislite samo što će ljudi reći kad uvide da je vaša knjiga hrpa laži!" derao se na mene. „Za boga miloga, Goldmane, pa vi uopće niste provjerili svoje izvore."

„Ne znam više ni sam, ovo je potpuna ludost! Harry mi je spominjao njezinu majku! Često je o njoj govorio. Ništa ne shvaćam. Majka je tukla Nolu! On mi je to rekao! Govorio mi je o masnicama i o davljenju u vodi."

„A što Harry sad kaže?"

„Ne uspijevam doći do njega. Večeras sam ga zvao već desetak puta. U svakom slučaju, već dva mjeseca nemam nikakvoga glasa od njega."

„Probajte opet! Snađite se! Razgovarajte s nekim tko zna odgovore! Pronađite mi objašnjenje koje bih mogao dati novinarima kad se sutra ujutro obruše na mene."

U deset navečer napokon sam nazvao Ernea Pinkasa.

„Pa otkud tebi ideja da je majka bila živa?" upitao me.

Bio sam preneražen. Glupavo sam odgovorio:

„Nitko mi nije rekao da je umrla!”

„Ali nitko ti nije rekao ni da je živa!”

„Je! Rekao mi je Harry.”

„Onda te prevario. Stari Kellergan se doselio u Auroru sam s kćeri. Majke nikad nije ni bilo ovdje.”

„Više ništa ne razumijem! Osjećam se kao da sam poludio. Što će ljudi sad misliti o meni?”

„Mislit će da si bezveznjak, Marcuse. Mogu ti reći da je ovdje to svima teško palo. Već mjesec dana te gledamo kako se šepiriš po novinama i televiziji. Smatrali smo da govoriš gluposti.”

„Zašto me nitko nije upozorio?”

„Upozorio? A što su ti trebali reći? Pitati te nisi li se kojim slučajem zabunio pišući o majci koja je u vrijeme tih događaja već ionako mrtva?”

„Kako je umrla?” upitao sam.

„Ne znam.”

„A glazba? A masnice? Imam svjedoke koji su mi to sve potvrdili.”

„Što su ti potvrdili? Da je velečasni puštao glazbu do daske kako bi u miru mlatio kćer? To smo svi nagađali. Ali ti u knjizi pišeš da se stari Kellergan skrivao u garaži dok je majka mlatila malu. Jedini je problem što majka nikad nije nogom kročila u Auroru zato što je umrla prije nego što su se preselili. Kako se onda može vjerovati i u sve drugo o čemu u knjizi govoriš? A rekao si da ćeš u zahvali spomenuti i moje ime.”

„Pa jesam!”

„Između ostalih imena napisao si: E. Pinkas, Aurora. Ja sam želio da moje ime dobije istaknutije mjesto. Želio sam da govore o meni.”

„Molim? Ali...”

Spustio mi je slušalicu. Barnaski me ljutito promatrao. Priprijetio mi je prstom.

„Goldmane, sutra letite prvim avionom u Concord i sredit ćete sva ta sranja.”

„Roy, odem li u Auroru, skratit će me za glavu.”

Natjerao se na smiješak i rekao:

„Budite sretni ako se sve svede samo na to.”

* * *

Je li djevojčica koja je ganula Ameriku bila plod mašte bolesnog mozga pisca u stvaralačkoj krizi? Kako je takva pojedinost mogla biti sasvim zanemarena? Informacija *Concord Heralda*, koju su preuzeli svi mediji, posijala je sumnju u istinitost *Slučaja Harry Quebert*.

Ujutro u petak 23. listopada odletio sam u Concord, kamo sam stigao kasno prijepodne. Na aerodromu sam unajmio automobil i zaputio se ravno u sjedište

Državne policije, gdje me čekao Gahalowood. Prepričao mi je sve što je saznao o prošlosti obitelji Kellergan u Alabami.

„David i Louisa Kellergan vjenčali su se pedeset pete”, objasnio mi je. „On je tada već župnik uspješne vjerske zajednice, a njegova žena mu pomaže u razvoju župe. Nola se rodila šezdesete. Ništa važno sljedećih nekoliko godina. Ali jedne ljetne noći šezdeset devete požar je poharao kuću. Djevojčica je u posljednji čas spašena iz požara, a majka umire. Nekoliko tjedana poslije velečasni napušta Jackson.”

„Nekoliko tjedana?” začudio sam se.

„Tako je. Odlaze u Auroru.”

„Ali zašto mi je onda Harry rekao da je majka tukla Nolu?”

„Ispravno bi bilo vjerovati da je to činio njezin otac.”

„Ne, ne!” povikao sam. „Harry mi je govorio o majci! To je bila majka! Imam sve snimljeno.”

„Hajdemo onda, poslušajmo te snimke”, predloži Gahalowood. Ponio sam minidiskete, koje sam poslagao po Gahalowoodovu stolu i trudio se snaći među natpisima na omotnicama. Pažljivo sam ih klasificirao, po osobi i po datumu, ali ipak nikako nisam uspijevao pronaći snimku koju sam tražio. Tek kad sam sasvim ispraznio svoju torbu, pronašao sam i posljednju disketu, koja mi se sakrila, bila je bez datuma. Odlučio sam je preslušati.

„Čudno”, rekao sam. „Zašto na ovu disketu nisam napisao datum?”

Pokrenuo sam uređaj. Začuo sam vlastiti glas koji je govorio datum: utorak, 1. srpnja 2008. Snimao sam Harryja u zatvoru, u prostoriji za posjete.

„Jeste li zato željeli otići? Koji je razlog zajednički planiranog odlaska one večeri, tridesetoga kolovoza?”

„To je, Marcuse, bilo zbog jedne grozne priče. Snimate li?”

„Snimam.”

„Ispričat ću vam nešto strašno. Da shvatite. Ali ne želim da se to pročuje.”

„Imajte povjerenja.”

„Znate, kad smo ono proveli svoj zajednički tjedan na Martha's Vineyardu, umjesto da se izgovori da je s prijateljicom, Nola je jednostavno pobjegla. Otišla je, nikome ne rekavši ni riječi. Kad smo se ponovno sastali, dan nakon povratka, izgledala je zastrašujuće tužno. Rekla mi je da ju je majka istukla. Tijelo joj je bilo prekriveno masnicama. Plakala je. Toga dana priznala mi je da je majka kažnjava za svaku sitnicu. Da je udara željeznim ravnalom i da primjenjuje postupak kojem su podvrgavali zatvorenike u Guantanamu, simulaciju utapanja: napuni umivaonik vodom, zgrabi je za kosu i zaroni joj glavu pod vodu. Govorila je da je to zato da je oslobodi.”

„Da je oslobodi?”

„Od zla. Nešto poput krštenja, pretpostavljam. Poput Isusa u Jordanu, ili tako nešto. Isprva nisam mogao vjerovati, ali dokazi su bili vidljivi. Onda sam je upitao: ‘Pa tko ti to radi?’ ‘Mama. ‘Zašto tvoj otac ništa ne učini?‘ ‘Tata se zatvara u garažu i sluša glazbu, strašno glasno. Tako radi kad me majka kažnjava. Ne želi čuti.’ Nola više nije mogla izdržati, Marcuse. Nije više mogla. Želio sam tome stati na kraj, otići Kellerganovima. To je moralo prestati. Ali Nola me preklinjala da ništa ne poduzimam. Rekla mi je da bi

imala grdnih problema, da bi je roditelji sigurno udaljili iz grada i da se više nikad ne bismo vidjeli. Ali ovako dalje nije moglo. Tako smo krajem kolovoza, oko dvadesetoga, odlučili da moramo otići. Bez odgode. Dakako, potajice. Dogovorili smo se da pođemo tridesetoga kolovoza. Namjeravali smo otići do Kanade, proći granicu Vermonta. Možda poći u Britansku Kolumbiju, nastaniti se u drvenoj kolibi. Uživati uz obalu jezera. Nitko nikad ne bi saznao."

„Zato ste planirali otputovati?"

„Da."

„Ali zašto ne želite da o tome govorim?"

„Zato jer je to tek početak cijele priče, Marcuse. Jer sam potom doznao nešto strašno o Nolinoj majci..."

(Zvuk zvonjave.) Stražarev glas objavi da je posjet gotov.

„Razgovor ćemo nastaviti sljedeći put, Marcuse. U međuvremenu o ovome nikome ni riječi."

„Što je to saznao o Nolinoj majci?" upitao je Gahalowood nestrpljivo.

„Ne sjećam se što je bilo dalje", odgovorio sam smeteno, prevrćući ostale diskete.

Odjednom sam zastao, zaprepašten, i povikao:

„Nije moguće!"

„Što to, pišče?"

„To je posljednja Harryjeva snimka! Eto zašto nema datuma na disketi! Potpuno sam je zaboravio. Nikad nismo dovršili taj razgovor! Jer nakon toga je došlo Prattovo priznanje, zatim Harry nije više želio da ga snimam, pa sam razgovor dalje vodio praveći bilješke u notesu. Potom su procurile informacije, i Harry se naljutio na mene. Kako sam samo mogao biti tako glup?"

„Obavezno moramo razgovarati s Harryjem", izjavio je Gahalowood posegnuvši za kaputom. „Moramo saznati što je otkrio o Louisi Kellergan."

Tako smo se zaputili u Sea Side Motel.

Na naše veliko iznenađenje, vrata sobe broj osam nije nam otvorio Harry, nego neka visoka plavuša. Potražili smo recepcionara, koji nam je jednostavno rekao:

„U posljednje vrijeme ovdje baš nismo viđali Harryja Queberta."

„Nemoguće", rekao sam. „Bio je ovdje tjednima."

Na Gahalowoodov zahtjev recepcionar provjeri popis gostiju u posljednjih šest mjeseci. Ostao je pri svome i dalje ponavljajući:

„Nema Harryja Queberta."

'To je nemoguće", uzrujao sam se. „Vidio sam ga, ovdje! Visoki čovjek razbarušene kose."

„A, taj! Bio je tu, često je boravio na parkiralištu. Ali nikad ovdje nije uzeo sobu."

„Bio je u sobi broj osam", razljutio sam se. „Znam to. Često sam ga viđao kako sjedi pred vratima."

„Da, sjedio je pred vratima. Lijepo sam ga molio da ode, ali svaki put bi mi davao novčanicu od sto dolara! Za te novce mogao je ostati koliko je htio. Rekao je da se

ovdje prisjeća lijepih uspomena."

„Koliko dugo ga već niste vidjeli?" upitao je Gahalowood.

„Pa, sigurno nekoliko tjedana. Sjećam se da mi je toga dana kad je otišao, opet gurnuo novčanicu od sto dolara, pa ako netko nazove i želi da ga se spoji u sobu broj osam, neka odglumim kao da spajam poziv, ali da pustim da zvoni u prazno. Djelovao je kao da mu se žuri. To se dogodilo ubrzo nakon svađe."

„Svađe?" zagrmio je Gahalowood. „Kakve svađe? O kakvoj sad svađi govorite?"

„Pa, vaš prijatelj se svađao s nekim čovjekom. Taj starac nižeg rasta stigao je automobilom samo da ga izazove. Bilo je vrlo napeto. Vika i još koješta. Taman sam odlučio nešto poduzeti, kad je stari sjeo u automobil i otišao. Tad je i vaš prijatelj odlučio otići. Ja bih ga ionako izbacio jer ne volim nered. Drugi gosti se žale i na kraju ja ispaštam."

„Ali zašto su se svađali?"

„Radilo se o nekom pismu. Čini mi se. 'To ste, znači, bili vi!' urlao je stari na vašeg prijatelja."

„Pismo? Kakvo pismo?"

„Pa otkud bih ja to mogao znati?"

„Što se dalje zbilo?"

„Stari je otišao, a i vaš prijatelj je dao petama vjetra."

„Biste li ga mogli prepoznati?"

„Starog? Ne vjerujem. Ali pitajte svoje kolege. Jer ta se čudesna ptičica vratila. Ja bih rekao da se došao obračunati s vašim prijateljem. Znam ja te stvari, gledam serije na televiziji. Vaš prijatelj se već spakirao, ali osjetio sam da je tu nešto sumnjivo. Zato sam i pozvao policiju. Vrlo brzo su stigle dvije cestovne patrole i provjerile ga. Zatim su ga pustili da ode. Rekli su da je sve u redu."

Gahalowood je odmah nazvao centralu kako bi zatražio da ustanove identitet osobe koju je cestovna patrola nedavno provjeravala u Sea Side Motelu.

„Nazvat će me čim prikupe informacije", rekao mi je završivši razgovor.

Ništa nisam shvaćao. Prošao sam rukom kroz kosu i rekao:

„Ovo je ludo! Potpuno ludo!"

Recepcionar me odjednom pažljivije promotri pa me upita: „Jeste li to vi, gospodine Marcus?"

„Jesam. Zašto?"

„Zato što je vaš prijatelj ostavio omotnicu za vas. Rekao je da će jedan mladić doći po nju i da će zasigurno govoriti: 'Ovo je ludo! Potpuno ludo!' Rekao je da ako taj mladić dođe, da mu dam ovo."

Pružio mi je malu smeđu omotnicu u kojoj je bio ključ.

„Ključ?" reče Gahalowood. „I ništa više?"

„Ništa."

„Ali što li taj ključ otvara?"

Pažljivo sam ga proučavao. Odjednom sam ga prepoznao: „Ormarić u fitnes-centru u Montburryju!"

Dvadeset minuta poslije bili smo u svlačionici fitnes-centra. U ormariću broj 201 bila je hrpa uvezanih papira i rukom pisano pismo.

Dragi Marcuse,

čitate li ove retke, znači da se zasigurno gadno zakuhalo oko vaše knjige i da tražite odgovore.

Ovo bi Vam moglo biti zanimljivo. U ovoj je knjizi istina.

Harry

Hrpa pisaćim strojem pretipkanih stranica činila je ne pretjerano debeo rukopis čiji je naslov bio:

GALEBOVI AURORE

Harry L. Quebert

„Što to znači?" upitao me Gahalowood.

„Nemam pojma. Rekao bih da je to neki Harryjev neobjavljeni tekst."

„Papir je prilično star", ustanovio je Gahalowood pomno proučavajući stranice.

Brzo sam prelistavao tekst.

„Nola je govorila o galebovima", rekao sam. „Harry mi je govorio koliko je voljela galebove. Tu mora biti neke veze."

„Zašto on govori o istini? Je li to tekst u kojem iznosi što se dogodilo sedamdeset pete?"

„Ne znam."

Odlučili smo odgoditi proučavanje teksta i poći u Auroru. Moj dolazak nije prošao nezamijećeno. Prolaznici su mi jasno davali do znanja koliko me preziru i tražili su da odem. Jenny me javno prozvala pred Clark'som, ljutita zbog načina na koji sam opisao njezinu majku i odbijajući prihvatiti da je njezin otac slao anonimna pisma.

Jedino se Nancy Hattaway, koju smo potražili u njezinoj krojačkoj radnji, odvažila razgovarati s nama.

„Ne shvaćam", rekla mi je Nancy. „Nikad vam nisam govorila o Nolinoj majci."

„Ali govorili ste mi o modricama koje ste opazili. I o onom događaju kad je Nola pobjegla od kuće na tjedan dana i kad su vas uvjeravali da je bolesna."

„Ali bio je samo otac. On me nije pustio u kuću kad je Nola nestala tijekom tog famoznog tjedna u srpnju. Nikad nisam spominjala majku."

„Govorili ste mi o udarcima ravnalom po prsima. Sjećate li se?"

„O udarcima sam vam govorila. Ali nisam rekla da je majka tuče."

„Snimao sam vas! To je bilo dvadeset šestog lipnja. Ponio sam disketu. Evo,

zapisan je datum."
Pokrenuo sam uređaj:

„Neobično je to što mi govorite o velečasnom Kellerganu, gospođo Hattaway. Upoznao sam ga prije nekoliko dana i ostavio je dojam vrlo blagog čovjeka."

„Zna ostaviti takav dojam. Barem javno. Pozvali su ga da oformi župnu zajednicu St James, koja se pomalo osipala, jer je, navodno, napravio čuda u Alabami. I stvarno, vrlo brzo nakon što je preuzeo župu, crkva St James bila je svake nedjelje dupkom puna. No osim toga bilo je teško reći što se uistinu događalo kod Kellerganovih."

„Što želite reći?"

„Nola je dobivala batine."

„Molim?"

„Istina je, Nolu su grubo tukli. Sjećam se jednoga groznog događaja, gospodine Goldman. Početkom ljeta. Tad sam prvi put vidjela te grozne modrice po Nolinom tijelu. Išle smo se kupati na Grand Beach. Nola je bila tužna, a ja sam mislila da je to zbog jednog dečka. Taj Cody, iz drugog razreda, nabacivao joj se. No ona mi je priznala da je kod kuće tuku, da joj govore da je zločesta djevojčica. Pitala sam je zašto se to događa, a ona je spomenula neke događaje u Alabami, ali nije mi željela reći ništa više. Kasnije, na plaži, kad se razodjenula, vidjela sam jezive tragove udaraca po njezinim prsima. Odmah sam je pitala kakve su to grozote i zamislite što mi je dogovorila: 'Majka me u subotu izudarala željeznim ravnalom. I ja sam, naravno, bila toliko zaprepaštena da sam povjerovala kako sam krivo razumjela. No ona je nastavila:

'Istina je. Ona mi je rekla da sam zločesta djevojčica.' Nola je djelovala očajno i nisam je željela dodatno uzrujavati. S plaže smo otišle kući, gdje sam joj namazala prsa melemom.

Rekla sam joj da mora s nekim razgovarati o svojoj mami, možda s medicinskom sestrom iz gimnazijske ambulante, gospođom Sanders. Ali Nola mi je odgovorila da o tome više ne želi razgovarati."

„Evo vidite!" vrisnuo sam zaustavljajući snimku. „Ovdje ste spominjali majku."

„Nisam", branila se Nancy. „Rekla sam vam da sam se začudila kad je Nola spomenula majku. Time sam vam htjela skrenuti pozornost na činjenicu da se kod Kellerganovih nešto čudno događa. Bila sam potpuno sigurna da znate da je ona umrla."

„Ali ja to nisam znao! Hoću reći, znao sam da je majka umrla, ali mislio sam da je umrla nakon kćerinog nestanka. Sjećam se da mi je David Kellergan čak pokazao fotografiju svoje žene kad sam ga prvi put posjetio. Sjećam se da sam bio prilično iznenađen što me tako lijepo primio. Sjećam se da sam mu rekao nešto u stilu: A vaša žena?' Odgovorio mi je: 'Već dugo je mrtva.'"

„Sad kad slušam snimku shvaćam da ste mogli doći u zabludu. Nevjerojatna zabuna, gospodine Goldman. Jako mi je žao."

Pustio sam snimku dalje:

„...s medicinskom sestrom iz gimnazijske ambulante, gospođom Sanders. Ali Nola mi je odgovorila da o tome više ne želi razgovarati."

„Što se dogodilo u Alabami?"

„Ne znam. Nikad nisam saznala. Nola mi nikad nije rekla."

„Je li to povezano s njihovim odlaskom?”

„Ne znam. Voljela bih vam pomoći, ali ne znam.”

„Sve je to moja pogreška, gospođo Hattaway”, rekao sam. „Nakon toga sam se usredotočio na Alabamu.”

„Znači, ako su je zlostavljali, onda je to činio otac?” upitao je Gahalowood s nevjericom.

Nancy je razmišljala, djelovala je zbunjeno. Onda odgovori: „Tako je. Ili nije. Više ne znam. Imala je te modrice po tijelu. Kad sam je upitala što se dogodilo, rekla mi je da je kod kuće kažnjavaju.”

„Zbog čega bi je kažnjavali?”

„Nije mi ništa više rekla o tome. Ali nije rekla da je tuče otac. Ustvari, o tome ne znamo ništa. Moja majka je jednog dana na plaži vidjela njezine modrice. A tu je i ta zaglušna glazba koju je puštao u pravilnim razmacima. Svi su sumnjali da stari Kellergan tuče kćer, ali nitko se nije usudio ništa reći. Ipak je on bio naš župnik.”

Nakon razgovora s Nancy Hattaway Gahalowood i ja dugo smo sjedili na klupi ispred radnje, bez riječi. Bio sam očajan.

„Prokleta zabuna!” na koncu sam glasno rekao. „Sve ovo zbog glupe zabune! Kako sam mogao biti tako glup?”

Gahalowood me pokušavao utješiti.

„Smirite se, pišče, ne budite tako strogi prema sebi. Svi smo nasjeli. Bili smo toliko poneseni svojom istragom da nismo vidjeli očigledno. Svakome se može dogoditi da pogriješi.”

Tad zazvoni njegov telefon. Javio se. Zvali su ga iz sjedišta Državne policije.

Izraz lica postao mu je čudan. Onda odmakne telefon od uha i reče:

„Ono je bio David Kellergan.”

Iz kuće na Aveniji Terrace 245 treštala je uobičajena glazba. Stari je Kellergan bio kod kuće.

„Pod svaku cijenu moramo saznati što je htio od Harryja”, rekao mi je Gahalowood izlazeći iz auta. „Ali preklinjem vas, pišče, pustite da ja vodim razgovor!”

U Sea Side Motelu cestovna policija pronašla je lovačku pušku u autu Davida Kellergana. On međutim uopće nije djelovao zabrinuto jer je imao dozvolu za posjedovanje oružja. Objasnio je da je krenuo u svoj streljački klub te da je poželio stati i popiti kavu u motelskom restoranu. Kako mu policajci nisu imali što prigovoriti, pustili su ga da ode.

„Dobro ga pritisnite, naredniče”, rekao sam dok smo koračali po nogostupu koji je vodio do kuće. „Jako me zanima o kakvom je pismu riječ. Kellergan mi je onomad rekao da jedva poznaje Harryja. Mislite li da mi je lagao?”

„Ubrzo ćemo saznati, pišče.”

Pretpostavljam da nas je stari Kellergan vidio jer je, i prije nego što smo pozvonili, otvorio vrata, oboružan svojom puškom. Djelovao je strašno gnjevno i činilo se da bi me vrlo rado nastrijelio. „Vi ste ukaljali uspomenu na moju ženu i na moju kćer!” vikao je. „Vi ste govno od čovjeka! Zadnji gad!” Gahalowood ga pokuša umiriti i naloži mu da spusti pušku objašnjavajući da smo ovdje kako bismo pokušali ustanoviti što se dogodilo Noli. Znatiželjnici, privučeni vikom, pohrliše vidjeti što se događa. Uskoro se pred kućom okupila cijela skupina radoznalih dok je stari Kellergan sveudilj urlao, a Gahalowood mi gestama davao do znanja da bismo polako trebali krenuti. Stigle su dvije patrole policajaca iz Aurore, uz zaglušni zvuk sirena. Travis Dawn izađe iz jednog od vozila, očigledno nezadovoljan što me vidi. Rekao mi je: „Ne misliš li da si već napravio dovoljno sranja u ovome gradu?” Gahalowooda je upitao postoji li kakav dobar razlog za dolazak Državne policije u Auroru, a da on o tome nije obaviješten. Znao sam da je naših pet minuta prošlo, pa sam doviknuo Davidu Kellerganu:

„Recite, velečasni, puštali ste glazbu da trešti i davali si oduška, zar ne:”

Opet je stao mahati puškom.

„Nikad nisam digao ruku na nju! Nikad je nismo tukli! Vi ste gad, Goldmane! Angažirat ću odvjetnika, dovest ću vas na sud!”

„Stvarno? A zašto to već niste učinili? Je li? Zašto već niste na sudu? Možda vam se baš i ne mili da čeprkaju po vašoj prošlosti? Što se dogodilo u Alabami?”

Pljunuo je prema meni.

„Ovakvi kao vi ne bi to mogli razumjeti, Goldmane.”

„Što se dogodilo s Harryjem Quebertom u Sea Side Motelu? Što nam pokušavate zatajiti?”

Uto Travis stane galamiti prijeteći Gahalowoodu da će obavijestiti nadležne, pa smo bili prisiljeni otići.

U tišini smo se vozili prema Concordu. Odjednom Gahalowood reče:

„Što nam je promaknulo, pišče? Što nam je bilo pred nosom, a da nismo vidjeli?”

„Sad znamo da je Harry znao nešto o Nolinoj majci, o čemu mi nije pričao.”

„Možemo pretpostaviti da stari Kellergan zna da Harry to zna. Ali što to on, zaboga, zna?”

„Naredniče, mislite li da bi stari Kellergan mogao biti umiješan u ovaj slučaj?”

* * *

Novinari nisu štedjeli pera.

Novi preokret u Slučaju Harry Quebert. Nedosljednosti otkrivene u djelu Marcusa Goldmana dovode u pitanje vjerodostojnost njegove knjige, hvaljene od kritičara, a koju je najmoćniji čovjek sjevernoameričkog izdavaštva Roy Barnaski predstavio kao istinitu pripovijest o događajima koji su doveli do ubojstva mlade Nole Kellergan

1975. Nisam se mogao vratiti u New York dok ne rasvijetlimo ovu situaciju, pa sam pronašao utočište u svom apartmanu u Regent'su u Concordu. Samo sam Denise javio na kojoj se adresi nalazim, tako da me može izvještavati o reakcijama na posljednje događaje u New Yorku i o najnovijim spoznajama o utvari gospođe Kellergan.

Te me večeri Gahalowood pozvao k sebi na večeru. Njegove kćeri aktivno su sudjelovale u Obaminoj kampanji i potrudile se učiniti zajednički obrok vedrim. Dale su mi i naljepnicu predsjedničke kampanje za moj auto. Poslije, dok sam u kuhinji pomagao Helen u pranju i raspremanju, rekla mi je da loše izgledam.

„Ne shvaćam što sam to napravio", pokušavao sam joj objasniti. „Kako sam se mogao tako prevariti?"

„Za to mora postojati dobar razlog, Marcuse. Znate, Perry ima beskrajno povjerenje u vas. Kaže da ste uistinu posebni. Poznajem ga trideset godina i nikada ni za koga nije ništa slično rekao. Sigurna sam da niste bili nepromišljeni i da za cijelu ovu situaciju mora postojati neko razumno objašnjenje."

Te smo noći Gahalowood i ja proveli duge sate zatvoreni u njegovoj radnoj sobi, proučavajući rukopis koji mi je Harry ostavio. Tako sam otkrio njegov neobjavljeni roman *Galebovi Aurore*, veličanstveni roman u kojem Harry iznosi svoju priču s Nolom. Nije bilo nikakvog datuma, ali pretpostavio sam da je morao biti napisan nakon *Porijekla zla*. Jer, koliko je u njemu opisivao nemoguću ljubav koja se nikad ne ostvaruje, toliko je u Galebovima Aurore govorio kako ga je Nola nadahnjivala, kako nikad nije prestajala vjerovati u njega, kako ga je bodrila i načinila od njega velikog pisca, kakvim je u konačnici i postao. No na kraju romana Nola ne umire. Nekoliko mjeseci nakon ostvarenog uspjeha njegov glavni lik, koji se zove Harry, sad kad se obogatio nestaje i odlazi u Kanadu, gdje ga u lijepoj kući uz jezero čeka Nola.

U dva noću Gahalowood nam je skuhao kavu i upitao me:

„Što nam on ustvari pokušava reći tom knjigom?"

„Zamišlja kakav bi bio njegov život da Nola nije mrtva", rekao sam. „Ta knjiga je raj pisaca."

„Raj pisaca? Što je pak to?"

„To je stanje u kojem se nalazite kad se moć pisanja okrene protiv vas. Više ne znate postoje li vaši likovi samo u vašoj glavi ili možda uistinu žive."

„Kako to nama može pomoći?"

„Nemam pojma. Ne znam. Knjiga je dobra, nikad je nije objavio. Zašto ju je čuvao na dnu ladice?"

Gahalowood slegne ramenima.

„Možda se nije usudio objaviti knjigu jer govori o nestaloj djevojčici", rekao je.

„Možda. Ali u *Porijeklu zla* također govori o Noli i to ga nije spriječilo da je

ponudi izdavačima. Zašto mi je napisao: *U ovoj je knjizi istina*? Istina o čemu? O Noli? Što to znači? Da Nola nikad nije umrla i da živi u drvenoj kolibi?"

„To nije moguće", procijeni Gahalowood. „Vještačenje je potvrdilo da je pronađeni leš njen."

„I gdje smo sad?"

„Nismo se puno pomaknuli, pišče."

Sljedećeg jutra nazvala me Denise da me izvijesti kako je neka žena nazvala Schmid&Hanson te da su je uputili na nju.

„Željela je razgovarati s vama", objasni Denise, „rekla je da je jako važno."

„Važno? O čemu se radi?"

„Rekla je da je išla u školu s Nolom u Aurori. I da joj je Nola govorila o majci."

* * *

Cambridge, Massachusetts, subota, 25. listopada 2008.

U godišnjaku generacije 1975. gimnazije u Aurori pojavljivala se pod imenom Stephanie Hendorf. Njezina je fotografija bila dva mjesta prije Noline. Ona je bila među onima čije podatke Erne Pinkas nije uspio pronaći. Kako je njezin suprug porijeklom Poljak, sad se zvala Stephanie Larjinjiak i živjela u raskošnoj kući u Cambridgeu, šarmantnom predgrađu Bostona. Tamo smo je Gahalowood i ja posjetili. Imala je četrdeset osam godina, koliko bi imala i Nola. Bila je lijepa žena, drugi put udana, s troje djece, predavala je povijest umjetnosti na Harvardu, a sad vodi vlastitu galeriju slika. Odrasla je u Aurori, išla je u razred s Nolom, Nancy Hattaway i s još nekolicinom onih koje sam imao prilike susresti tijekom istrage. Dok sam je slušao kako priča o svom prošlom životu, pomislio sam kako je ona, eto, preživjela. Jer s jedne je strane Nola, ubijena u dobi od petnaest godina, a s druge Stephanie, koja je imala pravo živjeti, otvoriti galeriju slika i čak se dva puta udati.

Na niskom stoliću u salonu izložila je nekoliko pronađenih fotografija iz djetinjstva.

„Pratim ovaj slučaj od samog početka", objasnila nam je. „Sjećam se dana Nolinog nestanka, svega se sjećam, baš kao, pretpostavljam, i sve moje vršnjakinje koje su tada živjele u Aurori. Kad su dakle pronašli njezino tijelo i kad je Harry Quebert uhićen, bila sam vrlo potresena. Kakav rasplet! Jako mi se dopala vaša knjiga, gospodine Goldman. Neobično vjerno ste opisali Nolu. Zahvaljujući vama opet sam mogla biti s njom. Je li istina da će snimati film?"

„Warner Brothers želi otkupiti prava", odgovorio sam.

Pokazala nam je fotografije rođendanske proslave na kojoj je bila i Nola. To je bilo 1973. Nastavila je s pričom:

„Nola i ja bile smo vrlo bliske. Bila je divna. Svi u Aurori su je voljeli. Nesumnjivo zbog dirljive slike koju su ona i otac činili. Dobri svećenik udovac i

njegova voljena kći, uvijek nasmijana, koja se nikad ni na što nije žalila. Sjećam se, kad bih bila mušičava, majka bi mi znala reći: ‘Pogledaj malu Nolu! Jadnici je dobri Bog oduzeo majku, a ona je ipak uvijek tako mila i zahvalna.’”

„Bože”, zavapio sam, „pa kako nisam shvatio da joj je majka umrla? Kažete da vam se knjiga svidjela? Sigurno ste se zapitali kakav šlampavac mora biti taj pisac.”

„Uopće. Baš naprotiv! Čak sam pomislila da ste to namjerno napravili. Jer ja sam to s Nolom proživljavala.”

„Kako mislite da ste to *proživljavali*?“

„Jednog dana dogodilo se nešto vrlo neobično. Taj događaj udaljio me od Nole.”

* * *

ožujak 1973.

Roditelji Hendorf držali su trgovinu mješovitom robom u glavnoj ulici. Ponekad je nakon škole Stephanie dovodila Nolu pa bi se skrivećki, u skladištu, natrpavale bombonima. Tako je bilo i tog popodneva. Šćućurene iza vreća s brašnom, jele su gumirane voćne bombone dok ih nije zabolio trbuh i smijale se s rukama na usnama kako ih nitko ne bi čuo. Odjednom je Stephanie primijetila kako se s Nolom nešto događa. Njezine su se oči promijenile, više je nije čula.

„Nol, je li sve u redu?” upitala je Stephanie.

Nije bilo odgovora. Stephanie ponovi pitanje, i Nola joj napokon reče:

„Ja... moram se vratiti.”

„Već? Ali zašto?”

„Mama želi da se vratim.”

Stephanie pomisli da je krivo čula.

„Molim? Tvoja majka?”

Nola ustane, sva unezvijerena. Ponavljala je:

„Moram ići!”

„Ali... Nola! Tvoja majka je umrla!”

Nola pojuri prema vratima skladišta, a kako ju je Stephanie pokušala dohvatiti za ruku, ona se naglo okrene i zgrabi je za haljinu.

„Moja majka!” vrištala je preplašeno. „Nemaš pojma što će mi napraviti! Kad sam zločesta, kažnjava me!”

Otrčala je.

Stephanie je dugo stajala kao oduzeta. Navečer, kod kuće, ispričala je majci što se dogodilo, ali gospođa Hendorf nije joj povjerovala ni riječ. Nježno ju je pomilovala po glavi.

„Mila, stvarno ne znam zašto izmišljaš takve priče. Hajde, prestani s glupostima i pođi oprati ruke. Otac je upravo došao kući i gladan je. Sjednimo za stol.”

Sutradan u školi Nola se činila potpuno smirena i pravila se da se ništa nije

dogodilo. Stephanie se nije usudila ni spomenuti jučerašnji događaj. Kako ju je to mučilo, nakon desetak dana otišla je porazgovarati sa samim velečasnim Kellerganom. Posjetila ga je u njegovu župnom uredu, gdje ju je kao i obično vrlo lijepo dočekao. Ponudio joj je sok i potom je pažljivo saslušao, uvjeren da mu se došla obratiti kao svećeniku. No kad mu je ispričala što se dogodilo, ni on nije u to povjerovao.

„Mora da si krivo čula”, rekao joj je.

„Znam da se čini sasvim ludo, velečasni. Ali ipak je istina.”

„Ali to nema nikakvog smisla. Zašto bi ti Nola rekla takve gluposti? Zar ne znaš da joj je majka umrla? Želiš li da nam svima bude teško?”

„Ne, ali...”

David Kellergan želio je razgovor privesti kraju, ali Stephanie je bila uporna. Odjednom se župnikovo lice izmijenilo. Nikad ga nije vidjela takvog. Prvi put taj je srdačni svećenik poprimio mračan, gotovo zastrašujući izgled.

„Ne želim više čuti da govoriš o tome!” savjetovao joj je. „Ni meni niti ikome, jesi li me čula? Inače ću reći tvojim roditeljima da si lažljivica. Reći ću da sam te zatekao kako kradeš u crkvi. Reći ću da si mi ukrala pedeset dolara. Sigurno ne želiš upasti u nevolje. Hajde, budi dobra djevojčica.”

* * *

Stephanie zastane s pričom. Poigravala se neko vrijeme fotografijama, a onda se okrenula prema meni.

„Zato o tome nisam više nikada govorila”, rekla je. „Ali nikad to nisam zaboravila. Tijekom godina sam uvjerila samu sebe da sam krivo čula, krivo razumjela i da se ništa takvo nije dogodilo. A onda se pojavi vaša knjiga i u njoj pronađem tu grubu majku, živu. Ne mogu vam opisati kako sam se osjećala. Nevjerojatno ste daroviti, gospodine Goldman. Prije nekoliko dana, kad su novine stale pisati kako govorite gluposti, odlučila sam da vam se moram javiti. Zato što znam da govorite istinu.”

„Ali kakvu istinu?” zagalamio sam. „Pa majka je oduvijek mrtva.”

„To znam. Ali znam i da ste vi u pravu.”

„Mislite li da je Nolu tukao otac?”

„Tako se, u svakom slučaju, govorkalo. U školi smo sve primjećivale zlokobne tragove po njenom tijelu. Ali tko bi se usudio govoriti protiv našeg župnika? U Aurori sedamdeset pete nitko se nije miješao u tuđe stvari. A onda je nastupilo drugačije vrijeme. Svatko je s vremena na vrijeme dobio poneku pljusku.”

„Pada li vam još štogod na pamet?” zanimalo me. „Nešto u vezi s Nolom, ili u vezi s knjigom?”

Neko je vrijeme razmišljala.

„Ne”, odgovorila je. „Možda jedino kako mi se čini gotovo zabavnim nakon

toliko godina saznati da je Harry Quebert taj u kojeg je Nola bila zaljubljena."

„Što želite reći?"

„Iskreno, bila sam vrlo naivno dijete. Nakon onog događaja u skladištu nisam se više toliko družila s Nolom. Ali onog ljeta kad je nestala, redovito smo se susretale. Tijekom ljeta sedamdeset pete često sam radila u trgovini svojih roditelja, koja se nalazi točno preko puta ondašnje pošte. I zamislite, stalno sam susretala Nolu. Odlazila je na poštu slati pisma. Znam zato što sam je, budući da je neprestano prolazila ispred trgovine, pitala kamo ide. Jednog dana konačno mi je nešto natuknula. Rekla mi je da je ludo zaljubljena u nekoga s kim se dopisuje. Nikad mi nije htjela reći o kome se radi. Ja sam mislila da je u pitanju Cody, dečko iz drugog razreda, iz košarkaške momčadi. Nikad nisam uspjela vidjeti ime primatelja, ali jednom sam primijetila da je primateljeva adresa u Aurori. Pitala sam se kakvog ima smisla pisati iz Aurore nekome tko živi u Aurori."

Kad smo napustili kuću Stephanie Larjinjiak, Gahalowood me sumnjičavo pogledao širom otvorenim očima. Rekao je:

„Što li se to događa, pišče?"

„Isto sam mislio ja pitati vas, naredniče. Što kažete, što nam je sad činiti?"

„Ono što smo odavno trebali napraviti. Otići u Jackson u Alabami. Odavno ste postavili pravo pitanje: što se dogodilo u Alabami?"

4

Alabama, slatki dome

„Kad stignete do kraja knjige, Marcuse, počastite čitatelja neočekivanim preokretom u posljednjoj minuti."

„Zašto?"

„Zašto? Pa valjda zato što čitatelja valja držati bez daha do samoga kraja. To vam je kao kod kartanja. Morate sačuvati koji adut za kraj."

Jackson, Alabama, 28. listopada 2008.

I tako smo stigli u Alabamu.

Na aerodromu u Mobileu dočekao nas je mladi policajac Državne policije Philip Thomas, s kojim se Gahalowood čuo nekoliko dana prije. Čekao nas je na izlazu dolaznih letova, u uniformi, uspravan kao jablan, s kapom spuštenom na oči. Gahalowooda je pozdravio s dužnim poštovanjem, a onda je promotrio mene, lagano nadigavši kapu.

„Jesam li vas već negdje vidio?” upitao me. „Na televiziji?”

„Možda”, odgovorio sam.

„Pomoći ću vam”, ubaci se Gahalowood. „Svi govore samo o njegovoj knjizi. Ali čuvajte ga se. Nemate pojma kakvu je gužvu taj sposoban zakuhati.”

„Znači, vi u svojoj knjizi opisujete obitelj Kellergan?” upitao me policajac Thomas pokušavajući prikriti čuđenje.

„Tako je”, i opet umjesto mene odgovori Gahalowood.

„Ne prilazite mu, kad vam kažem. Moj život je bio savršeno miran dok njega nisam sreo.”

Policajac Thomas vrlo je ozbiljno shvatio svoju ulogu. Na Gahalowoodov zahtjev pripremio nam je mali dosje o Kellerganovima, koji smo stali proučavati u restoranu blizu aerodroma.

„David J. Kellergan rođen je u Montgomeryju dvadeset treće”, objasnio nam je Thomas. „Studirao je teologiju, postao svećenik i došao u službu u Jackson, u župu Mt Pleasant. Oženio se Louisom Bonneville pedeset pete. Živjeli su u kući u mirnoj četvrti na sjeveru grada. Louisa Kellergan je šezdesete rodila djevojčicu Nolu. Nema ništa drugo vrijedno spomena. Mirna, vjernička obitelj iz Alabame. Sve do dramatičnog događaja šezdeset devete.”

„Dramatični događaj?” ponovi Gahalowood.

„Dogodio se požar. Jedne noći kuća je izgorjela. Louisa Kellergan je poginula u požaru.”

Thomas je u dosje ubacio i kopije ondašnjih novinskih članaka.

POŽAR SA SMRTNIM ISHODOM U ULICI LOWER

Žena je smrtno stradala sinoć u požaru kuće u Ulici Lower. Vatrogasci smatraju da je mogući uzrok tragedije svijeća koja je ostala gorjeti. Kuća je potpuno uništena. Žrtva je supruga evandelističkog župnika iz ovoga kraja.

U izvatku iz policijskog izvještaja pisalo je da je u noći 30. kolovoza oko jedan sat, dok je velečasni David Kellergan bio uz uzglavlje umiruće župljanke, požar zatekao Louisu i Nolu na spavanju. Kad je stigao pred kuću, velečasni je primijetio gusti dim. Pojurio je u kuću, cijeli je kat već gorio. No ipak je uspio stići do kćerine sobe. Pronašao ju je u krevetu poluonesviještenu. Odnio ju je sve do vrta, a onda se želio vratiti po ženu, no vatra je zahvatila stube. Dojurili su susjedi, uzbunjeni vikom, ali mogli su tek ustanoviti da ne mogu ništa učiniti. Kad su stigli vatrogasci, cijeli se kat urušio. Plamen je sukljao kroz prozore i proždirao krov. Louisa Kellergan pronađena je mrtva, ugušena. Policijski izvještaj zaključio je da je goruća svijeća najvjerojatnije zahvatila zavjesu te da se požar brzo proširio na ostatak kuće izgrađene od dasaka. Velečasni Kellergan u svojoj je izjavi rekao kako je njegova žena često prije spavanja ostavljala goruće mirisne svijeće na komodi.

„Datum!” kriknuo sam čitajući izvještaj. „Pogledajte datum požara, naredniče!”

„Zaboga! Trideseti kolovoza šezdeset devete!”

„Policajac koji je vodio istragu dugo je sumnjao na oca”, objasnio nam je Thomas.

„Kako znate?”

„Razgovarao sam s njim. Zove se Edward Horowitz. U mirovini je. Po cijele dane pred kućom šuperi svoj brod.”

„Možemo li ga posjetiti?”

„Već sam se dogovorio s njim. Čeka nas u tri.”

Umirovljeni inspektor Horowitz pred kućom je usredotočeno popravljao pramac drvene barke. Bilo je oblačno i vjetrovito, pa je otvorio vrata garaže da mu posluže kao zaklon. Ponudio nam je da uzmemo koje pivo iz poderane kartonske ambalaže koja je ležala na tlu i razgovarao s nama ne prekidajući posao, ali dajući nam do znanja da nam se sav posvetio. Prisjetio se požara u kući Kellerganovih i ponovio nam ono što smo već znali iz policijskog izvještaja, bez mnogo pojedinosti.

„Taj požar je naime bio stvarno neobičan”, zaključio je.

„Kako to mislite?” upitao sam ga.

„Dugo smo vjerovali da je David Kellergan zapalio kuću i ubio svoju ženu. Za njegovu verziju događaja nema nikakvog dokaza. Kao nekim čudom stigao je baš na vrijeme da spasi kćer, ali taman toliko prekasno da spasi i ženu. Bilo je lako povjerovati da je on podmetnuo požar. Pogotovo kad je samo par tjedana poslije nestao iz grada. Kuća je izgorjela, žena poginula, a on odlazi. Nešto u tome nije bilo

sasvim na mjestu, ali nikad nismo imali nikakav dokaz na temelju kojeg bismo ga mogli osumnjičiti."

„Isti scenarij kao i nestanak njegove kćeri", zaključi Gahalowood. „Nola je jednostavno nestala sedamdeset pete. Najvjerojatnije je ubijena, ali nema nikakvog dokaza koji bi to uistinu i potvrdio."

„O čemu razmišljate, naredniče?" upitao sam ga. „Da je velečasni ubio ženu, a zatim i kćer? Mislite da smo promašili krivca?"

„Ako je i istina, to je prava katastrofa", izbezumio se Gahalowood. „Koga da pitamo, gospodine Horowitz?"

„Teško je reći. Možete poći u crkvu Mt Pleasant. Možda imaju popis nekadašnjih župljana, neki su poznavali velečasnoga Kellergana. Ali sad, nakon trideset devet godina... To bi moglo potrajati."

„Nemamo toliko vremena!" zabrunda Gahalowood.

„Znam da je David Kellergan bio blizak s nekom vrstom pentekostalne sekte iz ovoga kraja", nadovezao se Horowitz. „Ludi Božji sljedbenici koji žive u komuni na farmi udaljenoj odavde sat vremena vožnje. Tamo je velečasni živio nakon požara. Znam to jer sam ga tamo posjećivao kad sam trebao razgovarati s njim tijekom istrage. Ostao je tamo sve do odlaska. Pokušajte razgovarati sa župnikom Lewisom, ako je još uvijek tamo. On je nešto kao njihov guru."

Župnik Lewis o kojem nam je govorio Horowitz vodio je Zajednicu nove Spasiteljeve crkve. Posjetili smo ga sljedećeg jutra. Policajac Thomas došao je po nas u hotel Holiday Inn uz autocestu, u kojem smo uzeli dvije sobe, jednu je plaćala država New Hampshire, a drugu ja. Odvezao nas je do velikog posjeda čiji je veći dio bio pod obrađenim površinama. Nakon što smo se izgubili na nekoj cesti obrubljenoj kukuruzima, susreli smo čovjeka na traktoru, koji nas je odveo do skupine kuća i pokazao nam koja je župnikova.

Tamo nas je vrlo ljubazno primila simpatična, punašna žena i smjestila nas u radnu sobu, u kojoj nam se za nekoliko minuta pridružio Lewis, glavom i bradom. Znao sam da mu mora biti oko devedeset godina, ali izgledao je dvadeset godina mlađe. Djelovao je prilično simpatično, nimalo nalik na ono kako ga je opisao Horowitz.

„Policija?" upitao je pozdravljajući nas svakog pojedinačno.

„Državna policija New Hampshirea i policija Alabame", precizirao je Gahalowood. „Istražujemo smrt Nole Kellergan."

„Čini mi se da u posljednje vrijeme samo o tome govorimo."

Stežući moju ruku, bolje me pogledao i upitao:

„Da vi možda niste...?"

„Da, on je", razdražljivo će Gahalowood.

„Dakle što mogu učiniti za vas, gospodo?"

Gahalowood počne s ispitivanjem.

„Velečasni Lewis, ako se ne varam, vi ste poznavali Nolu Kellergan."

„Jesam. Istini za volju, poznavao sam njezine roditelje. Dragi ljudi. Bili su vrlo privrženi našoj zajednici."

„Kakva je ta vaša zajednica?"

„Mi smo ogranak pentekostalaca, naredniče. To je sve. Imamo zajedničke kršćanske ideale. Znam, neki kažu da smo sekta. Dva puta godišnje dolaze nam socijalne službe da provjere školuju li se djeca redovito, jesu li dobro uhranjena ili zanemarivana. Također dolaze provjeravati imamo li oružje i jesmo li bjelačka rasistička skupina. To već postaje smiješno. Sva naša djeca pohađaju gradsku gimnaziju, ja nikad u životu nisam imao pušku i aktivno sudjelujem u izbornoj kampanji Baracka Obame u našoj pokrajini. Što vas ustvari zanima?"

„Događaj iz šezdeset devete."

„Apollo jedanaest spustio se na Mjesec", odgovorio je Lewis. „Najveća pobjeda Amerike nad sovjetskim neprijateljem."

„Dobro znate o čemu govorim. Požar kod Kellerganovih. Što se točno dogodilo? Što se dogodilo Louisi Kellergan?"

Iako nisam izustio ni riječi, Lewis se zagledao u mene i rekao mi: „Često sam vas viđao na televiziji u posljednje vrijeme, gospodine Goldman. Mislim da ste dobar pisac, ali kako to da se niste bolje raspitali o Louisi? Jer pretpostavljam da je to razlog vašeg dolaska, zar ne? Vaša knjiga je na klimavim nogama i, prizemnim rječnikom rečeno, pretpostavljam da je u vašim redovima zavladala prava panika. Jesam li u pravu? Što tražite ovdje? Opravdanje za svoje laži?"

„Istinu", rekao sam.

Tužno se nasmiješio.

„Istinu? Koju istinu, gospodine Goldman? Božju ili ljudsku?"

„Vašu. Koja je vaša istina o smrti Louise Kellergan? Je li David Kellergan ubio svoju ženu?"

Velečasni Lewis ustane iz naslonjača na kojem je sjedio i pođe zatvoriti vrata radne sobe, koja su ostala pritvorena. Tad je stao pred prozor i pažljivo se zagledao van. Taj prizor odmah me podsjetio na naš posjet šerifu Prattu. Gahalowood mi da znak da će dalje on voditi razgovor.

„David je bio tako dobar čovjek", napokon prošapće Lewis.

„Bio?" naglasi Gahalowood.

„Nisam ga vidio trideset devet godina."

„Je li tukao kćer?"

„Ne! Ne. Bio je čovjek čista srca. Čovjek vjere. Kad je stigao u Mt Pleasant, klupe u crkvi zjapile su prazne. Šest mjeseci poslije nisi mogao ući na nedjeljnu jutarnju službu. On nikad ne bi mogao ništa nažao učiniti ni ženi ni kćeri."

„Tko su onda oni?" blagim glasom upita Gahalowood. „Tko su Kellerganovi?"

Velečasni Lewis dozove svoju ženu. Zatraži čaj s medom za sve nas. Opet je sjeo u naslonjač i gledao čas jednog, čas drugog. Pogled mu je bio blag, a glas ugodan.

Tad reče:

„Sklopite oči, gospodo. Sklopite oči. Vratimo se u Jackson u Alabami, u pedeset treću godinu."

* * *

Jackson, Alabama, siječanj 1953.

Ovo je jedna od onih priča kakve Amerika voli. Jednog dana početkom 1953. mladi svećenik stigao je iz Montgomeryja i ušao u trošno zdanje crkve Mt Pleasant u samom središtu Jacksona. Dan je bio vjetrovit, kiša je lijevala kao iz kabla, ulicama su tekle raspomamljene bujice. Stabla su se povijala, novine koje su se otele iz ruku kolportera koji se zaklonio pod obližnju nadstrešnicu letjele su zrakom dok su prolaznici trčali od zaklona do zaklona kako bi se ipak pomalo kretali naprijed kroz to nevrijeme.

Svećenik je odgurnuo vrata crkve, koja su se pod naletom vjetra glasno zalupila. Unutrašnjost je bila mračna, bilo je ledeno. Polako je koračao naprijed uz redove klupa. Kiša je prodirala kroz oštećeni krov, stvarajući lokve posvuda po podu. Sve je bilo pusto, nigdje nijednog vjernika i nikakvih znakova da se ovdje uopće išta zbivalo. Na svijećnjacima je ostalo tek rastopljenog voska. Išao je naprijed prema oltaru, a onda je opazio propovjedaonicu i zakoračio na prvu prečku drvenih stuba kako bi se popeo do nje.

„Ne činite to!"

Glas koji se začuo niotkuda natjera ga da poskoči. Okrenuo se i ugledao malog okruglog čovjeka kako izranja iz tmine.

„Ne činite to!" ponovio je. „Stube su trule, slomit ćete vrat. Vi ste velečasni Kellergan?"

„Jesam", odgovori David s nelagodom.

„Dobro došli u svoju novu župu, velečasni. Ja sam župnik Jeremy Lewis, vodim Zajednicu nove Spasiteljeve crkve. Kad je vaš prethodnik otišao, zamolili su me da bdijem nad ovom kongregacijom. Sad vam je, evo, predajem."

Srdačno su se rukovali. David Kellergan je drhtao.

„Tresete se", ustanovio je Lewis. „Nasmrt ste promrzli! Dođite, ima jedan kafić na uglu. Hajdemo na grog pa ćemo porazgovarati." Tako su se Jeremy Lewis i David Kellergan upoznali. Sjedeći u obližnjem kafiću, čekali su da prođe nevrijeme.

„Rekli su mi da Mt Pleasant ne stoji baš najbolje", nasmiješio se David Kellergan pomalo smeteno, „ali moram reći da ovako nešto nisam očekivao."

„Istina. Ne pokušavam prikriti činjenicu da ćete preuzeti vodstvo nad župom koja je uistinu u jadnom stanju. Župljani više ne dolaze, milodara nema. Zgrada samo što

se ne sruši. Bit će puno posla. Nadam se da vas to ne plaši.”

„Uvjerit ćete se, velečasni Lewis, potrebno je puno više da se mene zaplaši.”

Lewis se nasmiješi. Već su ga osvojile snažna osobnost i karizma njegova sugovornika.

„Jeste li oženjeni?” upitao ga je.

„Nisam, velečasni Lewis. Još uvijek sam samac.”

Novi župnik Kellergan u prvih šest mjeseci obišao je sve do jedne kuće u župi kako bi se predstavio vjernicima i pridobio ih da nedjeljama opet budu u klupama Mt Pleasanta. Zatim je podigao novac za obnovu crkvenoga krova, a budući da nije služio u Koreji, dao je svoj doprinos ratu tako što je osmislio program reintegracije ratnih veterana. Neki su se zatim dobrovoljno javili da sudjeluju u obnovi pripadajuće zgrade župnog dvora. Malo-pomalo župni se život obnavljao, crkva Mt Pleasant zasjala je nekadašnjim sjajem i David Kellergan ubrzo je općeprihvaćen u Jacksonu kao zvijezda u usponu. Uglednici, članovi župe, vidjeli su ga kao vrijednu figuru u politici. Govorilo se da bi mogao otići iz grada. Mogla bi ga privući federalna služba. Možda senatorsko mjesto. Potencijala je imao.

Jedne večeri krajem 1953. David Kellergan otišao je na večeru u mali restoran blizu crkve. Smjestio se za šankom, kako je često činio. Mlada žena pokraj njega, koju nije primijetio, okrene se prema njemu i osmjehne se prepoznavši ga.

„Dobra večer, velečasni”, rekla je.

Pomalo nespretno uzvratio joj je osmijeh.

„Oprostite, gospođice, poznajemo li se?”

Nasmijala se, plave su joj kovrče zaigrale.

„Vaša sam župljanka. Zovem se Louisa. Louisa Bonneville.”

U neprilici što je nije prepoznao, sav se zarumenio, a ona mu se slatko nasmijala. Pripalio je cigaretu da dobije na vremenu.

„Mogu li dobiti jednu?” upitala je.

Pružio joj je kutiju.

„Velečasni, nećete nikome reći da pušim?” upitala je Louisa.

Nasmijao se.

„Obećavam.”

Louisa je bila kći uglednog župljanina. David i ona počeli su se viđati. Ubrzo su se zaljubili. Svi su govorili da su sjajan i skladan par. Vjenčali su se u ljeto 1955. Uživali su u sreći. Željeli su mnogobrojnu obitelj, barem šestero djece, tri dječaka i tri djevojčice, veselu i nasmijanu djecu koja će oživiti kuću u Ulici Lower u koju se mladi par Kellergan uselio. Ali Louisa nikako nije uspijevala zanijeti. Savjetovala se s brojnim stručnjacima, isprva bezuspješno. Konačno, u ljeto 1959. njezin liječnik priopćio joj je sjajnu vijest: bila je trudna.

U općoj bolnici u Jacksonu 12. travnja 1960. Louisa Kellergan rodila je svoje prvo i jedino dijete.

„Djevojčica je”, objavio je liječnik Davidu Kellerganu, koji nije prestao koračati hodnikom.

„Djevojčica!” kliknuo je velečasni Kellergan sjajeći od sreće.

Pohitao je do svoje žene, koja je držala novorođenče u naručju.

Zagrlio ju je i pogledao bebu, čije su oči još bile sklopljene. Već se dalo naslutiti da će imati plavu kosu poput majke.

„Hoćemo li je nazvati Nola?” predloži Louisa.

Velečasni je smatrao da je to vrlo lijepo ime i pristao je.

„Dobro došla, Nola”, rekao je svojoj kćeri.

* * *

Sljedećih godina obitelj Kellergan služila je kao primjer u svakoj prilici. Očeva dobrota, majčina nježnost i dražest njihove kćeri. David Kellergan nije se štedio. Imao je mnogobrojne ideje i projekte, u kojima ga je uvijek podržavala njegova žena. Ljeti su redovito nedjeljom odlazili na izlet u Zajednicu nove Spasiteljeve crkve iz prijateljstva prema župniku Jeremyju Lewisu, s kojim je David Kellergan ostao u bliskom prijateljstvu od prvog susreta, deset godina prije, za onog olujnog dana. Svi koji su u to doba prijateljevali s njima zadivljeno su promatrali sreću Kellerganovih.

* * *

„Nikad nisam vidio obitelj koja bi više zračila srećom”, rekao nam je župnik Lewis. „David i Louisa nevjerojatno su se voljeli. Nezamislivo. Kao da ih je sam Gospod stvorio samo zato da se vole. Bili su sjajni roditelji. Nola je bila izvanredna djevojčica, živa i dražesna. Gledajući tu obitelj, i sami ste poželjeli imati takvu, a ujedno su pobuđivali i vječnu nadu u ljudski rod. Bilo je lijepo vidjeti takvo što. Naročito u onoj bijednoj Alabami iz šezdesete, potresanoj segregacijom.”

„Ali sve se promijenilo”, rekao je Gahalowood.

„Da.”

„Kako?”

Zavladala je duga šutnja. Izraz lica župnika Lewisa sasvim se izmijenio. Opet je ustao, nije mogao ostati sjediti, pa je stao koračati prostorijom.

„Zašto moramo o svemu tome govoriti?” upitao je. „To je bilo tako davno.”

„Velečasni Lewis, što se dogodilo šezdeset devete?”

Župnik se okrene prema velikom križu na zidu i reče: „Podvrgnuli smo je egzorcizmu, ali nije baš uspjelo.”

„Molim?” javi se Gahalowood. „O čemu vi to govorite?”

„O maloj. O maloj Noli. Podvrgnuli smo je egzorcizmu. To se pretvorilo u pravu katastrofu. Mislim da je u njoj bilo previše zla.”

„Što nam pokušavate reći?”

„Požar. Ona noć kad je bio požar. Te noći nije se sve odigralo onako kako je

David Kellergan ispričao policiji. Kad se vratio kući oko jedan noću, zatekao je kuću u plamenu. Ali, kako da kažem? Nije se sve odigralo onako kako je David Kellergan ispričao policiji."

* * *

30. kolovoza 1969.

Utonuo u dubok san, Jeremy Lewis nije čuo zvono na vratima. Njegova žena Matilda otišla je otvoriti, a potom ga je odmah došla probuditi. Bilo je četiri ujutro. „Jeremy, probudi se!" rekla je očiju punih suza. „Dogodilo se nešto strašno. Tu je župnik Kellergan. Bio je požar. Louisa... Mrtva je!"

Lewis skoči iz kreveta. Župnika je zatekao u salonu, očajna, slomljena, uplakana. S njim je bila njegova kći. Matilda je povela Nolu u gostinsku sobu.

„Gospode! Davide, što se dogodilo?" upitao je Lewis.

„Bio je požar. Kuća je izgorjela. Louisa je mrtva. Umrla je!" David Kellergan nije se više uspijevao savladavati. Klonuo u naslonjaču, pustio je da mu suze teku niz lice. Drhtao je cijelim tijelom. Jeremy Lewis posluži mu veliku čašu viskija.

„A Nola? Je li ona dobro?" upitao je.

„Je, hvala bogu. Liječnici su je pregledali. Nije joj ništa."

Jeremyju Lewisu ovlažiše se oči.

„Gospode! Davide, kakva tragedija. Kakva tragedija!"

Položio je dlanove na prijateljeva ramena kako bi ga utješio.

„Ne shvaćam što se dogodilo, Jeremy. Bio sam kod jedne župljanke koja je na umoru. Kad sam se vratio, kuća je gorjela. Plamen je već bio nesavladiv."

„Jeste li vi izvukli Nolu?"

„Jeremy. Moram vam nešto reći."

„O čemu se radi? Sve mi recite, uz vas sam."

„Jeremy, kad sam došao pred kuću i ugledao taj plameni oganj... Cijeli kat bio je zahvaćen plamenom! Želio sam se uspeti i potražiti svoju ženu, ali stube su već gorjele! Ništa nisam mogao napraviti! Ništa!"

„Strašno! A Nola?"

David Kellergan bio je savladan mučninom.

„Rekao sam policiji da sam se popeo na kat, da sam izvukao Nolu iz kuće, ali da se više nisam mogao vratiti po ženu."

„Zar to nije istina?"

„Nije, Jeremy. Kad sam došao, kuća je gorjela. A Nola... Nola je pjevala na trijemu."

Sljedećeg jutra David Kellergan ostao je nasamo s kćeri u gostinskoj sobi. Za početak joj je želio objasniti da joj je majka mrtva.

„Mila, sjećaš li se što se dogodilo sinoć? Bio je požar, sjećaš se?"

„Da."

„Dogodilo se nešto strašno. Nešto strašno i vrlo tužno što će ti nanijeti bol. Mama je bila u svojoj sobi kad je bio požar i nije se uspjela spasiti."

„Da, znam. Mama je mrtva", objasni Nola. „Bila je zločesta i zato sam zapalila njezinu sobu."

„Molim? Što to govoriš?"

„Došla sam u njezinu sobu, ona je spavala. Izgledala mi je tako zločesto. Zločesta mama! Zločesta! Poželjela sam da umre. Zato sam uzela šibice s njezine komode i zapalila zavjese."

Nola se nasmiješila ocu, koji je zamoli da mu sve još jednom isprIča. Uto David začuje pucketanje drvenih podnih dasaka i okrene se. Župnik Lewis, koji je došao vidjeti kako je malena, čuo je njihov razgovor.

Zatvorili su se u radnu sobu.

„Nola je zapalila kuću? Nola je ubila majku?" zabezeknuo se Lewis.

„Pssst! Ne govorite tako glasno, Jeremy. Ona kaže da je zapalila kuću, ali, zaboga, pa to ne može biti istina!"

„Opsjedaju li Nolu zli duhovi?" upita Lewis.

„Zli duhovi? Ne, ne! Možda smo njezina majka i ja ponekad primijetili pomalo čudno ponašanje, ali ništa pretjerano zločesto."

„Nola je ubila svoju majku, Davide. Jeste li svjesni ozbiljnosti situacije?"

David Kellergan sav se tresao. Plakao je, vrtjelo mu se, u glavi mu je bio košmar. Obuzme ga mučnina. Jeremy Lewis pruži mu koš za papir kako bi mogao povratiti.

„Nemojte ništa reći policiji, Jeremy, preklinjem vas!"

„Ali ovo je vrlo ozbiljno, Davide!"

„Nemojte im ništa reći! Za ime boga, nemojte im ništa reći! Ako policija sazna, Nola će završiti u jednom od onih popravnih domova, ili sam bog zna gdje. Njoj je tek devet godina."

„Onda se treba pobrinuti za nju", rekao je Lewis. „Nola je opsjednuta Zlom, treba je izliječiti."

„Nemojte, Jeremy! Ne to!"

„Iz nje treba istjerati demona, Davide. To je jedini način da je izliječimo od Zla."

* * *

„I tako sam je podvrgnuo egzorcizmu", objasni nam župnik Lewis. „Tijekom nekoliko dana pokušavali smo iz njenog tijela istjerati zle duhove."

„Kakve su to grozote?" promrmljao sam.

„Evo, vidite!" pobuni se Lewis. „Zašto ste tako skeptični? Nola nije bila Nola. Đavao se domogao njezinog tijela."

„Što ste joj napravili?" zagrmio je Gahalowood.

„U najvećem broju slučajeva dovoljna je već i molitva, naredniče!"

„Pustite me da pogađam. U ovom slučaju nije bila dovoljna!"

„Đavao je snažan! Uronili smo joj glavu u posudu punu svete vode kako bismo ga dokrajčili."

„Simulacija utapanja", rekao sam.

„Ali ni to nije bilo dovoljno. Tada smo demona udarali, da ga sredimo i istjeramo iz Nolinog tijela."

„Tukli ste djevojčicu?" planuo je Gahalowood.

„Ne, nismo tukli djevojčicu. Tukli smo Zlo!"

„Vi ste ludi, Lewise!"

„Morali smo je spasiti! Mislili smo da smo uspjeli. Ali Nola je imala ispade. Ona i njezin otac ostali su kod nas neko vrijeme, ali mala je bila izvan svake kontrole. Počela joj se priviđati majka."

„Hoćete reći da je Nola imala halucinacije?" upita Gahalowood.

„Još gore. Razvila je poremećaj dvostruke osobnosti. Događalo joj se da se pretvara u vlastitu majku, kažnjavajući se zbog onoga što je napravila. Jednog dana sam je zatekao kako urla u kupaonici. Napunila je umivaonik vodom i jednom se rukom grčevito držala za kosu i silom gurala glavu u ledenu vodu. Tako više nije moglo dalje. David je stoga odlučio otputovati nekamo daleko. Jako daleko. Rekao je da mora otići iz Jacksona, iz Alabame, i da će udaljenost i vrijeme sigurno činiti dobro Noli. U to sam doba načuo da župa u Aurori traži novog župnika i on nije ni najmanje oklijevao. Tako se zaputio na drugi kraj zemlje, u New Hampshire."

3

Dan izbora

„Vaš život obilježit će veliki događaji. Spomenite ih u svojim knjigama, Marcuse! Čak i ako se pokaže da su bili loši, barem će ostati zabilježeni za povijest.”

Iz izdanja Concord Heralda od 5. studenog 2008.

BARACK OBAMA IZABRAN ZA 44. PREDSJEDNIKA
SJEDINJENIH AMERIČKIH DRŽAVA

Demokratski kandidat Barack Obama odnio je pobjedu na predsjedničkim izborima republikanskom kandidatu McCainu i postao 44. predsjednik Sjedinjenih Američkih Država. New Hampshire, koji je 2004. donio pobjedu Johnu Kerryju, vratio se na stranu demokrata...

5. studenoga 2008.

Dan nakon izbora New York se raspametio. Ljudi su na ulicama do kasno u noć slavili pobjedu demokrata, kao da žele otjerati zle duhove posljednjeg dvostrukog mandata. Ja sam pak to svekoliko oduševljenje pratio tek na televizoru u svom uredu, u kojem sam bio zatvoren već tri dana.

Toga jutra Denise je došla u ured u puloveru s natpisom *Obama*, sa šalicom s natpisom *Obama*, s bedžom s natpisom *Obama* i s cijelom hrpom naljepnica za auto s natpisom *Obama*.

„Pa vi ste već ovdje, Marcuse”, rekla mi je ulazeći i vidjevši da su sva svjetla upaljena. „Jeste li sinoć bili vani? Kakva pobjeda! Donijela sam vam naljepnice za vaš auto.” Ne prestajući govoriti, odložila je svoje stvari na stol, uključila aparat za kavu i isključila telefonsku sekretaricu, da bi potom ušla u moj ured. Kad je vidjela na što prostorija nalikuje, razrogačila je oči i vrisnula:

„Marcuse, za boga miloga, što se ovdje dogodilo?”

Sjedio sam u naslonjaču i promatrao jedan od zidova što sam ga prošle noći oblijepio zabilješkama i shematskim prikazima vezanima uz istragu. Opet sam preslušavao snimljene razgovore s Harryjem, Nancy Hattaway i Robertom Quinnom.

„Ima nešto u cijeloj toj priči što ne razumijem”, rekao sam. „To me izluđuje.”

„Ovdje ste proveli cijelu noć?”

„Da.”

„Marcuse, a ja sam se ponadala da ste vani i da se malo zabavljate. Već odavno se niste zabavili. Muči vas vaš roman?”

„Muči me ono što sam otkrio prošli tjedan.”

„Što ste otkrili?”

„U tome i jest problem, nisam siguran. Što da napravite kad spoznate da vas je izdala i lagala vam osoba kojoj ste se oduvijek divili i koja vam je bila uzor?”

Malo je promislila i rekla:

„To mi se dogodilo. S mojim prvim mužem. Zatekla sam ga u krevetu sa svojom najboljom prijateljicom.”

„Što ste napravili?”

„Ništa. Ništa nisam rekla. Ništa nisam napravila. To je bilo u Hamptonsu, kamo smo otišli za vikend s mojom najboljom prijateljicom i njezinim mužem, u hotel uz sam ocean. U subotu predvečer otišla sam u šetnju obalom oceana. Sama, jer mi se muž požalio kako je umoran. Brzo sam se vratila. Nije mi baš bilo pretjerano zabavno šetati samoj. Vratila sam se u sobu, otvorila vrata magnetskom karticom i ugledala ih, u krevetu. Ležao je na njoj, na mojoj najboljoj prijateljici. Te magnetske kartice stvarno su fantastične, možete potpuno nečujno ući. Nisu me ni vidjeli ni čuli. Neko vrijeme sam ih promatrala, gledala sam svog muža kako se silno trudi ne bi li je naveo da stenje poput psića, a onda sam isto tako nečujno izašla, ispraznila želudac u toaletu do recepcije i opet otišla u šetnju. Vratila sam se sat vremena poslije. Moj muž bio je u hotelskom baru, pio je džin i smijao se razgovarajući s mužem moje najbolje prijateljice. Ništa nisam rekla. Večerali smo svi zajedno. Pravila sam se da se ništa nije dogodilo. Navečer je zaspao kao klada, rekao mi je da ga strašno umara kad ništa ne radi. Ništa nisam rekla. Ništa nisam rekla sljedećih šest mjeseci.”

„Onda ste zatražili razvod.”

„Nisam. Ostavio me zbog nje.”

„Žalite li sad što ništa niste poduzeli?”

„Svakoga dana.”

„Znači, moram nešto poduzeti. To ste mi htjeli reći?”

„Da. Poduzmite nešto, Marcuse. Ne budite prevarena jadnica poput mene.”

Nasmijao sam se.

„Vi nipošto niste jadnica, Denise.”

„Marcuse, što se dogodilo prošli tjedan? Što ste otkrili?”

* * *

pet dana prije

Profesor Gideon Alkanor, jedan od najvećih stručnjaka za dječju psihijatriju na istočnoj obali, kojeg je Gahalowood dobro poznavao, 31. listopada potvrdio je ono što je bilo više nego evidentno. Nola je patila od teških psihičkih poremećaja.

Dan nakon svoga povratka iz Jacksona Gahalowood i ja vozili smo se prema Bostonu, gdje nas je Alkanor primio u svojoj radnoj sobi u Dječjoj bolnici. Na osnovi podataka koji su mu prethodno dostavljeni smatrao je da se može uspostaviti dijagnoza dječje psihoze.

„Što bi to ugrubo značilo?” nestrpljivo je upitao Gahalowood. Alkanor skine naočale i stane polako brisati stakla, kao da želi razmisliti što će reći. Napokon se okrene prema meni:

„To znači kako vjerujem da ste u pravu, gospodine Goldman. Vašu knjigu sam pročitao prije nekoliko tjedana. U svjetlu onoga što opisujete i podataka koje mi je

pružio Perry rekao bih da je Nola povremeno gubila dodir sa stvarnošću. Najvjerojatnije je u jednom takvom ispadu zapalila majčinu sobu. Te noći, tridesetoga kolovoza šezdeset devete, Nola doživljava iskrivljenu stvarnost. Želi ubiti svoju majku, ali u tom trenutku ubojstvo njoj ne predstavlja nikakav problem. Ona obavlja radnju čijih posljedica nije svjesna. Tom prvom traumatičnom ispadu pridodaje se iskustvo istjerivanja zlih duhova. Sjećanje na to iskustvo vrlo je vjerojatno pokretač krize podvojene osobnosti, prilikom čega se Nola pretvara u majku koju je sama ubila. Tu sve postaje vrlo složeno. Kad god Nola izgubi dodir sa stvarnošću, počinje je progoniti sjećanje na majku i na ono što je napravila."

Na tren sam ostao zaprepašten.

„Znači, hoćete reći..."

Alkanor kimne i prije no što sam uspio dovršiti rečenicu:

„Nola je samu sebe zlostavljala u fazama dekompenzacije."

„Ali što je moglo izazvati te krize?" upitao je Gahalowood.

„Najvjerojatnije snažne emocije: stres ili velika tuga. Ono što vi, gospodine Goldman, u knjizi opisujete, susret s Harryjem Quebertom, u kojeg se ludo zaljubila, zatim njegovo odbijanje, koje je čak dovelo do pokušaja samoubojstva. Rekao bih da je to gotovo klasičan primjer. Kad emocije podivljaju, ona se izgubi. U takvom stanju dekompenzacije ona vidi majku koja je dolazi kazniti za ono što je napravila."

Tijekom svih tih godina Nola i majka bile su jedno. Sve nam je to morao potvrditi stari Kellergan, pa je naša delegacija u subotu i. studenog 2008. došla na Aveniju Terrace, pred vrata na kućnom broju 245. Došli smo Gahalowood i ja te Travis Dawn, kojeg smo izvijestili o onome što smo saznali u Alabami i kojeg je Gahalowood zamolio da nam se pridruži kako bi njegova prisutnost umirila Davida Kellergana.

Kad nas je ugledao pred vratima, odmah je izjavio:

„Nemam vam što reći. Ni vama niti ikome drugome."

„Ali ja moram nešto reći vama", mirno objasni Gahalowood. „Znam što se dogodilo u Alabami u kolovozu šezdeset devete. Znam za požar, sve znam."

„Ništa vi ne znate."

„Moraš ih poslušati", rekao mu je Travis. „Pusti nas da uđemo, Davide. Bolje da razgovaramo unutra."

David Kellergan napokon popusti. Pustio nas je unutra i poveo nas do kuhinje. Poslužio se šalicom kave, nas nije ponudio, i sjeo je za stol. Gahalowood i Travis smjestiše se nasuprot njemu, a ja sam ostao stajati, malo podalje.

„Onda, što je?" upita Kellergan.

„Bio sam u Jacksonu", odgovori Gahalowood. „Razgovarao sam sa župnikom Jeremyjem Lewisom. Znam što je Nola napravila."

„Šutite!"

„Patila je od dječje psihoze. Imala je napadaje shizofrenije. Zapalila je majčinu sobu tridesetoga kolovoza šezdeset devete.”

„Nije!” urlao je David Kellergan. „Lažete!”

„Te večeri ste zatekli Nolu kako pjeva na trijemu. Ubrzo ste shvatili što se dogodilo. Podvrgnuli ste je egzorcizmu. Mislili ste da joj time činite dobro. Ali to je dovelo do katastrofe. Počeli su ispadi podvojene osobnosti, kad je pokušavala kažnjavati samu sebe. Tada ste otišli iz Alabame, prešli ste pola zemlje nadajući se da ćete ostaviti utvare prošlosti za sobom, ali utvara vaše žene slijedila vas je zato što je još uvijek živjela u Nolinoj glavi.”

Suza mu se skotrljala niz obraz.

„Ponekad je imala napadaje”, jedva je čujno procijedio. „Ništa nisam mogao. Udarala bi samu sebe. Bila je i kći i majka. Udarala bi se, a onda bi samu sebe preklinjala da prestane.”

„Zato ste glasno puštali glazbu i zatvarali se u garažu, jer je bilo nepodnošljivo.”

„Da! Da! Nepodnošljivo! Nisam znao što da radim. Moja kći, moja mila djevojčica, bila je tako bolesna.”

Počeo je jecati. Travis ga je promatrao zapanjen onim što je upravo saznao.

„Ali zašto joj niste osigurali liječenje?” upitao je Gahalowood.

„Bojao sam se da mi je ne oduzmu. Da je ne zatvore! A onda su se s vremenom ti ispadi prorijedili. Čak mi se nekoliko godina činilo da sjećanje na požar blijedi, pa sam se ponadao da će napadaji sasvim prestati. Bilo joj je sve bolje. Sve do ljeta sedamdeset pete. Odjednom, a da nisam shvaćao razloge, opet su nastupili teški napadaji.”

„Zbog Harryja”, rekao je Gahalowood. „Susret s Harryjem u njoj je pobudio presnažne emocije.”

„To je bilo jezivo ljeto”, rekao je stari Kellergan. „Osjećao sam da će se napadaji ponoviti. Gotovo da sam ih mogao predosjetiti. Bilo je grozno. Udarala bi se ravnalom po vršcima prstiju i prsima. Napunila bi kantu s vodom i gurala glavu u nju preklinjući majku da prestane dok bi je njezina majka, njenim vlastitim glasom, nazivala svim mogućim pogrdnim imenima.”

„Tim utapanjima ste je sami bili podvrgnuli.”

„Jeremy Lewis kleo se da nam ništa drugo ne preostaje! Načuo sam da se Lewis bavi egzorcizmom, ali nikad nismo o tome razgovarali. I onda odjedanput on zaključi da je Nolino tijelo opsjednuto Zlom i da ga treba izbaviti. Pristao sam samo zato da ne prijavi Nolu policiji. Jeremy je bio potpuno lud, ali što sam drugo mogao? Nisam imao izbora. U ovoj zemlji i djecu trpaju u zatvore!”

„A bježanje od kuće?” upitao je Gahalowood.

„Znalo se dogoditi da ode od kuće. Jednom je čak otišla na tjedan dana. Sjećam se, to je bilo na samom kraju srpnja sedamdeset pete. Što sam trebao napraviti? Zvati policiju? Što bih im rekao? Da mi kći tone u ludilo? Odlučio sam pričekati kraj

tjedna prije no što dignem uzbunu. Cijeli sam je tjedan posvuda tražio, danju i noću. A onda se vratila.”

„A što se dogodilo tridesetoga kolovoza?”

„Imala je izuzetno jak napadaj. Nikad je nisam vidio u takvom stanju. Pokušavao sam je smiriti, ali ništa nije pomagalo. Onda sam se sakrio u garažu i popravljao onaj vražji motor. Pustio sam glazbu što sam glasnije mogao. Skrivao sam se tamo veći dio poslijepodneva. Ostalo znate. Kad sam otišao pogledati kako je, više je nije bilo. Prvo sam krenuo pretraživati našu četvrt i onda sam čuo kako je neka djevojka viđena sva krvava u blizini Side Creeka. Shvatio sam da je situacija krajnje ozbiljna.”

„Što ste pomislili?”

„Da budem iskren, prvo sam pomislio da je Nola pobjegla od kuće i da su krvave rane posljedica onoga što si je sama napravila. Pomislio sam da je Deborah Cooper vidjela Nolu za jednog od njezinih napadaja. Na koncu, bio je trideseti kolovoza, datum požara naše kuće u Jacksonu.”

„Je li i prije imala snažne napadaje na taj datum?”

„Ne.”

„Što je onda moglo izazvati takvu strašnu krizu?”

David Kellergan oklijevao je s odgovorom. Travis Dawn shvatio je da ga treba potaknuti da nastavi.

„Ako nešto znaš, Davide, moraš nam reći. Jako je važno. Napravi to za Nolu.”

„Kad sam toga dana ušao u njezinu sobu i vidio da je nema, pronašao sam poderanu omotnicu na njezinom krevetu. Omotnica je bila naslovljena na nju. U njoj je bilo pismo. Mislim da je to pismo izazvalo krizu. To je bilo pismo prekida.”

„Pismo? Ali nikad nam nisi govorio o tom pismu!” usklikne Travis.

„Zato što je to pismo napisao čovjek čiji je način pisanja nedvojbeno upućivao da nije u dobi u kojoj bi trebao imati ljubavnu vezu s mojom kćeri. Što bi ti htio? Da cijeli grad misli da je Nola kakva drolja? U onim sam trenucima bio uvjeren da će je policija pronaći i dovesti kući. Tad bih se uistinu bio pobrinuo da joj osiguram liječenje! Da je izliječe!”

„A tko je napisao to pismo prekida?” upitao je Gahalowood.

„Harry Quebert.”

Svi smo ostali zatečeni. Stari Kellergan ustane, izgubi se na trenutak pa se vrati s kartonskom kutijom punom pisama.

„Otkrio sam ih nakon njezinog nestanka, skrivena u njezinoj sobi, iza rasklimane grede. Nola se dopisivala s Harryjem Quebertom.”

Gahalowood posegne za jednim pismom i letimično ga pogleda.

„Kako znate da se dopisivala s Harryjem Quebertom?” upitao je. „Nisu potpisana.”

„Pa zato... Zato što su to pisma koja se pojavljuju u njegovoj knjizi.”

Stao sam prevrtati po kutiji. U njoj su uistinu bila pisma iz *Porijekla zla*, odnosno barem ona koja je Nola primila. U njoj je bilo sve. Pisma u kojima je bila riječ o njima, pisma iz lječilišta Charlotte's Hill. Opet sam se suočio s onim čistim i savršenim tekstom kao iz rukopisa. Bio sam gotovo prestravljen. Znači, sve to je stvarno.

„Evo i tog posljednjeg pisma", rekao je stari Kellergan pružajući Gahalowoodu omotnicu.

On ga je pročitao pa mi ga dodao.

Draga moja,

ovo je moje posljednje pismo. Ovo su moje posljednje riječi.

Pišem da Vam kažem zbogom.

Od danas više nema „nas".

Zaljubljenici se rastaju i više se ne sastaju, i tako završavaju ljubavne priče.

Draga moja, nedostajat ćete mi. Strašno ćete mi nedostajati.

Moje oči plaču, u meni sve gori.

Više se nećemo vidjeti; strašno ćete mi nedostajati.

Nadam se da ćete biti sretni.

Sam sebi govorim da smo Vi i ja bili samo san da se sad treba probuditi.

Nedostajat ćete mi čitavog života.

Zbogom. Volim Vas i nikad više neću voljeti tako.

„To je ujedno i zadnja stranica Porijekla zla", objasni nam Kellergan.

Potvrdno sam kimnuo. Prepoznao sam tekst. Bio sam zaprepašten.

„Otkad znate da su se Harry i Nola dopisivali?" upita Gahalowood.

„Saznao sam prije samo nekoliko tjedana. U trgovini sam naletio na *Porijeklo zla*. Vratili su ga u prodaju. Ne znam zašto, ali kupio sam knjigu. Morao sam je pročitati da pokušam shvatiti. Ubrzo mi se učinilo da sam neke rečenice već negdje vidio. Čudesna je moć sjećanja. Dok sam o tome mozgao, sve mi se razbistrilo. To su bila pisma koja sam pronašao u Nolinoj sobi. Trideset ih godina nisam pogledao, ali ona su ostala ugravirana u nekom kutku moga sjećanja. Ponovno sam ih pročitao i tad sam shvatio. To prokleto pismo izludilo je moju kćer. Nanijelo joj je bol i patnju, naredniče. Možda je Luther Caleb ubio Nolu, ali u mojim očima Quebert je podjednako kriv. Da nije imala takav napadaj, možda ne bi otišla od kuće i ne bi susrela Caleba."

„Zato ste otišli potražiti Harryja u njegovome motelu", zaključi Gahalowood.

„Da! Trideset tri godine pitao sam se tko je pisao ta vražja pisma. A odgovor se oduvijek nalazio u svim knjižnicama diljem Amerike. Otišao sam u Sea Side Motel i posvađali smo se. Bio sam toliko bijesan da sam došao ovamo po svoju pušku, ali kad sam se vratio u motel, on je već nestao. Vjerujem da bih ga u protivnom bio

ubio. Znao je koliko je bila krhka, a on ju je gurnuo na samo dno!”

Mome čuđenju nije bilo kraja.

„Što mislite pod tim znao je?” upitao sam ga.

„Znao je sve o Noli! Sve!” povikao je David Kellergan.

„Hoćete reći da je Harry znao za Noline psihotične ispade?”

„Da! Znao sam da Nola povremeno odlazi k njemu s pisaćim strojem. Naravno, ni o čemu drugome nisam imao pojma. Čak sam smatrao da je za nju dobro što poznaje jednog pisca. Bili su praznici, to joj je ispunjavalo vrijeme. Sve dok me taj nesretni pisac nije pozvao na red jer je mislio da je moja žena tuče.”

„Harry vas je posjetio toga ljeta?”

„Da. Polovinom kolovoza. Nekoliko dana prije nestanka.”

* * *

25. kolovoza 1975.

Bilo je poslijepodne. S prozora svoje radne sobe velečasni Kellergan opazio je crni Chevrolet kako se zaustavlja na župnom parkiralištu. Vidio je kako iz njega izlazi Harry Quebert i brzim korakom kreće prema glavnom ulazu u zgradu. Pitao se koji bi mogao biti razlog njegova posjeta. Otkako je došao u Auroru, Harry nikad nije ušao u crkvu. Čuo je zvuk ulaznih vrata, zatim korake u hodniku i ubrzo ga je ugledao u okviru vrata svoje radne sobe, koja su ostala otvorena.

„Dobar dan, Harry”, rekao je. „Kakvo ugodno iznenađenje.”

„Dobar dan, velečasni. Smetam li?”

„Ni najmanje. Molim vas, uđite.”

Harry je ušao u prostoriju i za sobom zatvorio vrata.

„Je li sve u redu?” upitao je velečasni Kellergan. „Čudno mi djelujete.”

„Došao sam razgovarati o Noli.”

„Baš u pravi čas. Želio sam vam zahvaliti. Znam da povremeno odlazi k vama i uvijek se vraća jako vesela. Nadam se da vam ne smeta. Zahvaljujući vama praznici su joj ispunjeni.”

Harryjevo lice bilo je neprozirno.

„Posjetila me jutros”, rekao je. „Sva uplakana. Ispričala mi je sve o vašoj ženi.”

Velečasni problijedi.

„O... mojoj ženi? Što vam je rekla?”

„Da je tuče! Da joj zaranja glavu u lavor pun ledene vode!”

„Harry...”

„Gotovo je, velečasni. Sve znam.”

„Harry, to je puno složenije. Ja...”

„Puno složenije? Zato što ćete me pokušati uvjeravati kako postoji dobar razlog za takvo zlostavljanje? Je li? Idem na policiju, velečasni. Sve ću im reći.”

„Nemojte, Harry. Samo to ne."

„E, pa baš idem. Što si vi umišljate? Da vas se neću usuditi prijaviti zato što ste svećenik? Niste vi ništa! Kakav to čovjek dopušta svojoj ženi da muči njegovu kćer?"

„Harry, poslušajte me, molim vas. Mislim da je posrijedi grozni nesporazum i da bismo morali smireno porazgovarati."

* * *

„Ne znam što je Nola ispričala Harryju", objasni nam velečasni. „Nije bio prvi koji je posumnjao da se nešto čudno događa, ali dotad sam imao posla samo s Nolinim prijateljima, s djecom na čija sam pitanja lako mogao izbjeći odgovore. Ovo je bilo drugačije. Tad sam mu morao priznati da Nolina majka postoji samo u njezinoj glavi. Molio sam ga da o tome nikome ne govori, ali odmah je počeo gurati nos gdje mu nije mjesto, govoriti mi što bih trebao napraviti sa svojom kćeri. Želio je da je pošaljem na liječenje! Poslao sam ga k vragu! Dva tjedna poslije nestala je."

„I onda ste trideset tri godine pokušavali izbjegavati Harryja", rekao sam. „Jer vas dvojica ste jedini znali za Nolinu tajnu."

„Bila mi je jedino dijete, shvatite! Želio sam da je pamte po dobru. A ne da misle da je bila luda. Uostalom, nije bila luda! Bila je vrlo krhke prirode! Da je policija znala istinu o njezinim napadajima, ne bi poduzeli sve te napore da je pokušaju pronaći. Rekli bi da je luđakinja i da je pobjegla od kuće."

Gahalowood se okrene prema meni.

„Što li to sve znači, pišče?"

„Znači da nam je Harry lagao. Nije ju čekao u motelu. Želio je prekid. Oduvijek je znao da će prekinuti s Nolom. Nikad nije planirao otići s njom. Posljednje Harryjevo pismo, u kojem joj je napisao da odlazi bez nje, primila je tridesetoga kolovoza sedamdeset pete."

Nakon novih činjenica koje nam je stari Kellergan razotkrio Gahalowood i ja odmah smo se vratili u sjedište Državne policije u Concordu kako bismo usporedili pismo sa zadnjom stranicom rukopisa pronađenog uz Nolu. Bili su identični.

„Sve je predvidio!" kliknuo sam. „Znao je da će je ostaviti. Oduvijek je to znao."

Gahalowood kimne.

„Kad mu je predložila da otiđu, znao je da neće otputovati s njom. Nije mu se baš sviđalo opteretiti se petnaestogodišnjom djevojkom."

„Ali ona je pročitala rukopis", naglasio sam.

„Naravno da jest, ali ona je vjerovala da je riječ o romanu. Nije znala da je Harry točno opisivao njihovu situaciju i da je kraj već odlučen. Harry je nije želio. Stephanie Larjinjiak rekla nam je da su se dopisivali i da je Nola željno iščekivala dolazak poštara. U subotu ujutro, na dan bijega, kad je zamišljala da će otputovati

prema sreći s čovjekom svog života, još jednom je zavirila u poštanski sandučić. Željela je biti sigurna da tamo nije ostalo neko zaboravljeno pismo koje bi ugrozilo njihov bijeg razotkrivajući ključne informacije. No pronašla je tu njegovu poruku da je sve gotovo.”

Gahalowood je proučavao omotnicu u kojoj je bilo posljednje pismo.

„Na omotnici je adresa, ali nema ni marke ni pečata”, rekao je. „Izravno je ubačena u poštanski sandučić.”

„Želite reći da ga je donio Harry?”

„Da. Sigurno ga je donio noću, prije no što će otići, daleko. Sigurno je to napravio u posljednji tren, u noći s petka na subotu. Kako ona ne bi došla u motel. Da shvati da njihov dogovor otpada. U subotu, nakon što je pronašla njegovu poruku, obuzeta suludim bijesom, zapada u stanje dekompenzacije, dobiva strašni napadaj i izranjava samu sebe. Stari Kellergan, obuzet panikom, opet se zatvara u garažu. Kad se pribrala, Nola je povezala pismo s rukopisom. Željela je objašnjenje. Uzima rukopis i kreće prema motelu. Nada se da sve to nije istina i da će Harry biti tamo. No putem sreće Luthera. Stvari krenu po zlu.”

„Ali zašto se onda Harry vraća u Auroru dan nakon njezina nestanka?”

„Saznaje da je Nola nestala. Ostavio joj je to pismo. Obuzima ga panika. Zasigurno je zabrinut za nju, vjerojatno se osjeća krivim, ali pretpostavljam da prije svega strahuje da će netko pronaći to pismo, ili rukopis, i da će imati problema. Radije ostaje u Aurori kako bi pratio razvoj događaja ili se čak domogao dokaza za koje smatra da ga ugrožavaju.”

Trebalo je potražiti Harryja. Obvezno sam morao s njim razgovarati. Zašto me uvjeravao da je čekao Nolu, kad joj je napisao oproštajno pismo? Gahalowood je pokrenuo opću potragu za njim na osnovi primitaka njegovih kreditnih kartica i telefonskih poziva. Ali njegova kreditna kartica nije bila aktivna, a telefon mu nije zvonio. Provjeravajući podatke carine, otkrili smo da je ušao u Kanadu u Vermontu, na graničnom prijelazu Millebrooke.

„Znači, prešao je kanadsku granicu”, rekao je Gahalowood. „Zašto Kanada?”

„On misli da je to raj pisaca”, odgovorio sam. „U rukopisu koji mi je ostavio, *Galebovima Aurore*, tamo odlazi s Nolom.”

„Da, ali podsjećam vas da njegova knjiga ne iznosi istinu. Ne samo da je Nola mrtva nego i, kako se čini, nikad nije ni namjeravao otići s njom. A ipak vam je ostavio taj rukopis u kojem se on i Nola sastaju u Kanadi. Gdje je dakle istina?”

„Ništa ne razumijem!” bjesnio sam. „Zašto je pobjegao?”

„Zato što nešto skriva. Ali mi ne znamo što točno.”

U tom trenu to nismo znali, ali iznenađenjima još nije bio kraj. Dva važna događaja uskoro će dati odgovore na naša pitanja.

Te iste večeri rekao sam Gahalowoodu da sutradan letim u New York.

„Kako to mislite, letite u New York? Pa vi ste potpuno poludjeli, pišče! Blizu smo razrješenja slučaja! Dajte mi svoju putovnicu, oduzimam vam je!"

Nasmijao sam se.

„Ne napuštam vas, naredniče. Ali vrijeme je."

„Vrijeme za što?"

„Za glasanje. Amerika ima sastanak s Poviješću."

* * *

Tog 5. studenog 2008., dok je New York još uvijek slavio Obamin uspjeh, dogovorio sam se s Barnaskim da se sastanemo na doručku kod Pierrea. Bio je dobre volje zbog pobjede demokrata. „Volim crnce!" rekao mi je. „Volim dobre crnce! Ako vas pozovu u Bijelu kuću, povedite mene sa sobom! Onda, što mi to tako važno imate reći?"

Ispričao sam mu što sam saznao o Noli i o njezinoj dijagnozi dječje psihoze. Lice mu se ozarilo.

„Znači, prizori u kojima opisujete kako majka zlostavlja Nolu, to je ustvari Nola samu sebe kažnjavala?"

„Tako je."

„Sjajno!" viknuo je da je odjeknulo kroz cijeli restoran. „Vaša knjiga je pretkazanje! I sam čitatelj doživljava trenutak poremećenosti suočen s činjenicom da majka postoji, iako ne postoji. Vi ste genijalac, Goldmane, genijalac!"

„Nisam, samo sam se prevario. Dopustio sam Harryju da me zavara."

„Harry je znao?"

„Znao je. A onda je nestao s lica zemlje."

„Kako to?"

„Ne uspijevamo ga pronaći. Čini se da je prešao kanadsku granicu. Kao jedini trag ostavio mi je nesuvislu poruku i neobjavljeni rukopis o Noli."

„Imate li prava na njega?"

„Oprostite?"

„Imate li prava na taj neobjavljeni rukopis? Otkupit ću ih od vas!"

„Zaboga, Roy! Ne dolazi u obzir!"

„Oprostite. Samo sam pitao."

„Nešto nam nedostaje. Jednu stvar nisam shvatio. Ta priča o dječjoj psihozi, Harryjev nestanak. Nedostaje nam dio slagalice, znam to, ali ne nalazim ga."

„Vi ste pretjerano zabrinuti, Marcuse, a, vjerujte mi, zabrinutost nikamo ne vodi. Posjetite doktora Freuda, pa nek vam propiše tablete za smirenje. Ja ću pak kontaktirati novinare, pripremit ćemo izjavu o djevojčinoj bolesti, uvjerit ćemo ih da smo sve znali otpočetka, ali da je to bilo glavno iznenađenje. Način na koji smo željeli pokazati kako je istina ponekad skrivena i da se ne treba ograničiti na prve dojmove. Oni koji su vas napadali pokrit će se ušima kad ispadnu smiješni i svi će

uvidjeti kakvu ste nevjerojatnu moć pretkazivanja imali. Odjednom će se opet govoriti o vašoj knjizi i opet će se prodati lijepi broj primjeraka. Jer uz ovakav preokret čak i oni koji nisu imali nikakve namjere kupiti je teško će odoljeti znatiželji da saznaju kako ste prikazali majku. Goldmane, vi ste genijalac. Doručak je na moj račun.”

Namrštio sam se i rekao mu:

„Nisam baš uvjeren u to, Roy. Volio bih uložiti još vremena i još malo kopati po toj priči.”

„Pa vi nikad ni u što ne vjerujete, dragi moj. Nemamo vremena za ‘kopanje’, kako vi kažete. Vi ste pjesnik, mislite da vrijeme koje prolazi ima neki smisao, ali vrijeme koje prolazi tek je zarađeni ili izgubljeni novac. A ja sam gorljivi zagovornik prve varijante. Osim toga, kao što možda i znate, od jučer imamo novog predsjednika, lijepog, crnog i popularnog. Prema mojim proračunima, o njemu će se govoriti na sva usta dobrih tjedan dana. Tjedan dana neće biti prostora ni za koga drugoga osim za njega. Za to bi vrijeme svaki naš pokušaj razgovora s medijima bio uzaludan ili bi nam, u najboljem slučaju, dodijelili tek koji redak u rubrici o pregaženim psima. Ja ću se stoga medijima obratiti tek za tjedan dana, što vam ostavlja malo vremena. Osim, naravno, ako neka skupina južnjaka s bijelim šiljastim kapuljačama ne sredi našeg novog predsjednika, što će nam zapriječiti naslovnice dobrih mjesec dana. Barem mjesec dana, to je sigurno. Zamislite taj užas. Za mjesec dana počinje božično vrijeme, a tad više nitko neće obraćati pozornost na naše priče. Zato ćemo za tjedan dana pustiti priču o dječjoj psihozi. Novinski podlistak i sve to. Kad bih stigao, pod hitno bih izdao priručnik za roditelje. Nešto u stilu: *Kako prepoznati dječju psihozu ili kako spriječiti da vaše dijete postane nova Nola Kellergan i da vas žive spali dok spavate*. To bi se prodavalo ko ludo. Nažalost, nemamo vremena.”

Imao sam na raspolaganju samo tjedan dana prije no što Barnaski sve objavi. Tjedan dana da shvatim ono što mi još uvijek izmiče. Prošla su prva četiri dana. Potpuno beznačajna. Neprestano sam nazivao Gahalowooda, koji je jedino mogao priznati poraz. Istraga je zašla u slijepu ulicu i nije napredovala. A onda, noću petoga dana, jedan je događaj izmijenio tijek istrage. Bio je 10. studenoga, malo iza ponoći. Pukom slučajnošću policajac u cestovnoj patroli Dean Forsyth krenuo je za vozilom na cesti Montburry – Aurora ustanovivši da nije poštovalo znak obveznog zaustavljanja te da je prekoračilo brzinu. Mogao je to biti banalni prekršaj da ponašanje vozača, koji je djelovao vrlo uznemireno i obilno se znojio, nije zaintrigiralo policajca.

„Otkuda dolazite, gospodine?” upitao je policajac Forsyth.

„Iz Montburryja.”

„Što ste tamo radili?”

„Bio sam... Bio sam kod prijateljâ.”

„Kako se zovu?”
Oklijevanje i tračak panike koji je naslutio u vozačevu pogledu još su više zainteresirali policajca Forsytha. Usmjerio je svoju džepnu lampu prema muškarčevu licu i opazio ogrebotinu na njegovu obrazu.
„Što vam je to na licu?”
„Ogrebla me niska grana koju nisam vidio.”
Policajac nije bio uvjeren u istinitost njegovih riječi.
„Zašto ste tako brzo vozili?”
„Ja... Stvarno mi je žao. Žurio sam se. Ali u pravu ste. Nisam smio.”
„Jeste li pili, gospodine?”
„Ne.”
Alkotest je pokazao da čovjek uistinu nije konzumirao alkohol. Vozilo je bilo ispravno, a osvjetljivanjem unutrašnjosti automobila policajac je ustanovio da nema praznih kutijica za lijekove niti ičega sličnog onome što se najčešće zatječe na stražnjim sjedalima u vozilima toksikomana. Ali intuicija ga je navodila na pomisao da je ovaj čovjek istovremeno i pretjerano uznemiren i neobično miran te da ga mora bolje istražiti. Odjednom je opazio ono što mu je prije promaknulo. Ruke su mu bile prljave, cipele blatnjave, a hlače vlažne.
„Izađite iz automobila, gospodine”, naloži mu Forsyth.
„A zašto? Recite! Zašto?” zamuckivao je vozač.
„Poslušajte i izađite iz vozila.”
Čovjek je odugovlačio, pa ga policajac Forsyth, kojem je već prekipjelo, silom izvuče iz vozila i privede zbog odbijanja izvršenja naloga. Odveo ga je u glavnu policijsku postaju pokrajine, gdje se sam pobrinuo za uobičajeno fotografiranje i elektroničko uzimanje otisaka prstiju. Podaci koji su se ubrzo ukazali na ekranu njegova računala u prvi su ga čas skamenili. A zatim je, iako je bilo pola dva noću, podignuo telefonsku slušalicu, smatrajući da je otkriće do kojega je došao dovoljno važno da probudi narednika Perryja Gahalowooda iz kriminalističkog odjela Državne policije.
Tri sata poslije, oko pola pet ujutro, i mene je probudila zvonjava telefona.
„Pišče? Gahalowood je. Gdje ste?”
„Naredniče?” odgovorio sam polusneno. „U svom krevetu u New Yorku. Gdje bih bio? Što se događa?”
„Imamo ptičicu”, rekao je.
„Oprostite?”
„Imamo podmetača požara u Harryjevoj kući. Noćas je priveden.”
„Molim?”
„Sjedite li?”
„Štoviše, ležim.”
„Tim bolje. Jer ovo će vas šokirati.”

2

Kraj igre

„Povremeno će vas obuzimati malodušnost, Marcuse. To je normalno. Rekao sam vam da je pisanje poput boksanja, ali i poput trčanja. Zato vas neprestano tjeram da trčite. Ako imate moralne snage da istrčite duge staze kad kiši i kad je hladno, ako imate snage izdržati do kraja, uložiti svu snagu, svoje srce, i stići do cilja, bit ćete sposobni i pisati. Nikad ne dopustite umoru i strahu da vas u tome spriječe. Naprotiv, iskoristite ih da vas guraju naprijed."

Odletio sam u Manchester istog jutra, potpuno pod dojmom onoga što sam saznao. Sletio sam u jedan sat, a pola sata poslije taksi me ostavio ispred sjedišta Državne policije u Concordu. Gahalowood je došao po mene na recepciju.

„Robert Quinn!” viknuo sam kad sam ga ugledao, kao da još uvijek ne mogu povjerovati. „Znači, Robert Quinn je podmetnuo požar u kuću? On mi je dakle slao anonimna pisma?”

„Tako je, pišče. Njegovi otisci nađeni su na kanistru za benzin.”

„Ali zašto?”

„Kad bih barem znao. Ništa nije rekao. Ne želi odgovoriti.”

Gahalowood me poveo u svoj ured i ponudio mi kave. Objasnio mi je da je odred kriminalističke policije u zoru pretresao kuću Quinnovih.

„Što ste pronašli?” upitao sam.

„Ništa”, odgovori Gahalowood. „Baš ništa.”

„A njegova žena? Što je ona imala reći?”

„To je bilo jako čudno. Došli smo u pola osam. Bilo je nemoguće probuditi je. Spavala je mrtvačkim snom, nije ni primijetila da njenog muža nema.”

„On je drogira.”

„Kako to mislite, *on je drogira*?”

„Robert Quinn daje ženi tablete za spavanje kako bi je čvrsto uspavao kad želi imati mira. Tako je zasigurno napravio i noćas, da ona ništa ne posumnja. Ali što to nije smjela znati? Što je morao obaviti usred noći? Zašto je bio sav zablaćen? Je li nešto zakopavao?”

„To ostaje tajnom. Ako ne prizna, nemam mu bogzna što prišiti.”

„Imamo onaj kanistar za benzin.”

„Njegov odvjetnik već govori da ga je Robert pronašao na plaži, da je nedavno tamo šetao, da ga je pronašao i uzeo kako bi ga bacio u grmlje, izvan pogleda šetača. Treba nam više dokaza jer bez njih će nas njegov odvjetnik samljeti.”

„Tko mu je odvjetnik?”

„Nećete povjerovati.”

„Ipak mi recite.”

„Benjamin Roth.”

Uzdahnuo sam.
„Znači, mislite da je Robert Quinn ubio Nolu Kellergan?”
„Recimo da je sve moguće.”
„Dajte da porazgovaram s njim.”
„Ne dolazi u obzir.”
Uto neki čovjek uđe u ured bez kucanja i Gahalowood odmah zauzme obrambeno držanje. To je bio Lansdane, šef Državne policije. Djelovao je nezadovoljno.
„Cijelo prijepodne sam na telefonu s guvernerom, novinarima i onom napasti od odvjetnika, Rothom.”
„S novinarima? Zbog čega?”
„Zbog onog čovjeka što ste ga noćas priveli.”
„Gospodine, vjerujem da imamo ozbiljan trag.”
Šef dodirne Gahalowooda po ramenu prijateljskom gestom.
„Perry, dalje nećemo ići.”
„Kako to?”
„Toj priči nema ni kraja ni konca. Uozbiljimo se, Perry. Mijenjate krivce kao čarape. Roth prijeti da će podići veliku buru. Guverner želi da to prestane. Vrijeme je da zatvorimo taj dosje.”
„Ali, šefe, imamo nove dokaze! Smrt Noline majke, Robert Quinn, kojeg smo uhitili. Samo što ne otkrijemo nešto novo.”
„Prvo je bio Quebert, pa Caleb, a sad je otac ili Quinn, ili Stern, ili sam bog zna tko. Imamo li išta što tereti oca? Ništa. Sterna? Ništa. Ovog Roberta Quinna? Ništa.”
„Imamo taj kanistar za benzin.”
„Roth kaže da mu neće biti problem uvjeriti suca u Quinnovu nedužnost. Namjeravate li ga formalno teretiti?”
„Naravno.”
„Onda ćete izgubiti, Perry. Još jednom ćete izgubiti. Dobar ste policajac, Perry. Nesumnjivo najbolji. Ali ponekad treba znati i odustati.”
„Ali, šefe...”
„Nemojte sad na kraju karijere sve upropastiti, Perry. Neću se tvrdoglaviti i odmah vam oduzeti slučaj. Iz prijateljskih pobuda ostavljam vam još dvadeset četiri sata. Sutra u pet poslijepodne doći ćete u moj ured i službeno ćete me obavijestiti o zatvaranju slučaja Kellergan. Imate dvadeset četiri sata da kolegama objasnite da ćete radije odustati i sačuvati obraz. Ostatak tjedna uzmite slobodno, povedite obitelj nekamo za vikend, zaslužili ste.”
„Šefe...”
„Treba znati odustati, Perry. Vidimo se sutra.”
Lansdane izađe iz ureda, a Gahalowood se stropošta u naslonjač. Kao da sve ovo nije bilo dovoljno, na mobitel me nazove Roy Barnaski.
„Pozdrav, Goldmane”, reče veselo. „Sigurno znate da je sutra tjedan dana.”

„Tjedan dana?"

„Tjedan dana. Rok koji sam vam dao prije no što novinare izvijestimo o najnovijim otkrićima vezanima uz Nolu Kellergan. Niste valjda zaboravili? Pretpostavljam da niste otkrili ništa drugo?"

„Slušajte, Roy, imamo jedan trag. Bilo bi dobro da malo odgodite svoje priopćenje za tisak."

„Ajme! Tragovi, tragovi, stalno neki tragovi, Goldmane. Pravi cirkus! Hajde, vrijeme je da prestanemo s tim glupostima. Sazvao sam novinare za sutra u pet poslijepodne. Računam da ćete biti tamo."

„Nemoguće. Ja sam u New Hampshireu."

„Molim? Goldmane, pa vi ste zvijezda! Trebam vas!"

„Žao mi je, Roy."

Prekinuo sam razgovor.

„Tko je to bio?" upitao je Gahalowood.

„Barnaski, moj izdavač. Želi sazvati tiskovnu konferenciju za sutra poslijepodne kako bi im objavio veliku vijest o Nolinoj bolesti i rekao im da je moja knjiga genijalna jer se u njoj vidi dvostruka osobnost petnaestogodišnje djevojčice."

„Čini se dakle da ćemo sutra u pet poslijepodne i službeno sve zabrljati."

Gahalowood je imao na raspolaganju posljednja dvadeset četiri sata. Nije ih želio potratiti ne poduzimajući ništa. Predložio je da pođemo u Auroru ispitati Tamaru i Jenny kako bismo pokušali saznati više o Robertu.

Putem je nazvao Travisa da mu najavi naš dolazak. Zatekli smo ga pred kućom Quinnovih. Bio je potpuno zatečen.

„Zar su stvarno Robertovi otisci na kanistru?" upitao je.

„Da", odgovorio je Gahalowood.

„Bože, ne mogu povjerovati! Pa zašto bi on to napravio?"

„Ne znam."

„Vi mislite da je umiješan u Nolino ubojstvo?"

„Sad više nijednu opciju ne smijemo sasvim odbaciti. Kako su Jenny i Tamara?"

„Loše. Jako loše! U šoku su. I ja sam. Ovo je prava noćna mora. Noćna mora!"

Sjeo je na poklopac motora svog auta, sav očajan.

„Što je?" upitao je Gahalowood, koji je shvatio da ga nešto muči.

„Naredniče, od jutros ne mogu prestati misliti na to. Pobudilo je tolika sjećanja."

„Kakva sjećanja?"

„Robert Quinn zanimao se za istragu. U ono sam doba često viđao Jenny, nedjeljom sam ručao kod Quinnovih. Neprestano je govorio o istrazi."

„Ja sam mislio da je njegova žena stalno o tome govorila?"

„Za stolom je bilo tako. Ali čim bih došao k njima, otac bi mi ponudio pivo na terasi i navodio me na priču. Imamo li sumnjivca? Imamo li kakav trag? Nakon jela bi me pratio do auta pa smo još malo razgovarali. Često bih ga se jedva riješio."

„Želite li reći...?”

„Ništa ne kažem. Ali...”

„Ali što?”

Prevrtao je po džepu jakne i izvukao fotografiju.

„Ovo sam jutros pronašao u obiteljskom albumu koji Jenny drži u našoj kući.”

Fotografija je prikazivala Roberta Quinna pokraj crnog Chevroleta Monte Carlo, ispred Clark'sa. Na poleđini se moglo pročitati: *Aurora, kolovoz 1975*.

„Što to znači?” upitao je Gahalowood.

„Pitao sam Jenny. Otkrila mi je da je toga ljeta njezin otac želio kupiti novi auto, ali nije se mogao odlučiti koji model. Obratio se koncesionarima iz cijeloga kraja za probne vožnje i nekoliko vikenda mogao je isprobavati različite modele.”

„A jedan je bio i crni Monte Carlo?” upitao je Gahalowood.

„A jedan je bio i crni Monte Carlo”, potvrdio je Travis.

„Hoćete li reći da je moguće da je na dan Nolinog nestanka Robert Quinn vozio taj auto?”

„Da.”

Gahalowood prijeđe rukom kroz kosu. Zamoli ga da mu da fotografiju.

„Travise”, rekao sam, „morali bismo razgovarati s Tamarom i Jenny. Unutra su?”

„Da, naravno. Dođite. U salonu su.”

Tamara i Jenny utonule su u sofu. Trebalo nam je više od sat vremena da ih pridobijemo za razgovor, ali bile su tako šokirane da se nisu mogle pribrati. Konačno je, između jecaja, Tamara uspjela prepričati događaje protekle večeri. Ona i Robert rano su večerali, a zatim gledali televiziju.

„Jeste li primijetili nešto neobično u ponašanju svoga muža?” upitao je Gahalowood.

„Nisam... Ustvari, nevjerojatno je navaljivao da popijem šalicu čaja. Ja nisam htjela, ali on je stalno ponavljao: 'Pij, ribice, pij. To ti je odlični diuretik, dobro će ti činiti.' Tako sam ga na kraju popila, taj vražji čaj. I zaspala na sofi.”

„Koliko je bilo sati?”

„Rekla bih, oko jedanaest.”

„A onda?”

„Onda sam potonula u crnu rupu. Spavala sam kao mrtav čovjek. Kad sam se probudila, bilo je pola osam ujutro. Još uvijek sam bila na sofi, a na vrata su mi lupali policajci.”

„Gospođo Quinn, je li istina da je vaš muž razmišljao o kupnji Chevroleta Monte Carlo?”

„Pa... Ne znam više. Da. Možda. Ali... Zar mislite da je on ozlijedio malu? Da je to bio on?”

Na te riječi ona odjuri povraćati u toalet.

Ovaj razgovor nije vodio nikamo. Otišli smo, a da ništa novo nismo saznali. Vrijeme je radilo protiv nas. U autu sam predložio Gahalowoodu da suočimo Roberta s fotografijom crnog Monte Carla, koja je bila dokaz koji teško optužuje.

„Ništa time ne bismo postigli”, odgovorio mi je. „Roth zna da Lansdane puca po šavovima i sigurno je savjetovao Quinnu da nas zavlači. Quinn nam ništa neće reći. A onda smo gotovi. Sutra u pet poslijepodne istraga će biti zatvorena, a vaš prijatelj Barnaski zablistat će pred televizijskim kamerama cijele zemlje. Robert Quinn bit će slobodan, a nama će se smijati cijela Amerika.”

„Osim ako...”

„Osim ako se ne dogodi čudo, pišče. Osim ako ne uspijemo shvatiti što je to Quinn sinoć tako užurbano izvodio. Njegova žena kaže da je zaspala oko jedanaest. On je zaustavljen oko ponoći. Prošao je dakle samo jedan sat. Barem znamo da nije bio daleko. Ali gdje je bio?”

Gahalowood je smatrao da je preostalo samo jedno. Moramo otići na mjesto gdje je Robert Quinn zaustavljen i pokušati rekonstruirati gdje je bio prije toga. Priuštio si je čak i taj luksuz da pozove policajca Forsytha, iako je imao slobodan dan, da nam se pridruži. Za sat vremena sastali smo se s njim na izlazu iz Aurore. Poveo nas je do dionice ceste za Montburry.

„To je bilo ovdje”, rekao nam je.

Cesta je bila ravna, obrubljena grmljem i niskim raslinjem. To nam nije puno pomoglo.

„Što se točno dogodilo?” upitao je Gahalowood.

„Dolazio sam iz Montburryja. Rutinska ophodnja. Tad je odjednom do mene dojurio taj auto.”

„Kako mislite, dojurio?”

„Petsto ili šesto metara dalje je križanje.”

„Kakvo križanje?”

„Ne bih točno znao reći koju cestu siječe, ali to je križanje sa znakom obveznog zaustavljanja. Znam da je taj znak tamo, jer to je ujedno i jedini znak na tom dijelu puta.”

„Znak obveznog zaustavljanja koji se tamo nalazi, je li?” opet upita Gahalowood, zagledan u daljinu.

„Da, znak ‘stop’ koji tamo stoji”, potvrdi Forsyth.

Odjednom mi se u glavi sve posloži. Vrisnuo sam:

„To je put do jezera!”

„Kakvog jezera?” upita Gahalowood.

„To je križanje s cestom koja vodi do jezera na putu za Montburry.”

Odvezli smo se do križanja i skrenuli na cestu za jezero. Nakon sto metara stigli smo do parkirališta. Prilaz jezeru bio je u jadnom stanju. Nedavne jake jesenske kiše izrovale su obale. Sve je potonulo u blato.

* * *

srijeda, 12. studenoga 2008., 8.00

Kolona policijskih vozila stigla je na parkiralište pokraj jezera. Gahalowood i ja već smo neko vrijeme čekali u njegovu autu. Ugledavši kamionete s policijskom ekipom ronilaca, upitao sam ga:

„Jeste li sigurni, naredniče?”

„Nisam, ali nemamo izbora.”

Ovo je bila naša posljednja karta. Kraj partije. Robert Quinn sigurno je bio ovdje. Gazio je po blatu da dosegne rub vode, nešto je došao baciti u jezero. Tako smo barem pretpostavljali.

Izašli smo iz auta kako bismo se pridružili roniocima koji su se pripremali. Zapovjednik ekipe davao je upute svojim ljudima, a onda se zadržao u razgovoru s Gahalowoodom.

„Što tražimo, naredniče?” upitao je.

„Sve. Bilo što. Dokumente, oružje. Ne znam ni sam. Nešto što bi moglo imati veze sa slučajem Kellergan.”

„Znate li da je ovo jezero odlagalište svakakvog otpada? Možete li biti precizniji?”

„Vjerujem da je ono što tražimo dovoljno očigledno i da će vašim ljudima lako upasti u oči. Ali još uvijek ne znam što je to.”

„Što mislite, na kojem bi dijelu jezera to moglo biti?”

„Blizu obale. Na udaljenosti dobačaja s obale. Pretpostavljam da bi moglo biti na suprotnoj strani. Naš sumnjivac bio je prekriven blatom i imao je ogrebotinu na licu, najvjerojatnije ga je udarila kakva niska grana. Sigurno je taj predmet želio sakriti ovamo, gdje ga nitko ne bi poželio ići tražiti. Pretpostavljam da je otišao na suprotnu obalu, koja je okružena gustišem i kupinovim grmljem.”

Pretraživanje je počelo. Stali smo uz samu obalu blizu parkirališta i promatrali ronioce koji su nestali u vodi. Bilo je ledeno. Prošlo je prvih sat vremena, a da se baš ništa nije dogodilo. Stajali smo pokraj zapovjednika ronilaca slušajući šture izmjene informacija radiostanicom.

U devet i trideset Lansdane je nazvao Gahalowooda kako bi ga dobro naribao. Derao se tako glasno da sam i ja mogao čuti cijeli razgovor.

„Recite mi samo da nije istina, Perry!”

„Što to, šefe?”

„Mobilizirali ste ronioce?”

„Da, gospodine.”

„Vi ste potpuno poludjeli. Samoga sebe ste osudili. Za ovako nešto lako vas mogu suspendirati. Sazivam tiskovnu konferenciju u pet. Budite tamo. Vi ćete im objaviti

da je istraga prekinuta. Snađite se s novinarima. Više vam ne namjeravam čuvati leđa, Perry! Prekipjelo mi je!”

„Dobro, gospodine.”

Prekinuo je razgovor. Stajali smo šutke.

Prošao je još jedan sat. Pretraga nije davala rezultata. Gahalowood i ja, usprkos hladnoći, nismo napuštali svoju promatračnicu. Onda sam rekao:

„Naredniče, a što ako...”

„Šutite, pišče. Molim vas. Nemojte ništa reći. Ne želim više čuti vaša zapitkivanja i sumnje.”

I dalje smo čekali. Odjednom je radiostanica zapovjednika ronilaca neuobičajeno zabrenčala. Nešto se događalo. Ronioci su se ukazali na površini. Uz mnogo uzbuđenja svi se sjuriše prema vodi.

„Što se događa?” upitao je Gahalowood zapovjednika ronilaca.

„Pronašli su! Pronašli su!”

„Ali što su pronašli?”

Na desetak metara od obale ronioci su pronašli vazu u kojoj su bili revolver Colt 38 i zlatni lančić na kojem je pisalo NOLA.

U podne istoga dana, smješten iza zatamnjenog stakla sobe za ispitivanja u sjedištu Državne policije, nazočio sam priznanju Roberta Quinna nakon što je Gahalowood pred njega stavio oružje i lančić pronađene u jezeru.

„Time ste se bavili noćas?” upitao ga je, gotovo blago. „Htjeli ste se riješiti kompromitirajućih dokaza?”

„Kako... Kako ste uspjeli?”

„Kraj igre, gospodine Quinn. Kraj igre za vas. Crni Monte Carlo, to ste bili vi, zar ne? Vozilo autosalona koje nigdje nije registrirano. Nitko nikada ne bi pomislio na vas da vam nije pala na pamet glupava ideja da se fotografirate uz njega.”

„Ja... ja...”

„Recite, zašto? Zašto ste ubili onu djevojčicu? I onu jadnu ženu?”

„Ne znam. Mislim da to više nisam bio ja. To je bio nesretni slučaj.”

„Što se dogodilo?”

„Nola je hodala rubom autoceste, pa sam joj predložio da je povezem dio puta. Pristala je, sjela je u auto. I onda... Ustvari sam se osjećao strašno osamljeno. Poželio sam pomilovati njenu kosu. Pobjegla je u šumu. Morao sam je uhvatiti kako bih je zamolio da nikome ništa ne kaže. Onda je utrčala u kuću Deborah Cooper. Nisam imao izbora. U protivnom bi joj sve rekla. Bio je to... Bio je to trenutak potpunog pomračenja.”

Tad se slomio.

Kad je izašao iz sobe za ispitivanja, Gahalowood je nazvao Travisa kako bi ga

obavijestio da je Robert Quinn potpisao potpuno priznanje.

„U pet je tiskovna konferencija”, rekao mu je. „Nisam želio da saznate preko televizije.”

„Hvala, naredniče. Što da kažem svojoj ženi?”

„Ne znam. No budite brzi. Vijest će odjeknuti poput bombe.”

„Napravit ću tako.”

„Šerife Dawn, možete li možda doći u Concord zbog dodatnih informacija vezanih uz Roberta Quinna? Ne bih želio tome izlagati vašu ženu ili njezinu majku.”

„Svakako. Trenutačno sam u službi i čekaju me na uviđaju prometne nesreće. A moram i razgovarati s Jenny. Najbolje bi bilo da dođem večeras ili sutra.”

„Dođite lijepo sutra. Sad više nema žurbe.”

Gahalowood spusti slušalicu. Djelovao je smireno.

„Što sad?” upitao sam.

„Sad vas pozivam da nešto prezalogajimo. Mislim da smo zaslužili.”

Ručali smo u kantini sjedišta Državne policije. Gahalowood je bio zamišljen. Jelo nije ni dodirnuo. Dosje je držao kraj sebe na stolu i dobrih petnaestak minuta promatrao fotografiju Roberta i crnog Monte Carla. Upitao sam ga:

„Što vas muči, naredniče?”

„Ništa. Samo se pitam zašto je Quinn imao oružje kod sebe. Rekao nam je da je malu sreo slučajno, dok se vozio autom. Možda je sve isplanirao, i auto i oružje, a možda je Nolu sreo slučajno, ali pitam se zašto je imao oružje i gdje ga je nabavio.”

„Mislite da je sve isplanirao, ali da je pokušao umanjiti krivnju?”

„Moguće.”

Opet se zagledao u fotografiju. Približi je očima da bolje promotri detalje. Odjednom nešto zapazi. Izraz lica mu se promijeni. Upitao sam ga:

„Što je, naredniče?”

„Pogledajte sa strane!”

Prišao sam njegovoj strani stola kako bih bolje pogledao fotografiju. Prstom je pokazivao na kiosk s novinama u pozadini fotografije, pokraj Clark’sa. Pažljivo gledajući, uspjeli smo pročitati naslov:

NIXON PODNIO OSTAVKU

„Richard Nixon je podnio ostavku u kolovozu sedamdeset četvrte!” vrisne Gahalowood. „Ova fotografija nije mogla biti snimljena u kolovozu sedamdeset pete!”

„Ali tko je onda napisao pogrešan datum na poleđini fotografije?”

„Ne znam. Ali znači da nam je Robert Quinn lagao. On nije nikoga ubio!”

Gahalowood izleti iz kantine i pojuri glavnim stubištem preskačući po četiri stube. Slijedio sam ga hodnicima do zatvorskog odjela. Zatražio je da odmah vidi

Roberta Quinna.

„Koga štitite?” zagalamio je Gahalowood čim ga je ugledao kroz rešetke ćelije. „Niste imali probnu vožnju Monte Carlom u kolovozu sedamdeset pete! Nekoga štitite i želim znati koga! Ženu? Kćer?”

Robert je djelovao očajno. Ne mičući se s klupice na kojoj je sjedio, promrmljao je:

„Jenny. Štitim Jenny.”

„Jenny?” ponovi zaprepašteno Gahalowood. „Vaša kći je...”

Posegne žurno za telefonom i stane birati broj.

„Koga zovete?” upitao sam.

„Travisa Dawna. Da ne obavijesti svoju ženu. Ako ona sazna da je njezin otac sve priznao, u panici će pobjeći.”

Travis se nije javljao na mobitel. Gahalowood tad nazove u policijsku postaju u Aurori kako bi ga povezali putem radiostanice.

„Ovdje narednik Gahalowood, Državna policija New Hampshirea”, rekao je dežurnom policajcu. „Moram odmah razgovarati sa šerifom Dawnom.”

„Sa šerifom Dawnom? Nazovite ga na mobitel. Danas nije u službi.”

„Kako to? Maloprije sam ga zvao i rekao mi je da je na uviđaju prometne nesreće.”

„Nemoguće, naredniče. Ponavljam, danas nije u službi.”

Gahalowood prekine razgovor, zabezeknut, i odmah uzbuni sve raspoložive snage.

* * *

Travis i Jenny Dawn uhićeni su nekoliko sati poslije na aerodromu Boston-Logan, gdje su se spremali ukrcati na let za Caracas.

Bila je kasna noć kad smo Gahalowood i ja napustili sjedište policije u Concordu. Mnoštvo novinara skupilo se blizu izlaza iz zgrade i odmah su nas zaskočili. Prokrčili smo si put kroz gomilu bez ¡jednoga komentara i uskočili u Gahalowoodov auto. Vozio je u tišini. Upitao sam:

„Kamo ćemo, naredniče?”

„Ne znam.”

„Što policajci obično rade u ovakvim trenucima?”

„Piju. A pisci?”

„Piju.”

Odvezao nas je do svog omiljenog bara na izlazu iz Concorda. Sjeli smo za šank i naručili dva dupla viskija. Iza naših leđa na televizijskom ekranu promicale su najave vijesti:

POLICAJAC IZ AURORE PRIZNAJE

1

Istina o
Slučaju Harry Quebert

„Marcuse, zadnje poglavlje knjige uvijek mora biti i najljepše.”

New York, četvrtak, 18. prosinca 2008.
mjesec dana nakon otkrića istine

Tad sam ga vidio posljednji put.

Bilo je devet navečer. Bio sam kod kuće i preslušavao svoje diskete, kad je pozvonio. Otvorio sam vrata i dugo smo se gledali bez riječi. Napokon je rekao:

„Dobra večer, Marcuse."

Nakon kratkog oklijevanja odgovorio sam:

„Mislio sam da ste mrtvi."

Potvrdno je kimnuo.

„Još sam samo utvara."

„Jeste li za kavu?"

„Vrlo rado. Sami ste?"

„Da."

„Ne biste više trebali biti sami."

„Uđite, Harry."

Otišao sam u kuhinju skuhati kavu. Čekao je u salonu, nervozan, poigravajući se okvirima fotografija na policama s knjigama. Kad sam se vratio s kavom i sa šalicama, gledao je jednu našu zajedničku fotografiju, snimljenu na dan dodjele diploma u Burrowsu.

„Prvi put sam kod vas", rekao je.

„Gostinska soba vas čeka. Već tjednima."

„Znali ste da ću doći?"

„Da."

„Dobro me poznajete, Marcuse."

„Prijatelji znaju takve stvari."

Tužno se osmjehnuo.

„Hvala vam na gostoljubivosti, Marcuse, ali neću ostati."

„Zašto ste onda došli?"

„Došao sam se pozdraviti s vama."

Trudio sam se prikriti razočaranje i stao ulijevati kavu u šalice.

„Ako me vi ostavite, više neću imati prijatelja."
„Ne govorite tako. I više nego prijatelja, ja sam vas volio poput sina, Marcuse."
„Ja sam vas volio poput oca, Harry."
„Usprkos istini?"
„Istina ništa ne mijenja u pogledu osjećaja koje možemo gajiti prema nekome."
„U pravu ste, Marcuse. Znači, sve znate?"
„Da."
„Kako ste saznali?"
„Napokon sam shvatio."
„Vi ste me jedini mogli razotkriti."
„Vi ste mi dakle o tome govorili na parkiralištu motela. O razlogu zbog kojeg ništa više neće biti isto među nama. Znali ste da ću sve razotkriti."
„Da."
„Kako se to moglo dogoditi, Harry?"
„Ne znam."
„Imam snimke ispitivanja Travisa i Jenny Dawn. Želite li ih pogledati?"
„Molim vas."
Sjeo je na sofu. Pokrenuo sam DVD. Na ekranu se pojavila Jenny. Snimljena je s lica u prostoriji glavnog sjedišta Državne policije New Hampshirea. Plakala je.

* * *

Dio snimke ispitivanja Jenny E. Dawn

Narednik P. Gahalowood: Gospođo Dawn, koliko dugo već znate za to?
Jenny Dawn (kroz jecaje): Nikad nisam ni u što sumnjala. Nikada! Sve do onog dana kad je Nolino tijelo pronađeno na Goose Coveu. U gradu je nastala ludnica. U Clark'su je bila neopisiva gužva. Gosti i novinari koji su postavljali bezbrojna pitanja. Pravi pakao. Meni je čak pozlilo i vratila sam se kući ranije no obično kako bih se odmorila. Pred kućom je bio parkiran neki nepoznat automobil. Ušla sam u kuću i začula galamu. Prepoznala sam glas šerifa Pratta. Prepirao se s Travisom. Nisu me čuli.

12. lipnja 2008.

„Smiri se, Travise!" grmio je Pratt. „Nitko ništa neće shvatiti, kažem ti."

„Ali kako možeš biti tako siguran u to?"

„Svi će se obrušiti na Queberta! Tijelo je bilo pokraj njegove kuće! Sve govori protiv njega!"

„A zamislite ako ga oslobode?"

„Neće biti oslobođen. O ovome više nikad ni riječi,jasno?"

Jenny začuje korake i sakrije se u salonu. Vidjela je kako šerif Pratt izlazi iz kuće. Čim je čula zvuk kotača njegova auta, pohitala je u kuhinju,gdjeje zatekla svog zaprepaštenog muža.

„Što se događa, Travise? Čula sam vaš razgovor! Što mi tajiš? Što mi tajiš o smrti Nole Kellergan?"

Jenny Dawn: Tad mi je Travis sve ispričao. Pokazao mi je lančić. Rekao je da ga je zadržao kako nikad ne bi zaboravio što je napravio. Uzela sam lančić i rekla da ću se za sve pobrinuti. Željela sam zaštititi svog muža, željela sam zaštititi svoj brak. Uvijek sam bila sama, naredniče. Nemam djece. Travis je sve što imam. Nisam ga željela izgubiti. Nadala sam se da će se istraga brzo provesti i da će Harry biti optužen. Ali onaj Marcus Goldman morao je doći kopati po prošlosti, uvjeren u Harryjevu nedužnost. Bio je u pravu, ali nisam mu mogla dopustiti da to i dokaže. Nisam mogla dopustiti da otkrije istinu. Zato sam odlučila da ću mu slati anonimne poruke. Spalila sam i onu prokletu corvettu. Ali nije se obazirao na moja upozorenja. Tako sam odlučila zapaliti kuću.

Dio snimke ispitivanja Roberta Quinna

Narednik P. Gahalowood: Zašto ste to napravili?
Robert Quinn: Zbog svoje kćeri. Djelovala je tako potreseno zbog nemira koji je zavladao gradom nakon otkrića Nolinog tijela. Bila je jako zabrinuta i čudno se ponašala. Odlazila bi iz Clark'sa bez ikakvog razloga. Onaj dan kad su novine objavile Goldmanove bilješke, bila je izvan sebe od bijesa. Njezino ponašanje bilo je gotovo zastrašujuće. Izlazeći iz toaleta za zaposlenike, vidio sam je kako odlazi na službeni izlaz. Odlučio sam poći za njom.

četvrtak, 10. srpnja 2008.

Zaustavila se na šumskom putu i užurbano izašla iz auta noseći kanistar za benzin i kantu s bojom. Čak je stavila zaštitne rukavice kako ne bi ostavila nikakav trag. Jedva ju je uspijevao slijediti. Kad je izbio na čistinu, ona je već bojom uništila Range Rover, a vidio ju je i kako izlijeva benzin po trijemu.

„Jenny! Stani!" dovikivao joj je otac.

Žurno je upalila šibicu i bacila je na tlo. Ulazna vrata odmah su planula. Iznenadila ju je silina vatre, pa je ustuknula za nekoliko koraka, zaklanjajući lice. Otac je zgrabi za ramena.

„Jenny! Jesi li poludjela?"

„Ti to ne možeš shvatiti, tata! Što radiš ovdje? Odlazi! Odlazi!"

Otme joj kanistar iz ruke.

„Nestani!" naredi joj. „Nestani, prije nego što te uhvate!"

Nestala je u šumi i došla do svog auta. Morao se nekako riješiti kanistra, ali zbog panike nije mogao ništa smisliti. Napokon pojuri prema plaži i sakrije ga u grmlje.

Dio snimke ispitivanja Jenny E. Dawn

Narednik P. Gahalowood: Što je bilo nakon toga?
Jenny Dawn: Preklinjala sam oca da se drži po strani. Nisam željela da se miješa u to.
Narednik P. Gahalowood: Ali već je bio umiješan. Što ste zatim napravili?

Jenny Dawn: Tenzije su se usmjerile na šerifa Pratta nakon što je priznao da je prisiljavao Nolu na felaciju. Isprva je bio vrlo samouvjeren, no sad je bio shrvan. Bio je korak do priznanja. Trebalo ga je eliminirati. I domoći se oružja.
Narednik P. Gahalowood: Sačuvao je oružje?
Jenny Dawn: Da. To je bilo njegovo službeno oružje. Oduvijek.

Dio snimke ispitivanja Travisa S. Dawna

Travis Dawn: Naredniče, nikad si neću oprostiti što sam to napravio. Već trideset tri godine mislim samo na to. To me proganja pune trideset tri godine.
Narednik P. Gahalowood: Jedino ne shvaćam kako ste vi, policajac, mogli sačuvati lančić, koji je neoborivi dokaz?
Travis Dawn: Nisam ga se mogao lišiti. Taj lančić je bio moja kazna. Sjećanje na prošlost. Od tridesetoga kolovoza sedamdeset pete nije prošao ni jedan jedini dan, a da se nisam nekamo povukao kako bih ga promatrao. Osim toga kakva je uopće bila šansa da ga itko pronađe? Narednik P. Gahalowood: A što je s Prattom?
Travis Dawn: On bi bio progovorio. Otkako ste saznali za njega i Nolu, bio je pod nevjerojatnim pritiskom. Jednog dana me nazvao, predložio je da se nađemo. Sastali smo se na plaži. Rekao mi je da želi sve priznati, da se želi nagoditi s tužiteljem i da bih i ja trebao napraviti isto jer će istina, u svakom slučaju, jednog dana izaći na vidjelo. Iste večeri potražio sam ga u motelu. Pokušavao sam ga urazumiti. Nije želio slušati. Pokazao mi je svoj stari revolver Colt 38, koji je i tada čuvao u ladici noćnog ormarića, i rekao mi je da će vam ga već sutra odnijeti. On bi bio progovorio, naredniče. Stoga sam pričekao da mi okrene leđa i sredio sam ga jednim udarcem palicom. Uzeo sam revolver i pobjegao.
Narednik P. Gahalowood: Palicom? Isto kao i Nolu?
Travis Dawn: Da.
Narednik P. Gahalowood: Istom?
Travis Dawn: Da.
Narednik P. Gahalowood: Gdje je sad?
Travis Dawn: To je moja službena palica. Tako sam se onomad dogovorio s Prattom. Rekao je da se oružje kojim je zločin počinjen najbolje prikrije ako je svima izloženo. Revolver i palica koje smo nosili o pasu tražeći Nolu, to je oružje kojim je počinjen zločin.
Narednik P. Gahalowood: Zašto ste ga onda ipak na kraju odbacili? I kako se Robert Quinn domogao lančića i revolvera?
Travis Dawn: Jenny je neprestano zanovijetala. I tako sam popustio. Od Prattove smrti više nije spavala. Stalno je bdjela. Rekla je da oružje ne smije biti kod nas i da smo gotovi ako istraga dođe do nas. Na koncu me uvjerila. Želio sam ih baciti

duboko u more, gdje ih nitko nikada neće pronaći. Ali Jenny se uspaničila i nije mi rekla što namjerava. Tražila je oca da se za to pobrine.
Narednik P. Gahalowood: Zašto baš oca?
Travis Dawn: Mislim da nije imala povjerenja u mene. Nisam se uspijevao odvojiti od lančića trideset tri godine, bojala se da još uvijek nisam spreman na to. Oduvijek je slijepo vjerovala jedino ocu, smatrala je da joj samo on može pomoći. Usput, na njega nitko nikad ne bi mogao posumnjati. Dragi Robert Quinn.

9. studenoga 2008.

Jenny je poput vihora uletjela u roditeljsku kuću. Znala je da je otac sam. Zatekla ga je u salonu.

„Tata!" pozvala ga je. „Tata, trebam tvoju pomoć!"

„Jenny? Što se događa?"

„Ništa me ne pitaj. Moraš mi pomoći da se riješim ovoga."

Pružila mu je plastičnu vrećicu.

„Što je to?"

„Ne pitaj. Ne otvaraj. Situacija je jako ozbiljna. Samo ti mi možeš pomoći. Baci to nekamo gdje nitko nikada neće ići tražiti."

„Imaš ozbiljnih problema?"

„Imam. Tako se čini."

„Onda ću napraviti što tražiš, mila. Budi bez brige. Napravit ću sve što mogu da te zaštitim."

„I ne otvaraj vrećicu, tata. Dovoljno je samo da se toga zauvijek riješiš."

No čim je njegova kći otišla, Robert je otvorio vrećicu. Kad je ugledao sadržaj vrećice, obuzme ga panika od straha da mu je kći ubojica, pa odluči da će čim se smrači otići i baciti vrećicu u jezero na putu za Montburry.

Dio snimke ispitivanja Travisa S. Dawna

Travis Dawn: Kad sam čuo da je gospodin Quinn uhićen, znao sam da je gotovo. Morao sam nešto poduzeti. Zaključio sam da bi njega trebalo proglasiti krivim. Barem privremeno. Znao sam da će htjeti zaštititi kćer i da će izdržati dan ili dva. Dovoljno vremena za mene i Jenny da odemo u neku zemlju koja nas neće izručiti. Pokušavao sam pronaći dokaz protiv Roberta. Prekopavao sam po Jennyinim obiteljskim albumima nadajući se da ću pronaći neku fotografiju Roberta i Nole na čijoj bih poleđini napisao nešto kompromitirajuće.

Ali naletio sam na tu fotografiju na kojoj on stoji uz crni Monte Carlo. Nevjerojatna podudarnost! Kemijskom sam napisao datum, kolovoz sedamdeset pete, i donio vam je.
Narednik P. Gahalowood: Šerife Dawn, vrijeme je da nam konačno ispričate što se uistinu dogodilo tridesetoga kolovoza sedamdeset pete.

* * *

„Isključite to, Marcuse!" zaurlao je Harry. „Preklinjem vas da isključite! Ne mogu

podnijeti slušati to."

Odmah sam ugasio televizor. Harry je plakao. Ustao je sa sofe i prilijepio se uz prozor. Vani su padale krupne snježne pahulje. Osvijetljeni grad izgledao je čarobno.

„Žao mi je, Harry."

„New York je izvanredan", mrmljao je. „Često se pitam kakav bi bio moj život da sam ostao ovdje i da nisam otišao u Auroru početkom ljeta sedamdeset pete."

„Nikad ne biste upoznali ljubav", rekao sam.

Zagledao se u noć.

„Kako ste shvatili, Marcuse?"

„Što to? Da vi niste napisali *Porijeklo zla*? Ubrzo nakon uhićenja Travisa Dawna. Novinari su se opet dohvatili tog slučaja, a nekoliko dana poslije nazvao me Elijah Stern. Inzistirao je da se nađemo."

* * *

petak, 14. studenoga 2008.
imanje Elijaha Sterna, blizu Concorda, New Hampshire

„Hvala vam što ste došli, gospodine Goldman."

Elijah Stern primio me u svojoj radnoj sobi.

„Iznenadio me vaš poziv, gospodine Stern. Mislio sam da vam baš i nisam drag."

„Darovit ste mladić. Je li istina ono što u novinama piše o Travisu Dawnu?"

„Istina je, gospodine."

„Kakav bolesnik."

Potvrdno sam kimnuo i rekao mu:

„Užasno sam se ogriješio o Caleba. Jako mi je žao."

„Niste pogriješili. Ako sam dobro razumio, upravo je vaša upornost pomogla policiji da riješi slučaj. Onaj policajac, mislim da se zove Perry Gahalowood, samo o vama govori."

„Zatražio sam od izdavača da povuče iz prodaje *Slučaj Harryja Queberta*."

„To mi je drago čuti. Hoćete li napisati ispravljenu verziju?"

„Vjerojatno. Još ne znam na koji način, ali pravda će biti izvršena. Borio sam se za Quebertovo ime. Borit ću se i za Calebovo."

Nasmiješio se.

„Upravo tako, gospodine Goldman. Baš zato sam vas želio vidjeti. Moram vam reći istinu. I shvatit ćete zašto vas ne krivim što ste nekoliko mjeseci bili uvjereni da je Luther krivac. I sam sam trideset tri godine živio u dubokom uvjerenju da je Luther ubio Nolu Kelleregan."

„Uistinu?"

„Bio sam apsolutno uvjeren u to. Ap-so-lut-no."

„Zašto nikada niste ništa rekli policiji?"

„Nisam želio i drugi put ubiti Luthera."

„Ne shvaćam što mi pokušavate reći, gospodine Stern."

„Luther je bio opsjednut Nolom. Provodio je sve vrijeme u Aurori motreći je."

„Znam. Znam da ste ga zatekli na Goose Coveu. To ste ispričali naredniku Gahalowoodu."

„Čini se da ste uvelike podcijenili razmjere Lutherove opsjednutosti. Toga kolovoza sedamdeset pete cijele je dane provodio na Goose Coveu, skriven u šumi, promatrajući Harryja i Nolu, na terasi, na plaži, posvuda. Posvuda! Bio je potpuno zaluđen, sve je znao o njima! Sve! Neprestano mi je o tome govorio. Dan za danom nabrajao mi je što su sve radili, što su jedno drugome rekli. Ispričao mi je cijelu njihovu priču. Kako su se susreli na plaži, kako rade na knjizi, kako su cijeli tjedan proveli zajedno na putu. Sve je znao! Sve! Malo-pomalo sam shvatio da je on kroz njih doživljavao ljubav. Ljubav koju nije mogao imati zbog svog odbojnog izgleda doživio je preko njih. Toliko je izbivao da ga danju više uopće nisam viđao! Došlo je do toga da sam sâm sebe vozio na sastanke!"

„Oprostite što vas prekidam, gospodine Stern, ali nešto ipak ne razumijem. Zašto niste otpustili Luthera? Mislim, to je potpuno besmisleno. Stječe se dojam da ugađate svome zaposleniku. Kad je tražio da slika Nolu ili kad vas je ostavio na cjedilu i cijele dane provodio u Aurori. Oprostite na radoznalosti, ali što je to bilo između vas? Da nije bila u pitanju...?"

„Zaljubljenost? Ne, nije to."

„Otkud onda ta čudna povezanost među vama? Vi ste moćan čovjek, niste od onih koji dopuštaju da ih se gazi. No u ovom slučaju..."

„Bio sam njegov dužnik. Ja... Brzo ćete povezati. Luther je dakle bio opsjednut Harryjem i Nolom i situacija je pomalo izmicala kontroli. Jednog dana se vratio na imanje u gadnom stanju. Rekao mi je da ga je premlatio neki policajac iz Aurore zato što ga je uhvatio u skitnji, i da ga je čak prijavila i konobarica iz Clark'sa. Cijela se priča pretvarala u katastrofu. Rekao sam mu da ne želim da više odlazi u Auroru, da želim da ode na odmor, da neko vrijeme ne bude ovdje, da ode rodbini u Maine ili bilo kamo drugamo. Da ću platiti sve troškove."

„No on je odbio", rekao sam.

„Ne samo da je odbio već me i zamolio da mu posudim neki auto jer, kako je tvrdio, njegov mustang je sad isuviše uočljiv. Naravno, odbio sam napraviti tako nešto, rekao sam da je bilo dosta. Tad je podviknuo: 'Ne shvaćaš, Eli! Oni će otputovati! Za deset dana će zajedno otići, zauvijek! Zauvijek! Tako su odlučili na plaži. Odlučili su otići tridesetoga! Zauvijek će nestati tridesetoga! Želio bih se samo pozdraviti s Nolom, ovo su nam posljednji zajednički dani. Ne možeš mi to uskratiti kad već ionako znam da ću je izgubiti.' Ali ostao sam pri svome. Držao sam ga na oku. A onda je došao onaj strašni dvadeset deveti kolovoza. Toga dana posvuda sam tražio Luthera. Nigdje mu nije bilo ni traga ni glasa. Njegov mustang je međutim bio

parkiran na uobičajenome mjestu. Jedan od mojih zaposlenika ipak je propjevao i rekao mi da je Luther otišao jednim od mojih automobila, crnim Monte Carlom. Luther je rekao da sam mu ja to dopustio, a budući da su svi znali kako sam prema njemu popustljiv, nitko nije postavljao pitanja. Poludio sam. Odmah sam otišao pretražiti njegovu sobu. Ugledao sam tu Nolinu sliku, od koje mi se smučilo, a zatim sam, skrivena u kutiji ispod njegovoga kreveta, pronašao sva ta pisma. Pisma koja je ukrao. Pisma koja su razmjenjivali Harry i Nola, a koja je uzimao iz sandučića. Stao sam ga čekati i kad se predvečer vratio, strašno smo se posvađali."

Stern zastane, izgubljena pogleda.

„Shvaćate, želio sam da prestane odlaziti onamo! Želio sam da ta opsjednutost Nolom prestane! Nije htio ni čuti. Ništa! Rekao je da je ono što on i Nola imaju jače od bilo čega drugoga! Da ih nitko ne može spriječiti da budu zajedno. Tu sam potpuno pogubio živce. Zgrabio sam ga za ovratnik, stao urlati na njega i udario ga. Izvrijeđao sam ga. Bio je na tlu, brisao je krv iz nosa. Skamenio sam se kad mi je rekao... Rekao mi je..."

Stern više nije mogao govoriti. Bilo je previše mučno.

„Gospodine Stern, što vam je rekao?" upitao sam kako ne bi izgubio nit priče.

„Rekao mi je: 'To si ti!' Urlao je: 'To si ti! To si bio ti!' Ostao sam skamenjen. Nestao je. Otišao je po neke stvari u svoju sobu i odvezao se u chevroletu prije no što sam se uspio pomaknuti. On je... Prepoznao je moj glas."

Stern je sad već i plakao. Bijesno je stiskao šake.

„Prepoznao je vaš glas?" ponovio sam. „Što želite time reći?"

„U jednom sam se razdoblju sastajao s nekadašnjim prijateljima s Harvarda. Neka vrsta idiotskog bratstva. Vikendima bismo odlazili u Maine. Proveli bismo dva dana u hotelu opijajući se i gosteći se rakovima. Voljeli smo stvarati gužvu, namlatiti kakvog jadnika. Dečki iz Mainea slovili su kao bezveznjaci i držali smo da je naše poslanje da ih propustimo kroz šake. Nismo još imali ni trideset, bili smo djeca bogataša, uobraženi. Bili smo pomalo rasistički nastrojeni, bili smo nesretni, bili smo nasilni. Izmislili smo igru *field goals*, koja se sastojala u tome da žrtvu udaramo nogama u glavu kao da raspucavamo loptu. Jednoga dana šezdeset četvrte, blizu Portlanda, bili smo jako pijani i obuzelo nas je divlje uzbuđenje. Presreli smo nekog mladića. Ja sam bio za volanom. Zaustavio sam auto i predložio da se malo zabavimo."

„Vi ste napali Caleba?"

Planuo je:

„Jesam! Jesam! Nikad si to nisam oprostio! Sutradan smo se probudili u svome luksuznom hotelskom apartmanu s užasnim mamurlukom. Sve novine pisale su o napadu. Mladić je bio u komi. Policija je intenzivno tragala za nama. Nazvali su nas bandom *Field goals*. Odlučili smo da o tome više nikada nećemo govoriti, da ćemo

sve sakriti duboko u svome sjećanju. Ali ja sam dopustio da me to proganja. Sljedećih dana i mjeseci ni na što drugo nisam mislio. Od tih sam se misli razbolio. Počeo sam povremeno odlaziti u Portland kako bih saznao što se dogodilo s tim dečkom kojeg smo tako mučili. Tako su protekle dvije godine, a onda jednoga dana nisam više mogao izdržati, odlučio sam mu dati posao i šansu da se izvuče. Odglumio sam da moram promijeniti kotač, zamolio sam ga za pomoć i zaposlio ga kao vozača. Dao sam mu sve što je želio. Opremio sam mu slikarski atelje na verandi svoje kuće, dao sam mu novac, poklonio mu auto, ali ništa nije moglo ublažiti moj osjećaj krivnje. Uvijek sam se trudio učiniti još i više za njega! Uništio sam njegovu umjetničku karijeru, zato sam financijski podržavao sve moguće izložbe, često sam mu dopuštao da slika po cijele dane. Onda je počeo govoriti da se osjeća osamljeno, da nitko ne želi njegovo društvo. Govorio je kako je jedino što može postići s nekom ženom da je naslika. Želio je slikati plavokose žene, rekao mi je da ga one podsjećaju na njegovu nekadašnju zaručnicu, iz vremena prije napada. Tako da sam angažirao cijeli niz plavokosih prostitutki da mu poziraju. No jednoga dana u Aurori sreo je Nolu. Zaljubio se u nju. Govorio je da sad prvi put nakon ondašnje zaručnice nekoga voli. A onda je stigao Harry, genijalni pisac i zgodni momak. Onakav kakav je Luther želio biti. Nola se zaljubila u Harryja. Onda je Luther poželio da i on bude Harry. Što sam trebao napraviti? Oduzeo sam mu život, sve sam mu uskratio. Jesam li mu mogao braniti da voli?"

„Sve ste to, znači, činili kako biste ublažili osjećaj krivnje?"

„Zovite to kako vam drago."

„Vratimo se na dvadeset deveti kolovoza. Što se dalje događalo?"

„Kad je Luther shvatio da sam ja taj... spakirao se i otišao crnim chevroletom. Odmah sam krenuo za njim. Želio sam mu sve objasniti. Želio sam da mi oprosti. Ali nikako ga nisam uspijevao pronaći. Tražio sam ga cijeli dan i veći dio noći. Uzalud. Grozno sam si predbacivao. Nadao sam se da će se sam vratiti. No sutradan su na radiju izvijestili o nestanku Nole Kellergan. Osumnjičeni je vozio crni Chevrolet... Dalje vam ne trebam puno objašnjavati. Odlučio sam da o tome neću nikada nikome ništa reći kako se nikad ne bi posumnjalo na Luthera. Ili možda zato što sam ja, u biti, bio podjednako kriv kao Luther. Zato mi je teško palo kad ste se vi pojavili i oživili prošlost. Ali, evo, na koncu sam zahvaljujući vama saznao da Luther nije ubio Nolu. To znači da je ni sam nisam ubio. Olakšali ste moju savjest, gospodine Goldman."

„A mustang?"

„U mojoj garaži je. Pod ceradom. Već ga trideset tri godine skrivam u garaži."

„A pisma?"

„I njih sam sačuvao."

„Mogu li ih vidjeti, molim vas."

Stern skine sliku sa zida i razotkrije vratašca malog sefa, koji otključa. Izvadio je

kartonsku kutiju za cipele punu pisama. Tako sam dobio na uvid cijelu prepisku Harryja i Nole, temeljem koje je napisano *Porijeklo zla*. Odmah sam prepoznao prvo pismo. Upravo tim pismom počinjala je knjiga. To pismo od 5. srpnja 1975., pismo puno tuge koje je Nola napisala kad ju je Harry odbio i kad je saznala da je večer 4. srpnja proveo s Jenny Dawn. Toga dana u vratima mu je ostavila omotnicu s pismom i dvjema fotografijama snimljenim u Rocklandu. Jedna je prikazivala jato galebova uz obalu. Druga je bila njihova zajednička snimka s izleta.

„Kako li se samo Luther svega toga dokopao?" upitao sam.

„Ne znam", rekao mi je Stern.

Razmišljao sam o tome. Mogao ih je uzeti tijekom Harryjeva višednevnog izbivanja iz Aurore. Ali zašto mi Harry nikad nije rekao da su mu ta pisma nestala? Upitao sam Sterna mogu li uzeti kartonsku kutiju i on mi je to dopustio. Obuzimala me strašna sumnja.

* * *

Zagledan u New York, Harry je u tišini plakao slušajući moju priču.

„Kad sam vidio ta pisma, u mojoj glavi se sve preokrenulo. Sjetio sam se vaše knjige, one koju ste ostavili u ormariću fitnes-centra, *Galebova Aurore*. I shvatio sam ono što sve to vrijeme nisam uočio. U *Porijeklu zla* nema galebova. Kako mi je to moglo toliko dugo izmicati? Ni jednoga jedinoga galeba! A bili ste se zakleli da ćete spomenuti galebove. U tom času sam shvatio da vi niste napisali *Porijeklo zla*. Knjiga koju ste pisali tijekom ljeta sedamdeset pete jesu Galebovi Aurore. To je knjiga koju ste pisali i koju je Nola pretipkala pisaćim strojem. Potvrdu za to dobio sam kad sam zamolio Gahalowooda da usporedi rukopis u pismima koja mi je dao Stern i onaj kojim je napisana poruka na rukopisu knjige koja je pronađena uz Nolu. Kad mi je rekao da je rukopis isti, uvidio sam kako ste me iskoristili tražeći da spalim vaš navodni originalni rukopis. To nije bio vaš rukopis. Vi niste napisali knjigu koja vas je učinila slavnim piscem! Ukrali ste je Lutheru!"

„Šutite, Marcuse!"

„Varam li se? Ukrali ste knjigu! Može li pisac počiniti veći zločin? *Porijeklo zla*. Sad shvaćam otkud takav naslov! Kako samo nisam shvatio zašto tako lijepa priča ima tako turoban naslov? Taj naslov nema veze s knjigom, ali ima veze s vama. To ste mi, uostalom, i sami rekli. Knjiga se ne odnosi na riječi, ona se odnosi na ljude. Ta je knjiga porijeklo zla koje vas je oduvijek izjedalo. Zlo grižnje savjesti i prevare!"

„Prestanite, Marcuse! Ušutite već jednom!"

Plakao je. Nastavio sam:

„Jednog dana Nola je ostavila omotnicu na vašem pragu. Bilo je to petoga srpnja sedamdeset pete. Omotnicu u kojoj su bile fotografije galebova i pismo napisano na njenom omiljenom papiru, u kojem se prisjećala Rocklanda i govorila kako vas

nikad neće zaboraviti. To je bilo razdoblje u kojem ste se silili da je ne viđate. Ali to pismo nikad nije došlo u vaše ruke jer ga se Luther, koji je držao vašu kuću na oku, domogao čim je Nola otišla. Na taj način i od toga dana počeo se dopisivati s Nolom. Odgovorio je na to pismo glumeći da vi odgovarate na njega. Zato se i jest neprestano vrzmao oko vaše kuće. Nola je vjerovala da se dopisuje s vama, a ta prepiska s Lutherom Calebom pretvorila se u *Porijeklo zla*. Zaboga, Harry! Kako ste mogli?”

„Uhvatila me panika, Marcuse! Toga ljeta pisanje mi nikako nije polazilo za rukom. Mislio sam da nikad neću uspjeti. Pisao sam tu knjigu, *Galebove Aurore*, ali činila mi se jako lošom. Nola je govorila da je obožava, ali ništa me nije moglo razuvjeriti. Zapadao sam u krizu, koja se izražavala ludom srdžbom. Ona je na pisaćem stroju pretipkavala moje rukom pisane stranice, a ja sam čitao i derao sve stranice redom. Molila me da prestanem: ‘Ne činite to, sjajni ste. Molim vas, dovršite knjigu. Dragi moj Harry, ne bih podnijela da je ne dovršite!’ Ali nisam joj vjerovao. Mislio sam da nikada neću postati pisac. A onda, jednog dana, na vrata mi je pozvonio Luther Caleb. Rekao mi je da nije znao kome bi se obratio, pa je odlučio doći k meni. Napisao je knjigu i pitao se ima li ikakvog smisla pokazati je izdavačima. Shvaćate, Marcuse, on je mislio da sam ja veliki newyorški pisac i da bih mu mogao pomoći.”

* * *

20. kolovoza 1975.

„Luthere?”

Otvarajući ulazna vrata kuće, Harry nije skrivao iznenađenje. „Do... Douar dan, Harry.”

Nastupila je neugodna šutnja.

„Mogu li štogod učiniti za vas, Luthere?”

„Douazim privatno. Tuebam saujet.”

„Savjet? Slušam vas. Želite li ući?”

„Huala.”

Smjestili su se u salonu. Luther je bio nervozan. Donio je sa sobom debelu omotnicu, koju je čvrsto stezao uza se.

„Onda, Luthere? O čemu je riječ?”

„Ja... Nauisao sam puiču, o ljubaui.”

„Stvarno?”

„Da. Ne zuam je li doura. Misuim, kako moueš zuati da je vuijedna objauljivanja?”

„Ne znam. Ako mislite da ste dali sve od sebe... Imate li taj tekst tu?”

„Imam. Samo rukouis”, ispriča se Luther. „Gueška. Imam natiukani puimjeuak.

Ponio sam kuivu omotuicu. Da potuažim ouiginal i vuatim se?”

„Ne, pokažite mi što imate.”

„Ouaj...”

„Hajde, ne sramite se. Siguran sam da dobro pišete.”

Pružio mu je omotnicu. Harry izvuče listove papira iz nje pa preleti nekoliko stranica, osupnut savršenošću stila.

„To ste vi pisali?”

„Da.”

„Nevjerojatno, reklo bi se... Izvanredno. Kako uspijevate?”

„Ne zuam. Jednostauno.”

„Slažete li se da zadržim rukopis? Da ga pročitam. Reći ću vam iskreno što mislim.”

„Stuauno?”

„Naravno.”

Luther rado pristane i potom ode. No umjesto da ode s imanja, sakrio se u žbunju i stao čekati Nolu. Ubrzo je stigla, sretna što se bliži dan njihova odlaska. Nije primijetila sjenu skrivenu iza grmlja koja ju je promatrala. Ušla je u kuću na glavna vrata, nije zvonila, tako je činila svakoga dana.

„Harry, dragi!” zazvala je kako bi najavila svoj dolazak.

Nije bilo odgovora. Kuća je djelovala pusto. Opet ga je pozvala. Tišina. Prošla je kroz blagovaonicu i salon, ali nije ga pronašla. Nije bio ni u radnoj sobi. Ni na terasi. Onda se spustila stubama do plaže i pozvala ga. Da nije otišao na kupanje? Činio bi to kad bi se umorio od pretjeranog rada. Ali ni na plaži nije bilo nikoga. Obuzme je panika: gdje bi mogao biti? Vratila se u kuću dozivajući ga. Nigdje nikoga. Obišla je sve prostorije u prizemlju, zatim se popela na kat. Otvorivši vrata sobe, zatekne ga kako sjedi na krevetu čitajući naslagane papire.

„Harry? Ovdje ste? Već vas deset minuta posvuda tražim.”

Trgnuo se kad ju je čuo.

„Oprosti, Nola, čitao sam. Nisam te čuo.”

Ustao je, složio listove papira koje je držao u rukama i odložio ih u ladicu komode.

Ona se nasmiješi:

„Što ste to tako zanimljivo čitali kad niste čuli kako izvikujem vaše ime po cijeloj kući?”

„Ništa važno.”

„Nastavak svoga romana? Pokažite mi?”

„Ništa važno, pokazat ću ti kad dođe vrijeme.”

Pogledala ga je buntovno.

„Harry, sigurni ste da je sve u redu?”

Nasmijao se.

„Sve je u redu, Nola.”
Izašli su na plažu. Željela je vidjeti galebove. Raširila je ruke, kao da ima krila, i trčala opisujući velike krugove.
„Voljela bih da mogu letjeti, Harry! Još samo deset dana! Za deset dana ćemo poletjeti. Zauvijek ćemo otići iz ovoga nesretnoga grada!” Vjerovali su da su sami na plaži. Ni Harry ni Nola nisu pomišljali da ih Luther Caleb promatra iz šume, iznad stijena. Čekao je da se vrate u kuću kako bi izašao iz skrovišta. Trčeći je prošao puteljkom za Goose Cove i došao do svog mustanga, zaustavljenog na sporednom šumskom putu. Otišao je u Auroru i ostavio auto ispred Clark’sa. Pohitao je unutra. Obavezno mora razgovarati s Jenny. Imao je loš predosjećaj. Ali Jenny ga uopće nije željela vidjeti.
„Luthere! Ne bi smio biti ovdje”, rekla je kad se stvorio za šankom.
„Jenny, uao mi je zuog onog dana.”
„Ostala mi je masnica.”
„Uako mi je uao.”
„Najbolje da sad odeš.”
„Ne, čeuaj.”
„Prijavila sam te, Luthere. Travis kaže da ga moram pozvati ako se vratiš u grad i da ćeš onda imati posla s njim. Najbolje da odeš, prije no što te zatekne ovdje.”
Krupni čovjek djelovao je utučeno.
„Puijauila si me?”
„Jesam. Jako si me preplašio onog jutra.”
„Ali mouam s tobom o neuem vaunom razgouarati.”
„Ništa nije tako važno, Luthere. Idi sad.”
„Uadi se o Harryju Quebertu.”
„O Harryju?”
„Da. Ueci, što misuiš o Harryju Quebertu.”
„Zašto njega spominješ?”
„Ujeruješ li mu?”
„Vjerujem li mu? Da, naravno. Zašto pitaš?”
„Mouam ti neuto ueći.”
„Nešto mi moraš reći? O čemu se radi?”
Baš kad je Luther želio odgovoriti, policijsko vozilo zaustavilo se na trgu nasuprot Clark’su.
„To je Travis!” vrisne Jenny. „Bježi, Luthere, bježi! Ne bih željela da imaš problema.”

* * *

„Vrlo je jednostavno”, rekao mi je Harry, „to je bila najljepša knjiga koju sam ikada pročitao. A čak nisam ni znao da je pisana za Nolu! Njezino ime nije se spominjalo.

To je bila priča o sasvim izvanrednoj ljubavi. Nakon toga nikad više nisam vidio Caleba. Više nisam imao prilike vratiti mu tekst. Jer uslijedili su događaji o kojima sve znate. Četiri tjedna poslije saznao sam da je Luther smrtno stradao u automobilskoj nesreći. U mojim je rukama bio rukopis knjige za koju sam znao da je remek-djelo. Tad sam odlučio da ću ga prisvojiti. I tako sam život i karijeru zasnovao na laži. Kako sam mogao i zamisliti da će knjiga postići takav uspjeh? Njezin uspjeh nagrizao je cijeli moj život. Cijeli život! A onda, trideset tri godine poslije, policija napokon pronađe Nolu i taj rukopis u mojem vrtu! U mojem vrtu! U tom sam se trenu toliko prestrašio da ću sve izgubiti da sam čak rekao kako sam knjigu napisao za nju."

„Prestrašili ste se da ćete sve izgubiti? Draže vam je bilo da vas osude na smrt nego da kažete istinu o knjizi?"

„Da! Tako je! Jer moj je cijeli život laž, Marcuse!"

„Znači, Nola nikad nije uzela tu kopiju rukopisa od vas. To ste rekli samo zato da nitko ne bi posumnjao da vi niste autor."

„Tako je. Ali otkud onda primjerak koji je bio uz nju?"

„Luther joj ga je ostavio u poštanskom sandučiću", rekao sam. „U njezinom poštanskom sandučiću?"

„Luther je znao da ćete pobjeći s Nolom, čuo je dok ste o tome razgovarali na plaži. Znao je da će Nola otići bez njega i zato njegova knjiga tako i završava, odlaskom njegove heroine. Piše joj posljednje pismo. Pismo u kojem sanjari o lijepom životu. To pismo nalazi se u originalnom rukopisu koji vam je poslije donio. Luther je sve znao. No na dan odlaska, najvjerojatnije u noći s dvadeset devetoga na trideseti, poželio je nešto više. Želio je svoju priču s Nolom završiti onako kako završava i rukopis. Stoga ostavlja posljednje pismo u poštanskom sandučiću Kellerganovih. Bolje rečeno, ostavlja posljednju pošiljku. Oproštajno pismo i pretipkani rukopis svoje knjige, kako bi saznala koliko je voli. A budući da zna da je više nikad neće vidjeti, na rukopisu je dopisao: *Zbogom*, *draga moja Nola*. Sigurno je tamo vrebao sve do jutra, da bude siguran da će upravo Nola ići po poštu. Tako je uvijek činio. Ali kad je pronašla pismo i pretipkani rukopis, Nola je pomislila da joj vi pišete. Pomislila je da nećete doći. Zapala je u stanje dekompenzacije. Kao da je poludjela."

Harry se slomio. Obje ruke skršio je na prsima.

„Recite mi, Marcuse! Vi mi ispričajte. Hoću da to budu vaše riječi! Vi uvijek dobro birate riječi! Ispričajte mi što se dogodilo toga tridesetoga kolovoza sedamdeset pete."

* * *

30. kolovoza 1975.

Jednog dana krajem kolovoza 1975. u Aurori je ubijena petnaestogodišnja djevojčica. Zvala se Nola Kellergan. Tko god da ju je opisivao, rekao je da je bila puna života i snova.

Uzroci njezine smrti teško se mogu pripisati samo događajima tog 30. kolovoza 1975. Moguće je da je, ustvari, sve počelo godinama prije. Šezdesetih godina, kad roditelji ne opažaju da se bolest nastanjuje u djetetu. Ili možda one noći 1967., kad je banda poremećenih balavaca nasmrt pretukla i unakazila mladog čovjeka, a jedan od njih, mučen savješću, čini sve što može kako bi se približio svojoj žrtvi i olakšao savjest. Ili možda one noći 1969., kad je otac odlučio prešutjeti tajnu svoje kćeri. Ili je sve ipak počelo jednog poslijepodneva u lipnju 1975., kad je Harry Quebert sreo Nolu i kad su se zaljubili.

Ovo je priča o roditeljima koji se ne žele suočiti s istinom o svom djetetu.

Ovo je priča o bogatom nasljedniku koji je kao mladić bio pomalo raskalašen, pa je iz obijesti uništio snove drugog mladića i otad živi proganjan onime što je učinio.

Ovo je priča o čovjeku koji želi postati slavni pisac i koji dopušta da ga vlastita ambicija polako upropaštava.

U zoru 30. kolovoza 1975. automobil se zaustavio na Aveniji Terrace ispred kućnog broja 245. Luther se došao pozdraviti s Nolom. Bio je uznemiren. Više nije znao jesu li se uistinu voljeli ili je sve samo sanjao. Više nije bio siguran jesu li zaista izmijenili sva ta pisma. Ali znao je da se Nola i Harry danas spremaju otići. I on je želio napustiti New Hampshire i pobjeći daleko, daleko od Sterna. Misli su mu bile zbrkane. Čovjek koji mu je omogućio da iznova uživa u životu isti je onaj koji mu je prvotno uskratio svako uživanje u njemu. Kakav košmar! No sad je bilo važno samo to da okonča svoju ljubavnu priču. Mora dati Noli posljednje pismo. Napisao ga je već prije deset dana, još onoga dana kad je čuo Harryja i Nolu kako se dogovaraju da će otići 30. kolovoza. Požurio se dovršiti knjigu. Original je čak predao Harryju Quebertu. Želio je znati vrijedi li pokušati izdati rukopis kao knjigu. Sad međutim više ništa nije bilo važno. Odustao je i od toga da ode po svoj tekst. Sačuvao je kopiju pretipkanu pisaćim strojem i lijepo je uvezao za Nolu. Te subote 30. kolovoza u poštanskom sandučiću Kellerganovih ostavio je posljednje pismo, kojim završava njihova romansa, kao i rukopis knjige, tako da ga Nola ne zaboravi. Kakav bi naslov mogao dati toj knjizi? Nije znao. Knjige, uostalom, nikad neće ni biti, zašto bi joj davao naslov. Dovoljno je bilo da joj napiše posvetu, da joj zaželi sretan put: *Zbogom*, *draga moja Nola*.

Sjedio je u autu i čekao svitanje. Čekao je da ona izađe iz kuće. Želio je biti siguran da će baš ona pronaći knjigu. Otkad su se dopisivali, uvijek je ona išla po poštu. Čekao je. Sakrio se što je bolje mogao. Nitko ga ne smije vidjeti, a pogotovo ne onaj grubijan Travis Dawn, inače je gotov. Batina se nagutao dovoljno za cijeli

život.

U jedanaest sati napokon je izašla. Kao i obično osvrnula se oko sebe. Bila je prekrasna. Nosila je crvenu haljinu, bila je zanosna. Pohitala je prema poštanskom sandučiću i nasmiješila se ugledavši pismo i omotnicu. Žurno pročita pismo i odjednom zastane. Utrči u kuću, u suzama. Neće otputovati zajedno, Harry je neće čekati u motelu. Njegovo posljednje pismo jest oproštajno pismo.

Zatvorila se u svoju sobu i bacila se na krevet, shrvana boli. Zašto? Zašto ju je odbacio? Zašto ju je uvjeravao da će se zauvijek voljeti? Listala je rukopis. Kakva je sad to knjiga o kojoj joj nikad ništa nije rekao? Suze su joj kapale po papiru i na njemu ostavljale trag. To su bila njihova pisma, sva su bila tu, pa i posljednje, kojim je završavala knjiga. Oduvijek joj je lagao. Nikad nije namjeravao otići s njom. Od silnog plača zaboljela ju je glava. Osjetila je takav bol da je poželjela umrijeti.

Vrata njezine sobe polako su se otvorila. Otac je čuo kako plače.

„Što se događa, mila?”

„Ništa, tata.”

„Ne govori ništa kad dobro vidim da je nešto.”

„Tata, tako sam tužna! Tako sam tužna!”

Zagrlila ga je oko vrata.

„Pusti je!” odjednom je zaurlala Louisa Kellergan. „Ona ne zaslužuje ljubav! Kažem ti, Davide, pusti je!”

„Prestani, Nola! Ne počinji opet s tim!”

„Šuti, Davide! Pravi si jadnik. Nisi bio sposoban ništa poduzeti. Sad moram sama dovršiti posao.”

„Nola! Zaboga, smiri se! Smiri se! Neću ti više dopustiti da samoj sebi naudiš.”

„Ostavi nas, Davide!” plane Louisa, grubo odgurnuvši muža.

Ustuknuo je sve do hodnika, nemoćan.

„Dođi, Nola!” urlala je majka. „Dođi! Sad ćeš dobiti što si i zaslužila.”

Vrata su se zalupila. Župnik Kellergan stajao je kao paraliziran. Mogao je tek kroz ključanicu čuti što se događa.

„Mama, smiluj se! Prestani! Prestani!”

„Na, evo ti sad! Evo kako treba s djevojčicama koje ubiju svoju majku.”

Župnik pohita u garažu, uključi gramofon i pusti glazbu što je glasnije mogao.

Glazba je treštala cijeloga dana, u kući i u cijeloj okolici. Prolaznici su prema prozorima upirali poglede pune osude. Neki su se pogledavali na način koji je govorio da je dobro poznato što se događa kod Kellerganovih kad se čuje glazba.

Luther se nije ni pomaknuo. I dalje za volanom svog chevroleta, skriven iza redova automobila parkiranih uzduž nogostupa, očiju uprtih u kuću. Zašto je plakala? Zar joj se nije dopalo njegovo pismo? A knjiga? Zar joj se ni ona nije svidjela? Čemu suze? A on se toliko potrudio. Napisao joj je knjigu o ljubavi, a

ljubav ne bi trebala navoditi na plač.

Čekao je tako sve do šest sati. Nije više znao treba li čekati da se ona opet pojavi ili da jednostavno dođe i pozvoni na vratima. Želio ju je vidjeti, reći joj da ne treba plakati. Tad je iznenada ugleda u vrtu. Izašla je kroz prozor. Promotrila je ulicu kako bi bila sigurna da je nitko neće vidjeti i stala se neupadljivo kretati nogostupom. Preko ramena je prebacila kožnatu torbu. Ubrzo je potrčala. Luther pokrene auto.

Crni Chevrolet zaustavio se pokraj nje.

„Luthere?" rekla je Nola.

„Ne puači. Samo sam ti žeuio ueći da ne puačeš."

„Luthere, nešto jako tužno mi se dogodilo. Povezi me! Povezi me!"

„Kamo iueš?"

„Daleko od svih."

I ne čekajući Lutherov pristanak, uskočila je na suvozačevo sjedalo.

„Vozi, hrabri moj Luthere! Moram stići do Sea Side Motela. Nije moguće da me ne voli! Mi se volimo kao što nitko ne može voljeti!"

Luther napravi kako je rekla. Ni on ni Nola nisu primijetili patrolno vozilo koje je ulazilo u raskrižje. Travis Dawn već je stoti put prošao ispred kuće Quinnovih čekajući da Jenny bude sama kako bi joj predao divlje ruže koje je za nju ubrao. S nevjericom je promatrao kako Nola uskače u njemu nepoznati automobil. Prepoznao je Luthera za volanom. Gledao je Chevrolet kako se udaljava, malo pričekao pa krenuo za njim. Ne smije ga izgubiti iz vida, ali ne bi se smio ni pretjerano zalijepiti na njega. Namjeravao je saznati što navodi Luthera da toliko vremena provodi u Aurori. Motri li on Jenny? Zašto je povezao Nolu? Da nije naumio počiniti kakvo zlodjelo? Vozeći, posegne za radiostanicom. Želio je pozvati pojačanje kako bi bio siguran da će srediti Luthera ako njegov pokušaj uhićenja pođe po zlu. Ipak odustane. Nije se želio opteretiti prisutnošću kolega. Želio je postupiti na svoj način. Aurora je bila miran gradić i on će se pobrinuti da tako i ostane. Očitat će on Lutheru bukvicu, i to takvu da će je zauvijek pamtiti. Ovo mu je posljednji put da se usudio dolaziti ovamo. Iznova se zapitao kako se Jenny mogla zaljubiti u takvu nakazu.

„Ti si napisao sva ta pisma?" uspravi se Nola u autu nakon što je čula Calebova objašnjenja.

„Da."

Nadlanicom je obrisala suze.

„Luthere, pa ti si poludio! Pošta se ne smije krasti! To što si napravio nije dobro!"

Spustio je pogled, posramljen.

„Stuarno mi je uao. Bio sam usamuen."

Ona prijateljskom gestom dodirne njegovo snažno rame. „Dobro, nije to ništa strašno, Luthere! To znači da me Harry čeka! Čeka me! Otputovat ćemo zajedno!"

Na samu pomisao njezino lice zasja.

„Ti si suetnica, Nola. Vouite se. Misuim, niuad nećete biti usamueni."

Sad su vozili Autocestom 1. Prošli su pokraj puteljka koji je skretao prema imanju Goose Cove.

„Zbogom, Goose Cove!" poviče Nola, sretna. „Ova kuća je jedino mjesto koje će mi ostati u lijepom sjećanju."

Nasmijala se. Bez posebnog razloga. I Luther se nasmije. On i Nola su se rastajali, ali činili su to na dobar način. Iznenada su iza sebe začuli policijsku sirenu. Bili su blizu šume i baš tu je Travis odlučio presresti Caleba i kazniti ga. U šumi ih nitko neće vidjeti.

„To je Trauis. Ako nas uhuati, gotoui smo."

Nolu istog trena obuzme panika.

„Samo da nas ne presretne policija! Luthere, molim te, učini nešto!"

Chevrolet je ubrzao. Bio je to snažan model. Travis pobjesni i preko razglasa dovikne Lutheru da se zaustavi uz rub ceste.

„Ne zaustavljaj se!" preklinjala ga je Nola. „Samo vozi! Vozi!" Luther je još ubrzao. Chevrolet se još više udalji od Travisa. Iza Goose Covea Autocesta i opisivala je nekoliko zavoja. Luther ih je sve sjekao i tako se još više udaljio. Zvuk sirene bio je sve slabiji. „Pozvat će pojačanje", rekao je Luther.

„Ako nas uhvate, nikad neću otići s Harryjem!"

„Ideuo kuoz šumu! Besuajna je i neće nas puonaći. Suići ćeš do Sea Side Moteua. Ako me uloue, Nola, niuta neću ueći. Neću ueći da si biua sa muom. Otići ćeš s Harryjem."

„Luthere..."

„Ouećaj da ćeš čuvati moju knjigu. Za uspouenu."

„Obećavam!"

Luther naglo okrene volan i auto se zaputi kroz nisko raslinje šumske čistine pa se zaustavi iza gustoga kupinova grmlja. Žurno su iskočili iz auta.

„Trči!" naloži Luther Noli. „Neuoj stati!" vikao je.

Krčili su si put kroz bodljikavo granje. Poderala je haljinu i ogrebla lice.

Travis je bjesnio. Više nije vidio crni Chevrolet. Još je ubrzao i nije primijetio crni auto skriven u grmlju. Nastavio je ravno Autocestom 1.

Trčali su šumom. Nola naprijed, Luther za njom, jer on se zbog svoga krupnog stasa teže provlačio i skrivao iza niskoga granja.

„Trči, Nola! Neuoj stati!" vikao je.

Nisu ni primijetili da su se približili čistini. Nalazili su se blizu Side Creek Lanea.

S prozora svoje kuhinje Deborah Cooper promatrala je šumu. Odjednom joj se učinilo da opaža neko gibanje. Pogledala je pažljivije i ugledala djevojku koja je trčala što je brže mogla, a za njom neki muškarac. Pohitala je do telefona i nazvala

policiju.

Travis se baš zaustavio uz rub ceste, kad je primio poziv iz policijske centrale. Mlada djevojka primijećena je blizu Side Creek Lanea, navodno je proganja neki muškarac. Policajac potvrdi primitak obavijesti pa se odmah polukružno okrene i zaputi prema Side Creek Laneu, s uključenim rotirajućim svjetlima i uz zavijajući zvuk sirene. Nakon što je prošao otprilike pola milje, pogled mu privuče neko bljeskanje u šumi. Razazna automobilsko prozorsko staklo. Bio je to crni Chevrolet skriven u grmlju. Zaustavi se i priđe vozilu s oružjem u ruci. Automobil je bio prazan. Odmah se vratio u svoje vozilo i pojurio prema kući Deborah Cooper.

Zastali su blizu plaže da povrate dah.

„Misliš li da smo umaknuli?" upita Nola Luthera.

Napeto je osluškivao. Ništa se nije čulo.

„Mouamo mauo puičekati oudje", rekao je. „Tu smo skuiveni guanjem."

Nolino srce ludo je tuklo. Mislila je na Harryja. Mislila je na majku. Majka joj je nedostajala.

„Djevojka u crvenoj haljini", objašnjavala je Deborah policajcu Dawnu. „Trčala je prema plaži. Za petama joj je bio neki čovjek. Nisam ga dobro vidjela. No učinio mi se prilično snažan."

„To su oni", rekao je. „Mogu li se poslužiti vašim telefonom?"

„Naravno."

Travis je nazvao kućni broj šerifa Pratta.

„Šerife, žao mi je što vas smetam na odmoru, ali u pitanju je neobičan slučaj. Zatekao sam Luthera Caleba u Aurori."

„Zar opet?"

„Da. Ali ovoga puta je nagovorio Nolu Kellergan da uđe u njegov auto. Pokušao sam ga presresti, no izgubio sam ga. Pobjegao je u šumu s malom Nolom. Mislim da je mala u opasnosti, šerife. Šuma je gusta i sam sam nemoćan."

„Pobogu! Dobro si napravio što si nazvao. Odmah stižem."

„Otići ćemo u Kanadu. Volim Kanadu. Živjet ćemo u lijepoj kući uz jezero. Bit ćemo neizmjerno sretni."

Luther se osmjehne. Sjedio je na srušenom deblu i slušao Nolu kako sanjari.

„Kuasni puanovi", rekao je.

„Jesu. Koliko je sati?"

„Sad će petuaest do seuam."

„Onda moram krenuti. Imam dogovor u sedam sati u sobi osam. Osim toga sad više nismo u opasnosti."

No u taj čas nešto začuše. Ubrzo razaznaše glasove.

„Policija!" u panici će Nola.

Šerif Pratt i Travis pretraživali su šumu. Išli su njezinim vanjskim rubom, nedaleko od plaže. Hodali su šumom s palicama u ruci.

„Idi, Nola!" rekao je Luther. „Bueži! Ja outajem tu."

„Ne! Ne mogu te ostaviti!"

„Idi, zauoga! Idi! Da doueš na vuijeme u motel. Harry te čeua. Idite! Što puije! Nek ti je sa suećom."

„Luthere..."

„Zuogom, Nola. Suetno! Nek moua kuiga bude uz tebe, ko što sam ja žeuio biti."

Plakala je. Još mu je mahnula i potom nestala među žbunjem.

Policajci su napredovali žustrim korakom. Nakon nekoliko stotina metara opazili su nekoga.

„To je Luther!" procijedi Travis. „On je!"

Sjedio je na panju. Nije se ni pomaknuo. Travis se baci na njega i zgrabi ga za ovratnik.

„Gdje je mala?" vikao je tresući ga.

„Kakua maua?" upitao je Luther.

Pokušavao je u sebi izračunati koliko Noli treba da stigne do motela.

„Gdje je Nola? Što si joj napravio?"

Budući da Luther nije odgovarao, šerif Pratt, koji mu je prišao s leđa, zgrabi ga za nogu i jednim snažnim udarcem palice slomi mu koljeno.

Nola je začula bolni krik. Stala je kao ukopana, tresući se. Pronašli su Luthera, tuku ga. Oklijevala je djelić sekunde. Mora se vratiti da je policajci vide. Bilo bi isuviše nepravedno da Luther zbog nje ima problema. Željela se vratiti prema panju, kadli odjednom osjeti kako je neka ruka hvata za rame. Okrenula se zaprepašteno:

„Mama?" rekla je.

Slomljenih nogu, Luther je ležao na tlu i stenjao. Travis i Pratt naizmjence su ga udarali nogama i palicama.

„Što si napravio Noli?" vikao je Travis. „Jesi li je ozlijedio? Reci! Manijače! Nisi se uspio savladati, je li?"

Luther je bolno ječao pod udarcima, preklinjući policajce da prestanu.

„Mama?"

Louisa Kellergan nježno se osmjehivala svojoj kćeri.

„Što radiš ovdje, mila?" upitala je.

„Pobjegla sam."

„Zašto?"

„Želim se sastati s Harryjem. Neizmjerno ga volim."

„Ne smiješ oca ostaviti samog. Bit će strašno tužan bez tebe. Ne možeš samo tako otići."

„Mama... Mama, žao mi je zbog onoga što sam ti učinila."

„Opraštam ti, kćeri. Ali sad moraš prestati samoj sebi nanositi bol."

„Dobro."

„Obećavaš li?"

„Obećavam, majko. Što da sad napravim?"

„Vrati se ocu. On te treba."

„A Harry? Ne želim ga izgubiti?"

„Nećeš ga izgubiti. Čekat će te."

„Stvarno?"

„Da. Čekat će te do kraja života."

Nola opet začuje krikove. Luther! Pojurila je što je brže mogla prema panju. Vrištala je, vrištala je koliko je mogla, samo da udarci prestanu. Izjurila je iz gustiša. Luther je bio opružen, mrtav. Stojeći pred njim, šerif Pratt i Travis gledali su zaprepašteno u njegovo tijelo. Krvi je bilo posvuda.

„Što ste napravili?" vrištala je Nola.

„Nola?" reče Pratt. „Ali..."

„Ubili ste Luthera!"

Bacila se na šerifa Pratta, koji ju je zaustavio grubom pljuskom. Odmah joj je potekla krv iz nosa. Tresla se od straha.

„Oprosti, Nola, nisam htio", zamuckivao je Pratt.

Ustuknula je.

„Vi... Vi ste ubili Luthera!"

„Čekaj, Nola!"

Otrčala je što je brže mogla. Travis ju je pokušao zgrabiti za kosu. Uspio joj je tek iščupati pramenove plave kose.

„Uhvati je, zaboga!" urlao je Pratt na Travisa. „Uhvati je!"

Zamaknula je između raslinja, koje ju je šibalo po licu, i protrčala kroz zadnje redove stabala. Kuća. Kuća! Pojurila je prema kuhinjskim vratima. Iz nosa joj je još uvijek curila krv. Deborah Cooper otvori joj vrata, sva u panici, i uvede je u kuću.

„Upomoć", plakala je Nola. „Pozovite pomoć."

Nola osjeti kako joj ruka prekriva usta. Snažnim pokretom Travis je podigne. Borila se, ali on ju je snažno stezao. Nije imao vremena izaći iz kuće. Deborah Cooper već se vraćala iz salona. Prestrašeno je vrisnula.

„Ne brinite se", propentao je Travis. „Ja sam iz policije. Sve je u redu."

„Upomoć!" povikala je Nola pokušavajući se osloboditi. „Ubili su čovjeka! Ovi policajci su ubili čovjeka! U šumi je mrtav čovjek!"

Prošlo je nešto vremena, bilo je nemoguće reći koliko. Deborah Cooper i Travis promatrali su se u tišini. Ona se nije usuđivala krenuti prema telefonu, on se nije usuđivao pobjeći. Zatim se začuo pucanj, i Deborah se sruši na tlo. Šerif Pratt pucao je na nju iz svog službenog oružja.

„Vi ste ludi!" vrištao je Travis. „Potpuno ste poludjeli! Zašto ste to napravili?"

„Nemamo izbora, Travise. Znaš li što bi bilo da stara propjeva..."

Travis se sav tresao.

„Što sad?" upitao je mladi policajac.

„Nemam pojma."

Nola je, prestravljena, pokušavala crpsti energiju iz očaja i iskoristiti njihov trenutak nedoumice kako bi se oslobodila Travisova stiska. Prije no što je šerif Pratt išta uspio poduzeti, kroz kuhinjska vrata iskočila je iz kuće. Na stubama je izgubila ravnotežu i pala. Odmah je ustala, ali je snažna šerifova ruka zgrabi za kosu. Vrisnula je i ugrizla ga za ruku, koja se našla blizu njezina lica. Šerif je pusti, ali nije imala vremena za bijeg. Travis je palicom dohvati po zatiljku. Pala je na tlo. Prestrašeno je ustuknuo. Posvuda je bilo krvi. Bila je mrtva.

Travis je neko vrijeme ostao nagnut nad tijelom. Savladala ga je mučnina. Pratt je drhtao cijelim tijelom. Iz šume je dopirao pjev ptica.

„Šerife, što smo to napravili?" mrmljao je zaprepašteno Travis.

„Samo mirno. Samo mirno. Sad nije vrijeme za paniku."

„Dobro, šerife."

„Moramo se riješiti Caleba i Nole. Za ovo nam ne gine električna stolica, shvaćaš?"

„Shvaćam, šerife. A Cooperica?"

„To ćemo prikazati kao ubojstvo. Pokušaj pljačke koji je kobno završio. Napravit ćeš točno onako kako ti kažem."

Travis je sad već plakao.

„Dobro, šerife. Napravit ću sve što treba."

„Rekao si mi da si vidio Calebov auto blizu Autoceste jedan."

„Tako je. U autu su i ključevi."

„Odlično. Tijela ćemo staviti u auto. Ti ćeš ih se riješiti, jasno?"

„Jasno."

„Čim odeš, zatražit ću pojačanje, tako da nitko ne posumnja na nas. Moramo biti brzi, dogovoreno? Kad naše snage stignu, ti ćeš već biti daleko. U sveopćoj pomutnji nitko neće ni primijetiti da nisi tu."

„Dogovoreno. Šerife... Čini mi se da je gospođa Cooper još jednom nazvala centralu."

„Dovraga! Moramo požuriti."

Odvukli su Lutherovo i Nolino tijelo do chevroleta. Zatim se Pratt trčeći zaputi kroz šumu prema kući Deborah Cooper i policijskim vozilima. Posegne za svojom

radiostanicom kako bi obavijestio centralu da je pronašao Deborah Cooper usmrćenu metkom.

Travis se smjesti za volan chevroleta i pokrene vozilo. Upravo kad je izlazio iz šumarka, naleti na vozilo šerifova ureda, koje je na mjesto događaja upućeno s centrale kao pojačanje nakon drugog poziva Deborah Cooper.

Pratt je upravo dobio centralu kad je u blizini začuo policijsku sirenu. Radiostanicom je poslana obavijest o potjeri na Autocesti 1, gdje vozilo šerifova ureda juri za crnim Chevroletom Monte Carlo koji je presrelo blizu Side Creek Lanea. Šerif Pratt prijavio je da odmah kreće prema njima kao potpora policijskom vozilu. Pokrenuo je vozilo, uključio sirenu i zaputio se usporednim šumskim putem. Kad je izbio na Autocestu 1, skoro se sudario s Travisom. Na tren su se pogledali, prestravljeni.

Tijekom potjere koja je slijedila Travis je uspio zamesti trag vozilu šerifova pomoćnika. Iznova se vratio na Autocestu 1, u smjeru juga, i skrenuo na puteljak za Goose Cove. Pratt mu je bio za petama praveći se da ga lovi. Radiostanicom je davao lažne koordinate govoreći da je na cesti za Montburry. Isključio je sirenu, skrenuo na puteljak za Goose Cove i pridružio mu se pred kućom. Obojica iskočiše iz automobila, u panici, nemajući više kamo.

„Jesi li poludio da staneš baš ovdje?" reče Pratt.

„Quebert nije ovdje", odgovori Travis. „Znam da je otišao iz grada na neko vrijeme. Tako je rekao Jenny Quinn, a ona je rekla meni."

„Naredio sam da blokiraju sve puteve. Morao sam."

„Dovraga! Dovraga!" cvilio je Travis. „U klopci sam! Što ćemo sad?"

Pratt se ogleda oko sebe. Opazi otvorenu garažu.

„Ostavi auto unutra, zatvori garažu i brzo se plažom vrati u Side Creek Lane. Pravi se da pretražuješ kuću gospođe Cooper. Ja nastavljam potjeru. Noćas ćemo se riješiti tijela. Imaš li jaknu u autu?"

„Imam."

„Odjeni je. Imaš tragova krvi po sebi."

Četvrt sata poslije, kad je Pratt susreo patrole pojačanja u blizini Montburryja, Travis je u službenoj jakni, okružen kolegama koji su pristigli iz cijele države, izolirao područje Side Creek Lanea gdje je pronađeno tijelo Deborah Cooper.

Pod okriljem noći Travis i Pratt vratili su se na Goose Cove. Zakopali su Nolu na dvadesetak metara od kuće. Pratt je već odredio područje istrage s kapetanom Rodikom iz Državne policije, znao je da to područje ne obuhvaća Goose Cove i da je nitko neće ovamo doći tražiti. Torba joj je još uvijek bila prebačena preko ramena, pa su je s njom i zakopali, nisu ni gledali što ima u njoj.

Kad je jama bila zatrpana, Travis je uzeo crni Chevrolet i nestao niz Autocestu 1 s Lutherovim lešom u prtljažniku. Prešao je u Massachusetts. Putem je morao proći dvije policijske kontrole.

„Da vidimo dokumente vozila”, oba puta rekoše policajci, nervozni zbog modela vozila.

I oba puta Travis se razmahao svojom službenom značkom.

„Dečki, ja sam policajac iz Aurore. Upravo lovim počinitelja.”

Policajci ga s uvažavanjem pozdraviše zaželjevši mu sreću.

Vozio je sve do gradića na obali koji je dobro poznavao. Do Sagamorea. Skrenuo je na cestu koja je pratila obalu oceana i prolazila uz strme litice Sunset Covea. Tu se nalazilo pusto parkiralište. Danju je pogled bio veličanstven. Često je priželjkivao dovesti Jenny ovamo, na romantičnu vožnju. Zaustavio je vozilo, smjestio Luthera na vozačevo sjedalo i ulio mu alkohol u usta. Izbacio je mjenjač iz brzine i pogurao auto. Isprva se kretao sporo po blagoj travnatoj kosini, prije no što je dosegnuo kameniti rub i nestao u bezdanu uz metalni prasak.

Zatim je hodao nekoliko stotina metara niz cestu. Uz rub ceste stajao je automobil. Sjeo je na suvozačevo sjedalo. Kupao se u znoju i bio je prekriven krvavim mrljama.

„Obavljeno”, rekao je Prattu, koji je sjedio za volanom.

Šerif pokrene vozilo.

„Nikad više ne smijemo govoriti o onome što se dogodilo, Travise. A kad pronađu auto, morat ćemo zataškati stvar. Nema krivca. To je jedini način da se nikad ne izložimo opasnosti. Jasno?”

Travis kimne. Stavi ruku u džep i stegne lančić što ga je kriomice strgnuo s Nolina vrata dok su je zakopavali. Lijepi zlatni lančić na kojem je pisalo NOLA.

* * *

Harry se uspravi u naslonjaču.

„Oni su, znači, ubili Nolu, Luthera i Deborah Cooper.”

„Da. I sve su uredili tako da istraga zauvijek ostane bez rezultata. Harry, vi ste znali za Noline psihotične ispade, zar ne? Onomad ste o tome razgovarali s velečasnim Kellerganom.”

„Ništa nisam znao o požaru. Ali otkrio sam koliko je Nola ranjiva onda kad sam došao Kellerganovima da razjasnim zlostavljanja kojima su je izlagali. Obećao sam Noli da neću ići njezinim roditeljima, ali nisam mogao ostati skrštenih ruku, shvaćate? Tom prilikom sam shvatio da se roditelji Kellergan ustvari svode samo na župnika, koji je tada već šest godina bio udovac i koji je izgubio svaku kontrolu nad situacijom. Odbijao je suočiti se s istinom. Morao sam odvesti Nolu daleko od Aurore kako bih je mogao izliječiti.”

„Znači, razlog bijega bio je liječenje?”

„Za mene je to postalo glavnim povodom. Otišli bismo dobrim liječnicama, ozdravila bi! Bila je posebna djevojka, Marcuse. Od mene bi učinila slavnog pisca, a ja bih rastjerao sve ružno što ju je proganjalo. Nadahnula me i usmjeravala. Cijeloga

života bila mi je misao vodilja! To već znate, zar ne? Vi to znate bolje od bilo koga drugoga.”

„Tako je, Harry. Ali zašto mi ništa niste rekli?”

„Želio sam vam reći. Bio bih vam rekao da nije došlo do curenja informacija vezano uz vašu knjigu. Pomislio sam da ste izdali moje povjerenje. Bio sam ljut na vas. Mislim da sam čak priželjkivao da vaša knjiga doživi neuspjeh. Znao sam da vas više nitko neće ozbiljno doživljavati nakon one priče s majkom. Istina. Želio sam da vaša druga knjiga bude čisti promašaj. Uostalom, baš kao i moja.”

Neko smo vrijeme sjedili u tišini.

„Žao mi je, Marcuse. Zbog svega mi je žao. Sigurno ste se neizmjerno razočarali u mene.”

„Nisam.”

„Znam da jeste. Polagali ste tolike nade u mene. A ja sam cijeli život izgradio na laži.”

„Oduvijek sam vam se divio zbog onoga što jeste, Harry. Nimalo mi nije važno jeste li napisali tu knjigu ili niste. Baš takvi kakvi jeste mnogo ste me naučili o životu. To nitko ne može poreći.”

„Ne, Marcuse. Nikad me više nećete gledati istim očima! Dobro to znate. Ja sam oličenje laži. Varalica! Zato sam vam i rekao da više ne možemo biti prijatelji. Sve je svršeno, Marcuse. Vi ste na putu da postanete sjajan pisac, a ja više nisam nitko i ništa. Vi ste pravi pisac, ja to nikad nisam bio. Vi ste se borili za svoju knjigu, borili ste se da pronađete nadahnuće, nadvladali ste sve poteškoće. Dok sam ja u istoj takvoj situaciji posegnuo za lažima.”

„Harry...”

„Takav je život, Marcuse. I sami znate da sam u pravu. Više mi nećete moći pogledati u oči. Niti ću ja više moći gledati vas, a da me ne probode oštar žalac razorne zavisti. Jer vi ste uspjeli tamo gdje sam ja pokleknuo.”

Privio me uza se.

„Harry”, promrmljao sam. „Ne želim vas izgubiti.”

„Vi ćete se itekako znati snaći, Marcuse. Postali ste prava ljudina. Sjajan pisac. Na pravom ste putu. Znam to. Naši se putevi zauvijek razilaze. To se zove sudbina. Meni nije bilo suđeno da postanem piscem. A ja sam ipak to htio promijeniti. Ukrao sam knjigu. Lagao sam trideset tri godine. Sudbina se ne da ukrotiti. Ona uvijek pobjeđuje.”

„Harry...”

„Vaša sudbina je oduvijek bila da postanete pisac, Marcuse. Oduvijek sam to znao. Oduvijek sam znao i da će doći do ovoga.”

„Zauvijek ćete biti moj prijatelj, Harry.”

„Marcuse, dovršite knjigu. Dovršite knjigu o meni! Sad kad sve znate svima ispričajte istinu. Istina će nas sve spasiti. Napišite istinu o slučaju Harry Quebert.

Izbavite me od zla koje me nagriza pune trideset tri godine. Još vas samo to molim."

„Ali kako? Ne mogu izbrisati prošlost."

„Istina, ali možete izmijeniti sadašnjost. To je moć pisaca. Raj pisaca, sjećate se? Znam da ćete znati to izvesti."

„Harry, vi ste mi pomogli da odrastem. Vi ste od mene napravili ovo što danas jesam!"

„To je tek privid, Marcuse. Ništa nisam napravio. I sami ste znali odrasti."

„Ne. Nije istina! Slijedio sam vaše savjete. Poslušao sam sve vaše savjete. Bio je trideset jedan savjet. Tako sam napisao svoju prvu knjigu. I sljedeću. I sve ostale. Trideset jedan savjet, Harry! Sjećate li se?"

Tužno se nasmiješio.

„Pa naravno da se sjećam, Marcuse."

* * *

Burrows, Božić 1999.

„Sretan Božić, Marcuse!"

„Dar za mene? Hvala, Harry. Što je to?"

„Otvorite. To je uređaj za snimanje. Navodno je posljednje postignuće tehnike. Marljivo zapisujete sve što vam govorim, ali ako izgubite bilješke, morat ću ponavljati sve iznova. Stoga mi je palo na pamet da biste ovako mogli sve snimati."

„Odlično. Navalite!"

„Molim?"

„Pa, počnite s prvim savjetom, a ja ću ih sve brižno snimiti."

„Dobro. Kakvi bi to savjeti trebali biti?"

„Ne znam, savjeti za pisce, za boksače, za muškarce."

„Za sve njih? U redu. Koliko savjeta vam treba?"

„Barem stotinjak!"

„Sto? Neke bih ipak morao sačuvati za sebe kako bi mi ostalo ponešto čemu bih vas i ubuduće mogao poučiti."

„Uvijek će biti toga čemu biste me mogli poučiti. Vi ste slavni Harry Quebert."

„Dat ću vam trideset jedan savjet. Davat ću vam ih tijekom godina koje slijede. Ne sve odjednom."

„Zašto trideset jedan?"

„Trideset jedan kao trideset jedna godina, a to su važne godine. Kad navršite desetu, formirani ste kao dijete. Kad navršite dvadesetu, odrasla ste osoba. Kad navršite tridesetu, ili jeste čovjek, ili niste. S trideset jednom godinom dakle prekoračili ste tu važnu stepenicu. Kako zamišljate sebe s trideset jednom godinom?"

„Poput vas."

„Hajde, ne govorite gluposti. Radije snimajte. Savjete ću vam davati od trideset

prvog prema prvom. Savjet broj trideset jedan vezanje uz knjige. Dakle krenimo. Marcuse, prvo je poglavlje ključno. Ako se čitateljima ne svidi, neće pročitati ostatak vaše knjige. Čime ste namjeravali početi?”

„Ne znam, Harry. Vjerujete li da ću jednog dana uspjeti?”

„Što?”

„Napisati knjigu.”

„Uvjeren sam u to.”

* * *

Zagledao se u mene i nasmiješio.

„Bliži vam se trideset prva, Marcuse. Uspjeli ste, postali ste sjajan mladi čovjek. Postati *Sjajnim*, to nije mala stvar. To što ste postali sjajnim čovjekom kruna je vaše duge i veličanstvene borbe sa samim sobom. Jako sam ponosan na vas.”

Odjenuo je jaknu i prebacio šal oko vrata.

„Kamo ćete, Harry?”

„Moram poći.”

„Nemojte ići! Ostanite!”

„Ne mogu...”

„Ostanite, Harry! Ostanite još malo.”

„Ne mogu.”

„Ne želim vas izgubiti!”

„Doviđenja, Marcuse. Najljepše što mi se u životu dogodilo bio je susret s vama.”

„Kamo ćete?”

„Idem nekamo čekati Nolu.”

Zagrlio me.

„Pronađite ljubav, Marcuse. Ljubav da je životu smisao. Kad volite, jači ste! Veći ste! Dalje sežete!”

„Harry! Ne ostavljajte me!”

„Doviđenja, Marcuse.”

Otišao je. Za sobom je ostavio otvorena vrata i ja sam ih dugo ostavio tako. Jer to je bio posljednji put da sam vidio svog učitelja i prijatelja Harryja Queberta.

* * *

svibanj 2003., završnica sveučilišnog natjecanja u boksu

„Marcuse, jeste li spremni? Za tri minute uskačete u ring.”

„Imam tremu, Harry.”

„U to sam uvjeren. Tim bolje. Tko nema tremu, ne može pobijediti. Ne zaboravite, boksajte onako kako gradite knjigu. Sjećate se? Prvo poglavlje, drugo poglavlje...”

„Sjećam se. Prvo poglavlje, obaramo. Drugo poglavlje, dokrajčimo.” „Tako je,

pobjednice! Hajde, jeste li spremni? Pa mi smo u finalu prvenstva, Marcuse! U finalu! Kad samo pomislim da ste još donedavno mlatili po vrećama, a sad vas evo u finalu prvenstva! Čujete li najavljivača: ‘Marcus Goldman i njegov trener Harry Quebert, sveučilište Burrows.’ To smo mi! Navalimo!”

„Čekajte, Harry!”

„Što je?”

„Imam dar za vas.”

„Dar? Sigurni ste da je ovo pravi trenutak za darove?”

„Uvjeren sam da jest. Želio bih da ga dobijete prije meča. U mojoj je torbi, uzmite ga. Ne mogu vam ga sam dati zbog rukavica.”

„To je disketa?”

„Da, kompilacija. Vaše najvažnije rečenice. Trideset jedna! O boksu, o životu, o knjigama.”

„Hvala, Marcuse. Uistinu sam dirnut. Jeste li spremni za borbu?”

„Više nego ikad.”

„Pođimo onda.”

„Čekajte, jedno me pitanje još uvijek muči.”

„Marcuse! Moramo ići!”

„Ali važno je. Preslušao sam sve snimke i nikad na njega niste odgovorili.”

„Dobro, hajde. Slušam.”

„Harry, kako znate da je knjiga dovršena?”

„Knjige su nalik na život, Marcuse. Nikad nisu uistinu dovršene.”

Epilog

Listopad 2009.

(godinu dana nakon izlaska knjige)

„Dobra knjiga se ne mjeri po završnim riječima, Marcuse, već po sveukupnom dojmu koji proizlazi iz svih riječi koje su prethodile završnima. Samo djelić sekunde nakon što dovrši vašu knjigu, nakon to pročita i zadnju riječ, čitatelj mora biti ponesen snažnim osjećajem; na trenutak mora misliti samo na ono što je upravo pročitao, pregledati korice knjige i pomalo se tugaljivo nasmiješiti jer svi će mu ti likovi nedostajati. Kad je posrijedi dobra knjiga, Marcuse, čovjeku je žao što je došao do kraja.

Plaža Goose Cove, 17. listopada 2009.

„Priča se da, navodno, imate spreman novi rukopis, pišče."

„Istina."

Sjedio sam s Gahalowoodom zagledan u ocean, pijuckali smo pivo.

„Novi veliki uspjeh izvanrednog Marcusa Goldmana!" klikne Gahalowood. „O čemu se radi?"

„Siguran sam da ćete je pročitati. Uostalom, i vi ste unutra."

„Stvarno? Mogu li malo pogledati?"

„Ni u snu, naredniče."

Nasmijao se.

„Recite, pišče, otkud vam ideja da obnovite kuću i pretvorite je u dom za mlade pisce?"

„Zamisao kao i svaka druga."

„Kuća za pisce 'Harry Quebert'. Čini mi se stvarno dojmljivim. Uostalom, vi pisci volite lagodan život. Doći ovamo, promatrati ocean, pisati knjige, i meni bi se sviđao takav posao. Jeste li vidjeli današnji članak u *New York Timesu*?"

„Nisam."

Izvadi novinsku stranicu iz džepa i rastvori je. Stane čitati:

„*Posebni dodatak:* Galebovi Aurore*, novi roman koji svakako morate otkriti. Luther Caleb, nepravedno optužen za smrt Nole Kellergan, bio je zapravo izvrstan pisac o čijoj se darovitosti ništa nije znalo. Nakladnička kuća Schmid&Hanson ispravlja nepravdu koja mu je nanesena, posmrtno objavljujući njegov briljantni roman u kojem je pisao o odnosu Nole Kellergan i Harryja Queberta. Ovaj veličanstveni roman priča o tome kako je Harry Quebert u svojoj vezi s Nolom Kellergan pronašao nadahnuće za svoj roman* Porijeklo zla."

Zastane i prasne u smijeh.

„Što je, naredniče?" upitao sam ga.

„Ništa. Vi ste naprosto genijalni, Goldmane! Genijalni!"

„Nije policija jedina koja tjera pravdu, naredniče."

Ispili smo pivo.

„Sutra se vraćam u New York”, rekao sam.

Kimnuo je.

„Svratite s vremena na vrijeme. Da se malo vidimo. To će, uostalom, naročito veseliti moju ženu.”

„Vrlo rado.”

„Pa vi mi uopće niste rekli kako se zove vaša nova knjiga.”

„*Istina o Slučaju Harry Quebert*.“

Nakratko je odlutao u mislima. Vratili smo se do svojih automobila. Jato galebova zapara nebo. Neko vrijeme pratili smo ih pogledom. Gahalowood je imao još pitanja:

„Što ćete sada raditi, pišče?”

„Harry mi je jednom rekao: ‘Dajte svom životu smisao. Ono što životu da je smisao jesu knjige i ljubav.’ Ja sam pronašao knjige. Zahvaljujući Harryju pronašao sam knjige. A sad počinjem tražiti ljubav.”

SVEUČILIŠTE BURROWS

Zahvalnica

Marcusu P. GOLDMANU

pobjedniku sveučilišnog natjecanja
u boksu generacija 2003.

i njegovu treneru
Harryju L. Quebertu

Zahvale

Od srca zahvaljujem Erneu Pinkasu iz Aurore u New Hampshireu na dragocjenoj pomoći.

Kao predstavnicima Državne policije New Hampshirea i Alabame zahvaljujem naredniku Perryju Gahalowoodu (kriminalistički odjel Državne policije New Hampshirea) i policajcu Philipu Thomasu (cestovna ophodnja Državne policije iz Alabame).

Naposljetku, posebne zahvale upućujem svojoj asistentici Denise, bez koje ne bih mogao dovršiti ovu knjigu.

Jöel Dicker, švicarski pisac koji piše na francuskom jeziku, rođen je u Ženevi 1985., gdje je diplomirao pravo. Pisati počinje s dvadeset godina, a njegov prvi roman *Tigar* nagrađen je 2005. na međunarodnom natjecanju mladih autora. S dvadeset četiri godine piše roman Posljednji dani naših očeva, u kojem donosi istinitu i malo poznatu priču o ogranku Britanske tajne službe što su ga tijekom Drugoga svjetskog rata činili pripadnici Francuskog pokreta otpora. Roman osvaja nagradu za najbolji neobjavljeni rukopis, a u knjižarama se pojavljuje početkom 2012. Iste godine Dickerov treći roman, nesvakidašnje svjež literarni triler *Istina o Slučaju Harry Quebert*, donosi mu prestižne nagrade, svjetsku slavu i usporedbe s Philipom Rothom, Vladimirom Nabokovom i Stiegom Larssonom. *Istina o Slučaju Harry Quebert* međunarodni je književni fenomen, roman preveden na 38 svjetskih jezika i objavljen u više od 50 zemalja.

Zabilješke

1 U SAD-u, u izbornoj predsjedničkoj godini, utorak u veljači ili ožujku kad najveći broj država organizira prvi krug izbora i svaka stranka službeno nominira svoje zastupnike, (op. prev.)

2 *Lacrosse* - jedini sjevernoamerički sport koji su razvili domoroci, timski sport s loptom, kombinacija hokeja na travi, rukometa i nogometa. Igra se lopticom i palicom na čijem je vrhu mrežica, (op. prev.)

3 *Field goal*: akcija u američkom nogometu koja se sastoji u pokušaju da se zabije zgoditak ispucavanjem lopte koja mora proći između dvije okomite motke gola. (op. a.

4 Plotka (polj.) – „glasina, trač", (op. prev.)

BODEN

